

Kyrkomötet 2023

Volym 2 Protokoll och bilagor

Innehåll i protokoll med bilagor från kyrkomötet 2023

Volym 1 Protokoll och bilagor

Kyrkomötets protokoll 2023
Kyrkostyrelsens skrivelser, KsSkr 2023:1–5
Motioner, Mot 2023:1–104

Volym 2 Bilagor

Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar
Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans valprovsnämnd
Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans överklagandenämnd
Gudstjänstutskottets betänkanden, G 2023:1–4
Organisationsutskottets betänkanden, O 2023:1–11
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkanden, TU 2023:1–15
Ekonomiutskottets betänkanden, E 2023:1–8
Ekumenikutskottets betänkanden, Eu 2023:1–13
Kyrkolivsutskottets betänkanden, KI 2023:1–12
Samhälls- och kulturutskottets betänkanden, SK 2023:1–14
Förvaltarskapsutskottets betänkanden, F 2023:1–6
Kyrkomötets skrivelser, KmSkr 2023:1–20
Personregister
Sakregister

*Alla dokument från kyrkomötet finns publicerade på kyrkomötets webbplats,
www.svenskakyrkan.se/kyrkomotet*

Verksamhetsberättelser

Verksamhetsberättelser

Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans valprovsnämnd

Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Verksamhetsberättelse 2022

1 Ansvarsnämndens organisation och sammansättning

1.1 Ansvarsnämndens uppgifter

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar är enligt 10 kap. 8 § kyrkoordningen ett särskilt organ för att pröva frågor om biskopars behörighet att utöva kyrkans vignings-tjänst. Ansvarsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen. Bestämmelser om Ansvarsnämndens sammansättning, beslutförhet och omröstningsregler finns i 14 kap. kyrkoordningen. Ansvarsnämnden ska utifrån bestämmelserna i 8 kap. 8 § kyrkoordningen pröva behörigheten att biskopsvigas hos dem som erhåller röster i nomineringsval och som inte redan är vigda till biskopar.

Ansvarsnämnden ska vidare, enligt 30 kap. 7 § kyrkoordningen, pröva frågor om biskopars rätt att utöva kyrkans vigningstjänst. Ansvarsnämnden fastställde i inledningen av sin verksamhet en arbetsordning där bland annat regleras delegationer till nämndens ordförande och sekreterare.

Vid utgången av år 2022 omfattade Ansvarsnämndens tillsyn 43 biskopsvigda inklusive stiftsbiskoparna.

1.2 Ansvarsnämndens ledamöter och ersättare

Ansvarsnämnden ska enligt 14 kap. 2 § kyrkoordningen bestå av en ordförande som är eller har varit ordinarie domare, en ledamot som är präst och har avlagt teologie doktorsexamen, en ledamot som är präst och antingen har varit ledamot i ett domkapitel eller har annan motsvarande erfarenhet och en ledamot som är lekman och antingen har varit ledamot av ett domkapitel eller har annan motsvarande erfarenhet. För var och en av ledamöterna ska det finnas en personlig ersättare, som uppfyller de kvalifikationskrav som ställs för respektive ledamot.

Ansvarsnämnden har under år 2022 bestått av följande ledamöter och ersättare.

Ledamöter

F.d. lagmannen och myndighetschefen Robert Schött, ordförande, prosten teol. dr Ingemar Söderström, kyrkoherden teol. dr Thomas Stoor och fil. dr Elisabeth Engberg.

Ersättare

F.d. lagmannen Fredrik von Arnold för Robert Schött, kyrkoherden teol. dr Carin Åblad Lundström för Ingemar Söderström, prosten Karl-Gustav Sjögren för Thomas Stoor och professor Eva Forssell-Aronsson för Elisabeth Engberg.

Sekreterare

Rådmanen Maria Wetterstrand Hagström.

Sammanträden

Under 2022 har Ansvarsnämnden sammanträtt sex gånger. Sammanträdena har ägt rum den 25 januari och den 12 april via Teams, den 10 juni i Uppsala, den 19 augusti och den 12 oktober via Teams och den 19 december i Uppsala.

1.3 Kansli- och ekonomifrågor m.m.

Av 14 kap. 2 § fjärde stycket kyrkoordningen framgår att sekreterare och föredragande i Ansvarsnämnden är en jurist som utses av nämnden. Sekreteraren anställs dock av kyrkokansliet som också – efter samråd med Ansvarsnämndens ordförande – fastställer ersättning för sekreterarens arbete.

Ansvarsnämnden, som inte avses bedriva någon egen löpande tillsyns- eller utredningsverksamhet, har inte något självständigt budgetansvar eller egen internbudget. Kostnaderna för Ansvarsnämndens verksamhet har för budgetåret 2022 täckts genom anslaget för verksamhetsområdet Kyrkomötet.

Nämndens kansligöromål fullgörs av personal vid kyrkokansliet i Uppsala. Under året har nämndens sekreterare biträtts av planeringssekreteraren Karin Bohlin, rättsavdelningen.

Ansvarsnämnden har en egen hemsida som uppdateras genom kyrkokansliets försorg (www.svenskakyrkan.se/ansvarsnamnden). På hemsidan publiceras nämndens beslut.

2 Ansvarsnämndens inriktning och effektmål

Ansvarsnämndens verksamhet har liksom tidigare år varit inriktad på att avgöra inkomna respektive av nämnden initierade ärenden på ett rättssäkert och effektivt sätt samt att detta ska ske utan onödigt dröjsmål. Inriktningen är att medianåldern för avgjorda ärenden inte bör överstiga fyra månader för tillsynsärenden och två månader för ärenden om behörighetsprövning inför biskopsval.

3 Registrerade och avgjorda ärenden

Under året registrerades tolv nya ärenden hos Ansvarsnämnden. Fem av dessa avsåg anmälningar mot biskopar, två avsåg behörighetsprövning inför biskopsval, ett avsåg behörighetsprövning inför val av ärkebiskop, tre avsåg inbjudan att lämna synpunkter på promemorior och ett var av administrativ karaktär (verksamhetsberättelsen). Nämnden avgjorde under året dessa ärenden samt fem ärenden som registrerades under 2021. Ett av besluten innebar att Ansvarsnämnden för första gången förklarade en biskop obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst.

4 Prognos om ärendeutvecklingen

Antalet registrerade ärenden hos Ansvarsnämnden var ungefär samma som antalet ärenden som registrerades under 2021. Det saknas skäl att anta att antalet ärenden under 2023 kommer att bli fler i förhållande till antalet ärenden under 2022.

5 Behov av översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen

Ansvarsnämnden konstaterar att 2022 års kyrkomöte beslutade bifalla tillsyns- och organisationsutskottets förslag i betänkande TU 2022:13 punkt 2 att med anledning av vad som anförts i Ansvarsnämndens verksamhetsberättelse 2021 under avsnitt fem uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av kyrkoordningens bestämmelser. I anslutning till det beslutet kan noteras kyrkomötets beslut att även bifalla samma utskotts förslag i betänkande TU 2022:4 punkt 1. Med anledning av kyrkomötets beslut har Ansvarsnämndens ordförande och sekreterare haft ett inledande samråd med rättsavdelningen i kyrkokansliet.

Ansvarsnämnden ser också med förväntan fram mot de möten nämnden avses ha under 2023 och därefter årligen återkommande med såväl ärkebiskopen med som med Biskopsmötet i företrädesvis gemensamma frågor om den löpande tillsynen över biskopar.

Ansvarsnämnden ser därutöver, utifrån nämndens perspektiv, för närvarande inte behov av ändringar i kyrkoordningen.

Uppsala den 19 juni 2023

Robert Schött
Ordförande

Maria Wetterstrand Hagström
Sekreterare

Svenska kyrkans valprovsnämnd

Verksamhetsberättelse 2022

1 Valprovsnämndens organisation och sammansättning

1.1 Valprovsnämndens uppgifter

Svenska kyrkans valprovsnämnd är enligt 10 kap. 9 § kyrkoordningen ett särskilt organ för att pröva överklaganden av val. Valprovsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen. Bestämmelser om Valprovsnämndens sammansättning, beslutsförhet och omröstningsregler finns i 15 kap. kyrkoordningen.

Av 38 kap. 90 § kyrkoordningen framgår att direkta val får överklagas till Valprovsnämnden. I samma bestämmelse regleras vilka administrativa valbeslut som får överklagas särskilt och vilka som får överklagas endast i samband med det val beslutet gäller. Även andra val enligt kyrkoordningen får överklagas till Valprovsnämnden, t.ex. biskopsval (jfr 8 kap. 38 § kyrkoordningen).

Valprovsnämnden fastställde den 26 oktober 2000 en arbetsordning vari bl.a. regleras delegationer till nämndens ordförande och sekreterare.

1.2 Valprovsnämndens ledamöter och ersättare

Valprovsnämnden har under året bestått av följande ledamöter, ersättare och sekreterare.

Ledamöter

Lars Seger, ordförande, Britt Sandström, Olle Glimvik, Bertil Persson, Stig-Göran Fransson, Helena Bargholtz och Bertil Olsson.

Ersättare

Nathalie Lemaire, ersättare för ordföranden, Titti Ådén, Suzanne Fredborg, Per Lindberg, Gunilla Blom, Terence Hongslo och Britt Björneke.

Sekreterare

F.d. hovrättsrådet Gun Lombach, sekreterare, och byråchefen Stefan Nyman, ersättare för sekreteraren.

1.3 Kansli- och ekonomifrågor m.m.

Valprovsnämnden har inte något självständigt budgetansvar och ingen egen internbudget. Kostnaderna för Valprovsnämndens verksamhet har för budgetåret 2022 täckts genom anslaget för verksamhetsområdet Kyrkomötet.

Nämndens kansligöromål har fullgjorts av planeringssekreteraren Karin Bohlin vid kyrkokansliets rättsavdelning.

På Valprovsnämndens webbplats publiceras bl.a. referat av nämndens beslut i aidentifierat skick, både i kortform och i fulltext (www.svenskakyrkan.se/valprovsnamnden).

2 Valprovsnämndens inriktning och mål

Valprovsnämndens verksamhet har liksom tidigare varit inriktad på att avgöra inkomna ärenden på ett rättssäkert och effektivt sätt samt att detta ska ske utan onödigt dröjsmål. Särskilt när det gäller beslut som föregår ett val och har betydelse för detta är det viktigt att besluten fattas snabbt så att eventuella ändringar av de överklagade besluten kan verkställas.

3 Inkomna ärenden

Under året har fyra ärenden registrerats hos Valprovsnämnden. Förutom verksamhetsberättelsen för 2021 rörde det sig om inbjudningar att lämna synpunkter på promemoriorna Kyrkostyrelsens mandat att tillhandahålla administrativa tjänster (VN 2022-1), Handläggningsregler i domkapitlen m.m. (VN 2022-3) och Domkyrkan som katedral – identitet och uppdrag (VN 2022-4).

Nämnden tillstyrkte vissa förslag som rörde nämndens verksamhet i promemorian Handläggningsregler i domkapitlen m.m. När det gäller de två övriga promemoriorna avstod nämnden från att yttra sig. Anledningen till det var att promemoriorna inte innehöll några förslag som rörde nämndens verksamhet.

4 Prognos om ärendeutvecklingen

Valprovsnämnden har redan tidigare år noterat att antalet överklagade beslut har minskat något, särskilt i samband med val. Den bedömningen får anses kvarstå även under år 2022, som inte var ett valår.

5 Behov av översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen m.m.

Valprovsnämnden har inte några förslag eller synpunkter att föra fram när det gäller ett eventuellt behov av översyn av bl.a. bestämmelserna i kyrkoordningen.

Stockholm den 7 juli 2023

Lars Seger
Ordförande

Stefan Nyman
Sekreterare

I beslutet har deltagit: Lars Seger, ordförande, Britt Sandström, Bertil Persson, Stig-Göran Fransson, Helena Bargholtz, Bertil Olsson och Suzanne Fredborg.

Övriga närvarande: Nathalie Lemaire, Terence Hongslo och Britt Björneke.

Svenska kyrkans överklagandenämnd

Verksamhetsberättelse 2022

1 Överklagandenämndens organisation och sammansättning

1.1 Överklagandenämndens uppgifter

Enligt 13 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan ska beslut som avser att någon inte får ta del av Svenska kyrkans handlingar överprövas på det sätt som Svenska kyrkan bestämmer. I den utsträckning Svenska kyrkan bestämmer får också andra beslut överprövas. För att inom Svenska kyrkan ytterst pröva sådana frågor ska enligt lagen om Svenska kyrkan inrättas ett särskilt organ. Ordföranden i detta organ ska vara eller ha varit ordinarie domare.

Svenska kyrkans överklagandenämnd är enligt 10 kap. 10 § kyrkoordningen ett särskilt organ för att ytterst överpröva beslut inom Svenska kyrkan. Överklagandenämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen. Bestämmelser om Överklagandenämndens sammansättning, beslutförhet och omröstningsregler finns i 16 kap. kyrkoordningen. Utöver särskilda bestämmelser i kyrkoordningen om överklagande till Överklagandenämnden anges i 58 kap. 18 § kyrkoordningen att det är Överklagandenämnden som prövar frågor om omprövning, dvs. motsvarande resning och återställande av försutten tid. Därutöver kan Överklagandenämnden med stöd av 58 kap. 1 § andra stycket kyrkoordningen pröva överklaganden av sådana arbetsgivares beslut som enligt ett kollektivavtal mellan Svenska kyrkan som arbetsgivare och en eller flera arbetstagarorganisationer särskilt får överklagas på detta sätt.

Överklagandenämnden fastställde den 12 april 2000 en arbetsordning vari bl.a. regleras delegationer till nämndens ordförande och sekreterare.

1.2 Överklagandenämndens ledamöter och ersättare

Överklagandenämnden ska enligt 16 kap. 2 § kyrkoordningen bestå av en ordförande som är eller har varit ordinarie domare, en ledamot som är präst och har avlagt teologie doktorsexamen, en ledamot som är präst och har dokumenterad kunskap och erfarenhet inom det kyrkorättsliga området, en ledamot som har avlagt juris kandidatexamen eller juristexamen samt en övrig ledamot. Ledamöterna ska ha god kännedom om Svenska kyrkans verksamhet. För ordföranden ska det finnas en personlig ersättare medan det för var och en av de övriga fyra ledamöterna ska finnas två personliga ersättare, som uppfyller de kvalifikationskrav som ställs för respektive ledamot. Överklagandenämnden har under år 2022 bestått av följande ledamöter och ersättare.

Ledamöter

F.d. justitierådet och ordföranden i Högsta domstolen Johan Munck, ordförande, teol. dr Esbjörn Särndquist, biskop em. Ragnar Persenius, professorn Eric Bylander och advokaten Britt Louise Agrell.

Ersättare

F.d. justitierådet Severin Blomstrand för Johan Munck, teol. dr Olle Kristenson och teol. dr Leif Nordenstorm för Esbjörn Särdaqvist, prosten DMin. fil.mag. Lars Viper och f.d. domprosten Hakon Långström för Ragnar Persenius, jur.kand. Anna Sundelius och jur. dr Gustaf Almkvist för Eric Bylander samt kyrkoherden Margareta Carlenius och fältprosten Sten Elmberg för Britt Louise Agrell.

Sekreterare

Lagmannen Lars Bjurstam och rådmannen Maria Wetterstrand Hagström.

Sammanträden

Under år 2022 har nämnden sammanträtt sex gånger. Sammanträdena har ägt rum den 25 februari (via Teams), den 20 maj i Uppsala, den 22 juni (via Teams), den 9 september (via Teams), den 21 oktober (via Teams) och den 16 december i Uppsala.

1.3 Kansli- och ekonomifrågor m.m.

Av 16 kap. 2 § sjätte stycket kyrkoordningen framgår att sekreterare och föredragande i Överklagandenämnden är jurister som utses av nämnden. Sekreterarna anställs dock av kyrkokansliet.

Överklagandenämnden har inte något självständigt budgetansvar eller egen internbudget. Kostnaderna för Överklagandenämndens verksamhet har för budgetåret 2022 täckts genom anslaget för verksamhetsområdet Kyrkomötet.

Nämndens kansligöromål fullgörs av personal vid kyrkokansliet. Under året har nämnden biträtts av planeringssekreteraren Karin Bohlin, rättsavdelningen.

Överklagandenämndens avgöranden publiceras på Svenska kyrkans hemsida, www.svenskakyrkan.se/overklagandenamnden. Hemsidan uppdateras av kyrkokansliet.

2 Överklagandenämndens inriktningsmål och effektmål

Överklagandenämndens verksamhet har liksom tidigare varit inriktad utifrån ett mål som kan preciseras till att nämndens ärenden ska avgöras på ett rättssäkert och effektivt sätt samt effektmålet att medianåldern för ärenden som avgörs genom nämndbeslut inte bör överstiga tre månader. Nämnda mål anser sig Överklagandenämnden väsentligen ha uppfyllt under året.

3 Överklagandenämndens ärenden

3.1 Inkomna ärenden

Från	Överklaganden/ Begäran om omprövning eller beslutsprövning				Övriga ärenden			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Överklagandenämnden	0	0	0	0	1	1	1	1
Kyrkomötet	0	0	0	0	0	0	0	0
Kyrkostyrelsen	1	2	0	3	6	3	3	3
Stift	0	8	0	7	0	0	0	0
Domkapitlet i Uppsala stift	4	1	1	1	0	0	0	0
Domkapitlet i Linköpings stift	4	1	1	2	0	0	0	0
Domkapitlet i Skara stift	2	0	0	0	0	0	0	0
Domkapitlet i Strängnäs stift	0	2	1	0	0	0	0	0
Domkapitlet i Västerås stift	4	0	2	3	0	0	0	0
Domkapitlet i Växjö stift	1	1	2	0	0	0	0	0
Domkapitlet i Lunds stift	3	0	5	0	0	0	0	0
Domkapitlet i Göteborgs stift	3	4	2	4	0	0	0	0
Domkapitlet i Karlstads stift	0	1	0	0	0	0	0	0
Domkapitlet i Härnösands stift	2	5	2	2	0	0	0	0
Domkapitlet i Luleå stift	3	2	1	0	0	0	0	0
Domkapitlet i Visby stift	0	0	1	0	0	0	0	0
Domkapitlet i Stockholms stift	2	3	5	2	0	0	0	0
Annan	9	12	6	3	1	4	1	4
Summa	38	42	29	27	8	8	5	8

3.2 Avgjorda ärenden

Ärendetyp	Nämndbeslut				Ordförandebeslut			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Administrativt ärende	0	1	1	1	0	1	0	0
Remisser	5	3	3	4	0	0	0	0
Utlämnande av kyrklig handling	0	6	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 29 DK beslut om kyrkotillhörighet	0	1	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 29 KS beslut om kyrkotillhörighet	0	1	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 31 Behörighetsprövning – präst	3	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 31 Obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst – präst	8	3	2	3	2	0	0	1
Överklagande enligt KO 31 Befogenhetsprövning – präst	0	0	0	0	0	0	0	0

Ärendetyp	Nämndbeslut				Ordförandebeslut			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Överklagande enligt KO 32 Behörighetsprövning – diakon	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 32 Obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst – diakon	1	0	1	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 32 Befogenhetsprövning – diakon	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 34 Behörighetsprövning till tjänst som kyrkoherde/komminister	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 35 DK beslut om församlings- tillhörighet	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 35 Kyrkostyrelsens beslut om församlingstillhörighet	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 53 DK beslut om utlämnande av handling	0	0	1	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 53 Annat beslut om utlämnande av handling	2	0	0	5	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 56 Uppgifter i dataregister	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 57 Beslutsprövning – församling eller pastorat	7	8	14	10	0	0	0	1
Beslutsprövning enligt KO 57 – stift, tillsättningsnämnd	0	3	6	7	0	0	0	1
Överklagande enligt KO 57 Verkställighetsförbud	2	0	1	1	0	0	0	0
Beslut enligt KO 58:14 Verkställighetsförbud	0	2	0	0	2	1	0	0
Omprövning enligt KO 58:18	4	2	0	1	0	0	0	0
Avvisning	4	2	4	0	0	0	0	0
Avskrivning	0	1	0	0	5	14	3	0
Jäv	1	1	0	0	0	0	0	0
Övrigt	0	2	0	4	0	3	0	5
Summa	37	36	33	32	9	19	3	8

Av de 28 slutliga beslut som Överklagandenämnden fattat under 2022 har utgången i tre beslut innefattat att det hos nämnden klandrade beslutet undanröjts, upphävts eller helt eller delvis ändrats eller att det beslutats att ärendet ska prövas på nytt. För de 26 slutliga beslut som Överklagandenämnden fattade 2021 var motsvarande siffra fem. Totalt avgjorde nämnden 40 ärenden under 2022 jämfört med 36 ärenden 2021.

3.3 Prognos om ärendeutvecklingen

Av redovisningen i avsnitt 3.1 framgår att antalet ärenden som underställts Överklagandenämndens prövning under 2022 varit något fler än under 2021. Någon större förändring av antalet ärenden under kommande år förväntas inte.

4 Behov av översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen m.m.

Nämnden ser, utifrån nämndens perspektiv, för närvarande inte behov av ändringar i kyrkoordningen.

Uppsala den 26 maj 2023

Johan Munck
Ordförande

Lars Bjurstam
Sekreterare

Gudstjänstutskottets betänkanden

G 2023:1–4

Gudstjänstutskottets betänkanden

G 2023:1 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II

G 2023:2 Om evangelieboken

G 2023:3 Publicering av psalmförslag

G 2023:4 Om fasta och måltider

Kyrkomötet
Gudstjänstutskottets betänkande 2023:1

Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II

Sammanfattning

I det här betänkandet behandlas ärenden som rör Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II, genom kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4, sjätte avsnittet och kyrkostyrelsens skrivelse 2023:5 med bilagor.

Gudstjänstutskottet föreslår kyrkomötet att med de ändringar som utskottet föreslår anta förslaget till ny kyrkohandbok del II. Tidpunkt för ikraftträdande föreslås ändras till pingstdagen 2024. Läronämnden och kyrkorättsnämnden har yttrat sig över skrivelserna. Det har också ekumenikutskottet gjort.

Till betänkandet finns två reservationer och en särskild mening.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Skrivelsernas förslag	3
Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 6, Övriga ändringar och rättelser.....	5
Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:5 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II	6
Yttranden från läronämnden	6
Yttranden från kyrkorättsnämnden	6
Yttrande från andra utskott	6
Bakgrund	6
Tidigare behandling i kyrkomötet.....	8
Kyrkoordningen om kyrkans böcker och användningen av psalmboken	8
Utskottets överväganden	9
Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4	9
Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:5	9
Bilaga 1 Läronämndens yttrande 2023:1y	12
Bilaga 2 Kyrkorättsnämndens yttrande 2023:6y	17
Bilaga 3 Kyrkorättsnämndens yttrande 2023:7y	19
Bilaga 4 Ekumenikutskottets yttrande 2023:3y	20
Tillkommande bilaga efter kyrkomötets första sammanträde:	
Bilaga 5 Läronämndens yttrande 2023:14y	22

1. Kyrkomötet beslutar att anta Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II i enlighet med kyrkostyrelsens förslag med nedan angivna ändringar och tillägg.
2. Kyrkomötet beslutar att tidpunkten för ikraftträdande fastställs till pingstdagen 2024.
3. Kyrkomötet beslutar *beträffande inledning* att formuleringen ”hela Guds folk” ska ändras till ”hela kristenheten” samt att ”under dess auktoritet” i sista meningen stryks.
4. Kyrkomötet beslutar *beträffande övergripande anvisningar* att orden ”egen” och ”separat” ersätts med ”särskild”, att sista stycket ska lyda: ”Delaktighet, tillgänglighet och mångfald ska präglade dessa gudstjänster. Det är av vikt att barns och ungas röster hörs och att lokala traditioner och praxis är vägledande. Denna mångfald av röster kan också gestaltas i gudstjänsten genom att det karitativa diakonatet ges liturgiska uppgifter, till exempel genom att en diakon kan leda förbön och sändning.”
5. Kyrkomötet beslutar *beträffande teckenförklaringar* att först i förklaringen av förkortningen BE lägga till ”Biskop”, att förklaringen av förkortningen L ska ändras från ”Annan gudstjänstledare” till ”Ledare i gudstjänsten”.
6. Kyrkomötet beslutar *beträffande vigningshandlingar, allmänna anvisningar* att stryka sista meningen ”Det befriar inte andra i kyrkan från ansvar utan levandegör kyrkans gemensamma sändning på Guds kallelse”.
7. Kyrkomötet beslutar *beträffande biskopsvigning, anvisningar* att stryka sista stycket ”När ärkebiskop tas emot ska följande ordning användas. Vigningsakten utgår men momentet Kungörelsen används, som förklarar hur valet har gått till.”
8. Kyrkomötet beslutar *beträffande biskopsvigningsmessa, kungörelse* att momentet som gäller ärkebiskop flyttas till mottagande av biskop, efter första stycket i mottagandet.

När ärkebiskop tas emot läses följande:

B Genom val har NN utnämnts till ärkebiskop. Kyrkostyrelsen har bekräftat valet och idag tas NN emot som ärkebiskop för tjänst i Uppsala stift, i Svenska kyrkan och i Kristi världsvida kyrka.

Representant för kyrkostyrelsen läser upp kyrkostyrelsens dokument. Electa/us går fram till altarringen.
9. Kyrkomötet beslutar *beträffande biskopsvigningsmessa, förbön* att placeringen av momentet Kyrkans förbön är fakultativ, i enlighet med läro-nämndens förslag och att konsekvensändringar ska göras i präst- och diakonvigningsmessa, prästvigningsmessa samt i diakonvigningsmessa.

10. Kyrkomötet beslutar *beträffande biskopsvigningsmessa, vigningsbön och handpåläggning*
att formuleringen ”I Kristus är vi ditt folk” ska ändras till ”I Kristus tillhör vi ditt folk”,
att konsekvensändringar ska göras i präst- och diakonvigningsmässans vigningsbön, prästvigningsmässans vigningsbön samt i diakonvigningsmässans vigningsbön.
11. Kyrkomötet beslutar *beträffande präst- och diakonvigningsmessa, löftena*
att formuleringen ”frigöra människors kraft för omsorgen om sin nästa” ska ändras till ”frigöra människans kraft för omsorgen om sin nästa”,
att konsekvensändring ska göras i diakonvigningsmessa, löftena.
12. Kyrkomötet beslutar *beträffande sändningsmessa/gudstjänst, inledningsord*
att det i bönen ska ändras från ”att berätta om den kärlek den korsfäste och uppståndne Kristus ger oss” till ”att vittna om den kärlek den korsfäste och uppståndne Kristus ger oss”.
13. Kyrkomötet beslutar *beträffande mottagande av biskop, anvisningar*
att sist i anvisningarna lägga till stycket ”Denna ordning ska även användas när ärkebiskop tas emot”.
14. Kyrkomötet beslutar *beträffande mottagande av kyrkoherde, biskopens inledning*
att formuleringen ”Jesus Kristus befriar, upprättar och kallar oss att tjäna dig. Vi tackar dig” ska ändras till ”Jesus Kristus befriar, upprättar och kallar oss att tjäna dig, vi tackar dig”.
15. Kyrkomötet beslutar *beträffande mottagande av kyrkoherde, mottagandet*
att formuleringen ”Här i NN (och NN) församling/ar/pastorat ska du, NN, vara kyrkoherde. Verka för församlingens liv” ska ändras till ”Här i NN (och NN) församling/ar/pastorat ska du, NN, vara kyrkoherde, verka för församlingens liv”.
16. Kyrkomötet beslutar *beträffande mottagande av kyrkoherde, förbön och välsignelse*
att formuleringen ”Gud som är trofast har kallat dig, och ska vara med dig och genom sin heliga Ande leda dig” ska ändras till ”Gud som är trofast har kallat dig, ska vara med dig och genom sin heliga Ande leda dig”.
17. Kyrkomötet beslutar *beträffande mottagande av medarbetare, anvisningar*
att den sista meningen ”I mottagningsgudstjänsten inbjuds relevanta representanter från stift och församling, såsom förtroendevalda, medarbetare och anställda” ska strykas.
18. Kyrkomötet beslutar *beträffande mottagande av medarbetare, mottagandet*
att anvisningstexten ”Representanter från församlingen välkomnar den nya medarbetaren” ska ändras till ”Representanter från församlingen kan välkomna den nya medarbetaren”.
19. Kyrkomötet beslutar *beträffande kyrkoinvigning, kyrkorummet*
att formuleringen i bönen ”fira dop och nattvard” ska ändras till ”samlas till dop och nattvard”.
20. Kyrkomötet beslutar *beträffande kyrkoinvigning, dopfunten*
att formuleringen i bönen ”du som i Kristus har förenat oss med dig, med varandra och med hela din skapelse. Tack för att du i dopet ...” ska ändras till ”du som i Kristus har förenat oss med dig, med varandra och med hela din skapelse, tack för att du i dopet...”.

21. Kyrkomötet beslutar *beträffande invigning av begravningsplats, bön* att formuleringen ”Gud, du som omsluter hela skapelsen med kärlek,” ska ändras till ”Gud, du omsluter hela skapelsen med kärlek.”, att formuleringen ”låt denna begravningsplats påminna oss om historien och framtiden” ska ändras till ”ge oss frid att på denna begravningsplats bli stilla inför den tid som flytt och den som kommer”.
22. Kyrkomötet beslutar *beträffande bibeltexter vid invigningshandlingar* att alla rubriker som gäller föremål ändras till att stå i obestämd form.
23. Kyrkomötet beslutar med anledning av läronämndens yttrande att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att formuleringen i inledningen till kyrkoordningens sjunde avdelning, ”hela Guds folk” ersätts med ”hela kristenheten”.
24. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till beslut om upphävande av kyrkomötets beslut (SvKB 2001:13) om användning i Svenska kyrkan av översättning till nord-samiska och lulesamiska av Nya testamentet.
25. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning.

Skrivelsernas förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 6, Övriga ändringar och rättelser

Kyrkomötet beslutar att

1. anta kyrkostyrelsens förslag till beslut om upphävande av kyrkomötets beslut (SvKB 2001:13) om användning i Svenska kyrkan av översättning till nord-samiska och lulesamiska av Nya testamentet,
2. anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning.

Förslag till kyrkomötets beslut om upphävande av kyrkomötets beslut (SvKB 2001:13) om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet

Kyrkomötet beslutar att kyrkomötets beslut (SvKB 2001:13) om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet ska upphöra att gälla vid utgången av 2023.

Förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning

Kyrkomötet beslutar att kyrkomötets beslut (SvKB 1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

1972 års bibelkommissions översättning av Bibeln får användas vid läsningar av texter som finns intagna i den Svenska evangelieboken samt i Kyrkohandbok för Svenska kyrkan I och *Den svenska kyrkohandboken II* samt vid andra textläsningar i den allmänna gudstjänsten och vid kyrkliga handlingar.

Föreslagen lydelse

1972 års bibelkommissions översättning av Bibeln får användas vid läsningar av texter som finns intagna i den Svenska evangelieboken samt i Kyrkohandbok för Svenska kyrkan *del I* och *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II* samt vid andra textläsningar i den allmänna gudstjänsten och vid kyrkliga handlingar.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2024.

Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:5 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II

Kyrkomötet beslutar att anta i bilaga till denna skrivelse framlagt förslag till Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II att användas i gudstjänster från och med 1 januari 2024.

Yttranden från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:5 i Ln 2023:1y, *bilaga 1* och över gudstjänstutskottets betänkande 2023:1 i Ln 2023:14y, *bilaga 5*.

Yttranden från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4, avsnitt 6, i Kn 2023:6y, *bilaga 2* och kyrkostyrelsens skrivelse 2023:5 i Kn 2023:7y, *bilaga 3*.

Yttrande från andra utskott

Ekumenikutskottet har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:5, *bilaga 4*.

Bakgrund

I kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4, i det sjätte avsnittet, behandlas övriga ändringar och rättelser. I denna del föreslås att kyrkomötets beslut (SvKB 2001:13) om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet, ska upphöra att gälla. Vidare föreslås – under förutsättning att kyrkomötet fattar beslut om Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II – korrektur- och konsekvensändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning.

I kyrkostyrelsens skrivelse 2023:5 föreslår kyrkostyrelsen kyrkomötet att anta i bilaga till denna skrivelse framlagt förslag till Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II (kyrkohandboken del II) att användas i gudstjänster från och med 1 januari 2024. I enlighet med regleringen i kyrkoordningen beslutar kyrkomötet om Svenska kyrkans gudstjänstböcker. I gudstjänstböckerna uttrycks vad kyrkan tror, bekänner och lär. Gudstjänsten återspeglar såväl kyrkans tradition som förnyade former för gemensam tillbedjan. En revision av Den svenska kyrkohandboken II föreligger och läggs här fram för kyrkomötet för beslut som Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II. Från och med det datum som Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II enligt kyrkomötets

beslut ska tas i bruk ersätter Den svenska kyrkohandboken del II, detta i enlighet med övergångsbestämmelsen till kyrkomötets beslut om ändringar i kyrkoordningen (SvKB 2017:14). Skrivelsen inleds med en beskrivning av ärendet och dess beredning och åtföljs av en processbeskrivning utifrån uppdraget samt de teologiska överväganden som gjorts. Förslaget till kyrkohandboken del II beskrivs och kommenteras. Skrivelsen avslutas med en barnkonsekvensanalys.

Kyrkohandboken del II innehåller gudstjänstordningar för vignings-, sändnings-, mottagnings- och invigningshandlingar. Det är gudstjänster som firas mer sällan, ofta med biskopen som huvudsaklig tjänstgörande präst, i andra fall domprost eller kontraktsprost och mer sällan även kyrkoherde. Dessa gudstjänster har ofta karaktären av att vara särskilt festliga, såsom invigning av kyrka eller diakon- och prästvigning. Gudstjänstordningarna rymmer på ett mer uttalat sätt än de ordningar som återfinns i kyrkohandboken del I, Svenska kyrkans kyrkosyn och ämbetssyn. Av den anledningen är det än viktigare att gudstjänstordningarna står i kontinuitet både med den historiska kyrkan och den världsvida kyrkan. Det i sin tur innebär att förståelsen kring den kallelse varje enskild kristen får i dopet och relationen mellan det allmänna och det särskilda prästadömet i handboken del II får konkreta uttryck. Ordningarna i handboken del II är dels ett resultat av, dels en utgångspunkt i Svenska kyrkans ekumeniska överenskommelser. Som exempel kan nämnas rapporten *Biskopsämbetet* från 1988 som genomarbetades av representanter från Svenska kyrkan och Stockholms katolska stift samtidigt som arbetet med handboken del II från 1987 var i sitt slutskede.

Olika kristna samfund i världen spelar även roll för ordningarna i handboken del II genom att dessa gudstjänster, åtminstone till viss del, ska präglas av igenkänning genom både tid och rum. Som exempel kan nämnas läsningen av Psaltaren 118 i kyrkoinvigningsgudstjänsten. Under granskningsprocessen av föreliggande förslag framkom att denna text kunde uppfattas som särskilt patriarkal och därmed inte svara mot direktivet om inkluderande språkbruk. Den finns dock fortfarande med i förslaget eftersom den texten läses i flera olika samfund runt om i världen och även har förekommit i gudstjänstordning för kyrkoinvigning i flera tidigare handböcker för Svenska kyrkan genom historien.

Dock ska gudstjänstordningarna uppdateras språkligt och kyrkoordningssmässigt och överensstämja med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära så att de är relevanta för sin tid. Kyrkohandboken behöver även uppdateras så att det som sägs och utförs stämmer överens med vad kyrkan lär och praktiserar i övrigt. Det kom till tydligt uttryck i arbetet med kyrkohandboken del II 1987. Hela den revisionsprocess som skedde under 1980-talet, där Nya testamentet kom i ny översättning, evangelieboken kom i ny tappning 1983, psalmboken 1986 samt kyrkohandboken del I 1986 och del II 1987 var del av Svenska kyrkans svar på den stora ekumeniska rörelse och liturgiska förnyelse som skedde i kölvattnet efter Andra Vatikankonciliet 1962–1965. I fallet med kyrkohandboken del II 1987 märks det i form av ganska stora förändringar mellan ordningarna i handboken 1942. En av de tydligaste skillnaderna gäller synen på diakonatet.

Diakonater har förändrats på många sätt sedan 1987, vilket har behandlats på flera ställen. Skillnaden mellan 1942 års handbok och 1987 års handbok handlar dels om att termen vigning har förtydligats (där det i 1942 års ordning hette att diakonissa invigdes), dels att det har utformats en gudstjänstordning för diakonvigning som del av högmässan i stiftets domkyrka. Detta är grundligt diskuterat i den stora utredning som kyrkohandbokskommittén utförde, som är redovisad i SOU 1985:45, 47–49. Efter det har diakonatet diskuterats som del av den treledade vigningstjänsten och diakonens roll som ämbetsbärare tillsammans med biskop och präst. Svenska kyrkans hållning i dessa frågor har kommit till uttryck bland annat genom biskopsbrevet

Biskop, präst och diakon i Svenska kyrkan (1990), *Att bli präst i Svenska kyrkan* (1994, reviderat 1997) samt *Kallad till diakon och präst* (2014, notera skillnaden i uppräkningsordningen i jämförelse med biskopsbrevet från 1990). Vidare behandlades frågan inför kyrkoordningens införande, vilket bland redovisas i ”Diakonater – från ekklesiologi till pastoral praxis” av Sven-Erik Brodd (*Tro och tanke* 1992:10). Frågan fördes också fram i olika ekumeniska sammanhang, se till exempel antologin *The Ministry of the Deacon* (red. Gunnel Borgegård och Christine Hall bd 1–4, 1999).

Tidigare behandling i kyrkomötet

Under det pågående revisionsarbetet med Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I (KHB I) beslutade kyrkomötet 2014, på förslag av gudstjänstutskottet, att bifalla en motion med förslag om att även kyrkohandbok del II skulle revideras (G 2014:6, KmSkr 2014:20). Utskottet anförde följande som motiv för sitt förslag.

Gudstjänstordningarna för vignings- och mottagningshandlingar är direkt relaterade till huvudgudstjänsten. Att inte justera vigningsordningarna i enlighet med den reviderade kyrkohandbokens första del skulle alltså innebära en klar inkonsekvens för Svenska kyrkans gudstjänster. Det finns inget tydligt uttalat beslut att kyrkohandbok del II ska revideras. Det är viktigt att ett sådant beslut tas så att ingen tveksamhet kan finnas om vad som gäller. Revideringen ska ske efter att kyrkohandbok del I har antagits av kyrkomötet.

När direktiven för KHB I beslutades om av kyrkostyrelsen fastställdes att den revisionen skulle innefatta den allmänna gudstjänsten, särskilda gudstjänstordningar såsom julotta samt kyrkliga handlingar. Kyrkohandbok del II skulle alltså inte ingå i denna revision, vilket innebär att det inte blev en sammanhållen revision med I och II tillsammans. Detta utmärker föreliggande förslag jämfört med 1987 års gudstjänstordningar. Då utgjorde arbetet med del I och II en sammanhållen revision som kyrkomötet 1986 respektive 1987 hade att ta ställning till. I fallet med föreliggande revision kom beslutet att revidera del II när arbetet med kyrkohandbok del I gick mot sitt slutskede. Det innebär att det inte är samma personer som arbetat med revisionerna, till skillnad från 1987 års gudstjänstordningar som reviderades av 1968 års kyrkohandbokskommitté.

När förslaget till 1987 års handbok del II skulle beslutas av kyrkomötet föregicks det av en intensiv debatt i främst evangelisationsutskottet som behandlade ärenden om kyrkans böcker, men även andra utskott debatterade frågorna, som till exempel diakoniutskottet. 32 motioner som rörde handboksförslaget inkom till kyrkomötet 1987. Motionerna behandlade flera olika aspekter av revisionen, där några föreslog en förlängd process, andra handlade om språkliga redigeringar och några behandlade frågan om Svenska kyrkans ämbetsstruktur. Flera motioner behandlade frågan om diakonater.

Kyrkoordningen om kyrkans böcker och användningen av psalmboken

Enligt 10 kap. 2 § punkt 2 kyrkoordningen åligger det kyrkomötet att fatta beslut om Svenska kyrkans böcker. I 18 kap. 1 § räknas Svenska kyrkans gudstjänstböcker upp: Bibeln, Den svenska kyrkohandboken, Den svenska psalmboken, Den svenska evangelieboken och En liten bönbok. Dessa ska som uttryck för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära antas av kyrkomötet. Bestämmelsen i kyrkoordningens 18 kap. 4 § innebär att psalmer i Den svenska psalmboken får bytas ut mot andra psalmer eller

Utskottets överväganden

Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar anta kyrkostyrelsens förslag till beslut om upphävande av kyrkomötets beslut (SvKB 2001:13) om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet,
2. anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning.

Utskottet instämmer i kyrkostyrelsens bedömning och föreslår att anta de kyrkoordningsändringar som föreslås i skrivelsen.

Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:5

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att anta Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II, i enlighet med kyrkostyrelsens förslag, med de ändringar som framgår av detta betänkande, att användas i gudstjänster från och med pingstdagen 2024.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att formuleringen i inledningen till kyrkoordningens sjunde avdelning, ”hela Guds folk” ersätts med ”hela kristenheten”.

Gudstjänstutskottet gläds åt det arbete som har utförts och menar att uppdraget är väl genomfört. Det förslag till kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II som föreligger är en konsekvens av kyrkomötets antagande av kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I 2017. Arbetet med en varsam revision av kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II har pågått under fyra år. Utskottet konstaterar att inga motioner föreligger och att läroämnden tillstyrker förslaget, förutsatt att vissa ändringar genomförs. Utskottet bejaktar dessa ändringar och föreslår att en av ändringarna leder till en kyrkoordningsändring. Utskottet ser det som värdefullt att förslaget ger utrymme för de olika lokala traditioner som finns och att det ges möjlighet att fira dessa gudstjänster enligt den varierande praxis som finns runt om i stiftet.

Utskottet presenterar ett antal förslag till förändringar i kyrkostyrelsens förslag till kyrkohandbok del II. Mot bakgrund av detta föreslår utskottet att kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till kyrkohandbok del II med de ändringar som gudstjänstutskottet föreslår i detta betänkande, att användas i gudstjänster från och med pingstdagen 2024. I enlighet med uppkommen tradition tas kyrkans handböcker i bruk på pingstdagen. Utskottet föreslår därför ändrat datum för ikraftträdande.

Utskottet har som del av diskussionen om övergripande anvisningar konstaterat vikten av att diakons medverkan benämns. En del av den diskussionen handlade om värdet av att omnämna det karitativa diakonats särskilt, så att det inte riskerar att förväxlas med ett liturgiskt diakonat. Det ska vara tydligt att det handlar om att diakon ges liturgiska uppgifter.

Utskottet förde en diskussion om hur kyrkohandboken bör förhålla sig till kyrkoordningen och vice versa, om vad som kan sägas referera till kyrkoordningen och om

man kan stryka eller välja valda delar. Diskussionen resulterade i det konkreta förslag som presenteras i utskottets förslag till kyrkomötesbeslut.

Utskottet har behandlat det yttrande som inkom från ekumenikutskottet, som primärt behandlade placeringen av Kyrkans förbön i vigningshandlingarna. I yttrandet framkommer att ekumenikutskottet anser att placeringen inte ska vara fakultativ, som föreslås i läronämndens yttrande. Efter övervägande beslutade utskottet att följa läronämndens förslag om en fakultativ placering av förbönen och därmed bortse från förslaget i ekumenikutskottets yttrande.

Uppsala den 6 oktober 2023

På gudstjänstutskottets vägnar

Roger Olsson, ordförande

Karin Tillberg, sekreterare

Beslutande: Roger Olsson, ordförande, Fredrik Stiernstedt, Anna Rapakko, Fredrik Eriksson, Lisa Tegby, Manilla Nordanstig, Torvald Johansson, Mattias Lundberg, Anders Åkerlund, Anna Lindgren, Sven Milltoft, Anna-Karin Åström, Ann-Charlotte Miller, Elise Solberg och Helén Lindbäck.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars G Linder, Sofija Lazic Pedersen, Birgitta Nilsson, Johan Garde, Knapp Anna Eriksson, Lars Jakobsson, Agne Arnesson, Jerker Schmidt, Anne Sörman, Kristina Hyse, och Åsa Öckerman.

Biskoparna Åke Bonnier och Karin Johannesson har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Vi vill reservera oss mot beslutet att inte anta det under utskottsarbetet föreslagna tillägget till anvisningarna i avsnittet gällande biskopsvigning. Vi anser att detta förtydligande tillägg bör finnas med och således stå med i instruktionen inför bön och handpåläggning i den följande gudstjänstordningen.

I anvisningarna: ”Två av assistenterna ska vara biskopar, vilka assisterar ärkebiskopen vid vigningsbön och handpåläggning. Handpåläggningen görs på biskopen electa/electus huvud.” I själva gudstjänstordningen vid vigningsbön och handpåläggning: ”Under ärkebiskopens och de assisterande biskoparnas handpåläggning på BE:s huvud ber ärkebiskopen följande bön för var och en:”

Manilla Nordanstig och Mattias Lundberg

Reservation 2

Jag vill reservera mig mot att följande formulering vid invigning av begravningsplats inte tillfogas i anvisningarna. Jag föreslår tillägg att infogas: Till invigning av begravningsplats kan lämpligtvis inbjudas representanter för trossamfund samt samhällsaktörer att medverka.

Anders Åkerlund

Särskild mening

I kyrkohandboken för Svenska kyrkan del 2, i anvisningarna till biskopsvigning, borde ha införts en skrivning angående förtydligande av de assistenter som bistår ärkebiskopen vid biskopsvigning. Minst två av de assistenter som ärkebiskopen utser bör vara biskopar som är med vid vigningsbönen och handpåläggningen. Detta för att tydliggöra redan gällande praxis i Svenska kyrkan och omfatta allmänkyrklig tradition och samhörighet med flera kyrkor som Svenska kyrkan har starka ekumeniska relationer med. Redan vid kyrkomötet i Nicea år 325 fastslogs det att tre biskopar ska medverka vid vigning av biskop för att tydliggöra att vigningen bejakas av hela kyrkan. Detta finns explicit i SOU 1985:45 s.20 vilket ledde till kyrkohandboken del 2 som antogs 1987 samt finns implicit i kyrkohandboken del 2. Detta bör därför synliggöras i anvisningarna i den nya handboken. Det borde också framgå att handpåläggningen ska ske på biskopen electus/electas huvud och inte på till exempel axlarna.

Johan Garde

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2023:1y

Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II

Läronämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:5 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II

Revisionens uppdrag och genomförande

Läronämnden konstaterar att kyrkostyrelsens förslag till *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II* i hög grad fullföljer de givna direktiven. Förslaget är en varsam revision av *Den svenska kyrkohandboken del II* (1987). Läronämnden menar att förslaget på ett välmotiverat sätt är en vidareutveckling av befintliga gudstjänstordningar. I anslutning till den sammanfattning av direktiven som återfinns i kyrkostyrelsens skrivelse (2023:5) vill läronämnden inledningsvis kommentera revisionens genomförande i relation till det givna uppdraget.

Överensstämmelse med Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I

Läronämnden konstaterar att det grundläggande skeende som utgör gudstjänstens *ordo* har förtydligats. Liturgin och språkbruket i de båda delarna av kyrkohandboken har harmoniserats så att de står i överensstämmelse med varandra. Likaså har en strävan efter en gemensam teologisk grund för vigningshandlingar och mottagningshandlingar mynnat ut i att flera moment i vigningsgudstjänsterna och mottagningshandlingarna numera är lika för alla.

Överensstämmelse med Bibel 2000

Läronämnden välkomnar att *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II* har anpassats till Bibel 2000 och menar att denna anpassning står i överensstämmelse med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Överensstämmelse med kyrkoordningen

Läronämnden konstaterar att den balans mellan ett juridiskt språkbruk och liturgiska formuleringar som har eftersträvats i revisionsarbetet uppnås i förslaget. Då kyrkoordningens formuleringar lyfts in i kyrkohandboken är gudstjänstens språkbruk överordnat det juridiska språkbruket, så till vida att en specifik gudstjänstordnings funktionsduglighet i sitt liturgiska sammanhang tillmäts större betydelse än ett ordagrant återgivande av kyrkoordningen.

I de juridiska formuleringar som återfinns i kyrkoordningen måste entydighet eftersträvas eftersom syftet är att tydligt ange vad som gäller i komplexa situationer. Det liturgiska språkbruket behöver däremot vara rikare eftersom dess syfte är att omtala och tilltala Gud.

Beslutade dokument med ekumeniska och interreligiösa perspektiv

I sitt yttrande över *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I* betonade läronämnden att religionsteologisk medvetenhet, interreligiösa och ekumeniska perspektiv hänger

samman med varandra (Ln 2017:1y). Mot den bakgrunden kommer läronämnden särskilt att kommentera bruket av begreppet ”Guds folk”.

G 2023:1
Bilaga 1

Ett mer inkluderande språkbruk

Läronämnden gör bedömningen att språket i förslaget är mer inkluderande än tidigare.

Barnkonsekvensanalys

Läronämnden understryker att det är betydelsefullt att barnets perspektiv beaktas i de gudstjänster som firas enligt de ordningar som återfinns i *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II*, även då detta inte uttryckligen anges i instruktionerna.

Centrala teman

Ett trinitariskt perspektiv

I det föreliggande förslaget har skapelseperspektivet stärkts, samtidigt som det hålls ihop med frälsningsperspektivet. När det gäller pneumatologin konstaterar läronämnden att förslaget tydligt betonar den heliga Andens roll i inledningsbönen för mottagande av biskop, samt genom att Andens roll för den enskildas tro och helgelse betonas i inledningsorden till vigningshandlingarna. Vigningen sker i den bedjande församlingens mitt och i kraft av den heliga Anden.

En evangelisk-luthersk öppen folkkyrka

Läronämnden vill påminna om Svenska kyrkans förståelse av vigningstjänstens uppdrag som en förutsättning för den öppna folkkyrkan. Vigningstjänsten innefattar ett ansvar för att kyrkans liv gestaltas i enlighet med dess tro, bekännelse och lära. Mot den bakgrunden konstaterar läronämnden med tillfredsställelse att biskopens tillsynsansvar har förtydligats i den ordning för biskopsvigning som återfinns i förslaget. Därigenom accentueras den balans mellan det episkopala och det lokala som utmärker Svenska kyrkan.

En generell ambition i revisionsarbetet har varit att lyfta fram det allmänna prästdömet, det vill säga den tjänst som vi vigs till i dopet. Varje döpt kristen är kallad och sänd att vittna om vår kristna tro och att bidra till att Guds rike tar gestalt. Denna kallelse och sändning är inte begränsad till de uppdrag som beskrivs som kyrkans vigningstjänst och den omfattar inte endast de uppgifter som många spontant ser som en del av församlingsverksamheten.

Guds folk, Kristi kropp och ett tempel av levande stenar

Bibelns beskrivningar av kyrkan är rika och mångfaldiga. Läronämnden konstaterar att bruket av flera bibliska motiv och en djupare förståelse av kyrkan har betydelse för en väsentlig del av läroutvecklingen inom kyrkosyn, ämbetssyn och liturgi. Detta har varit av avgörande betydelse för den ekumeniska rörelsen. Ett motiv som har kommit till användning i *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II* är det bibliska begreppet ”ett tempel av levande stenar”. Detta begrepp kompletterar Kristi kropp- och Gudsfolk-motiven.

Begreppet ”Guds folk” är betydelsefullt i dialogen mellan judar och kristna. Därtill är kyrkans användning av begreppet av avgörande betydelse i kyrkans aktiva arbete för att motverka antisemitism. Mot den bakgrunden vill läronämnden särskilt kommentera hur användningen av begreppet ”Guds folk” i det föreliggande förslaget till *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II* förhåller sig till det av kyrkomötet antagna samtalsdokumentet *Guds vägar*.

Begreppet "Guds folk" i ljuset av samtalsdokumentet Guds vägar

I sitt yttrande över förslaget till *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I* (Ln 2017:1y) uppmärksammade läronämnden de insikter som samtalsdokumentet *Guds vägar* (2001) innehåller. På motsvarande sätt vill läronämnden uppmärksamma hur formuleringar i förslaget till *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II* förhåller sig till detta samtalsdokument.

I inledningen till föreliggande kyrkohandboksförslag står: "Kallelsen att föra ut evangelium är given åt hela Guds folk". Här används begreppet "hela Guds folk" i bestämd form singular. Formuleringen är hämtad från kyrkoordningens inledning till kapitel 30 som formulerades innan *Guds vägar* antagits. Här finns således en spänning mellan direktiven att både åstadkomma överensstämmelse med kyrkoordningen och att ta hänsyn till beslutade dokument med ekumeniska och interreligiösa perspektiv.

I ljuset av den läroutveckling som skett under de senaste decennierna finns det skäl att i *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II* nyansera kyrkoordningens formulering med avseende på bruket av begreppet "Guds folk". I *Guds vägar* framhålls att "[s]åväl kristendom som judendom har sin utgångspunkt i det gudsfolk och den historia som de gemensamma heliga skrifterna talar om". Därför behövs en annan formulering i Inledningen än "hela Guds folk", exempelvis "hela kristenheten" eller "alla kristna". Detsamma gäller vigningsmässornas anvisningar och inledningsord, så att det blir tydligt att de som förenas genom dopet är alla kristna.

Formuleringen "I Kristus är vi ditt folk" som återfinns i Vigningsbön och handpåläggning behöver, i ljuset av ovanstående, också förändras. "I Kristus blir vi del av ditt folk" eller "I Kristus tillhör vi ditt folk" skulle bättre kunna svara mot vår kyrkas förståelse.

Gudstjänstordningarna

När det gäller de enskilda gudstjänstordningarna och de därtill hörande anvisningarna i det föreliggande förslaget vill läronämnden anföra följande:

Läronämnden noterar att Allmänna anvisningar för vigningshandlingarna uttrycker den eftersträlvade överensstämmelsen med kyrkoordningen och den praxis som utvecklats sedan 1987. I det föreliggande förslaget följer samtliga ordningar för vigningsgudstjänsterna samma mönster och detta mönster följer i sin tur *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I*.

Läronämnden noterar med tillfredsställelse den intention som inledningstexten uttrycker, nämligen att hålla samman den kallelse som avser alla döpta med kallelsen till särskild tjänst liksom till andra uppdrag. Det är naturligt att de övergripande anvisningarna för vigningshandlingarna explicit håller samman evangeliets förkunsel i ord och handling, liksom att texten håller samman de tre uppdragen i vignings-tjänsten.

Läronämnden välkomnar att *samtliga vigningsordningar* är tänkta att firas integrerat med högmässa enligt *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I*. Detsamma gäller att predikan, som hålls i anslutning till textläsningarna, uttryckligen får karaktären av vigningstal och således binder ihop Ordets gudstjänst med vigningsdelen.

Läronämnden konstaterar att *Den svenska kyrkohandboken del II* (1987) före vigningsbönen i ordningen för biskopsvigningsmässa har en Bön för kyrkan, som nu ersätts av Kyrkans förbön, i enlighet med ordningen för högmässa. Eftersom placeringen av Kyrkans förbön i gudstjänsten påverkar förbörens karaktär och funktion, kan den tillmätas olika teologiska och ekumeniska betydelser. Därför menar läronämnden att det vore värdefullt med en fakultativ placering av Kyrkans förbön i vigningsgudstjänsterna (jfr Ln 1987:1).

När det gäller *biskopsvigningen* bejakar läronämnden den nya formulering som återfinns i inledningstexten till biskopens löften. Här beskrivs biskopens uppdrag som ”ett tecken på kyrkans kontinuitet genom tiderna, dess enhet och världsvida gemenskap”. Detta knyter an till anvisningarnas betoning av värdet av närvaron av internationella och ekumeniska representanter som manifestation av kyrkans enhet.

Läronämnden konstaterar vidare att förslaget på ett nytt sätt inkluderar biskopens tillsyn över det diakonala uppdraget och därmed tillsynsansvaret för både diakoner och präster. Detta återspeglas i formuleringen att ”kyrkan står på de förtrycktas sida” med koppling till diakonens löften. Formuleringen kompletterar och preciserar även formuleringen om barmhärtigheten som blir utövad efter Guds vilja.

Likaså noterar läronämnden att det föreliggande förslaget innefattar en omformulering i förhållande till skapelsen, där Guds folk sägs vittna om Guds väldiga gärningar i allt skapat. Den nya formuleringen knyter väl an till behovet av större ödmjukhet och samtidigt större ansvar när det gäller kyrkans hållning till skapelsen och rådande hot mot klimat och miljö.

När det gäller *präst- och diakonvigningen* ser läronämnden med tillfredsställelse att en gemensam ordning för vigning av präst och diakon utgör handbokens huvudalternativ. De synpunkter som läronämnden anför avser den gemensamma ordningen och berör indirekt också de ordningar som gäller separata präst- och diakonvigningar.

Läronämnden konstaterar att kyrkomötet nu har möjlighet att för första gången anta en kyrkohandbok som stadfäster en praxis som utvecklats när det gäller gemensamma vigningar, särskilt efter antagandet av kyrkoordningen 1999. Läronämnden ser positivt på hur handbokens ordning gestaltar uppdraget som diakon som tydligt integrerat med övriga ämbeten.

Diakonens löften är i hög grad i överensstämmelse med löfterna i 1987 års vigningsordning. I sitt yttrande över förslaget till *Den svenska kyrkohandboken del II* anförde läronämnden att samhällsinriktningen och rättviseperspektiven borde understrykas tydligare i vigningsordningen, liksom att omsorg skulle kunna vara ett bättre ord än barmhärtighet (Ln 1987:1). I linje med detta välkomnar läronämnden formuleringarna i det nu föreliggande förslaget om att diakonen ska stå på de förtrycktas sida och försvara människors rätt. Läronämnden bejakar det något reviderade förslaget med formuleringen att diakonen ska vara ”ett tecken på Guds barmhärtighet”, i stället för ett ”barmhärtighetens tecken”.

När det gäller den första frågan som ställs till diakonkandidater noterar läronämnden att den ligger nära den fråga som återfinns i *Den svenska kyrkohandboken del II* men att ordvalet har ändrats något. I 1987 års handbok talas det om att ”hjälpa dem som behöver er tjänst”. I det föreliggande förslaget talas det om att ”uppsöka och gripa in där din/er tjänst behövs”. Läronämnden bejakar förändringen.

Den andra frågan som ställs till diakonkandidaterna i förslaget rymmer ett explicit omnämnande av diakonens tystnadsplikt som motsvarar frågan som ställs till prästkandidater. Läronämnden bejakar detta förtydligande som överensstämmer med befintlig praxis.

Läronämnden anser att förslagets ordning för *Sändningsmessa/gudstjänst* är ett tydligt uttryck för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Där betonas alla döptas sändning, genom det allmänna prästadömet.

Läronämnden vill uppmärksamma att förslaget till *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II* innefattar en ny ordning för *Mottagande av kyrkoherde*. Läronämnden välkomnar att kyrkoherdens herdeuppdrag, tillsynsansvar och teologiska kunskap framhävs. Läronämnden bejakar dessutom att den förbön för kyrkoherden som återfinns i förslaget ska ledas av diakon eller annan person. Detta förtydligar att mottagande av

ny kyrkoherde inte ska misstolkas som en förnyad prästvigning, utan i stället förstås som församlingens välkomnande av en ny herde för församlingen.

Läronämnden konstaterar att kyrkostyrelsens skrivelse 2023:5 framhåller att ordningen för kyrkoherdemottagning står i spänningen mellan å ena sidan kyrkoherdens lokala anställning och å andra sidan kyrkoherdens självständiga tillsynsansvar över pastorat och församlingar, vilket i sin tur relaterar till biskop och domkapitel och hela den världsvida kyrkan. Kyrkoherden har ett tillsynsansvar som han/hon delar med biskopen och utför som biskopens lokala representant. Läronämnden konstaterar att detta innebär att varje mottagande av kyrkoherde i det avseendet alltid också är en installation av kyrkoherden. Mottagande av kyrkoherde kan därför också betecknas som installation av kyrkoherde. Båda alternativen är förenliga med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Läronämnden konstaterar att de föreslagna ordningarna för *Invigningshandlingar* på ett klagörande sätt uttrycker Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära så till vida att det är tydligt att invigning och ibruktagande vanligen sammanfaller med varandra.

Likaså välkomnar läronämnden de förändringar som har gjorts i ordningen för kyrkoinvigningsmessa. Genom att kyrkklockorna tas i bruk redan i gudstjänstens inledning, medan altaret tas i bruk först vid måltidens början, får gudstjänsten ett mer naturligt flöde. Att den nu föreslagna ordningen dessutom är tydligt anpassad till såväl invigning som återöppnande av kyrkorum är också en förbättring.

Avslutning

Sammantaget anser läronämnden att förslaget till *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II* står i överensstämmelse med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. De påpekanden som läronämnden anför i sitt yttrande har sin grund i att Svenska kyrkans kyrkohandbok ska uttrycka evangeliet så klart som möjligt och vara i överensstämmelse med vår evangelisk-lutherska bekännelse. Det är läronämndens mening att det föreliggande förslaget till *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II* kan antas efter att ovanstående synpunkter och ändringsförslag noggrant har övervägts, framför allt vad gäller bruket av begreppet "Guds folk".

Uppsala den 25 augusti 2023

På läronämndens vägnar

Martin Modéus, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Martin Modéus, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Marika Markovits, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Erik Eckerdal, biskop Andreas Holmberg, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Håkan Möller, Mikael Winnige, Johannes Zeiler.

Biskop Johan Tyrberg och Jesper Svartvik har deltagit i läronämndens överläggningar men var inte närvarande vid beslutstillfället.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2023:6y

Övriga ändringar och rättelser

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 *Ändringar i kyrkoordningen m.m.*, avsnitt sex: *Övriga ändringar och rättelser*

I denna del av skrivelsen föreslås att kyrkomötets beslut (SvKB 2001:13) om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet, ska upphävas och upphöra att gälla vid utgången av 2023, då den numer saknar betydelse. Detta på grund av att bestämmelsen avser en provöversättning som sedermera har ersatts av en ny bestämmelse avseende den slutförda översättningen till lulesamiska (se SvKB 2004:5). Det noteras också att de delar av bestämmelsen som avsåg översättning av Nya testamentet till nordsamiska utmönstrades genom kyrkomötesbeslut 2019 (se SvKB 2019:13).

Kyrkorättsnämnden framhåller att kyrkomötets beslut (SvKB 2019:13) om ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 2001:13) om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet följaktligen också bör anses sakna betydelse och därmed ska upphävas, vilket inte beaktats i skrivelsen.

Vidare föreslår kyrkostyrelsen i skrivelsen – under förutsättning att kyrkomötet fattar beslut om *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II* – att korrektur- och konsekvensändringar ska göras i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning, så att benämningen *Den svenska kyrkohandboken II* ändras till *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II* samt att *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I* återges i sin korrekta benämning genom införandet av ordet ”del”. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2024.

Kyrkorättsnämnden noterar att skrivelsens förslag inte återger den ursprungliga lydelsen av kyrkomötets beslut (SvKB 1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning. Skrivelsen återger däremot den nu gällande lydelsen av bestämmelsen, som tillkom genom Kyrkomötets beslut om ändringar i kyrkomötets beslut om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning (SvKB 1999:2) (SvKB 2017:15).

Kyrkorättsnämnden har utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot förslagen i kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 *Ändringar i kyrkoordningen m.m.*, avsnitt sex: *Övriga ändringar och rättelser*. Kyrkorättsnämnden vill dock uppmärksamma utskottet på vad nämnden också anför i sitt yttrande Kn 2023:7y, att skrivelsens förslag inte synes omfatta upphävande av det tillägg till kyrkohandboken del II som beslutades av kyrkomötet 2011, avseende aktualiserande av tystnadsplikten i vigningsslöftena i kapiteln om Prästvigningsmessa och Diakonvigningsmessa. Beslutet genererade Kyrkomötets beslut om ändringar i kyrkohandboken (SvKB 2011:5) som, under förutsättning att kyrkomötet fattar beslut om *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II*, blir obsolet i dess helhet och därmed bör upphävas.

Uppsala den 31 augusti 2023

På kyrkorättsnämndens vägnar,

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz (ordförande), Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Margareta Andersson, Mattias Benke, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2023:7y

Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:5 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II

Enligt kyrkoordningen beslutar kyrkomötet om Svenska kyrkans gudstjänstböcker. En revision av *Den svenska kyrkohandboken del II* föreligger och läggs fram till kyrkomötet för beslut som *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II*. Från och med det datum som *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II* enligt kyrkomötets beslut ska tas i bruk ersätter den *Den svenska kyrkohandboken del II*, detta i enlighet med övergångsbestämmelsen till kyrkomötets beslut om ändringar i kyrkoordningen (SvKB 2017:14). Kyrkostyrelsen föreslår att *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II* ska användas i gudstjänster från och med den 1 januari 2024.

Kyrkorättsnämnden ska enligt 4 kap. 1 a § kyrkomötets arbetsordning yttra sig över förslag till ändringar i kyrkoordningen och i andra bestämmelser som beslutas av kyrkomötet som finns i en skrivelse från kyrkostyrelsen eller kyrkomötets presidium eller i en motion. Förslaget i kyrkostyrelsens skrivelse 2023:5 har inte bedömts kräva några kyrkoordningsändringar, men är ändå att se som förslag till kyrkomötesbeslut om bestämmelser då beslut av detta slag blir utfärdade som Svenska kyrkans bestämmelser (SvKB).

Kyrkorättsnämnden har utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot förslaget i kyrkostyrelsens skrivelse 2023:5. Kyrkorättsnämnden noterar dock att skrivelserns förslag inte synes omfatta upphävande av det tillägg till kyrkohandboken del II som beslutades av kyrkomötet 2011, avseende aktualiserande av tystnadsplikten i vigningslöftena i kapitlet om Prästvigningsmessa och Diakonvigningsmessa. Beslutet genererade Kyrkomötets beslut om ändringar i kyrkohandboken (SvKB 2011:5) som, under förutsättning att kyrkomötet fattar beslut om *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II*, blir obsolet i dess helhet och därmed bör upphävas. Inte heller i kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 *Ändringar i kyrkoordningen m.m.*, avsnitt sex: *Övriga ändringar och rättelser*, där övriga korrektur- och konsekvensändringar till följd av eventuellt beslut om *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II* behandlas, har detta uppmärksamats, vilket kyrkorättsnämnden påpekat i sitt yttrande Kn2023:6y.

Uppsala den 31 augusti 2023

På kyrkorättsnämndens vägnar,

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz (ordförande), Anna-Lena Järstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Margareta Andersson, Mattias Benke, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets yttrande 2023:3y

Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II

Till gudstjänstutskottet

Ekumenikutskottets yttrande över KsSkr 2023:5 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II

Ekumenikutskottet uppskattar läronämndens omsorg om att begreppet *Guds folk* används nyanserat, i samklang med samtalsdokumentet *Guds vägar*.

Utskottet uppskattar också att närvaro av ekumeniska gäster förutsätts i anvisningarna för biskopsvigning och betonas i anvisningarna för mottagningshandlingar. Möjligen borde ekumeniska gästers närvaro förutsättas även vid mottagande av biskop.

Utskottet betraktar dock placeringen av kyrkans förbön i förslaget som betänklig. Bönen placering påverkar dess funktion, och med föreslagen placering blir det enbart en allmän kyrkans förbön.

I såväl dokumentet *Dop Nattvard Ämbete* (Kyrkornas världsråd, 1982) som i flera kyrkors då aktuella strävanden att förnya vigningsordningar syftade till att alltmer uttrycka att vigningar till biskop, präst och diakon är hela kyrkans bönehandling – i enlighet med såväl vad som kan utläsas ur material från den tidiga kyrkan som ur reformationstida källor. För att väl förvalta detta ”ekumeniska kapital” utformades vigningarnas centrala del enligt 1987 års kyrkohandbok II med följande inbördes ordning:

- ◆ Löftena (inledningsord, frågorna, försäkran)
- ◆ Credo
- ◆ Kyrkans förbön (vid biskopsvigning istället ”Bön för kyrkan”)
- ◆ Psalm
- ◆ Vigningsbön med handpåläggning
- ◆ Mottagandet

Det framgår av handbokskommitténs motiveringar i SOU 1985:45 att förbörens plats ansågs vara en viktig del av att, på allmänkyrkligt vis, viga genom bön och handpåläggning. Det är inte biskopen som viger utan kyrkan, som gemensamt ber om Anden.

I föreliggande förslag till kyrkohandbok II är ordningen annorlunda vad gäller förbönen:

- ◆ Löftena
- ◆ Frågorna
- ◆ Försäkran
- ◆ Credo
- ◆ Psalm
- ◆ Vigningsbön och handpåläggning
- ◆ Mottagande och sändning
- ◆ Kyrkans förbön

Utän att det vare sig, vad vi kunnat se, motiverats övertygande i kyrkostyrelsens skrivelse eller att ekumeniska samråd genomförts föreslås alltså att detta ”ekumeniska

kapital” delvis växlas bort. Läronämndens yttrande 2023:1y, s. 3, sista stycket, efterlyser en fakultativ placering av kyrkans förbön. En sådan skulle innebära att bortväxlingen *inte behöver* göras men att den likväl *kan* göras.

Ekumenikutskottet finner det av ekumeniska skäl angeläget att i detta avseende behålla den allmänkyrkliga ordning som kommer till uttryck i 1987 års kyrkohandbok del II och som ännu är pneumatologiskt och ecklesiologiskt (läran om Anden respektive kyrkan) betydelsefull för bland annat erkännande av vigningars giltighet.

Uppsala den 5 oktober 2023

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Magnus Evertsson, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfven, Christian Bonde, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefine Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Marja Hillerström, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2023:14y

Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II

Läronämndens yttrande över gudstjänstutskottets betänkande 2023:1 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II

Läronämnden noterar med tillfredsställelse att förslaget till *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II* är justerat i enlighet med de synpunkter och ändringsförslag som gavs i Ln 2023:1y. Övriga ändringsförslag som ges i betänkandet står i överensstämmelse med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Det är därmed läronämndens mening att det föreliggande förslaget till *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II* kan antas av kyrkomötet.

Uppsala den 31 oktober 2023

På läronämndens vägnar

Martin Modéus, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Martin Modéus, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Marika Markovits, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Erik Eckerdal, biskop Andreas Holmberg, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Jesper Svartvik, Mikael Winnige och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2023:2

Om evangelieboken

Sammanfattning

I det här betänkandet behandlas motionerna 2023:76 och 2023:88 som båda berör evangelieboken. Den första motionen handlar om att uppdra till kyrkostyrelsen att inleda ett arbete med att skapa en lättläst evangeliebok, som med fördel kan vara digital. Utskottet anser att intentionen i motionen är god. Utskottet anser dock att det redan finns material på marknaden som går att använda för de syften som motionärerna efterfrågar. Evangelieboken är gudstjänstbok och uttryck för Svenska kyrkans tro bekännelse och lära, varför förändringar och revisioner bör tas om hand enligt gängse förfarande.

Den andra motionen handlar om att uppdra till kyrkostyrelsen att inleda en process i syfte att revidera evangelieboken med avseende främst på urval, variation och representation. Utskottet anser att motionen är väsentlig och delar motionärens intentioner. Utskottet anser dock att tiden inte är inne ännu för en revision av evangelieboken. Predikan och psalmvalen ger dock möjlighet att synliggöra fler perspektiv än vad texten kan göra, eftersom evangeliet alltid måste tolkas in i varje tid.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2023:76,
2. avslå motion 2023:88.

Motionernas förslag

Motion 2023:76 av Anne Sörman m.fl., Den lättlästa evangelieboken

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inleda ett arbete med att skapa en lättläst evangeliebok, som med fördel kan vara digital.

Motion 2023:88 av Anne Sörman, Den nya evangelieboken

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inleda en process i syfte att revidera evangelieboken (1983, 2002) med avseende främst på urval, variation och representation.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2023:76 i Ln 2023:12y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Den svenska evangelieboken är en av Svenska kyrkans gudstjänstböcker. De två senaste revisionerna är Den svenska evangelieboken 1983 och Den svenska evangelieboken 2003.

Evangelieboken från 1983 reviderades som del av arbetet som utfördes av 1968 års handboks-kommitté (det arbete som utmynnade i Den svenska kyrkohandboken del I 1986 och del II 1987). Det huvudsakliga skälet för det handlade om att det i arbetet med kyrkohandboken hade aktualiserats vad som utgjorde introitus (psaltarpsalmer) och kollektböner (Dagens bön i nuvarande evangeliebok).

En stor anledning till revision var att Nya testamentet utkommit i ny översättning, NT 81, som kyrkomötet fastställt som den översättning som skulle användas i församlingarnas gudstjänstliv. Revisionen var, i likhet med 1986 års handbok och psalmbok, ganska omfattande. Den största förändringen var att det infördes en läsning från Gamla testamentet i varje årgång på varje söndag samt en extra serie kollektböner för varje söndag. Det som i tidigare evangeliebok hade hetat evangeliebön togs bort. Detta överensstämde med det revisionsarbete som parallellt pågick med ny kyrkohandbok och som redan tagit sig uttryck i kompletterande textserier till 1942 års evangeliebok. Vidare fanns två serier kollektböner mot tidigare endast en. 1983 års evangeliebok innebar också vissa mindre förändringar i kyrkoåret. Tre av de fyra särskilda bön-dagarna togs bort: botdagen, reformationsdagen och missionsdagen. Endast tack-sägelsedagen blev kvar. Dock fick söndagen sexagesima underrubriken reformations-söndagen och heliga trefaldighets dag underrubriken missionsdagen. Vidare blev det möjligt att vid allhelgonahelgen hålla samman de båda firningsämnena alla helgons dag (ursprungligen 1 november) och alla själars dag (2 november) genom införandet av söndagen efter alla helgons dag.

Vid kyrkomötet 1996 konstaterades att det var tio år sedan den senaste kyrkohandboken hade tagits i bruk och att det var dags att utvärdera och eventuellt revidera. Detta blev startskottet för en allmän översyn av alla kyrkans böcker. Svenska kyrkans centralstyrelse ansåg att den nya översättningen av helbibeln (NT 81 och Bibel 2000) skulle få konsekvenser för både evangeliebok och En liten bönbok. Tanken var alltså att göra en sammanhållen revision av kyrkans böcker vilket märktes genom *Handboks-förslaget* år 2000 (som röstades ner av kyrkomötet), *Den svenska evangelieboken 2003*, *En liten bönbok 2005* och *Psalmer i 2000-talet 2006* (som beskrivs i inlednings-texten till den tryckta boken som en del av kommande psalmboksrevision). Revisionen 2003 handlade till stor del om att Bibel 2000 hade tagits emot i Svenska kyrkan på första advent 1999 och därför behövdes en ny evangeliebok med uppdaterade bibeltexter. I samband med det arbetet utfördes en större revision, där man framför allt genomlyste urvalet av gammaltestamentliga texter och införde nya texter, framför allt kom texter ur Gamla testamentets apokryfer med i evangelieboken för första gången, detta på grund av att apokryferna i och med Bibel 2000 för första gången kom in i en svensk bibelöversättning

Redan i slutet av 1980-talet började det komma motioner i kyrkomötet om vissa ändringar i den nya evangelieboken. Detta gällde inte minst de gammaltestamentliga texterna. En översyn borde ske av urvalet, framför allt borde – så uttryckte sig 1990 års kyrkomöte – vissa historiska texter utgå till förmån för psalmer ur Psaltaren. I arbetet med 1983 års evangeliebok hade det varit en bärande princip att i stort sett undvika psaltartexter på bibelläsningens plats, eftersom Psaltaren används i andra delar av gudstjänsten, till exempel i introitus och som omkväde mellan textläsningarna, och överhuvudtaget som bön.

En annan diskussion, som fanns redan när nuvarande kyrkohandbok antogs 1986 men som växt sig starkare under 1990-talet, gällde inkluderande språk. I fråga om evangelieboken har denna diskussion främst sin tillämpning på kollektbönerna och de bilder för Gud som dessa använder. Men även de bibeltexter som omnämner de kristna som ”bröder” eller tilltalar församlingen med ”bröder” har efter hand upplevts som besvärande. När NT 81 skriver ”Guds söner” där tidigare svensk översättning löd ”Guds barn” accentueras problemet ytterligare. I evangelieboken är det också en fråga om urvalet av texter. Inför beslut om en ny evangeliebok ansågs det att bibeltexter som handlar om kvinnor och lyfter fram kvinnors gudserfarenhet borde bli fler. Centralstyrelsen fastställde i sina direktiv (1997, med tilläggsdirektiv 1998) att översyn skulle göras vad gäller inklusivt språk. Huvuduppdraget för revisionsarbetet var att byta ut ett antal historiska texter i de gammaltestamentliga textserierna mot psaltartexter samt att justera perikopindelningen för episteltexterna. Vidare skulle de båda kollektbönserierna ses över. Här nämndes främst en översyn utifrån aspekten inklusivt språk. Den kollektbönserie (den första) som står den klassiska traditionen närmast skulle dock bearbetas varsamt. Läronämnden skrev i ett yttrande 1998:

Termen inklusivt språk har tillkommit för att belysa denna problematik och kritik mot vad man uppfattar som exklusivt språk har initierats av feministiska debattörer. Det betyder att debatten ofta handlat om det maskulint färgade perspektiv som präglat bibel- och gudstjänstspråket. Men frågan har betydligt vidare dimensioner. Det framgår av motionen liksom av läronämndens yttrande 1993:9. Inför beslutet om ny kyrkohandbok 1986 aktualiserade läronämnden problemet med det manliga språkets dominans i NT 81, och framhöll att det bör finnas nya möjligheter ”när det gäller det liturgiska språket och dess texter som genom tiderna med rätta anpassas till ett församlingens levande språk i tillbedjan och bön”. I sammanhanget uttrycktes en tillförsikt inför framtiden: ”Det religiösa och liturgiska språkets förnyelse till en större inklusiv känslighet är en process som kommer att växa fram ur en ny medvetenhet.” Läronämndens synsätt framställs i denna del på ett förenklande sätt i bil 1 till CsSkr 1998:4 (s 15).

Den teologiska grundfrågan i motionen handlar om i vad mån endast bibliska bilder (metaforer) skall anses giltiga. Motionärerna hävdar gentemot kyrkohandboksgruppen att den levande traditionen föder nya metaforer som uttryck för trons erfarenheter.

Här bör beaktas att språket hela tiden nyskapas, något som det finns gott om exempel på i kyrkans egen historia. Samtidigt ger nya erfarenheter nya betydelser åt gamla formuleringar. Det är värdefullt att man upptäcker och använder olika bibliska metaforer i handboksarbetet, men också viktigt att i nuet fullfölja kyrkans egen tradition att finna nya bilder och nytt språk. (Ln 1998:10y).

Den svenska evangelieboken är en ekumenisk produkt, såtillvida att den är framtagen i en ekumenisk process och även används av andra samfund än enbart Svenska kyrkan. Vidare är en betydande del av urvalet ekumeniskt såtillvida att andra kyrkors lektionarier bidrog till evangeliebokskommissionens arbete (beskrivet av Lars-Olov Eriksson, kommissionens ordförande i boken *Och hela folket sade Amen – festskrift till Gunnar Weman*).

Kyrkomötet beslöt att anta Den svenska evangelieboken att användas i Svenska kyrkans gudstjänster från och med den första söndagen i advent 2003. Beslutet innebar

förändringar i fråga om vissa söndagars namn, till exempel söndagar i påsktiden, men i huvudsak behölls namnen oförändrade.

En lättläst evangeliebok

Några inomkyrkliga bestämmelser om Svenska kyrkans gudstjänstböcker på lättillgänglig svenska finns inte. Kyrkostyrelsen fastställde den 14 juni 2012 att den nationella nivån ”svarar för att Svenska kyrkans böcker finns tillgängliga på de språk som används i gudstjänster och kyrkliga handlingar samt att influenser från olika språk och traditioner tas tillvara i arbetet med att utveckla Svenska kyrkans gudstjänstliv och böcker”. Till detta skulle kunna räknas att samma material även ska finnas tillgängligt på enkel svenska, i likhet med flera myndigheters styrdokument, även om det inte framgår uttryckligen av kyrkostyrelsens beslut. Myndigheten för tillgängliga medier beskriver det:

Lättlästa texter är skrivna med vardagliga lätta ord, korta meningar och enkel rak kronologi. Texten ska vara luftig och ha få och korta rader. Ofta stöds texten av bilder. Lättläst handlar alltså såväl om språk och innehåll, som om form och bild.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Evangelieboken har behandlats vid ett flertal tillfällen i kyrkomötet, främst i samband med de ovan nämnda revisionerna. Kyrkomötet beslutade 2002 om den version av Den svenska evangelieboken som är den nu gällande. Kyrkostyrelsen presenterade i skrivelsen KsSkr 2002:4 Den svenska evangelieboken ett förslag som, tillsammans med 37 motioner med anledning av skrivelsen, behandlades i gudstjänstutskottets betänkande G 2002:1 Den svenska evangelieboken.

Vid 1991 års kyrkomöte instämde både gudstjänstutskottet och läronämnden i tidigare gjorda bedömningar, att samla förslagen till ändringar i väntan på en kommande översyn av kyrkohandboken (KG 1991:4 och Ln 1991:7).

Framför allt är det nyöversättningen av Gamla testamentet som har setts som ett tillfälle att se över de kyrkliga böckerna. När den nya bibelöversättningen i sin helhet är avslutad får denna text följder för texterna bland annat i Evangelieboken och i En liten bönbok. I samband med att dessa böcker skall utkomma i ny upplaga med den nya texten kan också kyrkohandbok och psalmbok utkomma i översedda versioner. Den nya bibelöversättningen är planerad att föreligga till första söndagen i advent 1999 (betänkande G 1996:1).

I kyrkomötet 1998 restes en fråga av relevans för motion 2023:88:

I Centralstyrelsens skrivelse 1998:4 står det att ”epistel- och evangelietexterna främst kommer att ses över utifrån hur texterna inleds och avslutas så att de inte uppfattas som lösryckta ur sitt sammanhang”. Kan man då hoppas att alla de episteltexter som börjar med ”bröder” skall få en mer inkluderande inledning? Finns det också möjlighet att en kort text som episteln på nionde söndagen efter trefaldighet, andra årgången, kunde uttryckas utan att fem gånger betona den kristna församlingen som uteslutande manlig? Detta har naturligtvis att göra med ”om evangeliebokens texter alltid måste följa Bibelkommissionens översättning av Gamla och Nya testamentet”, eftersom denna översättning t.o.m. ”har

kommit att bli mer dominerad av ett maskulint språkbruk än den översättning från 1917 som församlingarna tidigare har varit vana vid”. Även om det grekiska ordet i varje enskilt fall skulle vara maskulint, så är en god översättning inte bara fråga om ord utan översättning från en kultur till en annan [...] (KFråga 1998:5).

Regleringen av användandet av evangelieboken diskuterades vid 1999 års kyrkomöte i samband med kyrkoordningens införande (jfr betänkande 2 KL 1999:1).

Kyrkoordningen om kyrkans böcker och användningen av psalmboken

Enligt 10 kap. 2 § punkt 2 kyrkoordningen åligger det kyrkomötet att fatta beslut om Svenska kyrkans böcker. I 18 kap. 1 § räknas Svenska kyrkans gudstjänstböcker upp: Bibeln, Den svenska kyrkohandboken, Den svenska psalmboken, Den svenska evangelieboken och En liten bönbok. Dessa ska som uttryck för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära antas av kyrkomötet. Bestämmelsen i kyrkoordningens 18 kap. 4 § innebär att psalmer i Den svenska psalmboken får bytas ut mot andra psalmer eller församlingssånger om den präst som leder gudstjänsten och den tjänstgörande kyrkomusikern är ense.

Utskottets överväganden

Motion 2023:76 Den lättlästa evangelieboken

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:76.

Utskottet anser att intentionen i motionen är god och delar motionärernas ambition. Det är av stor vikt att säkerställa att Guds ord räcks till alla på ett tillgängligt sätt, oberoende av funktionalitet eller kunskaper i det svenska språket. Samtidigt tar vi inte endast emot Guds ord genom det skrivna ordet eller med endast våra kognitiva förmågor utan det är levande och verksamt på flera plan. Dessutom finns det många uttryckssätt i gudstjänsten som kan öppna upp bibeltexterna, såsom psalmsång eller musik. Utskottet vill betona att det främst är prästens ansvar att tillgängliggöra Guds ord.

Vidare anser utskottet att det redan finns material på marknaden som går att använda för de syften som motionärerna efterfrågar, såsom det av Svenska bibelsällskapet utgivna Nya testamentet på lätt svenska. Att göra det som motionärerna föreslår skulle innebära en ytterligare översättning och bearbetning av Bibeln. Evangelieboken är gudstjänstbok och uttryck för Svenska kyrkans tro bekännelse och lära, varför förändringar och revisioner bör tas om hand enligt gängse förfarande.

Motion 2023:88 av Anne Sörman, Den nya evangelieboken

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:88.

Utskottet anser att motionen är väsentlig och delar motionärens intentioner. Det är av stor vikt att urvalet i evangelieboken är i samklang med vår tid och visar på den mångfald av perspektiv som finns i de bibliska berättelserna. Frågan om urvalet i evangelieboken har varit en del av revisionsuppdraget under de senare revisioner som skett. Med evangeliet om Kristus i centrum kan urvalet behöva genomlysas ur flera synvinklar. Utskottet anser att det skulle kunna läggas till flera perspektiv än de som nu omnämns i motionen. Frågan om ersättningsteologi eller utsatta gruppers perspektiv behöver framkomma i urvalsarbetet.

Svenska bibelsällskapet arbetar just nu med en ny översättning av Nya testamentet som beräknas komma 2026. Om det visar sig att den blir använd i gudstjänstssammanhang och kyrkomötet fattar beslut om att den ska vara gällande bibelöversättning bör det leda till att evangelieboken revideras. Utskottet anser att tiden inte är inne för en revision av evangelieboken. Predikan och psalmvalen ger möjlighet att synliggöra fler perspektiv än vad texten kan göra, eftersom evangeliet alltid måste tolkas in i varje tid.

Uppsala den 6 oktober 2023

På gudstjänstutskottets vägnar

Roger Olsson, ordförande

Karin Tillberg, sekreterare

Beslutande: Roger Olsson, ordförande, Fredrik Stiernstedt, Anna Rapakko, Fredrik Eriksson, Lisa Tegby, Manilla Nordanstig, Torvald Johansson, Mattias Lundberg, Anders Åkerlund, Anna Lindgren, Sven Milltoft, Anna-Karin Åström, Ann-Charlotte Miller, Elise Solberg och Helén Lindbäck.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars G Linder, Sofija Lazic Pedersen, Birgitta Nilsson, Johan Garde, Knapp Anna Eriksson, Lars Jakobsson, Agne Arnesson, Jerker Schmidt, Anne Sörman, Kristina Hyse och Åsa Öckerman.

Biskoparna Åke Bonnier och Karin Johannesson har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Jag önskar framföra särskild mening mot beslutet att avslå motionen och emotser med förväntan det fortsatta samtalet om den framtida revideringen av evangelieboken.

Anne Sörman, ViSK

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2023:12y

Evangelieboken

Läronämndens yttrande över motion 2023:76

Läronämnden understryker att det i Svenska kyrkan är angeläget att på olika sätt språkligt möjliggöra för fler att delta i Svenska kyrkans gudstjänstfirande. Se Ln 2022:2y Kyrkohandbok för Svenska kyrkan på svenskt teckenspråk. Se även tidigare yttranden 2021:2y, 2019:5y, 2005:7y, 2004:1y, 2002:2y.

Läronämnden konstaterar att det generellt sett inte finns läromässiga hinder att ta fram översättningar av bibeltexter formulerade på ett enkelt språk. Sådana exempel finns redan.

Läronämnden vill samtidigt understryka att *Den svenska evangelieboken* är antagen som en av Svenska kyrkans gudstjänstböcker och som sådan ett uttryck för kyrkans tro, bekännelse och lära. Andra bibelöversättningar kan användas som komplement och för särskilda syften, men har inte ställning som ett av Svenska kyrkans grundläggande dokument (se Ln 2016:2y Officiell översättning av Bibeln för barn).

Uppsala den 25 augusti 2023

På läronämndens vägnar

Martin Modéus, ordförande

Ann-Katrin Bosbach, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Martin Modéus, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Marika Markovits, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Erik Eckerdal, biskop Andreas Holmberg, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winnige och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2023:3

Publicering av psalmförslag

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:5. Motionen föreslår att kyrkomötet ska uppdra åt kyrkostyrelsen att publicera alla förslag som inkommit i insamlingen av nya psalmer som skett inom ramen för revision av Den svenska psalmboken. Utskottet föreslår att motionen avslås eftersom det inte är juridiskt möjligt att publicera alla förslag som inkommit i insamlingen av nya psalmer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:5.

Motionens förslag

Motion 2023:5 av Anna-Karin Åström, Publicering av psalmförslag

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i demokratisk anda publicera alla inkomna förslag till den nya psalmboken offentligt.

Bakgrund

En del av revisionen av Den svenska psalmboken innebär som delprojekt en insamling av nya psalmer. I arbetet med insamlingen är viktiga aspekter transparens, rätts-säkerhet och Svenska kyrkans egna demokratiska processer. Det innebär bland annat att följa rådande lagstiftning såsom upphovsrättslagstiftning samt kyrkoordningen och den däri reglerade offentlighetsprincipen. Det i sin tur innebär ett antal åtgärder och tillvägagångssätt.

Den e-tjänst som byggts upp för att hantera de inkomna psalmerna tillgodoser gällande regler om upphovsrätt, diarieföring och offentlighet. Detta sker dels genom att förslagslämnarna redan vid inlämningen bifogat uppgifter om upphovsrätts-innehavare, dels genom att varje förslag diarieförts enligt gängse ordning för inkommande ärenden till Svenska kyrkan som trossamfund.

För arbetsprocessen med det insamlade materialet finns ett antal arbetsgrupper. De innehåller representation från de fyra profilerna – diakon, musiker, pedagog och präst, olika delar av landet, olika fromhetstraditioner, olika åldrar och kön. Materialet är i ett tidigt skede anonymiserat vad gäller upphovsrättsinnehavare, för att säkerställa en opartisk bedömning.

Arbetsprocessen innebär också förankring i Svenska kyrkans gemensamma ansvarslinje, beslutande organ och Svenska kyrkans tro bekännelse och lära.

I likhet med övriga gudstjänstböcker som Svenska kyrkan haft att fatta beslut om, kommer materialet att skickas på remiss till församlingar och pastorat, för att församlingarna ska få möjlighet att pröva det.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:5.

Utskottet konstaterar att det inte är juridiskt möjligt att kyrkomötet, som motionären föreslår, ska uppdra till kyrkostyrelsen att publicera alla förslag som inkommit i insamlingen av nya psalmer. Dock kan det ske när arbetet är avslutat, så att materialet är tillgängligt i sin helhet för framtida forskning.

I en framtida remissbehandling kommer det att bli möjligt att i församlingarna prova ett urval av de psalmer som samlats in. Genom bland annat remissbehandlingen värnas den demokratiska ordning som efterfrågas i motionen.

Uppsala den 5 oktober 2023

På gudstjänstutskottets vägnar

Roger Olsson, ordförande

Ann-Katrin Bosbach, sekreterare

Beslutande: Beslutande: Roger Olsson, ordförande, Fredrik Stiernstedt, Anna Rapakko, Fredrik Eriksson, Lisa Tegby, Manilla Nordanstig, Torvald Johansson, Mattias Lundberg, Anders Åkerlund, Anna Lindgren, Sven Milltoft, Anna-Karin Åström, Ann-Charlotte Miller, Elise Solberg och Helén Lindbäck

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars G Linder, Sofija Lazic Pedersen, Birgitta Nilsson, Johan Garde, Knapp Anna Eriksson, Lars Jakobsson, Agne Arnesson, Jerker Schmidt, Anne Sörman, Kristina Hyse och Åsa Öckerman.

Biskoparna Åke Bonnier och Karin Johannesson har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2023:4

Om fasta och måltider

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motionerna 2023:89 Klimatfasta, liturgisk fasta och vegonorm och 2023:102 Vegetariska måltider på kyrkomötet.

I motion 2023:89 föreslås att klimatfasta ska råda i hela Svenska kyrkans liv till dess att de globala målen uppnås. Motionen föreslår även att på lämpligt sätt verka för att ge möjlighet för de församlingar som så önskar att använda fastetidens liturgiska färger, texter och böner kyrkoåret om. Utskottet delar enhälligt den vanda och oro över hotet mot skapelsen som motion 2023:89 ger uttryck för. Utskottet vill lyfta fram hur klimatnödläget och arbetet för att upprätta skapelsen kan bidra till internationell solidaritet, generositet och gemenskap, något som kan belysas särskilt under kyrkoårets två fasteperioder och i de fastekampanjer som sker då. Detta bör dock inte ske genom att betona botgörelsen och genom att leva i ständig fasta. Utskottet vill även betona vikten av lokalt engagemang som bidrar till hopp och handlingskraft, och ett fortsatt arbete i stift och församlingar sker för att visa goda exempel som bidrar till klimatomställningen. Det är viktigt att kyrkan förkunnar det kristna hoppet i svåra tider. Även i tider av katastrof och stort mänskligt lidande, vilket klimatkrisen också kan betraktas som, har kyrkan fortsatt att fira hela sitt rika kyrkoår.

Motion 2023:89 föreslår genom en tredje punkt att som en del av klimatfastan och för att föregå med gott exempel, införa vegonorm på kyrkomötets sessioner från och med 2024. I motion 2023:102 föreslås att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkomötets presidium att se till att minst en måltid per dag under kyrkomötets samtliga sammanträdesdagar är helt vegetarisk. Vad gäller den tredje punkten i motion 2023:89 och motion 2023:102 anser utskottet att det motionärerna efterlyser är en fråga för kyrkomötets presidium att besluta om. Samtidigt ställer sig utskottet i likhet med De Ungas Kyrkomöte positiva till de bakomliggande faktorerna som en vegetarisk omväxling medför. Utskottet vill uttrycka sin tillit till att kyrkomötets presidium fattar klimatfrämjande beslut.

Till beslutet finns ett särskilt yttrande och tre särskilda meningar.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2023:89, punkt 1,
2. avslå motion 2023:89, punkt 2,
3. avslå motion 2023:89, punkt 3,
4. avslå motion 2023:102.

Motionernas förslag

Motion 2023:89 av Anne Sörman, m. fl., Klimatfasta, liturgisk fasta och vegonorm

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att klimatfasta ska råda i hela Svenska kyrkans liv och uttryck med början från stora fastan 2024 och fram till år 2030, eller till dess att de globala målen har uppnåtts,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att på lämpligt sätt verka för att ge möjlighet för de församlingar som önskar använda fastetidens liturgiska färger, texter och böner kyrkoåret om, med undantag för de större helgdagarna från och med stora fastan 2024 till och med 2030 eller tidigare om de globala målen uppnåtts,
3. uppdra till kyrkomötets presidium att som en del av klimatfastan och för att föregå med gott exempel, införa vegonorm på kyrkomötets sessioner från och med 2024.

Motion 2023:102 av Eva-Maria Munck m.fl., Vegetariska måltider på kyrkomötet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkomötets presidium att se till att minst en måltid per dag under kyrkomötets samtliga sammanträdesdagar är helt vegetarisk.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2023:89 i Ln 2023:13y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Motionerna 2023:89 och 2023:102 rör områden som klimatansvar, kyrkoåret, evangelieboken, gudstjänster samt kyrkomötets miljöpolicy. Områdena har behandlats ett flertal gånger av kyrkomötet. Redan idag finns i linje med motionens förslag möjlighet att använda fastetidens texter och teman. Beslutet åvilar församlingen och hör i annat fall hemma hos domkapitlet.

Klimatansvar

Svenska kyrkans färdplan för klimatet antogs av kyrkostyrelsen 2019. Färdplanen skapar en gemensam klimatstrategi för hela Svenska kyrkan och svarar på biskoparnas uppmaningar i *Ett biskopsbrev om klimatet*. *Svenska kyrkans färdplan för klimatet* har tre övergripande effektmål som genom olika etappmål ska uppnås senast år 2030.

Färdplanen lyfter fram att ansvar och behovet av handling är nödvändigt, men att kyrkans uppdrag inte i första hand är att tala om människans misslyckande, brister och felgrepp. I evangelisk-luthersk tradition är ordens uppgift alltid att befria, förlåta synd och lösa människan från den skuld som tynger henne. Färdplanen lyfter också fram att *Ett biskopsbrev om klimatet* påminner om gudstjänstens logik som också är förkunnelsens logik. I gudstjänstens syndabekännelse erkänner vi att vi har del av världens bortvändhet från Gud. Detta är också något som kommer till uttryck i varje gudstjänst och i hela kyrkoårets rytm.

Svenska kyrkan verkar ekumeniskt inom ramen för *Sveriges kristna råd* (SKR). Inom SKR uppmärksammas *Skapelsetid*, ett världsvitt ekumeniskt initiativ där kyrkor och samfund i bön, gudstjänst och handling söker vägar att värna den jord Gud älskar. Perioden infaller varje höst med start den 1 september, på världsböndagen för skapelsen,

och avslutas den 4 oktober, på den Helige Franciskus dag. Ett gudstjänst- och inspirationsmaterial arbetas också fram inom ramen för *Skapelsetid*, den s.k. *Celebration guide*.

G 2023:4

Kyrkoåret

Kyrkoårets grundstruktur tillhör det allmänkyrkliga arvet. Den svenska evangelieboken är ett uttryck för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Kyrkoårets söndagar visar både på vilka kristna högtider som är centrala i den världsvida kyrkan och vilka högtider som är specifika för den svenska kristenheten och Svenska kyrkan. Kyrkoåret, dess helg- och högtidsdagar, regleras i kyrkoordningen 28 kap. I kapitlets inledningstext konstateras att kyrkoårets tyngdpunkt vilar i Guds frälsningsverk och att människans liv knyts till det.

Genom kyrkoåret får kyrkan och den enskilda människan möjlighet att ta del av och leva sig in i avgörande händelser i Jesu liv och hans undervisning. Genom att knytas till och klädas i olika skeenden under årets gång, kulturella seder och bruk, musik och liturgi, får budskapet en åskådlighet som gör att människan kan få uppleva hur Jesus Kristus varje kyrkoår på nytt kommer till sin kyrka och varje människas liv. (KO 28 kap. Inledningen)

I G 2003:3 menade gudstjänstutskottet, i samstämmighet med läronämnden, att det då inte fanns anledning att ta något beslut rörande en kommande revidering av *Den svenska evangelieboken*. Då kyrkomötet 2002 beslutat fastställa *Den svenska evangelieboken* såg läronämnden (2003:19y) inte anledning att avge sakyttrende över ett förslag till ny revidering.

Fastan

Fastan har särskilt behandlats i G 2014:4. Fastan har en mycket lång tradition i den kristna kyrkan. I olika tider och i olika fromhetstraditioner har fastan tagit sig olika uttryck och i den kristna traditionen finns olika fasteperioder. I Svenska kyrkan inleds det som ofta i dagligt tal brukar benämnas som fastetiden med askonsdagen och sträcker sig, ungefär sex veckor framåt, till påsk. En annan större fasteperiod är julfastan. Fastetiderna markeras i Svenska kyrkan inte minst av att gudstjänsterna får en annan karaktär i såväl ord som musik.

Under fastetiden före påsk genomför varje år Act Svenska kyrkan sin fastekampanj till förmån för det internationella arbetet. Genom fastekampanjen sätts fastan in i ett större perspektiv av rättvisa och solidaritet med hela skapelsen. År 2013 kom den första i en serie av den så kallade *Ärkebiskopens fastebok* för enskild eller gemensam reflektion under fastetiden. Båda perspektiven är viktiga och går inte att skilja från varandra.

Gudstjänstutskottet har tidigare menat att det är viktigt att fastan framför allt aktualiseras i församlingen (G 2014:4). Det kan ske inom ramen för församlingens grundläggande uppgift, i gudstjänstens liturgi och predikan, samtal med mera. Utskottet föreslog därför 2014 att motion 2014:40, som avsåg ett uppdrag till kyrkostyrelsen att kartlägga hur vanor kring fastan konkret och teologiskt tillämpas inom Svenska kyrkans församlingar, skulle avslås och kyrkomötet beslutade att bifalla utskottets förslag.

Gudstjänsten

Gudstjänsten regleras i 17 kap. kyrkoordningen. För att göra avsteg från det som ska gälla i varje församling behövs domkapitlets medgivande. (17 kap. 3 §)

Användningen av Svenska kyrkans gudstjänstböcker regleras i 18 kap. kyrkoordningen. Vid ett visst tillfälle eller under en viss tid får annan gudstjänstordning eller musik än den som ingår i kyrkohandboken och andra psalmer och församlingssånger än de som ingår i psalmboken användas. Beslut om detta fattas i huvudsak av kyrkoherden efter medgivande av församlingens kyrkoråd eller församlingsråd. Ett sådant beslut ska genast anmälas till domkapitlet.

Vegetariska måltider på kyrkomötet

Bland kyrkomötets styrdokument finns *Miljöpolicy för kyrkomötet*. Policyn omfattar kyrkomötet och nämnder på den nationella nivån som kyrkomötet utser. Kyrkomötets presidium ansvarar för att policyn regelbundet följs upp. I policyn sägs bland annat att miljöperspektiv ska genomsyra verksamheten och att miljöarbetet därför ska vara en väl integrerad del i planeringen och utförandet av verksamheten.

Utskottets överväganden

Motion 2023:89 Klimatfasta, liturgisk fasta och vegonorm

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:89.

Utskottet delar enhälligt den vända och oro över hotet mot skapelsen som motion 2023:89 ger uttryck för. Utskottet vill lyfta fram hur klimatnödläget och arbetet för att upprätta skapelsen samtidigt kan bidra till internationell solidaritet, generositet och gemenskap, något som kan belysas särskilt under kyrkoårets två fasteperioder och i de fastekampanjer som sker då.

Utskottet menar dock att detta inte bör ske genom att betona botgörelsen och genom att leva i ständig fasta. Det skulle riskera att skrämja bort och alienera, snarare än att bidra till att visa på hur kyrkan kan vara relevant i klimatkrisens tid. Utskottet vill även betona vikten av lokalt engagemang som bidrar till hopp och handlingskraft, och ett fortsatt arbete i stift och församlingar sker för att visa goda exempel som bidrar till klimatomställningen och som åstadkommer skillnad utifrån lokala förutsättningar.

Det är viktigt att kyrkan förkunnar det kristna hoppet i svåra tider, något som har präglat hela kyrkans historia. Även i tider av katastrof och stort mänskligt lidande, vilket klimatkrisen också kan betraktas som, har kyrkan fortsatt att fira hela sitt rika kyrkoår.

Motion 2023:102 Vegetariska måltider på kyrkomötet

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:102.

Utskottet föreslår avslag på motion 2023:102 då det som motionären efterlyser är en fråga för kyrkomötets presidium att besluta om. Samtidigt ställer sig utskottet i likhet med De Ungas Kyrkomöte positiva till de bakomliggande faktorerna som en vegetarisk omväxling medför. Utskottet vill uttrycka sin tillit till att kyrkomötets presidium fattar klimatfrämjande beslut.

På gudstjänstutskottets vägnar

Roger Olsson, ordförande

Karin Tillberg, sekreterare

Beslutande: Roger Olsson, ordförande, Fredrik Stiernstedt, Anna Rapakko, Fredrik Eriksson, Lisa Tegby, Manilla Nordanstig, Torvald Johansson, Mattias Lundberg, Anders Åkerlund, Anna Lindgren, Sven Milltoft, Anna-Karin Åström, Ann-Charlotte Miller, Elise Solberg och Fredrik Sidenvall.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Hilde Klasson, Lars G Linder, Sofija Lazic Pedersen, Birgitta Nilsson, Johan Garde, Knapp Anna Eriksson, Lars Jakobsson, Agne Arnesson, Jerker Schmidt, Birgitta Thörn, Anne Sörman, Kristina Hyse, Åsa Öckerman och Helén Lindbäck.

Biskoparna Åke Bonnier och Karin Johannesson har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskilt yttrande

Undertecknad reserverar mig mot att betänkandet på ett normativt sätt använder begreppet ”klimatnödläge”. Då detta begrepp används för att motivera även brottsliga handlingar för att protestera i klimatfrågan anser jag att begreppet är farligt att bejaka. Det ankommer på rikets demokratiska institutioner att inom ramen för beredskapen ta ställning till nödlägen som förändrar eller upphäver gällande rättsordningar och rättsnormer.

Fredrik Sidenvall

Särskild mening 1

Jag reserverar mig mot utskottets beslut att avslå motionen och vidhåller behovet av att fördjupa kyrkans klimatansvar och den omställning till yttre och inre hållbarhet (som även är en del av "färdplan för klimatet") liksom behovet av att gestalta både klimatångest, solidaritet och hopp i gudstjänstliv och liturgi.

Jag uppmanar kommande kyrkomöten att lyssna till De Ungas Kyrkomöte (som till exempel bejakar att vegonorm iakttas på kyrkomötets sessioner) och att hämta inspiration och kunskap från Equmeniakyrkans arbete med klimatfasta och från teologiska rörelser som Den åttonde dagen.

Anne Sörman

Särskild mening 2

Jag anser, liksom även flera i utskottet betonade i muntliga överläggningarna, att intensionen bakom motionen 2023:89 är viktig. Dock riskerar motionens förslag för hur inom kyrkan hantera frågan om klimatkrisen verka kontraproduktivt. Det är viktigt att kyrkan, som står för att ge hopp, lyfter möjligheter hur vi alla kan bidra till positiva klimatförändringar, inte skrämmer eller förvirrar genom färgförändringar. Ordet fasta, i detta sammanhang, kanske heller inte uppfattas som ett lösningsfokuserat

handlande för positiva livsstilsförändringar i klimatets tjänst, utan något enbart svår-förståeligt, väldigt jobbigt och som kräver stora offer. Många människor reagerar med ”huvudet i sanden” på alltför skrämmande krav. I stället borde kyrkan arbeta proaktivt med att sprida goda exempel på hur vi alla kan göra något för att stärka och rädda klimatet och i och med det vårt uppdrag som kristna att vårda Guds skapelse!

Åsa Öckerman

Särskild mening 3

Jag ställer mig, liksom De Ungas Kyrkomöte, positiv till att uppmuntra kyrkomötet att våga ta samma beslut som dem om helvegetarisk kost, under kyrkomötet. Att det redan finns en miljöpolicy för arrangemanget är utmärkt, och ifrågasätts inte. Men De Ungas Kyrkomötes önskan om närproducerad, låg miljöpåverkan, bakgrundskontroll och transportaspekter är viktiga och tacknämliga i sammanhanget, och enligt min åsikt pekar de eventuellt på att det vore önskvärt med att en enkel hållbarhetsredovisning för kyrkomötets fysiska försörjning borde tillställas kyrkomötet för ökad kännedom hur dessa frågor bedöms och hanteras.

Åsa Öckerman

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2023:13y

Kyrkoårets användning i orostid

Läronämndens yttrande över motion 2023:89

I kyrkans gudstjänstfirande gestaltas tron i hela dess bredd. Liksom i tidigare yttranden Ln 1995:510 och Ln 1994:506 konstaterar läronämnden att kyrkoårets grundstruktur tillhör det allmänkyrkliga arvet.

Adventstiden och fastetiden kan liksom särskilda fastedagar i veckan på ett särskilt sätt lyfta fram vår kallelse till omvändelse. Ingenting hindrar att texter och teman från en del av kyrkoåret används också under andra tider på året. Däremot kan de inte ersätta *Den svenska evangeliebokens* kyrkoårsbundna läsningar i huvudgudstjänsten.

Läronämnden vill dock understryka att kyrkoåret som helhet, liksom den valfrihet som finns i *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan*, rymmer rika möjligheter att i gudstjänstens ord och fysiska gestaltning uttrycka såväl tacksamhet över Guds skapelse som ångest och vanda över allt som idag hotar dess rikedom och livsmöjligheter.

Uppsala den 25 augusti 2023

På läronämndens vägnar

Martin Modéus, ordförande

Ann-Katrin Bosbach, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Martin Modéus, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Marika Markovits, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Erik Eckerdal, biskop Andreas Holmberg, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winninge och Johannes Zeiler.

Organisationsutskottets betänkanden

O 2023:1–11

Organisationsutskottets betänkanden

- O 2023:1 Indelningsfrågor
- O 2023:2 Begravningsfrågor
- O 2023:3 Strukturfrågor
- O 2023:4 Kyrkomötets arbetsformer
- O 2023:5 Valfrågor
- O 2023:6 Friare församlingstillhörighet
- O 2023:7 Betydelsen av volontärskap
- O 2023:8 Antal ledamöter i kyrkofullmäktige
- O 2023:9 Kyrkoavgiftens användning på lokal nivå
- O 2023:10 Mötestider för beslutande organ
- O 2023:11 Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans valprovsnämnd

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2023:1

Indelningsfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas dels kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen, avsnitt 4, Beslut om ändringar i den lokala strukturen, dels motionerna 2023:15 och 2023:50 som på olika sätt berör frågor om kyrkans indelning i församlingar och pastorat. Utskottet föreslår att kyrkomötet antar kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen men avslår båda motionerna.

Till betänkandet finns en reservation.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Skrivelsens förslag	3
Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 4, Beslut om ändringar i den lokala strukturen	3
Motionernas förslag	3
Motion 2023:15 av Eva Nordung Byström, Ändringar av den lokala strukturen	3
Motion 2023:50 av Roger Larsson, Frikoppla församlings- och kommungränser	3
Yttrande från kyrkorättsnämnden	3
Bakgrund	3
Beslutskompetens indelningsbeslut	3
Relationsändringen	3
Strukturutredningen	4
Gällande bestämmelser	4
Bakgrunden till gällande bestämmelser	5
Uppdraget från kyrkomötet 2021 och kyrkostyrelsens skrivelse.....	5
Tidpunkten för ikraftträdande av indelningsbeslut	6
Gällande bestämmelser	6
Bakgrunden till nu gällande undantagsbestämmelse	6
Församlingsgränsernas koppling till kommungränser	7
Gällande bestämmelser	7
Motiven bakom kopplingen till kommungräns.....	8
Utskottets överväganden	9
Beslut om ändringar i den lokala strukturen.....	9
Motion 2023:15 Ändringar av den lokala strukturen.....	10
Motion 2023:50 Frikoppla församlings- och kommungränser	10
Bilaga 1 Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut	12
Bilaga 2 Kyrkorättsnämndens yttrande 2023:4y	16

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

O 2023:1

Kyrkomötet beslutar att

1. anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen,
2. avslå motion 2023:15,
3. avslå motion 2023:50.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 4, Beslut om ändringar i den lokala strukturen

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*.

Motionernas förslag

Motion 2023:15 av Eva Nordung Byström, Ändringar av den lokala strukturen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att det inte ska finnas någon huvudregel vad gäller tidpunkt för ikraftträdande av ändring av den lokala strukturen.

Motion 2023:50 av Roger Larsson, Frikoppla församlings- och kommungränser

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att 37 kap. 7 b § kan strykas.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4, avsnitt 4, i Kn 2023:4y, *bilaga 2*.

Bakgrund

Beslutskompetens indelningsbeslut

Relationsändringen

Före år 2000 var det i första hand Kammarkollegiet och i vissa fall regeringen som beslutade om ändringar i församlingsindelningen. När frågor om församlingsindelningen och ändringar i denna, genom de ändrade relationerna mellan kyrkan och staten, blev en inomkyrklig angelägenhet övertogs beslutskompetensen i dessa frågor i huvudsak av stiftsstyrelserna. Stiftsstyrelserna hade redan tidigare haft beslutanderätten i fråga om ändringar i indelningen i pastorat (kyrkoherdens tjänstgöringsområde), flerpastoratssamfälligheter och kontrakt. Kyrkostyrelsen gavs mandatet att besluta om sådana ändringar i stiftsindelningen som består i att en eller flera församlingar förs över från ett stift till ett angränsande stift. Kyrkomötet fick uppgiften att fatta beslut om att bilda eller att upplösa ett stift.

Strukturutredningen

Kyrkomötet gav 2007 i uppdrag åt kyrkostyrelsen att utreda hur den lokala nivån kunde göras enklare och tydligare pastoralt, administrativt och ekonomiskt. Året efter tillsatte kyrkostyrelsen en utredning med det övergripande syftet att skapa bästa möjliga förutsättningar för församlingarna att fullgöra sin grundläggande uppgift.

Utredningen – som antog namnet Strukturutredningen – överlämnade i mars 2011 sitt betänkande *Närhet och samverkan* (SKU 2011:2). Med anledning av utredningen lade kyrkostyrelsen fram en skrivelse (KsSKr 2012:5) till 2012 års kyrkomöte med förslag till ändringar i kyrkoordningen rörande den lokala strukturen. Skrivelsen behandlades av organisationsutskottet som föreslog kyrkomötet att, i här relevant avseende, bifalla kyrkostyrelsens förslag, vilket också blev kyrkomötets beslut (O 2012:2, KmSkr 2012:2).

De strukturförändringar på Svenska kyrkans lokala nivå som beslöts av kyrkomötet 2012 innebar bland annat att begreppet pastorat gavs en ny betydelse, vilket i sin tur medförde ändringar i bestämmelserna om bildande, ändring och upplösning av pastorat. Församlingarna fick delvis också en ny ställning i och med den samverkan som nu sker i pastorat, vilket i sin tur har påverkat församlingsindelningen.

Gällande bestämmelser

Kyrkoordningens bestämmelser om ändringar i den lokala strukturen återfinns i 37 kap. Ändringar i indelningen m.m. I kapitlets 2–4 §§ anges vad en församling som inte ingår i ett pastorat, respektive ett pastorat, ska kunna fullgöra. Av 37 kap. 5 § framgår att stiftsstyrelsen ska verka för en ändamålsenlig lokal struktur. I bestämmelsen anges vidare att stiftsstyrelsen fortlöpande ska följa utvecklingen och snarast initiera åtgärder när så behövs för att bestämmelserna i 2–4 §§ ska kunna följas.

Kompetensen att fatta beslut om indelningsändringar och beslut om samverkan på lokal nivå regleras i 37 kap. 6–7 §§.

Av 6 § framgår att stiftsstyrelsen beslutar om ändringar av den indelning som avser församlingar som inte ingår i ett pastorat. Om en församling som ingår i ett pastorat inte uppfyller kriterierna i 3 §, får stiftsstyrelsen även i ett sådant fall, efter samråd med pastoratet och dess församlingar, besluta om en ändrad församlingsindelning.

Av 6 a § framgår att stiftsstyrelsen även beslutar om bildande, ändring och upplösning av *pastorat* om inte annat framgår av 7 och 7 a §§. Vad som syftas på här är att en församlings kyrkofullmäktige får besluta om att indela församlingen i flera församlingar så att församlingen blir ett pastorat (7 § andra stycket). Innan ett sådant beslut fattas ska samråd ske med stiftsstyrelsen. Om en ändring av den lokala strukturen berör flera stift är det kyrkostyrelsen som beslutar om ändringen (7 a §).

Av 7 § första stycket framgår att det är pastoratets kyrkofullmäktige som beslutar om ändringar av församlingar *inom* pastoratet. Innan fullmäktige fattar sitt beslut ska församlingsråden i pastoratets församlingar ges tillfälle att yttra sig och samråd ske med stiftsstyrelsen. Trots dessa bestämmelser får stiftsstyrelsen också besluta om en ändring av församlingsindelningen i ett pastorat om den behövs bara på grund av oregelbundenhet i indelningen eller med hänsyn till fastighetsförhållandena.

Ett pastorats beslut om ändringar av församlingar inom pastoratet och en församlings beslut om indelning i flera församlingar ska fastställas av stiftsstyrelsen för att gälla. Innan stiftsstyrelsen fattar sitt beslut ska domkapitlet ges tillfälle att yttra sig.

Bakgrunden till gällande bestämmelser

I samband med strukturreformen ändrades beslutsbefogenheten på så sätt att det idag, som framgått ovan, är pastoraten själva som beslutar om sin interna församlingsstruktur samt att en församling själv kan besluta om att dela sig och bilda ett pastorat. Som skäl för ändringen framhölls pastoratets övergripande ansvar för den grundläggande uppgiften och att det är ett mer renodlat pastoralt perspektiv som ska vara avgörande för församlingsindelningen inom ett pastorat.

Strukturutredningens förslag om ändringar i beslutsbefogenheten möttes av kritik från vissa remissinstanser som framhöll en oro för osämja och/eller kortsiktiga beslut. Kyrkostyrelsen poängterade dock att stiftsstyrelsens medverkan inte begränsar sig till att ta ställning till de beslut som pastoratet har fattat, utan att stiftsstyrelsen utifrån sitt övergripande ansvar för den lokala strukturen och sin tillsyns- och främjandefunktion också har en viktig roll när det gäller församlingsindelningen inom ett pastorat och att beslut om ändringar ska förberedas i en dialog med stiftsstyrelsen. Kyrkostyrelsen underströk också stiftsstyrelsens och domkapitlets ansvar att initiera en process om ett pastorat inte agerar i det fall en församling inte längre uppfyller de församlingskriterier som uppställs i kyrkoordningen och detta är känt för pastoratet. Vidare menade kyrkostyrelsen att stiftsstyrelsen har möjlighet att i fall som dessa besluta om en ändrad församlingsindelning.

Uppdraget från kyrkomötet 2021 och kyrkostyrelsens skrivelse

Uppdraget

Vid kyrkomötet 2021 behandlades motion 2021:70, vari det i punkten 1 föreslogs att kyrkostyrelsen skulle återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att beslut om indelningsändringar inom pastorat och av församlingar som inte ingår i pastorat, i likhet med övriga indelningsändringar ska fattas av stiftsstyrelsen.

Organisationsutskottet som beredde motionen anförde i betänkandet O 2021:3 att en konsekvent och enkel ordning bör råda gällande beslut om ändringar i den lokala strukturen och att stiftsstyrelsen därför borde ha beslutsbefogenheten när det gäller både beslut om församlingsindelning och den lokala strukturen i övrigt. Enligt utskottet skulle ett sådant mandat tydligt ge uttryck för stiftets övergripande uppdrag att främja och ha tillsyn över församlinglivet. Vidare framhölls att det behövdes en anpassning av kyrkoordningen för att det mandat som kyrkofullmäktige enligt 37 kap. 7 § har att fatta beslut om ändringar i den lokala strukturen i stället ska flyttas över till stiftsstyrelsen. Organisationsutskottet föreslog mot den bakgrunden att motionen skulle bifallas, vilket även blev kyrkomötets beslut (KmSkr 2021:7).

Kyrkostyrelsens skrivelse

Med anledning av kyrkomötets beslut presenterar kyrkostyrelsen i sin skrivelse Ändringar i kyrkoordningen, avsnitt 4, ett förslag till kyrkoordningsändringar i enlighet med kyrkomötets beslut. Förslagen baseras på en inom kyrkokansliet upprättad promemoria, *Beslut om ändringar i den lokala strukturen*, som har remitterats till bland annat samtliga stift samt fyra församlingar/pastorat inom varje stift. En majoritet av de remissinstanser som yttrat sig har tillstyrkt de föreslagna ändringarna.

I skrivelsen föreslås ett antal ändringar i kyrkoordningens kapitel 37 som innebär att de beslut som enligt nuvarande ordning fattas av kyrkofullmäktige – med fastställelse av stiftsstyrelsen – i stället ska fattas av stiftsstyrelsen. De föreslagna ändringarna innebär att stiftsstyrelsen kommer ha det fulla ansvaret och beslutskompetensen vad gäller beslut rörande ändringar i den lokala strukturen. Enda undantaget gäller

kyrkostyrelsens fortsatta mandat att besluta om dels ändringar som beror på att en kommungräns ändras, dels ändringar som berör flera stift.

Tidpunkten för ikraftträdande av indelningsbeslut

Gällande bestämmelser

Enligt huvudregeln i 37 kap. 15 § första stycket kyrkoordningen ska, när stiftsstyrelsen har fattat ett beslut om att ändra indelningen av församlingar som inte ingår i pastorat eller fattat beslut om bildande, ändring eller upplösning av pastorat, kyrkofullmäktige utses vid ordinarie kyrkoval. Ska så ske träder beslutet, enligt 37 kap. 16 § kyrkoordningen, i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum. Ett sådant beslut ska, enligt 37 kap. 17 § första stycket kyrkoordningen vara fattat senast den 1 januari det år som valet äger rum. Första stycket i 17 § ger uttryck för det som före en ändring 2017 var den indirekt förutsatta huvudregeln om att det ska hållas val av kyrkofullmäktige i nya eller ändrade församlingar respektive pastorat.

Om det finns särskilda skäl får stiftsstyrelsen, enligt 37 kap. 15 § andra stycket första meningen kyrkoordningen, besluta att en ändring som innebär att en ny församling eller ett nytt pastorat bildas genom sammanläggning av församlingar eller pastorat ska träda i kraft under pågående mandatperiod. Detsamma gäller, enligt samma styckes andra mening, en ändring som är av så begränsad omfattning att församlingen eller pastoratet även under återstoden av mandatperioden bör kunna företrädas av tidigare valda organ. I dessa fall träder beslutet i kraft den 1 januari det år som bestäms i beslutet (37 kap. 16 § andra stycket kyrkoordningen) och beslutet ska vara fattat senast den 1 april året innan det ska träda i kraft (37 kap. 17 § första stycket kyrkoordningen).

Av 37 kap. 34 § kyrkoordningen framgår att interimisdelegerade blir kyrkofullmäktige och interimisstyrelsen kyrkoråd under resterande del av mandatperioden vid en ändring under en mandatperiod. Om en ny församling bildas av församlingar som utgör ett pastorat blir dock, vilket framgår av 37 kap. 15 § fjärde stycket kyrkoordningen, kyrkofullmäktige i pastoratet kyrkofullmäktige i den nybildade församlingen. Det tidigare pastoratets kyrkoråd blir kyrkoråd i den nya församlingen.

Bakgrunden till nu gällande undantagsbestämmelse

När kyrkoordningen trädde i kraft den 1 januari 2000 var möjligheten att besluta om indelningsändringar med annan ikraftträdandetidpunkt än den 1 januari året efter valåret begränsad till de situationer då ändringen var av så begränsad omfattning att församlingen under återstoden av mandatperioden kunde företrädas av redan tidigare valda organ. Till kyrkomötet 2003 hade, genom två olika motioner, föreslagits att det borde vara möjligt att, även i andra fall än då församlingen kunde företrädas av redan tidigare valda organ, genomföra indelningsändringar med ikraftträdande under pågående mandatperiod.

Organisationsutskottet som behandlade motionerna i sitt betänkande Strukturfrågor inom Svenska kyrkan (O 2003:1) föreslog kyrkomötet besluta att, med anledning av motionerna, ge kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda de frågeställningar som väckts i motionerna. Detta blev också kyrkomötets beslut (KmSkr 2003:5). Utskottet anförde i sina överväganden att det var viktigt att mognadsprocesser inte forcerades genom fixerade beslutstidpunkter. Eftersom de flesta beslut om indelningsändringar måste fattas senast den 31 december året före valåret och med genomförande den 1 januari året efter det år då val har hållits, såg utskottet också att det fanns en risk att processen

för genomförande av indelningsändringar skulle stanna upp under valåret (O 2003:1, sidan 8).

O 2023:1

Kyrkostyrelsen redovisade redan till 2004 års kyrkomöte resultatet av det givna uppdraget. I sin skrivelse Översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen, KsSkr 2004:8 föreslog kyrkostyrelsen den bestämmelse som nu återfinns i 37 kap. 15 § andra stycket första meningen kyrkoordningen och som säger att beslut om en indelningsändring som innebär att en ny församling (numera också pastorat) bildas genom sammanläggning av församlingar (numera också pastorat) kan träda i kraft under pågående mandatperiod om det finns särskilda skäl.

Det bör noteras att möjligheten att göra indelningsändringar enligt nämnda undantag är begränsad till sammanläggning av församlingar och/eller pastorat och följaktligen inte är tillämplig vid delning av en församling eller ett pastorat. Kyrkostyrelsen anförde rörande detta att i och med att indelningsdelegerade (nu interimisdelegerade) skulle väljas bland de i direkta val utsedda ledamöterna i beslutande organ i de församlingar som skulle ingå, kunde indelningsändringar under mandatperioden endast komma i fråga gällande sammanläggning av församlingar (numera också pastorat). Kyrkostyrelsen anförde vidare att man bedömde att det inte fanns samma behov av att kunna dela en församling under pågående mandatperiod som att i vissa fall lägga samman flera församlingar och ville därför inte komplicera regelverket med ytterligare bestämmelser om delning av en församling under pågående mandatperiod.

Kyrkostyrelsen framhöll också att regeln om att indelningsändringar träder i kraft den 1 januari året efter valåret även fortsatt skulle gälla som ”en mycket klar huvudregel”. Motivet härför var enligt kyrkostyrelsen att ledamöterna i beslutande organ skulle utses vid direkta val.

Kyrkostyrelsen uttalade sig i skrivelsen också kring vad som skulle kunna utgöra sådana särskilda skäl som skulle kunna innebära att stiftsstyrelsen kunde besluta om indelningsändring enligt undantagsbestämmelsen. I första hand skulle, menade kyrkostyrelsen, sådana särskilda skäl kunna vara att de enheter som direkt berörs av indelningen hade ansökt om denna hos stiftsstyrelsen, eller att en inledd process i riktning mot en indelningsändring inte hade hunnit avslutas i tid för att ändringen skulle kunna träda i kraft vid början av en ny mandatperiod. En annan tänkbar situation som enligt kyrkostyrelsen skulle kunna utgöra särskilda skäl var att det under en mandatperiod uppkommer mycket stora problem avseende till exempel ekonomi eller tillgång till personal eller annat som enligt stiftsstyrelsens bedömning skulle leda till en indelningsändring. Det kan, anförde kyrkostyrelsen vidare, också tänkas att det inte finns tillräckligt antal personer som är beredda att ta på sig uppdrag som förtroendevalda.

Församlingsgränsernas koppling till kommungränser

Gällande bestämmelser

Enligt 37 kap. 7 b § kyrkoordningen har kyrkostyrelsen en möjlighet att i vissa fall på egen hand ändra en församlingsgräns. Det gäller i de fall en församlingsgräns sammanfaller med en kommungräns som ändras i enlighet med 1 och 2 §§ i lagen (1970:991) om ändring i kommunal indelning i samband med fastighetsbildning. Då får kyrkostyrelsen ändra församlingsgränsen så att denna fortsätter följa kommungränsen. Bakgrunden till bestämmelsen är att det, när fastighetsbildning sker över en kommungräns, kan bli så att även kommungränsen ändras. Så blir fallet om två till varandra angränsande fastigheter som ligger i varsin kommun läggs samman till en fastighet.

Bestämmelsen i 37 kap. 7 b § kyrkoordningen säger inte att så måste ske utan endast att kyrkostyrelsen "får" justera gränsen. Bestämmelsen ska snarast läsas som en beslutskompetensregel som ger kyrkostyrelsen mandat att fatta den här typen av beslut om smärre justeringar i församlingsgränserna som annars hade behövt beslutas enligt det normala regelverket. Detta framgår av paragrafens andra mening som säger att kyrkostyrelsens mandat inte gäller om beslutet kräver pastorala överväganden. I sådana fall ska i stället beslutet fattas av stiftsstyrelsen.

Omfattningen av kyrkostyrelsens beslutsmandat är tämligen begränsat och torde i praktiken endast avse obebodd mark. I samband med att bestämmelsen infördes i kyrkoordningen genom beslut av 2015 års kyrkomöte anförde kyrkostyrelsen i sin kyrkoordningsskrivelse (KsSkr 2015:3) att det torde krävas någon form av pastorala överväganden i samtliga de fall då en rättning av församlingsgräns påverkar personer så att dessa genom ändringen byter församlingstillhörighet.

Det föreskrivs i bestämmelserna ingen skyldighet för kyrkostyrelsen att samråda med berörda församlingar inför ett beslut enligt 37 kap. 7 b § vilket hänger samman med att det rör sig om mindre gränsjusteringar. Ett samrådskrav skulle för dessa fall riskera att göra processen tämligen utdragen vilket inte har ansetts stå i proportion till gränsändringarnas ringa betydelse för församlingsverksamheten (KsSkr 2015:3). Det framgår dock av 37 kap. 17 § tredje stycket kyrkoordningen att kyrkostyrelsen genast ska underrätta berörda stiftsstyrelser om sina beslut enligt 7 b §. Det förutsätts att stiftet i sin tur informerar berörda församlingar/pastorat.

Genom den uttryckliga hänvisningen till 1 och 2 §§ i lagen (1970:991) om ändring i kommunal indelning i samband med fastighetsbildning framgår att en rättning av församlingsgräns endast kan ske då kommungränsen ändrats till följd av en fastighetsbildningsåtgärd och inte när en kommungräns ändras av andra skäl, till exempel delning eller sammanläggning av kommun/kommuner. Kommungränsjusteringar i samband med fastighetsbildning enligt nämnda lag är tämligen vanliga och sker löpande. Dock är det ovanligt att det påverkar någon person. Enligt statistik från Lantmäteriet är det under ett normalår färre än tio personer totalt i landet som byter kommuntillhörighet på grund av fastighetsbildningsåtgärder över kommungränser.

Motiven bakom kopplingen till kommungräns

Trots att kyrkan inte, sedan 2000, har någon laglig skyldighet att se till att församlingsgränserna följer kommungränserna har så ändå skett kontinuerligt. Denna följsamhet mellan församlingsgränser och kommungränser möjliggjordes fram till den 31 december 2015 av att Lantmäteriet, enligt 28 § fastighetsbildningskungörelsen (1971:762), hade en skyldighet att informera kyrkan om det hade fattats ett fastighetsbildningsbeslut som kunde föranleda ändring av församlingsgräns. När bestämmelsen i fastighetsbildningskungörelsen, i samband med att folkbokföring inte längre skulle ske på församling, upphörde att gälla den 1 januari 2016 kom stiftet inte längre att erhålla någon information från Lantmäteriet om ändringar i fastighetsindelningen. Eftersom kyrkan inte har skyldighet att följa fastighetsgränser spelade detta i sig formellt ingen roll. Det fanns dock, enligt kyrkostyrelsens uppfattning, tungt bärande skäl som talade för att kyrkans geografiska församlingsindelning även fortsatt borde ta hänsyn till kommungränsernas sträckning. I sin kyrkoordningsskrivelse till 2015 års kyrkomöte (KsSkr 2015:3) föreslog kyrkostyrelsen därför den bestämmelse som numera återfinns i 37 kap. 7 b §.

Kyrkostyrelsen framhöll att det från en allmän utgångspunkt inte kunde sägas vara ändamålsenligt om en eller flera mindre delar av en församling hamnar i en annan kommun än resten av församlingen. Många församlingar och pastorat, menade man,

har ett upparbetat samarbete med den kommun i vilken församlingen är belägen. Detta gäller inte minst samarbete mellan församlingens diakonala verksamhet och kommunens verksamhet inom socialnämndens område, men även inom till exempel kommunens äldrevård finns ofta ett upparbetat samarbete med den lokala församlingen/det lokala pastoratet. Vidare har många församlingar krisberedskapssamarbete med kommunen och deltar bland annat i så kallade POSOM-grupper eller liknande grupper för psykiskt och socialt omhändertagande. På vissa håll i landet finns också en regional samverkan inom länet i krisberedskapsfrågor. Av betydelse i sammanhanget, påpekade kyrkostyrelsen, var att församlingens arbete, enligt den lokaliseringsprincip som kommer till uttryck i 2 kap. 1 § kyrkoordningen, riktar sig till alla som vistas inom församlingens gränser, oberoende av kyrkotillhörighet och oberoende av bostadsort. Det kan handla om flyktingar, människor som är intagna på olika typer av institutioner, som går i skola inom församlingens gränser eller vistas som turister i församlingen. Mot bakgrund härav, anförde kyrkostyrelsen, skulle en församling som ligger spridd i flera kommuner behöva ha samarbete med samtliga dessa.

Vidare framhölls att länsstyrelserna, enligt 10 kap. 1 § begravningslagen (1990:1144), utövar tillsyn över begravningsverksamheten. Länsstyrelsen ansvarar också för det statliga kulturmiljöarbetet i länet, vilket bland annat innebär att det är länsstyrelsen som lämnar tillstånd till ändring av flertalet kyrkobyggnader och kyrkotomter och lämnar tillstånd till avyttring, flyttning och ändring/reparation av vissa kyrkliga inventarier. Länsstyrelsen ska också yttra sig över fördelningen inom länet av kyrkoantikvarisk ersättning. Vidare har länsstyrelsen tillsyn över de stiftelser som många församlingar förvaltar. Eftersom varje län utgörs av vissa utpekade kommuner kan det inte, om en församling ligger i fler än en kommun, uteslutas att församlingen/pastoratet/-begravningshuvudmannen skulle behöva relatera till två tillsynsmyndigheter i frågor som rör begravningsverksamheten, de kyrkliga kulturminnena och stiftelseförvaltning.

Utskottets överväganden

Beslut om ändringar i den lokala strukturen

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Det var organisationsutskottet som vid kyrkomötet 2021 föreslog bifall till en motion med innebörd att kyrkostyrelsen skulle återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att samtliga beslut om indelningsändringar, undantaget sådana indelningsbeslut där kyrkostyrelsen har beslutsbefogenheten, ska fattas av stiftsstyrelsen.

Utskottet konstaterar att de kyrkoordningsändringar som föreslås liksom kyrkostyrelsens motiveringar till bestämmelserna är tydliga och väl avvägda. Utskottet vill särskilt lyfta fram det kyrkostyrelsen anför om vikten av att lokal nivå är delaktig i beredningsprocessen och betydelsen av ett bra samrådsförfarande. Utskottet delar kyrkostyrelsens uppfattning att stiftsstyrelsernas behöver arbeta för att bli än tydligare i sin tillämpning av samrådsbestämmelsen. Enligt utskottet kan en gedigen samrådsprocess antas bli särskilt betydelsefull nu när kyrkofullmäktige mister sin befogenhet att fatta egna indelningsbeslut.

Sammanfattningsvis anser utskottet att kyrkostyrelsen tagit sig an det uppdrag man fick från kyrkomötet 2021 på ett bra sätt och föreslagit ändamålsenliga justeringar av bestämmelserna. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska bifalla kyrkostyrelsens förslag.

Motion 2023:15 Ändringar av den lokala strukturen

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:15.

Utskottet konstaterar att frågan om tidpunkten för ikraftträdande av indelningsbeslut har flera dimensioner. Den kraft och energi som församlingens medlemmar och anställda lägger på en indelningsprocess är ofta omfattande och kan i vissa fall vara svår att förena med en kyrkovalsprocess. Det är inte alltid helt enkelt att samtidigt bedriva en sammanläggningsprocess i vilken personer försöker finna former för att samspela med varandra i nya konstellationer med en valprocess som i sig innebär att samma personer förväntas tydliggöra var de står i relation till varandra.

Enligt utskottet talar emellertid övervägande skäl för att det även fortsatt bör finnas en huvudregel om att indelningsändringar ska träda i kraft den 1 januari året efter valåret.

Ett sådant skäl har att göra med demokratiaspekter. Indelningsändringar som sker under en mandatperiod medför att indelningsdelegerade kan utses tämligen kort tid efter att direkta val hållits. På det sättet får inte de direkta valen det genomslag väljarna har anledning att förvänta sig.

Ett annat skäl har att göra med behovet av ett tydligt regelverk. Regelverk blir, enligt utskottets mening, ofta svårare att tillämpa om det inte finns någon huvudregel då avsaknaden av huvudregel kan skapa större tolkningsutrymme och bidra till osäkerhet om vad som gäller. Däremot är den möjlighet till undantag från huvudregeln som redan finns viktig. Enligt utskottet kan det vara ett problem att undantagsmöjligheten emellertid upplevs som för snäv och därför utnyttjas endast i begränsad omfattning. Utskottet vill här understryka betydelsen av att stiftsstyrelserna använder den möjlighet att fatta beslut om indelningsändringar under pågående mandatperiod som ändå finns. Detta vore enligt utskottets mening en bättre lösning på den problematik som påtalas i motionen än en kyrkoordningsändring.

Mot bakgrund av vad utskottet anfört bör motion 2023:15 avslås.

Motion 2023:50 Frikoppla församlings- och kommungränser

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:50.

Utskottet kan konstatera att bestämmelsen i 37 kap. 7 b § kyrkoordningen ger en möjlighet men ställer inte ett krav på att ändra en församlingsgräns så att den sammanfaller med en kommungräns. Det finns, som framgår av bakgrundsbeskrivningen, goda skäl för att ha kvar denna möjlighet. Som exempel kan nämnas att många församlingar och pastorat har ett utvecklat samarbete med kommunen. Mot den bakgrunden bör motion 2023:50 avslås.

Uppsala den 6 oktober 2023

På organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Roberth Krantz, Ulf Bjereld, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Solveig Oskarsson, Victor Ramström, Anna-Karin Andersson, Elisabeth Kullenberg, Robert Fredriksson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Arne Närström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Peter Lundborg, Eva-Lena Fungmark, Håkan Widepalm, Hanna Hesser Nordin, Magnus Häggblad, Lars B Andersson, Ellen Skånberg, Joakim Månsson Bengtsson, Elisabeth Lindahl och Aina Nordqvist.

O 2023:1

Biskoparna Åsa Nyström och Marika Markovits har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för avslag till kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4, avsnitt 4.

Carin Åblad Lundström

Bilaga 1

Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen,

dels att 37 kap. 6 a och 7 §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 37 kap. 6 a och 7 §§ ska utgå,

dels att 37 kap. 6, 7 a, 8, 11, 14–19, 29 och 35 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 37 kap. 6 § ska lyda ”Stiftsstyrelsens beslut om den lokala strukturen”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

37 kap.

6 §

Stiftsstyrelsen beslutar om *ändringar* av den *indelning* som avser församlingar som inte ingår i ett pastorat.

Om en församling som ingår i ett pastorat inte uppfyller kriterierna i 3 § får stiftsstyrelsen, efter samråd med pastoratet och dess församlingar, besluta om en ändrad församlingsindelning.

Trots bestämmelserna i 7 § första stycket får stiftsstyrelsen också besluta om en ändring av församlingsindelningen i ett pastorat om den behövs bara på grund av oregelbundenhet i indelningen eller med hänsyn till fastighetsförhållandena.

Av 7 § framgår att kyrkofullmäktiges beslut om ändrad församlingsindelning i ett pastorat ska vara fastställt av stiftsstyrelsen för att gälla.

Stiftsstyrelsen beslutar om *indelningen* av församlingar inom ett stift samt om *bildande, ändring och upplösning* av pastorat (*den lokala strukturen*) om inte annat framgår av 7 a och 7 b §§.

7 a §

Om en ändring av den lokala strukturen enligt 6 § eller 6 a § berör församlingar eller pastorat i flera stift beslutar kyrkostyrelsen om ändringen. Kyrkostyrelsen ska då fullgöra de uppgifter som annars ligger hos stiftsstyrelsen enligt 8, 11, 12, 14, 29, 30 och 32 §§. Samrådet enligt 8 § ska även omfatta stiftsstyrelserna och domkapitlen i de stift som berörs av ändringen.

Om en ändring av den lokala strukturen enligt 6 § berör församlingar eller pastorat i flera stift beslutar kyrkostyrelsen om ändringen. Kyrkostyrelsen ska då fullgöra de uppgifter som annars ligger hos stiftsstyrelsen enligt 8, 11, 12, 14, 29, 30 och 32 §§. Samrådet enligt 8 § ska även omfatta stiftsstyrelserna och domkapitlen i de stift som berörs av ändringen.

8 §

I ett ärende enligt 6 § *första stycket eller 6 a §* ska stiftsstyrelsen göra den utredning som behövs. Församlingar och pastorat ska lämna uppgifter och i övrigt i skäligen omfattning hjälpa till i utredningsarbetet, om stiftsstyrelsen begär det.

Vid utredningen ska stiftsstyrelsen samråda med berörda församlingar och pastorat samt med domkapitlet. Sådant samråd behöver inte äga rum om ändringen bara beror på oregelbundenhet i indelningen.

Om den ändring som utredningen i första hand avser också bör leda till någon annan ändring som stiftsstyrelsen får besluta om, ska utredningen omfatta även denna ändring.

I ett ärende enligt 6 § ska stiftsstyrelsen göra den utredning som behövs. Församlingar och pastorat ska lämna uppgifter och i övrigt i skäligen omfattning hjälpa till i utredningsarbetet, om stiftsstyrelsen begär det.

11 §

Fördelningen av tillgångar och förbindelser ska grundas på vad som är ändamålsenligt och skäligt. Församlingarna och pastoraten får träffa en överenskommelse om hur fördelningen ska göras.

Regleringen ska fastställas av stiftsstyrelsen i beslut enligt 6 och 6 a §§. Är församlingarna och pastoraten inte överens om fördelningen ska stiftsstyrelsen göra denna.

Regleringen ska fastställas av stiftsstyrelsen i beslut enligt 6 §. Är församlingarna och pastoraten inte överens om fördelningen ska stiftsstyrelsen göra denna.

14 §

Stiftsstyrelsen får i beslut enligt 6 och 6 a §§ utfärda de ytterligare bestämmelser som behövs för att ändringen ska kunna genomföras.

Om stiftsstyrelsens beslut enligt 6 § eller 6 a § innebär att en ny församling eller ett nytt pastorat bildas eller om ändringen annars är av sådan omfattning att församlingen eller pastoratet inte bör företrädas av tidigare valda organ får stiftsstyrelsen bestämma att beslutanderätten i församlingen eller pastoratet ska utövas av interimisdelegerade från det att dessa valts till dess ändringen träder i kraft. Ytterligare bestämmelser om interimisdelegerade finns i 29–30 b, 32 och 33 §§.

Stiftsstyrelsen får i beslut enligt 6 § utfärda de ytterligare bestämmelser som behövs för att ändringen ska kunna genomföras.

Om stiftsstyrelsens beslut enligt 6 § innebär att en ny församling eller ett nytt pastorat bildas eller om ändringen annars är av sådan omfattning att församlingen eller pastoratet inte bör företrädas av tidigare valda organ får stiftsstyrelsen bestämma att beslutanderätten i församlingen eller pastoratet ska utövas av interimisdelegerade från det att dessa valts till dess ändringen träder i kraft. Ytterligare bestämmelser om interimisdelegerade finns i 29–30 b, 32 och 33 §§.

15 §

När beslut har fattats enligt 6 eller 6 a §§ ska kyrkofullmäktige utses vid ordinarie kyrkoval.

Om det finns särskilda skäl får stiftsstyrelsen besluta att en ändring som innebär att en ny församling eller ett nytt pastorat bildas genom sammanläggning av församlingar eller pastorat ska träda i kraft under pågående mandatperiod. Detsamma gäller en ändring som är av så begränsad omfattning att församlingen eller pastoratet

När beslut har fattats enligt 6 § ska kyrkofullmäktige utses vid ordinarie kyrkoval.

även under återstoden av mandatperioden bör kunna företrädas av tidigare valda organ.

Av 34 § framgår att interimisdelegerade blir kyrkofullmäktige och interimisstyrelsen kyrkoråd vid en ändring under en mandatperiod.

Om en ny församling bildas av församlingar som utgör ett pastorat blir kyrkofullmäktige i pastoratet kyrkofullmäktige i den nybildade församlingen. Pastoratets kyrkoråd blir kyrkoråd i den nya församlingen.

16 §

Om ett beslut enligt 6 § *första eller andra stycket, 6 a eller 7 §§* innebär att nytt kyrkofullmäktige ska väljas, träder beslutet i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum.

Om ett beslut enligt 6 § innebär att nytt kyrkofullmäktige ska väljas, träder beslutet i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum.

Övriga beslut träder i kraft den 1 januari det år som bestäms i beslutet.

17 §

När ett beslut om en ändring i den lokala strukturen ska träda i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum, ska beslutet vara fattat senast den 1 januari det år som valet äger rum. *Motsvarande gäller beslut om fastställande enligt 7 § tredje stycket.* Beslut om en ändring i den lokala strukturen som ska träda i kraft den 1 januari andra år ska vara fattade *eller fastställda* senast den 1 april året innan de ska träda i kraft.

När ett beslut om en ändring i den lokala strukturen ska träda i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum, ska beslutet vara fattat senast den 1 januari det år som valet äger rum. Beslut om en ändring i den lokala strukturen som ska träda i kraft den 1 januari andra år ska vara fattade senast den 1 april året innan de ska träda i kraft.

Stiftsstyrelsen ska genast underrätta kyrkostyrelsen om sina beslut enligt 6 §.

Stiftsstyrelsen ska genast underrätta kyrkostyrelsen om sina beslut enligt 6 och 6 a §§ *samt beslut om fastställande enligt 7 §.*

Kyrkostyrelsen ska genast underrätta berörda stiftsstyrelser om sina beslut enligt 7 a och 7 b §§.

18 §

När beslut har fattats enligt 6 § *första stycket eller 6 a §* kan en församling eller ett pastorat enligt den nya strukturen förvärva rättigheter och ta på sig skyldigheter. Om interimisdelegerade ska utses gäller dock detta först sedan dessa delegerade har valts.

När beslut har fattats enligt 6 § kan en församling eller ett pastorat enligt den nya strukturen förvärva rättigheter och ta på sig skyldigheter. Om interimisdelegerade ska utses gäller dock detta först sedan dessa delegerade har valts.

19 §

När stiftsstyrelsen fattar beslut enligt 6 § *första stycket och 6 a §* ska styrelsen samtidigt fastställa hur stor prästorganisationen minst ska vara i varje nybildad församling eller nybildat pastorat. Stiftsstyrelsen ska fatta motsvarande beslut

När stiftsstyrelsen fattar beslut enligt 6 § ska styrelsen samtidigt fastställa hur stor prästorganisationen minst ska vara i varje nybildad församling eller nybildat pastorat. Stiftsstyrelsen ska fatta motsvarande beslut när kyrkostyrelsen har fattat ett

när kyrkostyrelsen har fattat ett beslut om beslut om den lokala strukturen enligt 7 a §.
den lokala strukturen enligt 7 a §.

Av 34 kap. 1 § följer att stiftsstyrelsen får besluta om ändring av hur stor prästorganisationen minst ska vara i församlingen eller pastoratet även om den lokala strukturen inte ändras.

29 §

Om stiftsstyrelsen i ett beslut enligt 6 § första stycket eller 6 a § bestämmer att beslutanderätten ska utövas av interimssdelegerade ska ledamöter och ersättare i delegerade utses från varje församling respektive pastorat vars område helt eller delvis ska ingå i den nya församlingen eller det nya pastoratet.

Stiftsstyrelsen ska i beslutet ange hur många ledamöter och ersättare som varje församling respektive pastorat ska utse och om när valet av dessa senast ska förrättas.

35 §

I beslut enligt 6 och 6 a §§ samt i beslut om fastställande enligt 7 § ska stiftsstyrelsen, efter samråd med berörda församlingar och pastorat, besluta om namn på församlingarna respektive pastoraten. Stiftsstyrelsen ska också besluta om namn på församlingarna och pastoraten så snart kyrkostyrelsen har fattat beslut enligt 7 a §.

I beslut enligt 6 § ska stiftsstyrelsen, efter samråd med berörda församlingar och pastorat, besluta om namn på församlingarna respektive pastoraten. Stiftsstyrelsen ska också besluta om namn på församlingarna och pastoraten så snart kyrkostyrelsen har fattat beslut enligt 7 a §.

Stiftsstyrelsen får även i andra fall pröva frågor om att ändra namn på församlingar och pastorat. Ett sådant beslut träder i kraft den 1 januari det år som bestäms i beslutet.

När ett beslut om att ändra namn enligt andra stycket ska träda i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkval har ägt rum, ska beslutet vara fattat senast den 1 januari det år som valet äger rum. Övriga beslut om att ändra namn ska vara fattade senast den 1 april året innan de ska träda i kraft.

Kyrkostyrelsen ska genast underrättas om beslut av stiftsstyrelsen om namn på församlingar och pastorat.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2024.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2023:4y

Beslut om ändringar i den lokala strukturen

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt fyra: Beslut om ändringar i den lokala strukturen

I denna del av skrivelsen behandlas beslut om ändringar i den lokala strukturen. Mot bakgrund av det uppdrag som givits av kyrkomötet 2021 föreslår kyrkostyrelsen ändringar i kyrkoordningen som innebär att stiftsstyrelsen ska besluta om alla ändringar i den lokala strukturen, undantaget de beslut som fortsatt kan/ska fattas av kyrkostyrelsen. Det beslutsmandat som enligt nuvarande ordning innehas av kyrkofullmäktige föreslås således tas bort. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2024.

Kyrkorättsnämnden har utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de i skrivelsen föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Uppsala den 31 augusti 2023

På kyrkorättsnämndens vägnar,

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz (ordförande), Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Margareta Andersson, Mattias Benke, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2023:2

Begravningsfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas tre motioner, 2023:25, 2023:27 och 2023:94, som på olika sätt berör begravningsverksamheten. Utskottet föreslår beträffande motion 2023:25 rörande krematorieverksamhetens långsiktiga planering, att motionen ska anses besvarad med vad utskottet anfört om ett pågående arbete på den nationella nivån om framtida planering av krematorier. Beträffande motion 2023:27 föreslår utskottet att motionen ska avslås eftersom en utredning av det slag som föreslås i motionen rörande tillgången på gravplatsmark inte skulle tillföra något reellt värde till det redan pågående lokala och regionala arbetet med frågorna. Utskottet föreslår vidare avslag på två av punkterna i motion 2023:94 då ett förväntat avgörande från Högsta förvaltningsdomstolen medför att det i nuläget skulle vara av ringa värde att, som föreslås i motionen, utreda hur nuvarande bestämmelser gällande återlämning av gravrätter och bevarandet av begravningsplatsers kulturhistoriska värde tillämpas i församlingar och pastorat eller att utarbeta en vägledning därom. Beträffande den tredje punkten i motion 2023:94 menar utskottet att det redan är reglerat att begravningsavgiften kan användas för att täcka kostnaden för gravstenar med kulturhistoriskt värde och den diskussion som motionärerna föreslår med berörda statliga myndigheter i frågan bedöms därför inte nödvändig.

Till betänkandet finns fyra reservationer och en särskild mening.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Motionernas förslag	3
Motion 2023:25 av Johan Noréus och Olov Lindquist, Krematorieverksamheten.....	3
Motion 2023:27 av Olov Lindquist, Begravningsplatser.....	3
Motion 2023:94 av Olle Reichenberg m.fl., Begravningsplatsers kulturhistoriska värde	3
Bakgrund	3
Allmänt om begravningsverksamheten och regleringen i lag och kyrkoordning	3
Regleringen i begravningslagen.....	3
Kyrkoordningsreglering.....	4
Begravningsavgiften	4
Krematorieverksamheten	5
Allmänt om krematorieverksamheten.....	5
Pågående arbete kring framtida krematorier.....	6
Tillgången till mark för begravningsplatser	6
Kommunala översiktsplaner	6
Allmänt om tillgången till gravplatsmark.....	6
Beredskapsperspektivet	6
Pågående arbete rörande tillgången till mark.....	7
Kulturmiljön på begravningsplatser.....	7
Gällande bestämmelser	7
Ett förslag från Riksantikvarieämbetet	8
Pågående domstolsprocesser	8
Möjligheten att använda begravningsavgiften respektive kyrkoantikvarisk ersättning för vård av äldre gravar och gravstenar	8
Samverkan mellan Svenska kyrkan och staten i kulturmiljöfrågor	9
Utskottets överväganden	9
Motion 2023:25 Krematorieverksamheten	9
Motion 2023:27 Begravningsplatser.....	10
Motion 2023:94 Begravningsplatsers kulturhistoriska värde	10

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

O 2023:2

Kyrkomötet beslutar att

1. motion 2023:25, punkt 1 ska anses besvarad med vad utskottet anfört,
2. motion 2023:25, punkt 2 ska anses besvarad med vad utskottet anfört,
3. avslå motion 2023:27,
4. avslå motion 2023:94, punkt 1,
5. avslå motion 2023:94, punkt 2,
6. avslå motion 2023:94, punkt 3.

Motionernas förslag

Motion 2023:25 av Johan Noréus och Olov Lindquist, Krematorieverksamheten

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. kartlägga krematorieverksamhetens långsiktiga planering hos de lokala huvudmännen,
2. analysera utfallet av denna kartläggning och föreslå åtgärder för att korrigera eventuella brister som kartläggningen blottlägger.

Motion 2023:27 av Olov Lindquist, Begravningsplatser

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att till kyrkomötet 2025 utreda och komma med förslag till hur ett förbättrat samarbete mellan Svenska kyrkan och kommunerna kan komma till stånd när det gäller begravningsplatser.

Motion 2023:94 av Olle Reichenberg m.fl., Begravningsplatsers kulturhistoriska värde

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. utreda hur nuvarande bestämmelser gällande återlämning av gravrätter och bevarandet av begravningsplatsers kulturhistoriska värde tillämpas i församlingar och pastorat,
2. utarbeta en vägledning till stöd för församlingar och pastorat gällande återlämning av gravrätter och bevarandet av begravningsplatsers kulturhistoriska värde,
3. uppta en diskussion med berörda statliga myndigheter, i syfte att begravningsavgiften i större utsträckning ska kunna användas för vård av äldre gravar och gravstenar.

Bakgrund

Allmänt om begravningsverksamheten och regleringen i lag och kyrkoordning

Regleringen i begravningslagen

Med begravningsverksamhet avses de olika åtgärder som har direkt samband med förvaltningen av allmänna begravningsplatser. I begravningsverksamheten ingår bland annat att anordna och hålla tillräckligt antal gravplatser, att ta emot stoft för förvaring och visning samt att sköta gravsättning och kremering. Vidare ingår att hålla personal, byggnader, maskiner och andra anordningar som erfordras för att fullgöra dessa uppgifter samt att ansvara för att ekonomiska resurser finns för verksamheten.

Svenska kyrkans territoriella församlingar och kyrkliga samfälligheter har, med undantag för i Stockholms och Tranås kommuner, ansvaret för begravningsverksamheten i hela landet. Med kyrkliga samfälligheter avses här pastoraten samt den begravnings-samfällighet som enligt 2 kap. 10 a § kyrkoordningen får finnas i Göteborgs stift.

Begravningshuvudmannen ansvarar för att anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda inom huvudmannens förvaltningsområde (1 kap. 1 § begravningslagen [1990:1144]). Det är därmed huvudmannens ansvar att ställa gravplatser till förfogande. Gravplatser upplåts normalt med gravrätt. Enligt 7 kap. 5 § begravningslagen får en gravrätt upplåtas för viss tid, minst 15 och högst 50 år, eller för alltid. Det är sedan gravrättsinnehavaren som bestämmer över t.ex. gravplatsens utsmyckning och över vem som får gravsättas på gravplatsen (7 kap. 26 § begravningslagen). Gravrättsinnehavaren är skyldig att hålla gravplatsen i ordnat och värdigt skick (7 kap. 3 § begravningslagen).

Tillsyn över begravningsverksamheten regleras i 10 kap. i begravningslagen. Av 10 kap. 1 § framgår att länsstyrelsen utövar tillsyn över begravningsverksamheten. Länsstyrelsen har rätt att inspektera en verksamhet samt rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar och annat material som behövs för tillsynen. Om en huvudman inte fullgör sina skyldigheter får länsstyrelsen vid vite förelägga huvudmannen att fullgöra skyldigheterna (10 kap. 2 § begravningslagen). Genom förordningen (2012:358) om behörig länsstyrelse i begravningsärenden framgår hur tillsynsansvaret är fördelat mellan sju av landets länsstyrelser.

Kyrkoordningsreglering

I 2 kap. 3 § kyrkoordningen anges att föreskrifter om församlingens ansvar för begravningsverksamheten finns i begravningslagen. Av förarbetena till kyrkoordningen (CsSkr 1999:3) framgår att Svenska kyrkans centralstyrelse med detta velat markera ”att även begravningsverksamheten är en del av kyrkans uppgifter samtidigt som det görs klart att det är en allmänt samhällelig uppgift som staten har anförtrott kyrkan genom lagstiftning”.

Varje församling och pastorat som är huvudman för begravningsverksamhet ska genom beslut i kyrkofullmäktige fastställa riktlinjer för hur begravningsverksamheten ska vara utformad (2 kap. 6 a § kyrkoordningen).

Det ingår i stiftets uppgifter att ha tillsyn över hur församlingarnas och pastoratens uppdrag som huvudman för begravningsverksamheten fullgörs (57 kap. 1 § kyrkoordningen).

Kyrkostyrelsen svarar för övergripande frågor avseende begravningsverksamheten (10 kap. 3 § andra stycket 10 kyrkoordningen). Den nationella nivån tillhandahåller utbildningar och rådgivning för huvudmännen kring såväl ekonomi och juridik som kulturarvsfrågor inom begravningsverksamheten. På den nationella nivån finns också en nationell samordnare för begravningsverksamheten.

Begravningsavgiften

Inledning

Den som är folkbokförd i Sverige ska, enligt 9 kap. 1 § begravningslagen betala en avgift för begravningsverksamheten. Begravningsavgiften baseras på den beskattningsbara förvärvsinkomsten och betalas i samband med inkomstskatten. Avgiften ska betalas till begravningshuvudmännen inom Svenska kyrkan eller, för den som är folkbokförd i en kommun där kommunen är huvudman, till den kommunen (9 kap. 2 § begravningslagen).

När församling i Svenska kyrkan 2016 upphörde att vara en enhet i folkbokföringen kunde inte de folkbokförda som tidigare hänföras till församling i Skatteverkets folkbokföringsdatabas. Mot den bakgrunden infördes 2016 en enhetlig begravningsavgiftssats för personer som är folkbokförda utanför Stockholms och Tranås kommuner, vilken började tillämpas första gången utbetalningsåret 2017. Den enhetliga begravningsavgiftssatsen fastställs av Kammarkollegiet och baseras på huvudmännens beräknade kostnader för det följande beskattningsåret samt inkomst-uppgifter från Skatteverket.

För att Kammarkollegiet ska kunna kontrollera att pengarna endast används till begravningsverksamhet måste huvudmännen redovisa både intäkter och kostnader. Innan avgiftssatsen bestäms av Kammarkollegiet ska det av länsstyrelsen förordnade begravningsombudet yttra sig över huvudmannens kostnadsförslag. Om begravningsombudet upptäcker brister i redovisningen ska det meddelas till Kammarkollegiet.

Särredovisning

Eftersom begravningsverksamheten finansieras av begravningsavgiften som alla folkbokförda betalar är det viktigt att begravningsverksamhetens intäkter och kostnader redovisas åtskilt från församlingens övriga intäkter och kostnader på ett korrekt sätt. Svenska kyrkans Församlingsförbund (nuvarande Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation) presenterade 1999 en modell för denna särredovisning. Modellen uppdaterades 2017 av Svenska kyrkans redovisningskommitté.

Modellens syfte är att säkerställa att begravningsavgiften endast används för begravningsverksamhet. Den utgör ett viktigt instrument för att bibehålla en enhetlig redovisning och för att skapa likartade bedömningar över hela landet.

Enligt modellens huvudregel ska huvudmannen, i det fall det råder tveksamhet huruvida en åtgärd ska hänföras till kyrklig verksamhet eller begravningsverksamhet, tillämpa följande principer.

- ◆ Vid osäkerhet rörande kostnader ska dessa anses tillhöra den kyrkliga verksamheten, och
- ◆ vid osäkerhet rörande intäkter ska dessa anses tillhöra begravningsverksamheten.

Krematorieverksamheten

Allmänt om krematorieverksamheten

Enligt 9 kap. 6 § begravningslagen är kremering en av de tjänster som huvudmannen, utan kostnad för dödsboet, är skyldig att tillhandahålla för den som vid dödsfallet var folkbokförd inom huvudmannens förvaltningsområde. Det föreligger dock ingen skyldighet för varje huvudman att själv anordna och hålla ett eget krematorium.

Vem som får driva ett krematorium är reglerat i begravningslagen genom att det i 3 kap. 1 § anges att ett krematorium får anordnas och hållas bara av den som innehar en allmän begravningsplats eller av en församling.

För närvarande finns det 53 huvudmän inom Svenska kyrkan som bedriver krematorieverksamhet. Utöver det egna behovet hos den huvudman som har ett krematorium utförs kremationer på uppdrag av huvudmän som saknar eget krematorium. Fördelningen av krematorier över landet är emellertid ojämn. I södra Sverige är det ibland endast någon mil mellan två huvudmän med krematorium, medan det i norra Sverige kan vara upp till 30 mil mellan krematorierna. Även bedömt efter krematoriernas kapacitet, det vill säga det antal kremationer som årligen kan utföras enligt gällande tillstånd från länsstyrelsen, är fördelningen ojämn över landet.

Pågående arbete kring framtida krematorier

Länsstyrelsen utövar tillsyn över krematorieverksamheten och ger även tillstånd för verksamheten efter miljöprövning. Det finns dock inget forum för övergripande frågor om och samordning av krematorieverksamheten. Kyrkostyrelsen genomförde därför, utifrån sitt uppdrag att svara för övergripande frågor i begravningsverksamheten, under våren 2021 en enkätundersökning bland de församlingar som har ett krematorium. Undersökningsresultaten sammanställdes i en rapport som ledde fram till att en dialog initierades mellan krematoriehuvudmännen och kyrkostyrelsen. Såväl genom dialogen som i kyrkostyrelsens rådgivning inom begravningsverksamheten har framkommit behov av en utredning med förslag till var i landet framtida krematorier lämpligen bör vara belägna. Kyrkostyrelsen genomförde därför under våren 2023 en förstudie kring ett sådant utredningsarbete. Förstudien har lett fram till att kyrkostyrelsen under hösten inlett ett projekt som har som mål att ta fram ett strategiskt underlag för Svenska kyrkans begravningshuvudmän för framtida planering av kremationer och krematorier. I projektmålet ingår att kyrkostyrelsen ska ta fram ett förslag på var i landet krematorier bör vara lokaliserade. Förslaget till lokalisering ska beröra:

- ◆ var krematorier bör vara placerade och vilken kapacitet de bör ha
- ◆ organisatoriska förutsättningar för att bedriva krematorieverksamhet
- ◆ hur finansiering av investeringar i krematorieverksamheten ska ske.

Enligt projektbeställningen ska projektet vara avslutat i juni 2024.

Tillgången till mark för begravningsplatser

Kommunala översiktsplaner

Alla kommuner ska ha en översiktsplan. Översiktsplanen anger hur kommunens mark och vatten ska användas samt hur bebyggelsen ska utvecklas i ett långsiktigt perspektiv. Översiktsplanen ger vidare vägledning för detaljplanering, bygglov och annan användning av mark och vattenområden. Den används som bedömningsunderlag av såväl kommunens egna tjänstepersoner som handläggare på myndigheter och i domstolar. Den används också av företag och organisationer som söker plats för sin verksamhet.

Allmänt om tillgången till gravplatsmark

Bristande tillgång till gravplatsmark är ett tidigare känt problem i vissa delar av landet och har dessutom aktualiserats i samband med krisberedskapsförberedelser inom begravningsverksamheten.

Beredskapsperspektivet

Av 8 kap. 3 § begravningslagen framgår att en församling som är huvudman för begravningsverksamheten ska vidta de beredskapsförberedelser som behövs för denna verksamhet under höjd beredskap. I detta ligger bland annat att begravningshuvudmannen behöver tillse att det finns en markreserv för ianspråktagande för gravplatser i händelse av krig och kris. Det är svårt att förutse hur stor gravplatsmarkreserv som bör finnas. Tidigare fanns bestämmelser om att församlingen var skyldig att hålla extra gravplatsmark motsvarande kistgravar för fem procent av befolkningen inom församlingen. Rekommendationen idag är att varje huvudman ska hålla en markreserv som motsvarar tidigare bestämmelser. Det sagda innebär att det är viktigt att behålla tidigare avsatt mark och att förvärv av ny mark kan behöva övervägas.

Mot bakgrund bland annat av den i vissa delar av landet konstaterade bristen på gravplatsmark har Svenska kyrkan inlett diskussioner med ett nätverk inom Sveriges kommuner och regioner (SKR) gällande arbetet med kommunernas översiktsplaner och tillhandahållande och tillgång till gravplatsmark. Den 25 april 2023 hölls ett förberedande möte mellan företrädare för Svenska kyrkan och företrädare för SKR. De frågeställningar som togs upp var kommunernas ansvar för översiktsplanering respektive församlingarnas roll och ansvar som huvudman för begravningsverksamheten. Vid det kommande mötet med nätverket inom SKR kommer diskussionen gällande ansvarsfrågorna att fördjupas.

Kulturmiljön på begravningsplatser

Gällande bestämmelser

Bestämmelser om de kyrkliga kulturminnena finns i 4 kap. kulturmiljölagen (1988:950). Enligt 4 kap. 1 § kulturmiljölagen är kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser skyddade enligt bestämmelserna i kapitlet.

I vården av en begravningsplats ska, enligt 4 kap. 11 § kulturmiljölagen, dess betydelse som en del av kulturmiljön beaktas. Begravningsplatsen ska enligt samma paragraf vårdas och underhållas så att dess kulturhistoriska värde inte minskas eller förvanskas.

I fråga om begravningsplatser anlagda före utgången av år 1939 krävs, enligt 4 kap. 13 § kulturmiljölagen, länsstyrelsens tillstånd för att utvidga eller väsentligt ändra begravningsplatsen. Inte heller får, enligt samma paragraf, nya byggnader eller fasta anordningar på sådana begravningsplatser uppföras eller befintliga byggnader, fasta anordningar eller vegetation rivas eller väsentligt ändras, eller medveten gestaltning av vegetation ändras utan tillstånd från länsstyrelsen. Länsstyrelsen kan, enligt paragrafen, under vissa förutsättningar också besluta att samma tillståndsplikt ska tillämpas i fråga om en begravningsplats som tillkommit efter utgången av år 1939. Enligt 4 kap. 17 § kulturmiljölagen får länsstyrelsen förelägga den som är ansvarig för förvaltningen av ett kyrkligt kulturminne att vidta rättelse eller avbryta pågående åtgärder för att säkerställa efterlevnaden av föreskrifter och beslut enligt kapitlet. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

Till kulturmiljölagen finns en förordning (1988:1188) och en föreskrift (KRFS 2012:2) som preciserar bestämmelserna i kulturmiljölagen. Vidare ger en av Riksantikvarieämbetet utarbetad vägledning, reviderad senast 2014, anvisningar om hur bestämmelserna bör tolkas (Vägledning för tillämpning av Kulturminneslagen – Kyrkliga kulturminnen (4 kap. 1–18 §§), Riksantikvarieämbetet, 2014). Av vägledningen framgår gällande gravanordningar för vilka gravrätten har upphört och som därmed blivit upplåtarens/församlingens egendom i enlighet med 7 kap. 37 § begravningslagen, att upplåtaren/församlingen måste ta hänsyn till de regler som finns till skydd för kulturmiljön, vilket kan innebära att gravkvarter bibehålls och att värdefulla gravvårdar konserveras och bevaras på sin plats.

Ansvarsförhållandena mellan den enskilde gravrättsinnehavaren och huvudmannen regleras, som framgått ovan, i begravningslagen. Som berörts ovan slås, i 7 kap. 26 § begravningslagen, fast att det är gravrättsinnehavaren som bestämmer över en gravanordnings utseende och beskaffenhet samt gravplatsens utsmyckning och ordnande i övrigt. Gravrättsinnehavaren är vidare, enligt 7 kap. 3 § begravningslagen, skyldig att hålla gravplatsen i ordnat och värdigt skick till dess att gravrätten har upphört. I 7 kap. 37 § begravningslagen anges att om en gravanordning har tillfallit

upplåtaren och den är av kulturhistoriskt värde eller av något annat skäl bör bevaras för framtiden, ska upplåtaren om möjligt lämna kvar den på gravplatsen.

Ett förslag från Riksantikvarieämbetet

Riksantikvarieämbetet remitterade i slutet av 2020 ett förslag till ändrade föreskrifter och allmänna råd, som bland annat förtydligade att bestämmelserna om tillståndsplikt generellt även ska omfatta väsentlig ändring av gravanordning, till exempel borttagande, och oavsett om det finns en gravrättsinnehavare eller om gravanordningen tillfallit upplåtaren. Svenska kyrkan motsatte sig i sitt remissvar huvuddelen av förslaget och framförde att det bör omarbetas från grunden, framför allt de delar som behandlade tillståndsplikt på begravningsplatserna. Förslaget har efter remitteringen dragits tillbaka och Riksantikvarieämbetet har ännu inte presenterat någon revidering av förslaget.

Pågående domstolsprocesser

Kulturmiljölagen preciserar inte hur tillståndsprövningen ska gå till, och hur avvägningen ska ske mellan skälen för till exempel borttagande av en gravanordning och de kulturhistoriska värden som påverkas. För tillämpning av lagen är därför vägledande rättsfall från högsta instans och övrig rättspraxis viktig. Den församling som söker tillstånd för ändringar på begravningsplatser har möjlighet att överklaga beslut som går den emot.

Flera domstolsärenden avseende bland annat borttagande/ändring av gravanordning pågår för närvarande i olika domstolar. Den nationella nivån bistår i flera av dessa processer församlingar och pastorat med rättslig kompetens. Två mål beviljades i juli i år prövningstillstånd i Högsta förvaltningsdomstolen. Målen rör principiellt viktiga frågor om samspelet mellan kulturmiljölagens fjärde kapitel jämfört med begravningslagen där frågor om vad som utgör tillståndspliktiga åtgärder på begravningsplatser är föremål för prövning. Högsta förvaltningsdomstolens avgöranden kommer att ge vägledning för det fortsatta arbetet med förvaltningen av begravningsplatser lokalt hos huvudmännen men kan också innebära att kyrkostyrelsen, utifrån sitt uppdrag att svara för övergripande frågor i begravningsverksamheten, behöver intensifiera sitt arbete gentemot myndigheter och departement.

Möjligheten att använda begravningsavgiften respektive kyrkoantikvarisk ersättning för vård av äldre gravar och gravstenar

Begravningsavgiftens syfte är att finansiera begravningsverksamheten inklusive förvaltningen av de allmänna begravningsplatserna. Kammarkollegiet är, som framgått ovan, den myndighet som fastställer begravningsavgiftssatsen för de kyrkliga huvudmännen och har också möjlighet att stryka en kostnadspost som inte svarar mot begravningslagens bestämmelser.

I skrivelse 2020-05-05 (dnr 17.1-4638-2020) har Kammarkollegiet uttalat att skötsel och bevarande av gravanordningar endast kan finansieras med begravningsavgiften i de fall gravanordningen vid en enskild bedömning ansetts vara av kulturhistoriskt värde och den har tillfallit upplåtaren.

På motsvarande sätt som för kyrkobyggnader kan kyrkoantikvarisk ersättning beviljas en församling/ett pastorat för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av begravningsplatser. Svenska kyrkan har tagit fram ett regelverk för att reglera användningen av den kyrkoantikvariska ersättningen, Villkor för kyrkoantikvarisk ersättning, version 2.0. Villkoren är kyrkostyrelsens styrmedel

för ersättningen. I villkoren tydliggörs bland annat gränserna mellan begravningsavgiften och den kyrkoantikvariska ersättningen. Villkoren fastställer att för åtgärder som kan bekostas av begravningsavgiften gäller generellt att kyrkoantikvarisk ersättning inte bör beviljas. Förvaltningen av de allmänna begravningsplatserna, däribland vård och underhåll enligt kulturmiljölagens intentioner, är, enligt villkoren, en del av begravningsverksamheten och ska således bekostas av begravningsavgiften. I vissa fall kan det vara orimligt att begravningsavgiften täcker kostnaden, främst då det handlar om mycket höga kulturhistoriska värden och med en komplexitet som orsakar exceptionella kostnader i utrymmen som är otillgängliga för allmänheten, exempelvis låsta gravkor utan gravrättsinnehavare. I dessa fall kan, enligt villkoren, den kyrkoantikvariska ersättningen komma i fråga som delfinansiering.

Samverkan mellan Svenska kyrkan och staten i kulturmiljöfrågor

Samverkan mellan staten och Svenska kyrkan är en del i överenskommelsen om den kyrkoantikvariska ersättningen och dialog sker fortlöpande mellan Svenska kyrkans kyrkokansli och Riksantikvarieämbetet inom ramen för den centrala samrådsgruppen gällande de kyrkliga kulturminnena. Likaså sker fortlöpande dialog mellan Svenska kyrkan och Kammarkollegiet i frågor relaterade till begravningsverksamheten. En diskussion om kulturmiljölagens räckvidd då det gäller begravningsplatserna, särskilt beträffande de enskilda gravanordningarna, pågår. Frågorna har även lyfts med ansvarigt departement.

Vart femte år genomförs en grundlig genomlysning av den kyrkoantikvariska ersättningen, så kallade kontrollstationer. Kontrollstationerna samlar alla berörda aktörer: staten, Svenska kyrkan, Riksantikvarieämbetet, och länsstyrelserna. Den 30 juni 2023 lämnade kyrkokansliet in Svenska kyrkans redovisning till regeringen angående de kyrkoantikvariska frågorna inför kontrollstationen 2024. I rapporten belyses problematiken med länsstyrelsernas förändrade tillämpning när det gäller tillståndsprövning på begravningsplats, och ett resonemang förs om att en materiell utvidgning av kulturmiljölagens bestämmelser och införandet av en ny praxis kan få långtgående konsekvenser, såväl i rättsligt som ekonomiskt och administrativt hänseende. Vidare framförs att beroende på utfallet av aktuella domstolsärenden kan såväl kulturmiljölagen som begravningslagen behöva förändras. Under kontrollstationen 2024 genomförs samtal mellan regeringen, Svenska kyrkan och Riksantikvarieämbetet där bland annat kontrollstationsrapporten ligger till grund för dialogen.

Utskottets överväganden

Motion 2023:25 Krematorieverksamheten

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2023:25 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om behovet av att göra en kartläggning av de långsiktiga planeringsförutsättningarna för krematoriehuvudmännen. Som framgår i bakgrundsbeskrivningen har kyrkostyrelsen emellertid redan initierat ett projekt som har som mål att ta fram ett strategiskt underlag för Svenska kyrkans begravningshuvudmän för den framtida planeringen av kremationer och krematorier. Detta arbete torde i allt väsentligt svara mot det som efterfrågas av motionärerna.

Mot bakgrund av det redan pågående arbetet och då utskottet anser att ingen ytterligare åtgärd behövs föreslår utskottet att kyrkomötet ska anse motionen besvarad med vad utskottet har anfört.

Motion 2023:27 Begravningsplatser

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:27.

Även beträffande motion 2023:27 instämmer utskottet med motionären i att det på sina håll är en utmaning för begravningshuvudmännen att beredas nödvändig tillgång till gravplatsmark och att det är ett problem att de översiktsplaner som presenteras i kommuner många gånger inte tar hänsyn till begravningsverksamhetens behov av gravplatsmark. Utskottet ser dock inte att den nationella nivån skulle kunna lösa denna fråga åt de berörda begravningshuvudmännen. Enligt utskottets uppfattning är det i första hand den enskilda begravningshuvudmannen som behöver få till stånd en god dialog med kommunen i dessa frågor. En sådan dialog pågår, enligt utskottets mening, också i många kommuner och församlingar, inte minst inom ramen för samverkan i krisberedskapsfrågor. Just beredskapsfrågorna har medfört att frågan om tillgång på gravplatsmark aktualiserats också i kommunerna och på stiftsnivå jobbar många stift även ihop med länsstyrelserna kring frågor om beredskap i begravningsverksamheten.

Sammantaget menar utskottet att en utredning av det slag som föreslås i motion 2023:27 inte skulle tillföra något reellt värde till det redan pågående lokala och regionala arbetet och föreslår därför att motionen avslås.

Motion 2023:94 Begravningsplatsers kulturhistoriska värde

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2023:94.

Utskottet vill inledningsvis understryka kyrkogårdars och begravningsplatsers betydelse, inte minst ur ett kulturhistoriskt perspektiv. Kyrkogårdar och begravningsplatser utgör viktiga kontaktytor i församlingarnas arbete och är även i detta hänseende väl värda att värna.

Utskottet ser också, i likhet med motionärerna, att det är ett bekymmer att olika länsstyrelser gör olika tolkningar av vad som gäller avseende bland annat förhållandet mellan begravningslagen och kulturmiljölagen. Här ser dock utskottet att ett vägledande avgörande från Högsta förvaltningsdomstolen kommer att få stor betydelse för att klargöra rättsläget vilket i sin tur kommer att ge vägledning för begravningshuvudmannens arbete med förvaltningen av begravningsplatser. Mot den bakgrunden menar utskottet att det i nuläget skulle vara av ringa värde att som föreslås i motion 2023:94 utreda hur nuvarande bestämmelser tillämpas i församlingar och pastorat eller att utarbeta en vägledning gällande återlämning av gravrätter och bevarandet av begravningsplatsers kulturhistoriska värde och att något sådant uppdrag därför inte bör ges. Motionen 2023:94, punkt 1 och 2, bör därför avslås.

Utskottet delar dock inte alla de problembeskrivningar som nämns i motionen. Vad gäller punkt 3 om avgiften menar utskottet att det redan är reglerat att begravningsavgiften kan användas för att täcka kostnaden för gravstenar med kulturhistoriskt värde. Mot denna bakgrund menar utskottet att även punkt 3 i motionen bör avslås.

På organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Roberth Krantz, Ulf Bjereld, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Solveig Oskarsson, Victor Ramström, Anna-Karin Andersson, Elisabeth Kullenberg, Robert Fredriksson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sebastian Ekeröth Clausson, Arne Närström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Peter Lundborg, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Magnus Häggblad, Lars B Andersson, Ellen Skånberg, Joakim Månsson Bengtsson och Elisabeth Lindahl.

Biskoparna Åsa Nyström och Marika Markovits har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:27.

Olov Lindquist

Reservation 2

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:27.

Robert Fredriksson

Reservation 3

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:94.

Elisabeth Kullenberg

Reservation 4

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:94.

Robert Fredriksson

Särskild mening

Jag avger särskild mening i överensstämmelse med Elisabeth Kullenbergs reservation angående motion 2023:94, till förmån för bifall av motionen.

Hanna Hesser Nordin

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2023:3

Strukturfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas fem motioner, motionerna 2023:42, 2023:44, 2023:45, 2023:47 samt 2023:63, som på olika sätt berör strukturen på den lokala nivån. Utskottet föreslår avslag på samtliga motioner men föreslår, med anledning av två av dem, att kyrkostyrelsen ges i uppdrag att ta initiativ till att en fortlöpande uppföljning genomförs, särskilt inriktad på strukturförändringarnas konsekvenser för församlingarna och församlingsråden. Utskottet framhåller också att det vore värdefullt om organiserade erfarenhetsutbyten kunde komma till stånd genom vilka goda exempel på när samspelet mellan kyrkoråd och församlingsråd fungerar väl kan spridas. Detta bör vara ett ansvar för stiftet.

Till betänkandet finns två reservationer och en särskild mening.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Motionernas förslag	3
Motion 2023:42 av Sören Olsson m.fl., Församlingars inflytande i pastorat.....	3
Motion 2023:44 av Berth Löndahl m.fl., Ekonomiska konsekvenser av organisationsförändringar	3
Motion 2023:45 av Berth Löndahl m.fl., Utvärdering av storpastoraten.....	3
Motion 2023:47 av Berth Löndahl m.fl., Valet av församlingsråd.....	3
Motion 2023:63 av Sten Janson m.fl., Stärk församlingsrådets ställning.....	3
Yttrande från läronämnden	4
Bakgrund	4
Strukturförändringarna 2014.....	4
Tidigare behandling i kyrkomötet av frågan om utvärdering av strukturutredningen.....	4
Processutvärderingsrapporten från 2019	6
Andra organisatoriska förändringar	7
Den nationella nivåns tillhandahållande av administrativa tjänster.....	7
Församlingsråd.....	8
Inledning.....	8
Församlingsrådets uppgifter	8
Val av församlingsråd.....	9
Tillsättning av ordförande.....	10
Gemensam församlingsinstruktion	10
Tidigare behandling av frågan om att stärka församlingars makt och inflytande i pastorat	10
Utskottets överväganden	11
Motionerna 2023:42 och 2023:63 om församlingsrådets ställning och inflytande	11
Motion 2023:47 om valet av församlingsråd.....	12
Motionerna 2023:44 och 2023:45 om konsekvensutredning och utvärdering.....	12
Bilaga 1 Läronämndens yttrande 2023:6y	15

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

O 2023:3

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2023:42,
2. avslå motion 2023:44,
3. avslå motion 2023:45,
4. avslå motion 2023:47, punkt 1,
5. avslå motion 2023:47, punkt 2,
6. avslå motion 2023:47, punkt 3,
7. avslå motion 2023:63, punkt 1,
8. avslå motion 2023:63, punkt 2,
9. avslå motion 2023:63, punkt 3,
10. med anledning av motion 2023: 42 och motion 2023:63, uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till att en fortlöpande uppföljning särskilt inriktad på strukturförändringarnas konsekvenser för församlingarna och församlingsråden genomförs.

Motionernas förslag

Motion 2023:42 av Sören Olsson m.fl., Församlingars inflytande i pastorat

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka möjligheterna till att på ett tydligt sätt stärka församlingars makt och inflytande då de ingår i ett pastorat.

Motion 2023:44 av Berth Löndahl m.fl., Ekonomiska konsekvenser av organisationsförändringar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning om vilka de ekonomiska konsekvenserna har blivit av det senaste decenniets organisationsförändringar.

Motion 2023:45 av Berth Löndahl m.fl., Utvärdering av storpastoraten

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en oberoende utredning som utvärderar hur de så kallade storpastoraten fungerar vad gäller samverkan och närhet, arbetsmiljö, styrning och ledning.

Motion 2023:47 av Berth Löndahl m.fl., Valet av församlingsråd

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda en förändring i kyrkoordningen så att

1. församlingsråden väljs av den lokala församlingen,
2. församlingsrådets ordförande väljs av församlingsråden själva,
3. pastoratets församlingsinstruktion ska godkännas även av församlingsråden.

Motion 2023:63 av Sten Janson m.fl., Stärk församlingsrådets ställning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. utreda hur församlingsråden fungerar i förhållande till de förväntningar som beskrevs i strukturutredningen Närhet och samverkan (SKU 2011:2),
2. i utredningen särskilt beakta i vilken utsträckning formell delegation har getts till församlingsråden som ger dem beslutsmandat utöver vad som föreskrivs i kyrkoordningen,

3. med beaktande av framkomna utredningsresultat återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar av kyrkoordningen som säkerställer att församlingsråden får ett tydligare ansvar över församlingens grundläggande uppgift.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2023:47 i Ln 2023:6y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Strukturförändringarna 2014

De förändringar i Svenska kyrkans struktur som trädde i kraft den 1 januari 2014 (se närmare SKU 2011:2, KsSkr 2012:5 och O 2012:2) hade som övergripande syfte att skapa bästa möjliga organisatoriska förutsättningar för församlingarna att fullgöra sin grundläggande uppgift. Som tillägg, men också som förtydligande, fanns följande mål:

- ge förutsättningar för bred delaktighet, ansvarstagande och gemenskap
- bidra till tydlig ansvarsfördelning
- bidra till långsiktig ekonomisk bärkraft
- ge förutsättningar för en god arbetsmiljö.

Förändringarna innebar i korthet följande för strukturen på Svenska kyrkans lokala nivå.

1. På den lokala nivån finns församlingar med kyrkofullmäktige som beslutande organ och kyrkoråd som verkställande organ. Alternativt kan församlingar tillsammans bilda ett pastorat som då har kyrkofullmäktige som beslutande och kyrkoråd som verkställande organ.
2. Församlingar som ingår i ett pastorat har församlingsråd som styrelse, vilket utses av kyrkofullmäktige. Valbarheten till församlingsråden gäller hela pastoratet.
3. Församlingar som ingår i ett pastorat har en gemensam församlingsinstruktion.
4. Det finns inte längre några flerpastoratssamfälligheter. De flerpastoratssamfälligheter som fanns den 1 januari 2014 blev då pastorat. Göteborgs kyrkliga samfällighet fick dock finnas kvar under en övergångsperiod.
5. Stiftens tillsyn har förtydligats med innebörden att den omfattar även förvaltningen i församlingar och pastorat.

Tidigare behandling i kyrkomötet av frågan om utvärdering av strukturutredningen

Redan till kyrkomötet 2014 motionerades det med anledning av den strukturförändring som hade trätt i kraft den 1 januari samma år. Kyrkomötet avslog, på organisationsutskottets förslag, motion 2014:43 i vilken det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att på nytt reflektera över begreppet församling.

Organisationsutskottet menade att motionens förslag i praktiken skulle innebära att kyrkostyrelsen skulle behöva utvärdera de strukturreformer som trätt i kraft vid årsskiftet, vilket utskottet ansåg vara för tidigt (O 2014:13).

Året därefter behandlade kyrkomötet fem motioner som på olika sätt berörde utvärderingar av strukturreformen. Motionerna bereddes av organisationsutskottet genom betänkandet Några frågor om församlingsråd och strukturreformen (O 2015:11). Utskottet uttalade bland annat att kyrkomötets strukturbeslut från 2012 tveklöst är ett sådant beslut som behöver följas och reflekteras över (s. 6). Vidare framhöll utskottet att en framtida utvärdering bör omfatta strukturreformen i dess helhet (s. 8). I enlighet

med utskottets förslag avslag kyrkomötet samtliga motioner, men gav med anledning av två av dem, i uppdrag till kyrkostyrelsen att initiera ett arbete för att följa hur strukturreformen gestaltar sig, med särskilt fokus på församlingsråden (KmSkr 2015:21).

Även till 2016 års kyrkomöte motionerades med anledning av strukturreformen. I motion 2016:21 Utvärdering av strukturutredningen föreslogs att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning för att utvärdera konsekvenserna av strukturutredningens genomförande och i motion 2016:66 Förstärkning av församlingsrådets ställning föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att titta på hur instruktionen för församlingsråden kunde förtydligas och ge råden en klar roll i församlingsarbetet. I sitt betänkande Strukturförändringsfrågor (O 2016:3) hänvisade utskottet till sitt betänkande från året innan och menade att de resonemang som fördes av utskottet då alltså var gällande. Utskottet ansåg mot den bakgrunden att det inte var lämpligt att tillsätta en utredning för utvärdering av strukturreformen och påpekade att det redan pågick ett arbete med att följa hur strukturreformen gestaltade sig, med särskilt fokus på församlingsråden. Utskottet menade att resultatet av det uppdraget måste avvaktas innan ytterligare uppdrag kunde ges till kyrkostyrelsen i frågan. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag att motionerna skulle avslås.

Till kyrkomötet 2017 redogjorde kyrkostyrelsen i sin skrivelse Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2016 (KsSkr 2017:2, bilaga 2, s. 48 f.) för hur uppdraget från 2015 års kyrkomöte att följa hur strukturreformen gestaltar sig hade behandlats. Under våren 2016 hade frågan beretts genom en analys av befintliga data, pågående forskningsprojekt inom närliggande områden och de studier stift låtit göra av effekter av strukturförändringar. Denna genomgång visade att genom befintlig årlig statistik kan förekomsten av församlingsråd per stift följas via Kyrksam, och verksamhetsstatistiken ger nyckeltal för gudstjänstliv, diakonalt arbete, kör- och musikliv samt annan församlingsverksamhet. Härtill kunde en kompletterande bild fås genom enkätstudier. Hösten 2016 hade frågor ställts till samtliga ordförande för församlingsråden med fokus på bland annat ansvarsområden och upplevelse av möjlighet att påverka församlingsarbetet. En redovisning av enkätresultaten publicerades i *Nyckeln till Svenska kyrkan 2017*. I *Nyckeln* belystes de faktiska erfarenheterna av arbetet i församlingsråden under den gångna mandatperioden. I artikeln beskrevs bland annat upplevelsen av möjligheten att påverka, vad som upplevdes fungera bra respektive mindre bra och tolkningar av församlingsrådets funktion i praktiken. Sammantaget, anförde kyrkostyrelsen, visade genomgången att lämplig metod och form för att följa strukturförändringar, med fokus på församlingsråd, är att årligen följa utvecklingen via befintlig statistik och regelbundet återkommande enkätstudier, förslagsvis vart tredje eller vart femte år. Uppdraget rapporterades som slutbehandlat.

Vid kyrkomötet 2017 behandlades också nya motioner rörande utvärderingar av strukturförändringarna. I sitt betänkande Strukturfrågor (O 2017:5) poängterade utskottet vikten av att en fortlöpande uppföljning av strukturförändringarna görs i enlighet med vad som anförts i årsredovisningen, dvs. att uppföljning görs kontinuerligt och att initiativ till utvärdering kan tas framgent. Utskottet påtalade att även om det i årsredovisningen angavs att skrivelsen var slutbehandlad förutsatte utskottet att en sådan uppföljning fortgick och att en plan fanns för hur den var tänkt att genomföras. Utskottet menade att det borde vara fråga om en samlad uppföljning som var särskilt inriktad på strukturförändringarnas konsekvenser för församlingarna och församlingsråden. Utskottet ansåg även att vidare fördjupning borde göras mot bakgrund av de resultat som den löpande uppföljningen gav. Mot bakgrund av pågående uppföljningar samt utskottets tidigare ställningstaganden i frågan föreslog utskottet att motionerna skulle avslås, men samtidigt att kyrkomötet med anledning av motionerna

skulle informera kyrkostyrelsen om vad utskottet anfört om en kontinuerlig uppföljning av strukturförändringarnas konsekvenser. Kyrkomötet följde utskottets förslag.

Frågan om utvärdering av strukturreformen var uppe även vid 2018 års kyrkomöte. Som en del av utskottets arbete med betänkandet Strukturfrågor (O 2018:3) hade kyrkostyrelsens arbetsutskott för utskottet redovisat vilka analyser som genomförts, vilka utvärderingar som pågick samt vilka framtida processer som bedömdes kunna vara aktuella i det fortsatta arbetet med att analysera och utvärdera erfarenheterna av strukturförändringarna. I betänkandet redovisas att utskottet fått information om att det pågick utvärderingar av genomförandet av strukturförändringarna på ett brett plan, men att det samtidigt bedömdes vara för tidigt att inleda mer omfattande utvärderingar. Mot bakgrund av pågående utvärderingar av strukturutredningens konsekvenser inom olika områden föreslog organisationsutskottet avslag på de i betänkandet aktuella motionerna, men föreslog med anledning av två av dem kyrkomötet att uppdra till kyrkomötets presidium att tillse att kyrkomötet får information om de utvärderingsinsatser rörande strukturfrågor som görs av kyrkostyrelsen. I sina överväganden betonade utskottet vikten av att det pågår kontinuerliga uppföljningar för att tillgodose att församlingar och pastorat har ändamålsenliga förutsättningar att utföra den grundläggande uppgiften. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Vid kyrkomötet 2021 behandlade organisationsutskottet en motion med förslag om att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en oberoende utredning för att utvärdera strukturutredningens förändringar av Svenska kyrkans organisation. Utskottet konstaterade i sitt betänkande Strukturfrågor (O 2021:3) att frågan om utvärdering av strukturreformen hade behandlats många gånger av kyrkomötet och att vissa initiativ också tagits kring att följa konsekvenserna, samt att en studie kopplad till strukturreformen hade genomförts i tre stift i samverkan med nationell nivå. Vidare konstaterade utskottet att frågor om utvärdering av och reflektion kring arbetet i det lokala sammanhanget är en ständigt pågående process, men att den snarare behöver ta sin utgångspunkt i relation till omvärldens utmaningar än i relation till en organisation som inte längre är gällande. Ett arbete med att lokalt utveckla och förbättra organisation och arbete behövde enligt utskottet relatera till de aktuella omvärldsförändringar och utmaningar som möter församlingarna idag. Utskottet menade att det utöver detta ta arbete inte bör läggas ett ytterligare utvärderingsarbete som syftar till att jämföra med en organisation bakåt i tiden. Mot den bakgrunden menade utskottet att motionen skulle avslås. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Kyrkomötet 2022 behandlade en motion med förslaget att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att dels initiera en stiftsvis undersökning av resultatet av sammanläggningen av församlingar och pastorat, dels analysera resultatet av undersökningen och dra slutsatser av den inför framtida beslut. Organisationsutskottet anförde i sitt betänkande Sammanläggning av församlingar och pastorat (O 2022:9) att man delade motionärens uppfattning att det är angeläget att utvärdera genomförda sammanläggningar. Utskottet ansåg dock inte att en sådan utvärdering skulle initieras av kyrkostyrelsen utan av det stift där sammanläggningen ägt rum. Utskottet föreslog att motionen skulle avslås vilket också blev kyrkomötets beslut.

Processutvärderingsrapporten från 2019

I februari 2019 fick kyrkostyrelsen information om resultaten från den processutvärdering av strukturförändringar under 2013–2018 som Uppsala, Luleå och Härnösands stift hade genomfört i samverkan med den nationella nivån. Till grund för denna information förelåg rapporten *Processutvärdering Indelningsändringar i Härnösands, Luleå och Uppsala stift 2013–2018*.

Av rapportens sammanfattning framgår att syftet med studien har varit att analysera och dra lärdomar av hur indelningsändringar har genomförts i de tre stiftet samt hur processen kan utvecklas inför att flera enheter genomför indelningsändringar. Utvärderingen är baserad på totalt fem fallstudier i de tre stiftet, där både medarbetare, ledningen och förtroendevalda har fått komma till tals i fokusgrupper. I rapportens femte kapitel, ”Tidiga resultat av förändringen”, redovisas vissa tidiga resultat av indelningsändringarna som framkommit genom enkätundersökningen och fallstudierna. Som övergripande slutsats anges att resultaten i huvudsak handlar om en förbättrad ekonomisk situation, en bättre organisatorisk struktur samt en möjlighet att klara mer av det kyrkliga uppdraget eftersom det finns fler kompetenser samlade i en organisation. Vidare anges att de tidiga resultaten också visar att många anser att arbetsmiljön har påverkats både negativt och positivt, men med tyngd mot det negativa.

Några ytterligare utvärderingsinsatser rörande strukturfrågor har inte gjorts efter att nämnda rapport presenterades. Kyrkokansliets statistik- och analysenhet har emellertid uppgett att en forskningsstudie om kyrkomedlemskap på 2000-talet ska påbörjas 2023, som bland annat kommer att lyfta sammanläggningarna som ett perspektiv gällande medlemsutveckling och den kyrkliga sedens utveckling.

Andra organisatoriska förändringar

Den nationella nivåns tillhandahållande av administrativa tjänster

Redan i kyrkostyrelsens skrivelse om strukturfrågor till kyrkomötet 2012 anförde kyrkostyrelsen att den hade för avsikt att i nära samverkan med stiftet intensifiera det då inledda arbetet med gemensamma administrativa system och administrativ samverkan (KsSkr 2012:5 s. 124 ff.). Organisationsutskottet noterade detta med tillfredsställelse i sitt betänkande över skrivelsen (O 2012:2).

Till kyrkomötet 2018 presenterade kyrkostyrelsen sina långsiktiga Målbilder 2030 som syftar till att beskriva kyrkostyrelsens ambition på längre sikt och att säkerställa att arbetet på den nationella nivån bidrar till målen. Målbild tre var att kyrkostyrelsen till år 2030 ska ha bidragit ”till utveckling av en effektiv styrning, administration och förvaltning i Svenska kyrkan, så att församlingarna kan fullgöra sitt grundläggande uppdrag” (KsSkr 2018:1 s. 8). Målbilden finns kvar men är numera något omformulerad.

Vid kyrkomötet 2019 framhöll kyrkostyrelsen att ett av de områden där Svenska kyrkan har möjlighet att uppnå stora effektiviseringar är kopplat till löne- och arvodeshantering och att kyrkostyrelsen efter dialog med stiftet inriktat sig på att etablera ett gemensamt lönecenter (KsSkr 2019:1). Efter att kyrkomötet beslutat fastställa verksamhetens inriktning etablerades Svenska kyrkans löneservice och verksamheten invigdes i maj 2021. Av bilagan till kyrkostyrelsens skrivelse (KsSkr 2023:2) Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2022 framgår att Svenska kyrkans löneservice vid 2022 års slut levererade löner till 166 församlingar, pastorat och stift, vilket motsvarar cirka 140 000 lönespecifikationer per år.

Vid kyrkomötet 2020 presenterade kyrkostyrelsen sin strategi för digitalisering och samverkan fram till 2030 vilken utarbetats efter förslag från kyrkostyrelsens råd för administrativ samverkan, som i sin tur konsulterat stiftet. Ekonomiskutskottet anförde i sitt betänkande över skrivelsen (E 2020:1) att utskottet stödde kyrkostyrelsens strävan att bidra med resurser till effektivisering och samordning av administrationen inom Svenska kyrkan.

Till kyrkomötet 2021 presenterade kyrkostyrelsen sin Färdplan för samverkan och digitalisering (KsSkr 2021:1, bilaga 3). Av färdplanen framgår att kyrkostyrelsens långsiktiga strategi för digitalisering och samverkan omfattar sammanlagt åtta områden (bilaga 3 s. 46):

- Gemensam it-plattform
- Kyrknät (både fast nät och wifi)
- Microsoft 365
- Public 360 (diarium och möteshantering)
- E-arkiv
- Löneservice
- Ekonomiservice
- Att följa medlemmen (kommunikations- och medlemsstrategi).

2021 års kyrkomöte gav kyrkostyrelsen i uppdrag att genomföra en undersökning och analysera förutsättningarna för en gemensam ekonomiservice i Svenska kyrkan samt återkomma till årets kyrkomöte med förslag.

I sin skrivelse om verksamhet och ekonomi (KsSkr 2022:1) till 2022 års kyrkomöte anförde kyrkostyrelsen att det av den utredning som genomförts framkommit att ekonomiservicetjänsten är värd att sträva efter och därför bör etableras så snart som möjligt inom målperioden till 2030. Kyrkostyrelsen föreslog i skrivelsen att Svenska kyrkans ekonomiservice skulle etableras med den nationella nivån som huvudman och att både volymtjänster och kvalificerat stöd skulle erbjudas. Kyrkomötet beslutade i enlighet med kyrkostyrelsens förslag. Den närmare utformningen av ekonomiservice-tjänsten är föremål för en förstudie under 2023. Kyrkostyrelsen anger i sin skrivelse Redogörelse av behandlingen av kyrkomötesärenden (KsSkr 2023:3) att resultatet av förstudien, inklusive planen för 2024–2030, kommer att återslagas till kyrkomötet tidigast 2024.

Församlingsråd

Inledning

I varje församling som ingår i ett pastorat ska det finnas ett församlingsråd som styrelse (2 kap. 8 §). Bestämmelsen infördes i samband med 2012 års strukturbeslut och trädde i kraft den 1 januari 2014.

Församlingsrådets uppgifter

Den grundläggande regleringen om församlingsrådets uppgifter finns i 4 kap. 21 § kyrkoordningen. Av bestämmelsen framgår att det finns tre olika sätt för hur församlingsrådet får sina uppgifter. I bestämmelsen sägs att församlingsrådet ska fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen och i församlingsinstruktionen samt de övriga uppgifter som kyrkorådet beslutar.

Det finns i flera kapitel i kyrkoordningen totalt 20 bestämmelser som ger uppgifter åt församlingsråden. Huvudsakligen är det uppgifter relaterade till gudstjänstlivet, till exempel val av kyrkvårdar (4 kap. 19 §), medgivande om ekumeniskt nattvardsfirande i församlingen (20 kap. 6 §) och beslut om församlingskollekt (43 kap. 6 §). Församlingsrådet har också ett antal i kyrkoordningen utpekade uppgifter relaterat till församlingens kyrkobyggnad/kyrkobyggnader. Ett pastorat kan inte utan församlingsrådets godkännande besluta att ta en kyrka ur bruk om det inte finns särskilda skäl (40 kap. 7 §). Inte heller får ändringar av en kyrkobyggnad eller ett kyrkorum göras utan församlingsrådets godkännande om det inte finns synnerliga skäl (40 kap. 9 §).

Det är också församlingsrådet som beslutar om upplåtelse av kyrka (41 kap. 3 a §) och som utser inventarieansvarig kyrkvård (40 kap. 2 §). Ett annat exempel på församlingsrådets uppgifter är bestämmelserna om yttranderätt för församlingsrådet innan kyrkofullmäktige avgör ett ärende som särskilt angår den egna församlingen (3 kap. 22 §).

Församlingsrådet kan också få uppgifter i församlingsinstruktionen. Av den gemensamma församlingsinstruktionen för församlingar som ingår i ett pastorat ska framgå hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelad mellan församlingarna och pastoratet (57 kap. 5 § andra stycket kyrkoordningen). När domkapitlet fattat sitt beslut om församlingsinstruktion är den bindande för pastoratet och dess församlingar. Det innebär att församlingsrådet måste fullgöra de uppgifter som följer av församlingsinstruktionen och pastoratet å sin sida måste ge församlingsrådet förutsättningar att ta sitt ansvar.

Slutligen kan kyrkorådet delegera uppgifter till församlingsrådet. Vilka uppgifter det kan vara fråga om är inte reglerat i kyrkoordningen.

Val av församlingsråd

Församlingsrådets ledamöter (förutom kyrkoherden eller den präst kyrkoherden sätter i sitt ställe) och ersättare ska väljas av kyrkofullmäktige (3 kap. 2 § och 4 kap. 22 §). Vidare bestämmer kyrkofullmäktige antalet ledamöter. Dock får antalet valda ledamöter inte vara färre än fyra (3 kap. 2 § och 4 kap. 22 §).

Av 33 kap. 4 § första stycket punkten 2 framgår att valbara till församlingsråd i en viss församling är alla som uppfyller de allmänna valbarhetskriterierna (tillhörig, döpt och minst 18 år) och tillhör någon av församlingarna inom det pastorat som församlingen ingår i.

Att det är av betydelse att de som väljs till att representera församlingen har en förankring i församlingen betonades i den utredning som låg till grund för strukturreformen 2014 (SKU 2011:2, s. 248). Utredningen diskuterade också ett alternativ där församlingarna har ett direktvalt kyrkoråd vilket även vissa remissinstanser förordade. Kyrkostyrelsen anförde dock i sin skrivelse Strukturfrågor (KsSkr 2012:5) att en sådan lösning skulle innebära två direktvalda organ inom pastoratet vilket kyrkostyrelsen menade skulle innebära att ansvarsförhållandena blev otydliga mellan de direktvalda organen. Dessutom, menade kyrkostyrelsen, skulle den önskvärda förankringen av strukturen därmed utebli. Eftersom pastoratet enligt förslaget skulle ha det övergripande ansvaret för resurser och uppgifter var det, anförde kyrkostyrelsen vidare, naturligt att pastoratets beslutande organ är det som ska väljas direkt av de röstberättigade medlemmarna inom pastoratet. Det fick sedan bli kyrkofullmäktiges uppgift att välja styrelse i de ingående församlingarna. Att kyrkofullmäktige väljer församlingsrådet kunde, menade man, också motiveras med att det samlade kyrkofullmäktige hade överblick över hela pastoratet vilket behövdes med tanke på att valbarheten till församlingsrådet föreslogs gälla alla som var bosatta inom pastoratet och på att en församling skulle kunna komma att ansvara för uppgifter som inte bara rörde den egna församlingen.

Vissa remissinstanser hade framfört att man ansåg att förslaget innebar ett demokratiskt underskott eftersom församlingens medlemmar inte själva fick välja församlingsrådet. Kyrkostyrelsen anförde angående dessa synpunkter att man delade utredningens mening att det var av stor betydelse att församlingsrådet hade en förankring i församlingen i fråga.

Kyrkostyrelsens svar på frågan om hur det kunde skapas en ordning i pastoraten som skulle säkerställa att den enskilda församlingen och dess medlemmar fick ett

inflytande på det egna församlingsrådets sammansättning blev den reglering om nomineringsförfarande som kom att införas i 4 kap. 23 § kyrkoordningen. Inför val av församlingsråd ska det nyvalda kyrkofullmäktige genomföra ett församlingsmöte eller annat öppet nomineringsmöte. Syftet med detta är just att säkerställa församlingens inflytande, genom att församlingens röstberättigade medlemmar ges möjlighet att nominera kandidater till församlingsrådet (4 kap. 23 §). Även om nomineringarna inte är bindande för kyrkofullmäktige uttalade kyrkostyrelsen i sin skrivelse att det förutsätts att de tillmäts stor betydelse när fullmäktiga ska välja (KsSkr 2012:5 s. 94 ff.).

Tillsättning av ordförande

När det gäller tillsättningen av ordföranden i ett församlingsråd framgår det av 4 kap. 26 § att det enligt huvudregeln är kyrkofullmäktige som utser en ordförande bland ledamöterna. Församlingsrådet väljer, enligt samma bestämmelse, vice ordförande. Av bestämmelsen framgår vidare att även valet av ordförande kan delegeras till församlingsrådet.

Gemensam församlingsinstruktion

Reglering av församlingsinstruktionen finns i huvudsak i 57 kap. kyrkoordningen. Enligt 57 kap. 5 § ska församlingar som ingår i ett pastorat ha en gemensam församlingsinstruktion. I denna ska bland annat redovisas hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelat mellan församlingarna och pastoratet. Enligt samma paragraf är det ett krav när det gäller förslag till gemensam församlingsinstruktion att kyrkorådet samråder med församlingsråden inom pastoratet (utöver kyrkoherden och domkapitlet).

I 57 kap. 6–7 §§ framgår vad som gäller för hur en församlingsinstruktion utfärdas, ändras och blir bindande för en församling. I 6 § anger huvudregeln, att församlingsinstruktionen får utfärdas av domkapitlet efter godkännande av kyrkofullmäktige och kyrkoherden var för sig. Fråga om en ändring av instruktionen kan väckas av såväl domkapitlet, som församlingens eller pastoratets beslutande organ, kyrkorådet, ett församlingsråd eller av kyrkoherden. Ändringar av detta slag godkänns och utfärdas på samma sätt som instruktionen. 7 § ger domkapitlet möjlighet att vid ”särskilda skäl” utfärda en församlingsinstruktion utan ett föregående godkännande.

Tidigare behandling av frågan om att stärka församlingars makt och inflytande i pastorat

Till kyrkomötet 2015 hade genom tre olika motioner lyfts frågor om församlingsrådets ansvar och uppgifter (motionerna 2015:46, 2015:58 och 2015:107).

Utskottet konstaterade i sitt betänkande över motionerna, Några frågor om församlingsråd (O 2015:11), att det finns en medveten öppenhet i regleringen och menade att denna öppenhet i grund och botten var av godo och rent av nödvändig för den flexibilitet som efterfrågades inför strukturen. Samtidigt angav utskottet att det var medvetet om att denna öppenhet på flera håll inneburit upplevelser av otydlighet och frustration. Utskottet menade att det i första hand är stiftens ansvar att möta dessa frågeställningar och att stiftens genom råd, stöd och utbildning kan stärka församlingsråden. Utskottet angav att det förutsatte att stiftens ger dessa frågor prioritet. Dessutom menade utskottet att ytterligare tydlighet och klarhet borde kunna vinnas genom arbetet med och fastställandet av församlingsinstruktionen. Mot bakgrund av vad som framförts menade utskottet att det saknades anledning att från den nationella nivån vidta åtgärder och föreslog därför avslag på motionerna vilket också blev kyrkomötets beslut.

Motionerna 2023:42 och 2023:63 om församlingsrådets ställning och inflytande

Utskottets förslag:

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:42 och motion 2023:63.

Kyrkomötet beslutar samtidigt att, med anledning av motionerna, uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till att en fortlöpande uppföljning särskilt inriktad på strukturförändringarnas konsekvenser för församlingarna och församlingsråden genomförs.

Utskottet konstaterar att frågorna om församlingsrådets ställning och uppgifter är viktiga. Att frågorna kommer upp i motioner i kyrkomötet visar att det arbetas med och reflekteras över dem ute i församlingarna vilket utskottet ser som positivt.

Som utskottet tidigare uttalat (O 2022:8) var en av de bärande idéerna bakom förändringen av strukturen på lokal nivå att det skulle ges utrymme för lokala variationer i vilka uppgifter och vilket ansvar som i det enskilda fallet ligger på ett församlingsråd. Därför ger också kyrkoordningen utrymme för flexibilitet i dessa frågor och innehåller endast en miniminivå för vilka uppgifter församlingsrådet ska utföra. Genom församlingsinstruktionen och genom de uppgifter som pastoratets kyrkoråd delegerar kan de uppgifter som anförtros ett församlingsråd utökas. Detta fungerar utmärkt i många pastorat. Att det på sina håll fungerar mindre bra är enligt utskottets mening inte skäl att förändra bestämmelserna i kyrkoordningen. Kyrkoordningens flexibilitet och anpassningsbarhet till lokala förhållanden är tvärtom något som enligt utskottet även fortsatt bör värnas.

Enligt utskottet kan inte tillsättandet av en utredning på den nationella nivån vara lösningen på de utmaningar som lokalt finns på en del håll. I stället vore det enligt utskottets mening värdefullt om organiserade erfarenhetsutbyten kunde komma till stånd genom vilka goda exempel på när samspelet mellan kyrkoråd och församlingsråd fungerar väl kan spridas. Ansvaret för detta bör ligga på stiftet. Kyrkostyrelsen kan, för att effektivisera och underlätta arbetet, uppmuntra en dialog mellan stiftet om lämpliga former för sådana erfarenhetsutbyten.

Utskottet vill vidare understryka att man i likhet med vad man 2017 anförde i sitt betänkande Strukturfrågor (O 2017:5) alltså ser behov av en fortlöpande uppföljning särskilt inriktad på strukturförändringarnas konsekvenser för församlingarna och församlingsråden. Att kontinuerligt följa upp utvecklingen kan också ge stiftet goda underlag för ett organiserat erfarenhetsutbyte. Utskottet vill därför ge kyrkostyrelsen i uppdrag att ta initiativ till att en sådan fortlöpande uppföljning genomförs.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår utskottet att motionerna 2023:42 och 2023:63, punkt 1–3, avslås men föreslår med anledning av motionerna, att kyrkostyrelsen ges i uppdrag att ta initiativ till att en fortlöpande uppföljning särskilt inriktad på strukturförändringarnas konsekvenser för församlingarna och församlingsråden sker.

Motion 2023:47 om valet av församlingsråd

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:47.

Utskottet konstaterar att församlingsrådet utgör styrelse i en församling som ingår i ett pastorat. Som sådan är den ett verkställande organ i kyrkoordningens mening. På kyrkans samtliga nivåer väljs de verkställande organen genom indirekt valsätt. En ordning där församlingsborna i församlingen direkt väljer församlingsrådet skulle därför strida mot den struktur som i övrigt gäller i kyrkan och skulle medföra ytterligare ett direkt val. Enligt utskottets mening är det redan idag församlingens tillhöriga som har valt församlingsrådet, dock indirekt genom att i direkta val välja det organ, kyrkofullmäktige, som väljer församlingsrådet. Mot bakgrund av det anförda menar utskottet att motion 2023:47, punkt 1, bör avslås.

När det gäller frågan om valet av ordförande i församlingsråd konstaterar utskottet att kyrkoordningen redan idag innehåller en bestämmelse som ger kyrkofullmäktige möjlighet att delegera valet av ordförande till församlingsrådet. Att valet av ordförande ska ske bland de valda ledamöterna i församlingsrådet framgår också redan idag av kyrkoordningen. Mot bakgrund av detta, och då det inte finns anledning att helt frånta kyrkofullmäktige möjligheten att själv utse ordförande, föreslår utskottet att punkt 2 i motion 2023:47 ska avslås.

Utarbetandet av en gemensam församlingsinstruktion för församlingar som ingår i ett pastorat är en viktig process med många inblandade parter. Enligt utskottets erfarenhet finns det flera utmaningar med att skriva en gemensam församlingsinstruktion för församlingarna i ett pastorat. Utskottet ser dock att utarbetandet av en gemensam församlingsinstruktion är en lärandeprocess och att det finns en progression mot allt bättre processer i arbetet med församlingsinstruktionen runt om i pastoraten. Utskottet konstaterar vidare att det redan idag tydligt framgår av kyrkoordningen att församlingsråden har en viktig roll att spela i beredningsprocessen. Att, som föreslås i motion 2023:47, punkt 3, kräva att varje församlingsråd också ska godkänna församlingsinstruktionen skulle enligt utskottet inte tillföra något till en redan fungerande beredningsprocess. I de fall beredningsprocessen inte fungerar och församlingsråden därmed inte får vara delaktiga och ges möjlighet att påverka församlingsinstruktionen, är detta en fråga som bör hanteras av stiftet i dess tillsyns- och främjandearbete och inte något som bör lösas genom en ändring i kyrkoordningen. Den ändring som föreslås i motion 47, punkt 3, riskerar enligt utskottets uppfattning också att bygga in en otydlighet i kyrkoordningen när det gäller hur församlingsrådets godkännande ska förhålla sig till kyrkofullmäktiges godkännande. Mot bakgrund av det sagda föreslår utskottet att motion 2023:47, punkt 3, ska avslås.

Motionerna 2023:44 och 2023:45 om konsekvensutredning och utvärdering

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:44 och 2023:45.

När det gäller förslaget i motion 2023:44 menar utskottet att en sådan utredning som föreslås i motionen vore förenad med stora praktiska svårigheter. Det finns inga referensförsamlingar att jämföra med och det torde vara svårt att uttala sig om hur den ekonomiska situationen hade sett ut i dagens församlingar om de genomförda förändringarna aldrig hade ägt rum. En annan svårighet i sammanhanget är att församlingarna inte kan jämföras med vinstdrivande företag vars mål är att få ut så mycket vinst som möjligt på sin verksamhet. Församlingarnas uppgift är i stället att få ut så mycket och så bra verksamhet som möjligt för de pengar de får in. Detta leder till att det inte

som i ett företag enkelt går att jämföra resultatet ”på sista raden”. En sådan utredning torde vara komplicerad att göra lokalt och praktiskt taget omöjlig att göra nationellt. Mot bakgrund härav föreslås att motion 2023:44 ska avslås.

Utskottet vill, när det gäller motion 2023:45, framhålla att det vore olyckligt om de i motionen omnämnda svårigheterna i några av de så kallade storpastoraten tas till intäkt för att detsamma skulle gälla samtliga ”storpastorat”. Att som föreslås i motion 2023:45, med ett eller några lokala exempel som grund, tillsätta en utredning på den nationella nivån som utvärderar hur ”storpastoraten” fungerar vad gäller samverkan och närhet, arbetsmiljö, styrning och ledning anser utskottet vore fel. Eventuella lokala problem vad gäller dessa aspekter hanteras av stiftens inom ramen för dess tillsyns- och främjandeuppdrag. Mot bakgrund härav föreslår utskottet att motion 2023:45 ska avslås.

Uppsala den 5 oktober 2023

På organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Robert Krantz, Ulf Bjereld, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Solveig Oskarsson, Victor Ramström, Anna-Karin Andersson, Elisabeth Kullenberg, Robert Fredriksson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sebastian Ekeröth Clausson, Arne Närström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Peter Lundborg, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Magnus Häggblad, Lars B Andersson, Ellen Skånberg, Joakim Månsson Bengtsson och Elisabeth Lindahl.

Biskoparna Åsa Nyström och Marika Markovits har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:44.

Robert Fredriksson

Reservation 2

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:47, punkt 2 och 3.

Robert Fredriksson

Särskild mening

Genom de indirekta valen till församlingsråden markeras en central styrning ovanifrån, inte närhet och samverkan som uttrycks i Strukturutredningen. Församlingsrådets ansvar är huvudsakligen relaterade till gudstjänstlivet. Det är därför rimligt att den enskilda församlingen utser ledamöter i församlingsrådet och att rådet inom sig väljer ordförande.

O 2023:3

Församlingsrådets självständighet behöver stärkas. Det är rimligt att församlingsråden ges möjlighet att godkänna pastoratets församlingsinstruktion då det är i församlingen den grundläggande uppgiften genomförs. Det är där människor möts och gudstjänst firas.

Jag stödjer motionens tre att-satser.

Elisabeth Lindahl

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2023:6y

Val av församlingsråd

Läronämndens yttrande över motion 2023:47

Svenska kyrkan framträder primärt som lokal församling. Läronämnden har tidigare kommenterat det lokala självstyret i Ln 2022:8y med hänvisning till Ln 2013:8y och Ln 2012:3y, där det framhålls att: ”... det lokala självstyret har utformats på flera sätt genom historien och kan från läromässig synpunkt gestaltas på olika sätt.” (Ln 2012:3y).

Läronämnden konstaterar att det lokala självstyret är en väsentlig dimension av kyrkans tradition och liv och att formerna för detta kan variera (jfr Ln 2013:8y).

Uppsala den 25 augusti 2023

På läronämndens vägnar

Martin Modéus, ordförande

Maria Södling, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Martin Modéus, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Marika Markovits, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Erik Eckerdal, biskop Andreas Holmberg, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winnige och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2023:4

Kyrkomötets arbetsformer

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas tre motioner som handlar om kyrkomötets arbetsformer. Motion 2023:35 handlar om utbildning för nya förtroendevalda medan motion 2023:70 respektive motion 2023:93 berör placeringen av ledamöter i kyrkomötets olika utskott. I motion 2023:70 föreslås att det ska tillsättas en utredning som syftar till att komplettera utskottsordningen i kyrkomötets arbetsordning så att samtliga kyrkomötesmandat får samma värde. Motion 2023:93 har två punkter, varav den första innehåller ett konkret förslag till ändring i 4 kap. 2 § kyrkomötets arbetsordning. För det fall första punkten inte bifalls föreslås i andra punkten att kyrkomötets presidium ska ges i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkomötets arbetsordning motsvarande förslaget i första punkten.

Utskottet konstaterar att de utbildningsinsatser som redan görs är tillräckliga för att tillgodose de behov som finns och att det finns möjlighet för nomineringsgrupperna att använda mandatstödet i utbildningssyfte. Utskottet föreslår därför att motion 2023:35 avslås.

Gällande motionerna 2023:70 och 2023:93 anser utskottet inte att det finns skäl att vare sig ändra i regelverket vad gäller utskottsplaceringen eller att tillsätta en utredning som syftar till detsamma, varför utskottet föreslår att båda motionerna avslås.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Motionernas förslag	3
Motion 2023:35 av Linda Sjöo och Britt Björneke, Utbildning för nya förtroendevalda	3
Motion 2023:70 av Axel W Karlsson och Lennart Matikainen, Komplettering av utskottsordningen.....	3
Motion 2023:93 av Roger Larsson, Rösträtt för fler ledamöter i utskotten	3
Yttrande från kyrkorättsnämnden	4
Bakgrund	4
Utskottsplacering	4
Utbildning för kyrkomötets ledamöter	7
Utskottets överväganden	8
Motion 2023:35 Utbildning för nya förtroendevalda.....	8
Motionerna 2023:70 och 2023:93 om utskottsplaceringen.....	8
Bilaga 1 Kyrkorättsnämndens yttrande 2023:9y	10

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

O 2023:4

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2023:35,
2. avslå motion 2023:70,
3. avslå motion 2023:93, punkt 1,
4. avslå motion 2023:93, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2023:35 av Linda Sjöo och Britt Björneke, Utbildning för nya förtroendevalda

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utforma och starta en utbildning för nya förtroendevalda i kyrkomötet som inleder varje mandatperiod.

Motion 2023:70 av Axel W Karlsson och Lennart Matikainen, Komplettering av utskottsordningen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkomötets presidium att tillsätta en utredning, syftande till komplettering av utskottsordningen i kyrkomötets arbetsordning så att samtliga kyrkomötesmandat får samma värde.

Motion 2023:93 av Roger Larsson, Rösträtt för fler ledamöter i utskotten

Kyrkomötet beslutar att

1. 4 kap. 2 § kyrkomötets arbetsordning ska ha nedan föreslagen lydelse,
2. om punkten 1 inte bifalls, uppdra till kyrkomötets presidium att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkomötets arbetsordning motsvarande förslaget i punkt 1.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

2 §

Val av utskott gäller från det att utskottsvalen har skett till och med den 31 december valåret. Varje utskott ska ha femton ledamöter och lika många ersättare.

Ersättarna har rätt att närvara vid utskottets sammanträden och delta i överläggningarna, men inte i besluten.

Trots bestämmelserna i första stycket får en inkallad ersättare för en kyrkomötesledamot tjänstgöra som ersättare i det eller de utskott där kyrkomötesledamoten är ledamot eller ersättare

Val av utskott gäller från det att utskottsvalen har skett, *dock tidigast från den 1 januari året efter valåret*, till och med den 31 december nästkommande valår.

Varje nomineringsgrupp/valsamverkansgrupp fördelar sina ordinarie ledamöter, förutom de i presidiet samt ordinarie och ersättare i kyrkostyrelsen, till jämnlänga valsedlar per utskott. Valsedlars längd får ej skilja mer än en mellan utskotten för varje nomineringsgrupp/valsamverkansgrupp. Efter sista ledamot skrivs "Val avbryts".

Därefter genomförs varje utskottsval som ett proportionellt val med följande modifiering.

När någon av valseدلarna med högst röstetals namn är "Val avbryts" avbryts röstningen för det utskottet, oavsett vilket antal som då uppnåts.

Ledamöter och ersättare i kyrkomötet som då ej valts till utskott, förutom de i presidiet och ordinarie i kyrkostyrelsen, fungerar som ersättare enligt följande prioritering.

1. Valsedelstads ledamot fungerar i första hand som ersättare i det utskottet

2. Inkallad ersättare blir ersättare i det utskott där den hon eller han ersätter hade plats.

3. Övriga ersättare (kyrkostyrelsens ersättare) fördelas jämnt mellan utskotten inom nomineringsgruppen/valsamverkansgruppen (inräknat listade ersättare).

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2024.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över motion 2023:93 i Kn 2023:9y, bilaga 1.

Bakgrund

Utskottsplacering

Gällande ordning

Vilka utskott som ska finnas, respektive hur många ledamöter och ersättare varje utskott ska ha, regleras i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om arbetsordning för kyrkomötet. Av 4 kap. 1 § nämnda bestämmelser framgår att det finns åtta fasta utskott. Respektive utskott har sitt särskilda beredningsområde, vilket är reglerat i 6–13 §§. Varje utskott är enligt 4 kap. 2 § första stycket tillsatta med 15 ordinarie ledamöter och 15 ersättare. Ersättarna har enligt andra stycket rätt att närvara vid utskottets sammanträde och delta i överläggningarna, men inte i besluten. Däremot har alla ledamöter rösträtt vid beslut som tas i plenum.

Val till uppdrag i utskott sker enligt 11 kap. 6 § andra stycket kyrkoordningen vid kyrkomötets första sammanträde under en mandatperiod. Utskottsplaceringen fastställs således först cirka ett år efter att ett ordinarie kyrkoval ägt rum. Däremot sker val till övriga uppdrag – såsom kyrkomötets presidium, kyrkostyrelse och nämnder – vid det valsammanträde som enligt 6 a § första stycket ska äga rum senast 31 december valåret. I praktiken är tanken att valsammanträdet ska äga rum i anslutning till det gamla kyrkomötets sista session, det vill säga i november cirka två månader efter att ordinarie kyrkoval har ägt rum.

Hur platserna i utskotten ska fördelas mellan de ledamöter som valts in i kyrkomötet är inte inomkyrkligt reglerat. Det är i stället kyrkomötets valberedning som lägger fram förslag till kyrkomötet om fördelningen av ordinarie utskottsplatser, ersättarplatser respektive ersättarordning. I praktiken grundar sig det förslag som valberedningen lägger fram på överenskommelser nomineringsgrupperna emellan.

Fördelningen av utskottsplatserna behöver således inte exakt återspegla valresultatet och fördelningen av platserna i kyrkomötet. Om nomineringsgrupperna inte kan komma överens kan dock en nomineringsgrupp enligt 39 kap. 4 § begära att val till utskotten ska göras med tillämpning av bestämmelserna i kyrkoordningen om proportionella val (se stycket nedan). Flera grupper kan också komma överens om att återropa proportionella val till utskotten. Under förutsättning att samtliga 251 ledamöter i kyrkomötet är närvarande vid beslutstillfället behöver det dock vara minst 16 ledamöter som begär proportionellt valsätt för att så ska ske.

Som framgår av namnet syftar ett proportionellt valförfarande vid indirekta val till att det ska råda samma storleksförhållanden mellan olika grupper i det valda organet som i det väljande organet. Bestämmelserna om proportionellt valsätt vid indirekta val finns i 39 kap. 3–18 §§ kyrkoordningen. Ett proportionellt val ska alltid ske med slutna valsedlar. Även om valet syftar till att utse enskilda personer till en viss plats i ett organ, avser röstningen en viss grupps kandidater och således inte de enskilda individerna som finns upptagna på valsedeln. Om det inte är samma namn på valsedlarna för en valsedelsgrupp – eller om namnen är uppförda i olika ordning – finns särskilt reglerat hur ordningen mellan personerna ska fastställas, för att man ska veta vilken person som ska tillsättas på en plats som tillfallit en viss nomineringsgrupp.

De platser som ska tillsättas – exempelvis i ett utskott – fördelas en i taget till den grupp som varje gång får det högsta jämförelsetalet. En grupps jämförelsetal är till en början lika med det antal röster som valsedelsgruppen har fått. För varje gång som en grupp har tilldelats en plats ska jämförelsetalet sedan beräknas om genom att gruppens röstetal delas med det antal platser som gruppen har tilldelats, ökat med 1. Om en grupp fått en plats ska således gruppens röstetal delas med 2 och efter nästa gång gruppen fått en plats ska röstetalet delas med 3 och så vidare. Fördelningen pågår till dess att samtliga – på förhand bestämda antal – platser i organet är tillsatta. För det fall att flera grupper skulle få lika röstetal eller jämförelsetal avgör lotten vem som tilldelas platsen. För en närmare redogörelse över förfarandet vid proportionella val hänvisas till Edqvist m.fl., Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2022 med kommentarer och angränsande lagstiftning s. 669–682, Verbum 2022.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Tidpunkt för val till utskotten

Enligt tidigare ordning förrättades kyrkomötets alla val vid kyrkomötets första sammanträde året efter att valet ägt rum. Kyrkomötets ledamöter samlades då en dag extra för att valet skulle hinnas med. När kyrkomötet 2012 beslöt att ändra regelverket var avsikten att även de utskott som är kyrkomötets beredningsorgan skulle väljas vid det nyinrättade valsammanträdet i november. De huvudsakliga skälen för att förlägga valsammanträdet till samma år som valet ägt rum var framför allt kostnadsskäl – kyrkomötet behövde inte samlas en extra dag – samt att man önskade få ett snabbare valgenomslag (se KsSkr 2012:3).

Frågan om val till utskotten återkom dock redan till kyrkomötet 2013 efter att flera nomineringsgrupper uttryckt önskemål om att utskottsplatserna skulle väljas först vid den första kyrkomötessessionen efter ett valår. Kyrkostyrelsen anförde i sin skrivelse KsSkr 2013:3 att det var angeläget att formerna för val till kyrkomötets utskott är ändamålsenliga och i enlighet med de önskemål som framställts från nomineringsgrupperna. Vidare anfördes att eftersom val till övriga funktioner ska genomföras i samband med det extra valsammanträdet och då kyrkomötets utskott inte sammanträder förrän i samband med den nya mandatperiodens första kyrkomöte, skulle en sådan förändring som nomineringsgrupperna önskat i praktiken inte medföra att

valgenomslaget försenades. Mot bakgrund av det anförda föreslog kyrkostyrelsen att nomineringsgruppernas önskemål skulle tillmötesgå. Vidare framhöll kyrkostyrelsen:

I och med att val till övriga organ förrättats vid det extra valsammanträdet skapas goda förutsättningar för nomineringsgrupperna att noga förbereda fördelningen av utskottsplatserna. Det saknas därför anledning att anta att en extra sammanträdesdag är nödvändig för att förrätta val till utskottet vilket innebär att den eftersträlvade kostnadsbesparingen uppnås även om utskottsvalet flyttas.

Nämnda förslag från kyrkostyrelsen bifölls av kyrkomötet och trädde i kraft omedelbart, vilket innebär att ordningen kunde tillämpas direkt för det nyvalda kyrkomötet som valts vid kyrkovalet 2013.

Placeringen av ledamöter i utskotten

Vid kyrkomötet 2006 behandlades motion 2006:42, Avskaffa ersättarna i kyrkomötet, vari det föreslogs att varje utskott skulle ha högst 30 ledamöter. Motionen behandlades av kyrkorättsutskottet som i sitt betänkande Kr 2006:4 framhöll följande.

För att få till stånd ett effektivt utskottsarbete kan den beslutande gruppen inte vara alltför stor. Även om grundtanken i motionen är riktig finns det därför en rad praktiska invändningar. Eftersom antalet ledamöter och ersättare i utskott relaterar till antalet ledamöter totalt i Kyrkomötet och till nomineringsgrupperna behöver frågan sättas in i ett större sammanhang.

Vidare hänvisade utskottet till att kyrkomötets arbetsformer ingick i det uppdrag som utredningen ”Demokrati och delaktighet i Svenska kyrkan” fått att utreda. Utskottet föreslog sammantaget således avslag på motionen, vilket även blev kyrkomötets beslut.

Ovan nämnda utredning resulterade i två delbetänkanden, *Demokratin är en successiv uppenbarelse* (SKU 2005:2) och *Välja med förtroende* (SKU 2006:2). Några förändringar rörande utskottsfördelningen föreslogs inte i någon av utredningarna. Däremot föreslog den så kallade Demokratiutredningen – som lade fram det sistnämnda delbetänkandet – att det skulle införas en procentspärr för val till kyrkomötet, bland annat utifrån argumentet att alla nomineringsgrupper skulle ta plats i samtliga utskott. Kyrkostyrelsen valde dock att inte gå vidare med Demokratiutredningens förslag. Däremot lades det till kyrkomötet 2007 fram en motion som i stort grundade sig på utredningens förslag till ändringar i kyrkoordningen. Gällande förslaget om procentspärr vid val till kyrkomötet föreslog organisationsutskottet i sitt betänkande O 2007:5 dock avslag, vilket även blev kyrkomötets beslut. Vid kyrkomötet 2017 behandlades återigen en motion (2017:81) vari det föreslogs att ersättarna i kyrkomötet skulle avskaffas och att det i stället skulle finnas 30 ordinarie ledamöter i varje utskott. Kyrkorättsutskottet som behandlade ärendet i sitt betänkande Kr 2017:1 framhöll följande.

Utskotten är en beredande instans och bör spegla de majoritetsförhållanden som gäller i plenum. Med 30 ordinarie ledamöter kan majoritetsförhållandena komma att ändras på ett slumpartat sätt om någon eller några ledamöter är frånvarande. Utskottet ser inte detta som en tillfredsställande lösning. Det som nu gäller, med 15 ledamöter och 15 ersättare och en i förväg beslutad ordning för ersättarnas inkallande tillgodoser, enligt utskottets mening, att sådana tillfällighetsreglerade ändringar av majoritetsförhållandena i utskottet inte kommer att ske. Därför lämnar utskottet inte något förslag till ändring i detta avseende.

Vid kyrkomötet 2022 bifölls, i enlighet med organisationsutskottets förslag i betänkande O 2022:5, motion 2022:81 med förslag om att det för val till kyrkomötet ska införas en procentspärr och att fördelningen av utjämningsmandat ska förändras. I sina överväganden anförde organisationsutskottet bland annat följande rörande mandatfördelningen och utskottsplaceringen.

Vid kyrkomötet 2021 konstaterade organisationsutskottet i sina diskussioner rörande valsystemets utformning, att det finns en problematik rörande möjligheten för nomineringsgrupper utan lokal kyrklig förankring att erhålla mandat i kyrkomötet. Samtidigt som mindre nomineringsgrupper å ena sidan måste kunna finnas representerade i kyrkomötet, anser utskottet att det å andra sidan även bör finnas en möjlighet att begränsa hur små de grupper kan vara som kan ta plats i Svenska kyrkans högsta beslutande organ. Utskottet ser vidare, i likhet med motionärerna, en fördel om samtliga nomineringsgrupper kunde finnas företrädda i alla utskott. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motion 2022:81 i sin helhet ska bifallas.

Vilka konkreta ändringar som ska göras i kyrkoordningen har getts i uppdrag till kyrkostyrelsen att utreda. En promemoria bereds för närvarande inom kyrkokansliet med intentionen att kunna remitteras ut senast i december 2023. Avsikten är att ett eventuellt beslut om ändringar i mandatfördelningen ska kunna tillämpas vid kyrkovalet 2025, vilket betyder att ett förslag till ändringar i kyrkoordningen måste fattas av kyrkomötet 2024. Då en eventuell förändring av mandatfördelningen kräver omfattande systemförändringar som tar tid att utveckla och testköra har ett förberedande systemarbete påbörjats under våren 2023.

Utbildning för kyrkomötets ledamöter

Allmänt

Samma år som det varit kyrkoval samlas, såsom framhållits ovan, det nyvalda kyrkomötet till ett valsammanträde som brukar äga rum i anslutning till kyrkomötets andra session samma år. En del av tiden vid det nyvalda kyrkomötets valsammanträde ägnas åt utbildning och fortbildning av nya och gamla ledamöter. Vid detta tillfälle får ledamöterna även ta emot en informationsfolder om kyrkomötet, *Kyrkomötet – en vägledning*. I inledningen av session ett under mandatperiodens första år får utskottens ledamöter och ersättare också – i respektive utskott – en kortare introduktionsutbildning av utskottsarbetet av respektive utskotts sekreterare.

Till nomineringsgrupper som är representerade i kyrkomötet utgår ett mandatstöd. Tanken är att mandatstödet ska användas till bland annat opinionsbildande arbete och informationsspridning, men även till utbildningsinsatser inom nomineringsgrupperna.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågan om utbildning och fortbildning av kyrkomötets ledamöter var en av de frågor som behandlades i den skrivelse (PSkr 2017:1) om kyrkomötets arbetsformer som kyrkomötets presidium lade fram vid 2017 års kyrkomöte. I den utredning som låg till grund för skrivelsen hade bland annat föreslagits att den utbildning och fortbildning som redan förekommer i anslutning till valsammanträdet borde vidareutvecklas och att det kunde finnas skäl för att lägga ytterligare en dag till detta sammanträde. Presidiet framhöll i sina överväganden att det är betydelsefullt att ledamöterna får den utbildning och fortbildning som de behöver för att kunna fullgöra sitt uppdrag, men

menade att detta inte nödvändigtvis behöver ske i anslutning till ett förlängt valsammanträde utan att sådana utbildningsinsatser kan ske på många olika sätt och i olika sammanhang. Vidare pekade presidiet på möjligheten att arbeta vidare med webbaserade utbildningar samt att kortare utbildningstillfällen, med stöd av kyrkokansliet, kan anordnas i samband med möten med nomineringsgrupperna eller vid inledningen av utskottsarbetet vid den första sessionen i mandatperioden.

Senast frågan om utbildning av förtroendevalda behandlades var vid kyrkomötet 2021 då kyrkomötet avsåg motion 2021:85 vari det föreslogs att uppdra till kyrkostyrelsen att utforma och starta en utbildning för nytillträdda förtroendevalda i kyrkomötet som inleder varje mandatperiod. Vidare föreslogs att varje förtroendevald i kyrkomötet även skulle erbjudas ett fysiskt exemplar av kyrkoordningen. Organisationsutskottet som behandlade motionen anförde i sitt betänkande O 2021:6 att ”den utbildning och det material som tillhandahålls förtroendevalda i kyrkomötet i kombination med möjligheten att använda mandatstödet i utbildningssyfte, kan täcka de utbildningsbehov som finns.” Utskottet konstaterade också att det finns möjlighet att införskaffa fysiska exemplar av kyrkoordningen med stöd av mandatstödet och föreslog sammantaget avslag på motionerna.

Utskottets överväganden

Motion 2023:35 Utbildning för nya förtroendevalda

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:35.

Som framgår av bakgrundsbeskrivningen har frågan om utbildning för nya förtroendevalda behandlats av utskottet så sent som 2021. Utskottet konstaterade då att den utbildning och det material som tillhandahålls förtroendevalda i kyrkomötet, i kombination med möjligheten att använda mandatstödet i utbildningssyfte, är tillräckligt för att täcka de utbildningsbehov som finns. Utskottets uppfattning är densamma idag, det vill säga att de utbildningsbehov som finns får anses tillgodosedda utifrån de insatser som redan görs. Nomineringsgrupperna har i sammanhanget också ett ansvar för att introducera nya ledamöter i kyrkomötesarbetet. Samtidigt har utskottet förståelse för att detta kan vara lättare i större nomineringsgrupper med många erfarna ledamöter än i mindre nomineringsgrupper. Utifrån att det idag finns goda verktyg för att hålla utbildningar digitalt skulle detta kunna övervägas inför varje ny mandatperiod. I och med de utbildningsinsatser som redan görs från kyrkomötets kansli anser dock utskottet inte att det finns tillräckliga skäl för att formellt föreslå att kyrkomötet ger kyrkostyrelsen ett sådant uppdrag. Mot bakgrund av det som anförts ovan föreslår utskottet sammanfattningsvis därför att motion 2023:35 ska avslås.

Motionerna 2023:70 och 2023:93 om utskottsplaceringen

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:70.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:93.

Utskottet är av uppfattningen att den ordning som idag gäller med 15 ordinarie ledamöter och 15 ersättare i respektive utskott fungerar väl. Utskottet kan således inte se vilka problem som skulle lösas varken med en ordning likt den som föreslås i motion 2023:93 eller genom att tillsätta en utredning som syftar till att samtliga kyrkomötesmandat ska få samma värde, så som föreslås i motion 2023:70. Vidare konstaterar utskottet att det pågår en utredning om procentspärr samt förändrad

fördelning av utjämningsmandat för val till kyrkomötet. Utskottet anser att resultatet av den utredningen bör beaktas innan man tillsätter ytterligare en utredning som berör liknande frågor eller ändrar i regelverket. När det gäller det konkreta förslag till ändringar i kyrkomötets arbetsordning som läggs fram i motion 2023:93 ser utskottet vidare – i likhet med vad som även anförts av kyrkorättsnämnden – att det är en brist att förslaget inte varit föremål för utredning.

Mot bakgrund av det ovan anförda anser utskottet sammanfattningsvis att motion 2023:70 och motion 2023:93 ska avslås.

Uppsala den 4 oktober 2023

På organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Kajsa Walleng, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Roberth Krantz, Ulf Bjereld, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Solveig Oskarsson, Victor Ramström, Anna-Karin Andersson, Elisabeth Kullenberg, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sebastian Ekeroth Clausson, Arne Närström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Peter Lundborg, Eva-Lena Funemark, Håkan Widepalm, Hanna Hesser Nordin, Magnus Häggblad, Ellen Skånberg, Joakim Månsson Bengtsson och Elisabeth Lindahl.

Biskoparna Åsa Nyström och Marika Markovits har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:35.

Lars B Andersson

Särskild mening

Utskottet noterar i sitt betänkande att ordinarie ledamöter i utskottet inte ser några problem. Ändå kommer nya motioner på ämnet upp med jämna intervall.

Även om en procentspärr genomförs kommer utskotten att bestå av 15 ordinarie och 15 ersättare. Procentspärr rör enbart kyrkomötets sammansättning. Procentspärr påverkar ej denna motion, men denna motion kan påverka procentspärren!

Vad jag kan påminna mig finns inget utredningskrav för ändringar i kyrkomötets arbetsordning.

Ett program för att testa resultat av olika indata finns på

<https://github.com/RogerJL/ModifiedProportional>

Kan testköras online genom att kopiera koden (main.py) genom att trycka "Copy raw file" (dubbla fyrkanter). Det man har kopierat kan sedan till exempel klistras in på <https://www.programiz.com/python-programming/online-compiler/> tryck sedan "Run".

När ni analyserar resultat titta på hela resultatet. En övertikt idag med en ordinarie, blir med detta förslag ofta två.

Roger Larsson

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2023:9y

Rösträtt för fler ledamöter i utskotten

Kyrkorättsnämndens yttrande över motion 2023:93 Rösträtt för fler ledamöter i utskotten

I motion 2023:93 konstateras bland annat följande. Dagens valsysteem till utskott försvårar små nomineringsgruppers möjlighet att diskutera sina hjärtefrågor före plenum. Dagens utskott är också problematiska i att de delar upp närvarande kyrkomötesledamöter i två klasser. Som ersättare i ett utskott har du rätt att skriva en motion till kyrkomötet (vecka 31), rätt att lägga ett yrkande i kyrkomötets beslutsplenum (vecka 47), men inte rätt att lägga ett förslag under beredande utskottsarbete (vecka 40). Under det beredande utskottsarbetet har du inte heller någon rösträtt, men i beslutsplenum har du det. Denna motion angriper båda dessa problem. I stället för att utesluta små nomineringsgrupper syftar motionen till att öka deras möjlighet att påverka beredning av sina hjärtefrågor även utan valsamverkan samtidigt som mycket färre placeras som ersättare. Resultatet skulle bli att utskotten kan bli något olika stora, då många valgrupperingar kan vilja placera sina få eller överskjutande kandidater i samma utskott. Motionen föreslår att antalet ordinarie ledamöter per utskott ska bestämmas dynamiskt och kan komma att skilja något, maximal möjlig skillnad motsvarar antal valgrupperingar, samt att balansen mellan valgrupperingar bibehålls, genom proportionellt indirekt val som avbryts först då balansen riskerar att gå förlorad. Metoden ger också valgrupperingar några ersättarplatser (att täcka upp frånvaro med kort framförhållning), dessa kommer från kyrkostyrelsens ersättare eller kvarvarande efter avbrottspunkt nåtts – utskottsförslag bör därför bli lika beslutstabla som idag. Motionens intention är att minimera antalet ersättare utan rösträtt i utskotten. Kyrkomötets ordinarie ledamöter borde alla vara utsedda till ordinarie ledamöter i utskott (med vissa undantag). Stora valgrupperingar skulle få sina ersättare från kyrkostyrelsens ersättare, små från dem som ännu ej är valda vid avbrottspunkten. Kvar är också möjligheten att utse annan nomineringsgrupp att täcka upp om egen ersättare saknas. Ett utskotts röstbalans kommer därför stämma med kyrkomötets som helhet. Det föreslagna genomförandet är ett vanligt proportionellt val i allt förutom att proceduren ej avbryts när beslutat antal nåtts, utan när en valgruppering skulle fått en plats eller delta i lottning men har slut på kandidater. Lottning avgör därför inget val. Valen förväntas förberedas av valberedningen. När alla valgrupperingar gjort sina nomineringar är det enkelt att räkna ut hur många ordinarie och ersättare varje grupp ska få. Regeln om jämn fördelning på utskott gör att en valgruppering har begränsade påverkansmöjligheter på utgången. En valgrupperings ansvar blir att skapa en valsedel med de ledamöter de vill se i utskottet. Mot bakgrund av detta föreslås kyrkomötet besluta att

1. 4 kap. 2 § kyrkomötets arbetsordning ska ha nedan föreslagen lydelse,
2. om punkten 1 inte bifalls, uppdra till kyrkomötets presidium att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkomötets arbetsordning motsvarande förslaget i punkt 1.

4 kap.

2 §

Val av utskott gäller från det att utskottsvalen har skett till och med den 31 december valåret. Varje utskott ska ha femton ledamöter och lika många ersättare.

Ersättarna har rätt att närvara vid utskottets sammanträden och delta i överläggningarna, men inte i besluten.

Trots bestämmelserna i första stycket får en inkallad ersättare för en kyrkomötesledamot tjänstgöra som ersättare i det eller de utskott där kyrkomötesledamoten är ledamot eller ersättare

Val av utskott gäller från det att utskottsvalen har skett, dock tidigast från den 1 januari året efter valåret, till och med den 31 december nästkommande valår.

Varje nomineringsgrupp/valsamverkansgrupp fördelar sina ordinarie ledamöter, förutom de i presidiet samt ordinarie och ersättare i kyrkostyrelsen, till jämnlånga valsedlar per utskott. Valsedlars längd får ej skilja mer än en mellan utskotten för varje nomineringsgrupp/valsamverkansgrupp. Efter sista ledamot skrivs "Val avbryts".

Därefter genomförs varje utskottsval som ett proportionellt val med följande modifiering.

När någon av valsedlarna med högst röstetals namn är "Val avbryts" avbryts röstningen för det utskottet, oavsett vilket antal som då uppnåts.

Ledamöter och ersättare i kyrkomötet som då ej valts till utskott, förutom de i presidiet och ordinarie i kyrkostyrelsen, fungerar som ersättare enligt följande prioritering.

1. Valsedelslistad ledamot fungerar i första hand som ersättare i det utskottet

2. Inkallad ersättare blir ersättare i det utskott där den hon eller han ersätter hade plats.

3. Övriga ersättare (kyrkostyrelsens ersättare) fördelas jämnt mellan utskotten inom nomineringsgruppen/valsamverkansgruppen (inräknat listade ersättare).

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2024.

I sitt yttrande 2018:2y gjorde kyrkorättsnämnden följande påpekanden om vad som ur formell synvinkel behöver gälla när beslut om ändringar i kyrkoordningen ska fattas.

Det finns en reguljär uppställning av förslag till ändringar i kyrkoordningen. I en ingress anges alla ändringsförslag. Därefter följer kyrkoordningstexten med de stycken där ändringar föreslås skriven i två spalter och med direkta ändringar skrivna med kursiv. Slutligen finns en

avslutning där tid för ikraftträdande och eventuella införandebestämmelser i övrigt anges. En standardiserad uppställning av detta slag bidrar till att skapa klarhet om ett förslags och ett besluts innehåll. Även om detta blir av större betydelse vid mer omfattande ändringar är det av värde att alltid följa samma mall.

Kyrkorättsnämnden konstaterar att ovannämnda formkrav även behöver gälla vid beslut om ändringar i kyrkomötets arbetsordning. Beslutsförslaget i den aktuella motionen följer inte ovannämnda mall då det saknas uppgift om behovet av övergångsbestämmelser, vilket kyrkorättsnämnden ser som en brist.

I yttrandena 2018:2y samt 2021:4y menade kyrkorättsnämnden vidare att ändringar i kyrkoordningen som inte är rent triviala men rör frågor av principiell betydelse behöver beredas på ett sådant sätt att olika konsekvenser blir väl belysta. Det är inte givet på förhand vad detta ska betyda i fråga om ett visst förslag. Med rent triviala ändringar avses primärt rättelser och liknande som inte innebär någon egentlig saklig förändring. Ändringar av principiell betydelse är regelmässigt föremål för utredning och därtill en sådan bredare granskning som en remissbehandling medför.

Kyrkorättsnämnden konstaterar att ovannämnda krav på beredning och utredning i stort också behöver gälla vid förslag till ändring i kyrkomötets arbetsordning. Det i motion 2023:99 framlagda förslaget om ändringar i kyrkomötets arbetsordning har inte varit föremål för utredning och en sådan bredare granskning som beredningen medför. Detta ser kyrkorättsnämnden som en brist. Kyrkorättsnämnden konstaterar också att motionens förslag till ändringar i kyrkomötets arbetsordning inte uppfyller de språkliga formkrav som bör ställas på bestämmelser av det aktuella slaget. Nämnden bedömer även av denna anledning att ytterligare utredning behöver komma till stånd om de i motionen aktuella förslagen ska införas i arbetsordningen.

Kyrkorättsnämnden konstaterar vidare följande. Enligt 4 kap. 2 § kyrkomötets arbetsordning gäller val av utskott från det att utskottsvalen har skett till och med den 31 december valåret. Nu valda utskottsledamöter och -ersättare är således valda fram till och med den 31 december 2025. Kyrkorättsnämnden anser med hänvisning till ovannämnda bestämmelse att ett beslut i enlighet med det i motion 2023:99 framlagda förslaget inte bör införas och träda i kraft mitt under pågående mandatperiod, på det sätt som motionen föreslår. Det skulle medföra att frågan om behovet av ändringar under innevarande mandatperiod väcks. Om en ändring lik den motionen föreslår ska genomföras bör tidpunkten för ikraftträdandet istället anpassas till kommande val av utskott. Detta innebär att lämplig tid för ikraftträdande vore den 1 januari 2026, eftersom nya val till utskotten kommer att ske vid kyrkomötets första session 2026.

Utöver dessa påpekanden har kyrkorättsnämnden utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkomötets arbetsordning.

Uppsala den 31 augusti 2023

På kyrkorättsnämndens vägnar,

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz (ordförande), Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Margareta Andersson, Mattias Benke, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2023:5

Valfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 5, Valfrågor, samt fem motioner som på olika sätt berör valfrågor. I skrivelsen föreslås dels att det i 38 kap. 21 a § kyrkoordningen tydliggörs att det måste finnas ett skriftligt medgivande från den som anmäls som ombud för en nomineringsgrupp, dels att sista ansökningsdag för ansökan om registrering av grupp-beteckning för val till kyrkomötet – som regleras i 23 § – tidigareläggs med en månad till den 15 mars valåret. Vidare föreslås att 46 § justeras så att det framgår att en väljare som begär hjälp vid röstningsförfarandet har rätt till detta, oavsett anledning.

Motionerna 2023:4, 2023:71 och 2023:97 handlar om valsedlar och att det bör införas enhetsvalsedlar i kyrkovalet. I betänkandet behandlas vidare motion 2023:66 som berör valsedelsdistributionen samt motion 2023:95 som handlar om valdistriktsindelningen för församlingar som samverkar i pastorat.

Utskottet tillstyrker förslagen i kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 5, Valfrågor. Vidare föreslår utskottet bifall till motion 2023:95. Övriga motioner föreslår utskottet ska avslås.

Till betänkandet finns åtta reservationer och tre särskilda meningar.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Skrivelsens förslag	3
Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 5, Valfrågor	3
Motionernas förslag	3
Motion 2023:4 av Robert Fredriksson, Säkra valsedlar.....	3
Motion 2023:66 av Bengt Kjellgren m.fl., Valsedelsdistribution.....	3
Motion 2023:71 av Axel W Karlsson och Lennart Matikainen, Gemensam valsedel	3
Motion 2023:95 av Håkan Widepalm, Valdistrikt för församlingar som samverkar i pastorat.....	3
Motion 2023:97 av Victor Ramström, Införande av enhetsvalsedlar	4
Yttrande från kyrkorättsnämnden	4
Bakgrund	4
Kyrkostyrelsens skrivelse	4
Valsedlar	6
Valsedelsdistribution	7
Valdistrikt	10
Utskottets överväganden	11
Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 5, Valfrågor	11
Motionerna 2023:4, 2023:71 och 2023:97 om valsedlars utformning.....	11
Motion 2023:66, Valsedelsdistribution.....	12
Motion 2023:95, Valdistrikt för församlingar som samverkar i pastorat	12
Bilaga 1 Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut	15
Bilaga 2 Kyrkorättsnämndens yttrande 2023:5y	17

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

O 2023:5

Kyrkomötet beslutar att

1. anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*,
2. avslå motion 2023:4,
3. avslå motion 2023:66, punkt 1,
4. avslå motion 2023:66, punkt 2,
5. avslå motion 2023:66, punkt 3,
6. avslå motion 2023:71,
7. bifalla motion 2023:95,
8. avslå motion 2023:97.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 5, Valfrågor

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*.

Motionernas förslag

Motion 2023:4 av Robert Fredriksson, Säkra valsedlar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att införa ett valsystem med en gemensam valsedel för samtliga valbara alternativ.

Motion 2023:66 av Bengt Kjellgren m.fl., Valsedelsdistribution

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. inför kyrkovalet 2025 genomföra en samlad distribution av alla via kyrkostyrelsen tryckta valsedlar direkt från tryckeri till respektive valnämnd för vidare distribution till vallokalerna avseende samtliga val till kyrkomöte, stiftsfullmäktige samt kyrkofullmäktige,
2. återkomma med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att en begränsning införs när det gäller hur stort bidrag för valsedlar som maximalt kan utgå om församlingar/pastorat, stift och kyrkomötet beslutar om ett sådant bidrag,
3. säkerställa att kostnaderna för valsedlar och valsedelsdistribution fördelas på nationell nivå, stiftsnivå samt lokal nivå avseende de tre valen.

Motion 2023:71 av Axel W Karlsson och Lennart Matikainen, Gemensam valsedel

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utse en demokratiskt sammansatt kommitté med uppdrag att ta fram regler för en gemensam valsedel för nomineringsgrupperna i kommande kyrkoval.

Motion 2023:95 av Håkan Widepalm, Valdistrikt för församlingar som samverkar i pastorat

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som gör det möjligt att slå samman flera församlingar inom ett pastorat till ett valdistrikt.

Motion 2023:97 av Victor Ramström, Införande av enhetsvalsedlar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda införandet av enhetsvalsedlar i kyrkovalet.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4, avsnitt 5, i Kn 2023:5y, *bilaga 2*.

Bakgrund**Kyrkostyrelsens skrivelse****Inledning**

Kyrkostyrelsen arbetar regelbundet med frågor relaterade till de direkta valen i syfte att uppnå ett så ändamålsenligt regelverk som möjligt. De förändringar som nu föreslås i kyrkoordningen har huvudsakligen utarbetats mot bakgrund av erfarenheter från 2021 års kyrkovalet.

Skriftligt medgivande vid anmälan av ombud

Alla nomineringsgrupper som ansöker om registrering av gruppbezeichnung måste ha ett ombud som kan företräda nomineringsgruppen och agera å gruppens vägnar. Ett ombud får bland annat anmäla kandidater, utse nytt ombud, ny ersättare och kontaktpersoner samt beställa valsedlar. Av 38 kap. 21 a § kyrkoordningen framgår att ett ombud måste anmälas redan då en ansökan om registrering av gruppbezeichnung lämnas in. Uppdraget som ombud är tills vidare och fortsätter således till dess att ett nytt ombud utses.

Kyrkoordningens bestämmelser om direkta val kompletteras av kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2019:17) med närmare bestämmelser om direkta val. I 2–4 §§ nämnda bestämmelser finns reglerat vad som gäller vid anmälan av ett *nytt* ombud – med vilket åsyftas då en nomineringsgrupp inte längre har något ombud – respektive vid anmälan av *ersättare* för ombud. Av 4 § framgår bland annat att innan någon utses till ersättare måste personen skriftligen ha godkänt att åta sig uppdraget som ombud. Något motsvarande krav uppställs dock varken i kyrkoordningen eller de närmare bestämmelserna avseende den person som anmäls som ombud i enlighet med 38 kap. 21 a §. I praktiken uppställs dock ett sådant krav då de blanketter som används vid anmälan av ny gruppbezeichnung måste undertecknas av den som anmäls som ombud. I och med undertecknandet intygar ombudet att vederbörande åtar sig uppdraget samt godkänner att dennes personuppgifter kommer att behandlas.

Även om det i praktiken ställs krav på att ombud som anmäls av en nomineringsgrupp skriftligen ska ha gett sitt medgivande till anmälan är det av vikt att detta återspeglas även i regelverket. Mot bakgrund av detta föreslår kyrkostyrelsen ett tillägg i 38 kap. 21 a § som klargör att vid ansökan om registrering av gruppbezeichnung ska det finnas ett skriftligt medgivande från den som anmäls som ombud för nomineringsgruppen. Kyrkostyrelsen avser även att under hösten 2023 se över kyrkostyrelsens beslut (2019:17) med närmare bestämmelser om direkta val för att säkerställa att regelverket är ändamålsenligt även vad gäller anmälan av nya ombud och ersättare.

Datum för ansökan om registrering av gruppbezeichnung för val till kyrkomötet

För att en nybildad nomineringsgrupp ska kunna ställa upp i kyrkovalet behöver gruppen få sin gruppbezeichnung registrerad, vilket görs genom att en ansökan skickas in till kyrkostyrelsen och/eller stiftsstyrelsen, beroende på vilket/vilka val gruppen avser att ställa upp i. En sådan ansökan kan skickas in när som helst. För att kunna ställa upp i kommande val ska dock ansökan enligt 38 kap. 23 § ha inkommit till kyrkostyrelsen/stiftsstyrelsen senast den 15 april valåret. Av nämnda bestämmelser framgår även att det är kyrkostyrelsen som beslutar om registrering av gruppbezeichnung för val till kyrkomötet, medan stiftsstyrelsen beslutar om gruppbezeichnung för val till stiftsfullmäktige respektive kyrkofullmäktige. Av 23 a § framgår vidare att registreringen ska göras i en viss ordning, vilket i sin tur är en konsekvens av bestämmelserna i 26 § om att en registrering av en gruppbezeichnung för val på en övergripande nivå gäller också för val till övriga enheter som ryms inom denna. Ordningföljden är således den att kyrkostyrelsen först prövar ansökningar gällande val till kyrkomötet. Först när kyrkostyrelsen fattat sina beslut får stiftsstyrelsen pröva ansökningar för val till stiftsfullmäktige och därefter kyrkofullmäktige. I praktiken betyder den reglerade ordningföljden att kyrkostyrelsen kan fatta beslut om gruppbezeichnungar gällande kyrkomötet succesivt varefter ansökningarna kommer in, medan stiftsstyrelserna måste vänta med att fatta sina beslut till någon gång efter den 15 april valåret. I och med att både kyrkostyrelsen och stiftsstyrelsen enligt 25 § första stycket ska ge en grupp möjlighet att – inom viss tid – komplettera eller ändra en ansökan innan den avslås, kan tidpunkten för beslut förskjutas framåt ytterligare. Som senast måste dock en sådan komplettering ha inkommit senast den 2 maj valåret enligt 25 § andra stycket. Ett beslut om registrering av gruppbezeichnung kan därtill överklagas särskilt till Svenska kyrkans valprovsnämnd.

Vid kyrkovalet 2021 inkom en ansökan om registrering av gruppbezeichnung för val till kyrkomötet nära slutdatum den 15 april. Eftersom kyrkostyrelsen ansåg att det fanns en risk för att gruppens namn skulle kunna antas bli förväxlat med en redan registrerad gruppbezeichnung gavs den ansökande gruppen möjlighet att komplettera eller ändra sin ansökan inom en viss tid, vilket också skedde. Behovet av komplettering medförde dock att kyrkostyrelsen kunde godkänna ansökan först tre veckor efter att ansökningstiden gått ut, vilket i sin tur gjorde att stiftsstyrelserna tvingades hantera sina ansökningar under en redan mycket tidspressad fas av kyrkovalet. För att undvika att en liknande situation uppstår föreslår kyrkostyrelsen att tidigarelägga datumet för ansökningar av nya nomineringsgrupper för val till kyrkomötet med en månad till den 15 mars. Kyrkostyrelsen konstaterar att det även med den föreslagna ändringen finns en viss risk för att det kan bli tidspressat för stiftsstyrelserna att hinna med och att detta skulle kunna tala för att tidigarelägga även ansökningar för övriga val. Ur ett demokratiskt perspektiv är det dock enligt kyrkostyrelsen viktigt att ge medlemmar så goda förutsättningar som möjligt att både forma nya nomineringsgrupper och att få fram kandidater, vilket talar emot att tidigarelägga ansökan av registrering av gruppbezeichnung för val till stifts- och kyrkofullmäktige. Vidare skulle ett sådant tidigareläggande få begränsad praktisk betydelse då kyrkostyrelsen behöver viss tid för handläggningen av sina ansökningsärenden. Kyrkostyrelsen anser således att det förslag som läggs fram om att enbart tidigarelägga datumet för ansökan av registrering för val till kyrkomötet är ändamålsenligt och väl avvägt.

Hjälp vid röstning

En central utgångspunkt vid de kyrkliga valen är att alla röstberättigade medlemmar ges så jämbördiga förutsättningar som möjligt att utnyttja sin rösträtt och att den som

behöver hjälp vid röstningen ska kunna få det. Av 38 kap. 46 § framgår att väljare som på grund av ett *fysiskt funktionshinder* inte kan göra i ordning eller lämna sin röst på föreskrivet sätt får anlita någon som kan hjälpa dem vid röstningen. Det är väljaren själv som avgör vem som ska biträda honom eller henne. Om väljaren så önskar ska någon som arbetar i lokalen som valförrättare eller röstmottagare kunna hjälpa till. Rätten att få hjälp vid röstning i de allmänna valen framgår av 7 kap. 3 § andra stycket och 8 kap. 2 a § vallagen (2005:837). Av bestämmelserna framgår att väljare som på grund av *funktionsnedsättning eller liknande* inte själv kan ta sina valsedlar eller göra i ordning sina röster på föreskrivet sätt har rätt att få hjälp. Även om rätten att få hjälp är uttryckligt reglerad i vallagen framgår det av lagförarbetena att detta är en ordning som måste anses gälla även utan uttryckligt lagstöd (se SOU 2004:111 s. 212).

Vid jämförelse mellan kyrkoordningens och vallagens bestämmelser avseende vilka som har rätt att begära hjälp vid röstning kan konstateras att personkretsen skiljer sig något åt. Bestämmelserna i kyrkoordningen om rätt att begära hjälp har under lång tid varit utformade med vallagens bestämmelser som förebild och den formulering som finns i kyrkoordningen överensstämmer med den formulering som fanns i 1997 års vallag (1997:157). Den formulering som finns i nu gällande vallag tillkom i samband med dess införande år 2005. I lagförarbetena anförs inga specifika motiv till förändringen, men som nämnts ovan framhålls att principen om att rätten att få hjälp får anses gälla även utan lagstöd.

Att rösträtten är fullt ut tillgänglig för alla väljargrupper är enligt kyrkostyrelsen av stor vikt för att upprätthålla såväl legitimiteten som förtroendet för de kyrkliga valen. Vidare framhålls att ovan nämnda princip – om att alla som önskar hjälp vid röstning i de allmänna valen har rätt till detta även utan lagstöd – måste gälla även vid de kyrkliga valen. Den väljare som själv ber om hjälp ska således kunna få detta i den utsträckning väljaren själv önskar och utan att hjälpen ifrågasätts. Som nämnts ovan finns det idag en skillnad mellan vallagens och kyrkoordningens bestämmelser om hjälp vid röstning. Endast skillnaden i sig skulle kunna tänkas medföra en risk för att kyrkoordningens reglering tolkas striktare. Kyrkostyrelsen föreslår därför att formuleringen i 38 kap. 46 § fjärde stycket avseende vilka väljare som får anlita någon som hjälper dem vid röstningen ändras från väljare med ett fysiskt funktionshinder till väljare med en *funktionsnedsättning eller liknande*. Med en sådan öppen formulering utesluts inga specifika väljare, utan den som anser sig behöva hjälp – oavsett om detta beror på en fysisk eller psykisk funktionsnedsättning eller något annat – har rätt till hjälp för att utnyttja sin demokratiska rätt att rösta. Rätten till hjälp gäller *alla* delar av röstningsförfarandet.

Valsedlar

Frågan om valsedlars utformning har behandlats av kyrkomötet vid ett flertal tillfällen. Senast var vid kyrkomötet 2022 då organisationsutskottet behandlade motion 2022:1, punkt 2, vari det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att införa ett valsystem med en gemensam valsedel för samtliga valbara alternativ. I likhet med de ställningstaganden utskottet tidigare gjort i frågan – om att det är av stort värde att de valsedlar som används vid de kyrkliga valen är utformade på liknande sätt som valsedlarna i de allmänna valen – föreslog utskottet att motionen skulle avslås, vilket kyrkomötet biföll. För en närmare redogörelse om frågans tidigare behandling i kyrkomötet hänvisas till organisationsutskottets betänkande O 2022:5, Valfrågor.

Gällande ordning

Kyrkostyrelsen tillhandahåller på beställning av en nomineringsgrupp de valsedlar med förtryckta uppgifter om gruppen och kandidater som ska användas vid valen, vilket framgår av 38 kap. 32 § kyrkoordningen. Ett syfte med bestämmelserna har varit att valsedlarna ska få ett enhetligt utseende men också att få en samordnad upphandling i kostnadsbesparande syfte. Det finns dock inget som hindrar att en nomineringsgrupp själv låter trycka sina valsedlar. Utöver beställda namnvalsedlar tillhandahåller kyrkostyrelsen även blanka valsedlar som ska finnas på alla röstmottagningsställen. På blanka valsedlar finns enbart tryckt vilket av de tre valen som valsedeln avser.

En nomineringsgrupp som vill beställa valsedlar hos kyrkostyrelsen ska enligt 33 § betala dessa i förskott, i den mån inte bidrag utgår. Beslut om bidrag regleras i 33 § andra stycket vari det anges att bidrag ska utgå efter viss enhetlig grund om det beslutande organet beslutar att det ska ges bidrag till tryckning av valsedlar. Att bidrag ska utgå enligt viss enhetlig grund innebär att den som beslutar om bidrag anger efter vilken grund bidrag ska utgå, att samma principer ska gälla för alla som får bidrag och att alla som uppfyller villkoren att vara eller bli representerade i det beslutande organet får bidrag. Vanligen ges bidrag till tryckning av ett visst antal valsedlar i förhållande till antalet röstberättigade. Av andra stycket framgår vidare att det är församlingen eller pastoratet som fattar beslut om bidrag i fråga om val till kyrkofullmäktige och stiftet som fattar beslut om bidrag i fråga om val till stiftsfullmäktige. Vad gäller bidrag i fråga om val till kyrkomötet fattar organet själv beslut om det. Det vanligaste är att tryckbidrag utgår för en valsedel per röstberättigad i respektive valkrets.

I praktiken görs beställningar av valsedlar i Grupp- och kandidatsystemet (Gkand). Beställningen ska göras samtidigt som nomineringsgruppen – i samma datasystem – anmäler kandidater. Vid beställningen anges hur många valsedlar av ett visst slag som gruppen vill beställa samt önskade leveransadresser. Vid kyrkovalet 2021 var det för valsedlar till kyrkomötesvalet möjligt att ange upp till sex leveransadresser för respektive stift som valkrets. För valsedlar till stiftsfullmäktige kunde en leveransadress per valkrets anges och för kyrkofullmäktige kunde en leveransadress anges. Innan beställningarna går iväg till tryckeriet granskas de av stiftet som även kontrollerar att intyg om valsedelsbidrag finns för den beställda kvantiteten valsedlar. Kyrkostyrelsen ansvarar för tryck och distribution av valsedlarna till de angivna leveransadresserna. Valsedlarna trycks och levereras från mitten av juni till augusti valåret. Efter att valsedlarna levererats till de angivna leveransadresserna är det nomineringsgruppernas ansvar att senast 18 dagar före valet distribuera sina valsedlar till valnämnderna, som i sin tur ansvarar för att lägga ut sedlarna på lämplig avskärmd plats på alla röstmottagningsställen. När det gäller kostnaderna för namnvalsedlarna reglerar kyrkostyrelsen detta genom clearing med de lokala enheterna respektive stiftet.

Vid genomförande av 2021 års kyrkoval trycktes 96 miljoner valsedlar, varav 4,5 miljoner var blanka valsedlar. Resterande 91 miljoner valsedlar var namnvalsedlar beställda av 602 nomineringsgrupper fördelat på 3 011 leveransadresser. Den beräknade kostnaden för namnvalsedlarna – inklusive fraktkostnad – uppgick till cirka 5 miljoner kronor. Den faktiska kostnaden blev dock 7,2 miljoner kronor inklusive frakt. Utslaget per namnvalsedel uppgick kostnaden således till cirka 7,5 öre exklusive moms (9 öre inklusive moms). Att den faktiska kostnaden blev totalt sett cirka 2,2 miljoner högre än den beräknade kostnaden berodde framför allt på ökade fraktkostnader, men även dyrare papper. Eftersom kyrkostyrelsen i förväg meddelat vad

valsedlarna inklusive frakt skulle kosta valde kyrkostyrelsen att själv ta den ökade kostnaden på 2,2 miljoner kronor.

Tidigare behandling i kyrkomötet samt pågående utredning

Frågan rörande valsedelsdistribution har behandlats vid kyrkomötet ett flertal gånger, vilket bland annat lett till en utökning av antalet leveransadresser för valsedlar till kyrkomötet samt att valnämnden ansvarar för utläggning av valsedlar som tillhandahållits från nomineringsgrupperna. Vid 2013 års kyrkomöte behandlades motion 2013:45 vari motionären föreslog att kyrkostyrelsen från och med kyrkovalet 2017 skulle låta distribuera alla valsedlar direkt från tryckeriet till respektive valnämnd. I sitt betänkande O 2013:14 föreslog organisationsutskottet att det kan vara lämpligt att skapa ett system där nationell nivå låter distribuera valsedlar från tryckeri till respektive valnämnd. Utskottet underströk att ett sådant system kan vara resurskrävande för nationell nivå, men att frågan trots det var viktig att belysa. Utskottet föreslog sammanfattningsvis med anledning av motionen att uppdra till kyrkostyrelsen att inom ramen för en utvärdering av 2013 års kyrkovalet göra en fördjupad analys av motionen och återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar som berör de kyrkliga valens administration. Utskottets förslag bifölls av kyrkomötet. Kyrkostyrelsen återkom vid kyrkomötet 2017 med en fördjupad analys – redovisad i KsSkr 2015:2, bilaga 3 s. 52 – som visade att distribution direkt från tryckerierna till valnämnderna skulle få ett antal konsekvenser för i första hand nomineringsgrupper, församlingar och pastorat samt kyrkokansliet. Kyrkostyrelsen anförde bland annat följande.

För församlingar och pastorat skulle förslaget innebära ett ökat krav på bemanning under sommarmånaderna. [...]

För nomineringsgrupperna skulle förslaget innebära en minskad arbetsbörda eftersom själva distributionen av nomineringsgruppernas valsedlar helt överflyttas till Svenska kyrkans personal och valnämnderna. Förslaget skulle dock även för nomineringsgrupperna medföra en ökad administration genom att grupperna redan i samband med beställning av valsedlar måste ange hur många valsedlar som ska distribueras till respektive valnämnd. Det bedöms vidare att sista tidpunkten för att göra tilläggsbeställningar av valsedlar behöver tidigareläggas tillsammans med tidpunkten för sena omtryck.

För kyrkostyrelsens valkansli skulle förslaget innebära ett behov av att utveckla en beställningsfunktion för valsedlar samt utökade personalresurser. Vid kyrkovalet 2013 arbetade två personer halvtid med att spåra valförsändelser under perioden från och med juni till och med augusti. Skälet till att försändelserna måste följas är dels kostnadsaspekter, för att minska antalet returnerade försändelser, dels rättssäkerhetsaspekter, för att garantera att valsedlarna når mottagaren. Ett ökat antal försändelser innebär en ökad arbetsbörda i motsvarande mån som antalet försändelser ökar. Det ökade antalet försändelser i sig bedöms vidare generellt kraftigt öka riskerna i valsedelshanteringen.

För enbart kyrkokansliets valkansli bedöms förslaget innebära ökade kostnader med ca 3,1 miljoner kronor. Därutöver antas ytterligare kostnader tillkomma för församlingar och pastorat tillsammans med andra konsekvenser, t.ex. i form av förändrad semesterplanering eftersom en beredskap att omhänderta valförsändelser under sommarmånaderna måste finnas i varje pastorat eller församling som inte ingår i ett pastorat.

Sammantaget bedömde kyrkostyrelsen att de ovan redovisade ökade kraven på valadministrationen i kombination med de väsentligt ökade kostnaderna inte stod i proportion till vinsten för kyrkovalets genomförande i dess helhet och att det mot denna bakgrund saknades skäl att förändra valsedelsdistributionen på det sätt som föreslagits. Kyrkostyrelsen beslutade dock – i syfte att underlätta valsedelsdistributionen – att utöka antalet leveransadresser i kyrkomötesvalet från tre till sex i respektive valkrets.

Senast frågan om valsedelsdistribution behandlades var år 2021 då kyrkomötet – i enlighet med organisationsutskottets förslag i betänkande O 2021:5 – beslutade att bifalla motion 2021:61, Distribution av valsedlar. I motionen föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utreda möjligheten att ge stiftet i uppdrag att ansvara för distributionen av valsedlar till kyrkomötet och stiftsfullmäktige. I sina överväganden framhöll organisationsutskottet följande.

Utskottet konstaterar inledningsvis att arbetet med distribution av valsedlar är resurskrävande för såväl nomineringsgrupperna som den kyrkliga valorganisationen, vilket framgår av utskottets bakgrundsteckning och tidigare behandling av frågan. Utskottet anser att det ur ett såväl personellt perspektiv som effektivitets- och miljöperspektiv finns anledning att åter utreda förutsättningarna att förändra distributionen av valsedlar genom stiftsstyrelserna, så som föreslås i motionen.

Med anledning av det uppdrag som kyrkomötet 2021 gett kyrkostyrelsen beslutade kyrkostyrelsens arbetsutskott den 15 september 2022 (KS 2021-1613) att kyrkomötes uppdrag ska fullgöras genom en utökning av tre leveransadresser per valkrets vid beställning av valsedlar till stiftsfullmäktige. Den 16 februari 2023 (KS 2023-0454) beslutade dock kyrkostyrelsen – med ändring av arbetsutskottets tidigare förslag – att ärendet om distribution av valsedlar skulle återupptas. Med anledning av kyrkostyrelsens beslut fattade kyrkostyrelsens arbetsutskott den 20 april 2023 (KS 2023-1104) beslut om att en formell remiss rörande frågan om valsedelsdistributionen skulle skickas ut till stiftsstyrelserna och att ärendet därefter skulle tas upp igen i arbetsutskottet under hösten 2023.

Under våren 2023 har en inomkyrklig promemoria utarbetats om hur det redovisas hur kyrkokansliet hittills berett kyrkomötets uppdrag från 2021 (KS 2023-1104). Promemorian skickades ut på remiss till samtliga stiftsstyrelser i juni, med en svarstid fram till och med den 13 september. Beslut i ärendet avses att fattas av arbetsutskottet vid sammanträde den 8 november.

Allmänna valen

Enligt 6 kap. 6 § vallagen ska alla valsedlar som används i de allmänna valen tillhandahållas av den centrala valmyndigheten. Det betyder att de tryckerier som Valmyndigheten upphandlar trycker och distribuerar de valsedlar som beställs. Beställningarna görs av valmyndigheten, kommunernas valnämnder och av partierna själva genom länsstyrelserna.

Namnvalsedlar trycks och distribueras direkt till partierna allt eftersom de gör sina beställningar. Beställda valsedlar levereras till en adress per valsedel (beställning) och partiet får själva ordna med vidare distribution efter det. Partier som kandiderar till riksdagen kan ange en leveransadress per riksdagsvalkrets. När det gäller kostnaden för namnvalsedlar får partier som fick minst en procent av rösterna i något av de två senaste riksdagsvalen eller som är representerade i aktuell kommun- eller region-

fullmäktige gratis namnvaledlar tryckta motsvarande tre gånger antalet röstberättigade i valområdet – den så kallade *fria kvoten*. Vid val till Europaparlamentet gäller motsvarande.

För en närmare redogörelse över valedlar och hanteringen av dessa i allmänna val hänvisas till organisationsutskottets betänkande O 2021:5.

Valdistrikt

Gällande ordning

Valdistrikt är en administrativ indelningsenhet för att anvisa ett rimligt antal röstande till samma vallokal. Av 38 kap. 20 § kyrkoordningen framgår att varje församling bildar ett valdistrikt om inte annat beslutats. Enligt andra stycket får stiftsstyrelsen efter samråd med valnämnden besluta om indelning av en församling i flera valdistrikt. Det är dock inte möjligt att slå samman flera församlingar till ett valdistrikt. Ett beslut om indelning i valdistrikt ska enligt tredje stycket meddelas senast den 1 december året före då beslutet ska tillämpas för första gången, undantaget vid indelningsändringar då ett beslut om indelning i valdistrikt kan flyttas fram till senast den 1 februari valåret. Huvudregeln är att ett beslut om valdistriktsindelning gäller tills vidare.

För varje valdistrikt ska det enligt 38 kap. 48 § andra stycket finnas en vallokal, vilket enligt 50 § beslutas av valnämnden. Av sistnämnda bestämmelse framgår att två eller flera valdistrikt kan ha en gemensam vallokal. En förutsättning för detta är dock att det rör sig om två eller flera distrikt i samma församling eller, i förekommande fall, pastorat. Även om vallokal delas måste det alltid finnas en särskild valurna per valdistrikt och val då sammanräkningen av rösterna till de respektive valen ska göras per valdistrikt. När det gäller röstningslokaler – det vill säga den lokal där förtidsröstning sker – räcker det enligt 48 § fjärde stycket att det finns en sådan i församlingen, eller om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet.

Vilken utrustning och hur många röstmottagare/valförrättare som behöver finnas på respektive röstmottagningsställe regleras i kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2019:17) med närmare bestämmelser om direkta val. Av 20 § framgår bland annat att det på varje röstmottagningsställe ska finnas så många valförrättare respektive röstmottagare som behövs för att röstmottagningen och den preliminära sammanräkningen av rösterna i vallokalen ska kunna genomföras. Som minimum ska dock tre valförrättare vara närvarande i en vallokal och minst två röstmottagare i en röstningslokal.

Vid kyrkovalet 2021 fanns det 2 138 valdistrikt, att jämföra med 1 297 församlingar vid årsskiftet 2022, varav 933 av dessa ingick i ett pastorat. De minsta valdistrikten (Gerums församling i Fardhems pastorat respektive Akebäcks församling i Romaklostets pastorat) hade vardera 49 röstberättigade personer. Sammantaget var det 12 valdistrikt som hade färre än 100 röstberättigade och 271 valdistrikt med färre än 500 röstberättigade. Det största valdistriktet (Eslövs församling i Eslövs pastorat) hade 12 968 röstberättigade. Sammantaget fanns det vid valet sju valdistrikt som hade fler än 10 000 röstberättigade.

Allmänna val

I de allmänna valen delas varje kommun upp i valdistrikt utifrån hur många röstberättigade det finns i kommunen. Om kommunen har fler än en valkrets för val till kommunfullmäktige ska varje valkrets enligt 4 kap. 16 § tredje stycket vallagen bestå av minst ett valdistrikt. Vidare framgår det av 17 § att varje valdistrikt ska omfatta mellan 1 000 och 2 000 röstberättigade. Om det finns särskilda skäl får ett valdistrikt omfatta färre än 1 000 eller fler än 2 000 röstberättigade. Ett valdistrikt får dock

omfatta färre än 300 röstberättigade endast om det finns synnerliga skäl. Det är länsstyrelsen som på förslag av kommunfullmäktige beslutar om kommunens indelning i valdistrikt.

Av 4 kap. 20 § andra stycket framgår att det för varje valdistrikt ska finnas en vallokal. Det är valnämnden i kommunerna som bestämmer vilka lokaler som ska användas som vallokaler. Av ”kommunens handbok” som ges ut av Valmyndigheten framgår att ”varje valdistrikt ska ha en egen vallokal”. För varje valdistrikt ska det enligt 3 kap. 4 § utses minst fyra röstmottagare och på varje röstmottagningsställe ska det enligt 6 § finnas så många mottagare som behövs för att röstmottagningen ska kunna genomföras. Som minimum måste det dock alltid vara tre röstmottagare närvarande i en vallokal och minst två i en röstningslokal.

Utskottets överväganden

Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 5, Valfrågor

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*.

Utskottet anser att de förslag till ändringar som lagts fram av kyrkostyrelsen i ovan nämnda skrivelse är väl avvägda och motiverade och att de därav ska tillstyrkas. Vad gäller det förslag till språklig justering i 38 kap. 4 § som kyrkorättsnämnden gjort gällande anser utskottet inte att det finns skäl till en sådan justering mot bakgrund av att man i övriga bestämmelser i 38:e kapitlet talar om väljare i pluralis.

Motionerna 2023:4, 2023:71 och 2023:97 om valsedlars utformning

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motionerna 2023:4, 2023:71 och 2023:97.

Utskottet konstaterar att frågan om enhetliga valsedlar har behandlats av kyrkomötet vid ett flertal tillfällen och senast vid föregående kyrkomöte. Utskottet har vid samtliga tillfällen då frågan om enhetliga valsedlar behandlats ansett att det inte är lämpligt att utformningen på valsedlarna i kyrkovalen skiljer sig markant åt från vad som gäller i de allmänna valen. I likhet med vad som framhållits tidigare anser utskottet fortsatt att igenkänningsfaktorn från de allmänna valen är av vikt att beakta och värna. Det som framkommit sedan föregående kyrkomöte är att Valmyndigheten lanserat ett förslag till enhetlig valsedel som presenterades under Almedalsveckan 2023. Om – och i så fall på vilket sätt – nämnda förslag kommer att tas vidare samt eventuell tidplan för detta är i dagsläget oklart. Utskottet konstaterar dock att frågan om enhetliga valsedlar är högst aktuell. I grunden finns en positiv inställning från utskottets sida att man i kyrkovalen skulle ha någon form av enhetlig valsedel för att på så sätt spara både på miljön och medlemmarnas pengar. Vidare skulle en enhetlig valsedel underlätta distributionen av valsedlar. Samtidigt ser inte utskottet att det finns skäl för Svenska kyrkan att gå före det offentliga i den här frågan, utan att det arbete som påbörjats av Valmyndigheten i stället noggsamt bör följas.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motionerna 2023:4, 2023:71 och 2023:97 bör avslås.

Motion 2023:66, Valsedelsdistribution

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:66.

Som framgår av bakgrundsbeskrivningen pågår det redan idag en utredning som berör valsedelsdistributionen. Utskottet anser att detta arbete behöver inväntas innan kyrkostyrelsen ges ett nytt uppdrag, även om förslagspunkterna i motionen skiljer sig åt från det uppdrag som 2021 års kyrkomöte gett till kyrkostyrelsen. En ordning likt den som föreslås i motionen – att alla valsedlar ska skickas samlat från tryckeri till respektive valnämnd för vidare distribution till vallokalerna – riskerar vidare att lägga ett ansvar på valnämnderna som de varken har personella resurser eller lokaler för.

Utskottet konstaterar vidare att förslaget i motionen innehåller ett skarpt förslag om att förändra ansvarsfördelningen för valsedelsdistributionen. En sådan förändring skulle tydligt påverka valnämndernas arbete. Det framlagda förslaget har inte varit föremål för utredning eller en sådan bredare granskning som en remissbehandling medför. Detta innebär bland annat att konsekvenserna för valnämnderna inte närmare utretts. Utskottet menar att en ändring av ett sådant slag som föreslås i motionen bör föregås av en utredning. Som framgår av stycket ovan anser dock utskottet att det inte finns anledning att föreslå kyrkostyrelsen ett sådant uppdrag.

Vidare anser utskottet att det finns ett värde i att nomineringsgrupperna har ett visst ansvar för valsedelsdistributionen inför kyrkovalet. Om alla valsedlar skulle distribueras direkt till valnämnderna uppkommer därtill frågor rörande vem som bär ansvar ifall exempelvis de valsedlar som distribueras ut till vallokalerna inte stämmer överens med de valsedlar som nomineringsgruppen beställt. Med beaktande av det som anförts är det utskottets mening att motion 2023:66 bör avslås i sin helhet.

Motion 2023:95, Valdistrikt för församlingar som samverkar i pastorat

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2023:95.

Utskottet anser att den fråga som väcks i motionen, om att göra det möjligt för flera församlingar inom ett pastorat att utgöra ett valdistrikt, är angelägen. Inte minst är frågan viktig utifrån möjligheten att mindre församlingar ska kunna fortsätta att vara församlingar. För församlingar i ett pastorat kan det såsom framhålls i motionen vara svårt att ensam utgöra valdistrikt. Vidare finns det en risk för att valhemligheten inte kan säkerställas om det är få personer som röstar i ett valdistrikt. Utskottet anser således att det finns skäl för att möjliggöra för församlingar inom ett pastorat att bilda ett valdistrikt så som föreslås i motionen. I sammanhanget vill utskottet poängtera att det är just en möjlighet till sammanläggning till ett valdistrikt som föreslås och att varje församling och pastorat noga bör överväga om en sådan ändring är ändamålsenlig, bland annat utifrån antalet röstberättigade, lokaler och personalresurser. Mot bakgrund av vad som anförts föreslår utskottet att motion 2023:95 ska bifallas.

På organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Kajsa Walleng, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Roberth Krantz, Ulf Bjereld, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Solveig Oskarsson, Victor Ramström, Anna-Karin Andersson, Elisabeth Kullenberg, Robert Fredriksson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sebastian Ekeröth Clausson, Johanna Öhman, Roger Larsson, Peter Lundborg, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Magnus Häggblad, Lars B Andersson, Ellen Skånberg, Joakim Månsson Bengtsson, Elisabeth Lindahl och Aina Nordqvist.

Biskoparna Åsa Nyström och Marika Markovits har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:4.

Robert Fredriksson

Reservation 2

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:66.

Elisabeth Kullenberg

Reservation 3

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:66.

Mats Berglund

Reservation 4

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:66.

Olov Lindquist

Reservation 5

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:66.

Robert Fredriksson

Reservation 6

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:66.

Irene Oskarsson

Reservation 7

Vi reserverar oss till förmån för bifall till motion 2023:97. Utskottets övervägande visar en positiv inställning till införandet av enhetliga valsedlar i kyrkovalet. Vi menar att behovet av att förenkla, förbättra och skapa ett mindre sårbart valsedelssystem är angeläget. Det skulle dessutom lösa hela frågan kring valsedelsdistribution, minska kostnaderna men framförallt minska den stora klimatpåverkan som dagens system innebär. En utredning av detta slag skulle behöva komma igång för att kunna följa och gå hand i hand med Valmyndighetens arbete med frågan i de allmänna valen.

Victor Ramström, Per Lindberg, Anette Nordgren, Irene Oskarsson

Reservation 8

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:97.

Robert Fredriksson

Särskild mening 1

Jag avger särskild mening i överensstämmelse med Elisabeth Kullenbergs reservation angående motion 2023:66, till förmån för bifall av motionen.

Hanna Hesser Nordin

Särskild mening 2

Vi vill anmäla särskild mening gällande motion 2023:97 och ansluter oss till reservation anförd av Victor Ramström.

Johanna Öhman, Roger Larsson, Elisabeth Lindahl

Särskild mening 3

Jag anser att motion 2023:66 och motion 2023:97 borde bifallas utifrån klimat- och miljöaspekten. Vi befinner oss i ett klimatnödläge och behöver göra allt vi kan, så fort vi kan, för att minska våra klimatutsläpp. Motionerna menar jag skulle ha den effekten.

Joakim Månsson Bengtsson

Bilaga 1 Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

O 2023:5
Bilaga 1

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att 38 kap. 21 a, 23 och 46 §§ kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

38 kap.

21 a §

Vid ansökan om registrering av gruppbeteckning ska nomineringsgruppen anmäla ett ombud.

Den som anmäls som ombud enligt första stycket ska skriftligen ha godkänt att åta sig uppdraget som ombud för nomineringsgruppen.

23 §

Kyrkostyrelsen beslutar om registrering av gruppbeteckning för val till kyrkomötet.

Stiftsstyrelsen beslutar om registrering av gruppbeteckning för val till stiftsfullmäktige och kyrkofullmäktige.

För att gälla vid ett ordinarie val ska ansökan om registrering ha inkommit senast den 15 april valåret. Vid omval som har beslutats enligt 94 § ska ansökan ha inkommit senast den dag som kyrkostyrelsen beslutar.

För att gälla vid ett ordinarie val ska ansökan om registrering av gruppbeteckning ha inkommit senast

– den 15 mars valåret för val till kyrkomötet, och

– den 15 april valåret för val till stiftsfullmäktige respektive kyrkofullmäktige.

Vid omval som har beslutats enligt 94 § ska ansökan ha inkommit senast den dag som kyrkostyrelsen beslutar.

46 §

För att avge sin röst ska väljarna för varje slag av val de vill delta i

1. ta en valsedel,
2. lägga in valsedeln i ett valkuvert utan att vika den, och
3. försluta valkuvertet.

Väljare som vill lämna särskilda personröster ska på valsedeln markera detta i det särskilda utrymme för personröst som finns vid de kandidater som de helst vill se valda. I varje val får högst tre kandidater ges en särskild personröst.

Om det förutom gruppbeteckning har skrivits kandidatnamn på en blank valsedel, ska väljaren anses ha lämnat en särskild personröst för vart och ett av de tre första kandidatnamnen.

Väljare som på grund av *ett fysiskt funktionshinder* inte kan göra i ordning eller lämna sin röst på föreskrivet sätt får anlita någon som hjälper dem vid röstningen.

Väljare som på grund av *funktionsnedsättning eller liknande* inte kan göra i ordning eller lämna sin röst på föreskrivet sätt får anlita någon som hjälper dem vid röstningen.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2024.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2023:5y

Valfrågor

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt fem: Valfrågor

I denna del av skrivelsen behandlas tre frågor rörande direkta val. Kyrkostyrelsen föreslår att det i 38 kap. 21 a § kyrkoordningen tydliggörs att det måste finnas ett skriftligt medgivande från den som anmäls som ombud för en nomineringsgrupp. Vidare föreslås att 38 kap. 23 § kyrkoordningen ändras så att sista ansökningsdag för ansökan om registrering av gruppbezeichnung för val till kyrkomötet tidigareläggs med en månad, till den 15 mars valåret. Slutligen föreslås att regleringen i 38 kap. 46 § kyrkoordningen justeras så att det tydliggörs att det inte bara är personer med ett fysiskt funktionshinder som har rätt att begära hjälp vid röstningsförfarandet, utan att bestämmelsen omformuleras till att omfatta alla med funktionsnedsättning eller liknande, vilket också harmonierar med vallagens (2005:837) lydelse. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2024.

Kyrkorättsnämnden föreslår en språklig förändring i den av kyrkostyrelsen föreslagna lydelsen av 38 kap. 46 § fjärde stycket kyrkoordningen, i syfte att ersätta ordet *dem* (pluralis) med en formulering som syftar till varje enskild väljare i singularis. Enklast genomförs denna förändring genom att lydelsen *får anlita någon som hjälper dem vid röstningen* (se nuvarande formulering i kyrkoordningen samt skrivelsens förslag) ersätts av lydelsen *får anlita någon som hjälper till vid röstningen* enligt följande.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

38 kap.

46 §

För att avge sin röst ska väljarna för varje slag av val de vill delta i

1. ta en valsedel,
2. lägga in valsedeln i ett valkuvert utan att vika den, och
3. försluta valkuvertet.

Väljare som vill lämna särskilda personröster ska på valsedeln markera detta i det särskilda utrymme för personröst som finns vid de kandidater som de helst vill se valda. I varje val får högst tre kandidater ges en särskild personröst.

Om det förutom gruppbezeichnung har skrivits kandidatnamn på en blank valsedel, ska väljaren anses ha lämnat en särskild personröst för vart och ett av de tre första kandidatnamnen.

Väljare som på grund av *ett fysiskt funktionshinder* inte kan göra i ordning eller lämna sin röst på föreskrivet sätt får anlita någon som hjälper *dem* vid röstningen.

Väljare som på grund av *funktionsnedsättning eller liknande* inte kan göra i ordning eller lämna sin röst på föreskrivet sätt får anlita någon som hjälper *till* vid röstningen.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2024.

Utöver detta påpekande har kyrkorättsnämnden utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Uppsala den 31 augusti 2023

På kyrkorättsnämndens vägnar,

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz (ordförande), Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Margareta Andersson, Mattias Benke, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2023:6

Friare församlingstillhörighet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas med förenklad motionsbehandling motion 2023:52 om friare församlingstillhörighet. Utskottet finner att inget tillkommit som förändrar ställningstagandet från kyrkomötet 2022 och föreslår därför att motionen avslås.

Till betänkandet finns två reservationer och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:52.

Motionens förslag

Motion 2023:52 av Olov Lindquist m.fl., Friare församlingstillhörighet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur man kan göra det möjligt för kyrkotillhöriga att kunna välja att tillhöra en annan församling eller ett annat pastorat än den församling eller det pastorat som de är bosatta inom.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2023:52, Friare församlingstillhörighet, i organisationsutskottets betänkande O 2022:10 Församlingstillhörighet och lagen om Svenska kyrkan, med motion 2022:68. Kyrkomötet avslag motionen.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2023:52 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § arbetsordningen för kyrkomötet (SvKB 1999:3).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:52.
--

Organisationsutskottet finner att inget nytt har tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstagande från 2022. Utskottet föreslår därför att motion 2023:52 ska avslås.

Uppsala den 4 oktober 2023

På organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Kajsa Walleng, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Roberth Krantz, Ulf Bjereld, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Solveig Oskarsson, Victor Ramström, Anna-Karin Andersson, Elisabeth Kullenberg, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sebastian Ekeroth Clausson, Arne Närström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Peter Lundborg, Eva-Lena Funemark, Håkan Widepalm, Hanna Hesser Nordin, Magnus Häggblad, Ellen Skånberg, Joakim Månsson Bengtsson och Elisabeth Lindahl.

Biskoparna Åsa Nyström och Marika Markovits har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

När utskottet behandlade ovanstående motion beslutades att behandla den med s.k. förenklad motionsbehandling. Utskottet avslår därefter motionen med motiveringen att inget nytt tillkommit sedan motionsbehandlingen 2022.

Jag anser att detta resonemang är fel. Motionen från föregående år är inte likvärdig med den här motionen, eftersom vi skriver in två förslag på villkor som är exempel på sådant som skulle behöva uppfyllas för att ett församlingsbyte ska komma till stånd. Det ena är fastighetsinnehav i den församling man skulle vilja byta till, det andra att församlingsbyte enbart skulle kunna göras till angränsande församlingar.

Det är synd att inte utskottet utgår från dessa villkor vid utskottets behandling, utan enbart avslår motionen utifrån en förenklad motionshantering. Jag yrkade därför bifall till motionen och reserverade mig mot utskottets beslut.

Olov Lindquist

Reservation 2

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:52.

Elisabeth Kullenberg

Särskild mening

Jag avger särskild mening i överensstämmelse med Elisabeth Kullenbergs reservation angående motion 2023:52, till förmån för bifall av motionen.

Hanna Hesser Nordin

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2023:7

Betydelsen av volontärskap

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:60 vari det föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att föreslå förändringar i kyrkoordningen som innebär att betydelsen av volontärskap för genomförandet av församlingens grundläggande uppgift tydliggörs och inskräps. Utskottet anser att frågor som berör ideellt engagemang inom Svenska kyrkans olika verksamheter är en ytterst angelägen fråga och inte minst en framtidsfråga. Däremot ser inte utskottet hur en inskräpning i kyrkoordningen skulle gynna ideellt engagemang i praktiken, varför utskottet föreslår att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:60.

Motionens förslag

Motion 2023:60 av Sven Milltoft och Ellionor Moberg, Betydelsen av volontärskap

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att föreslå förändringar i kyrkoordningen, som innebär att betydelsen av volontärskap för genomförandet av församlingens grundläggande uppgift tydliggörs och inskräps.

Yttrande från andra utskott

Kyrkolivsutskottet har yttrat sig över motion 2023:60 i Kl 2023:2y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Reglering av ideella medarbetare

Begreppet volontär finns inte uttryckligen angivet i kyrkoordningen. Däremot nämns ordet medarbetare på ett antal ställen, varav det av förarbetena framgår att med begreppet avses såväl anställda som ideella medarbetare. I inledningstexten till kyrkoordningens sjunde avdelning går exempelvis att läsa följande.

Dopet är den grundläggande vigningen till tjänst i kyrkan och ger delaktighet i kyrkans gemensamma uppdrag. Förtroendevalda, frivilliga medarbetare, anställda och de som vigs till uppdrag inom kyrkans vigningstjänst ska fullgöra de speciella uppdrag som de anförtratts i

solidaritet med Svenska kyrkan och kyrkans tro, bekännelse och lära.
Alla står i evangeliets tjänst och under dess auktoritet.

Medarbetare nämns vidare i 26 kap. 4 § som stadgar att en medarbetare eller förtroendevald bör mottagas av församlingen i en huvudgudstjänst i anslutning till tillträdesdagen. Att även ideella medarbetare avses framgår av inledningen till kyrkohandbokens ordning för mottagande av medarbetare där det står att "[n]är en ny medarbetare, anställd, förtroendevald eller frivillig, börjar sin tjänst, bör han eller hon tas emot vid en huvudgudstjänst på sön- eller helgdag i anslutning till tillträdesdagen." I det förslag till ny kyrkohandbok del II som behandlas vid kyrkomötet 2023 har nämnda anvisning justerats till "[n]är nya medarbetare börjar kan de tas emot vid en gudstjänst i anslutning till tillträdesdagen" (se KsSkr 2023:5 med bilagor). I den bilaga som finns med förklaringar till kyrkohandboken går att läsa att termerna lekfolk och lekman tagits bort och att det i stället beskrivs vilka som åsyftas, om det gäller förtroendevald eller kyrkvärd eller dylikt. Vidare anges angående medarbetare att "[m]edarbetare används i bred mening om alla, som medarbetare för gudsríkets utbredande, inte endast om anställda. Detta är för att inte skapa kategorier som därmed befästs liturgiskt, utan för att stärka platsen i liturgin för det allmänna prästadömet, alla döptas gemenskap."

Ideella och idealitet inom Svenska kyrkan

Svenska kyrkans verksamhet bärs av både anställda och ideella. Som nämnts i avsnittet ovan finns det ingen inomkyrklig definition avseende vem som ska räknas som ideell. Rent generellt brukar dock arbete som bygger på frivillig intressegrund och som utförs oavlönat, eller utan någon betydande ersättning, räknas som ideellt. Eftersom det inte finns någon fastslagen definition av ideella medarbetare, går det inte heller att ange någon exakt siffra på hur många ideella det finns inom Svenska kyrkans verksamhet. Inom nedan fasta definitioner fanns det dock under verksamhetsåret 2022 följande antal ideella medarbetare:

- ◆ Frivilliga i barn- och ungdomsverksamheten (ej unga konfirmandledare): 4 933 personer
- ◆ Unga konfirmandledare: 6 270 personer
- ◆ Kyrkvärdar: 8 366 personer
- ◆ Gudstjänstvärdar: 3 632 personer
- ◆ Frivilliga i det diakonala arbetet: 17 125 personer

Siffrorna kan jämföras med att Svenska kyrkan har cirka 22 000 fast anställda och knappt 3 000 timanställda. Många av de ideellt engagerade finns på församlingsnivå, men även Svenska kyrkans internationella arbete och utlandskyrkan har ett stort antal ideellt engagerade. För en närmare redovisning om idealitet inom specifikt Svenska kyrkans barn- och ungdomsverksamhet, se rapporten *Av fri vilja på fri tid – Ideellt arbete i Svenska kyrkans barn- och ungdomsverksamhet på 2020-talet*, Fransson m.fl., Svenska kyrkans enhet för forskning och analys 2021.

Att ideellt engagemang är väsentligt för Svenska kyrkans hållbarhet på lång sikt framhålls bland annat i kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2023:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2027 s. 10, där styrelsen anför följande.

Delaktighet är en bärande pelare i kyrkans väsen. Det ideella engagemanget handlar om att tillföra kompetens och kvalitet, berika och stärka verksamheten. Det bör vara de anställdas ambition att inkludera ideella medarbetare och bidra till att deras kraft tas tillvara på bästa sätt utifrån

församlingens grundläggande uppgift. Ideellt engagemang är alltså inte främst en väg att utföra uppdrag av avlastningskaraktär i en krympande ekonomi med personalnedskärningar, utan en fråga om församlingens hållbarhet.

I skrivelsen lyfter kyrkostyrelsen bland annat fram nätverket *Ideellt forum i Svenska kyrkan* och dess betydelse för att utveckla förståelsen för ideellt engagemang. Forumet består av samtliga stift, flera församlingar samt flera inomkyrkliga organisationer. Tillsammans vill man skapa ett nätverk kring delaktighet och engagemang i det lokala församlinglivet och lyfta fram idealitetens betydelse. Målsättningen är att synliggöra församlingens medlemmar som bärare av kyrkans uppdrag. Ideellt forum har bland annat tagit initiativ till en rad kortare och längre utbildningar för att stärka frivillighet och idealitet i det lokala församlinglivet. Forumet anordnar årligen även en ”idédag” där ideella, förtroendevalda och anställda medarbetare i Svenska kyrkan kan samlas för att dela goda idéer och erfarenheter utifrån målet att öka det ideella engagemanget och utveckla församlinglivet. Nätverket anordnar även nätverksträffar med mera (se vidare på www.ideellforum.se).

För att hjälpa människor och ideella organisationer att hitta varandra finns *Volontärbyrån* som bildades 2002. Genom Volontärbyrån ges möjlighet för den som vill engagera sig ideellt att hitta uppdrag inom Svenska kyrkan. Ideellt forum bidrog tidigare med pengar till Volontärbyrån, men detta ges inte idag. Tjänsten används fortfarande av församlingar, om än inte i lika stor utsträckning som tidigare. Volontärbyrån drivs av *Forum – Idéburna organisationer med social inriktning*. Forum är en intresseorganisation för socialt inriktade ideella organisationer i Sverige som genom politisk påverkan, opinionsbildning, kunskapsutbyte och verksamhetsutveckling vill förbättra förutsättningarna för ideella organisationer och det ideella engagemanget (se vidare på www.socialforum.se samt www.volontarbyran.org).

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågor rörande ideellt arbete i Svenska kyrkan har berörts vid ett flertal kyrkomöten. Vid kyrkomötet 2007 behandlade kyrkolivsutskottet en motion (2007:43) om strukturer för de frivilligas engagemang. Motionärerna föreslog bland annat att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att föreslå ändringar i kyrkoordningen som tydliggör kyrkofolkets ansvar och möjlighet att verka inom kyrkan. Kyrkolivsutskottet föreslog i sitt betänkande Kl 2007:11 att motionen skulle avslås mot bakgrund av de insatser som redan gjordes. Utskottet framhöll även att det ideella arbetet är en församlingsangelägenhet som bör beaktas i församlingsinstruktionen.

Vid kyrkomötet 2011 behandlades två olika motioner som på olika sätt berörde ideellt arbete. Tillsyns- och uppdragsutskottet behandlade i sitt betänkande TU 2011:14 en motion (2011:9) med förslag om att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utreda om det ska finnas en pastoral för volontärer i församlingsinstruktionen. Utskottet framhöll i sina överväganden betydelsen av att ge goda förutsättningar för ett ideellt engagemang. Utskottet menade att det ändå inte borde införas ytterligare bestämmelser om församlingsinstruktionens innehåll och anförde följande.

Volontärskap och frivilliginsatser gäller primärt sådan verksamhet som är ett utflöde av den grundläggande uppgiften. En särskild pastoral för volontärer ser vi därför inte som nödvändig och inte heller som den bästa vägen för att åstadkomma det som vi ser som motionens intention. I det pastorala programmet för den grundläggande uppgiften finns det goda skäl att ta med frågor om hur det ideella engagemanget tas till vara och

bereds plats i församlingens arbete. Därmed kan tydliggöras att församlingens medlemmar inte har sin primära uppgift som konsumenter av viss verksamhet utan med dopet som den grundläggande vigningen har del i ansvaret för att församlingen fullgör sin grundläggande uppgift.

I enlighet med utskottets förslag beslutade kyrkomötet att avslå motionen. Den andra motionen (2011:33) behandlades av kyrkolivsutskottet i deras betänkande KI 2011:18. I motionen föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utarbeta en nationell strategi för hur Svenska kyrkans församlingar ska ges stöd att utvecklas som forum för ideellt engagemang inom kyrkan och i det svenska samhället. Kyrkolivsutskottet delade motionärens uppfattning om att ideellt engagemang är en viktig del i Svenska kyrkan och en framtidsfråga. Utskottet menade att en nationell strategi var relevant för att ytterligare stärka det goda arbete som sker och föreslog därför att motionen skulle bifallas, vilket också blev kyrkomötets beslut.

Kyrkostyrelsen redovisade i sin skrivelse KsSkr 2012:2, bilaga 2, de åtgärder som gjorts med anledning av uppdraget från 2011 års kyrkomöte. Av redovisningen framgår att en förstudie genomfördes under våren 2012 där man bland annat tittat på vilket arbete som pågick för att öka det ideella engagemanget samt vilka behov av stöd som kunde skönjas. Kyrkostyrelsen konstaterade sammanfattningsvis att de behov som redovisats i förstudien anknöt till de fokusområden som styrelsen redan beslutat om för den nationella nivåns stöd, vilket gjorde att behoven således kunde hanteras inom ramen för den nationella nivåns verksamhet.

Vid kyrkomötet 2013 behandlade tillsyns- och uppdragsutskottet en motion (2013:29) vari det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med ett förslag till kyrkoordningsändring om en obligatorisk uppgift i varje församlingsinstruktion om församlingens/pastoratets frivilligarbete. Vidare föreslogs att kyrkomötet skulle besluta om att det ska finnas gemensamma riktlinjer för frivilligarbetet i Svenska kyrkan, liknande riktlinjerna för konfirmandarbetet. Tillsyns- och uppdragsutskottet som behandlade motionen i sitt betänkande TU 2013:3 framhöll att de var helt eniga med motionärerna om frivilligarbetets betydelse, men anförde sammantaget att det saknades anledning för kyrkomötet att fatta beslut om att det ska finnas gemensamma riktlinjer. Som skäl lyfte utskottet bland annat fram att det ideella engagemanget ”måste växa fram och få sin näring i det egna lokala sammanhanget”. Utskottet hänvisade även till sitt betänkande från 2011. Sammantaget föreslog utskottet att motionen skulle avslås, vilket även blev kyrkomötets beslut.

Organisationsutskottet behandlade vid kyrkomötet 2016 två motioner som rörde volontärfrågor. I den ena motionen (2016:11) föreslogs ett tillägg om betydelsen av volontärskap i inledningstexten till andra avdelningen i kyrkoordningen och i den andra motionen (2016:12) föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utarbeta ett arbetssätt med volontärkonsekvensanalys inför budgetbeslut. I enlighet med utskottets förslag beslutade kyrkomötet att avslå båda motionerna. Organisationsutskottet framhöll i sitt betänkande O 2016:2 vikten av ideellt engagemang och att kyrkan kontinuerligt arbetar för att finna och vidmakthålla former för att på bästa sätt ta till vara det engagemang som människor är beredda att bidra med i kyrkans verksamhet. Gällande förslaget om att göra ett tillägg i kyrkoordningen menade dock utskottet att ett sådant tillägg inte skulle gynna ideellt engagemang i praktiken och betonade att sådant engagemang måste växa fram i det lokala sammanhanget. Utskottet framhöll vidare att ideellt engagemang inte är betjänt av sådant som uppfattas som påbud uppifrån. Som skäl för att avslå motionen lyfte utskottet även fram läronämndens yttrande 2016:5y vari nämnden bland annat anförde följande.

Läronämnden betonar att ideellt engagemang är väsentligt. Församlingens grundläggande uppgift utförs dock inte endast i det organiserade församlingsarbetet, utan framför allt i det kristna livet i vardagen. Därför innebär en förändring i enlighet med motionens förslag en begränsning av församlingens grundläggande uppgift.

Gällande den andra motionen om obligatorisk volontärkonsekvensanalys upprepade utskottet att volontärskap inte är betjänt av sådant som kan uppfattas som påbud uppifrån. Enligt utskottet kunde det vara viktigt att i beredningsskedet reflektera över vilka konsekvenser ett beslut kan tänkas få för ideellt engagemang, men att detta inte ska formaliseras som ett obligatorium.

Senast frågan om ideellt engagemang behandlades var vid kyrkomötet 2022. Kyrkolivsutskottet behandlade då en motion (2022:16) där motionärerna föreslog dels en kommunikationsplan till stöd för präster och församlingsledare i syfte att informera om möjligheterna för volontärernas engagemang i församlingen, dels en rikstäckande utbildning för volontärer. Utskottet framhöll att motionen berörde viktiga frågor om volontärernas roll och ställning i Svenska kyrkan samt att utskottet var av uppfattningen att Svenska kyrkan kan bli bättre på att ta emot ideellt engagerade. Med hänsyn till den variation av verksamheter som förekommer i Svenska kyrkan var dock utskottets bedömning att det vore svårt med rikstäckande utbildningar. Utskottet lyfte även fram att utbildningar redan erbjuds genom Ideellt forum samt att den som önskar engagera sig ideellt kan söka efter uppdrag via Volontärbyrån.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:60.
--

Utskottet anser att frågan om ideella och idealitet är en ytterst angelägen fråga inom Svenska kyrkan och inte minst en framtidsfråga. I likhet med motionärerna anser utskottet att ideellas engagemang i kyrkans olika verksamheter handlar om mer än att minska kostnaderna och effektivisera verksamheten. Ideellt engagemang innebär ökad delaktighet och en manifestering av vår kyrkosyn. Som kyrkolivsutskottet framhåller i sitt yttrande utgörs församlingen av de döptas gemenskap och i grunden är det inte någon skillnad mellan anställd och ideell.

Det är enligt utskottets mening viktigt att Svenska kyrkan kontinuerligt arbetar för att finna och vidmakthålla formerna för att på bästa sätt ta tillvara det engagemang som människor vill bidra med i kyrkans verksamheter. Det kan handla om allt ifrån att engagera sig i den diakonala verksamheten till att sjunga i en av Svenska kyrkans många körer. I likhet med vad utskottet anfört tidigare behöver ideellt engagemang växa fram i de lokala sammanhangen. När det gäller förslaget i motion 2023:60 om att uppdra till kyrkostyrelsen att föreslå ändringar i kyrkoordningen för att tydliggöra och inskräpa vikten av ideellt engagemang ser dock inte utskottet hur ett sådant förslag skulle gynna ideellt engagemang i praktiken. Utskottet anser även att det som läronämnden framhöll i sitt yttrande 2016:5y – som finns redovisat i bakgrunden – fortsatt gör sig gällande.

Svenska kyrkans samtliga nivåer behöver enligt utskottets mening fortsätta arbeta aktivt för att få fler människor att engagera sig ideellt. Ett sådant arbete främjas dock enligt utskottets uppfattning inte genom en inskräpning i kyrkoordningen utan behöver främjas på andra sätt. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motion 2023:60 ska avslås.

Uppsala den 6 oktober 2023

På organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Kajsa Walleng, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Roberth Krantz, Ulf Bjereld, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Solveig Oskarsson, Victor Ramström, Anna-Karin Andersson, Elisabeth Kullenberg, Robert Fredriksson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Arne Närström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Peter Lundborg, Eva-Lena Fungmark, Håkan Widepalm, Hanna Hesser Nordin, Magnus Häggblad, Lars B Andersson, Ellen Skånberg, Joakim Månsson Bengtsson, Elisabeth Lindahl och Aina Nordqvist.

Biskoparna Åsa Nyström och Marika Markovits har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:60.

Elisabeth Kullenberg

Särskild mening

Jag avger särskild mening i överensstämmelse med Elisabeth Kullenbergs reservation angående motion 2023:60, till förmån för bifall av motionen.

Hanna Hesser Nordin

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets yttrande 2023:2y

Betydelsen av volontärskap

Till organisationsutskottet

Kyrkolivsutskottets yttrande över motion 2023:60, Betydelsen av volontärskap

Utskottet ställer sig positivt till det motionen föreslår. Vid en eventuell kyrkoordningsändring föreslår dock utskottet att begreppen ideell och idealitet ska användas i stället för begreppet volontärskap. Utskottet vill framhålla att församlingen utgörs av de döptas gemenskap och att det i grunden inte är någon skillnad mellan anställd och ideell. Utskottet har uppfattningen att motivet för stärka idealiteten inte ska drivas av ekonomiska orsaker utan bör motiveras av sådant som rör delaktighet och ägandeskap och ytterst vad kyrkan är.

Uppsala den 4 oktober 2023

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sören Olsson, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Sören Olsson, ordförande, Erik Vikström, Anna Lundberg, David Svensk, Agneta Ivemyr, Lena Petersson, Linda Isberg, Johannes Imberg, Nina Wahlin, Magnus Hedin, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Iris Denstedt-Stigzelius och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Kenneth Norberg, Fredrik Schandorff, Kjell Kallenberg, Xerxes Åkerfeldt, Stig Eriksson, Ingegerd Flock Andersson, Jonas Larsson, Monica Johansson, Lisa Gerenmark, David Castor och Kristina Srbu Kjellgren.

Biskop Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2023:8

Antal ledamöter i kyrkofullmäktige

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2023:99 vari det föreslås en ändring i 3 kap. 5 § kyrkoordningen avseende antalet ledamöter i kyrkofullmäktige. Av nämnda bestämmelse framgår hur många ledamöter det som minst behöver finnas i församlingar med ett visst antal röstberättigade. Enligt förslaget i motionen ska antalet röstberättigade i församlingen justeras uppåt sett i relation till minsta antalet ledamöter i kyrkofullmäktige. I praktiken innebär förslaget att antalet ledamöter i kyrkofullmäktige kommer att kunna minska i många församlingar.

Utskottet konstaterar att många församlingar idag har svårt att tillsätta samtliga mandat i kyrkofullmäktige och att det därför är bra att frågan uppmärksammas och diskuteras. Mot bakgrund av att det kan finnas olika anledningar till att det är ett stort antal lokala enheter som har obesatta mandat, samt att frågan inte varit föremål för utredning, föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:99.

Motionens förslag

Motion 2023:99 av Suzanne Fredborg och Hanna Hesser Nordin, Antal ledamöter i kyrkofullmäktige

Kyrkomötet beslutar att 3 kap. 5 § kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

5 §

Kyrkofullmäktige fastställer antalet ledamöter i fullmäktige. Antalet ledamöter ska bestämmas till ett udda tal och till minst

– 15 i församlingar med högst 5 000 röstberättigade,	– 15 i församlingar med högst 10 000 röstberättigade,
– 25 i församlingar med över 5 000 till och med 20 000 röstberättigade,	– 25 i församlingar med över 10 000 till och med 30 000 röstberättigade,
– 35 i församlingar med över 20 000 röstberättigade.	– 35 i församlingar med över 30 000 röstberättigade.

Antalet ersättare ska utgöra hälften av det antal platser som varje nomineringsgrupp får i fullmäktige. Om det då uppkommer ett decimaltal, avrundas detta till närmast högre hela tal. Det ska alltid utses minst två ersättare från varje nomineringsgrupp som har något mandat.

Med röstberättigad i andra stycket avses en person som uppfyller kraven för rösträtt enligt 33 kap. 2 § den 1 oktober året före valåret.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2024.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över motion 2023:99 i Kn 2023:10y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Gällande ordning

Av 3 kap. 5 § första stycket kyrkoordningen framgår att det är kyrkofullmäktige själv som bestämmer hur många ledamöter som fullmäktige ska ha. Däremot regleras i 5 § andra stycket det minsta antal ledamöter som ska finnas i relation till antalet röstberättigade. Kyrkofullmäktige ska enligt bestämmelsen fastställa antalet ledamöter till ett udda tal och till minst 15 ledamöter i församlingar med högst 5 000 röstberättigade, minst 25 ledamöter i församlingar med över 5 000 till och med 20 000 röstberättigade, samt minst 35 ledamöter i församlingar med över 20 000 röstberättigade. Det står således kyrkofullmäktige fritt att besluta att det ska väljas fler ledamöter än nämnda minimiantal. Vad som sägs om församlingar gäller även för pastorat.

Antalet ersättare ska enligt 3 kap. 5 § tredje stycket utgöra hälften av det antal platser som varje nomineringsgrupp får i fullmäktige. I händelse av ett decimaltal ska detta avrundas uppåt till närmsta högre tal. En nomineringsgrupp som fått mandat ska dock alltid ha minst två ersättare, även om gruppen enbart har ett eller två mandat i fullmäktige. Hur många ersättare det kommer finnas beror således på hur valet har fallit ut.

Av 38 kap. 62 § framgår att mandaten i kyrkofullmäktige fördelas proportionellt mellan nomineringsgrupperna på grundval av valresultatet. Vidare stadgas i 63 § att om en grupp får fler platser i kyrkofullmäktige än gruppen har anmälda kandidater på grupp- och kandidatförteckningen, blir platserna obesatta under mandatperioden.

Tidigare bestämmelser i kyrkoordningen

Bestämmelsen i 3 kap. 5 § fick sin nuvarande lydelse den 1 januari 2014 efter beslut av 2012 års kyrkomöte att bifalla de förslag till ändringar som lagts fram av kyrkostyrelsen i skrivelsen KsSkr 2012:5 Strukturfrågor. Enligt den ordning som gällde före strukturreformen hade olika minimiantal gällt för församlingars kyrkofullmäktige respektive samfällda kyrkofullmäktige. I församlingars kyrkofullmäktige gällde att det skulle vara minst 15 ledamöter vid högst 5 000 röstberättigade i församlingen, minst 19 ledamöter i församlingar med över 5 000 till och med 10 000 röstberättigade samt minst 25 ledamöter i församlingar med över 10 000 röstberättigade. I samfällda kyrkofullmäktige gällde att det skulle vara minst 15 ledamöter i samfälligheter med högst 5 000 röstberättigade, minst 25 ledamöter i samfälligheter med över 5 000 till och med 20 000 röstberättigade, minst 35 ledamöter i samfälligheter med över 20 000 till och med 40 000 röstberättigade samt minst 45 ledamöter i samfälligheter med över 40 000 röstberättigade.

Anledningen till att minimiantalet gällande antalet ledamöter i kyrkofullmäktige generellt sett justerades nedåt – särskilt i förhållande till vad som tidigare gällt för samfällda kyrkofullmäktige – motiverades bland annat utifrån att det inte längre skulle gälla någon valkretsindelning för val till kyrkofullmäktige. I förhållande till vad som tidigare gällt för fullmäktige i församlingar ökade dock minimiantalet – från 19 till 25 ledamöter – för de församlingar som har över 5 000 och till och med 10 000 röstberättigade. Någon särskild motivering till den förändringen går inte att finna i förarbetena.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Redan innan ovan nämnda ändring i kyrkoordningen trätt i kraft inkom en motion (2013:28) till kyrkomötet vari det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att följa upp hur församlingar med högst 5 000 röstberättigade kunnat tillsätta ledamöter och ersättare till kyrkofullmäktige efter valet 2013. Organisationsutskottet som behandlade motionen i sitt betänkande O 2013:6 delade motionärens uppfattning att utfall och erfarenheter av de förändrade kraven på minimiantalet fullmäktigeledamöter i församlingar och pastorat borde analyseras. Utskottet föreslog sammantaget, med anledning av motionen, att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att inom ramen för en utvärdering av 2013 års kyrkoval göra en analys och eventuellt föreslå ändringar när det gäller de förändrade kraven på minimiantalet ledamöter i kyrkofullmäktige. Kyrkomötet följde förslaget.

I samband med 2015 års kyrkomöte återrapporterade kyrkostyrelsen i sin skrivelse KsSkr 2015:2, *Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2014*, nämnda uppdrag. Av återrapporteringen framgår att en promemoria hade upprättats och remitterats. I promemorian konstaterades att förmågan att besätta mandat i kyrkofullmäktige efter de förändrade minimikraven inte hade visat sådana problem som motiverade att åter ändra bestämmelserna. Kyrkostyrelsen framhöll dock att det fanns skäl att följa utvecklingen i syfte att säkerställa att kyrkoordningen innehåller ändamålsenliga bestämmelser om fullmäktiges storlek.

Frågan om antalet ledamöter i kyrkofullmäktige behandlades på nytt vid kyrkomötet 2015 efter att det inkommit en motion med förslag om att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av kyrkoordningens bestämmelser om antalet ledamöter i kyrkofullmäktige. Organisationsutskottet behandlade motionen i sitt betänkande O 2015:4, där utskottet i sina överväganden anförde följande.

Utskottet noterar inledningsvis att det vare sig i kyrkostyrelsens skrivelse (KsSkr 2012:5) eller i Strukturutredningens slutbetänkande *Närhet och samverkan*, SKU 2011:2, gavs någon särskild motivering till förändringen avseende minimiantalet ledamöter i kyrkofullmäktige i församlingar med över 5 000 till och med 10 000 röstberättigade. Mot bakgrund av detta delar utskottet motionärernas bedömning att det är viktigt att följa utvecklingen i de församlingar som påverkades av kyrkomötesbeslutet 2012, såsom även kyrkostyrelsen redovisar i skrivelse 2015:2 *Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2014*. Med beaktande av detta vill utskottet ändå poängtera att ledamötsplatserna i kyrkofullmäktige kunde besättas vid kyrkovalet 2013. Utskottet gör därmed bedömningen att frågan är för tidigt väckt.

Utskottet gör också bedömningen att det är viktigt med en bred delaktighet och ett brett engagemang. Ett sätt att uppnå detta är att inte ha för små beslutande organ. Utskottet noterar också att det i större utsträckning än idag går att få fler unga som förtroendevalda och att detta

kan bidra till att besätta platserna i kyrkofullmäktige. Utskottet vill poängtera vikten av fler engagerade unga i Svenska kyrkan.

Utskottet föreslog sammanfattningsvis avslag på motionen, vilket även blev kyrkomötets beslut.

Utvärdering efter kyrkovalet 2021

I utvärderingarna efter kyrkovalet 2021 – men även under kyrkovalet – har stift och valnämnder lyft att det blir allt svårare att fylla det antal minimiplatser i kyrkofullmäktige som krävs enligt kyrkoordningen. Frågan behandlades även våren 2023 vid en indelningskonferens, med deltagare från stiftet och nationell nivå.

Efter kyrkovalet 2021 var det totalt 152 lokala enheter som hade obesatta mandat i kyrkofullmäktige. I tre av dessa enheter var antalet som kandiderade redan från början färre än det antal mandat som skulle tillsättas i kyrkofullmäktige och i två av valkretsarna/enheterna var antalet kandidater lika med antalet platser. Därtill var det 132 enheter – inkluderat de tre nämnda enheterna ovan – som efter valet hade färre antal ersättare än vad som är stadgat enligt kyrkoordningen. De flesta av dessa enheter – 69 stycken – tillhörde församlingar/pastorat där antalet mandat i kyrkofullmäktige ska vara minst 25. Bland enheter som ska ha minst 15 mandat var det 60 enheter som hade ersättarbrist, medan motsvarande siffra var fyra för enheter med minst 35 mandat i kyrkofullmäktige.

Av de 132 enheterna med ersättarbrist har kyrkofullmäktige i 26 av dessa beslutat om ett högre antal mandat än det minimiantal som anges i kyrkoordningen, varav 23 är enheter med högst 5 000 röstberättigade.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:99.

Som framgår av bakgrundsbeskrivningen finns det ett stort antal lokala enheter som efter kyrkovalet 2021 har obesatta mandat i kyrkofullmäktige. Mot bakgrund av att ett stort antal enheter har ersättarbrist kan därtill förutspås att antalet obesatta mandat kommer att öka allteftersom mandatperioden fortlöper. I likhet med vad motionärerna anför anser utskottet att det är problematiskt med obesatta mandat i kyrkofullmäktige och att det därför är viktigt att frågan lyfts och diskuteras. Samtidigt noterar utskottet det som framgår ovan i bakgrundsbeskrivningen om att ett antal av de enheter som har ersättarbrist har beslutat om ett högre antal mandat än det minimiantal som anges i kyrkoordningen.

Även om utskottet anser att det är problematiskt att många lokala enheter har obesatta mandat i kyrkofullmäktige, är utskottets uppfattning att problematiken inte enbart handlar om den reglering som finns i kyrkoordningen om minsta antalet ledamöter utan att det även finns anledning att fundera på sambandet mellan antalet namn på nomineringsgruppernas valsedlar och antalet obesatta mandat. Kyrkoordningen reglerar inte hur många namn som minst måste finnas på en valsedel, utan detta är upp till nomineringsgrupperna själva att bestämma. Vid få namn på en valsedel ökar risken för att en nomineringsgrupp inte har möjlighet att tillsätta ett mandat som tillfallit gruppen. Problembilden är således enligt utskottets uppfattning möjligen mer komplex än vad som ges uttryck för i motionen. Som kyrkorättsnämnden påpekat har inte heller den föreslagna ändringen i kyrkoordningen varit föremål för någon utredning, vilket även utskottet ser som en brist. I sammanhanget konstaterar utskottet att det exempelvis saknas uppgifter i motionen om skälen för

varför antalet röstberättigade föreslås justeras från 5 000 röstberättigade till just 10 000 röstberättigade vad gäller kyrkofullmäktige som ska ha minst 15 ledamöter.

Som nämnts ovan anser utskottet att frågan om obesatta mandat är viktig att uppmärksamma då det är ett problem när platser till Svenska kyrkans beslutande organ står tomma. Vad som ytterst är anledningen till att det finns obesatta mandat i ett stort antal lokala enheter, samt hur problemet på ett ändamålsenligt sätt bör åtgärdas, är dock något som enligt utskottets uppfattning inte kan besvaras utan att frågan varit föremål för utredning. I sammanhanget noterar utskottet att kyrkostyrelsen i sin skrivelse KsSkr 2023:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2023–2026 planerar att under 2024 tillsätta en utredning om kyrkans demokrati för att ta fram faktaunderlag inom några större strukturella inomkyrkliga områden.

Mot bakgrund av det ovan anförda anser utskottet att motion 2023:99 ska avslås.

Uppsala den 5 oktober 2023

På organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Kajsa Walleng, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Robert Krantz, Ulf Bjereld, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Solveig Oskarsson, Victor Ramström, Anna-Karin Andersson, Elisabeth Kullenberg, Robert Fredriksson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sebastian Ekeröth Clausson, Arne Närström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Peter Lundborg, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Magnus Häggblad, Lars B Andersson, Ellen Skånberg, Joakim Månsson Bengtsson och Elisabeth Lindahl.

Biskoparna Åsa Nyström och Marika Markovits har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:99.

Elisabeth Kullenberg

Särskild mening

Jag avger särskild mening i överensstämmelse med Elisabeth Kullenbergs reservation angående motion 2023:99, till förmån för bifall av motionen.

Hanna Hesser Nordin

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2023:10y

Antal ledamöter i kyrkofullmäktige

Kyrkorättsnämndens yttrande över motion 2023:99 Antal ledamöter i kyrkofullmäktige

I motion 2023:99 konstateras bland annat följande. Kyrkomötet 2012 ändrade gränserna för minsta antalet ledamöter i kyrkofullmäktige. Av kyrkomötets beslut framgår att man ska följa utvecklingen av de nya antalen. För många församlingar och pastorat innebar ändringen 2012 en avsevärd ökning av antalet ledamöter från minst 25 till minst 35 ledamöter. Följden har blivit att det på många håll visat sig vara svårt att få fram ett tillräckligt stort antal namn till kyrkofullmäktigelistan. Vidare medför det förhållandet att ledamöter och ersättare avflyttar, avlider eller avsäger sig sin plats att vakanser uppstår, då inte tillräckligt många namn funnits med på listan från början. Mot bakgrund av detta föreslås kyrkomötet besluta att 3 kap. 5 § kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

5 §

Kyrkofullmäktige fastställer antalet ledamöter i fullmäktige. Antalet ledamöter ska bestämmas till ett udda tal och till minst

– 15 i församlingar med högst 5 000 röstberättigade,	– 15 i församlingar med högst 10 000 röstberättigade,
– 25 i församlingar med över 5 000 till och med 20 000 röstberättigade,	– 25 i församlingar med över 10 000 till och med 30 000 röstberättigade,
– 35 i församlingar med över 20 000 röstberättigade.	– 35 i församlingar med över 30 000 röstberättigade.

Antalet ersättare ska utgöra hälften av det antal platser som varje nomineringsgrupp får i fullmäktige. Om det då uppkommer ett decimaltal, avrundas detta till närmast högre hela tal. Det ska alltid utses minst två ersättare från varje nomineringsgrupp som har något mandat.

Med röstberättigad i andra stycket avses en person som uppfyller kraven för rösträtt enligt 33 kap. 2 § den 1 oktober året före valåret.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2024.

I sitt yttrande 2018:2y gjorde kyrkorättsnämnden följande påpekanden om vad som ur formell synvinkel behöver gälla när beslut om ändringar i kyrkoordningen ska fattas.

Det finns en reguljär uppställning av förslag till ändringar i kyrkoordningen. I en ingress anges alla ändringsförslag. Därefter följer kyrkoordningstexten med de stycken där ändringar föreslås skriven i två spalter och med direkta ändringar skrivna med kursiv. Slutligen finns en

avslutning där tid för ikraftträdande och eventuella införandebestämmelser i övrigt anges. En standardiserad uppställning av detta slag bidrar till att skapa klarhet om ett förslags och ett besluts innehåll. Även om detta blir av större betydelse vid mer omfattande ändringar är det av värde att alltid följa samma mall.

Kyrkorättsnämnden konstaterar att beslutsförslaget i den aktuella motionen inte fullt ut följer ovannämnda mall och att det saknas uppgift om behovet av övergångsbestämmelser, vilket kyrkorättsnämnden ser som en brist.

Kyrkorättsnämnden har tidigare konstaterat att ändringar i kyrkoordningen som inte är rent triviala men rör frågor av principiell betydelse behöver beredas på ett sådant sätt att olika konsekvenser blir väl belysta, se kyrkorättsnämndens yttranden 2018:2y och 2021:4y. Det är inte givet på förhand vad detta ska betyda i fråga om ett visst förslag. Med rent triviala ändringar avses primärt rättelser och liknande som inte innebär någon egentlig saklig förändring. Ändringar av principiell betydelse är regelmässigt föremål för utredning och därtill en sådan bredare granskning som en remissbehandling medför.

Kyrkorättsnämnden konstaterar att det i motion 2023:99 framlagda förslaget inte har varit föremål för utredning och en sådan bredare granskning som en remissbehandling medför. Detta ser kyrkorättsnämnden som en brist.

Kyrkorättsnämnden konstaterar vidare följande. Enligt 3 kap. 7 § kyrkoordningen ska ledamöter och ersättare väljas för fyra år räknat från och med den 1 januari året efter valåret. Innevarande mandatperiod sträcker sig från 2022 till och med 2025. Om kyrkofullmäktige beslutar att antalet ledamöter ska ändras, ska beslutet för att gälla ha anmälts till stiftsstyrelsen senast den 1 mars under valåret i enlighet med 3 kap. 6 § kyrkoordningen. Kyrkorättsnämnden anser att ett beslut om ändrade krav på antal ledamöter och ersättare i kyrkofullmäktige med hänvisning till ovannämnda bestämmelser inte bör införas och träda i kraft mitt under pågående mandatperiod, på det sätt som motionen föreslår. Det skulle medföra att frågan om behovet av ändringar under innevarande mandatperiod väcks hos församlingar och pastorat samt att de församlingar och pastorat som enligt motionens förslag skulle klara sig med färre ledamöter och ersättare i sina kyrkofullmäktige kanske skulle vilseledas att tro att förändringar kan beslutas och införas så snart en ny kyrkoordningsbestämmelse träder i kraft. Om en ändring lik den motionen föreslår ska genomföras bör tidpunkten för ikraftträdandet anpassas till kommande kyrkoval. Detta innebär att sittande kyrkofullmäktige i enlighet med 3 kap. 6 § kyrkoordningen behöver kunna fatta beslut om ändrat antal ledamöter (och ersättare) samt anmäla beslutet till stiftsstyrelsen senast den 1 mars under valåret (2025). Valet behöver därefter förrättas utifrån det nya fastställda antalet ledamöter och ersättare. Detta kan kyrkomötet möjliggöra exempelvis genom att komplettera motionens förslag och kyrkomötets beslut med övergångsbestämmelser som möjliggör nämnda förfarande.

Utöver dessa påpekanden har kyrkorättsnämnden utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Uppsala den 31 augusti 2023

På kyrkorättsnämndens vägnar,

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

O 2023:8
Bilaga 1

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz (ordförande), Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Margareta Andersson, Mattias Benke, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2023:9

Kyrkoavgiftens användning på lokal nivå

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:64 som berör kyrkoavgiftens användning på lokal nivå. I motionen föreslås kyrkostyrelsen få i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som dels förtydligar församlingens uppgift och kyrkoavgiftens koppling till densamma, dels klargör upp till vilken nivå kyrkoavgiften får användas som direktbidrag till insamlingsändamål.

Utskottet anser att frågan om hur kyrkoavgiften ska användas är en fråga som församlingarna själva ska ha mandat att bestämma över och att eventuella tveksamheter rörande hur avgiften används får hanteras av stiftens inom ramen för stiftens främjande och tillsyn. Utskottet föreslår därför att motion 2023:64 avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2023:64, punkt 1,
2. avslå motion 2023:64, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2023:64 av Jonas Noréus, Kyrkoavgiftens användning på lokal nivå

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som

1. förtydligar församlingens uppgift och kyrkoavgiftens koppling till densamma,
2. klargör upp till vilken nivå kyrkoavgiften får användas som direktbidrag till insamlingsändamål.

Bakgrund

Gällande bestämmelser

Av 2 kap. 1 § första stycket kyrkoordningen framgår att församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Vidare framgår det av andra stycket att församlingen har ansvar för den kyrkliga verksamheten för alla som vistas i församlingen samt att det finns särskilda bestämmelser om skyldigheten att tillhandahålla dop, konfirmation, vigsel och begravningsgudstjänst. Sistnämnda stycke tydliggör att en lokaliseringsprincip gäller i Svenska kyrkan. Principen knyter an till vistelsebegreppet, vilket betyder att församlingen

inom sitt territorium ansvarar för den kyrkliga verksamheten för *alla* som vistas inom församlingens gränser, tillfälligt eller under en längre tid.

Oaktat lokaliseringsprincipen får församlingen, enligt tredje stycket, lämna bidrag till internationell diakoni och mission. Då församlingen är en del av den världsvida kyrkan har det bedömts rimligt att församlingen också bör ha möjlighet att bidra till angelägen verksamhet utanför landets gräns genom en uttrycklig reglering om detta i kyrkoordningen. Formuleringen ”lämna bidrag till” innebär dock en viss begränsning sett till vad församlingen får göra. Församlingen får exempelvis inte sända ut hjälp- arbetare eller egna missionärer som avlönas med utdebiterade medel – då detta är en uppgift för Svenska kyrkans nationella nivå – utan endast lämna ekonomiska bidrag till sådan verksamhet. Av ett avgörande från överklagandenämnden från 2006 framgår att det är möjligt för en församling att ge bidrag inte endast till Svenska kyrkans internationella verksamhet, utan även till andra organisationer som bedriver internationell diakoni och mission (se ÖN 2006/3).

Avslutningsvis framgår det av 2 kap. 1 § fjärde stycket att församlingen ska anställa och avlöna den personal samt anskaffa och underhålla den egendom som behövs för församlingens verksamhet. För församlingar som samverkar i ett pastorat är det pastoratet som fullgör de uppgifter som anges i tredje och fjärde stycket i och med pastoratets ekonomiska ansvar för alla församlingens uppgifter.

I inledningstexten till andra avdelningen i kyrkoordningen anges att ”[s]yftet med församlingens grundläggande uppgift är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas. Allt annat som församlingen utför är stöd för och en konsekvens av denna grundläggande uppgift.”

Kyrkoordningens reglering av den grundläggande uppgiften är identisk med vad som anges i 4 § andra stycket lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan. Av Centralstyrelsens skrivelse inför relationsändringen framgår att det inte finns några hinder för Svenska kyrkan att inomkyrkligt ytterligare precisera eller exemplifiera den grundläggande uppgiften. Så har dock inte skett, främst med motiveringen att det knappast går att göra en uppräknning av alla församlingens angelägenheter som kan göra anspråk på att vara fullständig och heltäckande. I skrivelsen lyfts även fram att mer preciserade angelägenheter kan behöva beskrivas på olika sätt allt eftersom samhället och Svenska kyrkans arbetsformer utvecklas, medan de grundläggande uppgifterna får förutsättas vara mer beständiga över tid. Beskrivningen av församlingens uppgifter ska således ses som en sammanfattning av det som församlingen ska ägna sig åt (se CsSkr 1999:3 s. 2–70).

Finansiering av den grundläggande uppgiften

Alla Svenska kyrkans medlemmar som har en beskattningsbar inkomst i Sverige betalar kyrkoavgift. Skyldigheten framgår av 7 och 8 §§ lagen om Svenska kyrkan, där det bland annat stadgas att den som tillhör Svenska kyrkan ska betala lokal och regional kyrkoavgift samt att det är församlingen som beslutar om den lokala kyrkoavgiften. Sistnämnda betyder att det är kyrkofullmäktige som bestämmer hur stor kyrkoavgift som ska tas ut i församlingen/pastoratet. Kyrkoavgiften ska alltid bestämmas till ett procenttal av den kyrkotillhöriges beskattningsbara inkomst. De närmare bestämmelserna om hur avgiftsuppbörden ska ske framgår av lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund och lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annans menighets utdebitering av skatt, m.m.

Ytterligare bestämmelser om kyrkoavgift finns i 42 kap. 2–6 §§ kyrkoordningen. I inledningstexten till 42 kap. kyrkoordningen anges att ”[d]et är ett gemensamt ansvar

för alla som tillhör Svenska kyrkan att efter sin förmåga bidra till de ekonomiska förutsättningarna för kyrkans verksamhet.” I den kyrkolag som gällde till och med år 1999 fanns en så kallad kompetensregel som angav vad de kyrkokommunalt utdebiterade skattemedlen fick användas till. Regeln innebar att skattemedlen inte fick användas för verksamhet som bedömdes ligga utanför det som beskrevs som ”främjande av kyrkans gudstjänstliv och undervisning samt diakoni och evangelisation.” Även avgränsningen mellan församlingens och den borgerliga kommunens kompetens klargjordes. Kyrkoordningen innehåller ingen uttrycklig kompetensreglering som stadgar vad kyrkoavgiften får användas till. Av förarbetena till kyrkoordningen framgår emellertid att bestämningen i kyrkoordningen av församlingens uppgifter är avsedd att fungera som en kompetensreglering i den meningen att församlingen inte får använda sina avgiftsmedel för andra än de angivna uppgifterna (CsSkr 1999:3 s. 2–336).

I 47 kap. kyrkoordningen finns närmare bestämmelser om budgetens innehåll och om budgetprocessen. Av 1 § framgår att målsättningen för den ekonomiska förvaltningen är god ekonomisk hushållning i verksamheten och att församlingen/pastoratet ska ha en ekonomisk ställning som utgör en betryggande buffert för ekonomiska påfrestningar. Enligt 47 kap. 4 § andra stycket ska budgeten innehålla en plan för verksamheten och ekonomin under budgetåret samt uppgift om kyrkoavgiften. Kravet på en verksamhetsplan markerar att det är kyrkofullmäktige som ytterst avgör mål och inriktning för de olika verksamhetsgrenarna och som ytterst bestämmer hur de ekonomiska resurserna ska fördelas. Av 57 kap. 5 § framgår att det för varje församling ska finnas en församlingsinstruktion – eller om flera församlingar bildar ett pastorat en gemensam församlingsinstruktion – och vad den ska innehålla. Budgeten måste således utformas enligt det som gäller enligt den fastställda församlingsinstruktionen.

När det gäller möjligheten för en församling att ge bidrag till internationell diakoni och mission framgår det av 47 kap. 10 § att en församling – som alternativ till direktbidrag – kan göra ideella placeringar hos organ som i sin tur lånar ut pengar med samma syfte. Om en församling placerar medel ideellt ska detta enligt nämnda bestämmelse redovisas särskilt i balansräkningen.

Det är möjligt att komplettera kyrkoavgiften med annan typ av finansiering av den grundläggande uppgiften. Det är alltså inte arten av finansiering som avgör om en verksamhet är en del av den grundläggande uppgiften utan verksamheten i sig.

Överklagandenämndens avgörande 2022/2

Överklagandenämnden har i ett ärende från 2022 prövat frågan om vad som rymms inom församlingens grundläggande uppgift och om användande av medel från kyrkoavgiften (ÖN 2022/2). I det aktuella fallet hade kyrkofullmäktige i ett pastorat beslutat att bevilja ett tilläggsanslag till budget 2021 om 2,7 miljoner kronor för återställning av gravar. En begäran om beslutsprövning ingavs till domkapitlet, vari den klagande yrkade att domkapitlet skulle upphäva kyrkofullmäktiges beslut som vederbörande menade stod i strid med 2 kap. 1 § kyrkoordningen. Domkapitlet konstaterade i sina överväganden att kyrkogårdar i allmänhet huvudsakligen torde förknippas med begravningsverksamheten – som finansieras med begravningsavgiften – men att det kan vara motiverat att finansiera vissa kostnader på kyrkogårdar med kyrkoavgiften om inte kostnaden bedöms kunna regleras på annat sätt. Domkapitlet ansåg således sammantaget att det aktuella beslutet inte stred mot 2 kap. 1 § kyrkoordningen.

Beslutet överklagades till överklagandenämnden som i sitt avgörande pekade på att det inte finns en uppräknning i kyrkoordningen av alla församlingens angelägenheter som kan göra anspråk på att vara fullständig eller heltäckande. Vidare framhölls att detta får anses naturligt med tanke på att vad som inryms i den grundläggande

uppgiften kan förändras och utvecklas över tid. Överklagandenämnden konstaterade vidare att gränsdragningen mellan vad som ingår i församlingens grundläggande uppgift och vad som ska anses vara hänförligt till begravningsverksamheten inte är alldeles klar. Nämnden pekade bland annat på att det inte fanns skäl att ifrågasätta pastoratets uppgifter om att det bland annat förekom friluftsgudstjänster i miljön på kyrkogårdarna – verksamhet hänförlig till församlingens grundläggande uppgift och därmed möjlig att finansiera med kyrkoavgiften. Sammanfattningsvis anförde nämnden att "[o]klarheten i regleringen medför att församlingarna får tillerkännas en viss marginal för sina bedömningar. Beslutet kan mot den bakgrunden inte anses strida mot 2 kap. 1 § kyrkoordningen."

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet har ett flertal gånger behandlat motioner som på olika sätt berört portalparagrafen i 2 kap. 1 § om församlingens grundläggande uppgift. Samtliga motioner har avslagits. Bland annat behandlade organisationsutskottet år 2013 i sitt betänkande O 2013:3 fyra motioner vari det föreslogs att kyrkomötet skulle besluta om att införa förklaringar av varje del av församlingens grundläggande uppgift i kyrkoordningen. Utskottet konstaterade – i likhet med läronämnden (Ln 2013:4y) – att kyrkoordningens reglering av den grundläggande uppgiften medvetet är utformad för att ge tolkningsutrymme för lokal och regional tillämpning. Enligt utskottet riskerade den föreslagna detaljerade beskrivningen av de olika aspekterna av den grundläggande uppgiften att omöjliggöra mångfalden av lokala gestaltningar, vilket innebar att den stod i strid med regleringens syfte och funktion. Utskottet hänvisade även till kyrkorättsutskottets yttrande (2013:4y) vari utskottet påpekat att det är viktigt att det tydligt framgår även av kyrkoordningen att den grundläggande uppgiften är en sammanhållen uppgift med fyra aspekter på kyrkans liv och uppdrag och att det inte går – varken praktiskt eller teoretiskt – att dra några skarpa gränser mellan dessa. Senast frågan behandlades var vid kyrkomötet 2022 då organisationsutskottet i sitt betänkande O 2022:7 behandlade motion 2022:3 vari det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag till omformulering av 2 kap. 1 § kyrkoordningen i förhållande till begreppet mission. Två liknande motioner hade även behandlats vid kyrkomötet 2018 (se O 2018:4). Organisationsutskottet som i sitt betänkande 2022:7 föreslog avslag på motionen framförde bland annat att en ändring av portalparagrafen 2 kap. 1 § kyrkoordningen kräver ett omfattande läroarbete och hänvisade till vad läronämnden anført i sitt yttrande (2022:4y) om att församlingens grundläggande uppgift är en. För en mer utförlig redovisning av de ärenden i kyrkomötet där frågan om portalparagrafen tidigare berörts hänvisas till organisationsutskottets betänkande O 2018:4.

Utskottets överväganden

<p>Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:64.</p>

I likhet med vad utskottet anført i tidigare yttranden som rört förslag till ändringar i 2 kap. 1 § kyrkoordningen om församlingens grundläggande uppgift, bör varsamhet iaktas vad gäller justeringar i nämnda portalparagraf. Bestämmelsen beskriver vad som är församlingens uppgift – vilket församlingen har att följa. Hur de respektive uppgifterna närmare ska genomföras avgör dock församlingen själv eller gemensamt om flera församlingar bildar ett pastorat. Utskottet anser att det mandat som församlingarna har att inom ramen för budgetarbetet bestämma hur kyrkoavgiften ska användas

för att uppfylla församlingens uppgifter är väl avvägd, inte minst utifrån ett demokratiskt perspektiv. Om det finns tveksamheter rörande storleken på någon församlings direktbidrag till insamlingsändamål är detta vidare en fråga som bör hanteras av stiftet inom ramen för dess främjande och tillsyn. Sammantaget anser utskottet således inte att det finns behov av något förtydligande i kyrkoordningen på det sätt som motionären gör gällande, varför utskottet föreslår att motion 2023:64 ska avslås.

Uppsala den 5 oktober 2023

På organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Kajsa Walleng, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Roberth Krantz, Ulf Bjereld, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Solveig Oskarsson, Victor Ramström, Anna-Karin Andersson, Elisabeth Kullenberg, Robert Fredriksson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sebastian Ekeröth Clausson, Arne Närström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Peter Lundborg, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Magnus Häggblad, Lars B Andersson, Ellen Skånberg, Joakim Månsson Bengtsson och Elisabeth Lindahl.

Biskoparna Åsa Nyström och Marika Markovits har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2023:10

Mötestider för beslutande organ

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2023:32 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att förorda att möten inom Svenska kyrkans förtroendemannaorgan huvudsakligen förläggs utanför kontorstider. Utskottet, som menar att dessa frågor med fördel löses lokalt och att det inte är en fråga som den nationella nivån kan eller ska agera i, föreslår avslag på motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:32.

Motionens förslag

Motion 2023:32 av Margaretha Herthelius och Olov Lindquist, Mötestider för beslutande organ

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att förorda att möten inom Svenska kyrkans förtroendemannaorgan huvudsakligen förläggs utanför kontorstider, så att även yrkesverksamma får möjlighet att delta i den demokratiska processen fullt ut inom Svenska kyrkan.

Bakgrund

Gällande bestämmelser

Med förtroendevalda i kyrkoordningens mening avses enligt 33 kap. 1 § kyrkoordningen, de personer som vid kyrkliga val har utsett till ledamöter, ersättare och ordförande i beslutande och verkställande organ inom Svenska kyrkan.

Beslutande organ på lokal nivå är kyrkofullmäktige, interimisdelegerade, församlingsdelegerade i samfälligheten Gotlands kyrkor och begravningsdelegerade i begravningsamfälligheten i Göteborg, på regional nivå stiftsfullmäktige och på den nationella nivån kyrkomötet. För samtliga dessa organ är det uttryckligt reglerat i kyrkoordningen eller andra Svenska kyrkans bestämmelser att organen själva bestämmer när ordinarie sammanträden ska hållas. Kyrkomötets presidium beslutar efter samråd med kyrkostyrelsen och företrädare för nomineringsgrupperna om tid, plats och lokaler för kyrkomötets sammanträden (1 kap. 3 § kyrkomötets beslut [1999:3] om arbetsordning för kyrkomötet).

Verkställande organ är på lokal nivå kyrkoråd, församlingsråd, valnämnd, interimisstyrelse, Domkyrkorådet i Lund och tillsättningsnämnd enligt 34 kap. 12 §,

på regional nivå stiftsstyrelse och av stiftsfullmäktige valda nämnder och på den nationella nivån kyrkostyrelsen. För de verkställande organen är det uttryckligt reglerat i kyrkoordningen att organen själva bestämmer när ordinarie sammanträden ska hållas. För domkyrkorådet i Lund finns inga bestämmelser om när sammanträden ska hållas vilket torde vara liktydigt med att rådet själva bestämmer tiderna.

Ledighet för kyrkliga förtroendeuppdrag

Enligt kyrkolagen (1992:300) som gällde fram till den 31 december 1999 hade förtroendevalda rätt till den ledighet från sina anställningar som krävdes för uppdragen (12 kap. 10 § kyrkolagen). Begreppet förtroendevalda hade dock i kyrkolagen en definition som skiljde sig från den som gäller enligt kyrkoordningen. Med förtroendevalda enligt kyrkolagen avsågs enligt 12 kap. 1 § valda ledamöter och ersättare i kyrkofullmäktige, församlingsdelegerade, kyrkorådet och övriga nämnder samt beredningar. Med förtroendevald avsågs också revisorer och revisorsersättare, ordföranden och vice ordförande i kyrkostämman, samt kyrkoherden eller någon annan präst om denne hade utsetts till ordförande eller vice ordförande i kyrkorådet.

Genom överenskommelsen mellan kyrkan och staten inför relationsändringen fick kyrkligt förtroendevalda under en övergångstid om tio år fortsatt rätt till ledighet för sina uppdrag. I 8 § lagen (1998:1592) om införande av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan finns en numera obsolet bestämmelse som anger att ledamöter och ersättare i beslutande församlingar hos Svenska kyrkans organisatoriska delar samt ledamöter och ersättare i kyrkomötet till och med den 31 december 2009 har rätt till den ledighet från sina anställningar som behövs för uppdragen. Detsamma gäller de personer som ingår i styrelse eller motsvarande organ inom Svenska kyrkan.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:32.
--

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är viktigt, inte minst för att få in fler yrkesverksamma och studerande i kyrkans beslutande och verkställande organ, att möten med förtroendemannanorganen förläggs så att så många som möjligt kan delta. Enligt utskottet, som delar den uppfattning som framförs i motionssvaret från De Ungas Kyrkomöte, innebär detta dock inte alltid och överallt att det är just kontorstider som måste undvikas då många kan arbeta både helger och kvällar.

I de fall problem uppstår löses dessa med fördel lokalt där man kan föra en dialog kring vilka tider som passar bäst just för det aktuella organet. Utskottet menar vidare att detta inte är, och inte heller bör vara, en fråga som den nationella nivån kan eller ska agera i såsom föreslås i motion 2023:32. Därför föreslår utskottet att motionen avslås.

På organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Robert Krantz, Ulf Bjereld, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Solveig Oskarsson, Victor Ramström, Anna-Karin Andersson, Elisabeth Kullenberg, Robert Fredriksson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sebastian Ekeröth Clausson, Arne Närström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Peter Lundborg, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Magnus Häggblad, Lars B Andersson, Ellen Skånberg, Joakim Månsson Bengtsson och Elisabeth Lindahl.

Biskoparna Åsa Nyström och Marika Markovits har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:32.

Olov Lindquist

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2023:11

Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd. Organisationsutskottet föreslår att kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd till handlingarna.

Bakgrund

Svenska kyrkans valprovsningsnämnd är enligt 10 kap. 9 § kyrkoordningen ett särskilt organ för att pröva överklaganden av val. Valprovsningsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen, vilket innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur nämnden hanterar enskilda ärenden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av valprovsningsnämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen. Någon granskning av hur valprovsningsnämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

I 4 kap. 7 § tredje stycket kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om arbetsordning för kyrkomötet anges att organisationsutskottet bereder till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd.

Nämndens verksamhetsberättelse

Valprovsningsnämndens verksamhet har liksom tidigare varit inriktad på att avgöra inkomna ärenden på ett rättssäkert och effektivt sätt samt att detta ska ske utan onödigt dröjsmål. Särskilt när det gäller beslut som föregår ett val och har betydelse för detta är det viktigt att besluten fattas snabbt så att eventuella ändringar av de överklagade besluten kan verkställas.

Under året har fyra ärenden registrerats hos Valprovsningsnämnden. Förutom verksamhetsberättelsen för 2021 rörde det sig om inbjudningar att lämna synpunkter på promemoriorna *Kyrkostyrelsens mandat att tillhandahålla administrativa tjänster* (VN 2022-1), *Handläggningsregler i domkapitlen m.m.* (VN 2022-3) och *Domkyrkan som katedral – identitet och uppdrag* (VN 2022-4). Nämnden tillstyrkte vissa förslag som rörde nämndens verksamhet i promemorian *Handläggningsregler i domkapitlen m.m.* När det gäller de två övriga promemoriorna avstod nämnden från att yttra sig.

Anledningen till det var att promemoriorna inte innehöll några förslag som rörde nämndens verksamhet.

Valprövningsnämnden har redan tidigare år noterat att antalet överklagade beslut har minskat något, särskilt i samband med val. Den bedömningen anses kvarstå även under år 2022, som inte var ett valår.

Valprövningsnämnden har inte några förslag eller synpunkter att föra fram när det gäller ett eventuellt behov av översyn av bland annat bestämmelserna i kyrkoordningen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans valprövningsnämnd till handlingarna.

Avsikten med verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Valprövningsnämndens verksamhet. Kyrkomötet har inte heller att ta ställning till om nämndens sätt att utföra sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed har inte heller utskottet att värdera hur nämndens verksamhet bedrivs. Utskottet har inte heller i övrigt funnit skäl att ta upp någon särskild fråga utifrån verksamhetsberättelsen. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Uppsala den 4 oktober 2023

På organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Roberth Krantz, Ulf Bjereld, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Solveig Oskarsson, Victor Ramström, Anna-Karin Andersson, Elisabeth Kullenberg, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sebastian Ekeröth Clausson, Arne Närström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Peter Lundborg, Eva-Lena Fungmark, Håkan Widepalm, Hanna Hesser Nordin, Magnus Häggblad, Ellen Skånberg, Joakim Månsson Bengtsson och Elisabeth Lindahl.

Biskoparna Åsa Nyström och Marika Markovits har deltagit i utskottets överläggningar.

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkanden

TU 2023:1–15

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkanden

- TU 2023:1 Handläggningsregler i domkapitlen m.m.
- TU 2023:2 Förbud att röja uppgifter vid rekrytering
- TU 2023:3 Diakonin och informationsplikt om papperslösa
- TU 2023:4 Introduktionskurs i teologi för nyanställda
- TU 2023:5 Vissa frågor med anledning av vigsel för par av samma kön
- TU 2023:6 Tvångsförvaltning av församlingar
- TU 2023:7 Kyrkoherdars anställningsförhållanden
- TU 2023:8 Från diakon till kyrkoherde
- TU 2023:9 Kyrkoordningens reglering av förtroendevaldas uppdrag
- TU 2023:10 Uppvärdera medlemskapets betydelse
- TU 2023:11 Förbjud präster att utfärda konvertitintyg
- TU 2023:12 Upptagande i Svenska kyrkan
- TU 2023:13 Konfirmation som valbarhetskriterium
- TU 2023:14 Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar
- TU 2023:15 Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans överklagandenumnd

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2023:1

Handlägningsregler i domkapitlen m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 1, Handlägningsregler i domkapitlen m.m. I skrivelsen föreslås ett antal ändringar i kyrkoordningen som rör handläggningen i domkapitlen vid ärenden om obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst. De föreslagna tilläggen i kyrkoordningen utgör i huvudsak kodifiering av befintlig praxis. Utöver detta föreslår kyrkostyrelsen några ändringar i kyrkoordningen som mer generellt rör handläggningen i domkapitlen och de nationella nämnderna. Kyrkostyrelsen föreslår att domarledamoten eller dennes ersättare ska tjänstgöra som domkapitlets ordförande i vissa typer av ärenden där både ordföranden och vice ordföranden är jäviga. Vidare föreslås dels att kravet på att ett överklagande eller en begäran om beslutsprövning ska vara egenhändigt undertecknat tas bort, dels att det ska ges möjlighet att delta på distans i domkapitlens och de nationella nämndernas sammanträden.

Utskottet föreslår att kyrkomötet ska anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen. Utskottet föreslår också att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att när domarledamoten är ordförande i domkapitlet på grund av förhinder för både biskop och domprost vid handläggning av vissa ärenden, ska den präst som är deras gemensamma ersättare vara närvarande.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Skrivelsens förslag	3
Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 1, Handläggningsregler i domkapitlen m.m.	3
Yttrande från läronämnden	3
Yttrande från kyrkorättsnämnden	3
Bakgrund	3
Ärendet och dess beredning	3
Gällande reglering	4
Kyrkostyrelsens skrivelse.....	5
Utskottets överväganden	7
Bilaga 1 Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	9
Förslag till ändringar i kyrkoordningen.....	9
Bilaga 2 Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut	14
Förslag till ändringar i kyrkoordningen.....	14
Bilaga 3 Läronämndens yttrande 2023:2y	19
Bilaga 4 Kyrkorättsnämndens yttrande 2023:1y	20
Bilaga 5 Kyrkorättsnämndens yttrande 2023:11y	23

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

TU 2023:1

Kyrkomötet beslutar att

1. anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*,
2. med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att när bestämmelserna i 9 kap. 5 § andra stycket tillämpas på grund av förhinder för både biskop och domprost ska, vid handläggning av vissa ärenden i domkapitlet, den präst som är deras gemensamma ersättare vara närvarande.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 1, Handläggningsregler i domkapitlet m.m.

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 2*.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4, avsnitt 1, i Ln 2023:2y, *bilaga 3*.

Yttranden från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4, avsnitt 1, i Kn 2023:1y, *bilaga 4*, och över utskottets förslag till ny 57 kap. 23 § i Kn 2023:11y, *bilaga 5*.

Bakgrund

Ärendet och dess beredning

Frågan om att införa fler förfaranderegler i kyrkoordningen för domkapitlet aktualiserades 2016 i en av kyrkostyrelsen beslutad utredning som presenterade sina slutsatser och förslag i *Promemoria med belysning av vissa rättssäkerhetsaspekter i nuvarande kyrkoordning*. Samma år yttrade sig kyrkomötets tillsyns- och uppdragsutskott vid behandlingen av en motion om rättssäkerheten om behovet av en allmän översyn av förfarandereglerna vid tillsynsärenden (TU 2016:3). Som en följd av detta beslutade kyrkostyrelsens arbetsutskott 2020 om en utredning med uppdrag att dels överväga fler förfaranderegler i kyrkoordningen för domkapitlet, dels lämna förslag i några näraliggande frågor. I promemorian *Handläggningsregler i domkapitlet m.m.* presenterade utredningen förslag som, förutom handläggningsregler, gällde beslutsförfarandet i domkapitlet, frågor om egenhändigt undertecknande samt beslutsfattande på distans i domkapitel och i nämnderna på nationell nivå.

Promemorian *Handläggningsregler i domkapitlet* remitterades under 2022 med blandat remissutfall. Kyrkostyrelsen har i sin skrivelse till kyrkomötet huvudsakligen fört fram de av utredningens förslag som fått brett stöd hos remissinstanserna.

Gällande reglering

Handläggningsregler i domkapitlen

Präster och diakoner som är behöriga att utöva vinningstjänsten i Svenska kyrkan står under tillsyn av biskop och domkapitel.

En präst eller diakon ska förklaras obehörig att utöva kyrkans vinningstjänst om han eller hon har övergett Svenska kyrkans lära, genom egen ansökan begär det, eller har utträtt ur Svenska kyrkan (31 respektive 32 kap. 11 § kyrkoordningen). Domkapitlet får också förklara en präst obehörig att utöva kyrkans vinningstjänst, besluta om prövotid för fortsatt behörighet eller tilldela prästen en skriftlig erinran, om prästen brutit vigningslöftena eller tystnadsplikten, har förlorat förmåga att rätt utöva vinningstjänsten, eller genom brottslig gärning, på grund av sitt levnadssätt eller på annat sätt i avsevärd mån har skadat det anseende en präst bör ha. En liknande reglering finns för diakoner, se 31 respektive 32 kap. 12 § kyrkoordningen.

Riktlinjer för handläggningen i domkapitlet av sådana ärenden, *obehörighetsärenden*, finns i praxis från Överklagandenämnden, bland annat i beslut 2001/01. Där anges att de handläggningsregler som finns i 58 kap. kyrkoordningen om överklaganden bör beaktas, liksom de principer som är vedertagna för samhällets rättsordning. Vidare anges att handläggningen ska ske på ett sätt som tar hänsyn till den ifrågasatte prästens eller diakonens rättssäkerhet, exempelvis med vägledning av straffprocessens principer för en rättssäker handläggning och att Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna är av väsentlig betydelse, särskilt artikel 6 i tillämpliga delar. I beslutet framgår även att uppgifter bör dokumenteras nogga och att utredningen bör sammanställas på lämpligt sätt, samt innehålla en sammanhållen detaljerad redogörelse avseende innebörden av och grunden för anklagelserna, det vill säga närmast att jämställa med en gärningsbeskrivning i brottmål. Prästen eller diakonen ska få tillfälle att yttra sig över utredningen och att ange sin inställning till anklagelserna, samt att detta i vissa fall kan medföra att utredningen behöver kompletteras. Förfarandet i obehörighetsärenden är i regel skriftligt, men om prästen eller diakonen begär det, bör denne ges tillfälle att försvara sig och lämna uppgifter muntligen inför domkapitlet, personligen eller genom ett juridiskt biträde. Beviskravet är strikt, vilket innebär att det ska vara ställt utom rimligt tvivel. Betydande brister i handläggningen kan medföra att beslutet undanröjs av Överklagandenämnden.

Beslutsförhet i domkapitlet i vissa fall

För att domkapitlet ska vara beslutsfört måste ordföranden (biskopen) eller vice ordföranden (domprosten)¹ vara närvarande. Domarledamoten måste vara närvarande när domkapitlet fullgör sina domstolsliknande uppgifter i obehörighetsärenden och vissa andra ärenden om kyrkans vinningstjänst (31 respektive 32 kap 11–14 §§), vid ärenden om beslutsprövning och överklagningsärenden.

Vid förhinder för både ordföranden och vice ordföranden kan domkapitlet ändå vara beslutsfört genom att domarledamoten eller dennes ersättare träder in som ordförande med stöd av 9 kap 5 § andra stycket. Bestämmelsen är avsedd att tillämpas endast vid förhinder på grund av jäv enligt 9 kap. 6 §, men är enligt sin ordalydelse tillämplig även vid förhinder i allmänhet. Bestämmelsen är dock endast direkt tillämplig i handläggning av ärenden om beslutsprövning. När det är fråga om andra ärenden anvisar kyrkoordningen inte någon lösning. I praxis har Överklagandenämnden bedömt att den lämpligaste lösningen varit en analog tillämpning av 9 kap 5 § andra

¹ I domkapitlet i Uppsala stift är ärkebiskopen ordförande, biskopen i Uppsala stift förste vice ordförande och domprosten andre vice ordförande.

stycket så att domarledamoten kan gå in som ordförande i andra ärenden där domkapitlet har en mer domstolsliknande funktion, således i obehörighetsärenden och överklagningsärenden (ÖN 2014/38).

Vissa krav på egenhändigt undertecknande

En begäran om beslutsprövning eller ett överklagande ska vara egenhändigt undertecknad (57 kap. 9 § och 58 kap. 4 §) vilket innebär att vara underskriven för hand av den enskilde själv eller av ett ombud som fått en fullmakt av den enskilde. Saknas en sådan underskrift, som när en skrivelse skickats in per e-post, behöver skrivelsen kompletteras med en egenhändigt undertecknad originalhandling.

I förvaltningsdomstolarna togs kravet på egenhändigt undertecknade ansökningar och överklaganden av enskilda bort 1 juli 2013. Sådana handlingar ska dock bekräftas av avsändaren om rätten anser att det behövs. Ändringen har gjort det möjligt för medborgarna att kommunicera elektroniskt med domstolarna.

Beslutsfattande på distans i domkapitel och i nämnderna på nationell nivå

Sedan januari 2020 har deltagande på distans i sammanträden med Svenska kyrkans beslutande och verkställande organ, bland annat kyrkoråd, stiftsstyrelse och kyrkostyrelse, kunnat hållas. Förutsättningarna för att sammanträda med ledamöter närvarande på distans i dessa organ är att ljud- och bildöverföring sker i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra på lika villkor.

Att delta på distans är en särskilt definierad form av deltagande som likställs med att vara på plats genom att deltagaren därmed räknas som närvarande. Att delta utan att vara på plats men på ett sätt som inte uppfyller kraven på att delta på distans, till exempel per telefon, kan göra det möjligt för deltagaren att tillvarata sin rätt att ta del av det som sägs och att yttra sig men utgör inte sådan närvaro som uppfyller kraven för beslutsförhet. Ordföranden för sammanträdet ska alltid vara närvarande på den plats där sammanträdet hålls.

Domkapitel och nämnder på den nationella nivån innefattades inte i det uppdrag som ledde fram till bestämmelserna om deltagande på distans i sammanträden som trädde i kraft 1 januari 2000. Skälet för det var att dessa organ inte är att betrakta som beslutande eller verkställande organ i kyrkoordningens mening och har särskilda uppgifter av domstolsliknande karaktär. För dessa organ finns särskilda bestämmelser om sammansättning, beslutsförhet och omröstning.

Med anledning av covid-19-pandemin beslutade kyrkostyrelsen den 26 mars 2020 att utfärda riktlinjer för beslutsfattande under särskilda omständigheter för organ inom Svenska kyrkan, däribland domkapitel och nämnderna på den nationella nivån. Med stöd av dessa riktlinjer kunde under pandemin en ledamot som deltog på distans även i domkapitlet och i nämnderna på nationell nivå anses vara närvarande på ett sammanträde, under samma förutsättningar som redan gällde för beslutande och verkställande organ. I den utsträckning det inte var möjligt med ljud- och bildöverföring i realtid och deltagande på lika villkor, fick deltagandet i stället ske genom enbart ljudöverföring i realtid.

Kyrkostyrelsens skrivelse

Handläggningsregler i domkapitlet

Kyrkostyrelsen föreslår att nuvarande reglering av domkapitlets handläggning av obehörighetsärenden inte ska ändras men kompletteras med en kodifiering i kyrkoordningen av vissa principer från Överklagandenämndens praxis, utifrån utredningens förslag.

De av kyrkostyrelsen föreslagna bestämmelserna gäller principer som redan tillämpas av domkapitlen, men att införa dem i kyrkoordningen menar kyrkostyrelsen kan bidra till förtydligande. De grundläggande principer som föreslås införas som bestämmelser i kyrkoordningen är följande.

- Innan ett obehörighetsärende avgörs i sak ska prästen eller diakonen ges tillfälle att yttra sig över utredningen och ange sin inställning till vad som görs gällande mot denne, om det inte är uppenbart obehövligt.
- Prästen eller diakonen ska beredas tillfälle att lämna uppgifter muntligen inför domkapitlet, om denne begär det och det inte är uppenbart obehövligt.
- Ett beslut i ett obehörighetsärende får inte avse annat eller mer än vad som gjorts gällande mot prästen eller diakonen.
- Ett beslut i ett obehörighetsärende får inte heller grundas på uppgifter eller underlag som prästen eller diakonen inte har fått del av och tillfälle att bemöta, om det inte är uppenbart obehövligt.
- Ett obehörighetsärende ska dokumenteras och sammanställas på lämpligt sätt.
- Muntliga uppgifter ska noga dokumenteras om de tillför ärendet någonting av betydelse.
- En handling ska bekräftas av avsändaren om domkapitlet anser att det behövs.

Kyrkostyrelsen har i sin skrivelse inte lämnat något förslag som gäller frågan om att utreda en präst eller diakon som genom egen ansökan begärt att obehörigförklaras eller utträtt ur Svenska kyrkan. Utredningen hade i uppdrag att utreda hur ett domkapitel ska agera om en anmäld, i samband med tillsynsutredning, begär obehörigförklaring eller utträder. Utredningen föreslog att det ska vara möjligt för domkapitlet att inleda eller fortsätta tillsynsutredning i sådana fall och ett flertal remissinstanser tillstyrkte förslaget, medan några ifrågasatte förslagets förenlighet med annan lagstiftning. Kyrkostyrelsen anser att frågan bör utredas ytterligare då det finns kvarvarande frågetecken kring rättssäkerhet och förutsättningarna för ett eventuellt deltagande i en utredning, hanteringen av känsliga personuppgifter, dataskyddsregleringen m.m.

Beslutsförhet i domkapitlet i vissa fall

Vid förhinder för både ordföranden och vice ordföranden vid handläggning av ärenden om beslutsprövning, om behörighet att utöva kyrkans vinningstjänst och i överklagningsärenden, föreslår kyrkostyrelsen att domkapitlet ska vara beslutsfört med domarledamoten eller dennes ersättare som tjänstgörande ordförande. Även i de fall domarledamoten eller ersättaren inte tjänstgör som ordförande ska ledamoten vara beslutande i sådana ärenden. Ingen ändring i sak avses jämfört med vad som tidigare godtagits i Överklagandenämndens praxis som en lösning på en sådan jävssituation. Bestämmelsen är inte avsedd att tillämpas vid förhinder i allmänhet utan endast vid förhinder avseende ett specifikt ärende av det slag där domkapitlet har en mer domstolsliknande roll och domarledamoten har beslutanderätt.

Vissa krav på egenhändigt undertecknande

Kyrkostyrelsen föreslår borttagande av kravet på egenhändigt undertecknande av begäran om beslutsprövning och överklagande, på motsvarande sätt som gäller i förvaltningsdomstolarna. På så sätt möjliggörs helt digital kommunikation. I stället införs en möjlighet att i sådana ärenden begära att en handling ska bekräftas av avsändaren om prövningsinstansen anser att det behövs.

Beslutsfattande på distans i domkapitel och i nämnderna på nationell nivå

Ledamöter i domkapitel och nämnderna på den nationella nivån föreslås få delta på distans i sammanträdena, om och i den utsträckning som respektive organ har bestämt det. Ledamöter som deltar på distans i enlighet med bestämmelserna ska anses vara närvarande.

Domkapitelsledamöter får delta på distans i domkapitlets sammanträden om det sker genom ljud- och bildöverföring i realtid, på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra och delta på lika villkor. Deltagande på distans i ett sammanträde vid vilket någon ska höras inför domkapitlet eller som gäller beslut i ett obehörighetsärende får endast ske om det finns synnerliga skäl.

Ansvarsnämndens, Valprovningarnämndens och Överklagandenämndens ledamöter får på lämpligt sätt delta på distans i respektive organs sammanträde. Deltagande på distans i ett sammanträde när någon ska höras inför Överklagandenämnden, Ansvarsnämnden eller i ett sammanträde som gäller beslut att förklara en biskop obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst får endast ske om det finns synnerliga skäl. Deltagande på distans i ett sammanträde med Överklagandenämnden för beslut i ett obehörighetsärende får endast ske om det finns särskilda skäl.

Ikraftträdande

Kyrkostyrelsens förslag utgör en kodifiering av vad som får betraktas som gällande kyrkorätt i domkapitlets handläggning av obehörighetsärenden och bör enligt kyrkostyrelsens bedömning inte medföra några tillämpningsproblem eller olägenheter. Inte heller övriga förslag medför tillämpningsproblem som skulle motivera ett senare ikraftträdande. Förslagen föreslås därför träda i kraft den 1 januari 2024 utan övergångsbestämmelser.

Utskottets överväganden**Utskottets förslag:**

1. Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att när bestämmelserna i 9 kap. 5 § andra stycket tillämpas på grund av förhinder för både biskop och domprost ska, vid handläggning av vissa ärenden i domkapitlet, den präst som är deras gemensamma ersättare vara närvarande.

Utskottet ansluter sig till vad kyrkostyrelsen har lagt fram i sin skrivelse, med undantag för utformningen av den nya bestämmelsen i 57 kap. 23 §. Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över två olika förslag till lydelse av denna bestämmelse. Utskottet ansluter sig till det nämnden har anfört i sitt yttrande Kn 2023:11y och föreslår en lydelse i enlighet med detta.

Läronämndens yttrande, Ln 2023:2y, föranleder utskottet att föreslå att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag till vissa ändringar i kyrkoordningen. Enligt kyrkostyrelsens förslag ska 9 kap. 5 § andra stycket ändras så att domarledamoten eller dennas ersättare i vissa fall ska ha möjlighet att tjänstgöra som ordförande i domkapitlet när både biskop och domprost har förhinder i ett specifikt ärende, vanligtvis på grund av jäv. Utskottet ansluter sig till det läronämnden understrukit om vikten av att den präst som är deras gemensamma ersättare är närvarande vid handläggningen i sådana fall och det bör regleras i kyrkoordningen.

TU 2023:1

Därmed kommer det i domkapitlet vid tillämpning av 9 kap. 5 § andra stycket alltid att vara någon av de tjänstgörande som har teologisk kompetens. Domkapitlet bör enligt utskottets mening tillämpa en sådan ordning redan när de i betänkandet föreslagna bestämmelserna träder i kraft.

Uppsala den 6 oktober 2023

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahn, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Gunilla Gjöthlén, Hans Weichbrodt och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Helen Coughlin-Sjögren, Lena Orstadius, Sten Janson, Stefan Linderås, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöo och Kristina Enholm.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

TU 2023:1
Bilaga 1

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen,

dels att 9 kap. 5 §, 57 kap. 9 och 12 §§, 58 kap. 4 och 10 §§ ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas åtta nya paragrafer, 9 kap. 5 c §, 14 kap. 4 a §, 15 kap. 4 a §, 16 kap. 4 a § och 57 kap. 21–24 §§, av följande lydelse,

dels att det närmast före 9 kap. 5 c §, 14 kap. 4 a §, 15 kap. 4 a §, 16 kap. 4 a § och 57 kap. 21–24 §§ ska införas nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

5 §

Domkapitlet är beslutsfört när minst sex eller, om samtliga är ense om beslutet, minst fem ledamöter eller tjänstgörande ersättare är närvarande. Ordföranden eller vice ordföranden måste dock vara närvarande för att domkapitlet ska vara beslutsfört.

Vid förhinder för både ordföranden och vice ordföranden är domkapitlet – när fråga är om handläggning av ärenden enligt 57 kap. 8–18 §§ – beslutsfört med den ledamot som är eller har varit ordinarie domare *som ordförande* eller den ledamotens ersättare.

Vid handläggningen av ärenden enligt 31 kap. 11–14 §§, 32 kap. 11–14 §§, 57 kap. 8–18 §§ i andra fall än som anges i andra stycket och 58 kap. ska också den ledamot som är eller har varit ordinarie domare eller den ledamotens ersättare vara beslutande.

Vid förhinder för både ordföranden och vice ordföranden är domkapitlet – när fråga är om handläggning av ärenden enligt 57 kap. 8–18 §§, 31 kap. 11–14 §§, 32 kap. 11–14 §§ och 58 kap. – beslutsfört med den ledamot som är eller har varit ordinarie domare eller den ledamotens ersättare *som tjänstgörande ordförande*.

Den ledamot som är eller har varit ordinarie domare eller den ledamotens ersättare ska alltid vara beslutande vid handläggningen av de ärenden som anges i andra stycket.

Deltagande på distans

5 c §

Ledamöter får delta på distans i domkapitlets sammanträden, om domkapitlet har beslutat det och det sker genom ljud- och bildöverföring i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra och delta på lika villkor.

Deltagande på distans i ett sammanträde vid vilket någon ska höras inför domkapitlet eller som gäller beslut enligt 31 kap. 11 och 12 §§ eller 32 kap. 11 och

12 §§ får endast ske om det finns synnerliga skäl.

Om domkapitlet beslutar att ledamöter får delta på distans i domkapitlets sammanträden, ska det också anges i vilken utsträckning sådant deltagande får ske.

En ledamot som deltar på distans ska anses vara närvarande vid domkapitlets sammanträde.

14 kap.

Deltagande på distans

4 a §

Ledamöter får på lämpligt sätt delta på distans i Ansvarsnämndens sammanträden, om Ansvarsnämnden har beslutat det.

Deltagande på distans i ett sammanträde vid vilket någon ska höras inför Ansvarsnämnden eller i ett sammanträde som gäller beslut enligt 30 kap. 4 och 5 §§ får endast ske om det finns synnerliga skäl.

Om Ansvarsnämnden beslutar att ledamöter får delta på distans i Ansvarsnämndens sammanträden, ska det också anges i vilken utsträckning och på vilket sätt sådant deltagande får ske.

En ledamot som deltar på distans ska anses vara närvarande vid Ansvarsnämndens sammanträde.

15 kap.

Deltagande på distans

4 a §

Ledamöter får på lämpligt sätt delta på distans i Valprovsnämndens sammanträden, om Valprovsnämnden har beslutat det.

Om Valprovsnämnden beslutar att ledamöter får delta på distans i Valprovsnämndens sammanträden, ska det också anges i vilken utsträckning och på vilket sätt sådant deltagande får ske.

En ledamot som deltar på distans ska anses vara närvarande vid Valprovsnämndens sammanträde.

*Deltagande på distans**4 a §*

Ledamöter får på lämpligt sätt delta på distans i Överklagandenämndens sammanträden, om Överklagandenämnden har beslutat det.

Deltagande på distans i ett sammanträde vid vilket någon ska höras inför Överklagandenämnden får endast ske om det finns synnerliga skäl. Deltagande på distans vid beslut i ärende enligt 31 kap. 11 och 12 §§ eller 32 kap. 11 och 12 §§ får endast ske om det finns särskilda skäl.

Om Överklagandenämnden beslutar att ledamöter får delta på distans i Överklagandenämndens sammanträden, ska det också anges i vilken utsträckning och på vilket sätt sådant deltagande får ske.

En ledamot som deltar på distans ska anses vara närvarande vid Överklagandenämndens sammanträde.

57 kap.

9 §

Domkapitlet avgör som första instans frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av en församling, ett pastorat eller en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter. Svenska kyrkans överklagandenämnd avgör frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av ett stift eller en tillsättningsnämnd enligt 34 kap. 12 §.

En begäran om beslutsprövning ska *avfattas skriftligt, egenhändigt under-tecknas* och ges in till prövningsinstansen. *Klaganden ska därvid ange vilket beslut som ska prövas och vilka omständigheter som åberopas till stöd för prövningen.*

En begäran om beslutsprövning ska *vara skriftlig* och ges in till prövningsinstansen. *I skrivelsen ska klaganden ange vilket beslut som ska prövas och vilka omständigheter som åberopas till stöd för prövningen.*

Framställningen ska ha kommit in till prövningsinstansen inom tre veckor från den dag då det tillkännagavs på församlingens, pastoratets, samfällighetens respektive stiftets anslagstavla att protokollet över beslutet har justerats.

Anslaget om protokolljusteringen måste vara uppsatt på anslagstavlan under hela klagotiden för att tiden ska löpa ut.

Om framställningen före klagotidens utgång har kommit in till församlingen, pastoratet, samfälligheten respektive stiftet i stället för till prövningsinstansen, ska den ändå prövas.

12 §

Förfarandet är skriftligt. Uppgifter får dock lämnas och inhämtas muntligt, om det kan antas vara till fördel för utredningen. Muntliga uppgifter ska, om de tillför ärendet någonting av betydelse, noga dokumenteras.

Förfarandet är skriftligt. Uppgifter får dock lämnas och inhämtas muntligt, om det kan antas vara till fördel för utredningen. Muntliga uppgifter ska, om de tillför ärendet någonting av betydelse, noga dokumenteras. *En handling ska bekräftas av avsändaren om prövningsinstansen anser att det behövs.*

HANDLÄGGNINGEN I DOMKAPITLET AV ÄRENDEN OM PRÖVNING AV OBEHÖRIGHET ATT UTÖVA KYRKANS VIGNINGSTJÄNST

Rätt till yttrande

21 §

Innan ett ärende enligt 31 kap. 11 och 12 §§ eller 32 kap. 11 och 12 §§ avgörs i sak ska prästen eller diakonen ges tillfälle att yttra sig över utredningen och ange sin inställning till vad som görs gällande mot denne, om det inte är uppenbart obehövt.

Prästen eller diakonen ska beredas tillfälle att lämna uppgifter muntligen inför domkapitlet, om denne begär det och det inte är uppenbart obehövt.

Rätt till biträde

22 §

Prästen eller diakonen har rätt att anlita ett biträde i ett ärende enligt 31 kap. 11 och 12 §§ eller 32 kap. 11 och 12 §§.

Om ett biträde bedöms vara olämpligt för sitt uppdrag får domkapitlet avvisa biträdet.

Beslut

23 §

Ett beslut i ett ärende enligt 31 kap. 11 och 12 §§ eller 32 kap. 11 och 12 §§ får inte avse annat eller mer än vad som gjorts gällande mot prästen eller diakonen enligt 21 § första stycket. Beslutet får inte heller grundas på uppgifter eller underlag som prästen eller diakonen inte har fått del av och tillfälle att yttra sig över, om det inte varit uppenbart obehövt.

Krav på dokumentation

24 §

Ett ärende enligt 31 kap. 11 och 12 §§ eller 32 kap. 11 och 12 §§ ska dokumenteras och sammanställas på lämpligt sätt. Muntliga uppgifter ska noga dokumenteras, om de tillför ärendet någonting av betydelse. En handling ska bekräftas av avsändaren om domkapitlet anser att det behövs.

58 kap.

4 §

Ett beslut överklagas skriftligt. I *den egenhändigt undertecknade skrivelsen* ska klaganden ange vilket beslut som överklagas och vilken ändring i beslutet som begärs. I *skrivelsen* ska klaganden ange vilket beslut som överklagas och vilken ändring i beslutet som begärs.

Skrivelsen ges in till beslutsinstansen. Den ska, om inte annat är angivet i denna kyrkoordning, ha kommit in dit inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

10 §

Förfarandet är skriftligt. Uppgifter får dock lämnas och inhämtas muntligt, om det kan antas vara till fördel för utredningen. Muntliga uppgifter ska, om de tillför ärendet någonting av betydelse, noga dokumenteras.

Förfarandet är skriftligt. Uppgifter får dock lämnas och inhämtas muntligt, om det kan antas vara till fördel för utredningen. Muntliga uppgifter ska, om de tillför ärendet någonting av betydelse, noga dokumenteras. *En handling ska bekräftas av avsändaren om överprövningsinstansen anser att det behövs.*

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2024.

Bilaga 2

Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen,

*dels att 9 kap. 5 §, 57 kap. 9 och 12 §§, 58 kap. 4 och 10 §§ ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas åtta nya paragrafer, 9 kap. 5 c §, 14 kap. 4 a §, 15 kap. 4 a §,
16 kap. 4 a § och 57 kap. 21–24 §§, av följande lydelse,*

*dels att det närmast före 9 kap. 5 c §, 14 kap. 4 a §, 15 kap. 4 a §, 16 kap. 4 a § och
57 kap. 21–24 §§ ska införas nya rubriker av följande lydelse.*

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

5 §

Domkapitlet är beslutsfört när minst sex eller, om samtliga är ense om beslutet, minst fem ledamöter eller tjänstgörande ersättare är närvarande. Ordföranden eller vice ordföranden måste dock vara närvarande för att domkapitlet ska vara beslutsfört.

Vid förhinder för både ordföranden och vice ordföranden är domkapitlet – när fråga är om handläggning av ärenden enligt 57 kap. 8–18 §§ – beslutsfört med den ledamot som är eller har varit ordinarie domare *som ordförande* eller den ledamotens ersättare.

Vid handläggningen av ärenden enligt 31 kap. 11–14 §§, 32 kap. 11–14 §§, 57 kap. 8–18 §§ i andra fall än som anges i andra stycket och 58 kap. ska också den ledamot som är eller har varit ordinarie domare eller den ledamotens ersättare vara beslutande.

Vid förhinder för både ordföranden och vice ordföranden är domkapitlet – när fråga är om handläggning av ärenden enligt 57 kap. 8–18 §§, 31 kap. 11–14 §§, 32 kap. 11–14 §§ och 58 kap. – beslutsfört med den ledamot som är eller har varit ordinarie domare eller den ledamotens ersättare *som tjänstgörande ordförande*.

Den ledamot som är eller har varit ordinarie domare eller den ledamotens ersättare ska vara beslutande vid handläggningen av de ärenden som anges i andra stycket, även i de fall denne inte tjänstgör som ordförande.

Deltagande på distans

5 c §

Ledamöter får delta på distans i domkapitlets sammanträden, om domkapitlet har beslutat det och det sker genom ljud- och bildöverföring i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra och delta på lika villkor.

Deltagande på distans i ett sammanträde vid vilket någon ska höras inför domkapitlet eller som gäller beslut enligt 31 kap. 11 och 12 §§ eller 32 kap. 11 och

12 §§ får endast ske om det finns synnerliga skäl.

Om domkapitlet beslutar att ledamöter får delta på distans i domkapitlets sammanträden, ska det också anges i vilken utsträckning sådant deltagande får ske.

En ledamot som deltar på distans ska anses vara närvarande vid domkapitlets sammanträde.

14 kap.

Deltagande på distans

4 a §

Ledamöter får på lämpligt sätt delta på distans i Ansvarsnämndens sammanträden, om Ansvarsnämnden har beslutat det.

Deltagande på distans i ett sammanträde vid vilket någon ska höras inför Ansvarsnämnden eller i ett sammanträde som gäller beslut enligt 30 kap. 4 och 5 §§ får endast ske om det finns synnerliga skäl.

Om Ansvarsnämnden beslutar att ledamöter får delta på distans i Ansvarsnämndens sammanträden, ska det också anges i vilken utsträckning och på vilket sätt sådant deltagande får ske.

En ledamot som deltar på distans ska anses vara närvarande vid Ansvarsnämndens sammanträde.

15 kap.

Deltagande på distans

4 a §

Ledamöter får på lämpligt sätt delta på distans i Valprövningsnämndens sammanträden, om Valprövningsnämnden har beslutat det.

Om Valprövningsnämnden beslutar att ledamöter får delta på distans i Valprövningsnämndens sammanträden, ska det också anges i vilken utsträckning och på vilket sätt sådant deltagande får ske.

En ledamot som deltar på distans ska anses vara närvarande vid Valprövningsnämndens sammanträde.

16 kap.

Deltagande på distans

4 a §

Ledamöter får på lämpligt sätt delta på distans i Överklagandenämndens sammanträden, om Överklagandenämnden har beslutat det.

Deltagande på distans i ett sammanträde vid vilket någon ska höras inför Överklagandenämnden får endast ske om det finns synnerliga skäl. Deltagande på distans vid beslut i ärende enligt 31 kap. 11 och 12 §§ eller 32 kap. 11 och 12 §§ får endast ske om det finns särskilda skäl.

Om Överklagandenämnden beslutar att ledamöter får delta på distans i Överklagandenämndens sammanträden, ska det också anges i vilken utsträckning och på vilket sätt sådant deltagande får ske.

En ledamot som deltar på distans ska anses vara närvarande vid Överklagandenämndens sammanträde.

57 kap.

9 §

Domkapitlet avgör som första instans frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av en församling, ett pastorat eller en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter. Svenska kyrkans överklagandenämnd avgör frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av ett stift eller en tillsättningsnämnd enligt 34 kap. 12 §.

En begäran om beslutsprövning ska *avfattas skriftligt, egenhändigt under-tecknas* och ges in till prövningsinstansen. *Klaganden ska därvid ange vilket beslut som ska prövas och vilka omständigheter som åberopas till stöd för prövningen.*

En begäran om beslutsprövning ska *vara skriftlig* och ges in till prövningsinstansen. *I sin skrivelse ska klaganden ange vilket beslut som ska prövas och vilka omständigheter som åberopas till stöd för prövningen.*

Framställningen ska ha kommit in till prövningsinstansen inom tre veckor från den dag då det tillkännagavs på församlingens, pastoratets, samfällighetens respektive stiftets anslagstavla att protokollet över beslutet har justerats.

Anslaget om protokolljusteringen måste vara uppsatt på anslagstavlan under hela klagotiden för att tiden ska löpa ut.

Om framställningen före klagotidens utgång har kommit in till församlingen, pastoratet, samfälligheten respektive stiftet i stället för till prövningsinstansen, ska den ändå prövas.

12 §

Förfarandet är skriftligt. Uppgifter får dock lämnas och inhämtas muntligt, om det kan antas vara till fördel för utredningen. Muntliga uppgifter ska, om de tillför ärendet någonting av betydelse, noga dokumenteras.

Förfarandet är skriftligt. Uppgifter får dock lämnas och inhämtas muntligt, om det kan antas vara till fördel för utredningen. Muntliga uppgifter ska, om de tillför ärendet någonting av betydelse, noga dokumenteras. *En handling ska bekräftas av avsändaren om prövningsinstansen anser att det behövs.*

HANDLÄGGNINGEN I DOMKAPITLET AV ÄRENDEN OM PRÖVNING AV OBEHÖRIGHET ATT UTÖVA KYRKANS VIGNINGSTJÄNST

Rätt till yttrande

21 §

Innan ett ärende enligt 31 kap. 11 och 12 §§ eller 32 kap. 11 och 12 §§ avgörs i sak ska prästen eller diakonen ges tillfälle att yttra sig över utredningen och ange sin inställning till vad som görs gällande mot denne, om det inte är uppenbart obehövt.

Prästen eller diakonen ska beredas tillfälle att lämna uppgifter muntligen inför domkapitlet, om denne begär det och det inte är uppenbart obehövt.

Rätt till biträde

22 §

Prästen eller diakonen har rätt att anlita ett biträde i ett ärende enligt 31 kap. 11 och 12 §§ eller 32 kap. 11 och 12 §§.

Om ett biträde bedöms vara olämpligt för sitt uppdrag får domkapitlet avvisa biträdet.

Beslut

23 §

Ett beslut i ett ärende enligt 31 kap. 11 och 12 §§ eller 32 kap. 11 och 12 §§ får inte avse annat eller mer än vad som gjorts gällande mot prästen eller diakonen enligt 21 § första stycket.

Ett sådant beslut får heller inte grundas på uppgifter eller underlag som prästen eller diakonen inte har fått del av och tillfälle att bemöta, om det inte är uppenbart obehövt.

Krav på dokumentation

24 §

Ett ärende enligt 31 kap. 11 och 12 §§ eller 32 kap. 11 och 12 §§ ska dokumenteras och sammanställas på lämpligt sätt. Muntliga uppgifter ska noga dokumenteras, om de tillför ärendet någonting av betydelse. En handling ska bekräftas av avsändaren om domkapitlet anser att det behövs.

58 kap.

4 §

Ett beslut överklagas skriftligt. I *den egenhändigt undertecknade skrivelsen* ska klaganden ange vilket beslut som överklagas och vilken ändring i beslutet som begärs. I *sin skrivelse* ska klaganden ange vilket beslut som överklagas och vilken ändring i beslutet som begärs.

Skrivelsen ges in till beslutsinstansen. Den ska, om inte annat är angivet i denna kyrkoordning, ha kommit in dit inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

10 §

Förfarandet är skriftligt. Uppgifter får dock lämnas och inhämtas muntligt, om det kan antas vara till fördel för utredningen. Muntliga uppgifter ska, om de tillför ärendet någonting av betydelse, noga dokumenteras.

Förfarandet är skriftligt. Uppgifter får dock lämnas och inhämtas muntligt, om det kan antas vara till fördel för utredningen. Muntliga uppgifter ska, om de tillför ärendet någonting av betydelse, noga dokumenteras. *En handling ska bekräftas av avsändaren om överprövningsinstansen anser att det behövs.*

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2024.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2023:2y

Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Läronämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Läronämnden ser inga läromässiga hinder i förslagen i kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 och vill understryka följande:

Läronämnden bejakar förslaget att domarledamoten i beskrivet undantag kan inträda som ordförande i stället för biskop och domprost, men vill betona vikten av att prästerlig ersättare för biskop och domprost är närvarande i dessa fall.

Läronämnden välkomnar de ändringar som föreslås i skrivelsen avseende domkyrkans ställning som stiftets katedral och biskopens utökade rätt att delta i utformningen av domkyrkoförsamlingens församlingsinstruktion.

Uppsala den 25 augusti 2023

På läronämndens vägnar

Martin Modéus, ordförande

Ann-Katrin Bosbach, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Martin Modéus, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Marika Markovits, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Erik Eckerdal, biskop Andreas Holmberg, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Håkan Möller, Mikael Winnige och Johannes Zeiler.

Biskop Johan Tyrberg och Jesper Svartvik har deltagit i läronämndens överläggningar men var inte närvarande vid beslutstillfället.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2023:1y

Handläggningsregler i domkapitlen m.m.

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt ett: Handläggningsregler i domkapitlen m.m.

I denna del av skrivelsen behandlas handläggningsregler i domkapitlen. Kyrkostyrelsen föreslår ett antal ändringar i kyrkoordningen som rör handläggningen i domkapitlen vid ärenden om obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst. De föreslagna tilläggen i kyrkoordningen utgör i huvudsak kodifiering av befintlig praxis. Utöver detta föreslår kyrkostyrelsen några ändringar i kyrkoordningen som mer generellt rör handläggningen i domkapitlen och i de nationella nämnderna. Kyrkostyrelsen föreslår att domarledamoten eller dennes ersättare ska tjänstgöra som domkapitlets ordförande i vissa typer av ärenden där både ordföranden och vice ordföranden är jäviga. Vidare föreslås dels att kravet på att ett överklagande eller en begäran om beslutsprövning ska vara egenhändigt undertecknat tas bort, dels att det ska ges möjlighet att delta på distans i domkapitlens och de nationella nämndernas sammanträden. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2024. Ingen övergångsbestämmelse anses behövas.

Kyrkorättsnämnden föreslår några språkliga förenklingar och förtydliganden i de av kyrkostyrelsen föreslagna kyrkoordningsbestämmelserna, i syfte att underlätta läsbarheten. I 9 kap. 5 § tredje stycket kyrkoordningen föreslås en språklig ändring genom att ordet *alltid* ersätter lydelsen *även i de fall denne inte tjänstgör som ordförande* (se skrivelsens förslag) enligt följande.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

5 §

Domkapitlet är beslutsfört när minst sex eller, om samtliga är ense om beslutet, minst fem ledamöter eller tjänstgörande ersättare är närvarande. Ordföranden eller vice ordföranden måste dock vara närvarande för att domkapitlet ska vara beslutsfört.

Vid förhinder för både ordföranden och vice ordföranden är domkapitlet – när fråga är om handläggning av ärenden enligt 57 kap. 8–18 §§ – beslutsfört med den ledamot som är eller har varit ordinarie domare *som ordförande* eller den ledamotens ersättare.

Vid förhinder för både ordföranden och vice ordföranden är domkapitlet – när fråga är om handläggning av ärenden enligt 57 kap. 8–18 §§, 31 kap. 11–14 §§, 32 kap. 11–14 §§ och 58 kap. – beslutsfört med den ledamot som är eller har varit ordinarie domare *eller den ledamotens ersättare som tjänstgörande ordförande*.

Vid handläggningen av ärenden enligt 31 kap. 11–14 §§, 32 kap. 11–14 §§, 57 kap. 8–18 §§ i andra fall än som anges i andra stycket och 58 kap. ska också den ledamot som är eller har varit ordinarie

Den ledamot som är eller har varit ordinarie domare eller den ledamotens ersättare ska alltid vara beslutande vid handläggningen av de ärenden som anges i andra stycket.

I förslaget till 57 kap. 9 § andra stycket kyrkoordningen föreslår kyrkorättsnämnden att lydelsen *I sin skrivelse* ersätts av *I skrivelsen* enligt följande.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

57 kap.

9 §

Domkapitlet avgör som första instans frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av en församling, ett pastorat eller en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter. Svenska kyrkans överklagandenämnd avgör frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av ett stift eller en tillsättningsnämnd enligt 34 kap. 12 §.

En begäran om beslutsprövning ska *avfattas skriftligt, egenhändigt under-tecknas* och ges in till prövningsinstansen. *Klaganden ska därvid* ange vilket beslut som ska prövas och vilka omständigheter som åberopas till stöd för prövningen.

En begäran om beslutsprövning ska *vara skriftlig* och ges in till prövningsinstansen. *I skrivelsen ska klaganden* ange vilket beslut som ska prövas och vilka omständigheter som åberopas till stöd för prövningen.

Framställningen ska ha kommit in till prövningsinstansen inom tre veckor från den dag då det tillkännagavs på församlingens, pastoratets, samfällighetens respektive stiftets anslagstavla att protokollet över beslutet har justerats.

Anslaget om protokolljusteringen måste vara uppsatt på anslagstavlan under hela klagotiden för att tiden ska löpa ut.

Om framställningen före klagotidens utgång har kommit in till församlingen, pastoratet, samfälligheten respektive stiftet i stället för till prövningsinstansen, ska den ändå prövas.

Kyrkorättsnämnden föreslår vidare att sista meningen i kyrkostyrelsens förslag till 57 kap. 23 § andra stycket ändras språkligt så att lydelsen *om det inte är uppenbart obehövt* ersätts med *om sådant förfarande inte har bedömts uppenbart obehövt enligt 21 § första stycket*, så att tempus blir rätt och att det framgår att bedömningen gjorts i ett tidigare skede under utredningen.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

57 kap.

Beslut

23 §

Ett beslut i ett ärende enligt 31 kap. 11 och 12 §§ eller 32 kap. 11 och 12 §§ får inte avse annat eller mer än vad som gjorts gällande mot prästen eller diakonen enligt 21 § första stycket.

Ett sådant beslut får heller inte grundas på uppgifter eller underlag som prästen eller diakonen inte har fått del av

*och tillfälle att bemöta, om sådant för-
farande inte har bedömts uppenbart
obehövt enligt 21 § första stycket.*

Slutligen föreslår kyrkorättsnämnden att lydelsen *I sin skrivelse* ändras till *I skrivelsen* i förslaget till 58 kap. 4 § första stycket kyrkoordningen enligt följande.

58 kap.

4 §

Ett beslut överklagas skriftligt. I *den egenhändigt undertecknade skrivelsen* ska klaganden ange vilket beslut som ska klaganden ange vilket beslut som överklagas och vilken ändring i beslutet överklagas och vilken ändring i beslutet som begärs.

Skrivelsen ges in till beslutsinstansen. Den ska, om inte annat är angivet i denna kyrkoordning, ha kommit in dit inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

Utöver dessa påpekanden har kyrkorättsnämnden utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Uppsala den 31 augusti 2023

På kyrkorättsnämndens vägnar,

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz (ordförande), Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Margareta Andersson, Mattias Benke, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2023:11y

Handläggningsregler i domkapitlen m.m.

Tillsyns- och uppdragsutskottet har begärt kyrkorättsnämndens yttrande över följande ändringar i förslaget till 57 kap. 23 § kyrkoordningen som kyrkostyrelsen lagt fram i sin skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt ett: Handläggningsregler i domkapitlen m.m. och som kyrkorättsnämnden yttrat sig över i Kn 2023:1y.

Utskottet föreslår, till skillnad från kyrkostyrelsens och kyrkorättsnämndens tidigare förslag, att 57 kap. 23 § kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

57 kap.

Beslut

23 §

Ett beslut i ett ärende enligt 31 kap. 11 och 12 §§ eller 32 kap. 11 och 12 §§ får inte avse annat eller mer än vad som gjorts gällande mot prästen eller diakonen enligt 21 § första stycket. Beslutet får inte heller grundas på uppgifter eller underlag som prästen eller diakonen inte har fått tillfälle att yttra sig över, om det inte varit uppenbart obehövt.

Kyrkorättsnämnden föreslog i Kn 2023:1y en lydelse av 57 kap. 23 § kyrkoordningen som medförde att tempus i bestämmelsen blev rätt samtidigt som det framgick att bedömningen av om det varit uppenbart obehövt att bereda prästen eller diakonen ifråga tillfälle att yttra sig redan gjorts i ett tidigare skede under utredningen. Nämnden konstaterar att den av utskottet föreslagna lydelsen av 57 kap. 23 § kyrkoordningen också uppfyller dessa kriterier.

Utskottets formulering föreskriver däremot inte, så som kyrkostyrelsens och kyrkorättsnämndens förslag gör, att ett beslut enligt nämnda bestämmelser inte får grundas på uppgifter eller underlag som prästen eller diakonen *inte har fått del av*. Utskottet har i sina överväganden bedömt att den av utskottet föreslagna skrivningen ska anses innefatta att prästen eller diakonen ska ha fått del av samtliga uppgifter och underlag som läggs till grund för ett beslut, även om det inte uttryckligen anges i den föreslagna lydelsen.

Kyrkorättsnämnden konstaterar att det visserligen får anses följa av allmänna rättsprinciper att den som är föremål för ett tillsynsärende ska få del av hela utredningen i ärendet, såvida det inte anses vara uppenbart obehövt. Kyrkorättsnämnden är dock av uppfattningen att om syftet med införandet av den aktuella kyrkoordningsbestämmelsen är att kodifiera befintlig praxis så bör en så tydlig skrivning som möjligt

eftersträvas, som inte kan ge upphov till missuppfattningar eller missförstånd. Kyrkorättsnämnden förespråkar därför att 57 kap. 23 § kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

57 kap.

Beslut

23 §

Ett beslut i ett ärende enligt 31 kap. 11 och 12 §§ eller 32 kap. 11 och 12 §§ får inte avse annat eller mer än vad som gjorts gällande mot prästen eller diakonen enligt 21 § första stycket. Beslutet får inte heller grundas på uppgifter eller underlag som prästen eller diakonen inte har fått del av och tillfälle att yttra sig över, om det inte varit uppenbart obehövligt.

Utöver detta påpekande har kyrkorättsnämnden utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de av tillsyns- och uppdragsutskottet föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Uppsala den 5 oktober 2023

På kyrkorättsnämndens vägnar,

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz (ordförande), Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Margareta Andersson, Mattias Benke, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2023:2

Förbud att röja uppgifter vid rekrytering

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar tillsyns- och uppdragsutskottet kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 3, Förbud att röja uppgifter vid rekrytering. Kyrkostyrelsen föreslår en ny paragraf i 54 kap. kyrkoordningen som möjliggör att i ett ärende om anställning av chef för kyrkokansliet undanhålla identiteten på den som sökt sådan tjänst. Kyrkostyrelsen föreslår vidare en ändring i 54 kap. 15 § kyrkoordningen, vilket innebär att den nya paragrafen omfattas av vissa undantag från förbudet att röja sådana uppgifter.

Utskottet föreslår att kyrkomötet ska anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 december 2023.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 3, Förbud att röja uppgifter vid rekrytering

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4, avsnitt 3, i Kn 2023:3y, *bilaga 2*.

Bakgrund

I det tredje avsnittet i kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 behandlas undantag från handlingsoffentligheten i samband med rekryteringsärenden. Kyrkostyrelsen föreslår att det införs en ny bestämmelse i kyrkoordningens kapitel 54 som gör det möjligt att i ett ärende om anställning av chef för kyrkokansliet (generalsekreteraren) undanhålla identiteten på den som sökt en sådan tjänst, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider men. Vidare föreslås ett undantag från förbudet att

röja sådana uppgifter, bland annat för det fall uppgiften behöver lämnas till fackliga företrädare.

Den inomkyrkliga handlingsoffentligheten utgår från 10 och 11 §§ i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan. I kyrkoordningens 53 kap. regleras sedan offentlighet för handlingar och i 54 kap. regleras undantagen från offentlighet för handlingar. Bestämmelserna i dessa kapitel omfattas av den särskilda beslutsordningen för kyrkomötet (11 kap. 19 §). Enligt denna beslutsordning krävs det minst tre fjärdedelars majoritet i kyrkomötet för att ändra bestämmelserna i 54 kap. kyrkoordningen. Om inte minst tre fjärdedelar av de röstande beslutar om ändring får kyrkomötet ändra bestämmelsen med enkel majoritet genom två likalydande beslut där det andra beslutet ska fattas vid kyrkomötets andra sammanträde året efter att val till kyrkomötet ägt rum.

Rätten till insyn får bara begränsas om det är särskilt motiverat med hänsyn till skyddet för enskildas personliga eller ekonomiska intressen, Svenska kyrkans ekonomiska intresse eller något synnerligen väsentligt intresse (11 § lagen om Svenska kyrkan).

Enligt nuvarande bestämmelser i 54 kap. kyrkoordningen gäller förbud mot att röja uppgifter om en anställd eller förtroendevalds personliga förhållanden (54 kap. 4 § första stycket). Förbudet gäller dock inte uppgifter om lön, förmåner och andra anställningsvillkor. Vid rekrytering följer ett förbud mot att röja uppgifter om enskilds personliga förhållanden som hänför sig till psykologisk undersökning eller liknande (54 kap. 4 § andra stycket). Någon annan reglering till skydd för den som endast är kandidat till en tjänst och inte tidigare har en anställning finns inte. Med nuvarande reglering är det alltså inte möjligt att skydda ansökningshandlingar, meritförteckningar och liknande som ges in av den som externt söker till en tjänst i Svenska kyrkan. Däremot finns möjligheten att i en rekrytering neka utlämnande av ansökningshandlingar och liknande för interna sökande, som redan är anställda i kyrkan.

Kyrkostyrelsens skrivelse föregicks av en promemoria, framtagna inom kyrkokansliet, som remitterades i december 2022 till bland annat samtliga stift och 51 församlingar och pastorat. I promemorian föreslogs en ny bestämmelse i 54 kap. kyrkoordningen som skulle möjliggöra att hemlighålla uppgifter i ärende om anställning av person i ledande ställning bland de anställda i Trossamfundet Svenska kyrkan, i ett stift, ett pastorat eller en församling. Tjänster för vilka behörighetsprövning krävs skulle dock vara undantagna. Förslaget var avsett att fylla samma funktion som en bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), där i ärende om anställning av myndighetschef vid en förvaltningsmyndighet, som lyder omedelbart under regeringen, uppgifter som ger upplysning av kandidats identitet kan beläggas med sekretess.

Remissutfallet på promemorian visade på stor spridning i åsikter om förslaget. Ungefär tio remissinstanser tillstyrkte helt promemorians förslag och ungefär lika många avstyrkte förslaget i sin helhet. Några remissinstanser påtalade vikten av ett förtydligande av vad som avses med ”ledande ställning” och några instanser tillstyrkte under förutsättning att det är ett ytterst begränsat antal tjänster som omfattas av den nya bestämmelsen.

Kyrkostyrelsen har i sin skrivelse beaktat argumenten som framförts av remissinstanserna.

Kyrkostyrelsens uppfattning är att det inte kan uteslutas att kvalificerade kandidater till tjänster som innebär ledande ställning inom Svenska kyrkan avstår från att söka, även om detta inte har varit föremål för någon utredning. Däremot ser kyrkostyrelsen problem med att tillämpa begreppet ”personer i ledande ställning”. Enligt kyrkostyrelsen bör förbudet att lämna ut uppgifter därför endast gälla en tydligt definierad chefsbefattning, nämligen chefen för kyrkokansliet (generalsekreteraren). Den av

kyrkostyrelsen föreslagna regleringen blir därmed närmast identisk med den som för närvarande gäller för anställning av statliga myndighetschefer (se ovan).

Ett ytterligare skäl, enligt kyrkostyrelsen, för att begränsa kretsen tjänster är att kyrkostyrelsen anser det vara problematiskt att såsom i promemorian göra skillnad på tjänster som har interna respektive externa sökande. Enligt kyrkostyrelsen avses med det nu föreslagna förbudet att det ska tillämpas lika, oavsett om det gäller externa eller interna kandidater.

Förslaget innebär en inskränkning av den inomkyrkliga offentlighetsprincipen. Kyrkostyrelsen framhåller att i det fall som anges i förslaget väger den enskildes integritet och intresse av att förbli anonym tillsammans med det allmänna intresset av att få de bäst lämpade personerna att söka tjänsten tyngre än behovet av offentlighet.

Förbudet ska enligt kyrkostyrelsens förslag gälla för uppgifter som lämnar eller kan bidra till upplysning om en enskild kandidats identitet om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider men (ny paragraf: 54 kap. 4 f § kyrkoordningen). Den föreslagna nya paragrafen är utformad med ett så kallat omvänt skaderekvisit, vilket innebär att huvudregeln är sekretess. Det omvända skaderekvisitet ger ett starkare sekretesskydd än när det föreligger ett så kallat rakt skaderekvisit då huvudregeln är offentlighet.

Förbudet ska dock inte hindra att uppgift lämnas till kyrkans organisation för revision, tillsyn eller överprövning, en myndighet om uppgiftsskyldigheten följer av lag eller har beslutats med stöd av lag, socialnämnden, eller en företrädare för en arbetstagarorganisation eller till skyddsombud om uppgifts- eller informationsplikten följer av lag eller kollektivavtal (ändrad paragraf: 54 kap. 15 § kyrkoordningen). En motsvarande reglering finns i 10 kap. 11 § offentlighets- och sekretesslagen.

Förslaget föreslås träda i kraft den 1 december 2023 och det bedöms inte nödvändigt med några särskilda övergångsbestämmelser.

Den föreslagna nya paragrafen innebär en inskränkning av *handlingsoffentligheten* men reglerar inte *tystnadsplikten*. Reglering av tystnadsplikt för anställda inom Svenska kyrkan finns i kollektivavtal (frånsett viss reglering som rör innehavare av kyrkans vigningstjänst). Tystnadsplikten omfattar dock inte, så som nu gällande kollektivavtal ser ut, bestämmelserna i 54 kap. 4-4 d §§ kyrkoordningen och bör enligt kyrkostyrelsen inte heller omfatta förslaget till ny bestämmelse i 54 kap. 4 f §.

Kyrkostyrelsen anser att förbudet ska gälla i högst tio år, eftersom det är fråga om uppgifter som sannolikt inte kan leda till men under någon längre tid. Någon uttrycklig reglering om detta föreslås dock inte då det inte är brukligt vid bestämmelser av denna typ i kyrkoordningen. Enligt kyrkostyrelsen behöver det inte heller anges i bestämmelsen att uppgift om vem som fått tjänsten inte omfattas av förbudet när anställningsärendet är avslutat. Efter att ärendet är avslutat kommer det att framgå vem som har anställts som generalsekreterare.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*.

Tillsyns- och uppdragsutskottet tillstyrker, på de av kyrkostyrelsen anförda skälen, de förslag till ändringar i kyrkoordningen som kyrkostyrelsen föreslagit i skrivelsen 2023:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 3.

Uppsala den 4 oktober 2023

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Fredrik Selander, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahn, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Gunilla Gjöthlén, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Lena Orstadius, Sten Janson, Stefan Linderås, Veronica Pålsson, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöo, Hans Weichbrodt och Kristina Enholm.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1

Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

TU 2023:2
Bilaga 1

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen,
dels att 54 kap. 15 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas en ny paragraf, 54 kap. 4 f § av följande lydelse,
dels att det närmast före 54 kap. 4 f § ska införas en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

54 kap.

Förbud mot att röja uppgifter vid rekrytering

4 f §

Förbud gäller mot att röja uppgifter som lämnar eller kan bidra till upplysning om en enskild kandidats identitet i ärende om anställning av chefen för kyrkokansliet, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider men.

15 §

Förbud mot att röja uppgifter enligt 2 § första stycket, 3, 4 § första och andra styckena, 4 a–4 d, 5–11 a, 11 b § första stycket, 11 c, 12 och 13 §§ hindrar inte att uppgiften lämnas till

1. kyrkans organisation för revision, tillsyn och överprövning,
2. en myndighet, om uppgiftsskyldigheten följer av en lag eller har beslutats med stöd av en lag,
3. socialnämnden enligt 13 a §, eller
4. företrädare för en arbetstagarorganisation eller till skyddsombud, om uppgifts- eller informationsplikten följer av en lag eller ett kollektivavtal.

Detta beslut träder i kraft den 1 december 2023.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2023:3y

Förbud mot att röja uppgifter vid rekrytering

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt tre: Förbud mot att röja uppgifter vid rekrytering

I denna del av skrivelsen behandlas undantag från handlingsoffentligheten i samband med rekryteringsärenden. Kyrkostyrelsen föreslår att det införs en ny bestämmelse i 54 kap. kyrkoordningen som gör det möjligt att i ett ärende om anställning av chef för kyrkokansliet (generalsekreterare) undanhålla identiteten på den som sökt en sådan tjänst, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider men. Vidare föreslås ett undantag från förbudet att röja sådana uppgifter, bland annat för det fall uppgiften behöver lämnas till fackliga företrädare. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 december 2023.

Kyrkorättsnämnden konstaterar att förslagets benämning *chefen för kyrkokansliet* i bestämd form på ett bra sätt harmonierar med bestämmelsen i 34 kap. 5 § kyrkoordningen, som fastställer att i kyrkokansliet ska finnas en anställd chef för kyrkokansliet.

Kyrkorättsnämnden har utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Uppsala den 31 augusti 2023

På kyrkorättsnämndens vägnar,

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz (ordförande), Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Margareta Andersson, Mattias Benke, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2023:3

Diakonin och informationsplikt om papperslösa

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:14 Diakonin och informationsplikt om papperslösa, i vilken det föreslås att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över konsekvenserna för den diakonala vigningstjänsten om en angiverilag införs och uppmana kyrkostyrelsen att framföra slutsatserna från denna översyn i framtida remissförfaranden. Med hänvisning främst till att det ännu inte finns något färdigt förslag att utreda, anser utskottet att det saknas tillräckliga skäl att nu bifalla motionen. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Till betänkandet finns tre reservationer och tre särskilda meningar.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:14.

Motionens förslag

Motion 2023:14 av Roger Olsson, Diakonin och informationsplikt om papperslösa

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att se över konsekvenserna för den diakonala vigningstjänsten om en angiverilag införs,
2. uppmana kyrkostyrelsen att framföra slutsatserna från denna översyn i framtida remissförfaranden.

Bakgrund

Förslaget om informationsplikt

Moderaterna, Kristdemokraterna, Liberalerna och Sverigedemokraterna har kommit överens om ett gemensamt samarbete under riksdagens mandatperiod 2022–2026 som beskrivs i *Överenskommelse för Sverige – Tidöavtalet*, oktober 2022. I Tidöavtalet ingår bland annat ett samarbetsprojekt på området migration och integration. En av de reformer som ska genomföras inom projektet kallas ett *Utökat arbete och förstärkta möjligheter till inre utlänningskontroller och effektivt verkställighetsarbete*. Enligt Tidöavtalet innebär det bland annat att en utredning ska:

[1]ämna förslag till en ordning med informationsutbyte och anmälningsplikt mellan Polisen och myndigheter som kan antas komma i kontakt med personer som befinner sig illegalt i landet. Kommuner och myndig-

heter ska vara skyldiga att informera Migrationsverket och Polismyndigheten när de kommer i kontakt med personer som vistas i Sverige utan tillstånd. Det innebär att myndigheter som en person kan komma i kontakt med får ett ansvar för att säkerställa personens lagliga rätt att vistas i Sverige. Genom informationsplikten ska möjligheterna att leva i landet utan tillstånd försvåras. Det kan finnas situationer där en anmälan skulle strida mot ömmande värden, till exempel i sjukvården. Undantag från informationsplikten behöver därför utredas närmare.

Regeringen gav utredaren för *Utredningen om stärkt återvändandeverksamhet* (Ju 2022:12) ett tilläggsdirektiv den 31 augusti 2023 (dir. 2023:126) att, utöver nuvarande uppdrag, utreda ytterligare frågor om informationsutbyte som tagits upp i Tidöavtalet. Enligt tilläggsdirektivet ska utredaren lämna förslag på en reglering som innebär ett utökat informationsutbyte där kommuner och myndigheter inom ramen för sin verksamhet informerar Migrationsverket eller Polismyndigheten om de kommer i kontakt med personer som vistas i Sverige utan tillstånd och analysera konsekvenserna av detta, även vad som händer om informationsskyldigheten inte efterlevs. Utan att på förhand utesluta några verksamheter från informationsplikten, ska utredaren bedöma hur regleringen ska utformas och vilka situationer som ska undantas för att regleringen ska vara rättssäker och inte leda till orimliga effekter för enskilda. Förslagen ska vara i enlighet med de internationella regler och konventioner som Sverige har åtagit sig att följa (bland annat Europakonventionen och barnkonventionen) där barnets rätt till utbildning slås fast. Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2024.

Den diakonala vigningstjänsten och informationsplikten

Beroende på hur utredningens förslag utformas och hur det tas vidare kan den diakonala vigningstjänsten komma att beröras på olika sätt. En lagstadgad informationsplikt skulle bland annat kunna innebära ett undantag från diakonens tystnadsplikt.

I biskopsbrevet *Om diakoni*, 2015, framgår att diakoni uttrycker kristen tro genom kärlek, omsorg och solidaritet med medmänniskor. Innehållet i uppdraget som diakon beskrivs i vigningsordningen och i inledningstexten till kyrkoordningens sjunde avdelning om kyrkliga uppdrag och befattningar. Enligt den första meningen i inledningsorden vid diakonvigningen ska en diakon ”uppsöka, hjälpa och stödja dem som är i kroppslig och själslig nöd, ge kristen fostran och undervisning i tron, i församling och samhälle vara ett barmhärtighetens tecken och i allt tjäna Kristus i sin nästa” (Den svenska kyrkohandboken del II, 1987). En del av kyrkans diakonala uppdrag, så som det uttrycks i vigningsordningen för diakoner, är att försvara människors rätt och stå på den förtrycktes sida. Inledningstexten till sjunde avdelningen knyter an till vigningsordningen:

[d]iakonen är genom sin gärning ett barmhärtighetens tecken i både församlingen och samhället. Diakonen har ett ansvar att göra kärlekens gärningar, särskilt mot utsatta människor. Uppgifterna varierar beroende på de lokala sociala behoven och församlingarnas strukturer och diakonala prioriteringar. Uppdraget har en karitativ inriktning som också kan komma till uttryck exempelvis i undervisning. Varhelst det finns mänsklig nöd är det diakonens kallelse att ingripa och inspirera andra att ta ansvar.

I biskopsbrevet *Kallad till diakon och präst i Svenska kyrkan*, 2014, beskrivs att diakonens uppdrag som röstbärare bland annat innebär ”en skyldighet att protestera

när människovärdet kränks och människor inte behandlas på ett värdigt sätt. Det kan ske genom att delta i offentlig debatt, föra samtal med samhällsföreträdare eller bistå en medmänniska i kontakt med myndigheter.”

Det kan härutöver framhållas att barnen intar en särställning i kristen tro och att de därför behöver särskilt uppmärksammas i Svenska kyrkans verksamhet, vilket framgår av inledningen till kyrkoordningen.

De människor som vistas i Sverige utan tillstånd lever ofta i stor utsatthet. De är en av de grupper av människor i utsatthet som diakoner, församlingspedagoger och andra anställda möter i församlingens verksamhet. Diakoner ger ofta människor i utsatthet vägledning och stöd i att ta kontakter med socialtjänst, myndigheter och vård så att de ska kunna nyttja sina rättigheter. I kyrkoordningen finns en tystnadsplikt om sådant som en diakon har fått veta under enskild självvård och ett motsvarande förbud att röja sådana uppgifter (32 kap. 9 § respektive 54 kap. 1 §). Centralstyrelsen motive- rade detta med att en enskild som möter en diakon, på motsvarande sätt som i fråga om en präst, förväntar sig att det som framkommer vid självvårdande samtal inte får lämnas ut (CsSkr 1999:3 2–300). En diakon som bryter tystnadsplikten kan ytterst fråntas sin behörighet att utöva kyrkans vinningstjänst (32 kap. 12 §). Det finns undan- tag från diakonens tystnadsplikt vilket skiljer den från prästens absoluta tystnadsplikt. Att diakonens tystnadsplikt inte är absolut motiverades bland annat av att den som samtalat med en diakon bör kunna medge att diakonen får kontakta exempelvis socialtjänsten om det ligger i den personens intresse (CsSkr 1999:3 2–300). I 32 kap. 9 § kyrkoordningen finns undantag från tystnadsplikten om

- personen i fråga medger att uppgiften lämnas ut,
- diakonen har ålagts att uttala sig under ed,
- det föreligger uppgifts-, informations- eller anmälningsskyldighet enligt lag, eller
- det föreligger anmälningsskyldighet enligt 54 kap. 13 a § kyrkoordningen till socialnämnden om någon i kyrkans verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd.

Vidare finns i kyrkans församlingsvårdande verksamhet ett förbud mot att röja personliga och känsliga uppgifter (54 kap. 2 §). I kyrkans familjerådgivning finns också förbud mot att röja uppgifter, som dock har undantag för att kunna ingripa till ett barns skydd (54 kap. 4 e §).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:14.

När det gäller motionens förslag om att utreda konsekvenserna för den diakonala vinningstjänsten av ett kommande förslag från den statliga *Utredningen om stärkt återvändandeverksamhet* delar utskottet motionärens syn att det finns en osäkerhet, och i vissa avseenden en oro, över vad det kan innebära om förslaget skulle leda till lagstiftning. Det är enligt utskottet osäkert vad det skulle kunna innebära för den diakonala vinningstjänsten och utsatta grupper i samhället, liksom även vad det skulle kunna få för konsekvenser för samhället i övrigt. Utskottet anser att det är av vikt att Svenska kyrkan håller sig i framkant när frågor av detta slag är aktuella.

Samtidigt konstaterar utskottet att det ännu inte finns något förslag från den statliga utredningen som fått uppdraget att utreda en sådan informationsplikt för offentliga aktörer. Detta påverkar förutsättningarna för kyrkostyrelsen att nu utreda konsekvenser för den diakonala vinningstjänsten på det sätt som föreslås i motionen. Enligt utskottet talar detta mot att bifalla motionen. Vidare noterar utskottet att den

typ av förslag från en offentlig utredning som motionen rör, är av ett sådant slag som kyrkostyrelsen kan antas bevaka oavsett om det finns ett uppdrag eller en uppmaning att göra så. Med beaktande av det som anförts saknas det enligt utskottet tillräckliga skäl att nu besluta om ett utredningsuppdrag åt kyrkostyrelsen eller uppmana kyrkostyrelsen att framföra slutsatserna från en sådan översyn i framtida remissförfaranden. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motionen avslås.

Uppsala den 4 oktober 2023

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britt Björneke, ordförande

Evelina Kaarme, sekreterare

Beslutande: Britt Björneke, ordförande, Daniel Larson, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahn, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Gunilla Gjöthlén, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Lena Orstadius, Sten Janson, Stefan Linderås, Veronica Pålsson, Benny Ahrebrand Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöö, Hans Weichbrodt och Kristina Enholm.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Vi reserverar oss mot utskottets beslut till förmån för bifall till motion 2023:14.

Sedan motionen skrevs har ytterligare ett steg tagits för att förverkliga angiverilagarna, genom de tilläggsdirektiv som regeringen med stöd av Sverigedemokraterna har lämnat till en pågående utredning. Kyrkostyrelsen kommer alltså inom kort att stå inför möjligheten att lämna remissvar på utredningen. Skulle lagarna bli verklighet så som Tidöavtalet skisserar kommer Svenska kyrkans diakonala verksamhet att sättas inför svåra prov, och människor som lever i utsatthet riskerar att drabbas hårt.

Många är de civilsamhällsorganisationer som har höjt sin röst mot det angiverisamhälle som Tidöavtalets förslag i förlängningen kan leda till. Så också företrädare för Svenska kyrkan. Kyrkomötet har nu en möjlighet att ge stöd till dessa opinionsyttringar. Som framgår av motionen är det något som har efterfrågats av Svenska kyrkan på lokal nivå.

Daniel Larson, Camilla Persson, Roine Olsson, Kicki Halldin och Birgitta Eliasson

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till avslag på motion 2023:14 till förmån för bifall till motionen.

Britt Björneke

Reservation 3

TU 2023:3

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till avslag på motion 2023:14 till förmån för bifall till motionen.

Margareta Andersson

Särskild mening 1

Vi vill anföra särskild mening i överensstämmelse med reservation från Daniel Larson, Camilla Persson, Roine Olsson, Kicki Halldin och Birgitta Eliasson.

Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson och Lena Orstadius

Särskild mening 2

Jag anser, liksom också många flera betonade muntligt att intentionen bakom motion 2023:14 är viktig. Den statliga utredningen om stärkt återvändandeverksamhet bör läggas ned.

Kristina Enholm

Särskild mening 3

Jag vill anföra särskild mening i överensstämmelse med reservation från Britt Björneke.

Linda Sjöo

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2023:4

Introduktionskurs i teologi för nyanställda

Sammanfattning

I betänkandet behandlas med förenklad motionsbehandling motion 2023:23 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att inrätta en introduktionskurs i teologi för alla nyanställda i Svenska kyrkan. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:23.

Motionens förslag

Motion 2023:23 av Ronnie Nilsson m.fl., Introduktionskurs i teologi för nyanställda

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inrätta en introduktionskurs i teologi för alla nyanställda i Svenska kyrkan.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2023:23 Introduktionskurs i teologi för nyanställda i tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2022:3 Kompetensutveckling, teologi och bibelkunskaper, med motion 2022:23. Kyrkomötet avslög motionen.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2023:23 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:23.
--

Tillsyns- och uppdragsutskottet finner att inget nytt har tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstagande från 2022. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Uppsala den 4 oktober 2023

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahn, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Gunilla Gjöthlén, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Lena Orstadius, Sten Janson, Stefan Linderås, Veronica Pålsson, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöo, Hans Weichbrodt och Kristina Enholm.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till förmån för bifall till motionen.

Ronnie Nilsson

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2023:5

Vissa frågor med anledning av vigsel för par av samma kön

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner som gäller frågor med anledning av vigsel för par av samma kön.

I motion 2023:24 föreslås att kyrkomötet beslutar att dels uttala en önskan att på sikt ska alla präster i Svenska kyrkan vilja viga samkönade par, dels uppdra till kyrkostyrelsen att i dialog med biskopsmötet återkommande efterhöra hur arbetet går med biskopsmötets långsiktiga mål att alla präster i Svenska kyrkan med glädje och av fri vilja viger par av olika kön liksom par av samma kön.

Motion 2023:61 handlar om att kyrkostyrelsen ska lämna förslag till kyrkoordningsändring med innebörden att behörig att anställas som domprost eller kyrkoherde, eller på ett längre vikariat än tre månader på en sådan befattning, endast är den som förklarar sig beredd att förrätta vigsel och välsignelsehandlingar enligt 23 kap. kyrkoordningen för såväl par av olika som av samma kön.

Utskottet framhåller samtal som centralt för att stärka kyrkans sammanhang som välkomnande och inkluderande i vid bemärkelse och ser att det redan finns kontaktvägar mellan biskopsmöte och kyrkostyrelse också i denna fråga. Med hänvisning till läronämndens yttrande anser utskottet inte att något villkor för behörighet till anställning som kyrkoherde ska läggas till. Utskottet föreslår att båda motionerna avslås.

Till betänkandet finns tre reservationer.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Motionernas förslag	3
Motion 2023:24 av Jonas Noréus m.fl., Ställningstagande för vigsel av samkönade par	3
Motion 2023:61 av Georg Lagerberg m.fl., Nytt villkor för anställning som kyrkoherde	3
Yttrande från läronämnden	3
Bakgrund	3
Kyrkomötets beslut 2009 om vigsel för par av samma kön.....	3
Biskopsmötet	4
Biskopsmötets uttalande i mars 2022	4
Kyrkoherdens ledningsansvar i församlingen, rätten till vigsel och vigselrätten.....	5
Särskilda villkor för behörighet att anställas som kyrkoherde.....	5
Behandling i kyrkomötet efter år 2009 av frågor med anknytning till vigsel för par av samma kön	6
Utskottets överväganden	7
Bilaga 1 Läronämndens yttrande 2023:3y	10
Bilaga 2 Läronämndens yttrande 2023:8y	11

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2023:24 punkt 1,
2. avslå motion 2023:24 punkt 2,
3. avslå motion 2023:61.

Motionernas förslag

Motion 2023:24 av Jonas Noréus m.fl., Ställningstagande för vigsel av samkönade par

Kyrkomötet beslutar att

1. uttala en önskan att på sikt ska alla präster i Svenska kyrkan vilja viga samkönade par,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att i dialog med biskopsmötet återkommande efterhöra hur arbetet går med biskopsmötets långsiktiga mål att alla präster i Svenska kyrkan med glädje och av fri vilja viger par av olika kön liksom par av samma kön.

Motion 2023:61 av Georg Lagerberg m.fl., Nytt villkor för anställning som kyrkoherde

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att under mandatperioden återkomma till kyrkomötet med förslag till ändring av 34 kap. 9 § kyrkoordningen så att en ny femte punkt tillförs i bestämmelsen med innebörd att behörig att anställas som domprost eller kyrkoherde eller på ett längre vikariat än tre månader på en sådan befattning endast är den som förklarat sig beredd att förrätta vigsel och välsignelsehandlingar enligt 23 kap. för såväl par av olika som av samma kön.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2023:24 i Ln 2023:3y, *bilaga 1*, och över motion 2023:61 i Ln 2023:8y, *bilaga 2*.

Bakgrund

Kyrkomötets beslut 2009 om vigsel för par av samma kön

Genom beslut av 2009 års kyrkomöte blev det möjligt med vigselgudstjänst enligt Svenska kyrkans ordning för par av samma kön. Kyrkomötet beslutade om ändringar gällande detta i kyrkoordningen och i anvisningarna till kyrkohandbokens ordning för vigselgudstjänst (KsSkr 2009:6, G 2009:2, KmSkr 2009:1). Beslutet var en följd av införandet av könsneutrala äktenskap i Äktenskapsbalken (1987:230).

Någon skyldighet för enskilda präster att förrätta vigsel för par av samma kön följde inte med beslutet. Kyrkostyrelsen angav i sin skrivelse Vigsel och äktenskap KsSkr 2009:6 att "[D]et råder enighet inom Kyrkostyrelsen i frågan om att ingen präst mot sin personliga övertygelse om vad som är rätt ska tvingas viga par av samma kön. Detta följer av att Svenska kyrkan bejakar att det inom kyrkan kan rymmas olika syn på äktenskapet."

Biskopsmötet

Biskopsmötet består av stiftens biskopar, dvs de 14 biskopar som är anställda som biskop i ett stift. Det är ärkebiskopen som är ordförande och kallar till överläggningar. Varje biskop utövar dock sitt uppdrag som biskop självständigt.

Biskopsmötet sammanträdde första gången 1898 och har från 1909 samlats regelbundet för att ge biskoparna tillfälle att överlägga i frågor som har varit angelägna för dem och för kyrkan (CsSkr 199:3 s. 2–160). Biskopsmötet ger ut biskopsbrev i frågor som gäller kyrkans vigningstjänst, läroansvaret, pastorala och etiska frågor och liknande.

Förutom att vara ett organ för överläggning och samråd mellan stiftsbiskoparna i frågor som rör biskoparnas uppdrag, stiftsledning och ämbetsansvar, ska biskopsmötet ha tillsyn över biskoparnas verksamhet. I tillsynen ingår råd, stöd och hjälp i frågor som rör kyrkans lära, böcker, sakrament, gudstjänst och övriga handlingar. Det är dock förbehållet Ansvarsnämnden för biskopar att ingripa mot biskopar i tillsynsfrågor.

Kyrkostyrelsen har en skyldighet att begära in yttrande från biskopsmötet vid beredningen av beslut i teologiska och ekumeniska frågor av större vikt. Motsvarande bestämmelser finns om biskopsmötets skyldighet att på kyrkostyrelsens begäran yttra sig i sådana frågor. (12 kap. 3 a § respektive 13 kap. 2 § kyrkoordningen) Utöver detta är relationen mellan kyrkostyrelsen och biskopsmötet inte reglerad i kyrkoordningen.

Biskopsmötets uttalande i mars 2022

Biskopsmötet gjorde den 3 mars 2022 ett uttalande rubricerat *Om vigselrätt, vigselplikt och vigningsansvar*. I uttalandets inledning står följande

Frågan om prästers eventuella skyldighet att viga samkönade par har aktualiserats under några år. Det har rests krav på att ingen ska få viga till präst som inte lovar att viga samkönade par. Biskopsmötet ser att denna fråga berör flera för Svenska kyrkan grundläggande principer och finner därför anledning att uttala sig.

[...]

Vi ser en pågående förändring som vår kyrka under lång tid har bearbetat läromässigt och pastoralt. Under tiden har allt fler präster blivit beredda att viga par av samma kön, så att vi idag har långt fler präster som gärna viger samkönade par än vad som krävs för att täcka behovet. Vi tror mer på den processen än på tvångsmedel.

Detta sagt, står hela biskopsmötet idag bakom kyrkomötets beslut från 2009 om vigsel av par av samma kön. Allas vår gemensamma målbild i fråga om vigsel är att alla präster med glädje och av fri vilja viger par av olika kön liksom par av samma kön. Denna målbild är vägledande i vårt arbete med antagning av prästkandidater, liksom i vårt arbete med främjande och tillsyn i våra respektive stift.

Avsnittet *Kyrkan och biskopens vigningsansvar* i uttalandet avslutas med det följande.

Att kyrkomötet skulle reglera de aspekter som biskopen tar hänsyn till i sin bedömning av prästkandidaters lämplighet är således för det första oförenligt med Svenska kyrkans ordning. För det andra vore det också olämpligt, eftersom det skulle öppna för en svåravgränsad och föränderlig reglering av egenskaper, åsikter och beteenden. För det tredje skulle en begränsning av biskopens vigningsansvar underminera ansvarsfördelningen i Svenska kyrkan. En sådan åtgärd skulle i grunden förändra Svenska kyrkans karaktär som ”en öppen folkkyrka, som i samverkan

mellan en demokratisk organisation och kyrkans ämbete bedriver en rikstäckande verksamhet” (lagen om Svenska kyrkan).

TU 2023:5

Biskopsmötets uttalande återfinns i sin helhet på webbsidan www.svenskakyrkan.se/uttalanden-fran-biskopsmotet.

Kyrkoherdens ledningsansvar i församlingen, rätten till vigsel och vigselrätten

Kyrkoherden leder all verksamhet i församlingar och pastorat (2 kap. 9 § kyrkoordningen). Det finns i kyrkoordningen även bestämmelser om vad kyrkoherden har ett särskilt ansvar för och en sådan fråga är beslut om rätt till vigsel.

Den som tillhör Svenska kyrkan har rätt till vigsel enligt Svenska kyrkans ordning, om inte synnerliga skäl hindrar det. Även när inte någon av de blivande makarna är kyrkotillhöriga får de viga i Svenska kyrkans ordning, om det finns särskilda skäl. Det är kyrkoherden för den församling där vigseln begärs som fattar beslut om rätt till vigsel (23 kap. 1 a § kyrkoordningen). Kyrkoherden kan uppdra till annan präst att fatta beslut om rätt till vigsel.

Kyrkoherdens ledningsansvar medför en skyldighet att se till att en präst kan tjänstgöra som vigselförrättare och kyrkoherden har därmed det lokala ansvaret för att de som vill ha en kyrklig vigsel kan få en sådan. När det gäller att själv leda en viss vigselgudstjänst har kyrkoherden inte något annat ansvar än andra präster.

I nämnda biskopsmötesuttalande i mars 2022 hänvisar biskoparna vad gäller vigselrätten till den reglering av äktenskapet som finns i svensk lag.

I äktenskapsbalken (4 kap. 3 § sista stycket) är vigselrätten formulerad som just en rätt, inte en plikt. Det innebär att ingen enskild präst kan tvingas att förrätta en vigsel. Syftet är att skydda individens frihet och frivillighet vad gäller äktenskap. I dagsläget finns präster som inte är beredda att viga samkönade par. Deras rätt att avstå från en viss vigsel regleras alltså i äktenskapsbalken.

Biskopsmötet yttrar vidare följande.

Vid flera tillfällen har läronämnden betonat att vigningstjänsten är kyrkans och inte tillhör den enskilda prästen. Det innebär självklart att prästen förväntas att följa kyrkans ordning även när det gäller vigsel. Det innebär också att det är kyrkan som helhet och inte den enskilda prästen som ansvarar för människors tillgång till de kyrkliga handlingarna; det är kyrkoherden som har att se till att de som efterfrågar och har rätt till vigsel också får en vigsel i församlingen i enlighet med kyrkans ordning (Ln 1997:3y samt Ln 2016:8y).

Särskilda villkor för behörighet att anställas som kyrkoherde

I 34 kap. 9 § anges de särskilda villkor som gäller för att kunna anställas som domprost eller kyrkoherde eller på ett vikariat på en sådan befattning som varar mer än tre månader. Det är domkapitlet som prövar dels de sökandes behörighet att utöva uppdraget som präst, vilket är en förutsättning för att få vara anställd som präst, dels deras behörighet till befattningen som kyrkoherde.

Den är behörig att anställas som domprost eller kyrkoherde mer än tre månader som

- har varit anställd som präst i Svenska kyrkan i minst tre år,
- har genomgått den utbildning som har fastställts av kyrkostyrelsen,

- uppfyller de villkor för befattningen som domkapitlet kan ha beslutat om enligt 11 §, och
- förklarat sig beredd att i alla uppgifter tjänstgöra tillsammans med andra som vigts till ett uppdrag inom kyrkans vigningstjänst oavsett deras kön.

Domkapitlet får medge undantag från de två första villkoren om det finns särskilda skäl.

Behandling i kyrkomötet efter år 2009 av frågor med anknytning till vigsel för par av samma kön

Kyrkomötet 2015

2015 års kyrkomöte behandlade två motioner av betydelse för kyrkliga handlingar, särskilt vigsel, (TU 2015:4).

Den ena motionen handlade om att kyrkostyrelsen skulle säkerställa att ingen diskrimineras i samband med kyrkliga handlingar. Tillsyns- och uppdragsutskottet konstaterade att det inte kunde ges i uppdrag till kyrkostyrelsen att utfärda närmare bestämmelser om ett visst förhållande utan direkt stöd i kyrkoordningen och kyrkomötet avslag motionen.

I den andra motionen fanns två förslag, dels att ”den samvetsklausul som idag finns för dem som inte vill viga samkönade par” skulle tas bort, dels att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att göra vigselplikten till en del i antagningskriterierna till prästkandidat och vigung. Tillsyns- och uppdragsutskottet menade, med stöd av ett yttrande av läronämnden (Ln 2015:12y), att det inte finns någon samvetsklausul av det slag som angavs i motionen varför motionen i den delen föreslogs avslås. Utskottet konstaterade vad gällde den andra delen av motionen att det i flera sammanhang hade betonats att Svenska kyrkan kan härbärgera olika syn på äktenskapet och att detta också ska kunna få praktiska konsekvenser för enskilda prästers handlingsutrymme. Utskottet såg det som ett avsteg från det som sades när ordningen för vigsel av par av samma kön infördes, om kyrkomötet nu skulle göra det till ett villkor för prästvigning att säga ja till att viga par av samma kön. Man menade att ett sådant villkor riskerade att få påtagligt negativa konsekvenser för sammanhållning och samtalsklimat inom Svenska kyrkan. Motionen avslogs.

Kyrkomötet 2016

2016 års kyrkomöte behandlade en motion som gällde ändring i kyrkoordningen så att det skulle bli ett villkor för vigung till präst att ha förklarat sig beredd att förrätta vigsel av par av samma kön (TU 2016:10). Tillsyns- och uppdragsutskottet hänvisade till att en enhällig läronämnd i sitt yttrande tydligt avvisat ett sådant tillägg i bestämmelserna om villkor för prästvigning. Vidare framhöll utskottet att det är fråga om ett villkor av helt annat slag än de tidigare villkoren som gäller det som är konstitutivt för kyrkan. Kyrkomötet avslag motionen.

Kyrkomötet 2022

2022 års kyrkomöte behandlade två motioner som rörde prästvigning respektive obehörigförklaring av präst med avseende på bland annat frågan om vigsel för personer av samma kön.

Den ena motionen handlade om att kyrkomötet skulle besluta att rekommendera att från och med 2023 bör prästvigning inte ske av prästkandidater som säger sig vägra viga samkönade par. Tillsyns- och uppdragsutskottet hänvisade till läronämndens yttrande (Ln 2022:13y) och motionen avslogs av kyrkomötet.

Den andra motionen innehöll förslag om att kyrkostyrelsen till 2023 års kyrkomöte skulle återkomma med förslag till ändring i kyrkoordningen med innebörd del att den som diskriminerar någon på vissa angivning grunder kan förklaras obehörig som präst, dels att det anses diskriminerande att avstå från att viga ett samkönat par enbart med motiveringen att paret är av samma kön. Tillsyns- och uppdragsutskottet angav bland annat att den detaljreglering av domkapitlets tillsyn som motionens förslag innebar inte skulle stämma överens med synen på domkapitlets självständiga tillsynsansvar och kyrkomötet avslag motionen. Utskottet yttrade också följande.

Oavsett vilken aspekt av de frågor som motionerna berör som diskuteras är det utskottets erfarenhet att bemötandet av var och en som uppsöker kyrkan eller redan finns i kyrkan är helt centralt. Det goda bemötandet måste fortsätta att stå i fokus i arbetet och i samtalen, som en förutsättning för att på ett trovärdigt sätt kunna härbärgera olika uppfattningar. Lagstiftningens diskrimineringsbestämmelser anger definitionen av diskriminering enligt lag, men för kyrkan räcker det inte att undvika diskriminering i formell mening utan ambitionen måste sättas betydligt högre genom en strävan att varje person, oavsett omständigheter, i kontakten med kyrkan ska få uppleva ett gott bemötande. Med befintliga bestämmelser i kyrkoordningen om rätten till vigsel för den medlem som uppsöker en församling, uttrycker regelverket den gemensamma utgångspunkten att kyrkan, genom församlingen, har en skyldighet att tillse att önskan om vigsel kan tillgodoses samt kyrkoherdens ansvar för detta. Erfarenheten visar också att detta har varit en fungerande ordning. Arbetet med att i kyrkans olika verksamheter tillförsäkra varje person ett gott bemötande ska även fortsättningsvis stärkas genom samtal och fortbildning för att både arbetsmiljö och kyrkans sammanhang i stort ska vara välkomnande och inkluderande i vid bemärkelse.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motionerna 2023:24 och 2023:61.

Utskottet vill understryka vikten av att fortsätta på den inslagna vägen att genom samtal fortsätta arbetet med att var och en ska tillförsäkras ett gott bemötande i kyrkans olika verksamheter så att kyrkans sammanhang ska få vara välkomnande och inkluderande i vid bemärkelse.

Biskopsmötet uttryckte i mars 2022 en målbild angående präster och vigsel för par av samma kön. Det finns utan tvekan bland kyrkomötets ledamöter och deras väljare många som instämmer i målbilden men samtidigt är det utskottets mening att med tanke på den ansvarsfördelning som finns inom Svenska kyrkan behöver kyrkomötet inte göra något uttalande av det slag som föreslås i motionen.

Med hänvisning till läronämndens yttrande menar utskottet också att utifrån det ansvar som i Svenska kyrkan vilar på biskop och domkapitel respektive kyrkomöte, ankommer det inte heller på kyrkomötet att i kyrkoordningen lägga till ett sådant villkor för behörighet till anställning som kyrkoherde.

Vad gäller kontakter mellan biskopsmötet och kyrkostyrelsen i denna fråga finns ett konkret exempel i biskopsmötets beslut i mars 2023 att föreslå kyrkostyrelsen att utreda om samkönade vigslar får vara en fråga vid anställning. Kyrkostyrelsen har därefter beslutat om en sådan utredning. Utskottet noterar detta exempel på den

viktiga kontakt som, utan att vara föreskriven, redan finns mellan biskopsmötet och kyrkostyrelsen.

Utskottet anser mot denna bakgrund att motionerna ska avslås.

Uppsala den 5 oktober 2023

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahn, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Gunilla Gjöthlén, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Lena Orstadius, Sten Janson, Stefan Linderås, Veronica Pålsson, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöo, Hans Weichbrodt och Kristina Enholm.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till förmån för bifall till motion 2023:61.

Margareta Nisser-Larsson

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till förmån för bifall till motion 2023:24 punkten 2.

Britt Björneke

Reservation 3

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till förmån för eget yrkande om bifall till motion 2023:24. Jag anser att majoriteten i utskottet landat fel när man inte föreslår kyrkomötet att göra ett uttalande enligt motion 2023:24 punkten 1. Ett uttalande från kyrkomötet om en målbild som går i samklang med biskoparnas uttalade målbild skulle innebära bekräftelse av den senare, samt ge nomineringsgrupper möjlighet avisera olika uppfattningar i sakfrågan gällande målbild. Ett sådant uttalande skulle hålla sig inom gränserna för den ansvarsfördelning som finns inom Svenska kyrkan.

När det gäller dialog mellan kyrkostyrelsen och biskopsmötet enligt motion 2023:24 punkten 2 är de exempel som ges i bakgrundsbeskrivning och utskottets överväganden inte någon garanti för att dialog fortsättningsvis kommer att ske. Därför är det önskvärt och behövligt med en begäran från kyrkomötet om dialog i frågan. Att dialog och samtal ska vara vägen framåt har i samband med tidigare avslagna motioner inte funnits med i några beslut utan endast varit indirekt beskrivna i utskottsöverväganden i likhet med majoritetens överväganden i den nu aktuella motionen. Jag delar inte

läronämndens uppfattning att en dialog med biskopsmötet kring uppfyllelsen av biskoparnas egen målbild, som beställs av kyrkomötet, skulle innebära en förändring av den ansvarsfördelning som finns mellan biskopsmötet och kyrkostyrelsen. Tvärtom är hela syftet med motionen, inklusive dess andra punkt, att den håller sig inom de olika uppdragen och den ansvarsfördelning som finns inom Svenska kyrkan.

TU 2023:5

Jonas Noréus

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2023:3y

Om vigsel och kyrkans enhet

Läronämndens yttrande över motion 2023:24

Läronämnden vill påminna om att Svenska kyrkan sedan 2009 viger såväl samkönade som olikkönade par. Sedan 2017 har Svenska kyrkan en gemensam ordning för vigslar. Biskopsmötet har 2022 uttalat målbilden att ”alla präster med glädje och av fri vilja viger par av olika kön liksom par av samma kön”.

En viktig evangelisk-luthersk princip är följande:

... för kyrkans sanna enhet är det nog att vara ense i fråga om evangeliets lära och förvaltningen av sakramenten. Och det är icke nödvändigt, att nedärvda människobud eller religiösa bruk eller yttre, av människor föreskrivna former för gudsdyrkan överallt äro lika. (Den augsburgska bekännelsen, artikel VII).

Därför vill läronämnden påminna om att Svenska kyrkan är en trosgemenskap och inte en åsikts-gemenskap, alltså krävs inte enighet om frågor som inte berör evangeliets lära och sakramentens förvaltning. I vår kyrkas tradition är vigsel inte ett sakrament.

Med anledning av motionens andra punkt vill läronämnden betona att samspelet mellan kyrkostyrelsen och biskopsmötet pågår kontinuerligt. En ytterligare reglering innebär en förändring i den ansvarsfördelning mellan biskopsmötet och kyrkostyrelsen som kännetecknar vår kyrkas ordning.

Uppsala den 25 augusti 2023

På läronämndens vägnar

Martin Modéus, ordförande

Jenny Ehnberg, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Martin Modéus, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Marika Markovits, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Erik Eckerdal, biskop Andreas Holmberg, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winninge och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2023:8y

Nytt särskilt villkor för anställning som domprost eller kyrkoherde

Läronämndens yttrande över motion 2023:61

Läronämnden konstaterar att Svenska kyrkan sedan 2009 viger såväl samkönade som olikkönade par. Kyrkoherden har ansvaret för att samkönade par kan vigas inom församlingen eller pastoratet. Sedan 2017 har Svenska kyrkan en gemensam ordning för vigslar. Biskopsmötet har 2022 uttalat målbilden att ”alla präster med glädje och av fri vilja viger par av olika kön liksom par av samma kön”.

Vidare vill läronämnden uppmärksamma att om motionen skulle bifallas så innebär det en förändring av konkretionsnivån i regleringen av domkapitlets behörighetsförklaring av kyrkoherde. Vid en förändring av denna art ska beaktas vad läronämnden tidigare anfört i Ln 2008:7y:

Domkapitlen har att oväldigt utöva sin tillsynsuppgift och redovisar sin tillsyn genom fattade beslut. En särskild kontroll av hur en specifik tillsynsuppgift utförs skulle innebära en förändring av det ansvar som i vår kyrkotradition ålagts biskop och domkapitel.

Uppsala den 25 augusti 2023

På läronämndens vägnar

Martin Modéus, ordförande

Jenny Ehnberg, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Martin Modéus, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Marika Markovits, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Erik Eckerdal, biskop Andreas Holmberg, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winnige och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2023:6

Tvångsförvaltning av församlingar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:28 med förslag att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att lämna förslag på ändringar i kyrkoordningen som innebär att det blir möjligt för stift att tvångsförvalta församlingar.

Utskottet anser att stiftet bör stödja församlingar och pastorat genom samverkan snarare än tvångsförvaltning och föreslår att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:28.

Motionens förslag

Motion 2023:28 av Olov Lindquist m.fl., Tvångsförvaltning av församlingar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att det blir möjligt för stift att tvångsförvalta församlingar.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2023:28 i Ln 2023:4y, *bilaga 1*.

Bakgrund

När lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan och kyrkoordningen tillkom bestämdes stiftets grundläggande uppgift till att främja och ha tillsyn över församlingarnas liv. Närmare bestämmelser om tillsynen finns i 57 kap. 1 § i kyrkoordningen som inleds med att ange att stiftet ska ha tillsyn över verksamheten i stiftets församlingar och pastorat. Sådant som ingår i tillsynen räknas upp och de åtgärder som direkt gäller församlingarnas och pastoratets verksamhet är

- råd, stöd och hjälp, dels i frågor som rör kyrkans lära, böcker, sakrament, gudstjänst och övriga handlingar, i rättsliga frågor och i förvaltningsfrågor samt beträffande hur uppdraget som huvudman för begravningsverksamheten fullgörs,
- utfärdande av församlingsinstruktion,
- biskopens visitationer,

- biskopens och domkapitlets granskning av hur präster och diakoner utövar sina uppdrag och efterlever avgivna vigningslöften,
- befogenhetsprövning, och
- beslutsprövning.

I kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte (CsSkr 1999:3) redovisade Centralstyrelsen att några remissinstanser hade efterlyst närmare regler eller beskrivningar av vilka åtgärder som ska kunna vidtas i förlängningen av tillsynen, t.ex. om den som står under tillsyn vägrar efterkomma tillsynsorganets påpekanden. Centralstyrelsen framhöll att när det gäller ”den mer kontrollerande funktionen som också är en del av tillsynen kommer de åtgärder som står till förfogande för tillsynsorganet att variera beroende på vilken nivå och vilka frågor det handlar om”. Vidare såg Centralstyrelsen det som självklart att ett självständigt trossamfund, i likhet med ideella föreningar av annat slag, i grunden bygger på att det finns ett samförstånd och en lojalitet från alla dem som deltar i verksamheten och en gemensam vilja att verka till det bästa för det som är trossamfundets uppgift.

Frågor om ytterligare möjliga åtgärder inom ramen för tillsynsfunktionen har efter kyrkoordningens tillkomst diskuterats främst i perspektiv av kyrkoordningens ställning och auktoritet inte minst, i de fall en församling eller samfällighet inte har rättat sig efter tillsynsorganens beslut i beslutsprövningsärenden. I stor utsträckning har det gällt möjligheterna att införa något slags sanktioner vid medvetna brott mot kyrkoordningens bestämmelser. Motioner på detta område har behandlats i detta utskotts betänkanden TU 2000:16, 2003:8, 2007:4, 2011:15, 2015:8 och 2017:14.

Begreppet tvångsförvaltning avser en åtgärd där en myndighet, statlig eller kommunal, tar över förvaltningen av egendom och verksamhet som har blivit misskött. Exempelvis kan hyresnämnden enligt bostadsförvaltningslagen besluta om tvångsförvaltning av hyreshus.

I *Personalutredningen* (SKU 1998:6 s. 80 och 81) angav utredningen under rubriken *Tillsynens syfte och tänkbara åtgärder* att

Enligt vår uppfattning borde även övervägas en ordning där en församling ytterst kan ställas under tvångsförvaltning.

samt

Frågan om formerna för indelningsändring och om hur församlingens förvaltning skall skötas hör inte till vårt utredningsområde. Vi har emellertid inhämtat att val- och indelningsutredningens förslag innefattar en rätt för tillsynsorganet att ta initiativ till indelningsändringar och att överklaga indelningsbeslut. Något förslag från berörda grupper om tvångsförvaltning av församlingar synes emellertid inte komma att läggas.

En hänvisning till personalutredningen gjordes tio år senare i utredningen *Styra och leda* (SKU 2008:1 s. 252).

Personalutredningen menade att det borde prövas om tvångsförvaltning ska kunna ske. Med utgångspunkt från att församlingen är Svenska kyrkan på lokal nivå – kyrkan framträder som församlingar – kan det finnas skäl som talar för att stiftet i vissa fall och för viss tid skulle kunna ta över församlingsstyrelsen. Primärt torde detta vara aktuellt om församlingen inte fullgör sin grundläggande uppgift eller bedriver en verksamhet som uppenbart står i strid med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Med det faktiska ekonomiska beroende som finns mellan delarna och helheten kan det också finnas skäl för någon form av

tvångsförvaltning om en församling eller samfällighet riskerar att gå över styr ekonomiskt.

TU 2023:6

Det lokala självstyret och den demokratiska uppbyggnaden kännetecknar Svenska kyrkan och i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan anges att församlingen är lokal enhet inom Svenska kyrkan. Församlingens relation till trossamfundet Svenska kyrkan kommer till uttryck i lagstiftning och kyrkoordning på ett sätt som organisatoriskt påminner om hur en kommun relaterar till den svenska staten. En kommun kan inte gå i konkurs och frågan om statlig tvångsförvaltning av en kommun är inte reglerad. För en församling är det inte möjligt att avveckla sig genom avregistrering eller att upphöra genom konkurs eller likvidation eller på annat sätt träda ur trossamfundet (6 § andra stycket lagen (1998:1593) om trossamfund). Kyrkoordningen innehåller inte några bestämmelser om tvångsförvaltning utan stiftets möjligheter att ingripa blir med gällande regelverk en fråga om hur de mer allmänna reglerna om stiftets främjande och tillsyn kan tolkas.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:28.

Utskottet konstaterar att de ekonomiska förutsättningarna för många församlingar och pastorat har försämrats under en längre tid och att detta ställer stora krav på dem som är beslutsfattare. Om en församling eller ett pastorat på grund av egna beslut eller oförutsedda betydande utgifter hamnar i stora ekonomiska svårigheter, eller på annat sätt inte har nödvändiga förutsättningar för att sköta sin förvaltning, finns behov av stöd för att ta sig ur denna situation. Utskottet menar dock att stiftets insats i detta inte bör vara tvångsförvaltning utan i stället genom samverkan med församlingen eller pastoratet i positiv anda söka lösningar på de problem som uppstått. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Uppsala den 5 oktober 2023

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahn, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Gunilla Gjöthlén, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Lena Orstadius, Sten Janson, Stefan Linderås, Veronica Pålsson, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöo, Hans Weichbrodt och Kristina Enholm.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till förmån för bifall till motionen. Majoriteten hänvisar bara till de möjligheter som i dag står till buds, men som i vissa fall konstaterats vara otillräckliga, vilket är bakgrunden till motionens tillkomst. Antingen delar utskottet problembilden och då är det ett faktum att fler möjligheter behövs för att komma till rätta med vissa församlingars ekonomiska problem, eller också anser utskottet att de situationer som uppkommer löses galant med nuvarande verktyg/metoder/möjligheter. Motionen är därför inte bemött på ett tillfredsställande sätt.

Jonas Noréus

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2023:4y

Tvångsförvaltning av församlingar

Läronämndens yttrande över motion 2023:28

Motionen rör Svenska kyrkans två pastorala nivåer (församling och stift) och deras samspel. I Ln 2012:2y anger läronämnden: ”I Svenska kyrkan är samspelet mellan församlingar, pastorat och stift väsentligt ur ett läroperspektiv.”

Läronämnden konstaterar att tvångsförvaltning av en församling eller ett pastorat inte strider mot Svenska kyrkans identitet och ligger i linje med kyrkoordningens beskrivning av såväl biskopens uppdrag (svara för ledning och tillsyn, vårda och värna kyrkans enhet) som stiftets uppdrag (främja och ha tillsyn).

I Ln 2020:1y behandlade läronämnden frågan om stiftens uppdrag att säkerställa att församlingarnas teologiska och ekonomiska ansvar hålls samman. Läronämnden refererade till ett tidigare yttrande:

I sitt yttrande över strukturfrågor Ln 2012:2y betonade nämnden att det är nödvändigt att Svenska kyrkan i en tid med mycket förändringar säkerställer att organisationen både är pastoralt och ekonomiskt bärkraftig. Detta ska bidra till att uppfylla det som i kyrkoordningens inledning beskrivs som dess syfte: ”... att ange de strukturer och beslutsformer som ger de bästa förutsättningarna för Svenska kyrkan att fullfölja sin kallelse.”

Uppsala den 25 augusti 2023

På läronämndens vägnar

Martin Modéus, ordförande

Maria Södling, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Martin Modéus, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Marika Markovits, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Erik Eckerdal, biskop Andreas Holmberg, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winnige och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2023:7

Kyrkoherdars anställningsförhållanden

Sammanfattning

I betänkandet behandlas två motioner som gäller frågor angående kyrkoherdars anställningsförhållanden.

I motion 2023:31 föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att utreda kyrkoherdarnas anställningsförhållande och i motion 2023:48 föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att tillsätta en utredning för att belysa konsekvenserna av att kyrkoherdar skulle anställas av stiftet.

Utskottet ser behov av en utredning om kyrkoherdarnas anställningsförhållanden och föreslår att motionerna bifalls.

Till betänkandet finns tre reservationer och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. bifalla motion 2023:31,
2. bifalla motion 2023:48.

Motionernas förslag

Motion 2023:31 av Jonas Noréus m.fl., Kyrkoherdarnas anställningsförhållande

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda kyrkoherdarnas anställningsförhållande.

Motion 2023:48 av Mona Olsson m.fl., Stiftsanställda kyrkoherdar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning för att belysa konsekvenserna av att kyrkoherdar skulle anställas av stiftet.

Bakgrund

Den nuvarande ordningen vad gäller lokalanställning av kyrkoherde och andra präster i församlingen har gällt sedan kyrkoordningens tillkomst år 2000. ”För varje församling ska det finnas anställd en kyrkoherde” anges i 34 kap. 1 § kyrkoordningen och församlingar som ingår i ett pastorat har gemensam kyrkoherde. Det är församlingens ansvar att anställa och avlöna den personal, inklusive kyrkoherde, som behövs för församlingens verksamhet, 2 kap. 1 § och det är sedan kyrkoherden som leder all dess verksamhet, 2 kap. 9 §.

Inför år 2000 när relationen mellan kyrka och stat skulle ändras var frågan om vem som skulle vara arbetsgivare för prästerna mycket omdiskuterad. Arbetsgivarfunktionerna var då uppdelade mellan flera organ genom att församlingen svarade för vissa arbetsgivarfunktioner gentemot prästerna, bland annat avlöningsförmånerna, medan domkapitlet som statlig myndighet svarade för andra arbetsgivarfunktioner som prövning av disciplinansvar, uppsägning och avskedande. Till skillnad från de anställda med kyrkokommunala villkor hade prästerna statligt reglerade anställningar, till stor del bestämda i kollektivavtal som träffades med statliga Arbetsgivarverket som företrädare för arbetsgivarna. Det var då en vanlig uppfattning att även arbetsgivarskapet för prästerna var uppdelat mellan kyrkokommunen (dvs församlingen) och den statliga myndigheten (dvs domkapitlet), men angående detta konstaterade regeringen i lagstiftningsarbetet att ”med utgångspunkt från regleringen i kyrkolagen talar dock övervägande skäl för att staten endast agerar som ställföreträdare för den egentlige arbetsgivaren, kyrkokommunen” (prop. 1998/99:38 (s. 191)). Centralstyrelsen kommenterade detta med att det inte fanns anledning att ifrågasätta riktigheten av denna tolkning. Centralstyrelsen tillade att det förhållandet att ett betydande antal arbetsgivarfunktioner lagts på stiftet inneburit en blandning av tillsynsfunktioner och arbetsgivarfunktioner som gjort att de reella möjligheterna att ha tillsyn över hur prästerna utövar sina uppdrag i hög grad försvårats (CsSkr 1999:3).

Vid kyrkoordningens utarbetande var ett viktigt motiv för att skilja arbetsgivar- och tillsyn åt att så långt möjligt skapa en situation där biskopens och domkapitlets tillsyn över lära och efterlevnad av vigningslöftena inte skulle bli frågor som ytterst skulle avgöras i arbetsrättslig ordning. Om tillsyn och arbetsgivar- och tillsynskap låg hos samma organ bedömdes detta omöjliggöra en självständig kyrklig ämbets tillsyn (se den s.k. personalutredningen i betänkandet Personal, tillsyn, överklagande SKU 1998:6 s. 67 ff.). Vidare framhöll personalutredningen att

från arbetsmiljösynpunkt måste alternativet med stiftsansställning av pastoratsprästerna ses som en klar nackdel; för prästerna, eftersom deras arbetsgivare inte förfogar över arbetsplatsen och således inte kan ta sitt arbetsgivaransvar, och för övriga anställda, eftersom deras arbetsledare inte är underställd arbetsgivaren och arbetsgivaren därför inte fullt ut kan ta ansvar för arbetsmiljön (personalutredningen s. 41).

När prästansättningen behandlades i kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte (CsSkr 1999:3) var en utgångspunkt ett yttrande från läronämnden som 1995 års kyrkomöte hade anslutit sig till (Ln 1995:8). I yttrandet underströks att biskop och domkapitel måste ha ”reella möjligheter att utöva tillsyn och vidta disciplinära åtgärder där innehavare av kyrkans ämbete handlat på sådant sätt att vår kyrkas identitet kan påverkas eller ifrågasättas. Om det inte är någon skillnad i den rättsliga praktiken mellan att ha avgivit vigningslöften och inte ha gjort det, ifrågasätts hela den nuvarande vigningsordningen”. Biskop och domkapitel skulle även fortsatt ha tillsyn över utövandet av kyrkans vigningstjänst och efterlevnaden av vigningslöftena och domkapitlet skulle även framöver kunna förklara en präst obehörig att utöva vigningstjänsten.

I kyrkoordningsskrivelsen konstaterade Centralstyrelsen att det vid en lokal anställning av församlingsprästerna följer av arbetsrättsliga regler att beslut om uppsägning, avsked, disciplinära åtgärder och omplacering fattas av den lokala arbetsgivaren, alltså församlingen eller samfälligheten. Centralstyrelsen följde de åtskilliga remissyttranden som hade påtalat behovet av inflytande för domkapitlet inför beslut om uppsägning och disciplinär åtgärd och föreslog en bestämmelse om så kallad befogenhetsprövning inför sådana beslut. Bestämmelsen om befogenhetsprövning återfinns idag i 31 kap. 14 § vad gäller uppdraget som präst.

Vi har även särskilt prövat möjligheten till stiftsanställning av kyrkoherdarna, ett alternativ som också det berörts i utredningen. Vi har dock inte funnit skäl förorda en sådan lösning. Anledning härtill är bl.a. att åtskilliga problem uppkommer om inte samtliga kyrkoherdar accepterar erbjudande om övergång till stiftsanställning, att ansvarsfördelningen mellan kyrkoråd och kyrkoherde, särskilt vad gäller arbetsmiljöfrågor, blir otydlig, att avståndet mellan kyrkoherdar och komminister ökar samt att systemet blir svårhanterligt bl.a. i personaladministrativt hänseende. Vidare skulle skillnaden överbetonas mellan kyrkoherdes ansvar i kyrkans vigningstjänst och prästs ansvar i denna tjänst (CsSkr 1999:3 s. 2–42).

2007 uttalade tillsyns- och uppdragsutskottet vad gäller arbetsgivaransvaret att

ett helt och odelat arbetsgivaransvar hos församlingar och samfälligheter ger de bästa förutsättningarna för en samlad arbetsgivarpolicy gentemot alla anställda på en arbetsplats. Ansvarsfördelningen mellan stiftet och den lokala nivån blir tydligare när arbetsgivar- och tillsynsfunktionerna hålls isär. Med detta har vi inte sagt att allt fungerar väl (TU 2007:7 Ansvarsfrågan i pastoraten).

2013 yttrade tillsyns- och uppdragsutskottet att

lokalanställningen inte är problemfri men att det dock inte innebär att utskottet anser att kyrkan bör överväga en återgång till den ordning med delade arbetsgivarfunktioner som gällde före år 2000 för församlingspräster. Det var bland annat på grund av de arbetsmiljöproblem som den tidigare ordningen i vissa fall ledde till samt stiftens dubbla roll som både utövare av tillsyn och vissa arbetsgivarfunktioner som ordningen med delade arbetsgivarfunktioner övergavs och lokalanställning infördes. Utskottet anser därför inte att det finns någon anledning att ompröva den ordning som gäller idag (TU 2013:12 Följder av lokal anställning av präster).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motionerna 2023:31 och 2023:48.

Under de över tjugo år som Svenska kyrkan haft den nuvarande ordningen för anställning av präster har i olika sammanhang, också i kyrkomötet, framförts synpunkter på att den skulle behöva ses över. Kyrkoherdarnas anställningsförhållanden har särskilt diskuterats, bland annat med hänvisning till frågan om så kallade utköp av kyrkoherdar och svårigheter som har kunnat uppstå relaterade till kyrkoherdens roll i förhållande till kyrkorådet.

I motionerna efterfrågas utredning av kyrkoherdarnas arbetsförhållanden och konsekvenser av om kyrkoherdar skulle anställas av stiftet. Enligt utskottets mening finns anledning att göra en sådan utredning, där olika aspekter av möjliga anställningsförhållanden blir belysta, utifrån Svenska kyrkans syn på kyrkoherden, församlingen och stiftet och relationen mellan dessa. Utskottet ställer sig bakom att en utredning görs för att på nytt ta ett samlat grepp om kyrkoherdarnas anställningsförhållanden och

eventuella behov av och möjligheter att ändra dessa och föreslår därför att kyrkomötet bifaller motionerna.

Uppsala den 5 oktober 2023

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahn, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Gunilla Gjöthlén, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Lena Orstadius, Sten Janson, Stefan Linderås, Veronica Pålsson, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöo, Hans Weichbrodt och Kristina Enholm.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till förmån för avslag på båda motionerna.

Ronnie Nilsson

Reservation 2

Vi reserverar oss mot utskottets förslag till förmån för avslag på båda motionerna.

Daniel Larson, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin

Reservation 3

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till förmån för avslag på båda motionerna.

Margareta Andersson

Särskild mening

Vi vill anföra särskild mening till förmån för avslag på båda motionerna.

Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Lena Orstadius

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2023:8

Från diakon till kyrkoherde

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:59 Från diakon till kyrkoherde, i vilken det föreslås att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda vad som krävs för att en diakon ska kunna bli kyrkoherde. Enligt utskottet står det redan klart vad som krävs för uppdraget som kyrkoherde. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:59.

Motionens förslag

Motion 2023:59 av Cecilia Gyllenberg Bergfasth m.fl., Från diakon till kyrkoherde

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda vad som krävs för att en diakon ska kunna bli kyrkoherde.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2023:59 i Ln 2023:7y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Uppdraget som kyrkoherde

Endast den som är behörig att utöva uppdraget som präst kan vara anställd som kyrkoherde, vilken är en av de prästerliga befattningarna reglerad i kyrkoordningen (34 kap.). I inledningsorden till kyrkohandbokens ordning för mottagande av kyrkoherde, framgår att "[k]yrkoherdens uppgift är att vara församlingens/församlingarnas andliga ledare och tillsammans med (övriga präster och) de förtroendevalda tillse att allt sker med god ordning och efter Guds vilja" (Den svenska kyrkohandboken del II, 1987). Kyrkoherden ska även "planera och samråda, uppmuntra och inspirera medarbetarna, fördela uppgifterna i församlingen och verka för församlingens tillväxt i tro på Herren".

Kyrkoherden leder all verksamhet i församlingar och pastorat (2 kap. 9 § första stycket kyrkoordningen). Bestämmelsen infördes genom beslut av 2009 års kyrkomöte (KsSkr 2009:5, O 2009:1, KmSkr 2009:2). I det utredningsarbete som föregick beslutet framhöll Demokratiutredningen i betänkandet *Styra och leda* (SKU 2008:1)

att det fanns behov av en särskild kompetens kopplad till församlingens grundläggande uppdrag för uppdraget som kyrkoherde, vilket inte minst var tydligt sett till kyrkoherdens särskilda uppgifter som de anges i kyrkohandbokens ordning för mottagande av kyrkoherde. Utredningen ansåg att pastoralt ansvar och ledarskap borde hållas samman och att kyrkoherden bör ha det övergripande ledarskapet för verksamheten som helhet (s. 125 f.).

Ansvaret framgår bland annat av 5 kap. 2 § kyrkoordningen, enligt vilken kyrkoherden ska, utifrån avgivna vigningslöften och på eget ansvar, fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen. Vidare har kyrkoherden gemensamt med kyrkorådet ansvar för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd. Kyrkoherden har även ansvaret för tillsyn över all verksamhet utifrån Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Detta tillsynsansvar är ett uttryck för kyrkoherdens ställning i kyrkans episkopala struktur. Kyrkoherden är självskriven ledamot i kyrkorådet och kan inte sätta någon annan präst i sitt ställe (4 kap. 6 § kyrkoordningen).

Uppdraget som diakon respektive präst

Innehållet i uppdragen som diakon respektive präst framgår bland annat i vigningsordningarna och i inledningstexten till kyrkoordningens sjunde avdelning om kyrkliga uppdrag och befattningar. I sin vigning ges diakonen uppdraget att ”försvara människors rätt, stå på de förtrycktas sida och uppmuntra och frigöra Guds folk till det som är gott, så att Guds kärlek blir synlig i världen”. I inledningstexten till kyrkoordningens sjunde avdelning framgår det bland annat att diakonens uppgifter varierar beroende på de lokala och sociala behoven och församlingarnas strukturer och diakonala prioriteringar. I inledningsorden till prästvigningen i kyrkohandboken framgår att prästen ska ”predika Guds ord och förvalta sakramenten, leda församlingens bön och tillbedjan i gudstjänsten, undervisa och utöva själavård och så vara en herde för Guds hjord”.

När det gäller uppdraget diakon respektive präst kräver de olika uppdragen vitt skilda utbildningar. Uppdragen skiljer sig också åt när det gäller befogenheter och ansvarsområden. De livslånga löften är en del av vigningstjänsten. Den som är behörig att utöva uppdraget som präst och som vigts till diakon får inte utöva uppdraget som präst och det motsatta gäller diakon som vigts till präst (31 kap. 1 § och 32 kap. 1 §).

Den som vill bli präst eller diakon måste bli antagen som kandidat i ett stift. Utbildningen innefattar såväl fackutbildning vid universitet eller högskola som pastoraltelogisk utbildning. Till detta kommer också församlingspraktik och olika stiftsförlagda utbildningsmoment. Prästens fackutbildning består av teologiska och religionsvetenskapliga ämnen (magisterexamen och ytterligare studier), och diakonens fackutbildning är antingen inom psykologi, socialt arbete, vård, medicin eller folkhälsa (som lägst kandidatexamen alternativt en yrkesexamen). Det pastoraltelogiska året har utbildningsmoment som är gemensamma för båda uppdragen, men har delvis olika mål och innehåller också det som är specifikt för respektive uppdrag. Efter prästvigningen följer ett pastorsadjunksår innan en präst kan söka en ordinarie tjänst.

För att kunna anställas som kyrkoherde krävs sedan 2013 enligt huvudregeln att den sökande ska ha varit anställd som präst i Svenska kyrkan i mer än tre år och ha genomgått den av kyrkostyrelsen fastställda kyrkoherdeutbildningen (34 kap. 9 §).

Tidigare behandling av kyrkomötet

Frågan om svårigheter att rekrytera kyrkoherdar har behandlats av kyrkomötet genom motion 2016:28 Brist på kyrkoherdar, i vilken det bland annat föreslogs att kyrkosty-

relsen skulle ges i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att lösa bristen på kyrkoherdar. Motionen avslogs (KmSkr 2016:1). Organisationsutskottet ansåg i sitt betänkande O 2016:4 att det inte gick att säga att det generellt rådde brist på kyrkoherdar och lyfte även fram att stiftet har ansvar att hantera frågor om rekrytering av kyrkoherdar.

I motion 2018:49 Arbetsledande diakoner och församlingsråd, föreslogs bland annat att det skulle utredas om en diakon som är arbetsledare för en församling ska kunna ges uppdraget att i kyrkoherdens ställe vara ledamot i församlingsrådet. Motionen avslogs (KmSkr 2018:1). I tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2018:11 underströks bland annat att motionens förslag avsåg olika uppdrag och att den präst som är ledamot i ett församlingsråd fullgör uppdraget som ersättare för kyrkoherden som prästerlig ledamot. Utskottet ansåg att detta förhållande bör ses samman med inledningsorden till prästvigningen i kyrkohandboken som avslutas med att prästen ska ”så vara herde för Guds hjord”. Mot denna bakgrund lyfte utskottet att prästen ska fullgöra detta herdeskap också i uppdraget som ledamot i församlingsrådet, att prästen och diakonen inte ges samma uppdrag inom vigningstjänsten och att de inte är utbytbara som ledamöter i församlingsrådet. Avslutningsvis konstaterade utskottet att kyrkoherden ska vara präst och detsamma ska gälla den som ersätter i kyrkoherden i en uppgift som är direkt kopplad till (kyrko)herdeskapet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:59.

Som framgår av bakgrundsbeskrivningen kan endast den som är behörig att utöva uppdraget som präst vara anställd som kyrkoherde. Prästen har utifrån sin vigning ansvaret för att förkunna ordet och förvalta sakramenten, samt vara en herde för Guds hjord. Vidare leder kyrkoherden all verksamhet i församlingar och pastorat, samt har ansvaret för tillsyn över verksamheten utifrån Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Utskottet konstaterar att innehållet i uppdragen som diakon respektive präst skiljer sig åt, att det krävs skilda utbildningar och att en teologisk magisterexamen är ett krav för att bli präst. Vidare framgår det av 32 kap. 1 § kyrkoordningen att den som är behörig att utöva uppdraget som diakon och som vigts till präst inte får utöva uppdraget som diakon. Det framgår vidare av bakgrundsbeskrivningen att utskottet tidigare har konstaterat att kyrkoherden ska vara präst och detsamma ska gälla den som ersätter kyrkoherden i en uppgift som är direkt kopplad till (kyrko)herdeskapet (TU 2018:11).

Läronämnden har yttrat sig över motionen och hänvisar till sina yttranden Ln 2021:1y och Ln 2005:5y samt uttalar vidare att:

Kyrkoherdeuppdraget är kopplat direkt till prästens speciella uppdrag i vigningstjänsten.

I löftenas inledningsord i prästvigningsmässan formuleras detta som att: ”En präst skall predika Guds ord och förvalta sakramenten, leda församlingens bön och tillbedjan i gudstjänsten, undervisa och utöva självård och så vara en herde för Guds hjord” (Den svenska kyrkohandboken del II, 1987). Prästen har utifrån sin vigning ansvaret för att förkunna ordet och förvalta sakramenten och bär utifrån detta ansvar också uppdraget att vara herde (pastor) i en församling.

Utskottet har också tagit del av De Ungas Kyrkomötes yttrande över motionen som är negativt till förslaget och bland annat hänvisar till läronämndens yttrande.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan anser utskottet att det redan står klart vad som krävs för uppdraget som kyrkoherde, vilket är ett prästerligt uppdrag. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Uppsala den 4 oktober 2023

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Evelina Kaarme, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahn, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Gunilla Gjöthlén, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Lena Orstadius, Sten Janson, Stefan Linderås, Veronica Pålsson, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöo, Hans Weichbrodt och Kristina Enholm.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2023:7y

Kyrkoherdens uppdrag

Läronämndens yttrande över motion 2023:59

Svenska kyrkan har en vigningstjänst med tre olika uppdrag: biskop, präst och diakon. I sitt yttrande Ln 2021:1y hänvisar läronämnden till Ln 2005:5y där det konstateras att:

Svenska kyrkan har *en* vigning med samma grundläggande innehåll till de tre uppdragen som biskop, präst och diakon. Vigningen innebär att den som vigs får kyrkans kallelse att gå in i livslång tjänst med förpliktelse till Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Samtidigt sker vigningen till ett särskilt ansvar eller uppdrag som biskop, präst eller diakon. Dessa uppdrag har olika karaktär.

Det finns chefs- och ledningsfunktioner av olika slag i Svenska kyrkans organisation och kyrkoherden leder all verksamhet i församlingen (5 kap. 1–2 §§ kyrkoordningen). Kyrkoherdeuppdraget är kopplat direkt till prästens speciella uppdrag i vigningstjänsten.

I löftenas inledningsord i prästvigningmässan formuleras detta som att: ”En präst skall predika Guds ord och förvalta sakramenten, leda församlingens bön och tillbedjan i gudstjänsten, undervisa och utöva själavård och så vara en herde för Guds hjord” (Den svenska kyrkohandboken del II, 1987). Prästen har utifrån sin vigning ansvaret för att förkunna ordet och förvalta sakramenten och bär utifrån detta ansvar också uppdraget att vara herde (pastor) i en församling.

Uppsala den 25 augusti 2023

På läronämndens vägnar

Martin Modéus, ordförande

Ann-Katrin Bosbach, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Martin Modéus, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Marika Markovits, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Erik Eckerdal, biskop Andreas Holmberg, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winnige och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2023:9

Kyrkoordningens reglering av förtroendevaldas uppdrag

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motionerna 2023:68, 2023:92 och 2023:96. De tre motionerna har det gemensamt att de lämnar förslag för att komma till rätta med förtroendevalda som kan sägas ha ett illojalt beteende gentemot den organisation de valts att företräda. Förslagen i motionerna avser ökad möjlighet för kyrkofullmäktige att återkalla uppdrag som givits genom indirekta val, stiftens tillsyn över förtroendevalda respektive införande av en lojalitetsförklaring som krav för att vara valbar. I ett par av motionerna efterfrågas att regelverket för Svenska kyrkan får skarpare sanktionsmöjligheter riktat mot de förtroendevalda.

Svenska kyrkan har en demokratisk uppbyggnad och i kyrkoordningen finns redskap för att hantera den problematik som lyfts i de tre motionerna. Utskottet menar att i detta har nomineringsgrupperna en viktig roll att medvetandegöra vad ett förtroendeuppdrag i Svenska kyrkan innebär och att det finns en förväntan på lojalitet med kyrkoordningen. Till detta kommer de instrument som återfinns i kyrkoordningen med främst stiftens tillsyn och frågan om ansvarsfrihet, som beslutas av kyrkofullmäktige.

Utskottet föreslår att samtliga tre motioner avslås.

Till betänkandet finns två reservationer.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Motionernas förslag	3
Motion 2023:68 av Marcus Romedahl, Återkallande av uppdrag för förtroendevald.....	3
Motion 2023:92 av Marie Rydén Davoust, Tillsyn också över förtroendevalda	3
Motion 2023:96 av Eva Nordung Byström m.fl., Lojalitet mot kyrkoordningen.....	3
Bakgrund	3
Gällande bestämmelser	3
Lojalitetsförklaring för förtroendevald	5
Sanktioner och tillsyn	6
Utskottets överväganden	8
Reservation 1	9
Reservation 2	10

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2023:68,
2. avslå motion 2023:92,
3. avslå motion 2023:96.

Motionernas förslag

Motion 2023:68 av Marcus Romedahl, Återkallande av uppdrag för förtroendevald

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda utökad möjlighet för kyrkofullmäktige att kunna återkalla uppdraget för vissa valda förtroendevalda.

Motion 2023:92 av Marie Rydén Davoust, Tillsyn också över förtroendevalda

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att stiftens tillsyn också kan omfatta förtroendevalda inom församling och pastorat.

Motion 2023:96 av Eva Nordung Byström m.fl., Lojalitet mot kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att den som kandiderar i kyrkovalet skriftligen ska lova att vara lojal mot och efterfölja Svenska kyrkans ordning som den uttrycks i kyrkoordningen.

Bakgrund

De tre motionerna har det gemensamt att de lämnar förslag för att komma till rätta med förtroendevalda som kan sägas ha ett illojalt beteende gentemot den organisation de valts att företräda. Förslagen i motionerna avser ökad möjlighet för kyrkofullmäktige att återkalla uppdrag som givits genom indirekta val, stiftens tillsyn över förtroendevalda respektive införande av en lojalitetsförklaring som krav för att vara valbar. I ett par av motionerna efterfrågas att regelverket för Svenska kyrkan får skarpare sanktionsmöjligheter riktat mot de förtroendevalda.

När det gäller frågan om att återkalla uppdrag är detta reglerat i kyrkoordningen och bestämmelserna överensstämmer med regleringen i kommunallagen (se avsnittet ”Gällande bestämmelser” nedan). Frågor som rör införande av lojalitetsförklaring för förtroendevalda samt sanktioner och tillsyn i ett bredare perspektiv än för bara förtroendevalda har behandlats av kyrkomötet genom åren och nedan följer en redovisning av det.

Gällande bestämmelser

I 33 kapitlet kyrkoordningen finns bestämmelser om kyrkans förtroendevalda. Av dessa bestämmelser framgår att valbar till uppdrag som förtroendevald i Svenska kyrkan är den som tillhör Svenska kyrkan, är döpt och fyller 18 år senast på dagen för valet (33 kap. 4 §). I samma paragraf finns också reglerat var den som väljs behöver vara kyrkobokförd vid val till församling, pastorat respektive stift.

I 33 kap. finns vidare vissa bestämmelser om valbarhetshinder (33 kap. 5–9 §§). Dessa bestämmelser innebär att vissa grupper av anställda inte är valbara som förtroendevalda i församling, pastorat, på stiftsnivå och till kyrkomötet.

I samma kapitel finns även reglerat om uppdragets upphörande (33 kap. 10 och 11 §§). Av den senare paragrafen framgår att kyrkofullmäktige får återkalla uppdraget för en förtroendevald som har valts av fullmäktige om hen har vägrats ansvarsfrihet eller genom dom som vunnit laga kraft har dömts för ett brott för vilket det är föreskrivet fängelse i två år eller mer. Detsamma ska tillämpas på stiftsfullmäktige och kyrkomötet. Tillämpningen av bestämmelserna om återkallande förutsätter att det objektivt sett finns ett skäl för entledigande.

Landets kommuner har avseende demokratifrågor och förtroendevalda många likheter med Svenska kyrkan. I kommunallagen (SFS 2017:725) regleras möjligheten att återkalla uppdrag för förtroendevald (4 kap. 9 §). Denna bestämmelse överensstämmer med 33 kap. 11 § kyrkoordningen.

Av 3 kap. 2 § punkten 9 i kyrkoordningen framgår att kyrkofullmäktige ska besluta om ansvarsfrihet. Kyrkofullmäktiges beslut om ansvarsfrihet grundar sig normalt på vad revisorerna uttalat i revisionsberättelsen. Det framgår inte av kyrkoordningen under vilka förutsättningar fullmäktige kan vägra ansvarsfrihet. Det finns anledning att anta att vad som gäller för kommuner i detta sammanhang går att applicera också på kyrkan. I kommunala sammanhang har som grunder angetts bristande måluppfyllelse, ohörsamhet till mål och riktlinjer fastställda av fullmäktige eller i bestämmelser, bristande styrning, uppföljning och kontroll, skada på t.ex. person eller förtroende, ekonomisk skada, obehörigt beslutsfattande, icke lagenlig verksamhet, brottslig gärning, otillräcklig beredning av ärenden och brister i redovisningen.

Förutsättningarna för att ett uppdrag ska kunna återkallas utifrån 33 kap. 11 § är att det gäller ett uppdrag som förtroendevald och att uppdraget har getts genom ett indirekt val som har förrättats av ett beslutande organ. De uppdrag som det gäller är ledamot eller ersättare i beredande och verkställande organ samt ordförande eller vice ordförande i beslutande organ. De som valts vid ett direkt val svarar inför väljarna för förvaltningen av sitt uppdrag. Ett sådant uppdrag kan inte återkallas men däremot kan missnöje visa sig genom att en förtroendevald inte blir omvald. Det är endast det beslutande organ som valt en förtroendevald som kan återkalla uppdraget i likhet med att endast väljarna avgör vem som ska vara förtroendevald i ett direktvalt organ. En nomineringsgrupp kan alltså inte återkalla ett uppdrag för att gruppen är missnöjd med hur en förtroendevald sköter sitt uppdrag. Detta gäller även om en förtroendevald har lämnat en nomineringsgrupp.

I de fall förtroendevalda ägnar sig åt myndighetsutövning gäller också samma regler som för förtroendevalda i kommunerna. De kan ställas till ansvar för tjänstefel enligt 20 kap. 1 § brottsbalken, för mutbrott enligt 20 kap. 2 § brottsbalken och för brott mot tystnadsplikt enligt 20 kap. 3 § brottsbalken. Den kyrkliga verksamheten som är reglerad i kyrkoordningen utgör inte myndighetsutövning. För den verksamheten gäller liksom för annan verksamhet i samhället den allmänna lagstiftningen. Det innebär bland annat att förtroendevald som är ledamot i ett styrelseorgan i Svenska kyrkan har ett straffansvar för mutbrott även i den kyrkliga verksamheten. Straffansvar finns på motsvarande sätt kopplat till vissa bestämda lagar såsom arbetsmiljölagen, dataskyddsförordningen och miljöbalken. Vidare är var och en som gjort sig skyldig till brott skyldig att ersätta en ren förmögenhetsskada som orsakats av brottet enligt 2 kap. 4 § skadeståndslagen. Det är osäkert om skadestånd p.g.a. vårdslöshet kan utkrävas. Men i likhet med vad som gäller för en ideell förening skulle en förtroendevald som sitter i ett styrelseorgan kunna bli personligen betalningsansvarig för skulder orsakade av vårdslös ekonomisk förvaltning. Har styrelsen bevil-

jats ansvarsfrihet bör dock den juridiska personen ensam vara betalningsansvarig. Vad som gäller i ett enskilt fall är dock en fråga för domstolarna att klarlägga.

I 38 kap. 28 § kyrkoordningen regleras vad som gäller när kandidater ska anmälas inför kyrkovalet. Av paragrafens första och andra stycke framgår att andra än anmälda kandidater för registrerade nomineringsgrupper är inte valbara och kandidaterna ska skriftligen förklara att de gett nomineringsgruppen tillstånd att anmäla dem. Detta kan sägas vara ett ytterligare valbarhetsvillkor utöver dem som anges i 33 kap.

När det gäller regleringen av tillsyn återfinns dessa regler i 57 kap. kyrkoordningen. I 57 kap. 1 § står att stiftet ska ha tillsyn över verksamheten i stiftets församlingar och pastorat. Detta framgår även av 6 kap. 1 och 4 §§. I 6 kap. 1 § stadgas att stiftet har tillsyn över församlinglivet. Detta innefattar tillsyn över såväl församlingarna och pastoraten som över dem som fullgör uppdrag inom kyrkans vigningstjänst.

I inledningen till 57 kap. kyrkoordningen står: ”Alla som tillhör kyrkan har ansvar för att evangeliet når ut. Men över detta utövas ingen formell tillsyn. För gemenskapens och enhetens skull behövs dock en särskilt ordnad tillsyn över församlingarna.” Vidare står det i inledningstexten: ”Den som vigs till ett uppdrag inom kyrkans vigningstjänst avger löften att fullgöra sina uppgifter enligt kyrkans lära och ordning. På den grunden ges han eller hon ett särskilt ansvar för grundläggande funktioner i kyrkans liv. Alla i vigningstjänsten måste därför svara för hur de efterlever de löften som de har gett vid vigningen.”

Lojalitetsförklaring för förtroendevald

Tidigare fanns det särskilda valbarhetskriterier för den som skulle väljas till ledamot i kyrkoråd. Först talades det om ”för gudsfruktan och nit välkände män” och senare angavs att de som skulle väljas till kyrkorådsledamöter måste ”vilja främja församlinglivet”. Särskilda valbarhetsvillkor av detta slag avskaffades med införandet av 1961 års församlingsstyrelselag med hänvisning till att de i praktiken kommit att sakna betydelse. När det skett en rättslig prövning av dessa valbarhetskriterier blev resultatet att det avgörande var kyrkotillhörigheten. ”Vid stadgandets tillämpning har medlem av svenska kyrkan utan vidare ansetts valbar, och intresset för församlinglivet har presumerats. Någon motsatsbevisning i sistnämnda hänseende är i praktiken knappast möjlig” (SOU 1957:15 sid. 82). Eftersom det var kyrkorådets uppgift att främja församlinglivet ansågs det underförstått innebära en anvisning till väljarna att välja endast personer med intresse för församlingens utveckling.

När Centralstyrelsen i kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte (CsSkR 1999:3) lämnade förslag på de valbarhethinder som återfinns i 33 kap. kyrkoordningen var det ett undantag från den princip som Centralstyrelsen menade borde gälla i fråga om valbarhet: ”Allmänt sett är det från demokratiska utgångspunkter angeläget att i det längsta undvika inskränkningar i rätten för olika nomineringsgrupper att bedöma lämpligheten av kandidater som nomineras.”

I inledningstexten till kyrkoordningens första avdelning sägs att ”kyrkan förutsätter att de som företräder kyrkan delar kristen tro och kristet liv”. I inledningen till den sjunde avdelningen om kyrkliga uppdrag och befattningar sägs att förtroendevalda och alla med kyrkliga uppdrag ”ska fullgöra de speciella uppdrag som de anförtrotts i solidaritet med Svenska kyrkan och kyrkans tro, bekännelse och lära. Alla står i evangeliets tjänst och under dess auktoritet”. Vidare sägs om de förtroendevalda att ”de utövar sina uppdrag inom ramen för det mandat som tillhör det förtroendevalda organ som de ingår i”. Det finns inga särskilda skrivningar om förväntningar på de nomineringsgrupper som deltar i kyrkliga val.

I organisationsutskottets betänkande O 2005:6 behandlades en motion med förslag att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en form för en minsta gemensam nämnare för alla nomineringsgrupper och personer som ställer upp i kyrkovalet. Utskottet motiverade sitt förslag till avslag på motionen med att varje nomineringsgrupp utser sina kandidater och väljarna avgör vilka som ska ges förtroende. Att ta fram en form utöver den fria diskussionen som är en förutsättning för demokratiska val såg utskottet därför inte som en realistisk möjlighet. Kyrkomötet beslutade att avslå motionen.

I tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2006:6 behandlades en motion med förslag som innebar att de som kandiderar till uppdrag som ordförande i något förtroendevärdt organ som utövar arbetsgivarfunktion gentemot präster, ska avge en förklaring att de bejakar giltigheten i såväl kvinnors som mäns prästvigning. I utskottets motivering till avslag på motionen hänvisades till tidigare diskussioner i kyrkomötet och då specifikt till den argumentation som förts fram i organisationsutskottets betänkande O 2005:6. Tillsyns- och uppdragsutskottet menade att de principiella ställningstaganden som gjordes av kyrkomötet 2005 även hade bäring på den år 2006 aktuella motionen. Utskottet uttryckte i sina överväganden att ”det knappast skulle vara rimligt att ställa upp endast kravet att bejaka giltigheten i prästvigningen som ett särskilt valbarhetsvillkor. Det har också mer karaktär av åsiktsregistrering än det krav som finns för dem som har uppdrag inom kyrkans vigningstjänst att samverka med alla andra inom vigningstjänsten.”

Vidare framhölls av utskottet: ”I inledningstexten till kyrkoordningens första avdelning om Svenska kyrkan som evangelisk-lutherskt trossamfund sägs att ”kyrkan förutsätter att de som företräder kyrkan delar kristen tro och kristet liv”. Detta är en förväntan som inte finns föreskriven i några bestämmelser. Om några särskilda valbarhetsvillkor utöver dem som nu gäller skulle ställas upp, behöver man något som ligger i linje med denna förväntan.” Kyrkomötet beslutade att avslå motionen.

Sanktioner och tillsyn

I 6 § lagen (1198:1591) om Svenska kyrkan anges att kyrkomötet är Svenska kyrkans högsta beslutande organ. Detta var en utgångspunkt när Svenska kyrkans centralstyrelse i kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte (CsSkr 1999:3) framhöll att kyrkoordningsförslaget bygger på bestämmelsen i lagen om Svenska kyrkan om kyrkomötet som kyrkans högsta beslutande organ. I propositionen uttalades i anslutning till denna bestämmelse att den ger kyrkomötet förutsättningar att besluta sådana gemensamma stadgar (kyrkoordning) för Svenska kyrkan och dess delar som behövs för sammanhållning och god ordning inom kyrkan (prop. 1997/98:116 s. 58). Kyrkoordningsförslaget utgick också från att alla kyrkliga organ lojalt kommer att följa kyrkoordningen och de beslut som fattas med stöd av den. I kyrkoordningsskrivelsen konstaterade Centralstyrelsen att Svenska kyrkan som ett självständigt trossamfund självfallet i grunden bygger på att det finns ett samförstånd och en lojalitet från alla dem som deltar i verksamheten och en gemensam vilja att verka till det bästa för det som är trossamfundets uppgift. Men fråga väcktes också om vilka yttersta konsekvenser av tillsynen i form av sanktioner som kan tänkas. Några exempel gavs i Centralstyrelsens kyrkoordningsskrivelse. En tänkbar sanktion är indelningsändring för att komma till rätta med en församling som grovt åsidosatt gällande regler. En annan möjlig sanktion är att inte betala ut de individuellt prövade bidrag som kan finnas.

Frågan om det behövs flera sanktionsmöjligheter har senare aktualiserats vid flera kyrkomöten (åren 2000, 2003, 2007, 2009 och 2011). Samtliga de motioner som uttryckt

behov av flera sanktionsmöjligheter och som det refereras till nedan har kyrkomötet beslutat att avslå.

I tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2000:16 framhöll utskottet att med det gemensamma uppdraget följer en förpliktelse för varje enskild kyrkotillhörig att följa kyrkoordningen och att medverka till att konflikter inte uppstår. Svenska kyrkans ställning som ett fritt trossamfund i ett samhälle präglad av religionsfrihet innebär att vid tillämpningen av kyrkoordningen är viljan till samverkan och samförståndslösningar av grundläggande betydelse. Kyrkoordningen bygger på lojalitet mellan olika nivåer och mellan olika organisatoriska delar av kyrkan. Utskottet såg det som angeläget med ett uppmärksamt förhållningssätt för att de intentioner som ligger till grund för kyrkoordningen ska vidmakthållas. Detta gäller såväl den som fattar beslut som den som berörs av beslutet.

I tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2003:8 motiverades avslag på motionen med att frågor om sanktionsmöjligheter gentemot de församlingar som bryter mot reglerna i kyrkoordningen hade varit föremål för en diskussion mellan domkapitlen och kyrkostyrelsen i november 2001. Den samlade slutsatsen då var att något påtagligt behov av nya sanktioner inte förelåg. Enligt utskottet hade det därefter inte inträffat någonting som motiverade ett annat ställningstagande.

I motioner till 2007 års kyrkomöte föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag dels att utreda verkningar om sanktionsmöjligheter för att upprätthålla centrala kyrkliga beslut skulle införas, dels att utreda frågan om införande av sanktioner i kyrkoordningen. Med anledning av det framförde tillsyns- och uppdragsutskottet i sitt betänkande TU 2007:4 uppfattningen att behovet av sanktioner inte bör vara större nu än före relationsändringen. Utskottet var inte övertygat om att det är någon skillnad i efterlevnaden av kyrkoordningen jämfört med efterlevnaden av kyrkolagen.

Utskottet pekade vidare på att

i kyrkoordningen finns det sanktionsmöjligheter mot dem som innehar vigningstjänster och när det gäller de förtroendevalda avgörs det vid valen om de får förnyat förtroende. Revisorerna kan avstå från att föreslå ansvarsfrihet och stiftet kan som en yttersta åtgärd besluta om indelningsändringar. Vi ifrågasätter därför behovet av flera sanktioner. Vi menar att avgörande för kyrkoordningens ställning och efterlevnad är att såväl anställda som förtroendevalda känner lojalitet med fattade beslut och tar det ansvar de har enligt kyrkoordningen. I stället för att införa ytterligare sanktioner bör kyrkoordningens ställning kunna stärkas genom mer information och flera utbildningsinsatser. I en organisation som man tillhör av fri vilja och där vi kommit överens om en gemensam stadga saknas det skäl för att införa sanktioner.

Vid kyrkomötet 2009 redovisade kyrkostyrelsen i skrivelsen *Styrning och ledning* (KsSkr 2009:5) vad Demokratiutredningen hade kommit fram till i sitt slutbetänkande *Styra och leda* (Svenska kyrkans utredningar 2008:1). I kyrkostyrelsens skrivelse behandlas dessa frågor under avsnitt 17 ”Kyrkoordningens ställning och auktoritet”.

Kyrkostyrelsen hänvisade till att frågan om sanktionsmöjligheter aktualiserats vid flera kyrkomöten efter kyrkoordningens tillkomst. Av detta framgick, enligt kyrkostyrelsen, att det troligen bara är ett fåtal av alla de beslut som fattas som inte efterlevs och för dem som har vigningstjänst finns det sanktionsmöjligheter medan det för de förtroendevalda avgörs i kyrkovalen om de får nytt förtroende eller inte. Kyrkostyrelsen landade i att inte föreslå ytterligare sanktioner. Ställningstagandet var också en konsekvens av de diskussioner som hade skett efter kyrkoordningens tillkomst och en jämförelse med vad som gäller för kommuner. Kyrkostyrelsen lyfte vidare fram betän-

kandet från Demokratiutredningen i vilket det sägs att beslutsprövning är en form av tillsyn över den demokratiska organisationen i församlingar, samfälligheter och stift och också att betänkandet framhåller att det finns en klar skillnad mellan den demokratiska organisationen och de som har uppdrag inom kyrkans vigningstjänst i fråga om hur ansvar utkrävs.

I motion till 2011 års kyrkomöte föreslogs att uppdrag skulle lämnas till kyrkostyrelsen att se över vilka verktyg som stift, domkapitel och biskop behöver för att kunna genomföra sitt tillsynsuppdrag, peka på de brister som kan finnas samt ge förslag på att stärka verktygens funktion. Tillsyns- och uppdragsutskottet uttryckte i betänkandet TU 2011:15 att det är frustrerande att se hur andra personer gör fel och inte själv ha möjlighet att med makt ingripa. Utskottet konstaterade att i Svenska kyrkan finns ett starkt lokalt självstyre och med det begränsade maktresurser för stiftet i deras tillsynsuppdrag. Detta motiveras, enligt utskottet, av att det inte är maktutövning utan förväntan om solidaritet och lojalitet som bör vara bärande i den kyrkliga organisationens uppbyggnad och det kan t.o.m. vara en styrka att ur en position som inte är präglad av makt i stället vädja om solidaritet. Utskottet menade att samtal med goda och övertygande argument måste vara utgångspunkten för att komma till rätta med det som inte fungerar på ett rätt sätt. Utskottet pekade på att det inte saknas möjlighet till direkta ingripanden. För dem som har uppdrag i kyrkans vigningstjänst kan domkapitlet om det behövs ingripa med långtgående åtgärder. När det gäller den förtroendevalda organisationen finns utöver biskopens och domkapitlets allmänna tillsyn en ordning med beslutsprövning samt att det årligen sker en granskning genom revisorer.

I betänkandets överväganden framförde utskottet vidare:

Tillsyns- och uppdragsutskottet har vid flera tidigare tillfällen haft att behandla motioner med förslag om att det borde finnas ytterligare sanktionsmöjligheter när det brister i efterlevnaden av kyrkoordningen. Det torde i regel ha varit enstaka händelser av negativ art som medfört att motioner väckts. Vi har då och vill även nu peka på att viljan att följa det gemensamma regelsystemet och att hitta goda lösningar på uppkommande problem självfallet är det som dominerar. Undantagen från detta kan dock ofta få stor uppmärksamhet och blir därför, som också sägs i motionen, av betydelse för kyrkan som helhet. Vi menar trots detta, att i en kyrka av Svenska kyrkans karaktär med lokal självstyrelse och demokratisk uppbyggnad, är det samtalets och övertygelsens väg som man har att gå.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motionerna 2023:68, 2023:92 och 2023:96.

Tillsyns- och uppdragsutskottet konstaterar att det finns en frustration med de fall då förtroendevalda kan sägas ha ett illojalt beteende gentemot den organisation de valts att företräda. Enskilda fall tar både tid och kraft från den verksamhet som ska bedrivas. Det är dock utskottets uppfattning att dessa fall utgör undantag.

Svenska kyrkan har en demokratisk uppbyggnad och i kyrkoordningen finns redskap för att hantera den problematik som lyfts i de tre motionerna. Utskottet menar att i detta har nomineringsgrupperna en viktig roll att medvetandegöra vad ett förtroendeuppdrag i Svenska kyrkan innebär och att det finns en förväntan på lojalitet med

kyrkoordningen. Till detta kommer de instrument som återfinns i kyrkoordningen med främst stiftens tillsyn och frågan om ansvarsfrihet, som beslutas av kyrkofullmäktige.

Utskottet anser att de tillsyns- och sanktionsmöjligheter som ges i kyrkoordningen är tillräckliga. Det är dock utskottets uppfattning att de befogenheter som finns inom ramen för dessa inte alltid utnyttjas till fullo. Det kan gälla kyrkofullmäktige i sin roll att utse och återkalla uppdrag eller stiftens i sitt tillsynsutövande. En utvidgning av dessa befogenheter i enlighet med argumentationen i de tre motionerna menar utskottet skulle riskera att skapa en rättsosäkerhet och även rubba de grundläggande demokratiska principer som gäller idag.

Tillsyns- och uppdragsutskottet vill betona vikten av att Svenska kyrkan är varsam med sin demokratiska uppbyggnad. Utskottet motsätter sig därför en strängare reglering vad gäller de förtroendevaldas lojalitet med kyrkoordningen. Däremot vill utskottet framhålla betydelsen av utbildning av förtroendevalda. I detta har både nomineringsgrupperna och stiftens en viktig roll att spela.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att samtliga tre motioner ska avslås.

Uppsala den 5 oktober 2023

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Fredrik Selander, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahn, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Gunilla Gjöthlén, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Lena Orstadius, Sten Janson, Stefan Linderås, Veronica Pålsson, Benny Ahrebrand Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöö, Hans Weichbrodt och Kristina Enholm.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till avslag på motionerna 2023:68 och 2023:96 till förmån för bifall till båda motionerna.

Angående motion 2023:68:

Kyrkofullmäktige behöver få en tydligare reglering om möjligheten att återkalla indirekta val till kyrkoråd m.m. utöver den formella ansvarsfrihetsfrågan i samband med årsredovisningen. I något fall har sådant återkallande tillämpats efter tips/rekommendation från stiftet, men den juridiska hållbarheten har inte prövats hela vägen för att säkerställa en praxis. Därför är rättsläget snarare mer osäkert i nuläget än motsatsen.

Den roll som utskottsmajoriteten lägger på nomineringsgrupperna rimmar illa med demokratiska fundamenta, då kyrkofullmäktige är det organ som äger sina egna

TU 2023:9

indirekta val. Nomineringsgrupper kan heller aldrig ges en formell möjlighet att lösa problem i de fall där förtroendevalda inte fungerar.

Angående motion 2023:96:

En kompletterad text i kyrkoordningen enligt motionärerna innebär ett välbehövligt förtydligande som förstärker en ömsesidig förståelse kring kyrkoordningen som överordnat regelverk. Den bidrar också till att den förväntan om att kyrkoordningen ska efterlevas inte blir ensidigt riktad såsom den är med den nuvarande, mer underförstådda, skrivningen angående kandidatförklaring.

Angående båda motionerna ovan:

Jag konstaterar att Svenska Kyrkans Unga yttrat sig positivt över båda dessa motioner, men att utskottets majoritet den här gången medvetet valt att inte ta med denna upplysning i sina överväganden eller i protokollet i övrigt. Frågan diskuterades ingående.

Jonas Noréus

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till avslag på motionen 2023:96 till förmån för bifall till motionen.

Emma Hedlundh

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2023:10

Uppvärdera medlemskapets betydelse

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:73 Uppvärdera medlemskapets betydelse. I motionen föreslås att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med ett förslag på vilka kyrkliga verksamheter som ska knytas till medlemskap och i vissa fall genomgången konfirmation. Utskottet anser att ett uppdrag till kyrkostyrelsen i syfte att knyta ytterligare verksamheter till medlemskapet inte är rätt väg att gå för fler medlemmar och föreslår därför att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:73.

Motionens förslag

Motion 2023:73 av Lennart Matikainen och Axel W Karlsson, Uppvärdera medlemskapets betydelse

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med ett förslag på vilka kyrkliga verksamheter som ska knytas till medlemskap och i vissa fall genomgången konfirmation.

Bakgrund

Gällande bestämmelser

Sedan den 1 januari 1996 är dopet utpekat som huvudvägen för medlemskap i Svenska kyrkan. I kyrkoordningen finns ett antal bestämmelser som anger rättigheter som följer av att vara medlem. I många fall är det bara medlemskapet som har den avgörande betydelsen. I några fall är det också av betydelse om medlemmen är döpt eller inte. En ytterligare förutsättning som i vissa fall är av betydelse är åldern. Viss verksamhet som tas upp i motionen, exempelvis körsång och familjerådgivning, regleras inte i sig kyrkoordningen utan är en del av församlingarnas verksamhet.

Konfirmation är i dag ingen förutsättning för att delta i kyrklig verksamhet eller för allmänna kyrkliga uppdrag, förutom för uppdrag inom kyrkans vigningstjänst (25 kap. 2 §). Historiskt sett har konfirmationen haft en annan betydelse inom Svenska kyrkan. I Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland krävs för kyrklig vigsel att en i paret är medlem i Finska kyrkan och ska ha genomfört den så kallade skriftskolan eller vara konfirmerad medan den andra i paret kan tillhöra en annan kristen kyrka eller ett kristet trossamfund. I den danska Folkekirken och Den norske kirke är det i regel tillräckligt för kyrklig vigsel att en i paret är medlem i kyrkan.

Rätten att delta i kyrkliga val gäller alla medlemmar i Svenska kyrkan som har uppnått 16 års ålder (33 kap. 2 §). För valbarhet gäller dessutom att medlemmen ska vara döpt och ha uppnått 18 års ålder (33 kap. 3 §).

En medlem har rätt att i sin församling bli delaktig av de kyrkliga handlingarna dop, bikt, konfirmation, vigsel och begravning enligt vad som föreskrivs i kyrkoordningen. Det finns också möjligheter att i en annan församling än den egna bli delaktig av kyrkliga handlingar. Gudstjänsten är öppen för alla (17 kap. 2 §). När det gäller vigsel och begravningstjänst får kyrkoherden, om det finns särskilda skäl, besluta att någon som inte är medlem kan få del av den kyrkliga handlingen (23 kap. 1 a § respektive 24 kap. 1 a §).

Vid dop är det primärt den församling som den som ska döpas tillhör eller kommer att tillhöra som ska erbjuda dop och svara för dopgudstjänsten. Var och en som är döpt får ta emot nattvardsgåvorna (20 kap. 2 §). Beträffande konfirmation gäller som huvudregel att den som konfirmeras i Svenska kyrkans ordning ska vara döpt och tillhöra Svenska kyrkan (22 kap. 2 §). Det sistnämnda anges också för den som ska biträda med utdelning av nattvardsgåvorna (20 kap. 5 §).

Svenska kyrkan är en öppen folkkyrka, som i samverkan mellan en demokratisk organisation och kyrkans ämbete bedriver en rikstäckande verksamhet (2 § lagen [1998:1591] om Svenska kyrkan). I inledningen till sjätte avdelningen i kyrkoordningen beskrivs Svenska kyrkan som en öppen folkkyrka med uppdrag att förmedla evangelium i ord och handling. Det anges vidare att kyrkan har rum för alla, för den sökande och tvivlande likaväl som för den trosvisse, för den som har hunnit kortare likaväl som den som hunnit längre på trons väg.

Församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission (2 kap. 1 § kyrkoordningen, 4 § lagen om Svenska kyrkan). Församlingen har ansvar för den kyrkliga verksamheten för alla som vistas i församlingen, inte enbart medlemmarna (2 kap. 1 § kyrkoordningen). Detta kallas även lokaliseringsprincipen (CsSkr 1999:3 avsnitt 8.2.1). Att vara en folkkyrka handlar om en principiell öppenhet, både när det gäller medlemmarna och de som i övrigt bor eller vistas i församlingen. I dag betonas folkkyrkobegreppets betydelse för att karakterisera Svenska kyrkan oberoende av hur stor andel av befolkningen som tillhör den (KsSkr 2019:6 s. 11). Ansvaret för dem som vistas i församlingen motsvaras inte av någon rätt för dessa att kräva att församlingen tillhandahåller dem tjänster. När lokaliseringsprincipen skulle beslutas uttalade Centralstyrelsen följande:

Enligt utredningsförslaget skall församlingens ansvar avse alla dem som vistas i församlingen, oavsett om de tillhör församlingen eller inte. Vi menar, i likhet med nivåutredningen, att detta innebär att församlingen skall se till att den kyrkliga verksamheten finns för de som vistas i församlingen, men att församlingen t.ex. skall kunna ta betalt för vissa tjänster av dem som inte tillhör församlingen eller att via ett clearing-system få ersättning från hemförsamlingen. Den enskilde har alltså inte någon motsvarande rätt att kräva att en annan församling än hemförsamlingen skall tillhandahålla vissa tjänster, utom i de fall som uttryckligen anges i kyrkoordningen (dop, konfirmation, vigsel och begravningstjänst) (Cs Skr 1999:3 2-71).

Församlingen bedömer hur den kyrkliga verksamheten ska bedrivas. Till grund för detta ligger den församlingsinstruktion som ska finnas för varje församling eller gemensamt för ett pastorat (2 kap. 6 §).

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågor som anknyter till medlemskap i Svenska kyrkan har vid flera tillfällen behandlats av kyrkomötet. Exempelvis inkom till 2017 års kyrkomöte två motioner om att utarbeta en medlemsstrategi för Svenska kyrkan (2017:2 och 2017:117). Kyrkomötet biföll motion 2017:117 vilket innebar att kyrkostyrelsen fick i uppdrag att initiera ett brett arbete med att utveckla en medlemsutvecklingsstrategi med relevans för Svenska kyrkans samtliga nivåer (KmSkr 2017:2). I Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:3 redogör kyrkostyrelsen för arbetet med denna medlemsstrategi som innehåller flera delar. Exempelvis har en förstudie genomförts och arbete pågår med ett digitaliserat verktyg för medlemskommunikation (Färdplan för samverkan och digitalisering, KsSkr 2021:1, bilaga 3). Även kyrkomötesuppdraget En nationell dopkampanj bedrivs som ett delprojekt inom medlemsutvecklingsstrategin (M 2021:55, SK 2021:8, KmSkr 2021:1).

I motion 2022:57, Svenska kyrkans medlemstapp, föreslogs det att kyrkostyrelsen skulle utse en kriskommitté med uppgiften att analysera orsakerna bakom minskande medlemstal och fallande dopfrekvens. Motionen avslogs (KmSkr 2022:2). Samhälls- och kulturutskottet underströk i betänkandet 2022:3 vikten av att analysera människors relation till Svenska kyrkan och drivkrafter i medlemskapet. Vidare fann utskottet att det arbete som pågår är tillräckligt och att det åvilar församlingarna att, ur ett lokalt perspektiv och med stöd av det material som den nationella nivån tar fram, söka kunskap om varför människor väljer att lämna Svenska kyrkan och avstå dop.

Till 2021 års kyrkomöte inkom motion 2021:7 Minskat antal medlemmar med förslag om att utreda varför Svenska kyrkan får färre medlemmar. Kyrkomötet beslutade mot bakgrund av det pågående arbetet att avslå motionen (KmSkr 2021:1).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:73.

Tillsyns- och uppdragsutskottet delar motionärernas önskan att fler ska bli medlemmar i Svenska kyrkan. Utskottet delar dock inte motionärernas bedömning, att ett uppdrag till kyrkostyrelsen att återkomma med ett förslag på vilka kyrkliga verksamheter som ska knytas till medlemskap och i vissa fall genomgången konfirmation, är rätt väg att gå.

Svenska kyrkan är öppen för alla och den omfattande diakonala verksamhet som bedrivs i församlingarna möter människor från samhällets olika delar med skilda livssituationer. Diakoni bör inte i sig villkoras av mottagarens eventuella medlemskap. Det följer bland annat av diakonens uppdrag att ”uppsöka, hjälpa och stödja dem som är i kroppslig och själslig nöd, ge kristen fostran och undervisning i tron, i församling och samhälle vara ett barmhärtighetens tecken och i allt tjäna Kristus i sin nästa” så som uppdraget uttrycks i inledningsorden vid diakonvigningen.

Som framgår av bakgrundsbeskrivningen är viss verksamhet i församlingen inte närmare reglerad, bland annat körverksamhet. Enligt utskottet bör församlingarna även fortsättningsvis behålla dagens möjlighet att utforma sådan verksamhet efter vad som passar församlingen, exempelvis när det gäller församlingens körer och hur språkcaféer ska bedrivas.

Utskottet har tagit del av De Ungas Kyrkomötes yttrande över motionen. De problematiserar att låsa vissa delar av kyrkans verksamhet till ett medlemskap då det skulle kunna drabba barn och unga, vilka varken är medlemmar eller har föräldrar som är medlemmar, men som ändå tar del av exempelvis kör- eller förskoleverksamhet.

Vidare för de fram att inte alla Svenska Kyrkans Ungas medlemmar är döpta eller konfirmerade, men att det ”är en styrka att de ändå kan få delta och känna värdighet och gemenskap”, samt att krav på medlemskap och konfirmation riskerar att folk vänder sig från kyrkan. Vidare tar De Ungas Kyrkomöte avstånd från motionens motivering att ett ”folkutbyte” pågår bland annat med motiveringen att ”[f]ormuleringen är djupt problematisk, skrämmande, konspiratorisk och oacceptabel för Svenska kyrkan att anamma”.

Mot denna bakgrund är det utskottets mening att motionen ska avslås.

Uppsala den 4 oktober 2023

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britt Björneke, ordförande

Evelina Kaarme, sekreterare

Beslutande: Britt Björneke, ordförande, Daniel Larson, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahn, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Gunilla Gjöthlén, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Lena Orstadius, Sten Janson, Stefan Linderås, Veronica Pålsson, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöo, Hans Weichbrodt och Kristina Enholm.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2023:11

Förbjud präster att utfärda konvertitintyg

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:74 i vilken det föreslås ett uppdrag till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att präster förbjuds att utfärda konvertitintyg för användning i asyl- och brottmål. Med hänvisning till läronämndens yttrande över motionen är det utskottets mening att föreslå att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:74.

Motionens förslag

Motion 2023:74 av Lennart Matikainen, Förbjud präster att utfärda konvertitintyg

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att präster förbjuds att utfärda konvertitintyg för användning i asyl- och brottmål.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2023:74 i Ln 2023:11y, *bilaga I*.

Bakgrund

Den som söker asyl i Sverige kan åberopa religion, inklusive konversion, som asylskäl och för den som kan komma att bli utvisad på grund av brott kan förföljelse på grund av religion vara ett skäl som hindrar utvisning. Sveriges kristna råd (SKR), vilket Svenska kyrkan är medlem i, arbetar sedan många år med frågan om konvertiter i asylprocessen. Arbetet sker genom utbildningsinsatser, påverkansarbete och dialog med Migrationsverket och regeringen. Utbildningsinsatserna har både riktat sig till församlingarnas anställda och ideella, samt anställda vid Migrationsverket och domstolarna. För närvarande genomför Migrationsverket en utbildningsinsats om konvertiter i asylprocessen för sina anställda. SKR samordnar medverkan av representanter för kyrkorna i denna utbildning. På SKR:s hemsida finns en vägledning för intyg angående konversion.

Att konvertera till kristen tro innebär att en person av annan tro blir döpt och därmed tillhör den kristna kyrkan. En vuxen får döpas när han eller hon begär att bli döpt till kyrkans tro och vill leva med församlingen i Kristi gemenskap (19 kap. 2 §

andra stycket). Dopet hör samman med undervisning om den kristna tron. Församlingen ska erbjuda och genomföra dopundervisning i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära när en ung eller vuxen person ska döpas (19 kap. 6 §). Hur undervisningen utformas varierar, men den blir särskilt angelägen för någon som inte har så stor kunskap om kristen tro. Formerna för och omfattningen av undervisningen får prövas i det lokala arbetet med dopet.

Den som är döpt i Svenska kyrkans ordning blir upptagen i Svenska kyrkan (29 kap. 1 §). Den som tagits upp i Svenska kyrkan ska genast få ett skriftligt bevis om det (29 kap. 8 §). Den som har förrättat dopet ska intyga att dop skett, vanligen överlämnas ett dopbevis och dopet registreras också i ministerialbokens dopdel. Det kan även efterfrågas annan dokumentation kring dopet eller konversionen.

Enligt 57 kap. 1 § kyrkoordningen ska biskopen och domkapitlet ha tillsyn över verksamheten i stiftets församlingar och samfälligheter, samt över verksamheten i stiftet. I tillsynen ingår bland annat en granskning av hur präster utövar sina uppdrag och efterlever avgivna vigningslöften.

Biskopsbrevet *De kyrkliga handlingarna i en mångreligiös kontext* (2012, reviderat 2019) är ett redskap i det pastorala arbetet i möten med människor från andra religiösa traditioner. Biskopsbrevet tar bland annat upp frågor kring dop av asylsökande och konvertiter och anger att varsamhet krävs eftersom asylsökande ofta befinner sig i en sårbar situation. I biskopsbrevet anges det vidare bland annat:

Att en person låter döpa sig medför inte i sig att det blir lättare att få asyl. Frågan om eventuellt missbruk av dopet som sakrament i dessa fall har därför blivit i det närmaste orealistisk. I och med att dopet i sig sällan kan anföras som asylskäl, blir andra frågor viktiga. I många länder kan den som har konverterat till kristen tro bli diskriminerad och förföljd. Det hör till prästens självårdsansvar att ge dopkandidaten tillfälle att reflektera över kristen tro, dopets innebörd och sin egen livssituation, liksom att man inte kan räkna med att dopet kommer att underlätta rätten till asyl i Sverige. Det är viktigt att få klarhet i om den som begär dop riskerar förföljelse i hemlandet samt försäkra sig om att dopkandidaten inser de risker dopet kan medföra i det fall hon eller han blir utvisad till hemlandet.

Den som är asylsökande kan finnas med i församlingens gemenskap i avvaktan på dop enligt biskopsbrevet. Brevet innehåller även två pastorala råd när människor kommer med en önskan att konvertera från annan tro och döpas:

Personen bör för det första få ett samtal där relevant information lämnas om dop och (i förekommande fall) dopets koppling till asylprocessen. Här bör de grundläggande skälen till varför en person önskar konvertera framgå. I detta samtal bör det också bli tydligt hur processen i församlingen ser ut fram till dop och medlemskap i Svenska kyrkan.

För det andra bör personen under minst sex månader leva med i församlingens gudstjänstliv. Under denna tid bör personen få stöd att förstå något av kyrkans tro och tradition liksom hur detta tar sig uttryck i gudstjänst, verksamhet och liv. Personen bör också få möjlighet att förstå något av kyrkans roll i det svenska samhället. Tiden påverkas förstås av möjligheten att kommunicera med varandra.

Översiktligt om asylprocessen och utvisning på grund av brott

TU 2023:11

Asyl avser ett uppehållstillstånd som beviljas en utlänning som är flykting eller alternativt skyddsbehövande, enligt 1 kap. 3 § utlänningslagen (2005:716). Flykting är en utlänning som har välgrundade skäl att vara rädd för förföljelse, exempelvis på grund av religiös uppfattning. Som alternativt skyddsbehövande bedöms exempelvis någon som löper risk att straffas med döden, utsättas för kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

Religion, inklusive konversion, kan åberopas som asylskäl i asylprocessen. Migrationsverket har beslutat ett Rättsligt ställningstagande, *Metod för prövningen då religion, inklusive konversion och ateism m.m. åberopas som asylskäl* (RS/027/2021). I ställningstagandet anges bland annat att

[D]å personer åberopar att de har konverterat till en annan religion, oftast kristendomen, [...] efter ankomsten till Sverige måste utredas hur genuin denna övertygelse är. Tillförlitligheten i utsagan blir av stor betydelse. [...] Skriftlig bevisning om konversionen, ett eventuellt dop eller tillhörighet till eller deltagande i viss kyrka, t.ex. bibelundervisning, ger ett visst stöd för att en konversion ägt rum, men har ingen avgörande betydelse. Det måste utredas om konversionen är genuin och här blir en muntlig utredning oftast helt avgörande.

Till stöd för handläggningen finns även bland annat vägledning i avgöranden från EU-domstolen, Migrationsöverdomstolen och riktlinjer från FN:s flyktingkommissariat. Inom svensk processrätt gäller den så kallade principen om fri bevisprövning. Den innebär förenklat att en part i en process kan åberopa all den bevisning som parten vill lägga fram (fri bevisföring) och värdet av bevisningen kan prövas fritt (fri bevisvärdering) av den rättstillämpande myndigheten.

Om en utlänning gör sig skyldig till brott kan en allmän domstol, förutom att döma ut påföljd för brottet, under vissa förutsättningar även besluta att utlänningen ska utvisas ur Sverige. De centrala bestämmelserna om detta finns i 8 a kap. utlänningslagen. När en fråga om utvisning på grund av brott prövas ska rätten ta hänsyn till om utlänningen enligt 12 kap. utlänningslagen inte kan sändas till ett visst land eller om det finns hinder mot att beslutet verkställs. Det innebär exempelvis att utvisning aldrig får verkställas till ett land om det finns skälig anledning att anta att utlänningen där skulle vara i fara att straffas med döden, utsättas för kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Som huvudregel får utvisning inte heller verkställas om utlänningen riskerar att utsättas för förföljelse.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:74.

Med hänvisning till läronämndens yttrande över motionen är det utskottets mening att motionen ska avslås.

Uppsala den 4 oktober 2023

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britt Björneke, ordförande

Evelina Kaarme, sekreterare

Beslutande: Britt Björneke, ordförande, Daniel Larson, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahn, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Gunilla Gjöthlén, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Lena Orstadius, Sten Janson, Stefan Linderås, Veronica Pålsson, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöo, Hans Weichbrodt och Kristina Enholm.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2023:11y

Angående förbud att utfärda konvertitintyg

Läronämndens yttrande över motion 2023:74

Läronämnden konstaterar att reglering och tillsyn av prästers tjänsteutövning åligger biskop och domkapitel. Läronämnden påminner om sitt yttrande Ln 2008:7y:

Det åligger biskop och domkapitel att utöva tillsyn över vigda och över församlingarna. Tillsynen över de vigda gäller oavsett om de är anställda inom Svenska kyrkan eller har annan sysselsättning.

Domkapitlen har att oväldigt utöva sin tillsynsuppgift och redovisar sin tillsyn genom fattade beslut. En särskild kontroll av hur en specifik tillsynsuppgift utförs skulle innebära en förändring av det ansvar som i vår kyrkotradition ålagts biskop och domkapitel.

Motionens förslag är inte förenligt med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Uppsala den 25 augusti 2023

På läronämndens vägnar

Martin Modéus, ordförande

Jenny Ehnberg, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Martin Modéus, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Marika Markovits, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Erik Eckerdal, biskop Andreas Holmberg, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winnige och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2023:12

Upptagande i Svenska kyrkan

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:79 Upptagande i Svenska kyrkan, i vilken det föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att utreda ändringar i kyrkoordningen angående upptagande i Svenska kyrkan för den som är döpt i annat kristet samfunds ordning och för den som inte är döpt. Utskottet anser att motionens förslag skulle ändra förutsättningarna för upptagande i Svenska kyrkan på ett sätt som inte är i linje med dopet som den huvudsakliga vägen till upptagande. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:79.

Motionens förslag

Motion 2023:79 av Johanna Öhman, Upptagande i Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda ändringar i kyrkoordningen angående upptagande i Svenska kyrkan för den som är döpt i annat kristet samfunds ordning samt för den som inte är döpt.

Bakgrund

Kyrkoordningens bestämmelser om tillhörighet

Bestämmelser om kyrkotillhörighet finns i 29 kap. kyrkoordningen. Den som döps i Svenska kyrkans ordning blir upptagen i Svenska kyrkan (29 kap. 1 §). Bestämmelsen är ett uttryck för den grundläggande principen om att dopet är huvudvägen in i Svenska kyrkan. Bestämmelsen om upptagande genom dopet gäller alla som döps i Svenska kyrkans ordning, såväl barn som vuxna.

Det går även att bli tillhörig Svenska kyrkan genom en skriftlig anmälan (29 kap. 3 §) eller, gällande barn, genom ett meddelande från barnets vårdnadshavare (29 kap. 2 §). För vuxnas upptagande i Svenska kyrkan genom anmälan gäller vissa villkor. Den som har fyllt 18 år och som i annat fall än i 29 kap. 1 § vill inträda i Svenska kyrkan ska efter skriftlig anmälan tas upp om han eller hon

1. är döpt i Svenska kyrkans eller någon annan evangelisk-luthersk kyrkas ordning eller i en kyrka eller ett samfund som Svenska kyrkan [...] ingått en överenskommelse om särskild ekumenisk samverkan med, eller

2. är döpt i något annat kristet trossamfunds ordning och samtidigt med sin anmälan begär undervisning i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, eller
3. samtidigt med sin anmälan begär undervisning i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära som förberedelse för dop.

Den som anmäler att hon eller han vill tillhöra Svenska kyrkan ska alltså vara döpt eller begära undervisning som förberedelse för dop. Tillhörigheten består även om dop inte kommer till stånd. Den upphör endast på egen begäran. Församlingen ska erbjuda dopundervisning till dem som är bosatta i församlingen och tillhör Svenska kyrkan. En sådan undervisning ska alltid föregå ungas och vuxnas dop (19 kap. 6 §).

Beslut om upptagande i kyrkan prövas som huvudregel av kyrkoherden för den församling där den som ärendet rör ska vara kyrkobokförd. Kyrkotillhörigheten gäller från och med dopdagen eller den dag då meddelandet eller anmälan om inträdet kom in till den som ska pröva frågan om inträde i kyrkan. Den som har tagits upp i Svenska kyrkan ska genast få ett skriftligt bevis om det.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågorna om dop och kyrkotillhörighet diskuterades under lång tid innan den ordning som nu finns i kyrkoordningen började gälla den 1 januari 1996. Sedan dess är dopet den huvudsakliga vägen in i Svenska kyrkan. Den i motionen aktuella bestämmelsen i 29 kap. 3 § första stycket 2 och 3 kyrkoordningen har inte ändrats i något väsentligt avseende sedan den antogs.

Tidigare tillhörighetsregler framgick av 1951 års religionsfrihetslag. Det fanns då olika alternativ till att upptas i Svenska kyrkan som vuxen; att sökanden var döpt i Svenska kyrkans ordning, att sökanden tillhörde ett annat evangeliskt-lutherskt trossamfund eller att sökanden efter att ha fått relevant undervisning avgett försäkran om att ansökan var grundad på allvarliga religiösa skäl.

Kyrkomötet beslutade år 1992 att en beredningsgrupp för kyrkotillhörighetsfrågan skulle tillsättas (2 KL 1992:3). I betänkandet fanns riktlinjer för arbetet:

Dopets sakramentala karaktär måste klart komma till uttryck när det samband som finns mellan dop och kyrkotillhörighet skall uttryckas i en reglering av kyrkotillhörigheten. Dopet är inkluderande, inte uteslutande. Utskottet finner att det även i framtiden måste finnas möjlighet för människor att tillhöra kyrkan på vägen till dopet. Eftersom Svenska kyrkan är ett nådessamfund, grundad på Ordet och sakramenten och inte på enskilda människors anslutning, är det en naturlig konsekvens att dopets kyrkogrundande karaktär gestaltas. Svenska kyrkans identitet som nådessamfund kommer alltså till uttryck inte endast när människor tas upp i kyrkan genom dopet utan även när människor får möjlighet att höra till kyrkan på vägen till dopet.

Utredningen som tillsattes, Kyrkotillhörighetsberedningen, presenterade sitt betänkande *Kyrkotillhörigheten i Svenska kyrkan* i mars 1993. I betänkandet föreslogs att huvudregeln om upptagande i kyrkan genom dop i Svenska kyrkans ordning ska gälla även för vuxna. Dessutom föreslogs i stort motsvarande regler om upptagande av vuxna genom anmälan som gäller än i dag. Efter remittering lade Centralstyrelsen fram ett förslag om kyrkotillhörighet till 1994 års kyrkomöte. Det hade framkommit viss kritik under remissförfarandet vad gällde förslaget om anmälan om upptagande av vuxen i avvaktan på dop. Centralstyrelsen ansåg att kritiken delvis byggde på missförstånd och uttalade att "[p]åpekandet att undervisning inte endast skall begäras

utan faktiskt delges är riktig. Poängen med förslaget från beredningen är dock att den som tar emot undervisning skall kunna tillhöra kyrkan i avvaktan på dop” (CsSkr 1994:4 s. 28). Vidare menade Centralstyrelsen att begäran om undervisning som förberedelse för dop måste anses innebära att personen i fråga uttrycker en önskan att träda i nådemedelsgemenskap med kyrkan. Kyrkomötet antog förslagen med smärre ändringar. Bestämmelserna om anmälan återfinns nu i 29 kap. 3 § kyrkoordningen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:79.

Frågor om dop och kyrkotillhörighet diskuterades under lång tid innan den ordning som nu finns i 29 kap. 3 § kyrkoordningen började gälla 1996 och som uttrycker att dopet är den huvudsakliga vägen in i Svenska kyrkan. Utskottet anser att motionens förslag skulle ändra förutsättningarna för upptagande i Svenska kyrkan på ett sätt som inte är i linje med dopet som den huvudsakliga vägen till upptagande. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Uppsala den 4 oktober 2023

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britt Björneke, ordförande

Evelina Kaarme, sekreterare

Beslutande: Britt Björneke, ordförande, Daniel Larson, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahn, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Gunilla Gjöthlén, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Lena Orstadius, Sten Janson, Stefan Linderås, Veronica Pålsson, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöo, Hans Weichbrodt och Kristina Enholm.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2023:13

Konfirmation som valbarhetskriterium

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2023:80 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att utreda ändringar i kyrkoordningen så att konfirmation är ett krav för valbarhet som förtroendevald. Tillsyns- och uppdragsutskottet anser inte att konfirmation ska bli ett valbarhetsvillkor för att kunna väljas som förtroendevald i Svenska kyrkan och föreslår därför avslag på motionen. Utskottets uppfattning är att dopet är tillräckligt som valbarhetsvillkor.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:80.

Motionens förslag

Motion 2023:80 av Johanna Öhman, Konfirmation som valbarhets- **kriterium**

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda ändringar i kyrkoordningen så att konfirmation är ett krav för valbarhet som förtroendevald.

Bakgrund

Vid 2018 års kyrkomöte avslogs en motion med förslag till ändring i kyrkoordningen så att konfirmation blir ett valbarhetsvillkor för att kunna väljas till uppdrag som förtroendevald i Svenska kyrkan.

Vid behandlingen av frågan angavs i tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande följande som motiv för förslaget att avslå motionen (TU 2018:15):

Utskottet menar att det inte går att generellt tillmäta konfirmationen den betydelsen att den ger kompetens för att fullgöra uppdrag som förtroendevald. Mångas erfarenheter talar för att detta inte är fallet. Till detta kommer det som Läronämnden (Ln 2018:12y) framhåller om dopet som den grundläggande vigningen till tjänst åt evangeliet och därmed också för uppdrag som förtroendevald.

Utskottet noterade även i sina överväganden att De Ungas Kyrkomöte behandlat motionen och tydligt avvisat förslaget och vidare att det fanns invändningar av mer formell art från kyrkorättsnämnden (Kn 2018:6y). Sammanfattningsvis såg utskottet inte konfirmation som ett relevant valbarhetskriterium.

I Svenska kyrkans centralstyrelsens skrivelse till 1999 års kyrkomöte med förslag till kyrkoordning, CsSkr 1999:3 s. 2–70 ff., finns ett avsnitt med rubriken Konfirma-

tionens betydelse för kyrkliga uppdrag. Där motiveras det förslag som sedan kom att genomföras när beslutet fattades om kyrkoordningen, nämligen att konfirmation inte skulle vara ett kyrkorättsligt reglerat krav för allmänna kyrkliga uppdrag men att den som vigs till ett uppdrag inom kyrkans vigningstjänst ska vara konfirmerad. En bakgrund fanns i betänkandet Konfirmationens innebörd och betydelse för kyrkliga uppdrag (Svenska kyrkans utredningar 1995:6). Utredningen föreslog att konfirmationen inte skulle ställas som ett villkor för några kyrkliga uppdrag. Utredningsgruppen motiverade sitt förslag främst med att peka på dopets ställning.

Vårt uppdrag avser frågan om det är rimligt och lämpligt att ställa upp konfirmationen som ett formellt krav för alla eller vissa kyrkliga uppdrag. Konfirmationen är både ett för stort och ett för litet krav. För stort därför att det skymmer att det är genom dopet vi alla är kallade till tjänst. För litet genom att vissa uppdrag förutsätter mer kunskap än konfirmationen ger och en tydligare lojalitet med kyrkan än konfirmationen nödvändigtvis ger uttryck för.

Vid remissbehandlingen av utredningen hade de flesta remissinstanserna tillstyrkt utredningens slutsatser. Centralstyrelsen anslöt sig i huvudsak till detta i kyrkoordningsskrivelsen. Styrelsen framhöll dopet som vigningen till de döptas och troendes prästadöme och den för alla grundläggande vigningen till tjänst. ”Kallelsen i dopet avser också delaktighet i och ansvar för församlingens grundläggande uppgift.” I skrivelsen noterades att i de fall det i remissvaren på betänkandet hade framförts förslag om att konfirmation skulle göras till villkor för vissa uppdrag gällde det främst sådana uppdrag som avsåg gudstjänstlivet.

Centralstyrelsen framhöll att konfirmationen hör till den normala kyrkliga ordningen i en kyrka med barndop. Man menade att detta borde få konsekvenser för dem som ges ett uppdrag inom kyrkans vigningstjänst. ”De som fullgör ett uppdrag inom kyrkans vigningstjänst bör även i detta avseende vara ett tecken för församlingen och visa på det som gäller församlingen som helhet.” Därför föreslogs som ett generellt villkor för alla som vigs till ett uppdrag inom kyrkans vigningstjänst att de ska vara konfirmerade. En bestämmelse om detta finns också i 25 kap. 2 § kyrkoordningen.

När kyrkoordningen behandlades av 1999 års kyrkomöte fanns flera motioner med förslag om att den som skulle fullgöra vissa kyrkliga uppdrag skulle vara konfirmerad (2 KL 1999:1 s. 71 f). Det gällde främst uppdrag inom gudstjänstlivets ram såsom att få tillstånd att predika och leda gudstjänster, att antecknas som fadder, att förrätta dop i en krissituation eller att biträda vid nattvardens utdelande. Det fanns också en motion 1999:82 med förslaget att konfirmationskrav skulle gälla för att väljas till ett uppdrag som förtroendevald. De flesta motionerna tog sikte på kunskapsmomentet som skäl för att den som ges ett visst uppdrag skulle vara konfirmerad.

Andra kyrkolagsutskottet anslöt sig till vad Centralstyrelsen och läronämnden hade anfört om dopet som den grundläggande vigningen för alla uppdrag (2 KL 1999:1, s. 68). Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag att avslå motionerna med förslag om konfirmation som villkor för vissa kyrkliga uppdrag.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:80.

Konfirmationen ger för den enskilde kunskap och förståelse och är en väsentlig uppgift för kyrkan. Det finns därför all anledning att arbeta för att flera väljer att konfirmera sig. Tillsyns- och uppdragsutskottet anser däremot inte att konfirmation ska bli ett valbarhetsvillkor för att kunna väljas som förtroendevald i Svenska kyrkan. Utskottet har tagit del av De Ungas Kyrkomötes synpunkter på den aktuella motionen och de anser att dopet är tillräckligt grundläggande och centralt som valbarhets-kriterium. Utskottet delar den uppfattningen. Utskottet ser också en problematik med det under en rad av år generellt sett minskande antalet konfirmander. En konsekvens av det är, för det fall konfirmation skulle bli ett valbarhetsvillkor, att rekryteringsbasen av förtroendevalda skulle riskera att minska.

Mot denna bakgrund föreslår tillsyns- och uppdragsutskottet avslag på motionen.

Uppsala den 4 oktober 2023

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Fredrik Selander, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahn, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Gunilla Gjöthlén, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Lena Orstadius, Sten Janson, Stefan Linderås, Veronica Pålsson, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöö, Hans Weichbrodt och Kristina Enholm.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2023:14

Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelsen för 2022 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Verksamhetsberättelsen

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar har den 19 juni 2023 beslutat om verksamhetsberättelse för 2022. Ansvarsnämnden har överlämnat verksamhetsberättelsen till kyrkomötet.

Bakgrund

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Av 4 kap. 8 § kyrkomötets arbetsordning följer att tillsyns- och uppdragsutskottet bland annat ska bereda till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse från Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Det finns ingen bestämmelse om att ansvarsnämnden ska avge en verksamhetsberättelse. Syftet med bestämmelsen i arbetsordningen är att det ska finnas en ordning för att ta emot och behandla verksamhetsberättelsen om en sådan överlämnas till kyrkomötet.

Ansvarsnämnden för biskopar ska självständigt fullgöra den uppgift som anges i 10 kap. 8 § kyrkoordningen, dvs. pröva frågor om biskopars behörighet att utöva kyrkans vinningstjänst. Detta framgår även av kyrkoordningens 30 kap. 7 §. Ansvarsnämnden ska vidare utifrån bestämmelserna i 8 kap. 8 § kyrkoordningen pröva behörigheten att biskopsvigas hos dem som erhåller röster i nomineringsval och som inte redan är vigda till biskopar.

När kyrkoordningen tillkom framhölls att ansvarsnämndens självständiga ställning innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i nämnden. Det finns inte heller någon annan generell reglering av nämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen (CsSkr 1999:3 sid. 2ff). Någon granskning av hur ansvarsnämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

Verksamheten

I verksamhetsberättelsen för 2022 redovisar Ansvarsnämnden sina uppgifter, sammansättning, mål för nämnden samt ärenden. Nämnden har inte något självständigt budgetansvar eller egen internbudget. Kostnaderna för nämndens verksamhet har för budgetåret 2022 täckts genom anslaget för verksamhetsområdet avseende kyrkomötet. Nämndens kansligöromål har fullgjorts av personal vid kyrkokansliet. Nämnden anger att dess verksamhet liksom tidigare har varit inriktad på att avgöra inkomna respektive av nämnden initierade ärenden på ett rättssäkert och effektivt sätt. Inriktningen är att medianåldern för avgjorda ärenden inte bör överstiga fyra månader för tillsynsärenden och två månader för ärenden om behörighetsprövning inför biskopsval.

Under året registrerades tolv nya ärenden. Fem av dessa avsåg anmälningar mot biskopar, två avsåg behörighetsprövning inför biskopsval, ett avsåg behörighetsprövning inför val av ärkebiskop, tre avsåg inbjudan att lämna synpunkter på promemorior och ett var av administrativ karaktär (verksamhetsberättelsen). Nämnden avgjorde under året dessa ärenden samt fem ärenden som registrerades under 2021. Ett av besluten innebar att Ansvarsnämnden för första gången förklarade en biskop obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst.

Antalet registrerade ärenden var ungefär samma som antalet ärenden som registrerades 2021. Det saknas skäl att anta att ärenden under 2023 kommer att bli fler i förhållande till 2022.

Med anledning av kyrkomötets beslut att bifalla tillsyns- och uppdragsutskottets förslag i betänkande TU 2022:13 punkt 2 utifrån vad som anförts i Ansvarsnämndens verksamhetsberättelse 2021, har nämndens ordförande och sekreterare haft ett inledande samråd med rättsavdelningen i kyrkokansliet. Kyrkomötets beslut avser uppdrag till kyrkostyrelsen att göra en översyn av kyrkoordningens bestämmelser med anledning av det Ansvarsnämnden framhåller i verksamhetsberättelse 2021 under avsnitt fem (översyn av utformningen och innehållet i vigningslöftena i kyrkohandbokens ordning för biskopsvigningen). Detta beslut har vidare en koppling till kyrkomötets beslut att bifalla tillsyns- och uppdragsutskottets förslag i betänkande TU 2022:4 punkt 1 (översyn av påföljderna vid obehörigförklaring av en biskop). Utifrån sitt perspektiv ser Ansvarsnämnden därutöver för närvarande inte behov av ändringar i kyrkoordningen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Avsikten med behandlingen av verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Ansvarsnämndens verksamhet. Kyrkomötet ska inte ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed ska utskottet inte heller göra någon värdering i fråga om hur verksamheten har bedrivits. Utskottet har inte heller i övrigt funnit skäl att ta upp någon särskild fråga utifrån Ansvarsnämndens verksamhetsberättelse för 2022. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Fredrik Selander, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahn, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Gunilla Gjöthlén, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Lena Orstadius, Sten Janson, Stefan Linderås, Veronica Pålsson, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöo, Hans Weichbrodt och Kristina Enholm.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2023:15

Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelsen för 2022 för Svenska kyrkans överklagandenämnd. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans överklagandenämnd till handlingarna.

Verksamhetsberättelsen

Svenska kyrkans överklagandenämnd har den 26 maj 2023 beslutat om verksamhetsberättelse för 2022 och överlämnat den till kyrkomötet.

Svenska kyrkans överklagandenämnd

Svenska kyrkans överklagandenämnd (Överklagandenämnden) är enligt 10 kap. 10 § kyrkoordningen ett särskilt organ för att ytterst överpröva beslut inom Svenska kyrkan.

När kyrkoordningen tillkom framhölls att Överklagandenämndens självständiga ställning innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i nämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av nämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen (CsSkr 1999:3, s. 2–378). Någon granskning av hur nämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

Det finns ingen bestämmelse om att Överklagandenämnden ska avge en verksamhetsberättelse vilket nämnden dock har gjort årligen sedan sin tillkomst. Av 4 kap. 8 § kyrkomötets arbetsordning följer att tillsyns- och uppdragsutskottet ska bereda till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse från Överklagandenämnden. Syftet med bestämmelsen i arbetsordningen är att det ska finnas en ordning för att ta emot och behandla verksamhetsberättelsen om en sådan överlämnas till kyrkomötet.

Verksamheten 2022

I verksamhetsberättelsen för 2022 redovisar Överklagandenämnden sina uppgifter, sammansättning, mål för nämnden samt ärenden. Nämnden har inte något självständigt budgetansvar eller egen internbudget. Kostnaderna för nämndens verksamhet har budgetåret 2022 täckts genom anslaget för verksamhetsområdet avseende kyrkomötet. Nämndens kansligöromål har fullgjorts av personal vid kyrkokansliet.

Nämnden anger att dess verksamhet liksom tidigare har varit inriktad utifrån ett mål som kan preciseras till att nämndens ärenden ska avgöras på ett rättssäkert och effektivt sätt samt effektmålet att mediantiden för ärenden att avgöras genom nämnd beslut inte bör överstiga tre månader. Överklagandenämnden anser att nämnda mål väsentligen har uppfyllts under 2022.

Verksamhetsberättelsen redovisar antalet inkomna ärenden för vart och ett av åren 2019–2022 samt varifrån ärendena inkommit. För samma tidsperiod redovisas antalet avgjorda ärenden inom respektive ärendetyp.

Antalet ärenden som underställts Överklagandenämndens prövning under 2022 har varit något fler än under 2021. Nämnden förväntar sig inte någon större förändring av antalet ärenden under kommande år.

Av de 28 slutliga beslut som Överklagandenämnden fattat under 2022 har utgången i tre av besluten innefattat att det hos nämnden klandrade beslutet undanröjts, upphävts, helt eller delvis ändrats eller att det beslutats att ärendet ska prövas på nytt. För 2021 var motsvarande siffra fem av 26 slutliga beslut. Totalt avgjorde nämnden 40 ärenden 2022 jämfört med 36 ärenden 2021.

Utifrån sitt perspektiv ser Överklagandenämnden för närvarande inte några behov av ändringar i kyrkoordningen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans överklagandenämnd till handlingarna.

Avsikten med behandlingen av verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Överklagandenämndens verksamhet. Kyrkomötet ska inte ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed ska utskottet inte heller göra någon värdering i fråga om hur verksamheten har bedrivits. Utskottet har inte heller i övrigt funnit skäl att ta upp någon särskild fråga utifrån Överklagandenämndens verksamhetsberättelse för 2022. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Uppsala den 4 oktober 2023

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larsson, ordförande

Evelina Kaarme, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Niklas Grahn, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Gunilla Gjöthlén, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Lena Orstadius, Sten Janson, Stefan Linderås, Veronica Pålsson, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöo, Hans Weichbrodt och Kristina Enholm.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Ekonomiutskottets betänkanden

E 2023:1–8

Ekonomiutskottets betänkanden

- E 2023:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2026
- E 2023:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2022
- E 2023:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden
- E 2023:4 Utredning kring fördelning av ekonomiska resurser
- E 2023:5 Noaks arks fond
- E 2023:6 Kyrkoantikvariskt stöd
- E 2023:7 Friår från kyrkoavgift
- E 2023:8 Regelverk vid försäljning av fastigheter

Kyrkomötet
Ekonomiutskottets betänkande 2023:1

Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2026

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2023:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2026 samt motion 2023:81 Finansieringen av Act Svenska kyrkan, som relaterar till skrivelsens innehåll.

Ekonomiutskottet ställer sig bakom kyrkostyrelsens förslag till verksamhetsinriktning, kostnadsram för 2024 samt planeringsramar för 2025 och 2026. Vidare föreslår utskottet att motion 2023:81 avslås eftersom de tillväxtstrategier som kyrkomötet tidigare ställt sig bakom är framgångsrika. Dessutom anser ansvariga för Act Svenska kyrkan att det i nuläget inte finns anledning att bevilja medel utöver den kostnadsram och de planeringsramar som kyrkostyrelsen föreslagit.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Skrivelsens förslag	3
Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:1, Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2026	3
Motionens förslag	3
Motion 2023:81 av Maria Heldt, Finansieringen av Act Svenska kyrkan.....	3
Yttrande från andra utskott	3
Bakgrund	3
Skrivelsen	3
Motionen.....	4
Utskottets överväganden	6
Verksamhetens inriktning.....	6
Kostnadsram 2024	8
Planeringsram 2025	8
Planeringsram 2026	8
Motion 2023:81 Finansieringen av Act Svenska kyrkan.....	9
Bilaga 1 Ekumenikutskottets yttrande 2023:1y	12
Bilaga 2 Gudstjänstutskottets yttrande 2023:1y	14
Bilaga 3 Kyrkolivsutskottets yttrande 2023:1y	15
Bilaga 4 Organisationsutskottets yttrande 2023:1y	16
Bilaga 5 Samhälls- och kulturutskottets yttrande 2023:1y	17
Bilaga 6 Ekumenikutskottets yttrande 2023:2y	19

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

E 2023:1

Kyrkomötet beslutar att

1. fastställa inriktning för verksamheten på den nationella nivån,
2. fastställa kostnadsram för 2024 till 3 429 miljoner kronor,
3. medge planeringsram för 2025 till 3 454 miljoner kronor,
4. medge planeringsram för 2026 till 3 438 miljoner kronor,
5. avslå motion 2023:81, punkt 1,
6. avslå motion 2023:81, punkt 2,
7. avslå motion 2023:81, punkt 3.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:1, Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2026

Kyrkomötet beslutar att

1. fastställa inriktning för verksamheten på den nationella nivån,
2. fastställa kostnadsram för 2024 till 3 429 miljoner kronor,
3. medge planeringsram för 2025 till 3 454 miljoner kronor,
4. medge planeringsram för 2026 till 3 438 miljoner kronor.

Motionens förslag

Motion 2023:81 av Maria Heldt, Finansieringen av Act Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutar att

1. utöver kostnadsram bevilja 55 miljoner kronor till Act Svenska kyrkan att användas 2024,
2. utöver planeringsram bevilja 82 miljoner kronor till Act Svenska kyrkan att användas 2025,
3. utöver planeringsram bevilja 82 miljoner kronor till Act Svenska kyrkan att användas 2026.

Yttrande från andra utskott

Ekonomiutskottet har inbjudit samtliga utskott att yttra sig över kyrkostyrelsens skrivelse inom deras respektive sakområden. Yttranden har lämnats av ekumenikutskottet 2023:1y, *bilaga 1*, gudstjänstutskottet 2023:1y, *bilaga 2*, kyrkolivsutskottet 2023:1y, *bilaga 3*, organisationsutskottet 2023:1y, *bilaga 4* samt samhälls- och kulturutskottet 2023:1y, *bilaga 5*.

Ett yttrande lämnades av ekumenikutskottet över motion 2023:81 efter begäran från ekonomiutskottet, 2023:2y, *bilaga 6*.

Bakgrund

Skrivelsen

Enligt 51 kap. 4 och 5 §§ kyrkoordningen ska kyrkostyrelsen årligen upprätta en budget för kommande år, som fastställs av kyrkomötet. Budgeten ska innehålla en plan för verksamheten där intäkter, kostnader och finansiering framgår. Planeringsramar ska presenteras för nästkommande år.

Skrivelsens uppställning och innehåll

Kyrkostyrelsen beskriver verksamhetens inriktning och strategiska insatser under budgetperioden 2024–2026 med utgångspunkt i den nationella nivåns uppdrag enligt kyrkoordningen. Verksamheten är planerad i linje med kyrkomötets tidigare fastställda övergripande mål och budgetramar. I avsnitt 7 beskrivs övergripande målbilder och verksamhetsinriktning med exempel på större strategiska insatser under den närmaste treårsperioden utifrån målen. I avsnitt 8 och framåt beskrivs de ekonomiska förutsättningarna. Bilagan med omvärldsbeskrivning har beaktats vid kyrkostyrelsens beredning.

Kyrkostyrelsens överväganden och förslag

Kyrkostyrelsen presenterar fakta och beskriver det alarmerande behovet av kraftfulla åtgärder och omställning i Svenska kyrkan, vilket styrelsen gjort även tidigare år. Det krävs ansvarsfulla insatser i närtid av dagens förtroendevalda för att Svenska kyrkan även i framtiden kan fortsätta vara en öppen och rikstäckande folkkyrka som räcker evangelium i ord och handling.

Kyrkostyrelsen beskriver att många av landets församlingar kommer att tvingas göra stora anpassningar de närmaste åren om inte nya intäkter genereras eller arbets sätt förändras. Utgifterna i församlingarna har förskjutits till att fastighets- och administrativa kostnader tar en allt större del av församlingarnas budget. Det finns församlingar som kommer att klara verksamheten ekonomiskt bra under flera år, men många församlingar tvingas redan nu att minska personal eller göra andra nedskärningar som påverkar arbetet med den grundläggande uppgiften.

Kyrkostyrelsen betonar därför vikten av en ansvarsfull budgetering på den nationella nivån och att situationen kräver en ökad samverkan mellan stiftet. Behovet av ökad samverkan i både den administrativa verksamheten och i främjandeuppdraget blir alltmer central för flera stiftskanslier, av både ekonomiska och kvalitativa skäl. Krismedvetenheten har fått ökat genomslag och exempelvis inom expertområden som informationssäkerhet inser allt fler församlingar vikten av att öka professionaliteten, samtidigt som man måste hushålla med Svenska kyrkans resurser.

Kyrkostyrelsen ser som sitt uppdrag att med skärpt allvar anpassa ekonomin till kommande snävare ekonomiska ramar och skapa resurser för prioriterade områden och strategiska insatser till gagn för hela Svenska kyrkan i samverkan med stiftet.

För att öka tilliten inom Svenska kyrkan och säkra att informationen når församlingar behöver samverkan mellan nationell nivå och stift samt kommunikation mellan stift och församlingar och pastorat förbättras avsevärt. Kyrkostyrelsen menar att alla har ett ansvar för att undvika missförstånd och att saklig information når berörda. Svenska kyrkans interna och externa ökade samverkan och samlade förmåga att förvalta medlemsintäkter kostnadseffektivt kan dessutom motivera medlemskap i Svenska kyrkan.

Kyrkostyrelsen föreslår att kyrkomötet beslutar att fastställa inriktning för verksamheten på den nationella nivån, fastställa kostnadsramen för 2024 samt medge planeringsramen för 2025 och 2026 enligt förslaget i skrivelsen.

Motionen

Act Svenska kyrkan

Internationell diakoni och mission är idag en integrerad del av Svenska kyrkans verksamhet och Act Svenska kyrkans insatser samordnas på den nationella nivån. Det internationella arbetet omfattar stöd till lokala kyrkor och trosbaserade bistånds-

organisationer och allianser inom områdena teologisk utbildning, humanitärt katastrofarbete, långsiktigt utvecklingssamarbete och påverkansarbete för demokrati och mänskliga rättigheter. Den internationella verksamheten är organiserad i land- och regionprogram, humanitära program samt i program för global policydialog. Den tematiska profilen i Act Svenska kyrkan kommer fortsatt att vara genusrättvisa, teologi i långsiktigt arbete och lokalt baserat psykosocialt stöd i humanitärt arbete.

Act Svenska kyrkan arbetar i partnerskap med lokala, regionala och internationella aktörer, vilket är en förutsättning för kontextuell kunskap samt måluppfyllelse i programmen. Utvecklingssamarbetet och de humanitära insatserna ska bidra till att människor själva får makt att forma sina liv och skapa en hållbar utveckling och de lokalanställda medarbetarna är därför av stor betydelse.

Arbetet finansieras genom gåvor, kollekter, kyrkoavgiftsmedel och finansiella anslag från Sida, EU och andra institutionella givare.

Strukturell förändring pågår

Som framgår av kyrkostyrelsens skrivelse 2023:1 pågår en strukturell förändring för Act Svenska kyrkans hållbara utveckling så att verksamheten ska kunna bedrivas även i framtiden.

Närvaron av utsända medarbetare i programländer och regioner underlättar förståelse och kunskap för den situation som finns i programländerna. Detta har stor betydelse för en nära dialog, samarbetet och för att utveckla och följa upp verksamheten. Det gör det också möjligt att i nära kontakt med ambassader och andra givare nå den finansiering som är möjlig lokalt och regionalt. De ekonomiska resurser som behövs för att komplettera Act Svenska kyrkans insamlade medel finns ofta tillgängliga i de länder och regioner där det huvudsakliga arbetet genomförs. Det blir således lättare att se möjligheter och ansöka om ekonomiska medel, tillsammans med samarbetsorganisationer eller genom att stödja partners att själva mobilisera ekonomiska resurser.

Närvaron av medarbetare på plats bidrar även till kommunikation, inspiration och engagemang i Sverige, som förväntas öka insamlingen i Sverige.

Mot bakgrund av ovanstående planeras närvaron av utsända medarbetare att öka i Act Svenska kyrkans programländer och genom att mer arbete kommer att göras i regionerna kommer antalet tjänster på kyrkokansliet att kunna minska.

Insamlingsverksamheten för Act Svenska kyrkan har utvecklats positivt under förra året, även om ökningen delvis går att koppla till situationen för Ukrainas folk. Viljan att ge ekonomiska bidrag ökar ofta i kristider, samtidigt som privatekonomin i en lågkonjunktur begränsar förmågan. Strategier för ökad insamling genom nya och förstärkta finansieringskällor har utarbetats och en satsning för fler intäkter och för att öka basen av givare pågår. Konkurrensen om privata givare i ett föränderligt biståndslandskap är stor i Sverige och en grundförutsättning för att lyckas med att öka insamlingen är fortsatt satsning på ökad kännedom och engagemang för Act Svenska kyrkan, likaså nya insamlingsmetoder. Den statliga biståndsbudgeten ifrågasätts vilket i förlängningen kan påverka bidragen från Sida. I en situation av minskad budget för Act Svenska kyrkan skulle det bli svårare att söka medel tillsammans med andra aktörer, eftersom egeninsatsen inte kan bli lika stor som tidigare. Därför pågår en satsning för att öka institutionell finansiering och få andra inkomstkällor till Act Svenska kyrkan.

För att sammantaget bidra till de övergripande mål för 2030 som kyrkomötet fastställt och för att nå en ekonomi i balans har kyrkostyrelsen planerat ett antal

strategiska vägval och satsningar för Act Svenska kyrkan. Dessa inkluderar investering i marknadsföring och insamling, en neddragning av kyrkoavgiftsfinansieringen samt ökad närvaro av utlandsanställda i programländerna. Parallellt sker också en satsning på teologisk utbildning och reflektion i nära samarbete med andra delar av verksamheten på den nationella nivån. Parallellt med ovan nämnda satsningar kommer antalet anställda i den internationella verksamheten på kyrkokansliet i Sverige att minska. Med fler anställda lokalt i programländer och ett minskat resande från programansvariga som arbetar i Sverige kommer även klimatavtrycket att kunna minska. Delar av arbetet kommer även framöver att kunna genomföras alltmer digitalt och kostnaderna kommer därmed att minska. Detta gäller exempelvis möten och seminarier, såväl i Sverige som internationellt, som kan anordnas digitalt.

Som framgår av KsSkr 2023:2 samlade Act Svenska kyrkan in drygt 26,6 miljoner kronor under 2022 som inte användes, då medlen var dedikerade till särskilda ändamål. I den internationella verksamheten finns utöver dessa medel ett ackumulerat överskott på drygt 139 miljoner kronor som kan användas framöver. Dessa medel kan enbart brukas i den internationella verksamheten och utgör en reserv under detta och påföljande år. Skulle exempelvis insamlingen gå med underskott kan dessa medel användas. Likaså kommer ett eventuellt underskott i den internationella verksamheten att kunna finansieras av kyrkoavgiften, vilket innebär att den nationella nivån i stället får ett motsvarande underskott. Act Svenska kyrkan kan med andra ord fullgöra sina åtaganden på kort sikt även om inte insamlingen går som planerat de närmaste åren, och kyrkostyrelsen har beredskap att täcka upp för eventuella underskott i slutänden.

Utskottets överväganden

Verksamhetens inriktning

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att fastställa inriktning för verksamheten på den nationella nivån.

Allmänt

Ekonomiutskottet vill inledningsvis uttrycka att den verksamhetsinriktning som beskrivs i kyrkostyrelsens skrivelse motsvarar vad utskottet finner angeläget. De strategiska satsningar som planeras svarar också väl mot de utmaningar som finns i omvärlden och som kyrkostyrelsen lyfter fram både i bilagan med omvärldsbeskrivning och i avsnittet om utmaningar i omvärlden.

De samtal som utskottet fört med kyrkostyrelsens arbetsutskott och chefstjänstepersoner under överläggningen har varit värdefulla för en ökad förståelse av skrivelsens innehåll och den planerade verksamheten. Utskottet har även fått en fördjupad redogörelse om ekonomi och prognoser för den nationella nivån.

Utskottet vill understryka svårigheten för kyrkostyrelsen att minska personalresurser på den nationella nivån när kyrkomötet årligen ger ett antal nya uppdrag för kyrkostyrelsen att hantera. Ofta är uppdragen både stora och komplexa och kan generera verksamhet som ska förvaltas under många år. Trots fler nya uppdrag konstaterar utskottet att den nationella nivån har en budget i balans 2026, vilket är glädjande.

Specifikt

De större strategiska satsningar som kyrkostyrelsen planerar är både relevanta och svarar bra mot de tre övergripande mål som styr den nationella nivåns verksamhet och som kyrkomötet sedan tidigare fastställt.

Exempelvis är utvecklingsarbetet inom kyrklig beredskap som omfattar stöd till stiftens beredskapsorganisation samt samverkan med myndigheter och andra organisationer ett bra exempel på vad Svenska kyrkan behöver göra utifrån rådande säkerhetssituation i Europa. Ett annat exempel är de angelägna insatser som handlar om informationssäkerhet, i en tid av ständiga cyberattacker. Utskottet betonar vikten av att alla församlingar ansluter till de gemensamma system och digitala lösningar som Svenska kyrkan har för att skydda känslig information och sina medlemmars identitet. Utskottet tar tillfället i akt och beklagar att införandet av det nya kyrknätet, en av de stora insatser som planerats och som bidrar till ökad informationssäkerhet, olyckligtvis försenats med två år.

Den stora satsning för klimatneutralitet i Svenska kyrkan som pågår genom den färdplan för klimatet som initierades av kyrkomötet 2018 är viktig och utskottet ställer sig positivt till de medel som budgeterats för etapp två de kommande åren. Utskottet vill betona att resurserna i första hand bör tillfalla församlingar och pastorat i ordnade former via stiftens. De flesta pastorat har goda insikter i vad som krävs för en klimatomställning men saknar ofta ekonomiska resurser.

Utskottet har stor förväntan på den utredning som tillsatts för ökad stiftssamverkan. På samma sätt som organisationsutskottet uttrycker i sitt yttrande välkomnar ekonomiutskottet de resonemang som förs i skrivelsen rörande ökad samverkan för kvalitet och hållbarhet. Den pågående utredningen bör enligt de båda utskotten kunna lämna värdefulla insikter både i hur den framtida ansvars- och uppgiftsfördelningen mellan stiftens och den nationella nivån samt mellan stiftens behöver se ut för att vara långsiktigt hållbar. Ekonomiutskottet menar att det är nödvändigt att samverka mera och utarbeta nya arbetsformer samt parallellt reflektera teologiskt över den organisation vi har.

Kompetensförsörjning och rekrytering inom flera yrkesgrupper är något som utskottet finner angeläget. Även om detta utvecklingsarbete i första hand ska ske i församlingar, pastorat och stift, är det av stor vikt att den nationella nivån bidrar med stöd. Utskottet samtycker med kyrkolivsutskottet som i sitt yttrande menar att kyrkostyrelsen behöver intensifiera sitt stöd för rekrytering till kyrkomusikerutbildningen eftersom utmaningarna för rekrytering numera är så stora.

Svenska kyrkan i utlandet går glädjande mot en långsiktigt hållbar verksamhet och de planerade förändringarna håller på att verkställas. Ekonomiutskottet förstår genom den sakkunskap som finns i utskottet att utvecklingsarbetet är väl förankrat i organisationen genom tyngre utredningar och dialog med berörda.

Kyrkostyrelsen lyfter frågan om behovet av att öka tilliten inom Svenska kyrkan, vilket utskottet stödjer. Utskottet menar att en ökad transparens under kyrkostyrelsens planeringsarbete skulle bidra till detta. Frågan kommer till sin spets i frågor som rör ekonomi, exempelvis i digitaliseringsfrågor och kommande fördelningsnycklar i de större gemensamma lösningar som planeras. Utskottet efterlyser en ökad tydlighet i de skrivelser som lämnas till kyrkomötet för att undvika spekulationer om vilka beslut som kyrkostyrelsen planerar för. Utskottet beklagar att det exempelvis fortfarande finns ovisshet om församlingarnas framtida kostnader för de gemensamma digitala lösningarna.

Utskottet vill slutligen som samhälls- och kulturutskottet i sitt yttrande betona att Svenska kyrkan kan göra skillnad som samhällsaktör både genom diakonala insatser för den existentiella hälsan och som profetisk röst i det offentliga samtalet.

De Ungas Kyrkomöte

De Ungas Kyrkomöte har i år lämnat ett värdefullt bidrag till kyrkomötet och utskottet konstaterar att det är första gången som mötet lämnat synpunkter på kyrkostyrelsens

verksamhet- och ekonomiskrivelse. I rapporten från deras möte ges hyllningar till stora delar av innehållet i skrivelsen och om hur barnets perspektiv tagits till vara under kyrkostyrelsens beredning. Men det finns också värdefulla synpunkter för kyrkostyrelsen att beakta i framtida beredningar.

De Ungas Kyrkomöte delar kyrkostyrelsens oro över hur prognoserna ser ut framöver, med dalande medlemssiffror och därmed minskade intäkter. De unga betonar vikten av att barn och unga finns med i reflektioner om framtidens kyrka och om nya tänkbara arbetsformer. De Ungas Kyrkomöte menar bland annat att det handlar om att ge utrymme för ideellt engagerade, vilket även utskottet konstaterar att kyrkostyrelsen lyft särskilt i sin skrivelse i år. De unga nämner även vikten av ökad samverkan externt med andra organisationer samt möjligheter för alternativa intäktskällor. De unga lyfter även fram vikten av att uppmuntra till dop genom att verka där människor befinner sig. Inte minst viktigt då allt fler människor inte döps som barn och att dopet i stället aktualiseras senare i livet. Utskottet menar liksom De Ungas Kyrkomöte att samarbeten med övriga organisationer i civilsamhället och med skolor därför är särskilt viktiga.

Utskottet menar att De Ungas Kyrkomöte framför flera viktiga perspektiv till den omställning Svenska kyrkan har att göra och vill uppmana kyrkomötets ledamöter och kyrkostyrelsen att använda Svenska Kyrkans Unga, som stöd i framtagandet av de barnkonsekvensanalyser som föregår tyngre beslut på samtliga nivåer i Svenska kyrkan. Ett citat som utskottet särskilt vill lyfta fram och som även samhälls- och kulturutskottet lyfte i sitt yttrande lyder: ”Då samhället ständigt förändras, växer varje generation upp under olika omständigheter. Kyrkan behöver förstå och möta barn och unga utifrån den tid och verklighet som de lever i idag”.

Kostnadsram 2024

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att fastställa kostnadsram för 2024 till 3 429 miljoner kronor.
--

Utskottets förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Planeringsram 2025

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att medge planeringsram för 2025 till 3 454 miljoner kronor.

Utskottets förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Planeringsram 2026

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att medge planeringsram för 2026 till 3 438 miljoner kronor.

Utskottets förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:81.
--

Som framgår av bakgrundstexten har insamlingsverksamheten för Act Svenska kyrkan utvecklats positivt och arbetet för fler nya och förstärkta finansieringskällor samt nya insamlingsmetoder fortsätter. De tillväxtstrategier som utarbetades inom Act Svenska kyrkan i samarbete med kyrkostyrelsen för några år sedan uppfattar utskottet som både bra och framgångsrika. Utskottet vill poängtera att strategierna omfattar den aktuella neddragning som nu budgeterats för den nationella nivån och att verksamheten följer den plan som upprättats. Ekumenikutskottet har i sitt yttrande också betonat vikten av att Act Svenska kyrkan håller fast vid den plan som också fastställdes av kyrkomötet 2019.

I samtal med kyrkostyrelsens arbetsutskott och ansvariga för Act Svenska kyrkan fick utskottet veta att både kännedom om och förtroende för Act Svenska kyrkan har stärkts, vilket bland annat beror på den kännedomssatsning som genomförts. Det finns i nuläget ingen brist på ekonomiska medel även om det finns orosmoln. Det är givetvis angeläget för kyrkostyrelsen att följa utvecklingen och förutsättningarna för verksamheten och ha beredskap för vad olika scenarier i framtiden kan innebära och när ekonomiska medel kan tänkas behöva tillskjutas.

Utskottets ledamöter vill efter samtalet med ansvariga för Act Svenska kyrkan poängtera att det är angeläget att inte bli beroende av Sida och andra större bidragsgivare utan i stället stärka engagemanget för det arbete Act Svenska kyrkan bedriver inom Svenska kyrkan och bland nya givare. Ekumenikutskottet uttrycker också i sitt yttrande vikten av att det är den lokala församlingen som är utgångspunkten för Svenska kyrkans engagemang för internationell mission och diakoni. Det finns givetvis risker med att stora delar av finansieringen bygger på insamlade medel, varför utskottet efterlyser regelbundna kontrollstationer längre fram för Act Svenska kyrkan, likaså att information om de strategiska planerna blir bättre.

Ekumenikutskottet uttrycker i sina yttranden viss osäkerhet inför hur verksamheten ska finansieras bortom den nuvarande planeringsperioden, när de ändamålsbestämda medlen eventuellt förbrukats. De menar att Svenska kyrkan som helhet bör ha en beredskap om den internationella verksamheten hamnar i en ekonomiskt utsatt situation. Några ledamöter i utskottet önskade under utskottets överläggning att utskottet skulle föreslå kyrkomötet att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur en långsiktig och stabil finansiering av Act Svenska kyrkan ska se ut. Den övervägande delen av utskottets ledamöter menar dock att kyrkostyrelsen redan har ett längre perspektiv för hållbar finansiering i samarbete med Act Svenska kyrkan. Efter omröstning landade utskottet i att inte föreslå kyrkomötet att besluta om ett specifikt uppdrag för kyrkostyrelsen i denna fråga.

Som framgår av bakgrundstexten samlade Act Svenska kyrkan in drygt 26,6 miljoner kronor under 2022 som inte använts, då medlen var dedikerade till särskilda ändamål. I den internationella verksamheten finns utöver dessa medel ett ackumulerat överskott på drygt 139 miljoner kronor som utgör en reserv för verksamheten. Skulle exempelvis insamlingen gå med underskott kan dessa medel användas. Kyrkostyrelsen har dessutom uttryckt beredskap för att täcka upp för eventuella underskott.

Det finns en välvillighet hos motionären men utskottet tar fasta på de fakta som utskottet fått från ansvariga för den internationella verksamheten och ställer sig därför bakom kyrkostyrelsens plan för Act Svenska kyrkan och föreslår kyrkomötet att avslå motion 2023:81. Samtidigt vill utskottet ta tillfället i akt att betona vikten av att vi var och en och våra församlingar stödjer den verksamhet Act Svenska kyrkan bedriver

och att vi alla bidrar till ökad kännedom om de insatser som görs för människor som lever under andra omständigheter än vi själva.

Slutligen vill utskottet förekomma och nämna svårigheten att kommunicera beslut som kyrkomötet fattar och hur lätt missförstånd kan uppstå. Den debatt som exempelvis funnits i kyrklig media före kyrkomötets behandling av detta ärende har varit grundad på delvis felaktig information.

Uppsala den 6 oktober 2023

På ekonomiutskottets vägnar

Mats Ludvigsson, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Mats Ludvigsson, ordförande, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Marie Wojidkow, Victor Backström, Cecilia Rogne, Magnus Ek, Bengt Kjellgren, Fredrik Ottesen, Anders Lundberg, Jenny Nilsson, Leif Nordlander, Marcus Romedahl och Åke Marcusson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Patrik Linde, Hilikka Andersson, Annika Nyman, Christina Södling, Jan-Hugo Nihlén, David Liljedal, Suzanne Fredborg, Gunilla Eldebro, David Lång, Mats Johannesson och Bertil Olsson.

Biskop Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi står bakom utskottets förslag till beslut men hade önskat att utskottet därutöver hade beslutat följande:

”Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur en långsiktig och stabil finansiering av Act Svenska kyrkan kan se ut, exempelvis genom en procentsats som relaterar till antingen nationella nivåns samlade intäkter eller till den del av medlemsavgiften som kommer nationell nivå till del.”

Strategin gällande Act Svenska kyrkan, som kyrkomötet fattade beslut om 2019 är i grund och botten mycket bra. En av grundbultarna i strategin är att låta det ideella engagemanget spela en stor roll för insamling av de medel som bekostar Act Svenska kyrkans verksamhet.

Enligt en grundlig redogörelse av Erik Lysén vid ekonomiutskottets överläggning står det klart att det inte råder någon omedelbar pengabrist för Act Svenska kyrkan. Vid sidan av de medel som årligen avsätts av den nationella nivån (från och med 2025 15 miljoner kronor årligen) har nivån på de insamlade medlen än så länge motsvarat den nivå som önskats och ”planerats för” i tidigare budgetbeslut i kyrkomötet. Dessutom finns det stora belopp med fonderade medel som under en period kan täcka upp för fluktuationer i insamlade medel eller i anslag från Sida.

Men liksom kyrkostyrelsen kommenterar i skrivelse 2023:1 finns det risker med detta upplägg. Förändrade omständigheter kan snabbt komma att innebära att insamlingen av medel eller tilldelningen av Sida-medel sjunker.

Dessutom är det otillfredsställande att den nationella nivåns egna anslag till Act Svenska kyrkan ska bero av upprepade initiativ och att Act Svenska kyrkans verksamhet

därför inte heller kan planeras långsiktigt. I nuläget består alltså den årliga finansieringen av en relativt liten summa pengar och därtill kommande, tillfälliga satsningar.

Vi menar därför att kyrkostyrelsen bör utvidga strategin från 2019 genom att tillfoga ett tydligt mål om hur mycket medel som ska tilldelas Act Svenska kyrkan årligen. Vi menar att detta skulle kunna ske i till exempel procentform. Procentsatsen skulle då kunna förhållas till de samlade intäkterna för nationell nivå eller till nivån på den gemensamma avgiften. Var summan eller procentsatsen sedan ska ligga kan diskuteras.

Till saken hör att Svenska kyrkan har ett behov av att tydligt kommunicera sitt engagemang för Act Svenska kyrkan och det internationella diakoni- och missionsarbetet. Om biskoparna uppmanar regeringen att behålla 1 procent i biståndsmål så måste också Svenska kyrkan ha mod att tydligt deklarerera sitt engagemang.

Anders Lundberg, Jenny Nilsson, Leif Nordlander och Marcus Romedahl

Särskild mening

Jag anmäler särskild mening i enlighet med reservationen.

Mats Johannesson

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets yttrande 2023:1y

Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2026

Till ekonomiutskottet

Ekumenikutskottets yttrande över KsSkr 2023:1 Verksamhet och ekonomi

Ekumenikutskottet tackar för möjligheten att yttra sig över rubricerade skrivelse och vill framföra sin uppskattning över att den ekumeniska rörelsen nämns redan i andra stycket under överskriften *2 Evangelium i ord och handling*.

Utskottet uppskattar att Svenska kyrkan i utlandet omnämns som viktig ekumenisk aktör och att processen för att utveckla en långsiktigt hållbar utlandskyrka nu har implementeringsro fram till 2028 års uppföljning.

Vidare uppskattar utskottet att *Målbild 2* uppmärksammar såväl ekumenik och interreligiös dialog som internationell mission och diakoni (skrivelsen sid 13f), inte minst insikten ”att det behöver finnas en beredskap för lägre intäkter” till internationell mission och diakoni (skrivelsen sid 14; jfr även sid 21). Att detta innebär att ändamålsbestämda medel minskar (tabell 9, skrivelsen sid 30) innebär dock att utskottet vill uttrycka osäkerhet inför hur verksamheten ska finansieras bortom den nuvarande planperioden, när de ändamålsbestämda medlen eventuellt förbrukats. Beredskap för lägre intäkter behöver innefatta även att nettokostnaden för internationell mission och diakoni (tabell 10, skrivelsen sid 31) kanske inte långsiktigt kan ligga så lågt som nivåerna för RAM 2025 och RAM 2026. Utskottet ser det som viktigt med nära och uthållig uppmärksamhet på att den 2019 antagna strategin för Act Svenska kyrkan utvecklas enligt plan, så att internationell mission och diakoni kan bedrivas med full kraft. Det är betydelsefullt med ökande engagemang från stift och församlingar, vilket utskottet menar behöver mötas av bibehållet engagemang från nationell nivå.

Utskottet uppfattar interreligiösa aspekter som bitvis otillräckligt synliga i skrivelsen och saknar särskilt det interreligiösa lärandets värde inte minst för social hållbarhet (skrivelsen sid 11). Därmed efterlyses sådana perspektiv även under *Målbild 1*.

Utskottet identifierar skrivningen om sjunkande ekumeniska anslag (skrivelsen sidan 25, andra stycket under ”Kostnader”) som kopplad till de nordiska folkkyrkornas inriktning att internationella ekumeniska organ ska utvecklas mot mindre ekonomiska och ekologiska avtryck (skrivelsen sid 13, näst sista stycket). Utskottet menar dock att organens livskraft inte får äventyras om den önskade utvecklingen inte nås och att det därmed kan behövas beredskap om behoven av anslag inte minskar som önskat.

Uppsala den 4 oktober 2023

E 2023:1
Bilaga 1

På ekumenikutskottets vägnar

Gun Eriksson, ordförande

Magnus Evertsson, sekreterare

Beslutande: Gun Eriksson, ordförande, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfven, Christian Bonde, Katarina Glas, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefine Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Marja Hillerström, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Gudstjänstutskottets yttrande 2023:1y

Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2026

Till ekonomiutskottet

Gudstjänstutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2026

Gudstjänstutskottet bejakar skrivelsen men betonar, i linje med yttranden tidigare år, vikten av att *den grundläggande uppgiften* uttryckligen benämns i målbildsformuleringen 7.1. Därför vill utskottet att det tydligare förstärks vad som är den grundläggande uppgiften, så att den grundläggande uppgiftens fyra delar benämns i följande stycke (förslag kursiverat nedan):

Den nationella nivån bidrar, i samarbete med stiftens, till att stödja och stärka församlingarnas förmåga att fullgöra sin grundläggande uppgift – *det vill säga gudstjänst, undervisning, diakoni och mission* – inom flera områden och på olika sätt. Skrivelsens format medger enbart exempel ur planerad verksamhet.

Uppsala den 4 oktober 2023

På gudstjänstutskottets vägnar

Roger Olsson, ordförande

Karin Tillberg, sekreterare

Beslutande: Roger Olsson, ordförande, Fredrik Stiernstedt, Anna Rapakko, Fredrik Eriksson, Lisa Tegby, Manilla Nordanstig, Torvald Johansson, Mattias Lundberg, Anders Åkerlund, Anna Lindgren, Sven Milltoft, Anna-Karin Åström, Ann-Charlotte Miller, Elise Solberg och Fredrik Sidenvall.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Hilde Klasson, Lars G Linder, Sofija Lazic Pedersen, Birgitta Nilsson, Johan Garde, Knapp Anna Eriksson, Lars Jakobsson, Agne Arnesson, Jerker Schmidt, Birgitta Thörn, Anne Sörman, Kristina Hyse, Åsa Öckerman och Helén Lindbäck.

Biskoparna Åke Bonnier och Karin Johannesson har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets yttrande 2023:1y

**Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans
nationella nivå 2024–2026**

Till ekonomiutskottet

Kyrkolivsutskottets yttrande över KsSkr 2023:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2026

Utskottet har tagit del av skrivelsen och har resonerat kring en fråga som faller inom utskottets beredningsområde i avsnitt 7 Målbilder och verksamhetsinriktning.

Strategisk kompetensförsörjning

Utskottet noterar med glädje att kyrkostyrelsen föreslår en stärkning av den kyrkomusikaliska utbildningen. Utskottet ser att behovet av förstärkning är stort men önskar att perspektiven breddas och anser att den nationella nivån, inom ramen för sitt stödjande- och främjandeuppdrag, ska intensifiera arbetet för rekrytering till kyrkomusikerutbildningen. Utskottets mening är att utmaningarna är så stora att det behövs en bredare satsning än vad som görs idag. Detta kan till exempel ske i projektform och utskottet ser kyrkostyrelsens musikråd som en viktig kompetens i detta arbete.

Uppsala den 4 oktober 2023

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sören Olsson, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Sören Olsson, ordförande, Erik Vikström, Anna Lundberg, David Svensk, Agneta Ivemyr, Lena Petersson, Linda Isberg, Johannes Imberg, Nina Wahlin, Magnus Hedin, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Iris Denstedt-Stigzelius och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Kenneth Norberg, Fredrik Schandorff, Kjell Kallenberg, Xerxes Åkerfeldt, Stig Eriksson, Ingegerd Flock Andersson, Jonas Larsson, Monica Johansson, Lisa Gerenmark, David Castor och Kristina Srbu Kjellgren.

Biskop Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets yttrande 2023:1y

**Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans
nationella nivå 2024–2026**

Till ekonomiutskottet

Organisationsutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2026

Organisationsutskottet har ombetts att yttra sig över ovan nämnda skrivelse avseende för utskottet relevanta delar i avsnitt 7, Målbilder och verksamhetsinriktning.

Utskottet välkomnar de resonemang som förs i skrivelsen rörande samverkan för kvalitet och hållbarhet och då särskilt det som förs fram rörande samverkan mellan stiftet och mellan stiftet och den nationella nivån. Utskottet vill dock understryka vikten av att avvakta resultatet av den utredning för utökad stiftssamverkan som kyrkostyrelsen tillsatt innan nästa steg tas i att förändra stödet till stiftet i deras ansvar att främja den grundläggande uppgiften. Den pågående utredningen bör enligt utskottet kunna lämna värdefulla insikter i hur den framtida ansvars- och uppgiftsfördelningen mellan stiftet och mellan stiftet och den nationella nivån behöver se ut för att vara långsiktigt hållbar.

Uppsala den 4 oktober 2023

På organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Roberth Krantz, Ulf Bjereld, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Solveig Oskarsson, Victor Ramström, Anna-Karin Andersson, Elisabeth Kullenberg, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sebastian Ekeröth Clausson, Arne Närström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Peter Lundborg, Eva-Lena Funemark, Håkan Widepalm, Hanna Hesser Nordin, Magnus Häggblad, Ellen Skånberg, Joakim Månsson Bengtsson och Elisabeth Lindahl.

Biskoparna Åsa Nyström och Marika Markovits har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets yttrande 2023:1y

Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2026

Till ekonomiutskottet

Samhälls- och kulturutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2026

Yttrandet är avgränsat till förslag som avser för sakutskottet relevanta delar.

Omvärldsanalysen

Utskottet vill framföra ett tack för en väl genomarbetad och relevant omvärldsanalys och vill understryka vikten av att både ställa om långsiktigt, och ta tillvara de möjligheter som finns. Både när det gäller samverkan, det ideella engagemanget och att möta människors behov av andlighet och existentiell reflektion. Läget med en ny säkerhetspolitisk era samtidigt som klimatförändringarnas konsekvenser visar sig med all kraft visar på angelägenheten i kyrkans eget bidrag till en bättre värld.

Utskottet vill särskilt lyfta fram skrivelsens avsnitt om samhällets särdragning och den psykiska ohälsan. Detta är frågor som i hög grad både påverkar och utmanar Svenska kyrkan, inte minst med tanke på den gängkriminalitet som särskilt blottats under den senaste tidens skjutningar och bombdåd. Ungas behov av ett sammanhang och med utskottets egen diskussion om SiS-hemmens brister visar på vikten av att Svenska kyrkan lyfter människovärdet. Utskottet vill lyfta fram De Ungas Kyrkomötes tillägg till skrivelsen: ”Då samhällets ständigt förändras, växer varje generation upp under olika omständigheter. Kyrkan behöver förstå och möta barn och unga utifrån den tid och verklighet som de lever i idag.”

Svenska kyrkan kan som samhällsaktör göra skillnad genom diakonala insatser lokalt och samtidigt vara en profetisk röst i det offentliga samtalet och påverka beslutsfattare för en hållbar samhällsutveckling och om hur Sveriges roll i världen ska utformas.

Målbilderna

Utskottet ser med tillfredsställelse på det målarbete som finns och vill understryka två områden angående målen:

- ◆ Utskottet noterar med glädje att arbetet med den existentiella hälsan i Sverige går framåt, nu senast genom att existentiell hälsa nämns i Folkhälsomyndighetens rapport *Ny nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention*, angående suicidpreventiva åtgärder.
- ◆ Att utskottet lyfter vikten av det pågående arbetet i frågan om våld i nära relation och våld i samhället.

Uppsala den 4 oktober 2023

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Magdalena Widmark, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Roger Sjöberg, Katarina Hofling, Olle Rydell, Boel Johansson, Lena Arman, Stig Axelsson, Kerstin Eskhult, Karin Stierna, Anna-Karin Westerlund, Peter Laufer, Britt Fält, Tomas Rosenlundh och Jenny Delén.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mattias Benke, Bodil Wennerström, Signe Wolf, Barbro Wiskari, Joakim Persson, Jan Wahn, Rodney Engström, Gary Aelius, Margareta Carlsson, Lina Ahl, Christoffer Stavenow och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets yttrande 2023:2y

Finansiering av Act Svenska kyrkan

Till ekonomiutskottet

Ekumenikutskottets yttrande över motion 2023:81

Ekumeniskutskottet tackar för möjligheten att yttra sig över rubricerad motion.

Ekumenikutskottet vill lyfta behovet av omsorg om Act Svenska kyrkans verksamhet och att Svenska kyrkan som helhet har en beredskap om den internationella verksamheten får en ekonomisk utsatt situation. Utskottet vill även betona vikten av att Act Svenska kyrkan behöver hålla fast vid den plan som beslutades 2019 av kyrkomötet.

Den nationella nivån är ett föredöme för Svenska kyrkans församlingar vad gäller bidrag till den viktiga internationella verksamheten som Act Svenska kyrkan bedriver, varför utskottet bejakar huvudsyftet med motionen, men det behöver nödvändigtvis inte få konsekvenser i budgeten.

Utskottet uttrycker också vikten av att det är den lokala församlingen som är utgångspunkten för engagemanget för internationell mission och diakoni i Svenska kyrkan.

Uppsala den 4 oktober 2023

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Jakob Sundmark, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klar Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfvén, Christian Bonde, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefin Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekonomiutskottets betänkande 2023:2

Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2022

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2023:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2022. Kyrkostyrelsen föreslår att kyrkomötet beslutar att fastställa årsredovisningen för Svenska kyrkans nationella nivå 2022. Revisorerna tillstyrker att kyrkomötet fastställer resultaträkningen och balansräkningen och att kyrkomötet beviljar kyrkostyrelsen ansvarsfrihet för räkenskapsåret. Ekonomiutskottet föreslår att kyrkomötet fastställer årsredovisningen, resultaträkning och balansräkning samt beviljar kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2022.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. fastställa årsredovisning samt resultaträkning och balansräkning för Svenska kyrkans nationella nivå 2022,
2. bevilja kyrkostyrelsen ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2022.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2022

Kyrkomötet beslutar att

1. fastställa årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2022.
2. bevilja kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2022.

Yttrande från andra utskott

Ekonomiutskottet har erbjudit samtliga utskott att yttra sig över skrivelsen och förklarat sig särskilt intresserade av de delar som behandlar respektive utskotts sakområde. Följande yttrande har inkommit.

Från samhälls- och kulturutskottet, SK 2023:2y, bilaga 1.

Bakgrund

Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2022

Kyrkostyrelsens skrivelse består av *Årsredovisning 2022 för Svenska kyrkans nationella nivå*. Skrivelsen har fortsatt att utvecklas i enlighet med kyrkomötets synpunkter och önskemål och består numera av ett enda dokument, bilagan Årsredovisning, där den

formella finansiella rapporten ingår. Hållbarhetsredovisningen är integrerad i årsredovisningen, dels i förvaltningsberättelsen, dels som noter till förvaltningsberättelsen.

Årsredovisningen inleds med avsnitt där ärkebiskop och generalsekreterare kortfattat redogör för de viktigaste händelserna under det gångna året utifrån respektive ansvarsområde.

I avsnitt 1 *Inledning* redogörs för den nationella nivåns uppdrag, kyrkostyrelsens uppdrag och kyrkokansliets organisation, de omvärldsfaktorer som kyrkostyrelsen har som utgångspunkt att ta särskild hänsyn till samt en kort sammanfattning kring den nationella nivåns bidrag till ett hållbart samhälle.

Avsnitt 2 *Verksamhetsuppföljning* innehåller en verksamhetsuppföljning utifrån några av de händelser som påverkat verksamheten under året samt en uppföljning utifrån de av kyrkomötet fastställda målbilderna. Här nämns bland annat Rysslands anfallskrig mot Ukraina som både påverkat säkerhetsläget i Sverige och det humanitära biståndet genom Act Svenska kyrkan, men även pandemieffekter som lett till nya arbetsformer och digitala arenor. Ökad samverkan inom Svenska kyrkan lyfts också utifrån hållbarhetsperspektivets många aspekter där stiftens utvecklade samverkansformer och nationell nivå stöttar i detta arbete.

I avsnitt 3 *Ekonomi* ges en sammanfattning på övergripande nivå över den ekonomiska ställningen och det ekonomiska utfallet jämfört med fastställd kostnadsram. Här framgår att årets resultat uppgick till -1 392 miljoner kronor vilket var 1 560 miljoner lägre än budget. Detta beror i huvudsak på att kapitalförvaltningens tillgångar redovisas till verkligt värde vilket påverkar resultatet från kapitalförvaltningen som kom att uppgå till -1 263 miljoner kronor mot ett budgeterat överskott om 447 miljoner kronor. De totala kostnaderna är dock 186 miljoner lägre än den av kyrkomötet fastställda kostnadsramen vilket förklaras av lägre externa kostnader inom projekten för samverkan och digitalisering, lägre lämnade bidrag till den internationella verksamheten och lägre utbetalning av kyrkoantikvarisk ersättning.

Verksamhetens resultat uppgick till 41 miljoner kronor mot budgeterat -225 miljoner kronor vilket främst beror på högre insamlade medel, högre utdelning från prästlönetillgångarna och lägre kostnader för utbyggnad av kyrknätet samt utvecklingssamarbete och bistånd.

I avsnittet redovisas även utfall per uppdrag och sammanfattningar kring resultatet för kyrkostyrelsens internationella råd samt kyrkostyrelsens råd för Svenska kyrkan i utlandet.

Avsnitt 4 och framåt (sidorna 32–77) innehåller den formella årsredovisningen. Denna inleds med *Förvaltningsberättelse* som lämnar information om styrning och ledning, legal struktur med mera. Här redovisas även ett urval väsentliga händelser under året, totala intäkter och kostnader, en beskrivning av det finansiella kapitalet och dess utveckling, hållbarhetsupplysningar samt uppgifter om förväntad framtida utveckling samt risker och osäkerhetsfaktorer för nationell nivå och slutligen utfall för den nationella nivåns eget kapital i relation till av kyrkomötet fastställt mål på storleken på det egna kapitalet.

Det urval av väsentliga händelser som lyfts fram är ökningen av insamlade medel, kyrkostyrelsens pandemistöd till Svenska kyrkan i utlandet, den internationella verksamheten samt till Svenska teologiska institutet i Jerusalem, ökade bidrag från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) samt Europeiska socialfonden (ESF) samt mottagandet av ny ärkebiskop, biskop Martin Modéus.

Det egna kapitalet uppgick vid räkenskapsårets slut till 10 155 miljoner kronor. Målvärdet för det egna kapitalet ska, enligt kyrkomötets beslut, uppgå till 10 miljarder kronor med basår 2021 och därefter årligen räknas upp med konsumentprisindex. Målkapitalet skulle därmed ha uppgått till 11 234 miljoner kronor vid utgången av 2022. I och med

att de finansiella tillgångarna redovisas till verkligt värde har börsernas nedgång och den höga inflationen påverkat avkastningen i kapitalförvaltningen, vilket är orsaken till att det egna kapitalet understiger det egna kapitalets målvärde med 1 078 miljoner kronor.

Avsnitten därefter innehåller tabellen *Fem år i sammandrag* med ett antal väsentliga nyckeltal, *Resultaträkning* med jämförelse mellan 2021 och 2022, *Balansräkning* även den med jämförelse mellan 2021 och 2022, *Förändring av eget kapital* som dels specificerar förändringen av eget kapital, dels redovisar förändringen av ändamålsbestämda medel samt innehåller en specifikation av eget kapital i förhållande till målet för det egna kapitalets storlek. Därefter följer kassaflödesanalysen samt de noter som kompletterar eller specificerar poster i ovanstående avsnitt.

Avsnitt 11 *Hållbarhetsnoter* utgör noter till de lagstadgade hållbarhetsupplysningarna i förvaltningsberättelsen. Hållbarhetsnoterna beskriver kyrkostyrelsens styrning av hållbarhetsarbetet, den risk- och väsentlighetanalys som ligger till grund för prioriteringar inom området samt uppföljning, resultat och effekter av detta arbete. Av noten framgår ett antal aspekter kring den nationella nivåns hållbarhetsarbete såsom nyckeltal kring god arbetsmiljö, klimatpåverkan, ansvarsfulla investeringar, hållbara inköp med mera. Ett arbete har även påbörjats för att anpassa både hållbarhetsarbetet och redovisningen av detta till kommande EU-direktiv. Strategier och nyckeltal utvecklas löpande och ytterligare hänvisningar till fördjupningar finns i dokumentet.

Av *revisionsberättelsen* i årsredovisningen framgår att revisorerna har reviderat årsredovisningen vilket omfattar sidorna 32–77 av dokumentet med undantag för sidorna 37 samt 66–77.

Därutöver har revisorerna, enligt gällande regelverk, granskat Svenska kyrkans nationella nivåns hållbarhetsrapport på sidorna 37 samt 66–77 och för denna del bestyrkt att hållbarhetsrapporten är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen.

Revisorernas uppfattning är att årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och att den ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av trosamfundets finansiella ställning, finansiella resultat och kassaflöde per den 31 december 2022 samt att förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Revisorerna tillstyrker att kyrkomötet fastställer resultaträkningen och balansräkningen samt att kyrkomötet beviljar kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Utskottets överväganden

Årsredovisningens innehåll

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att fastställa årsredovisningen samt resultaträkning och balansräkning för Svenska kyrkans nationella nivå 2022.
2. Kyrkomötet beslutar att bevilja kyrkostyrelsen ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2022.

Utskottet ansluter sig till kyrkostyrelsens förslag.

Utskottet har som en del av beredningen hållit överläggningar med revisorerna, generalsekreterare och chefer vid kyrkokansliet samt med kyrkostyrelsens arbetsutskott för att få särskilda frågor belysta och fördjupad förståelse för skrivelsen. Utskottet har även tagit del av och beaktat det yttrande som inkommit från samhälls- och kulturutskottet.

Årsredovisningen har under en följd av år genomgått årliga förändringar men är sedan årsredovisning 2021 ett integrerat dokument med både den formella finansiella

rapporten, verksamhetsuppföljning och hållbarhetsrapportering. Utskottet har under en följd av år lyft frågan om mätbara mål och data kring hållbarhet och noterar att viss utveckling sker men i små steg. Den hållbarhetsrapportering som finns är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen vilket även revisorerna rapporterat. Utskottet menar dock att kyrkostyrelsen kan och bör välja att sätta en högre standard kring uppföljning av hållbarhetsarbetet, utöver vad årsredovisningslagen kräver, av sådana områden som kyrkostyrelsen anser bör finnas med i ett långsiktigt perspektiv.

Utskottet noterar att kyrkostyrelsen beskriver några områden där de mål som fastställts inte har uppnåtts. Som exempel kan anges förseningen avseende kyrknätet. Genom de samtal som förts med kyrkostyrelsens arbetsutskott och tjänstepersoner har orsakerna redovisats och utskottet erfar att kyrkostyrelsen gällande dessa frågor har haft små möjligheter att påverka resultatet. Här anser dock utskottet att det av årsredovisningen kortfattat bör framgå vad som orsakar dessa förseningar samt att kyrkostyrelsen i förekommande fall även bör redovisa hur kyrkostyrelsen avser att hantera frågan samt eventuella vidtagna åtgärder eller reviderade tidplaner för exempelvis genomförande.

Genom de samtal som förts med tjänstepersoner erfar utskottet att de prognoser avseende insamlandet till Act Svenska kyrkan glädjande nog följer den budget som lagts och att det påverkansarbete som genomförts fått ett positivt genomslag i insamlingsverksamheten.

Uppsala den 5 oktober 2023

På ekonomiutskottets vägnar

Mats Ludvigsson, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Mats Ludvigsson, ordförande, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Marie Wojidkow, Victor Backström, Cecilia Rogne, Magnus Ek, Bengt Kjellgren, David Lång, Anders Lundberg, Jenny Nilsson, Leif Nordlander, Marcus Romedahl och Åke Marcusson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Patrik Linde, Hilikka Andersson, Annika Nyman, Christina Södling, Jan-Hugo Nihlén, David Liljedal, Suzanne Fredborg, Gunilla Eldebro, Agneta Ahlblom, Mats Johannesson och Bertil Olsson.

Biskop Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets yttrande 2023:2

**Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå
2022**

Till ekonomiutskottet

Samhälls- och kulturutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2022

Utskottet uppskattar kyrkostyrelsens skrivelse och menar att den redovisning som lämnas ger en bra bild av Svenska kyrkans verksamhet. Årsredovisningen redogör på ett bra sätt för omvärldens utmaningar och på vilket sätt arbetet sker för att möta dem.

Utskottet vill särskilt lyfta fram de insatser som beskrivs under målbild 1 om stöd till ett levande församlingliv och noterar att efterfrågan på Svenska kyrkan är stor vad gäller andligt stöd i kriminalvården på anstalter och i häkten, i sjukvården, på skolor och universitet samt på migrationsverkets förvar. Utskottets bild är att Svenska kyrkan långsiktigt behöver rusta såväl kompetenser som en hållbar organisation för att möta de alltmer komplexa utmaningar som samhället står i.

Utskottet vill med anledning av årsredovisningen särskilt understryka vikten av arbetet med

- ◆ Tillgänglighetsarbete – utskottet vill lyfta fram att kyrkomötet i november 2022 antog en översättning av kyrkohandboken del I till svenskt teckenspråk. Ett annat exempel inom tillgänglighetsområdet är den digitala tjänsten Konfasök som hjälper människor att hitta sammanhang för existentiell fördjupning.
- ◆ Samverkan – utskottet vill peka på vikten av samverkan med andra kyrkor, trossamfund och organisationer samt goda relationer med myndigheter och beslutsfattare, inte minst när det gäller arbetet med samordnad krisberedskap inom Svenska kyrkan och en stärkt civil beredskap.
- ◆ Människovärde och andlig utveckling – med anledning av redogörelsen för Svenska kyrkans arbete i sociala medier noterar utskottet att bönen är central. De inlägg som berör människor handlar om det som de oroar sig för i sin vardag, både det som händer i omvärlden och det som sker i det egna livet som stress, ensamhet och ekonomi.

Uppsala den 4 oktober 2023

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Magdalena Widmark, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Sofia Rosenquist, Roger Sjöberg, Katarina Hofling, Olle Rydell, Boel Johansson, Lena Arman, Stig Axelsson, Kerstin Eskhult, Karin Stierna, Anna-Karin Westerlund, Peter Laufer, Britt Fält, Tomas Rosenlundh och Elisabeth Sandlund.

E 2023:2
Bilaga 1

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mattias Benke, Bodil Wennerström, Signe Wolf, Vakant, Barbro Wiskari, Joakim Persson, Johan Linnman, Jan Wahn, Jenny Delén, Rodney Engström, Gary Aelius, Margareta Carlsson, Lina Ahl, Christoffer Stavenow och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekonomiutskottets betänkande 2023:3

Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Sammanfattning

Detta betänkande behandlar kyrkostyrelsens skrivelse 2023:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden.

Utskottet menar att skrivelsen som helhet har utvecklats och ger en god beskrivning över verksamheten och att de bilagda rapporterna kring skilda ärenden ger kyrkomötet en möjlighet till återkoppling och information om pågående projekt.

Avseende återrapporeringen kring behandlingen av ärenden ser utskottet problem i de fall där det ursprungliga uppdragets intentioner inte framstår som fullföljt men ärendet ändå avslutats. I vissa fall kan en kort beskrivning av orsaken till avvikelsen vara tillräcklig. I kyrkomötesuppdraget KmSkr 2018:5 anser dock utskottet att beredningen endast belyst aspekten kring finansiering via utjämningsystemet och därefter hänvisar till finansiering via stiftet. Med anledning av ovanstående föreslår utskottet att skrivelsen med godkännande läggs till handlingarna samt att kyrkomötet uppdrar till kyrkostyrelsen att uppta till förnyad behandling och att verkställa kyrkomötets beslut avseende kyrkomötets skrivelse KmSkr 2018:5 med samhälls- och kulturutskottets betänkande 2018:10 Flygplatskyrkans framtid.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse 2023:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden till handlingarna,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att uppta till förnyad behandling och att verkställa kyrkomötets beslut avseende kyrkomötets skrivelse KmSkr 2018:5 med samhälls- och kulturutskottets betänkande 2018:10 Flygplatskyrkans framtid.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Kyrkomötet beslutar att med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden till handlingarna.

Yttranden från andra utskott

Ekonomiutskottet har erbjudit samtliga utskott att yttra sig över skrivelsen och förklarat sig särskilt intresserade av de delar som behandlar respektive utskotts sakområde. Följande yttranden har inkommit.

Bakgrund

Kyrkostyrelsens skrivelse består av *Redogörelse för behandlingen av kyrkomötes-ärenden* inklusive avsnittet *Övrig rapportering* samt tre *bilagor*.

Av redovisningen framgår att av totalt 48 skrivelser från tidigare kyrkomöten har 24 skrivelser helt eller delvis avslutats under året, medan 24 återstår. Delar av vissa avslutade ärenden har av kyrkostyrelsen förts vidare i nya eller pågående utredningar eller på annat sätt. Några uppdrag har senarelagts med hänvisning till nödvändiga omprioriteringar i planerad verksamhet. Av redogörelsen framgår beräknad tidpunkt för slutrapportering till kyrkomötet för de ärenden som ännu ej avslutats.

Kyrkostyrelsen betraktar en skrivelse från kyrkomötet som slutbehandlad när resultatet av vad kyrkomötet begärt finns och, i förekommande fall, lagts fram för kyrkomötet, eller när det uppdrag kyrkomötet gett är omhändertaget i ett sammanhang som i sin tur har i uppdrag att göra en redovisning. Skrivelser där kyrkomötet vill informera kyrkostyrelsen om vad utskottet anför är i normalfallet avslutade när kyrkostyrelsen tagit del av kyrkomötets synpunkter och fört dem vidare till ansvarig verksamhet på nationell nivå.

Kvarvarande skrivelser är följande.

År	Nr	Rubrik
2022	KmSkr 2022:3 med TU 2022:4	Obehörigförklaring av biskop <i>Översyn av påföljder genomförs hösten 2023, eventuella förslag till förändringar i kyrkoordningen remitteras därefter. Beräknas slutrapporteras tidigast 2024.</i>
2022	KmSkr 2022:4 med TU 2022:9	Tillsättning av domprost <i>Förslag till kyrkoordningsändringar färdigställs hösten 2023 och ska därefter remitteras. Beräknas slutrapporteras tidigast 2024.</i>
2022	KmSkr 2022:5 med TU 2022:11	Sänkt valbarhetsålder till församlingsråd <i>Utredning tillsätts hösten 2023 och förslag till kyrkoordningsändringar remitteras därefter. Beräknas slutrapporteras tidigast 2024.</i>
2022	KmSkr 2022:6 med TU 2022:12	Nationell visselblåsarfunktion <i>Ramupphandling av visselblåsarfunktion pågår. Under 2023 genomförs en ytterligare undersökning kring behov av kompletterande stödmaterial. Beräknas slutrapporteras tidigast 2024.</i>
2022	KmSkr 2022:7 med TU 2022:13	Verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar <i>Uppdraget att göra översyn av kyrkoordningens bestämmelser genomförs under hösten 2023 och förslag till ändringar ska därefter remitteras. Beräknas slutrapporteras tidigast 2024.</i>

2022	KmSkr 2022:10 med KI 2022:5	Råd och institut för lärande och undervisning <i>Under hösten 2023 utvärderas programmet för lärande och undervisning av kyrkostyrelsen. Beräknas slutrapporteras 2024.</i>
2022	KmSkr 2022:11 med KI 2022:6	Församlingsutveckling och engagemang <i>Redovisning av ärendet samordnas med fortsatt beredning av utredningen om prästutbildningen. Beräknas slutrapporteras tidigast 2024.</i>
2022	KmSkr 2022:13 med KI 2022:10	Jämställdheten i Svenska kyrkan <i>Under hösten 2023 identifieras områden och därefter utarbetas metodstöd. Beräknas slutrapporteras tidigast 2024.</i>
2022	KmSkr 2022:14 med F 2022.1	Svenska kyrkans skogsförvaltning <i>Faktaunderlag ska tas fram som underlag för samtal med berörda myndigheter. Beräknas slutrapporteras tidigast 2024.</i>
2022	KmSkr 2022:19 med O 2022:5	Valfrågor <i>Utredning genomförs 2023 och förslag remitteras därefter. Slutrapporteras tidigast 2024.</i>
2022	KmSkr 2022:20 med O 2022:11	Kostnaderna i begravningsverksamheten <i>Utredning startat våren 2023. Slutrapporteras tidigast 2024.</i>
2022	KmSkr 2022:22 med SK 2022:2	Varumärke och kampanj <i>Arbetet bereds inom ramen för kommunikationssatsningen för en närvarande och synlig kyrka. Beräknas slutrapporteras senast 2026.</i>
2022	KmSkr 2022:24 med Eu 2022:2	Uigurerernas situation <i>Arbetet genomförs under 2023 och beräknas slutrapporteras tidigast 2024.</i>
2022	KmSkr 2022:25 med Eu 2022:8	Ekumenisk dialog om nedrustning <i>Uppdraget beräknas delrapporteras tidigast 2024 samt slutrapporteras 2026.</i>
2022	KmSkr 2022:27 med E 2022:1	Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2023–2025 <i>Förstudie om etablerande av Svenska kyrkans ekonomiservice pågår (se bilaga 1) och beräknas slutrapporteras tidigast 2024.</i>
2021	KmSkr 2021:5 med F 2021:1	Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk <i>Utredning tillsatt. Beräknas slutrapporteras tidigast 2025.</i>
2021	KmSkr 2021:8 med O 2021:5	Valfrågor m.m. <i>Utveckling av stödsystem startade våren 2023. Beräknas slutrapporteras 2024.</i>

2021	KmSkr 2021:12 med KI 2021:6	Ekonomiskt stöd till Ungresurs.nu <i>Utreds dels inom kyrkokansliet, dels i samråd med Göteborgs stift och Svenska Kyrkans Unga i Göteborgs stift. Beräknas slutrapporteras tidigast 2024.</i>
2021	KmSkr 2021:14 med KI 2021:11	Könsidentitet och könsuttryck <i>Ärendet bereds inom teologiska kommitténs arbete och beräknas slutrapporteras 2026.</i>
2021	KmSkr 2021:20 med SK 2021:6	Diakonins kunskap <i>Ärendet bereds inom kyrkokansliet och beräknas slutrapporteras tidigast 2024.</i>
2021	KmSkr 2021:21 med SK 2021:8	Nationell dopkampanj <i>Kampanj har genomförts våren 2023, uppföljning ska genomföras. Beräknas slutrapporteras tidigast 2024.</i>
2020	KmSkr 2020:10 med KI 2021:1	Jämställdheten i Svenska kyrkan, skrivelse (<i>avslutad</i>) samt uppdrag att bredda innehållet. <i>Uppdraget att bredda innehållet slutrapporteras i samband med kommande skrivelse om jämställdhet i Svenska kyrkan 2024.</i>
2020	KmSkr 2020:15 med E 2020:1 samt motionerna 2020:12 Våld i nära relationer och 2020:25 Utbildningsinsatser kring våld i nära relationer	Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2021–2024 med anledning av coronapandemin (<i>avslutad</i>). <i>Uppdragen enligt motion 2020:12 samt 2020:25 bereds av intern och extern expertkompetens. Beräknas slutrapporteras tidigast 2024.</i>
2019	KmSkr 2019:2 med E 2019:3 samt motionerna 2019:31 1700 år sedan kyrkomötet i Nicaea och 2019:43 Finansiering av institutionssjälavården i förhållande till utjämnings-/bidragssystemet	Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden (<i>avslutad</i>), motion 2019:31 bereds inom ramen för KmSkr 2017:15 Ekumeniskt möte 1925 och 2025 och motion 2019:43 bereds inom ramen för KmSkr 2018:5 Flygplatskyrkans framtid (<i>avslutad</i>).
2017	KmSkr 2017:2 med KI 2017:1	Medlemsstrategi <i>Medlemsutvecklingsstrategiarbete har behandlats av kyrkostyrelsen ur olika aspekter och olika satsningar har inletts. Beräknas slutrapporteras 2025.</i>
2017	KmSkr 2017:15 med Eu 2017:3	Ekumeniskt möte 1925 och 2025 <i>Beräknas slutrapporteras efter genomförande.</i>
2016	KmSkr 2016:9 med G 2016:7	Psalmboken <i>Tidpunkt för slutrapportering svårbedömd.</i>

I avsnittet *Övrig rapportering* lämnar kyrkostyrelsen en deluppföljning kring effektiviserad fastighetsförvaltning och kyrkobyggnader i enlighet med beslutet kring *Gemensamt ansvar – fastigheter, kyrkor och utjämningsystem*. I rapporten redovisas genomförda åtgärder samt en uppföljning av användningen av kyrkounderhållsbidraget.

I bilaga 1 *Svenska kyrkans ekonomiservice* rapporteras en statusrapport kring den pågående förstudien Etablera ekonomiservice. Förstudien pågår fram till december 2023 och en slutrapport kan därför inte lämnas förrän till kyrkomötet 2024.

I bilaga 2 *Jourhavande präst* redovisas hur kyrkokansliet berett kyrkomötesuppdraget Jourhavande präst (KmSkr 2021:15) kring möjligheten att bidra med andra resurser än präster i verksamheten.

I bilaga 3 *Debitering av begravningsverksamhetens kostnader avseende digitalisering och samverkan* redovisas hur kyrkokansliet berett kyrkomötesuppdraget om hur begravningsverksamheten tar sin andel av kostnaderna för anslutning till Svenska kyrkans digitala infrastruktur (KmSkr 2021:14).

Utskottets överväganden

Beslut om att med godkännande lägga skrivelsen till handlingarna samt att uppta ärende till förnyad behandling

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden till handlingarna,
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att uppta till förnyad behandling och att verkställa kyrkomötets beslut avseende kyrkomötets skrivelse KmSkr 2018:5 med samhälls- och kulturutskottets betänkande 2018:10 Flygplatskyrkans framtid.

Utskottet har tagit del av skrivelsen som ger en beskrivning kring den bredd och komplexitet som Svenska kyrkans nationella nivå verkar inom. Utskottet uppskattar särskilt att det numera framgår när ett ärende beräknas kunna slutrapporteras. Den övriga rapportering samt de bilagor som biläggs skrivelsen anser utskottet ger en god återkoppling av fattade beslut och möjlighet att följa uppdrag, utredningar och andra projekt som kan löpa över flera år eller där materialet ligger till grund för kyrkostyrelsens ställningstagande i ett ärende. Utskottet menar att denna rapportering är viktig för att hålla kyrkomötet informerat.

Utskottet har tagit del av gudstjänstutskottets och samhälls- och kulturutskottets respektive yttrande och konstaterar att båda utskotten lyfter frågan kring ärenden som utskotten anser inte fått en korrekt beredning men som rapporteras som slutbehandlade. Det kan förvisso råda delade uppfattningar kring hur handläggningen av ett kyrkomötesuppdrag skett men utskottet vill ändå lyfta principen att i den korta resumé som lämnas över respektive ärende bör finnas en återkoppling till formuleringarna i det ursprungliga uppdraget. Där bör även framgå de skäl som kyrkostyrelsen grundar sitt beslut på i de fall beslutet fått en inriktning som inte fullt ut uppfyller de intentioner som fanns i det ursprungliga uppdraget. Ett gott exempel på sådan återrapportering är föregående års rapportering kring hanteringen av kyrkomötets skrivelse 2016:13 Legitimation för präster och diakoner där kyrkostyrelsen konstaterade att en fortsatt beredning inte var meningsfull under rådande omständigheter och därefter avslutade ärendet.

Utskottet instämmer med samhälls- och kulturutskottets synpunkter kring kyrkomötesuppdraget 2018:10 Flygplatskyrkans framtid såsom detta formulerades:

att uppdra till kyrkostyrelsen att genomlysna skilda organisatoriska och ekonomiska möjligheter i syfte att säkerställa Svenska kyrkans fortsatta verksamhet på Sveriges största flygplatser.

Kyrkostyrelsens beslut ”att Flygplatskyrkans inte inkluderas i särskilt prioriterade områden för beräkning av institutionssjälavårdsbidrag” anser utskottet inte motsvarar det uppdrag som kyrkomötet beslutade om utan endast belyser ett perspektiv, möjligheten till finansiering via utjämningsystemet. Möjligheten till stiftsbidrag kan, enligt utskottet, inte heller motsvara det uppdrag kring genomlysning i syfte att säkerställa fortsatt verksamhet såsom uppdraget uttrycktes. Med anledning av ovanstående föreslår utskottet att uppdra till kyrkostyrelsen att uppta till förnyad behandling och att verkställa kyrkomötets beslut avseende kyrkomötets skrivelse KmSkr 2018:5. Utskottet föreslår i övrigt att kyrkomötet med godkännande kan lägga skrivelsen till handlingarna.

Uppsala den 6 oktober 2023

På ekonomiutskottets vägnar

Mats Ludvigsson, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Mats Ludvigsson, ordförande, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Marie Wojidkow, Victor Backström, Cecilia Rogne, Magnus Ek, Bengt Kjellgren, Fredrik Ottesen, Anders Lundberg, Jenny Nilsson, Leif Nordlander, Marcus Romedahl och Åke Marcusson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Patrik Linde, Hilikka Andersson, Annika Nyman, Christina Södling, Jan-Hugo Nihlén, David Liljedal, Suzanne Fredborg, Gunilla Eldebro, David Lång, Agneta Ahlblom, Mats Johannesson och Bertil Olsson.

Biskop Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss till förmån för avslag av punkt 2.

Mats Ludvigsson, Pernilla Edman, Birger Wernersson, Inger Wahlman och Jenny Nilsson

Särskild mening

Jag ställer mig bakom reservationen till förmån för avslag av punkt 2.

Mats Johannesson

Kyrkomötet
Gudstjänstutskottets yttrande 2023:2y

Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Till ekonomiutskottet

Gudstjänstutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:3 Redogörelse för behandling av kyrkomötesärenden

Gudstjänstutskottet konstaterar att kyrkostyrelsen inte följt beslut i 2019 års kyrkomöte angående gudstjänstutskottets betänkande G 2019:1 om att bifalla motion 2019:3. Kyrkostyrelsen behandlade under hösten 2022 frågan om ärendets fortsatta beredning och bedömde att ärendet var slutbehandlat mot bakgrund av den genomförda forskningsöversikten. Gudstjänstutskottet anser att detta är felaktigt och att ärendet inte borde anses slutbehandlat. Den forskningsöversikt som sammanställts borde i stället utgöra förarbete till den utredning som motionen eftersöker. Utskottet anser att kyrkostyrelsen inte fullgjort sitt uppdrag i att efterleva kyrkomötets beslut.

Uppsala den 4 oktober 2023

På gudstjänstutskottets vägnar

Roger Olsson, ordförande

Karin Tillberg, sekreterare

Beslutande: Roger Olsson, ordförande, Fredrik Stiernstedt, Anna Rapakko, Fredrik Eriksson, Lisa Tegby, Manilla Nordanstig, Torvald Johansson, Mattias Lundberg, Anders Åkerlund, Anna Lindgren, Sven Milltoft, Anna-Karin Åström, Ann-Charlotte Miller, Elise Solberg och Fredrik Sidenvall.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Hilde Klasson, Lars G Linder, Sofija Lazic Pedersen, Birgitta Nilsson, Johan Garde, Knapp Anna Eriksson, Lars Jakobsson, Agne Arnesson, Jerker Schmidt, Birgitta Thörn, Anne Sörman, Kristina Hyse, Åsa Öckerman och Helén Lindbäck.

Biskoparna Åke Bonnier och Karin Johannesson har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Samhälls- och kulturutskottets yttrande 2023:3y

Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Till ekonomiutskottet

Samhälls- och kulturutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Utskottet finner att styrelsen följt utskottets önskan om en mer fyllig rapportering av ärendebalansen.

Bland de ärenden som kyrkostyrelsen återrapporterar till årets kyrkomöte har samhälls- och kulturutskottet i sitt samtal valt att kommentera följande ärenden:

- ◆ Ärende KmSkr 2020:15. Utskottet vill understryka vikten av det arbete som sker i enlighet med motion 2020:12 samt 2020:25. Utskottet ser fram emot redovisningen av det arbete som pågår med att ta fram metodstöd i syfte att motverka våld i nära relationer och kunna agera på ett adekvat sätt. Utskottet vill uppmana till att lyfta in frågor om våld i nära relationer till det kommande tematiska kyrkomötet 2024.
- ◆ Ärende KmSkr 2022:22. Utskottet ser fram emot kommande rapportering och resultat av kampanjer i samband med de kyrkliga högtiderna.

Till utskottets sammanträde har en särskild redovisning skett om ärende om biskopsansvar för Svenska kyrkans webbsida. Utskottet finner att arbetet sker på ett systematiskt och tillfredsställande sätt och vill understryka vikten av att detta angelägna arbete sker.

Kommentarer 2023

- ◆ **Kyrkomötets skrivelse 2022:22 med samhälls- och kulturutskottets betänkande 2022:2 Varumärke och kampanj (KS 2022-6990)**
Ärendet bereds huvudsakligen inom kyrkokansliet, inom ramen för kommunikation för en närvarande och synlig kyrka, det vill säga kommunikationssatsningen som handlar om att komplettera församlingars och pastorats kommunikation till exempelvis unga.
Slutrapporteras till kyrkomötet senast 2026. Skrivelsen är inte slutbehandlad
- ◆ **Kyrkomötets skrivelse 2021:20 med samhälls- och kulturutskottets betänkande 2021:6 Diakonins kunskap (KS 2021-1625)**
Kyrkomötet beslutade 24 november 2021 med anledning av samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2021:6 att bifalla motion 2021:21 av Anna Karin Hammar och Elisabeth Rydström, Diakonins kunskap, att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur Svenska kyrkan mer systematiskt kan ta vara på det diakonala arbetets kunskap om samhällssituation, kristen teologi och diakonala arbetsmetoder. Ärendet bereds inom kyrkokansliet med befintliga resurser. Under första halvåret 2023 har arbetet pågått med att kartlägga den tysta kunskapen i församlingsverksamhet och under hösten 2023 systematiseras befintlig kunskap för att presenteras i resursbank. Samtidigt pågår arbete med analys av diakonimatrix och systemfelsrapportering. För att ytterligare tillgängliggöra metoder och kunskap

inom diakonin görs insatser bland annat genom en spridningskonferens i samverkan med relevanta aktörer inom både praktisk diakoni och akademi. Slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2024. Skrivelsen är inte slutbehandlad

◆ **Kyrkomötets skrivelse 2021:21 med samhälls- och kulturutskottets betänkande 2021:8 Nationell dopkampanj (KS 2021-1626)**

Ärendet om Nationell dopkampanj bereds huvudsakligen inom kyrkokansliet, med teologiska perspektiv. Projektet har jobbat i nära samarbete med kommunikatörer från församling, pastorat och stift för att ringa in målgrupper för kampanjen och föra dialog om hur olika målgrupper för dopkommunikation kan tas om hand i det löpande kommunikationsarbetet i Svenska kyrkan. Projektet har också erbjudit praktiskt stöd till församlingarna kring uppdateringar av lokala webbsidor om dopet. De nationella sidorna om dopet har fått nya och uppdaterade texter.

En uppföljning görs tillsammans med Novus för att ta reda på hur kampanjen togs emot. En uppföljande kampanjperiod planeras inför hösten. Slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2024. Skrivelsen är inte slutbehandlad

◆ **Kyrkomötets skrivelse 2018:5 med samhälls- och kulturutskottets betänkande 2018:10 Flygplatskyrkans framtid (KS 2018-1385, KS 2020-0924).**

Kyrkostyrelsens beslut innebär att Flygplatskyrkan inte inkluderas i särskilt prioriterade områden för beräkning av institutionssjälavårdsbidrag men det innebär att enskilda stift ändå, genom egna prioriteringar, kan välja att ge verksamhetsbidrag till församlingar/pastorat som bedriver exempelvis Universitetskyrka, Flygplatskyrka eller Samverkan Kyrka–Polis. Ärendet är slutbehandlat.

4 oktober 2023

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Magdalena Widmark, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Sofia Rosenquist, Roger Sjöberg, Katarina Hofling, Olle Rydell, Boel Johansson, Lena Arman, Stig Axelsson, Kerstin Eskhult, Karin Stierna, Anna-Karin Westerlund, Peter Laufer, Britt Fält, Tomas Rosenlundh och Jenny Delén.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mattias Benke, Bodil Wennerström, Signe Wolf, Barbro Wiskari, Joakim Persson, Jan Wahn, Rodney Engström, Gary Aelius, Margareta Carlsson, Lina Ahl, Christoffer Stavenow och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekonomiutskottets betänkande 2023:4

Utredning kring fördelning av ekonomiska resurser

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:83.

I motionen föreslås att kyrkostyrelsen ska utreda hur ekonomiska resurser ska fördelas inom Svenska kyrkan så att församlingar och pastorat inte ska drabbas ekonomiskt om intäkterna från skogsbruket minskar.

Utskottet menar att utredningen om hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk bland annat ska utreda hur ett ekologiskt och ekonomiskt hållbart skogsbruk säkerställs. Prästlönetillgångarna innehåller även andra inkomstkällor utöver skogsbruket samt att Svenska kyrkans utjämningsystem kompenserar för minskade intäkter.

Utskottet föreslår att kyrkomötet ska avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:83.

Motionens förslag

Motion 2023:83 av Åsa Rehdell och Monica Johansson, Fördelningen av ekonomiska resurser

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur ekonomiska resurser ska fördelas inom Svenska kyrkan för att församlingar och pastorat vars intäkter från prästlönetillgångarna överstiger 2 procent av deras totala årliga intäkter, inte ska drabbas ekonomiskt om intäkterna från skogsbruket minskar.

Bakgrund

Lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan

I lagens 9 § finns bestämmelser om den kyrkliga egendomen.

Prästlönefastigheter och prästlönefonder (prästlönetillgångar) har till ändamål att bidra till de ekonomiska förutsättningarna för Svenska kyrkans förkunnelse. Endast avkastningen får användas för ändamålet.

Prästlönetillgångarna skall förvaltas av Svenska kyrkan såsom självständiga förmögenheter. Regeringen får besluta om tillsyn av förvaltningen.

Förmögenheten skall vara placerad på ett godtagbart sätt.

Kyrkoordningen

Kyrkoordningens 46 kap. behandlar frågor om prästlönetillgångar och annan ändamålsbestämd egendom. Där sägs i 1 § att prästlönetillgångarna har till ändamål att bidra till de ekonomiska förutsättningarna för Svenska kyrkans förkunnelse. I 2 § regleras att stiftens ska förvalta prästlönetillgångarna, men att församlingarna – eller, i förekommande fall, pastoraten – har andelar i avkastningen av prästlönetillgångarna.

I 3 § sägs att förvaltningen av prästlönetillgångarna ska ske så effektivt som möjligt och på ett sådant sätt att de ger bästa möjliga totalavkastning. Tillgångarna ska förvaltas på ett etiskt försvarbart sätt i enlighet med kyrkans grundläggande värderingar.

Bestämmelser om fördelningen av den nettovinst som uppkommer i förvaltningen finns i 4 och 5 §§.

4 § Utgifterna för stiftets förvaltning av prästlönetillgångarna ska betalas med inkomsterna från denna förvaltning.

Nettovinsten på förvaltningen av prästlönefastigheterna utgörs av vad som återstår av vinsten från den samlade förvaltningen av denna egendom efter det att stiftet har avsatt de medel som behövs för förvaltningen av egendomen. Nettovinsten av prästlönefondens förvaltning utgörs av avkastningen under räkenskapsåret minskad med det belopp som enligt 11 § har avsatts för att säkra fondkapitalet mot inflationen. (SvKB 2016:1)

5 § Den nettovinst som uppkommer vid förvaltningen av prästlönetillgångarna och som tillkommer församlingarna ska stiftet fördela på dessa i förhållande till deras andelar i prästlönetillgångarna.

Stiftet får dock av vinsten behålla de medel som behövs för förvaltningen.

Samtidigt som vinstmedel betalas ut till församlingarna ska stiftet till den nationella nivån betala ett lika stort belopp. (SvKB 2016:1).

Ytterligare en värdesäkring av prästlönetillgångarna görs genom att reavinster som uppstår i samband med försäljning av prästlönefastigheter tillförs prästlönefondens grundkapital.

10 § Om en prästlönefastighet säljs eller exproprieras, om en naturtillgång upplåts eller något annat liknande görs i fråga om fastigheten, ska ersättningen för detta tillföras stiftets prästlönefond.

11 § Varje år ska ett belopp motsvarande prästlönefondens värdeminskning på grund av inflationen avsättas från fondens avkastning till kapitalet.

Prästlönetillgångarna som en del av utjämningsystemet

Inkomstutjämningsen inom kyrkan är femtioprocentig och den består av två delar.

Den ena delen är utdelningen från prästlönetillgångarna, där andelsägande församlingar får avstå 50 procent av utdelningen till förmån för utjämningsystemet. Den andra halvan betalas in till nationell nivå och finansierar bidragen till stiftens.

Den andra delen är den inkomstutjämningsen som sker mellan församlingar och pastorat och som bygger på medlemmarnas skattekraft. I denna del av inkomstutjämningsen görs avräkning för denna i samband med att kyrkoavgiften betalas ut till enheterna varje månad. Prästlönetillgångarnas del av inkomstutjämningsen omsätter cirka 250 miljoner kronor per år, medan inkomstutjämningsen som styrs av medlemmarnas skattekraft omsätter 467 miljoner kronor 2023.

Dessa två inkomstutjämningsen i systemet kan grovt sägas verka åt olika håll. Vid inkomstutjämningsen som bygger på skattekraft är det främst Stockholmsförsamlingar

som bidrar in i systemet, medan det främst är församlingar i mer glesbefolkade områden som har andelar i prästlönetillgångarna och som därmed bidrar till den delen av inkomstutjämnningen.

Kyrkomötets tidigare behandling av frågan

Frågor rörande prästlönetillgångarna har, utifrån flera olika aspekter, behandlats vid en rad kyrkomöten. Det som refereras till nedan avser tillfällen när frågan har tagits upp från utgångspunkter som ligger nära det som den föreliggande motionen avser.

Kyrkomötet 2014

Vid kyrkomötet 2014 behandlade ekonomi- och egendomsutskottet i sitt betänkande Fördelning av vinsten från prästlönetillgångarna (EE 2014:2) två motioner (2014:8 och 2014:33).

I motion 2014:8 föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att återkomma med förslag till ändringar i kyrkoordningen som skulle göra det möjligt för stiftet att fördela vinsten från prästlönetillgångarna ”på ett rättvisare sätt”. Beträffande denna motion konstaterade utskottet att den utdelning som stiftet varje år gör till församlingar och pastorat beräknas efter lagskyddade andelstal som varje församling har. Dessa andelstal, sade utskottet, kan endast ändras av Kammarkollegiet efter särskild prövning. Mot denna bakgrund föreslog utskottet att motionen skulle avslås. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

I motion 2014:33 föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att se över regelverket för utjämnningssystemet ”för att optimera avkastningen från prästlönetillgångarna”. Utskottet hade vid tidpunkten fått kunskap om att kyrkostyrelsen hade tillsatt en utredning i vars uppgift ingick att göra en översyn av Svenska kyrkans utjämnningssystem. I utredningen hade också inkluderats den särskilda utjämningsavgiften ”som utgör den del av utdelningen från prästlönetillgångarna som tillfaller utjämnningssystemet”. Mot bakgrund av detta menade utskottet att det skulle vara olämpligt att ge kyrkostyrelsen ett särskilt utredningsuppdrag. Av den anledningen föreslog utskottet avslag på motionen. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Kyrkomötet 2015

Vid 2015 års kyrkomöte behandlade ekonomi- och egendomsutskottet i sitt betänkande Ökad återföring av ekonomiska resurser till församlingarna via prästlönetillgångarna (EE 2015:2) en motion (2015:74) där motionären föreslog att kyrkomötet skulle uppdraga till kyrkostyrelsen att föreslå en ändring i kyrkoordningen avseende den procentuella fördelningen av prästlönetillgångarna så att en större andel skulle återföras till berörda församlingar och pastorat. I sina överväganden konstaterade utskottet att församlingarnas fastställda andelar i avkastningen från prästlönetillgångarna kraftigt varierade. Som ett exempel nämndes att det i Stockholms stift fanns församlingar som saknade andelar i avkastningen. Samtidigt, sade utskottet, var det församlingarna i Stockholms stift som i hög utsträckning bidrog till utjämnningssystemet via en omfördelning av kyrkoavgiften. Ett bifall till motionärens förslag skulle, menade utskottet, således riskera att leda till att den ekonomiska solidariteten mellan enheterna inom Svenska kyrkan minskade. Utskottet hänvisade också till förslagen i utredningen (SKU 2015:1) Gemensamt ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämnningssystem. Av dessa skäl föreslog utskottet avslag på motionen. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Kyrkomötet 2021

Vid 2021 års kyrkomöte behandlade ekonomiutskottet den från år 2020 bordlagda motionen 2020:20 Prästlönetillgångarnas avkastning och utdelning i sitt betänkande E 2021:05. Motionären föreslog en översyn av bestämmelserna kring värdesäkring av prästlönetillgångarna i syfte att ge mer utdelning till stift och församlingar.

Utskottet menade att detta var en komplicerad fråga där det kan finnas olika meningar i enskilda frågor, eftersom det till komplexiteten också hör att det som är bäst för kyrkan i stort, inte alltid kommer att uppfattas som det bästa beslutet för den lokala församlingen eller pastoratet.

Därutöver påtalade utskottet det som ekonomi- och egendomsutskottets ovan nämnda betänkande EE 2015:2 särskilt belyste, kring riskerna för att den ekonomiska solidariteten mellan enheterna i Svenska kyrkan skulle kunna minska. Som systemet nu är utformat, bygger det på ett historiskt förankrat delägarskap och eventuella förändringar måste därför, enligt utskottet, göras med stor försiktighet. Utskottet menade även att det kan uppstå svårigheter om det ska ske förändringar i en verksamhet som är lagreglerad. Utskottet föreslog mot bakgrund av detta att motionen skulle avslås vilket även blev kyrkomötets beslut.

Prästlönetillgångarnas ekonomiska utveckling

De fem senaste åren har prästlönetillgångarna i genomsnitt delat ut cirka 493 miljoner kronor varje år. Enstaka händelser såsom stormar och skogsbränder men även börssvängningar påverkar utdelningen liksom år med kraftig inflation, men generellt sett försöker stiftet hålla en så jämn utdelning som möjligt mellan åren för att denna intäkt ska vara transparent och förutsägbar för församlingar och pastorat. Detta sker genom en balansering av vinstmedel mellan åren.

Det regelverk som finns kring värdesäkring av fondmedel och vid försäljning av prästlönefastigheter innebär årliga tvingande avsättningar, se raden Kapitalisering i tabellen nedan, vilket minskar de utdelningsbara vinstmedlen i syfte att garantera kapitalet.

I snitt har skogsförvaltningen stått för 67 procent av de totala verksamhetsintäkterna i prästlönetillgångarnas förvaltning under femårsperioden. Skogsförvaltningens andel av resultatet har under femårsperioden varierat mellan 53 procent och 71 procent medan fondförvaltningens andel varierat mellan 12 procent och 34 procent.

Nedan visas en tabell över prästlönetillgångarnas resultat de senaste fem åren samt hur de olika näringsgrenarna genererat resultatet.

Miljoner kronor	2018	2019	2020	2021	2022
+ Årets resultat	595	828	730	1230	885
Varav skog	418	438	452	715	608
Varav jord	132	141	179	207	206
Varav fond	85	283	119	342	103
Varav finansiella poster & skatt	-40	-34	-20	-34	-32
- Kapitaliseringar	-133	-214	-264	-588	-598
+/- lanspråktagande av/Avsättning till balanserade vinstmedel	-12	-144	60	-54	147
= Utdelning (sker året efter)	450	470	526	588	434

Den under 2023 påbörjade utredningen om hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk (skogsutredningen) har i sitt uppdrag att undersöka hur Svenska kyrkan kan säkerställa en så ekologisk, ekonomisk, social samt andlig och existentiellt hållbar skogsförvaltning som möjligt där aspekter som mänskliga rättigheter, biologisk mångfald och klimat ska förtydligas. Utredningen ska återkomma med förslag på nödvändiga förändringar i kyrkoordningen.

Utredningen ska leda till ett förändrat ställningstagande eller agerande från Svenska kyrkan för att bidra till att möta utmaningarna i klimatkrisen och hotet mot den biologiska mångfalden samt bidra till att säkerställa Svenska kyrkans långsiktiga finansiering. Bland annat ska frågor om värdesäkring och konsolidering särskilt belysas. Utredningen beräknas slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2024.

Ekonomi i församlingar och pastorat

Kyrkostyrelsen samlar årligen in ekonomiska uppgifter från de ekonomiska enheterna inom Svenska kyrkan, Ekonomisk redogörelse. Uppgifterna utgör underlag för analyser, utredningar, strategiska beslut och förslag till kyrkomötet kring hur den nationella nivåns resurser ska användas på ett sådant sätt att det skapar mervärde i hela trosamfundet och på så sätt genererar ekonomiskt utrymme för församlingar och pastorat att bedriva den grundläggande uppgiften.

De senaste fyra åren har församlingar och pastorat genererat ett överskott om totalt cirka sex miljarder kronor. Fyra miljarder av detta överskott genererades under pandemin, år 2020 och 2021, vilket förklaras med att stora delar av verksamheten tvingades stänga ner eller bedrivas på annat sätt vilket drog ner kostnaderna.

Nedan visas en tabell över den lokala nivåns aggregerade resultat för åren 2019–2022.

Resultaträkning	2022	2021	2020	2019
<i>Intäkter Mdkr</i>				
Kyrkoavgifter	13,9	13,9	14,0	14,3
Begravningsavgift	5,8	5,5	5,2	5,0
Ekonomisk utjämning	-0,9	-0,9	-0,9	-0,9
Utdelning från prästlönetillgångar	0,3	0,3	0,2	0,2
Erhållna bidrag och gåvor	1,5	1,5	1,5	1,5
Nettoomsättning	1,3	1,2	1,2	1,4
Övriga verksamhetsintäkter	0,2	0,4	0,3	0,3
Summa intäkter	22,0	21,8	21,5	21,7
<i>Kostnader</i>				
Övriga externa kostnader	-7,6	-7	-6,8	-7,2
Personalkostnader	-12,7	-12,4	-11,8	-12,4
Av- och nedskrivningar	-1,4	-1,3	-1,3	-1,3
Summa kostnader	-21,6	-20,7	-19,9	-20,9
Verksamhetens resultat	0,4	1,1	1,6	0,8
Finansiella poster	0,3	0,8	0,5	0,5
Årets resultat	0,7	1,9	2,1	1,3

Församlingarnas och pastoratens intäkter från prästlönetillgångarna 2022

Variationen är stor mellan Svenska kyrkans församlingar och pastorat kring hur stor andel av intäkterna som härrör från utdelning från prästlönetillgångarna. Cirka en tredjedel (193 enheter) hade år 2022 en utdelning som översteg två procent av verksamhetens intäkter. Antalet enheter med intäkter från prästlönetillgångarna överstigande två procent av *totala* intäkter (inklusive finansiella intäkter) var något lägre, 191 enheter.

Det fanns år 2022 34 enheter som helt saknade andelar, de flesta inom Stockholms stift, och det största belopp som utdelades till en enskild enhet var nio miljoner kronor.

Hjälpmedel för strategiska beslut

Svenska kyrkans nationella nivå tillhandahåller och utvecklar löpande verktyg för att underlätta för församlingar, pastorat och stift att ta det lokala strategiska ekonomiska ansvaret i enlighet med kyrkoordningens bestämmelser. Några exempel är visualiseringsverktyget VisA, där varje enhets ekonomi och verksamhet redovisas för de senaste tio åren och där jämförelser kring verksamhetens och ekonomins utveckling mellan olika enheter kan tas fram.

Andra väsentliga verktyg är den avgiftssimuleringsmall som uppdateras ett flertal gånger per år, där man lokalt kan simulera kyrkoavgiftens och den ekonomiska utjämnings utveckling i upp till 15 år. Denna mall kan även användas för att göra långsiktiga likviditetsbedömningar och belysa ekonomiska konsekvenser av investeringsbeslut, personalförändringar med mera.

Även andra mallar och blanketter har tagits fram för att underlätta för kyrkoråd och stiftsstyrelser att ta de beslut som är nödvändiga för en långsiktigt hållbar ekonomi.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:83.

Utskottet konstaterar att motionen bygger på ett antagande om minskade skogsintäkter från prästlönetillgångarnas förvaltning. Utskottet vill dock påpeka att prästlönetillgångarnas förvaltning även inbegriper förvaltning av jord och fondförvaltning. Det finns av den anledningen idag inget skäl att anta att den totala avkastningen från prästlönetillgångarna skulle minska. De kapitaliseringskrav som finns för prästlönetillgångarna säkerställer att kapitalet inte urholkas på sikt.

Utskottet menar att dagens befintliga utjämningsystem bland annat har som uppgift att kompensera församlingar och pastorat för minskade intäkter. Därutöver har den pågående skogsutredningen bland annat ett uppdrag att undersöka hur Svenska kyrkan kan säkerställa en såväl ekologiskt som ekonomiskt hållbar skogsförvaltning.

Med anledning av ovanstående föreslår utskottet avslag på motionen.

Uppsala den 5 oktober 2023

E 2023:4

På ekonomiutskottets vägnar

Cecilia Rogne, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Cecilia Rogne, ordförande, Mats Ludvigsson, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Marie Wojidkow, Victor Backström, Magnus Ek, Bengt Kjellgren, David Lång, Anders Lundberg, Jenny Nilsson, Leif Nordlander, Marcus Romedahl och Åke Marcusson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Patrik Linde, Hilka Andersson, Annika Nyman, Christina Södling, Jan-Hugo Nihlén, David Liljedal, Suzanne Fredborg, Gunilla Eldebro, Agneta Ahlblom, Mats Johannesson och Bertil Olsson.

Biskop Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekonomiutskottets betänkande 2023:5

Noaks ark fond

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:57, Noaks arks fond. Utskottet föreslår att kyrkomötet beslutar att avslå motionen då det är församlingens uppgift att utöva diakoni. Många församlingar har dessutom stiftelser vars avkastning kan bidra i det diakonala arbetet, likaså används utdelningen från prästlönetillgångarna till diakonala tjänster i lokalsamhället.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:57.

Motionens förslag

Motion 2023:57 av Ingvar Jonsson, Noaks ark fond

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inrätta en fond för att ge stöd och hjälp till nödställda människor i Sverige som finansieras genom avkastningen från Svenska kyrkans skogstillgångar.

Bakgrund

Enligt kyrkoordningen är det församlingens grundläggande uppgift att utöva diakoni och församling och pastorat ansvarar för den kyrkliga verksamheten för alla som bor eller vistas inom sitt geografiska område. Den nationella nivåns uppdrag är att stödja stiftens arbete för främjande och utveckling av församlingslivet.

Det finns många utmaningar i församlingens diakonala verksamhet och diakoner och andra medarbetare ställs ofta inför svåra vägval, inte minst när välfärdssamhället har brister och människor kommer i kläm. Många församlingar och pastorat har tillgång till gåvo- och fondmedel, men brottas ofta med frågan om hur församlingen ska använda sina resurser för att stödja att människor ska återfå värdighet och egenmakt och inte bara distribuera ett kortsiktigt ekonomiskt stöd, om än omistligt i den akuta situationen. I en del församlingar kan människor få ett mindre ekonomiskt stöd medan andra församlingar tillhandahåller matkassar eller förbrukningsvaror vid behov. Det är inte ovanligt att diakoner har tillgång till en handkassa för akuta behov, men det finns även de diakoner som inte vill ha en sådan. Det vanligaste är att församlingarna lägger diakonala resurser på att ge stöd och råd för hur man ska klara sin ekonomi eller hjälper till med myndighetskontakter.

Fonder i församlingar och pastorat

Här följer några exempel på församlingar och pastorat i några stift, som förutom ett omfattande diakonalt arbete av stödsamtal, själavård och gruppverksamhet, strukturerat handhar fonder och stiftelser till stöd för människor i ekonomiskt utsatta situationer.

I Stockholms innerstad finns det flera församlingar som förfogar över äldre fonder och stiftelser, exempelvis domkyrkoförsamlingen. Medlen kan gå direkt till enskilda sökande och andra delar av medlen kan användas till verksamhetsbidrag, för exempelvis barn- och ungdomsverksamhet. Katarina församling har stiftelser och gåvomedel att fördela, likaså Västermalms församling som förvaltar flera fonder och stiftelser där man kan ansöka om ekonomiskt stöd. För att få ta del av medlen i de två sistnämnda församlingarna behöver man bo och vara folkbokförd i dessa församlingar.

Sundsvalls församling i Härnösands stift är ett exempel på en församling som delar ut matlådor och har en etablerad verksamhet med utdelning av ekonomiskt stöd från en fond med insamlade medel. De som kan söka ska vara boende i kommunen och diakonkollegiet samarbetar runt bidragsansökningar och beslutsfattande.

I oktober 2019 öppnade diakoner i Kalmar och på Kalmar Stadsmission i Växjö stift en diakonimottagning som vänder sig till människor i behov av tillfälligt ekonomiskt stöd, på grund av arbetslöshet, sjukskrivning eller annat inkomstbortfall. Där är det möjligt att få presentkort till matbutik eller stöd för ansökan om fondmedel för exempelvis glasögon eller tandvård, likaså stöd för ansökan om skuldsanering om det för tillfället är en möjlig väg för den enskilde. Det går också att få stöd för ansökan om matkasse från Stadsmissionen.

Den nationella nivån

Den nationella nivån bidrar som stöd till stiftens undersökningar, analyser och reflektion för det diakonala uppdraget. Likaså erbjuds seminarier och fortbildning. Ett aktuellt exempel är de kostnadsfria digitala kurserna *Trygga din ekonomiska framtid* och *Gilla Din ekonomi* som genomförs i samarbete med Finansinspektionen i september och oktober 2023. Kursinnehållet är skraddarsytt för Svenska kyrkans förutsättningar och riktar sig till de som möter människor i ekonomiskt utsatta situationer, exempelvis diakoner, pedagoger och präster.

Den nationella nivån ansökte i slutet av augusti om sju miljoner kronor hos Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF, för stöd till människor i särskilt utsatta situationer och som drabbats hårt av den ekonomiska situationen i Sverige. I september beviljades Svenska kyrkan sex miljoner kronor som kommer församlingar och pastorat till del genom ett skyndsamt ansökningsförfarande. Bidraget ska i första hand användas för att förstärka befintlig verksamhet. Ett kriterium för bidrag är att det finns samverkan med kommun, annan civilsamhällesorganisation eller annan församling och pastorat. Som nämns i KsSkr 2023:2 har ett anslag på 3,75 miljoner kronor från samma myndighet fördelats från nationell nivå till församlingar och pastorat som mötte människor i särskilt utsatta situationer med anledning av pandemin under 2022.

Trossamfundet Svenska kyrkans stiftelser och fonder

Trossamfundet Svenska kyrkan har ett stort antal stiftelser som förvaltas direkt eller indirekt på den nationella nivån. Antalet stiftelser och fonder varierar över tid, beroende på att nya regelbundet tillkommer genom arv och gåvor, medan andra avslutas, främst genom beslut om permutation av Kammarkollegiet. Under 2022 har totalt 10 stiftelser permuterats och under samma år inkom ett testamente med örönmärkta medel om 5 miljoner kronor till en stiftelse med medicinsk forskning och

stöd till människor med sjukdom eller funktionsvariation som ändamål. Under 2023 förvaltas 48 stiftelser på den nationella nivån med kyrkostyrelsen som högsta beslutande organ. Vissa stiftelser har inskrivet i sina stadgar att det är trossamfundet som ska förvalta och det är fonder som funnits länge och vars ändamål kan vara svåra att bemöta idag. Stiftelserna är till största del avkastningsstiftelser som förmedlar sin avkastning till olika ändamål. För 2022 betalades 9,3 miljoner kronor ut från stiftelserna till olika ändamål utifrån deras stadgar.

De flesta stiftelserna har specifika ändamål eller bestämda destinatärer och för tolv av stiftelserna sker ett ansökningsförfarande via Svenska kyrkans hemsida. Ansökningsperioden för organisationer är 15 maj till 15 juni och privatpersoner kan söka 15 maj till 30 juni. Cirka två tredjedelar av anslagen går till församlingar, organisationer och föreningar och en tredjedel går till privatpersoner. Anledningen till att det mesta delas ut till organisationer är att bidraget då når fler människor och att bidrag till privatpersoner är mer svårbedömt, inte minst för den nationella nivån. Oavsett kräver båda sorternas bidrag ett omfattande ansökningsförfarande med underlag från de sökande som innebär omfattande administration på kyrkokansliet. I år har det nästan varit en fördubbling av ansökningar mot tidigare år, 336 ansökningar från församlingar, föreningar och organisationer och 2 389 ansökningar från privatpersoner, som alla ska hanteras professionellt. Främst de privata ansökningarna har ökat och många söker ekonomisk hjälp för tandvård, mediciner och optikerbesök.
www.svenskakyrkan.se/sok-stiftelser-och-fonder

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:57.

Ekonomiutskottet ser motionärens välvilja och utskottet delar den oro som finns över att många människor i Sverige har en ekonomiskt pressad situation idag och att flera människor befinner sig i utsatta situationer. Men utskottet vill understryka att det är församlingens uppgift att utöva diakoni. Stöd till människor i de situationer som motionären beskriver sker också oftast bäst lokalt, där kunskap om människors samlade livssituation finns.

Utskottet vill betona att många församlingar, utöver stiftelser, använder utdelningen av prästlönetillgångarna som ett väsentligt bidrag till diakonala tjänster i lokalsamhället.

Med anledning av ovanstående föreslår utskottet avslag på motionen.

Uppsala den 4 oktober 2023

På ekonomiutskottets vägnar

Cecilia Rogne, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Cecilia Rogne, ordförande, Mats Ludvigsson, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Marie Wojidkow, Victor Backström, Magnus Ek, Bengt Kjellgren, Fredrik Ottesen, Anders Lundberg, Jenny Nilsson, Leif Nordlander, Marcus Romedahl och Åke Marcusson.

E 2023:5

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Patrik Linde, Hilikka Andersson, Annika Nyman, Christina Södling, Jan-Hugo Nihlén, David Liljedal, Suzanne Fredborg, Gunilla Eldebro, David Lång, Agneta Ahlblom, Mats Johannesson och Bertil Olsson.

Biskop Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekonomiutskottets betänkande 2023:6

Kyrkoantikvariskt stöd

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:40, Kyrkoantikvariskt stöd. Utskottet föreslår att kyrkomötet avslår motionen, då ett arbete redan pågår och därför inte behöver initieras.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:40.

Motionens förslag

Motion 2023:40 av Lennart Matikainen och Axel W Karlsson, Kyrkoantikvariskt stöd

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera förhandlingar med staten om ökat kyrkoantikvariskt stöd.

Bakgrund

Svenska kyrkan får för närvarande 460 miljoner kronor årligen för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena, den så kallade kyrkoantikvariska ersättningen. Ersättningen ingår i statsbudgeten och är kopplad till statens och Svenska kyrkans gemensamma ansvarstagande och förvaltarskap för de kyrkliga kulturminnena såsom kyrkobyggnader, kyrkotomter, begravningsplatser och kyrkliga inventarier som är skyddade av 4 kap. kulturmiljölagen. Svenska kyrkans rätt till ersättning regleras dels i en särskild överenskommelse med staten, dels i kulturmiljölagen (1988:950). Den kyrkoantikvariska ersättningen täcker ungefär hälften av kostnaderna för de kulturhistoriskt motiverade åtgärderna, vilket innebär att Svenska kyrkans församlingar och pastorat bär en lika stor kostnad själva. Svenska kyrkan ansvarar också för att hålla de kyrkliga kulturminnena tillgängliga för människor.

Överenskommelsen utgör grunden för regelbundna avstämningar mellan staten och Svenska kyrkan av systemets funktionalitet. Svenska kyrkan rapporterar i enlighet med överenskommelsen årligen användningen av den kyrkoantikvariska ersättningen till kulturdepartementet. Vart femte år, vid en så kallad kontrollstation, ska en allsidig analys göras av de kyrkliga kulturvärdena och en uppföljning och utvärdering av de resultat som uppnåtts. Den senaste kontrollstationen ägde rum 2019, nästa sker 2024. Inför kontrollstationerna lämnar såväl Svenska kyrkan som relevanta myndigheter underlag till regeringen, de senare genom särskilda regeringsuppdrag.

Arbetet inför en kontrollstation har de senaste åren följt samma mönster. I takt med att kulturdepartementet erhåller underlag kallar de samman relevanta parter för informella överläggningar, vilka har varit Svenska kyrkan, Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna. Detta för att stämma av och ge möjlighet att respondera eller lämna synpunkter på inlagorna. Rapporterna och de diskussioner som förts ligger därefter till grund för en regeringsskrivelse som sammanställs under våren det aktuella kontrollstationsåret, och som efter debatt i kammaren beslutas av riksdagen, vanligtvis före sommaruppehållet. Den kyrkoantikvariska ersättningens storlek beslutas årligen av riksdagen i samband med höstbudgeten. Även om frågan om den kyrkoantikvariska ersättningens storlek varit och är en viktig del i Svenska kyrkans inlagor och synpunkter i samband med kontrollstationerna, ligger ersättningen idag kvar på samma nivå som bedömdes som rimligt 2000, utgående från 1996 års penningvärde, vilket innebär att den i realiteten successivt kraftigt sjunkit i värde med hänsyn till pris- och löneutveckling.

Enligt plan lämnade Svenska kyrkan sin senaste kontrollstationsrapport *Att möta förändring* till kulturdepartementet den 30 juni 2023. Rapporten analyserar måluppfyllelsen utifrån fördelningen av den kyrkoantikvariska ersättningen och övriga insatser som gjorts sedan den förra kontrollstationen samt diskuterar förutsättningarna för ett fortsatt och framtida arbete. Särskild vikt har lagts vid de förändrade förutsättningar som påverkar arbetet och hur de kan bemötas för att främja de av riksdagen antagna målen för kulturmiljöarbetet: ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas.

Enligt rapporten bedömer Svenska kyrkan att de krav som ställs på trossamfundet i överenskommelsen är uppfyllda. Samtidigt konstaterar Svenska kyrkan att staten låtit minska den kyrkoantikvariska ersättningen, trots att omfattningen av trossamfundets samhällseliga åtaganden för kulturarvet är oförändrade. Samtidigt har Svenska kyrkans ansvar för de kyrkliga kulturminnena minskat marginellt då antalet skyddade kyrkor som Svenska kyrkan äger och förvaltar endast är ett fåtal färre sedan Svenska kyrkans och statens relationsändring 2000. Svenska kyrkans förutsättningar att förvalta de kyrkliga kulturminnena har däremot kraftigt förändrats. Ansvarsbördan för Svenska kyrkan att vårda och underhålla kulturarvet vilar idag på väsentligt färre medlemmar än vid relationsändringen.

Svenska kyrkan bedömer i rapporten att en utebliven uppräknings av den kyrkoantikvariska ersättningen får betydande konsekvenser för vården och underhållet av de kyrkliga kulturminnena. Den kyrkoantikvariska ersättningens minskade värde innebär en ökad ekonomisk börda för församlingarna att med egna medel finansiera vård och underhåll av de byggnader som omfattas av den statliga skyddslagstiftningen, oavsett om verksamheten har bruk för byggnaderna eller inte.

Ett viktigt arbete pågår inom Svenska kyrkan för att utjämna förutsättningarna och effektivisera förvaltningen, men det ensamt förmår inte möta de förändringar och samhällsutmaningar som förvaltningen idag ställs inför.

Konsekvenserna av en utebliven uppräknings av den kyrkoantikvariska ersättningen, i kombination med ökade kostnader, kan leda till att lågutnyttjade kyrkor kallställs och endast underhålls på en miniminivå. Församlingarnas ansökningar har under en rad av år mer än dubbelt överstigit den kyrkoantikvariska ersättning som stiftet disponerar, vilket resulterar i hårda prioriteringar och att angelägna åtgärder får avslag eller måste skjutas upp. Att vänta med åtgärder leder till att en underhållsskuld byggs upp och att fördyringar eller skador kan uppstå. Svenska kyrkan konstaterar i sin rapport att den kyrkoantikvariska ersättningen måste höjas och därefter följa kostnaderna för förvaltningen om intentionen med det delade ansvarstagandet och överenskommelsen fortsatt ska vara giltigt.

Kyrkoantikvarisk ersättning har behandlats tidigare i kyrkomötet, senast 2021. Ekonomiutskottets betänkande E 2021:4 omfattar tre motioner med liknande innehåll som årets motion. Utskottet framhöll då att dialog med staten om den kyrkoantikvariska ersättningen är av stor betydelse, men konstaterade samtidigt att sådana samtal redan pågår. Utskottet ansåg därför att en motion kunde anses besvarad och att en motion kunde avslås för att arbete redan pågår, vilket också blev kyrkomötets beslut. Den tredje motionen bifölls av kyrkomötet efter utskottets förslag och kyrkomötet uppdrog till kyrkostyrelsen att se över och förnya påverkan och kommunikation med staten för att uppnå en ökning av kyrkoantikvarisk ersättning för bevarandet av kulturarvet samt att för kommande år fortsätta anslå medel för kyrkounderhållsbidrag. Uppdraget redovisades till kyrkomötet året därpå i kyrkostyrelsens skrivelse 2022:3, Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden och kyrkomötet beslutade att med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse till handlingarna.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:40.

Det kyrkliga kulturarvet är Sveriges största sammanhållna kulturarv och något som överlämnats till oss av tidigare generationer och som främjas och förnyas. Kyrkorummet gestaltar den kristna tron, men är samtidigt ett offentligt rum öppet för alla. Våra kyrkliga kulturminnen är allmänmänskliga och en del av bygden och dess historia och kan därför vara av stor betydelse för människors hopp i orostider och vara en sammanhållande kraft i samhället. Svenska kyrkans uppdrag att vårda och underhålla kyrkobyggnader är därför förenat med stort ansvar och förpliktigar till god förvaltning.

Ekonomiutskottet anser att avsaknaden av uppräknad av den kyrkoantikvariska ersättningen medför betydande konsekvenser för Svenska kyrkans vård och underhåll av kyrkobyggnader. Utskottet menar att det därför är av största vikt att kyrkostyrelsen fortsätter att påtala behovet av ett ekonomiskt stöd som motsvarar de kostnader som finns idag.

Utskottet betonar att frågan nu hör hemma inom ramen för det kontrollstationsarbete som pågår och att betydelsen av uppdraget beskrivs utförligt i avstämningen med staten. Likaså beskriver kyrkostyrelsen i rapporten hur Svenska kyrkan utvecklat sitt arbete och sin organisation så att det ekonomiska bidraget används och fördelas på bästa sätt. Under våren 2024 kommer regeringen att efter sina överväganden lämna sin skrivelse till riksdagen med förslag på ersättnings storlek.

Utskottet menar att kyrkostyrelsen gör kontinuerliga insatser för att påverka nivån på ersättningen, både genom direkta regeringskontakter och genom samtal med riksdagsledamöter. Utskottet anser därför att det arbete som motionären föreslår redan är initierat och pågår.

Ekonomiutskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motion 2023:40.

Uppsala den 4 oktober 2023

På ekonomiutskottets vägnar

Mats Ludvigsson, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Mats Ludvigsson, ordförande, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Marie Wojdkow, Victor Backström, Cecilia Rogne, Magnus Ek, Bengt Kjellgren, Fredrik Ottesen, Anders Lundberg, Jenny Nilsson, Leif Nordlander, Marcus Romedahl och Åke Marcusson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Patrik Linde, Hilikka Andersson, Annika Nyman, Christina Södling, Jan-Hugo Nihlén, David Liljedal, Suzanne Fredborg, Gunilla Eldebro, David Lång, Agneta Ahlblom, Mats Johannesson och Bertil Olsson.

Biskop Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekonomiutskottets betänkande 2023:7

Friår från kyrkoavgift

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:98.

Motionen föreslår att uppdra till kyrkostyrelsen att möjliggöra ett retroaktivt friår från kyrkoavgiften med en tvåårig försöksperiod och därefter utvärdera effekterna.

Utskottet föreslår att motionen avslås då det diakonala arbetet är ett uppdrag för församlingarna och att medlemmarna redan idag betalar en kyrkoavgift som står i proportion till inkomsten.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2023:98, punkt 1,
2. avslå motion 2023:98, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2023:98 av Manilla Nordanstig, Friår från kyrkoavgift

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. möjliggöra ett retroaktivt friår från kyrkoavgift för medlemmar med svåra eller tillfälligt försämrade ekonomiska förutsättningar,
2. låta möjligheten gälla under en tvåårsperiod och därefter utvärdera effekterna.

Bakgrund

Regleringar i lag

Lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan innehåller i 7 och 8 §§ bestämmelser om kyrkoavgiften. Där regleras följande.

7 § Den som tillhör Svenska kyrkan skall betala lokal och regional kyrkoavgift.

8 § Församlingen beslutar om lokal kyrkoavgift. Om församlingen ingår i en kyrklig samfällighet, får samfälligheten besluta om hela eller del av avgiften.

Stiftet beslutar om regional kyrkoavgift.

Lagen (1998:1593) om trossamfund innehåller i 16 § bestämmelser om Svenska kyrkans rätt till hjälp med uppbörd av kyrkoavgiften.

16 § Svenska kyrkan har rätt till hjälp av staten med bestämmande, debitering och redovisning av avgifter från dem som tillhör Svenska

kyrkan samt med att ta in avgifterna. Även andra registrerade trossamfund kan beviljas sådan hjälp. Bestämmelser om förfarandet meddelas i särskild lag.

Regeringen beslutar att ett annat registrerat trossamfund än Svenska kyrkan skall få sådan hjälp. Regeringen får besluta att ett trossamfund som har beviljats hjälp inte längre skall få det.

Ytterligare reglering finns i lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund där följande bestämmelser ingår.

3 § Avgifter som tas in med statlig hjälp beräknas på grundval av den till kommunal inkomstskatt beskattningsbara förvärvsinkomsten.

5 § Trossamfundet ska senast den 3 december varje år på medium för automatisk databehandling till Skatteverket lämna de uppgifter som behövs för att ta ut avgifterna.

Uppgifterna ska gälla för visst beskattningsår och får endast avse personer som den 1 november året före det beskattningsår för vilket avgiften ska tas in

1. är skyldiga att betala kyrkoavgift enligt 7 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan, eller
2. har eller anses ha samtyckt enligt 6 § denna lag till att betala avgift till trossamfundet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om hur uppgifterna ska lämnas.

Regeringen har i förordningen (1999:728) om avgift till registrerat trossamfund meddelat följande föreskrifter.

1 § Denna förordning gäller avgifter till registrerade trossamfund enligt lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund.

2 § Skatteverket får meddela föreskrifter om hur de uppgifter som behövs för att bestämma, debitera, redovisa och ta in avgifter till registrerade trossamfund skall lämnas till verket.

Kyrkoordningen

Frågor om kyrkoavgiften regleras i 42 kap. kyrkoordningen. I 2 § finns hänvisningar till ovan refererade bestämmelser i lag.

I 3 § första stycket sägs att när en församling har fastställt budgeten ska kyrkorådet genast underrätta kyrkostyrelsen om den beslutade avgiftssatsen. Av bestämmelsen framgår också att avgiftssatsen ska bestämmas som ett procenttal av den kyrko-tillhörigas inkomst.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet har behandlat frågor som rör kyrkoavgiften vid ett flertal tillfällen. Det som refereras i det följande gäller ärenden som anknyter till det som den föreliggande motionen aktualiserar.

Kyrkomötet 2002

Ekonomi- och egendomsutskottet behandlade vid 2002 års kyrkomöte i betänkandet Kyrkoavgiften (EE 2002:6) en rad motioner som på olika sätt aktualiserade frågan om kyrkoavgiftens storlek.

I motion 2002:32 föreslog motionären att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utreda förutsättningar och konsekvenser av införande av ett maxbelopp för kyrkoavgiften. I motion 2002:69 föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utreda behovet av och eventuellt komma med förslag om ”golv och tak” i kyrkoavgiften. Ytterligare några motioner innehöll liknande förslag.

I sina överväganden skriver utskottet att ”de skilda frågeställningar som tas upp i motionerna visar på områden som bör belysas närmare. Frågeställningar om kyrkoavgiften är dock mycket komplexa och en utredning bör därför tillsättas.” Utskottet menade att detta möjligen skulle kunna ske inom ramen för utredningen för utvärdering av utjämnningssystemet.

I ett till betänkandet fogat yttrande sade budgetutskottet att ”frågan om kyrkoavgiften är av avgörande betydelse för budget- och planeringsförutsättningarna i framtiden”. Vidare angav budgetutskottet att de båda utredningarna, dels den om utvärdering av utjämnningssystemet, dels den om konsekvenser av en friare församlingstillhörighet, skulle kunna komma att beröra aspekter kring kyrkoavgiften.

Mot bakgrund av detta föreslog ekonomi- och egendomsutskottet att de till utskottet hänvisade motionerna skulle avslås, men att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utarbeta utredningsdirektiv och låta frågor om kyrkoavgiften utredas med inriktning på förslag till förändringar.

Kyrkomötet beslutade att bifalla utskottets förslag.

Kyrkomötet 2004

I betänkandet Kyrkoavgiften (EE 2004:1) behandlade ekonomi- och egendomsutskottet fyra motioner som alla berörde kyrkoavgiften. Två av dem har anknytning till det nu föreliggande förslaget.

I motion 2004:7 föreslogs att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att snarast komma med ett förslag till ett införande av en högsta kyrkoavgift. Motion 2004:53 innehöll förslaget att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att lägga fram förslag med innebörden att kyrkoavgiften inte för någon församling skulle skilja mer än 25 procent från riksgenomsnittet.

I sina överväganden sade utskottet att en ”samlad bedömning av aktuella utredningar i kyrkoavgiftsfrågan ännu saknas”. Vidare noterade utskottet att två mindre utredningar skulle komma att presenteras senare under år 2004, Tak och golv för kyrkoavgiften – kartläggning av uppbördstekniska förutsättningar m.m. samt en rapport kring återbetalningsfrågan. I utredningen om tak och golv för kyrkoavgiften, sade utskottet, finns en hänvisning till förarbetena till lagen (1999:1951) om Svenska kyrkan, där det sägs att avgiften ska sättas i förhållande till inkomsten. Med hänvisning till detta sade utskottet att ett införande av tak för kyrkoavgiften skulle kunna kräva en lagändring.

Till betänkandet fogades ett yttrande (Ln 2004:6y) från läronämnden. I yttrandet påminde läronämnden om den bibliska principen om tionde som ett uttryck för att den enskildes ansvar bör stå i proportion till bärkraft. Vidare underströk läronämnden att det också är teologiskt viktigt att aktualisera de ekonomiskt sämst ställdas villkor för erläggande av kyrkoavgift.

Mot bakgrund av detta och med instämmande i läronämndens bedömning föreslog utskottet avslå på båda motionerna.

Kyrkomötet beslutade att bifalla utskottets förslag.

Kyrkomötet 2008

Vid 2008 års kyrkomöte behandlade ekonomi- och egendomsutskottet i sitt betänkande Möjlighet till befrielse från kyrkoavgift (EE 2008:7) en motion (2008:50) med förslaget att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utreda och återkomma med förslag till uppbördsrutiner som skulle befria kyrkomedlemmar med de lägsta inkomsterna från kyrkoavgift. Det handlade därmed om nivån på kyrkoavgiften, men ur perspektivet att det skulle införas ett golv för denna.

Utskottet fann att frågan var angelägen, men föreslog ändå avslag på motionen. Detta skedde med hänvisning till att kyrkostyrelsen kontinuerligt arbetade med frågan. Utskottet underströk betydelsen av att detta också fortsatt skulle vara fallet.

Läronämnden hänvisade i sitt yttrande till det som nämnden hade sagt i sitt yttrande vid 2004 års kyrkomöte, nämligen att den bibliska principen om tionde som ett uttryck för att den enskildes ansvar bör stå i proportion till bärkraft. Därför fann läronämnden att ”en proportionalitet mellan inkomstens och kyrkoavgiftens storlek uttrycker den solidaritet som bör präglade den kristna kyrkan”.

Vidare hade läronämnden betonat att det också är teologiskt viktigt att aktualisera de ekonomiskt sämst ställdas villkor för erläggande av kyrkoavgift.

Kyrkomötet beslutade bifalla utskottets förslag.

Vid kyrkomötet 2008 besvarade kyrkostyrelsen en fråga (2008:14) om maxbelopp för kyrkoavgiften. I sitt svar framhöll kyrkostyrelsen att frågan hade varit föremål för en konsekvensanalys beträffande införandet av tak och golv på kyrkoavgiften. Analysen, sade kyrkostyrelsen, pekade på att ett antal bestämmelser i kyrkoordningen och viktigare, ett antal lagar skulle behöva omformuleras. Det senare innebar att kyrkan inte ensam ägde frågan. I svaret från kyrkostyrelsen sades också följande. ”Den statliga hjälpen med uppbörden av kyrkoavgiften är mycket viktig för kyrkan och det är därför angeläget att reglerna för beräkning av kyrkoavgiften är enkla och så nära som möjligt ansluter till kommunalskatteberäkningen.” Kyrkostyrelsen konstaterade att genomförda utredningar och analyser inte hade föranlett kyrkostyrelsen att lägga fram något konkret förslag.

Kyrkomötet 2014

Frågan om ett golv för kyrkoavgiften återkom vid 2014 års kyrkomöte. I betänkandet Inför ett golv för kyrkoavgiften (EE 2014:7) behandlades en motion (2014:49) där kyrkostyrelsen föreslogs få i uppdrag att utreda möjligheterna att införa ett golv för kyrkoavgiften.

Utskottet noterade att ”nuvarande lagstiftning om kyrkoavgift påbjuder att den som tillhör Svenska kyrkan ska betala kyrkoavgift och att denna avgift ska beräknas som en procentsats på medlemmens kommunalt beskattningsbara inkomst”. Därmed, fortsatte utskottet, äger Svenska kyrkan inte själv frågan. Mot den bakgrunden menade utskottet att det i motionen framlagda förslaget skulle avslås.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Kyrkomötet 2017

I betänkandet Golv och tak för kyrkoavgiften (EE 2017:2) behandlade ekonomi- och egendomsutskottet vid 2017 års kyrkomöte en motion (2017:123) med förslaget att kyrkomötet skulle besluta uppdra till kyrkostyrelsen att utreda ett införande av golv och tak gällande kyrkoavgiften.

I sina överväganden framhöll utskottet att den som är medlem i Svenska kyrkan enligt lag är skyldig att betala kyrkoavgift i den mån medlemmen har en kommunalt beskattningsbar inkomst. Utskottet påminde också om att kyrkostyrelsen som svar på

en fråga under 2008 års kyrkomöte hade redovisat varför man inte avsåg att lägga fram något konkret förslag i frågan om golv och tak för kyrkoavgiften. Vidare konstaterade utskottet att eftersom kyrkoavgiften tas ut efter en procentsats i förhållande till denna inkomst, innebär detta att var och en får bidra till Svenska kyrkans verksamhet efter egen ekonomisk bärkraft. Befintlig lagreglering gav inte, sade utskottet, utrymme för att avvika från denna ordning.

Mot denna bakgrund föreslog utskottet att motionen skulle avslås. Till betänkandet fogades en reservation till förmån för motionens förslag.

Kyrkomötet beslutade att bifalla utskottets förslag.

Kyrkomötet 2021

I ekonomiutskottets betänkande E 2021:7 Tak för kyrkoavgiften behandlades motion 2021:60 med förslaget att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att införa ett tak på kyrkavgiften för den enskilde.

Utskottet konstaterade att frågan om kyrkavgiften är reglerad i såväl lagen om Svenska kyrkan som i lagen om avgift till trossamfund och att Svenska kyrkan därmed inte ensidigt förfogar över frågan. Därutöver konstaterade utskottet att frågan är väl utredd och att utskottet inte såg något behov av ytterligare utredningar.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:98.

Utskottet konstaterar att kyrkoavgiftsfrågan har behandlats av kyrkomötet vid ett flertal tillfällen. Utskottet menar att tanken är god, att det diakonala uppdraget enligt kyrkoordningen är otvetydigt och att stöd till enskilda är en angelägen fråga. Frågan om diakonalt stöd till utsatta är dock en pastoral fråga för den lokala församlingen. Många församlingar har ett omfattande diakonalt arbete och bidrag till enskilda kan ofta finansieras genom exempelvis insamlingar, gåvomedel och bidrag från stiftelser.

Utskottet menar även att genom att kyrkoavgiften tas ut som en procentsats i förhållande till inkomsten sker redan en utjämning där de med lägst inkomster också betalar minst i kyrkoavgift. Utskottet föreslår med anledning av detta att motionen avslås.

Uppsala den 4 oktober 2023

På ekonomiutskottets vägnar

Cecilia Rogne, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Cecilia Rogne, ordförande, Mats Ludvigsson, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Marie Wojidkow, Victor Backström, Magnus Ek, Bengt Kjellgren, Fredrik Ottesen, Anders Lundberg, Jenny Nilsson, Leif Nordlander, Marcus Romedahl och Åke Marcusson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Patrik Linde, Hilikka Andersson, Annika Nyman, Christina Södling, Jan-Hugo Nihlén, David Liljedal, Suzanne Fredborg, Gunilla Eldebro, David Lång, Agneta Ahlblom, Mats Johannesson och Bertil Olsson.

Biskop Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekonomiutskottets betänkande 2023:8

Regelverk vid försäljning av fastigheter

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:37.

I motionen föreslås ett uppdrag till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till regler i kyrkoordningen kring försäljning av kyrkor och andra fastigheter.

Utskottet menar att frågor rörande fastighetsförsäljningar är en fråga för den lokala fastighetsägaren som därmed inte kan regleras via bestämmelser i kyrkoordningen.

Utskottet föreslår därför avslag på motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:37.

Motionens förslag

Motion 2023:37 av Margaretha Herthelius och Olov Lindquist, Regelverk vid försäljning av fastigheter

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till tydliga regler i kyrkoordningen som anger vad som ska gälla vid försäljning av kyrkor och andra fastigheter.

Bakgrund

Motioner rörande försäljning av fastigheter och särskilt kyrkobyggnader har behandlats av kyrkomötet vid ett flertal tillfällen, men då ur andra perspektiv än det som motionen anför. Som exempel kan anges ett flertal motioner sedan 2016 som i huvudsak haft inriktning mot avyttring av övertaliga kyrkor.

Kyrkoordningen

Bestämmelser om kyrkobyggnader

Kyrkoordningens kapitel 40 innehåller bestämmelser kring kyrkobyggnader.

7 § En församling får besluta att ett kyrkorum inom församlingen ska tas ur bruk. Om församlingen ingår i ett pastorat, ska beslutet dock fattas av pastoratet.

Om församlingen inte godkänner att kyrkorummet tas ur bruk, får pastoratet besluta om detta endast om det finns särskilda skäl.

8 § Om församlingen eller pastoratet överväger att ta ett kyrkorum ur bruk ska samråd ske med stiftsstyrelsen. När det finns ett förslag om att ta ett kyrkorum ur bruk ska stiftsstyrelsen under tiden för samrådet ge domkapitlet och länsstyrelsen tillfälle att yttra sig.

För att gälla ska ett beslut att ta ett kyrkorum ur bruk fastställas av stiftsstyrelsen.

När en kyrkobyggnad har överlåtits till trossamfundet Svenska kyrkan enligt 10 § får kyrkostyrelsen besluta att ta ett kyrkorum ur bruk. Före ett sådant beslut ska kyrkostyrelsen ge domkapitlet i det stift där kyrkan är belägen och den länsstyrelse som har tillsynsansvar enligt kulturmiljölagen tillfälle att yttra sig.

10 § En församling, eller om församlingen ingår i ett pastorat, pastoratet får efter godkännande av stiftsstyrelsen överlåta en kyrkobyggnad med tillhörande kyrkotomt till trossamfundet Svenska kyrkan.

Ett sådant beslut får fattas bara om

1. kyrkobyggnaden inte ska användas för församlingens gudstjänster,
2. det har prövats om det finns en alternativ användning, och
3. kyrkostyrelsen har godtagit att överta kyrkobyggnaden.

Däremot innehåller kapitlet inte några bestämmelser avseende församlingens övriga fastighetsbestånd.

Bestämmelser om ekonomisk förvaltning med mera

Elfte avdelningen i kyrkoordningen behandlar ekonomi och egendom. I kapitel 47 finns bestämmelser om den ekonomiska förvaltningen för församlingar och pastorat.

1 § Församlingen ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. Församlingen ska ha en ekonomisk ställning som utgör en betryggande buffert för ekonomiska påfrestningar.

Om en församling ingår i ett pastorat ska det som sägs i detta kapitel om församlingar i stället gälla pastoratet.

2 § Församlingen ska förvalta sina medel på ett sådant sätt att kravet på god avkastning och betryggande säkerhet tillgodoses. Medlen ska därtill förvaltas på ett etiskt försvarbart sätt i enlighet med kyrkans grundläggande värderingar.

Kyrkofullmäktige ska utfärda närmare bestämmelser om hur medlen ska förvaltas.

3 § När en upphandling görs ska man utnyttja de konkurrensmöjligheter som finns och även i övrigt genomföra den affärsmässigt. Vid upphandling ska alla anbudsgivare, anbudssökande och anbud behandlas utan ovidkommande hänsyn.

I kapitel 2 finns den så kallade likställighetsprincipen.

4 § En församling ska behandla dem som tillhör församlingen lika om det inte finns sakliga skäl för något annat.

I kapitel 10 beskrivs den nationella nivåns uppdrag.

1 § Svenska kyrkan är ett evangelisk-lutherskt trossamfund som framträder som församlingar och stift. Svenska kyrkan har också nationella organ.

Kyrkomötet är Svenska kyrkans högsta beslutande organ. Kyrkomötet får inte besluta i sådana enskilda frågor som det är en församlings eller ett stifts uppgift att besluta i.

E 2023:8

Svenska kyrkans överklagandenämnd

Svenska kyrkans överklagandenämnd är en självständig nämnd som kan överpröva beslut fattade i Svenska kyrkan. Överklagandenämnden har vid flera tillfällen behandlat ärenden som rör fastighetsförsäljningar där man i överklagandet hänvisat till att försäljningen strider mot kyrkoordningens bestämmelser om god ekonomisk hushållning, likställighetsprincipen och/eller god medelsförvaltning.

- ◆ Beslut 2001/08 Försäljning i strid mot god ekonomisk hushållning i verksamheten och om god avkastning i medelsförvaltning
- ◆ Beslut 2004/02 Fråga om fastighetsförsäljning som inte skett till den som lämnat det högsta anbudet strider mot regleringen i kyrkoordningen
- ◆ Beslut 2010/23 Fråga om försäljning skett till underpris, brister i beredningen samt jäv.

I samtliga fall har överklagandena avslagits. Överklagandenämnden konstaterar i sitt beslut 2001/8 att i dessa fall är inte heller kyrkoordningens bestämmelse om upphandling tillämplig.

Enligt Överklagandenämndens uppfattning bör det i princip gälla samma krav på affärsmässighet, konkurrens och objektivitet vid försäljning av egendom som vid upphandling. Kyrkoordningen innehåller emellertid inte någon motsvarande uttrycklig reglering för detta. Inte heller medför likställighetsprincipen i detta fall något krav på att försäljningen skall ske genom offentligt utbudande. Likställighetsprincipen gäller nämligen inte när en församling eller samfällighet köper eller säljer fastigheter.

Handledning för fastighetsförvaltning och upphandling

Under hösten kommer den handledning för fastighetsförvaltning och upphandling som utarbetats inom kyrkokansliet att färdigställas. Handledningen är ett av uppdragen som beslutades av kyrkomötet i enlighet med förslagen i utredningen *Gemensamt ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningsystem (SKU 2015:1)*. I handledningen ges råd och rekommendationer för församlingar och pastorat för att stödja kyrkoråden i arbetet med det lokala ansvaret för fastighetsförvaltningen.

Här berörs bland annat kortfattat frågor kring försäljning av fastigheter och en arbetsmodell presenteras. Ett särskilt avsnitt behandlar de omständigheter som föreligger vid försäljning av kyrkobyggnader.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:37.
--

Utskottet konstaterar att församlingar och pastorat äger och fritt förfogar över ett stort antal fastigheter och byggnader. I kyrkoordningen finns bestämmelser kring hur ett kyrkorum får tas ur bruk, däremot saknas regelverk kring försäljning av kyrkobyggnader och fastigheter. Frågan har dock vid ett flertal tillfällen prövats av Överklagandenämnden.

Utskottet menar att frågan om försäljning av fastigheter är en fråga för den lokala fastighetsägaren utifrån de lokala förutsättningarna och att frågan därmed, i enlighet

med kyrkoordningens bestämmelse i 10 kapitlet 1 §, 2 stycket, inte får hanteras genom generella bestämmelser i kyrkoordningen:

1 § Svenska kyrkan är ett evangelisk-lutherskt trossamfund som framträder som församlingar och stift. Svenska kyrkan har också nationella organ.

Kyrkomötet är Svenska kyrkans högsta beslutande organ. Kyrkomötet får inte besluta i sådana enskilda frågor som det är en församlings eller ett stifts uppgift att besluta i.

Fastighetsförsäljning har ett omfattande allmänt regelverk och inom Svenska kyrkan blir detta extra komplext eftersom många byggnader är kulturhistoriskt värdefulla och/eller ligger på eller i direkt anslutning till en begravningsplats. Utskottet ser behovet av vägledning och anvisningar inom fastighetsområdet men anser inte att detta uppnås genom bestämmelser i kyrkoordningen. Den nationella nivån kan bistå med kompetens, men då i en rådgivande roll. Utskottet ser därför fram emot den av kyrkomötet beslutade kommande handledningen för fastighetsförvaltning och upphandling som stöd för församlingar pastorat och stift.

Mot bakgrund av detta föreslår utskottet avslag på motion 2023:37.

Uppsala den 5 oktober 2023

På ekonomiutskottets vägnar

Cecilia Rogne, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Cecilia Rogne, ordförande, Mats Ludvigsson, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Marie Wojidkow, Victor Backström, Magnus Ek, Bengt Kjellgren, Fredrik Ottesen, Anders Lundberg, Jenny Nilsson, Leif Nordlander, Marcus Romedahl och Åke Marcusson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Patrik Linde, Hilka Andersson, Annika Nyman, Christina Södling, Jan-Hugo Nihlén, David Liljedal, Suzanne Fredborg, Gunilla Eldebro, David Lång, Agneta Ahlblom, Mats Johannesson och Bertil Olsson.

Biskop Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Ekumenikuskottets betänkanden

Eu 2023:1–13

Ekumenikutskottets betänkanden

- Eu 2023:1 Årliga israelresor
- Eu 2023:2 Låt samarbetskyrkor inspirera
- Eu 2023:3 Konferenser för landets kristna
- Eu 2023:4 Interreligiös dialog
- Eu 2023:5 Islamiska statens handlingar
- Eu 2023:6 Förföljda kristna
- Eu 2023:7 Be de judiska församlingarna om förlåtelse
- Eu 2023:8 Samarbete med ekumeniska gemenskaper
- Eu 2023:9 Bevara följeslagarprogrammet
- Eu 2023:10 Lika rätt vid Augusta Victoria-sjukhuset
- Eu 2023:11 Svenska kyrkan och biståndsdebatten
- Eu 2023:12 Mission – kyrkans livsnerv
- Eu 2023:13 Svenska kyrkans uppgift att främja fred och försoning

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2023:1

Årliga israelresor

Sammanfattning

Detta betänkande behandlar motion 2023:8 där motionärerna vill att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att Svenska kyrkan ska arrangera årliga israelresor.

Svenska kyrkans nationella nivå anordnar resor till Israel och Palestina varje år. Utskottet menar att det inte är den nationella nivåns uppdrag att fungera som researrangör för stift och församlingar och föreslår att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:8.

Motionens förslag

Motion 2023:8 av Mikael Sandén och Jonas Larsson, Årliga Israelresor

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att Svenska kyrkan ska arrangera årliga Israelresor.

Bakgrund

Svenska teologiska institutet i Jerusalem (STI) är ett teologiskt studieinstitut med inriktning på bibelvetenskap, judaistik, religionsteologi, religionsdialog och religionsmöten. Institutet är en del i Svenska kyrkan. När församlingar, pastorat och stift genomför resor kan personal från STI tillsammans med utsänd personal för Act Svenska kyrkan vara med i planeringen.

Jerusalem är det främsta av alla pilgrimsmål och genom de ingångar Svenska kyrkan har via STI och Act Svenska kyrkan finns stora möjligheter att skapa omväxlande och innehållsrika resor.

Resor till Israel och Palestina genomförs regelbundet av olika grupper inom Svenska kyrkan. Resorna innehåller bland annat fördjupning i kristen tro, besök vid heliga platser, möten med människor av annan tro, gudstjänstfirande tillsammans med människor i annan kyrklig tradition eller sabbatsfirande i en synagoga. Resorna innebär också besök hos kyrkor som Svenska kyrkan har relationer till som t.ex. Evangelisk Lutherska kyrkan i Jordanien och det Heliga Landet, men också någon av Act Svenska kyrkans partnerorganisationer som till exempel arbetar för dialog eller utbildningar eller i ett sjukhus.

Genom sin närvaro i Jerusalem har Svenska kyrkan möjlighet att arrangera resor med innehåll som fördjupar resenärens kunskap om det Heliga landet och dess betydelse, både i historisk bemärkelse, i nutid och inför framtiden.

I policydokumentet *Svenska kyrkans positionspapper för rättvis och hållbar fred mellan Israel och Palestina*, som antogs av kyrkostyrelsen 2022, står att Svenska kyrkan åtar sig att verka för ett etiskt och medvetet resande till Israel och Palestina. Det betyder också att resandet ska främja den turismnäring som palestinska kristna livnär sig av.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:8.

Motionen föreslår resor till bibliska platser i Israel. Utskottet bejakar resor till Israel och även till Palestina i syfte att erhålla ett helhetsperspektiv.

Utskottet menar att det inte är den nationella nivåns uppdrag att fungera som researrangör för stift och församlingar. De har möjlighet att genomföra resor på egen hand, med fördel med besök till Svenska teologiska institutet och partnerorganisationer till Act Svenska kyrkan.

I sammanhanget vill utskottet påminna om att alla resor som görs i Svenska kyrkan behöver beakta Svenska kyrkans färdplan för klimatet. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Uppsala den 4 oktober 2023

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Jakob Sundmark, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfven, Christian Bonde, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefine Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för mitt bifallsyrkande till motionen.

Jan-Åke Isaksson

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2023:2

Låt samarbetskyrkor inspirera

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:10 i vilken föreslås att kyrkomötet beslutar att kyrkostyrelsen ska verka för fler samarbetskyrkor mellan Svenska kyrkan och Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen (EFS) eller Equmeniakyrkan. Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen, då samarbetskyrkor ska växa fram lokalt där förutsättningar finns.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:10.

Motionens förslag

Motion 2023:10 av Daniel Engström och Anna-Karin Åström, Låt samarbetskyrkor inspirera

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för fler samarbetskyrkor mellan Svenska kyrkan, Evangeliska fosterlandsstiftelsen (EFS) samt Equmeniakyrkan.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

Svenska kyrkans nuvarande relation med den alltsedan sitt grundande 1856 inomkyrkliga rörelsen EFS beskrivs som ”gemenskap i en och samma kyrka med full andlig enhet och solidaritet”, enligt beslut 1989 i kyrkomötet och vid EFS årskonferens. Beslutet har därefter bekräftats.

Equmeniakyrkan bildades 2011 ur Svenska missionskyrkan (med vilken Svenska kyrkan sedan 2006 haft ömsesidigt erkännande av ordinationer/vigningar), Metodistkyrkan i Sverige (med vilken Svenska kyrkan sedan 1993 haft full förkunnelse- och sakramentsgemenskap) och Svenska baptistsamfundet (med vilken ekumeniska samtal inte lett till överenskommelse). 2016 beslutade kyrkomötet och Equmeniakyrkans kyrkokonferens om en överenskommelse om samverkan syftande till fördjupad gemenskap och stärkta relationer; inom denna överenskommelse kan lokala samverkansavtal slutas och personal prövas för att lokalt tjänstgöra för varandra.

Samarbetskyrkor har som sådana i mycket liten utsträckning behandlats i kyrkomötet (begreppet saknas också i kyrkoordningen). I motion 2009:35 föreslog dock motionärerna att ideellt engagemang i Svenska kyrkan skulle kunna öka genom att samverkan liknande den beprövade modell som samarbetskyrkor med EFS utgör

kunde komma till stånd även med andra inomkyrkliga rörelser. Motionärerna menade att de utmaningar som samarbetskyrkor innebär mer än väl kan uppvägas av fördelarna.

Mot bakgrund av att församlingen utgör grundläggande enhet i Svenska kyrkan såg utskottet inte samarbetskyrkor som den självklara lösningen för ökat ideellt engagemang. På utskottets förslag avsågs motionen.

Samarbetskyrkan – en fråga om ecklesiologiskt kapital

År 2020 publicerade forskaren Marie Rosenius rapporten *Samarbetskyrkan – en fråga om ecklesiologiskt kapital* (Acta Johannelundensia III). Rapporten finansierades av Svenska kyrkans nationella nivå och innebar en djupgående redovisning ur såväl historiskt som ecklesiologiskt perspektiv av samarbetskyrkan som form för samverkan mellan Svenska kyrkan och EFS. Material för rapporten samlades in 2019, antalet samarbetskyrkor var då cirka 40.

Utöver dessa inomkyrkliga samarbetskyrkor inom 1989 års överenskommelse om ”full andlig enhet och solidaritet” finns också tre samarbetskyrkor mellan Svenska kyrkan och Eumeniakyrkan, där ramen är 2016 års beslut om samverkan. Ingen motsvarande studie om dessa föreligger.

Av Rosenius rapport framgår att samarbetskyrkorna, där den första etablerades 1966, växte fram ur folkkyrkoeklesiologins önskan att räcka evangelium i framväxande stadsdelar samtidigt som tanken på kyrkan som gudsfolk var framträdande. Detta gick väl ihop med EFS-traditionen av lekmanengagemang och -vittnesbörd. Såväl organisatoriskt som i tolkningen av vad det är att vara folkkyrka har förskjutningar skett. Det regelverk som trädde i kraft i samband med relationsändringen kyrka–stat år 2000 innebar också att kyrkoherdarna och deras preferenser fått allt starkare ställning.

Av rapporten framgår också att folkkyrkoeklesiologin i betydande utsträckning förändrats från gudsfolkstänkande till att relatera till de kyrkotillhöriga som efterfrågande kyrkliga tjänster. I linje med detta har det distriktstänkande som dominerade växande församlingar när samarbetskyrkor började etableras delvis ersatts av ett funktionsbaserat arbetssätt. Ett antal samarbetskyrkor har upphört.

Samarbetskyrkorna har alltid levt av lokalt engagemang, med avtal tecknade mellan kyrkoråd och EFS-föreningar. Enligt normalavtalen (det senaste beslutat av kyrkostyrelsen och EFS riksstyrelse 2013) delegeras ansvaret för det löpande arbete som avtalet omfattar till samarbetsråd eller samarbetskommitté. Dessa avtal kommer domkapitlen tillhanda enbart som bilagor till församlingsinstruktionerna. Ledningsansvaret enligt kyrkoordningen 2 kap. 9 § åvilar kyrkoherden också för personal i samarbetskyrkan anställd av EFS.

Vidare framgår av rapporten att samarbetskyrkor kan utmärkas av ömsesidig uppskattning, god kommunikation och hög uppskattning av det gemensamma arbetet, men också av ömsesidig misstro grundad i skilda kyrkosyner, fallerande kommunikation och bristande kunskap och förståelse. Samarbetskyrkorna har ofta större relativ tonvikt vid förkunnelse och bibelundervisning i förhållande till diakoni, vilket ibland uppfattas som en breddande rikedom och ibland som inadekvat för församlingens/pastoratets samtida missionsuppdrag. Samarbetskyrkor sägs hysa gemenskapskapital, andligt kapital, traditionskapital, lekfolkskapital och bildningskapital. Det är dock inte självklart att detta kapital förräntas.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:10.

Utskottet konstaterar att samarbetskyrkorna är föremål för ständiga samtal i samarbetsrådet Svenska kyrkan – EFS och att en arbetsgrupp för att se över nuvarande normalavtal inom kort ska börja arbeta. Utskottet ser de modellavtal som lokala samarbetsavtal utgå från som värdefulla för att undvika spretighet.

Samarbetskyrkorna är på många håll källa till mycken glädje och inspiration, men samarbetet förutsätter att det lokalt finns förutsättningar och engagemang för samarbete i denna form. Såväl EFS som Svenska kyrkan i övrigt är mångskiftande. Utskottet ser det inte som den nationella nivåns uppdrag att anvisa inrättande av ytterligare samarbetskyrkor utan att sådana måste växa underifrån och kan göra så, där förutsättningarna är de rätta.

Utskottet noterar angående Equmeniakyrkan att det i kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2016:5, inför 2016 års överenskommelse om samverkan, konstaterades att skillnaderna i fråga om kyrkosyn, ämbetssyn och sakramentssyn är så betydande att kyrkogemenskap inte är möjlig. Utskottet erfar att Equmeniakyrkan avser sända en skrivelse till Svenska kyrkans kyrkostyrelse om samtal om fördjupade relationer. Vad som kan komma ur denna framtida skrivelse kan inte nu bedömas.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Uppsala den 5 oktober 2023

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Magnus Evertsson, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfven, Christian Bonde, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefine Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Marja Hillerström, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för mitt bifallsyrkande till motionen.

Jan-Åke Isaksson

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2023:3

Konferenser för landets kristna

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:11 i vilken föreslås att kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att anordna årliga konferenser för landets kristna med särskilt sikte på nyanlända i syfte att öka förståelse och sammanhållning. Utskottet anser att Sveriges kristna råd är primär aktör på nationell nivå och att ytterligare initiativ snarare hör hemma på stiftsnivå. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:11.

Motionens förslag

Motion 2023:11 av Gary Aelius och Peter Laufer, Konferenser för landets kristna

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att anordna årliga nationella konferenser med alla kristna samfund, med särskilt sikte på nyinvandrade kristna, samtidigt som övriga kristna samfund välkomnas, för att öka förståelsen och sammanhållningen mellan landets alla kristna.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

I motion 2022:17 föreslog motionärerna att Svenska kyrkan i varje stift skulle anordna en årlig konferens pingstdagen och detta i samarbete åtminstone med inomkyrkliga rörelser.

Betänkande K1 2022:3 redovisade såväl större svenskkyrkliga och ekumeniska konferenser i Sverige 1908–2017 som kyrkomötesbehandling 2001–2017 av motioner om inrikes missionsinsatser. Av betänkandet framgick också grundläggande ansvarsfördelning mellan Svenska kyrkans olika nivåer. Utskottet fann motionen inspirerande och såg ett värde i att Svenska kyrkan inklusive inomkyrkliga rörelser möter andra samfund och kyrkofamiljer. Utskottet bedömde dock årliga konferenser i stiftet som alltför resurskrävande och hänvisade till det ekumeniska möte som planeras till 2025, 100 år efter det av ärkebiskop Nathan Söderblom sammankallade internationella stockholmsmötet och 1 700 år efter det första ekumeniska konciliet. På utskottets förslag avslogs motionen.

Sveriges kristna råd

Svenska kyrkan och frikyrkoledare, bland annat från Svenska missionsförbundet, som deltagit i stockholmsmötet bildade 1933 Svenska ekumeniska nämnden för att föra arvet och arbetet från 1925 års stockholmsmöte vidare. Nämnden breddades efterhand men ersattes som nationellt ekumeniskt organ 1992 av Sveriges kristna råd (SKR). SKR innebar större medlemskrets och bredare uppgifter än föregångaren. SKR:s medlemskyrkor är grupperade i fyra kyrkofamiljer: frikyrkofamiljen (för närvarande nio medlemskyrkor), den katolska kyrkofamiljen (Stockholms katolska stift), den lutherska kyrkofamiljen (Svenska kyrkan inklusive Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen och tre nationella lutherska minoritetskyrkor) och den ortodoxa och österländska kyrkofamiljen (16 medlemskyrkor).

SKR beskriver sig med orden ”kyrkorna tillsammans i tro och handling”. SKR är en mötesplats för kristenheten i Sverige, ett samordnande organ och en främjare av gemensamt vittnesbörd i tro och handling. Denna roll inom ökad ömsesidig förståelse och ökad sammanhållning mellan kristna har gjort det naturligt att Svenska kyrkan samverkar med SKR i förberedelserna inför det ekumeniska året 2025.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:11.

Utskottet konstaterar att ekumeniska mötesplatser är angelägna och att det på de flesta håll lokalt finns välfungerande sammanhang som också tar emot nyanlända kristna.

Utskottet betonar att Sveriges kristna råd har en nationellt samordnande funktion i detta och att eventuella ytterligare initiativ främst bör tas på stiftsnivå. Utskottet uppfattar också årliga nationella möten som en alltför hög ambitionsnivå. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Uppsala den 5 oktober 2023

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Magnus Evertsson, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfven, Christian Bonde, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefine Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för mitt bifallsyrkande till motionen.

Jan-Åke Isaksson

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2023:4

Interreligiös dialog

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas med förenklad motionsbehandling motion 2023:16 Interreligiös dialog. Utskottet finner att inget nytt har tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstagande från 2022 och föreslår därför att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:16.

Motionens förslag

Motion 2023:16 av Per Hanö m.fl., Interreligiös dialog

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att Svenska kyrkan avslutar alla samarbeten med Islamiska Förbundet i Sverige och dem associerade organisationer.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2023:16 om Interreligiös dialog i ekumenikutskottets betänkande 2022:5, med motion 2022:24 Jesus, religionsdialogen och islamismen. Kyrkomötet avsåg motionen.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2023:16 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:16.
--

Ekumenikutskottet finner att inget nytt har tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstagande från 2022. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Uppsala den 4 oktober 2023

På ekumenikuskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Jakob Sundmark, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfven, Christian Bonde, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefin Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för mitt bifallsyrkande till motionen.

Jan-Åke Isaksson

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2023:5

Islamiska statens handlingar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:18 i vilken föreslås att Svenska kyrkan ska ställa sig bakom att benämna terrorrörelsen islamiska statens handlingar som folkmord. Utskottet ser inte att det är Svenska kyrkans roll att folkrättsligt och juridiskt bedöma vad som är folkmord och föreslår därför att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:18.

Motionens förslag

Motion 2023:18 av Jan-Åke Isaksson m.fl., Islamiska statens handlingar

Kyrkomötet beslutar att Svenska kyrkan ställer sig bakom att benämna terrorrörelsen Islamiska statens handlingar som folkmord.

Bakgrund

Definitionen av folkmord

Konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord antogs 1948 av Förenta nationerna (FN). Sverige ratificerade konventionen 1952. Konventionen har följande definition av folkmord i artikel II:

I denna konvention förstås med folkmord envar av följande gärningar förövad i avsikt att helt eller delvis förinta en nationell, etnisk, rasmässig bestämt eller religiös grupp såsom sådan nämligen,

- att döda medlemmar av gruppen;
- att tillfoga medlemmar av gruppen svår kroppslig eller själslig skada;
- att uppsåtligen påtvinga gruppen levnadsvillkor, som äro avsedda att medföra dess fysiska undergång helt eller delvis;
- att genomföra åtgärder, som äro avsedda att förhindra födelser inom gruppen;
- att med våld överföra barn från gruppen till annan grupp.¹

Enligt *United Nations Office on Genocide Prevention and the Responsibility to Protect* är frågan om förövarens avsikt vad gäller att begå folkmord det svåraste och mest

¹<https://www.regeringen.se/contentassets/7187cb03d74e43a89991198a13251638/konventionen-om-forebyggande-och-bestraftning-av-brottet-folkmord-genocide-so-195264/>

avgörande att bedöma.² Vikten av att kunna bevisa förövarens avsikt vad gäller att fysiskt förinta en nationell, etnisk, rasmässig eller religiös grupp är avgörande.

FN konstaterade 2017 att Islamiska staten, IS, hade begått folkmord på yazidier, däremot inkluderade FN inte andra folkgrupper i uttalandet, som till exempel kristna.

Romstadgan

Länder som har ratificerat eller skrivit under Romstadgan³ måste lämna ut individer som är åtalade för folkmord till internationella brottmålsdomstolen (ICC) i Haag. Där kan individer som bland annat anses ha begått folkmord åtalas för brott.

Sveriges riksdag

Sveriges riksdag beslöt år 2010 att erkänna folkmordet 1915 på armenier, assyrier, syrianer, kaldéer och pontiska greker.⁴

Ekumeniska organisationer

Lutherska världsförbundet (LVF) skriver i ett uttalande från generalförsamlingen i Windhoek, Namibia, 2017 att Tyskland utsatte folkgrupper i Namibia för folkmord 1904–1908.

Kyrkornas världsråd (KV) har flera gånger påtalat och uttalat sig vad gäller flera folkmord, till exempel det som skedde i Armenien respektive Rwanda. Vid generalförsamlingen i Busan 2013 gjorde KV ett uttalande om det armeniska folkmordet 1915.⁵ Vid generalförsamlingen i Karlsruhe 2022 gjordes ett uttalande gällande det syrisk-arameiska folkmordet 1915.⁶

Europeiska unionen

EU-parlamentet antog i februari 2016 en resolution som säger att det som IS gjort mot kristna, yazidier och andra minoriteter i Irak och Syrien är att beteckna som folkmord.⁷ Resolutionen har ingen omedelbar juridisk påverkan, men sätter press på FN att agera. På Svenska kyrkans webbplats framgår att Svenska kyrkan ställer sig bakom resolutionen.

Svenska kyrkan

Svenska kyrkan närvarade genom dåvarande ärkebiskop emeritus Anders Wejryd 2015 i Armenien på en gudstjänst för 100-årsminnet av det armeniska folkmordet. Samma år anordnades en ekumenisk minneshögtid i Storkyrkan av Sveriges kristna råd och Armeniska apostoliska kyrkan där Svenska kyrkan representerades av ärkebiskopen.⁸

² <https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/Genocide%20Convention-FactSheet-ENG.pdf>

³ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/sveriges-internationella-overenskommelser/2002/01/so-200259/>

⁴ <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/28535>

⁵ https://www.oikoumene.org/sites/default/files/Document/PIC%202022_7%20ADOPTED%20Minute%20on%20100th%20Anniversary%20of%20the%20Armenian%20Genocide.pdf

⁶ <https://www.oikoumene.org/resources/documents/minute-on-syriac-aramaic-genocide-sayfo>

⁷ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2016-0051_EN.html

⁸ <https://www.svenskkyrkan.se/default.aspx?id=1264376>

Varken kyrkomötet eller andra organ på Svenska kyrkans nationella nivå har uttalat sig om folkmord gällande IS grymheter eller i något annat fall av möjligt folkmord. På Svenska kyrkans hemsida står att eftersom Svenska kyrkan inte är en rättslig instans tar kyrkan inte beslut om uttalanden i den typen av frågor.⁹

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:18.

Utskottet anser att islamiska statens/daesh (IS) handlingar är fruktansvärda. Det IS/daesh utsätter olika minoritetsgrupper och majoritetsbefolkningar för är avskryvda handlingar. Däremot är folkmord en folkrättsligt grannlaga och komplicerad fråga, vilket kan utläsas av bakgrundstexten. Utskottet ser inte att det är Svenska kyrkans roll att folkrättsligt och juridiskt bedöma vad som är folkmord och föreslår därför att motionen ska avslås.

Uppsala den 5 oktober 2023

På ekumenikutskottets vägnar

Gun Eriksson, ordförande

Jakob Sundmark, sekreterare

Beslutande: Gun Eriksson, ordförande, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfven, Christian Bonde, Katarina Glas, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefín Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för mitt bifallsyrkande till motionen.

Jan-Åke Isaksson

⁹ <https://www.svenskakyrkan.se/forfoljda-kristna-och-utsatta-troende>

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2023:6

Förföljda kristna

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas med förenklad motionsbehandling motion 2023:19 Förföljda kristna. Utskottet finner att inget nytt har tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstagande från 2022 och föreslår därför att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:19.

Motionens förslag

Motion 2023:19 av Jan-Åke Isaksson m.fl., Förföljda kristna

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utöka samarbeten med aktiva organisationer som ger stöd till förföljda kristna.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2023:19 om förföljda kristna i ekumenikutskottets betänkande 2022:4, med motion 2022:15 Förföljda kristna. Kyrkomötet avslög motionen.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2023:19 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:19.
--

Ekumenikutskottet finner att inget nytt har tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstagande från 2022. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Uppsala den 4 oktober 2023

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Jakob Sundmark, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfven, Christian Bonde, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefin Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för mitt bifallsyrkande till motionen.

Jan-Åke Isaksson

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2023:7

Be de judiska församlingarna om förlåtelse

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:22 i vilken föreslås att kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att officiellt be det judiska folket och den judiska församlingen i Sverige om förlåtelse efter kyrkomötets beslut 2021. Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen då 2021 års beslut inte var riktat mot det judiska folket eller judiska församlingar i Sverige.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:22.

Motionens förslag

Motion 2023:22 av Anna Sundberg m.fl., Be de judiska församlingarna om förlåtelse

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att officiellt be det judiska folket och den judiska församlingen i Sverige om förlåtelse efter kyrkomötets beslut hösten 2021.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

Motionen refererar till två händelser vid 2021 års kyrkomötes andra session.

Kyrkomötet beslutade då ”att uppdra till kyrkostyrelsen att lyfta frågan om att granska folkrättens tillämpning i Israel och Palestina, även utifrån FN:s apartheidkonvention och Romstadgans skrivningar om apartheid, i internationella och ekumeniska organ”. Beslutet att aktualisera granskning av folkrätt i staten Israel och i de områden som ligger under den palestinska myndigheten pekar dock inte direkt ut det judiska folket *såsom folk* eller judar i Sverige.

I samband med kyrkomötet hölls en gudstjänst i Uppsala domkyrka där ärkebiskop Antje Jackelén framförde Svenska kyrkans ursäkt till det samiska folket för historiska övergrepp. Ursäkten hade beslutats av kyrkostyrelsen 8 juni 2021, samtidigt avsattes 40 miljoner kronor för åtgärder under tio år för att Svenska kyrkan ska kunna fullgöra de åtaganden som hör till ursäkten.

Ursäkt – förlåtelse

I en artikel i *Uppsala Nya Tidning* (30 november 2021) i nära anslutning till gudstjänsten där ursäkten framfördes för ärkebiskop Antje Jackelén ett resonemang om hur begreppen *bön om förlåtelse* och *ursäkt* förhåller sig till varandra. Hon skriver där att människor ber Gud om förlåtelse utifrån löftet att Gud förlåter, och att den ”som ber om förlåtelse väntar sig att den andra parten både kan och vill förlåta” – något som inte kan förväntas av ett folk som förtryckts. Ursäkt uttalas utan förväntan om förlåtelse som gensvar – svaret måste tillåtas att dröja länge och är till sitt innehåll oförutsebart. Ursäkten uttrycker främst ”den felande partens moraliska ansvar”.

Kyrklig antisemitism

Kyrkorna har genom historien förbrutit sig svårt genom att ge näring och spridning åt antisemitism. Bibliska uttryck har lästs som dogmatiska sanningar för att ge ett falskt teologiskt stöd till ett förtryck av det judiska folket genom historien. Martin Luthers grova antisemitiska utfall kan aldrig ursäktas. Först i senare tid har kyrkorna i större utsträckning sett och börjat göra upp med antisemitismen. Lutherska världsförbundet tog vid 1984 års generalförsamling avstånd från antisemitism i allmänhet och specifikt hos Luther, och just före generalförsamlingen i september 2023 publicerades studiedokumentet *Hope for the Future*, som syftar till förnyade judisk-kristna relationer.

Kyrkomötet antog 2001 samtalsdokumentet *Guds vägar* (ny utgåva 2023). Där förpliktar sig Svenska kyrkan bland annat att ”arbeta för att få bort sådant som kan tolkas som antisemitism eller förakt för det judiska folket”. Det finns rikhaltig dokumentation av judisk utsatthet i Sverige och av Svenska kyrkans bidrag till den, men inte någon sammanställd bild.

Svenska kyrkan och det samiska folket

Det svenska koloniala projektet i Sápmi, intensifierat genom Karl IX:s expansiva ishavs politik, bedrevs i betydande utsträckning genom Svenska kyrkan, med kulturell enhetlighet som ett av målen. Därmed har kyrkan begått omfattande oförrätter mot samer.

Försoningsarbetet mellan Svenska kyrkan och samerna påbörjades på 1990-talet. Kyrkomötet tillsatte 2005 en utredning som kunde konstatera behov av en vitbok. Den 2016 publicerade vitboken *De historiska relationerna mellan Svenska kyrkan och samerna* kom att utgöra underlag för försoningsprocessen, som i sin tur ledde fram till 2021 års ursäkt och de åtaganden som Svenska kyrkan nu arbetar med. En försoningsprocess sägs i vitboken ha fyra steg: erkännande – ånger – återupprättelse – förlåtelse.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:22.

Utskottet konstaterar att 2021 års kyrkomötesbeslut om att granska folkrättens tillämpning i Israel och Palestina inte var riktat mot det judiska folket eller judiska församlingar i Sverige. Att åter väcka ärendet är inte aktuellt. Vidare menar utskottet att jämförelsen med ursäkten till det samiska folket inte är relevant.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Magnus Evertsson, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfven, Christian Bonde, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefine Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Marja Hillerström, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för mitt bifallsyrkande till motionen.

Jan-Åke Isaksson

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2023:8

Samarbete med ekumeniska gemenskaper

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:49 i vilken föreslås att kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning som belyser framtida ekumeniskt samarbete med ekumeniska trosgemenskaper. Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen då gällande ordning bedöms tjäna ekumeniken väl.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:49.

Motionens förslag

Motion 2023:49 av Mona Olsson m.fl., Samarbete med ekumeniska gemenskaper

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning som belyser ett framtida ekumeniskt samarbete med ekumeniska trosgemenskaper.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

I skrivelse 2017:6 om förslaget till kyrkohandbok del I framställer kyrkostyrelsen det som ”centralt att förmedla det för kyrkorna gemensamma utan att motsäga det specifika i den egna traditionen. Till det ekumeniska perspektivet hör att hitta en balans mellan det gemensamt igenkännbara och utrymme för lokal anpassning och variation i den egna traditionen.” Handboksförslaget genomsyras av att gudstjänsterna följer en ”grundstruktur (ordo) med Samling, Ordet, Måltiden och Sändning. Denna struktur kan kännas igen både lokalt från söndag till söndag och i Svenska kyrkan som helhet men också i den världsvida kyrkan, samtidigt som möjligheter till alternativ inom flera moment ger stort utrymme för lokal gestaltning.”

I betänkande G 2017:1 menar utskottet att ”måltidens texter i Högmässa och Mässa inte ska kunna väljas utanför kyrkohandboken utan att domkapitlet efter ansökan från kyrkoherden lämnat medgivande till detta” och föreslår en reglering i 18 kap. kyrkoordningen. Kyrkomötet beslutade om sådan reglering.

Temamässa enligt 1986 års kyrkohandbok

1986 års kyrkohandbok erbjöd möjlighet att fira temamässa antingen så att en av handbokens mässliturgier följdes men gestaltades ”med ledning av det ämne som valts”

eller så att ”struktur, texter och musik utformas med ledning av det valda temat. Instiftelseorden samt utdelandet av bröd och vin skall dock ingå”. Ovannämnda reglering innebär att temamässa inte kan firas på sådant sätt under 2017 års kyrkohandbok utan domkapitlets medgivande.

Biskopsbrevet Fira nattvard

Biskopsbrevet *Fira nattvard* (2020) skriver om nattvarden ur historiska, teologiska och pastorala perspektiv, bland annat genom att besvara vanliga frågor. Biskoparna konstaterar att i ekumeniska sammanhang firas nattvarden ”alltid enligt den inbjudande kyrkans ordning, inte enligt någon blandordning där det är oklart i vilket sammanhang måltiden hör hemma.” Biskopsbrevet inskräper också kyrkohandbokens och kyrkoordningens reglering av nattvardsbönen.

Ökenmässan

Ökenmässa är inte ett entydigt begrepp. I en artikel i årsboken *Svenskt Gudstjänstliv* 2023 presenterar Johannes Zeiler de båda närbesläktade men inte identiska ökenmässor som, inspirerade inte minst av koptisk-ortodox tradition, fått visst genomslag i Sverige. Sedan 1998 har ökenmässa baserad på den fornkyrkliga basileiosliturgin firats i Högalids församling. Ökenmässan var en av de många mässliturgier som växte fram i försöksperioden inför 1986 års kyrkohandbok och under densamma, den koptiska liturgin har där följts så nära som är möjligt i Svenska kyrkan.

Inom den ekumeniska komuniteten Bjärka-Säby har sedan 2003 en ökenmässa växt fram som rymmer inspiration också från till exempel syrisk-ortodox tradition och från Taizé. Det är denna ökenmässa som prövats av Linköpings domkapitel och befunnits inte vara möjlig att fira i Svenska kyrkan.

Linköpings domkapitels beslut

I beslut 17 oktober 2022 konstaterade Linköpings domkapitel att ökenmässan avviker alltför mycket från Svenska kyrkans ordinarie gudstjänstliv för att en evangelisk-luthersk gudstjänst ska kunna kännas igen i den, att den enligt ansökan inte skulle ledas av person behörig att utöva uppdraget som präst i Svenska kyrkan och att enskilda textavsnitt i liturgin inte motsvarar vad som krävs. Domkapitlet uttrycker sig positivt om ekumeniska relationer men understryker att ekumeniska gudstjänster normalt firas enligt inbjudande kyrkas ordning, med assistans från andra kyrkor, men inte som ”blandordningar” eftersom ”[d]et måste råda tydlighet om i vilket samfunds ordning en nattvardsgudstjänst firas”. Domkapitlet konstaterar också att bestämmelser om ekumeniskt nattvardsfirande avser firande gemensamt för församlingar i olika trosamfund. Den i detta fall aktuella partnern, ekumeniska komuniteten Bjärka-Säby, är inte ett trossamfund. Om en representant för en sådan partner ska kunna leda nattvardsfirande i Svenska kyrkan beror på vilken ekumenisk relation som föreligger till representantens samfundssammanhang – i detta fall pingströrelsen, med vilken Svenska kyrkan inte har nattvardsgemenskap.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:49.

Utskottet noterar att en spänning kan uppfattas mellan å ena sidan önskemål om ekumenisk flexibilitet och å andra sidan antagen ordning, en spänning som felaktigt kan uppfattas som en motsättning mellan Ande och ordning. Svenska kyrkans etablerade princip vid ekumeniskt nattvardsfirande är att värdkyrkans ordningar följs och att andra, i eukaristisk gästfrihet (gästfrihet vid nattvardsfirande), bjuds in. Var och en får då avgöra om det inbjudande sammanhangets nattvards- och ämbetssteologi gör det möjligt att ta emot nattvardsgåvorna eller ej. Prästs medverkan i nattvardsfirande är redan idag reglerad, och utskottet konstaterar att det finns människor som efterlyser tryggheten i medverkan av en präst i Svenska kyrkan.

Svenska kyrkan har en ordning för eventuella avvikelser från Kyrkohandbok för Svenska kyrkan, nämligen dispensansökan hos domkapitlet som kan bevilja eller avslå. Utskottet uppfattar att denna ordning är i den kristna enhetens intresse och tjänar ekumeniken väl. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motionen.

Uppsala den 5 oktober 2023

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Magnus Evertsson, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfven, Christian Bonde, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefine Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Marja Hillerström, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets beslut och yrkar bifall till motion 2023:49.

Det är viktigt att Svenska kyrkan arbetar vidare med dialogen för att närma sig ekumeniska trosgemenskaper. Vi behöver undanröja hinder för att istället befrämja ett samarbete som många medlemmar efterfrågar.

Mona Olsson

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2023:9

Bevara följeslagarprogrammet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:55 i vilken föreslås att kyrkomötet beslutar att utreda möjligheterna att stödja följeslagarprogrammet med syfte att säkra dess fortsatta arbete. Utskottet anser att det ekumeniska följeslagarprogrammet är viktigt ur ett rättighetsperspektiv för både palestinier och israeler. Utskottet föreslår därför att motionen ska bifallas.

Till betänkandet finns ett särskilt yttrande.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2023:55.

Motionens förslag

Motion 2023:55 av Lena Östholm Munkberg m.fl., Bevara följeslagarprogrammet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna för att stödja följeslagarprogrammet med syftet att säkra dess fortsatta arbete.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

I motion 2014:59 föreslogs ett följeslagarprogram för västra Israel. Motionen avlogs av kyrkomötet på förslag av ekumenikutskottet i betänkande Eu 2014:8. Utskottet motiverade sitt ställningstagande med att ett följeslagarprogram i Israel inte hade förankring i något ekumeniskt organ och inte heller hade framförts som ett önskemål eller förslag från någon lokal aktör.

Ekumeniska följeslagarprogrammet

I ovan nämnda betänkande redogjorde ekumenikutskottet för det internationella följeslagarprogram som sedan 2002 har drivits av Kyrkornas världsråd under namnet Ecumenical Accompaniment Programme in Palestine and Israel (EAPPI). Sveriges kristna råd (SKR) är den svenska medlemsorganisation som ansvarar för Sveriges engagemang i programmet.

Svenska kyrkan har sedan starten av Ekumeniska följeslagarprogrammet i Palestina och Israel haft ett betydande engagemang i styrgruppen för programmet. Många aktiva i Svenska kyrkan har själva varit följeslagare i Israel och Palestina och har ett

stort engagemang för programmet och för uppdraget att slå följe med palestinier och israeler i utsatta situationer.

Den svenska delen av Ekumeniska följeslagarprogrammet i Palestina och Israel (SEAPPI) finansieras i huvudsak genom den strategi för Sveriges utvecklingsamarbete med Palestina (2020–2024) som regeringen har beslutat. Efter att regeringen meddelat en nedskärning på 45 procent av den budget som omfattas av strategin fick följeslagarprogrammet beskedet från Sida att finansieringen för 2024 enbart ska uppgå till 1 miljon kronor, att jämföra med en genomsnittlig årsbudget på ca 5,6 miljoner.

Sveriges kristna råd skrev under våren 2023 ett brev till kyrkorna och organisationerna i programmets styrgrupp med en vädjan om såväl ekonomiskt stöd som stöd i att finna alternativa finansieringsvägar samt att föra dialog med Utrikesdepartementet och Sida.

I juli 2023 kommunicerade Act Svenska kyrkan till Sveriges kristna råd att Svenska kyrkan sätter stort värde på det arbete som följeslagarna genomför och att verksamheten behöver upprätthållas, speciellt när våldet ökar och därmed också behovet av att slå följe med en civilbefolkning som lever i utsatthet. Av den anledningen beslutade verksamhetsledningen för Act Svenska kyrkan att gå in som ekonomisk garant med ett engångsanslag på upp till 2,9 miljoner kronor för att möjliggöra för SKR att upprätthålla programmet under 2024 och därigenom skapa möjlighet för SKR att arbeta på att återfå en mer långsiktig finansiering av verksamheten från 2025 och framåt. Den exakta nivån på anslaget planeras i dialog med SKR. Det nämnda anslaget är en genomsnittlig årsbudget och beror också på hur många andra finansiärer som SKR lyckas få.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2023:55.

Följeslagarprogrammet i Israel och Palestina uppstod på en förfrågan från kyrkoledarna i Jerusalem efter den andra intifadan. Kyrkoledarna bad den ekumeniska rörelsen i världen att finnas närvarande som observatörer för mänskliga rättigheter. Det är Kyrkornas världsråd som är huvudman för följeslagarprogrammet.

Följeslagarprogrammet är ett ekumeniskt program som utbildar följeslagare allsidigt i konflikten utifrån folkrätten och de mänskliga rättigheterna. Programmet bidrar till både israelers och palestiniers rörlighet.

Detta program är enormt viktigt för de palestinska barnen, för en preventiv närvaro vid särskilda checkpoints och för andra människor utsatta för den israeliska ockupationen.

Utskottet vill förtydliga att Svenska kyrkan inte bara stödjer följeslagarprogrammet ekonomiskt utan även genom opinionsbildning.

Utskottet föreslår kyrkomötet att bifalla motionen.

På ekumenikuskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Jakob Sundmark, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfven, Christian Bonde, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefine Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskilt yttrande

Svenska kyrkan är större än enskilda motioner. Därför ingår den här motionen i ett större sammanhang. Under några år har ett antal motioner direkt eller indirekt kritiserat israelisk inrikespolitik. Tillsammans bildar dessa ett mönster som gör att Svenska kyrkan framstår som en part i konflikten Israel-Palestina.

Det är lovvärt med följeslagare, att förorda barnkonventionen och mänskliga rättigheter, men det kan gälla alla länder, inte specifikt Israel. Israel är, för övrigt, Mellanösterns enda demokrati. Det gör det möjligt för Svenska kyrkan att stödja och berömma Israel, inte bara konsekvent kritisera landet för dess brister. Sammantaget ger dessa och liknande motioner snarare intryck av svensk partipolitik än sund kyrkopolitik.

Håkan Sunnliden

Kyrkomötet
Ekumenikuskottets betänkande 2023:10

Lika rätt vid Augusta Victoria-sjukhuset

Sammanfattning

Detta betänkande behandlar motion 2023:56 Lika rätt för barn som vårdas på Augusta Victoria-sjukhuset. Motionären vill att Svenska kyrkan ska arbeta för att barnkonventionens grundläggande principer ska gälla så att alla barn på sjukhuset har lika rätt till vård och behandling och lika rätt till föräldrarnas närvaro vid vård och behandling.

Utskottet konstaterar att Augusta Victoria-sjukhuset är ett betydelsefullt sjukhus. På grund av Israels ockupation är möjligheterna för anhöriga att närvara vid vård av sina barn inte alltid möjlig. Utskottet anser att barnkonventionen är en viktig utgångspunkt för Svenska kyrkans arbete speciellt i relation till de organisationer som Act Svenska kyrkan samarbetar med i Israel och Palestina.

Utskottet föreslår att kyrkomötet avslår motionens punkt 1 och att punkterna 2 och 3 ska anses besvarade med vad utskottet anfört.

Till betänkandet finns fyra reservationer, ett särskilt yttrande och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2023:56 punkt 1,
2. motion 2023:56 punkt 2 ska anses besvarad med vad utskottet anfört,
3. motion 2023:56 punkt 3 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Motionens förslag

Motion 2023:56 av Lena Östholm Munkberg m.fl., Lika rätt vid Augusta Victoria-sjukhuset

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. inleda en dialog med berörda parter om lika rätt för såväl palestinska som för israeliska barn vid Augusta Victoria-sjukhuset i Palestina.
2. arbeta för att Barnkonventionens grundläggande principer ska gälla så att alla barn på sjukhuset har lika rätt till vård och behandling,
3. arbeta för att Barnkonventionens grundläggande principer ska gälla så att alla barn på sjukhuset har lika rätt till föräldrarnas närvaro vid vård och behandling.

Bakgrund

Tidigare kyrkomöten

Någon liknande motion om barnkonventionen i relation till Augusta Victoria-sjukhuset har kyrkomötet inte behandlat tidigare.

Däremot har motioner om barnkonventionen varit uppe flera gånger i kyrkomötet. I motion 2012:46 Svenska kyrkan och barnkonventionen, ville motionären att FN:s barnkonvention ska relatera till kyrkoordningen samt att Svenska kyrkan ska arbeta för att barnkonventionen ska få bättre genomslag i svensk lagstiftning. Motionen avslogs då kyrkomötet ansåg att uppdraget i enlighet med motionen för närvarande inte är vägen att gå för att öka barns och ungas rättigheter i kyrkan och i samhället i stort.

Sedan 1 januari 2020 är barnkonventionen svensk lag.

Vård på Augusta Victoria-sjukhuset

Augusta Victoria-sjukhuset etablerades 1948 och ägs av Lutherska världsförbundet. Svenska kyrkan har sedan 1950-talet bidragit till Augusta Victoria-sjukhusets arbete. Svenska kyrkan har en person i styrelsen för sjukhuset.

På Västbanken och i Gaza är det mycket svårt för palestinier, som lever isolerat under ockupation, att få vård. Det saknas sjukhus och människors rörelsefrihet är mycket begränsad.

Act Svenska kyrkan stödjer Augusta Victoria-sjukhuset i Jerusalem som är det enda specialistsjukhuset för palestinier på Västbanken och i Gaza. Sjukhuset har bland annat en avdelning för cancersjuka barn, och särskilda mammografibussar, så att vårdpersonal kan besöka de kvinnor på Västbanken som inte kan ta sig till sjukhuset själva. Det finns även en psykosocial mottagning med socialarbetare som ger rådgivning åt patienter och deras familjer, samt en dialysavdelning för behandling av njursjuka barn och vuxna samt diabetesvård.

När det gäller israeliska barn får de vård på israeliska sjukhus. Sjukvården i Israel håller generellt mycket god standard och israeliska medborgare är inte hindrade av de rörelserestriktioner som ockupationen innebär för palestinier.

I en rapport från Världshälsoorganisationen (WHO) framgår att rätten till vård och behandling, samt rätten för barn att ha en förälder närvarande under sjukhusvistelsen är rättigheter som ofta kränks för palestinska barn.¹

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:56 punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att motion 2023:56 punkterna 2 och 3 ska anses besvarade med vad utskottet anfört.

Utskottet konstaterar att Augusta Victoria-sjukhuset (AVH) är ett betydelsefullt sjukhus där bland annat högkvalitativ cancervård bedrivs för barn och vuxna.

På grund av Israels ockupation av Västbanken och isolering av Gaza är det inte alltid möjligt för anhöriga att närvara vid vården av deras barn. Speciellt utmanande är det för unga föräldrar från Gaza att få tillstånd att följa med sina barn till sjukhuset. Utskottet anser att detta är oacceptabelt och vill att barnkonventionen ska gälla. Svenska kyrkan är dock inte huvudman för AVH och styr därför inte över sjukhusets

¹ <https://applications.emro.who.int/docs/9789292740887-eng.pdf?ua=1>

verksamhet. Frågan berör heller inte sjukhusets drift utan en problematik som rör Israel och Palestina-konflikten. Utskottet kan därför inte bejaka punkt 1 i motionen.

Den internationella verksamheten inom Svenska kyrkan arbetar redan med israeliska och palestinska organisationer för att främja fred och demokrati. Svenska kyrkan har en ledamot i AVH:s styrelse och bidrar både via Lutherska världsförbundet och bilateralt ekonomiskt och innehållsligt till verksamheten.

Utskottet konstaterar att barnkonventionen är lag i Sverige sedan 2020 och även ratificerad av Israel 1991, vilket utskottet vill lyfta i detta sammanhang.

Utskottet noterar att Svenska kyrkan bejakar att barnkonventionens grundläggande principer ska gälla. Det kan i detta sammanhang innebära ett stöd för att alla barn på sjukhuset ska ha lika rätt till vård och behandling och att alla barn på sjukhuset har lika rätt till föräldrarnas närvaro vid vård och behandling. Därför anser utskottet att punkterna 2 och 3 ska anses besvarade.

Uppsala den 5 oktober 2023

På ekumenikutskottets vägnar

Gun Eriksson, ordförande

Jakob Sundmark, sekreterare

Beslutande: Gun Eriksson, ordförande, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfven, Christian Bonde, Katarina Glas, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefine Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till beslut och yrkar bifall till motion 2023:56.

WHO rapporterar att rätten till vård och behandling samt rätten för barn att ha en förälder närvarande under sjukhusvistelsen är rättigheter som ofta kränks för palestinska barn.

Svenska kyrkan ska arbeta för rättvisa. Det ligger i kyrkans väsen att vara de utsattas röst, och i detta fall barnens röst. Alla barn på sjukhuset ska ha lika rätt till vård och behandling. Inget barn ska behöva vara utan sin förälder vid vård och behandling på sjukhuset.

Som folkkyrka är det en del av vår identitet att tala om det kristna budskapet också till politiker och maktens personer.

Agneta Granström

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till beslut när det gäller motion 2023:56, punkterna 2 och 3.

Utifrån formuleringen av punkterna 2 och 3 i motionen kan man få intrycket att barnen på AVH särbehandlas och att sjukhuset inte följer barnkonventionen. Barnens olika förutsättningar har inte med sjukhuset att göra, utan handlar om konsekvenser av staten Israels säkerhetsöverväganden i form av t.ex. gränskontroller.

Med anledning av ovanstående önskar jag reservera mig och yrkar avslag på motionens samtliga tre punkter.

Madelaine Erlandsson Starwing

Reservation 3

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till beslut och yrkar bifall till motion 2023:56, punkt 3.

Det är vår skyldighet att se barnen ur deras perspektiv och låta barnen och världen veta att Svenska kyrkan inte överger dem

Mona Olsson

Reservation 4

Jag reserverar mig till förmån för mitt avslagsyrkande till punkterna 2 och 3.

Jan-Åke Isaksson

Särskilt yttrande

Svenska kyrkan är större än enskilda motioner. Därför ingår den här motionen i ett större sammanhang. Under några år har ett antal motioner direkt eller indirekt kritiserat israelisk inrikespolitik. Tillsammans bildar dessa ett mönster som gör att Svenska kyrkan framstår som en part i konflikten Israel-Palestina.

Det är lovvärt med följeslagare, att förorda barnkonventionen och mänskliga rättigheter, men det kan gälla alla länder, inte specifikt Israel. Israel är, för övrigt, Mellanösterns enda demokrati. Det gör det möjligt för Svenska kyrkan att stödja och berömma Israel, inte bara konsekvent kritisera landet för dess brister. Sammantaget ger dessa och liknande motioner snarare intryck av svensk partipolitik än sund kyrkopolitik.

Håkan Sunnliden

Särskild mening

Utifrån formuleringen av punkterna 2 och 3 i motionen kan man få intrycket att barnen på AVH särbehandlas och att sjukhuset inte följer barnkonventionen. Det finns inget som tyder på detta. Barnens olika förutsättningar har inte med sjukhuset att göra, utan handlar om konsekvenser av staten Israels säkerhetsöverväganden i form av till exempel gränskontroller.

Johan Hjertén

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2023:11

Svenska kyrkan och biståndsdebatten

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:62 Svenska kyrkan och biståndsdebatten där motionärerna föreslår att kyrkostyrelsen ska avhålla sig från opinionsbildning i frågan om biståndets nivå eller partiernas biståndspolitik.

Svenska kyrkans långa erfarenhet av internationell mission och diakoni har bidragit till utvecklandet av svensk biståndspolitik. Som folkkyrka är det en del av vår identitet att tala om det kristna budskapet också till politiker och maktens personer. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:62.

Motionens förslag

Motion 2023:62 av Lennart Matikainen och Axel W Karlsson, Svenska kyrkan och biståndsdebatten

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att avhålla sig från opinionsbildning i frågan om biståndets nivå eller partiernas biståndspolitik.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2023:62 i Ln 2023:9y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Evangeliet om Jesus Kristus manar oss till engagemang för alla människor, inte minst för dem i nöd. En tro som innebär perspektivet att alla människor har lika värde och rättigheter, med rätt till utveckling och skydd. När människors rättigheter kränks och lever i utsatthet manas vi till engagemang att handla för varaktig förändring.

I det gemensamma dokumentet från Kyrkornas världsråd och ACT-alliansen från 2022 *Called to transformation – Ecumenical diakonia*¹ uttrycks ekumenisk diakoni som en tros- och rättighetsbaserad handling för våra medmänniskor. Dokumentet framhåller arbetet för rättvisa som en prioritet för kyrkor, diakonala institutioner och ekumeniska organisationer. Det utmanar kyrkorna att inkludera påverkansarbete i allt diakonalt arbete.

¹ <https://www.oikoumene.org/resources/publications/ecumenical-diakonia>

Påverkansarbete handlar om att påverka grundorsakerna till att människor lever i fattigdom och förtryck. Det internationella arbetet utgör kyrkans gemensamma internationella diakoni och är ett självklart utflöde av medmänniskors engagemang och församlingens diakonala uppdrag.

I biskopsbrevet om diakoni² från 2015 står det att:

Diakoni är alltid kontextuell. Den uppstår som ett svar på de behov vi möter och tar sig därför olika uttryck beroende på den konkreta situationen. Med ambitionen att ange en inriktning snarare än en definition vill vi säga att diakoni uttrycker kristen tro genom kärlek, omsorg och solidaritet med medmänniskor och med hela skapelsen. Där livet hotas frigör diakoni livskraft.

Grundade i dessa perspektiv om kyrkans uppdrag genomförs påverkansarbete i bistånds- och utvecklingspolitiska frågor. Act Svenska kyrkans verksamhet är organiserat i program, och bland programmålen återfinns följande mål: ”Svenska beslutsfattare försvarar och respekterar åtaganden för utvecklingseffektivitet och finansiering av hållbar utveckling, återinför enprocentmålet i biståndet och främjar andra uttryck för global solidaritet bortom biståndet.”

Enprocentmålet har varit ett långtgående, tvärpolitiskt åtagande under lång tid i Sverige. I det globala ekumeniska sammanhanget finns många vittnesbörd om att ett högt och kvalitativt bistånd gör skillnad för många utsatta människor runt om i världen. Ett långsiktigt åtagande för biståndet är viktigt i en tid av stora globala kriser och utmaningar: som drabbar fattiga människor värst.³ Svenska kyrkan är inte ensam om att göra uttalanden om biståndet och enprocentmålet, utan slår följe med kyrkledare, kristna biståndsorganisationer och andra aktörer i civilsamhället.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:62.

Utskottet anser att Svenska kyrkan ska arbeta för rättvisa och frihet.

Svenska kyrkan och Evangeliska Fosterlandsstiftelsen (EFS) har varit engagerade i internationell mission och diakoni i mer än 150 år. Dessa erfarenheter har varit viktiga för framväxten av svensk biståndspolitik.

Utskottet anser att det ligger i kyrkans väsen att vara de utsattas röst och som folkkyrka är det en del av vår identitet att tala om det kristna budskapet också till politiker och maktens personer.

Utskottet föreslår att motionen avslås.

² Biskopsbrev om diakoni .pdf (svenskakyrkan.se), s. 11

³ <https://www.dn.se/debatt/vi-ska-ta-emot-flyktingar-men-inte-betala-med-bistandet/>

Uppsala den 5 oktober 2023

Eu 2023:11

På ekumenikuskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Jakob Sundmark, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfven, Christian Bonde, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefine Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för mitt bifallsyrkande till motionen.

Jan-Åke Isaksson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2023:9y

Svenska kyrkan och samhällsdebatten

Läronämndens yttrande över motion 2023:62

Läronämnden konstaterar att Svenska kyrkan på nationell nivå har i uppgift ”att vara kyrkans röst utåt såväl i det svenska samhället som internationellt” (inledning till kyrkkoordineringens fjärde avdelning).

Läronämnden påminner om sitt yttrande angående samhällsfrågor Ln 2021:10y: ”Bedömningen av vilka frågor som berörs av evangelium och hur dessa frågor bör behandlas måste [därför] vara föremål för tolkning i varje tid.”

I samma yttrande hänvisar läronämnden till vad den tidigare framhållit:

Det uppstår ständigt situationer där såväl den enskilde som en församling, ett stift eller en kyrka erfar en skyldighet att visa solidaritet med utsatta människor och delta i det offentliga samtalet. Detta ansvar är ofrånkomligt och även om osäkerheten alltid finns där, liksom risken att ta fel, så är det en del av kyrkans uppdrag att i varje tid ge röst åt evangelium och ta ställning i etiska frågor. (Ln 2004:3y)

Svenska kyrkan har i sitt uppdrag ansvar för samhällsfrågor. Kyrkans tro, bekännelse och lära får alltid politiska konsekvenser, vilket dock aldrig bör innebära att kyrkan förskriver sig till ett politiskt parti. (Ln 2010:8y)

Uppsala den 25 augusti 2023

På läronämndens vägnar

Martin Modéus, ordförande

Jenny Ehnberg, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Martin Modéus, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Marika Markovits, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Erik Eckerdal, biskop Andreas Holmberg, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Wininge och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2023:12

Mission – kyrkans livsnerv

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:87 i vilken föreslås att kyrkomötet beslutar att tillsätta medel för ett utbildningsprogram för medarbetare i Svenska kyrkan inom ramen för missionsuppdraget lokalt och internationellt.

Utskottet menar att motionen lyfter en viktig fråga och Svenska kyrkan behöver jobba mer med den. Trots detta menar utskottet att stora delar av motionens intention redan är uppfyllda och föreslår att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns ett särskilt yttrande.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:87.

Motionens förslag

Motion 2023:87 av Leif Nordlander, Mission – kyrkans livsnerv

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta medel för ett utbildningsprogram för medarbetare i Svenska kyrkan inom ramen för missionsuppdraget lokalt och internationellt.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet har flera gånger tidigare behandlat motioner i frågor om lärande och undervisning.

I motion 2018:76 Programmet för lärande och undervisning, föreslogs att kyrkostyrelsen skulle stärka den långsiktiga strategiska styrningen av Svenska kyrkans lärande och undervisning. Kyrkolivsutskottet föreslog avslag på motionen med motiveringen att undervisning och lärande skulle komma att vara ett prioriterat område för Svenska kyrkan under lång tid framöver (K1 2018:4).

Kyrkomötet 2019 genomfördes som ett tematiskt kyrkomöte med undervisning som tema. Eftersom kristen tro minskar i kyrkans omvärld på flera sätt uttryckte kyrkomötet en önskan att stärka den praktiska förmedlingen av den kristna tron. Kyrkomötet menade också att det är en överlevnadsfråga att lyfta upp allt det goda arbetet till ett systematiskt och sammanhängande program för lärande och undervisning. Flera kyrkomötesbeslut med undervisning togs med anledning av det tematiska kyrkomötet. Förutom de som nämns nedan kan också kyrkomötesuppdraget om stöd för ledare i undervisning nämnas (KmSkr 2019:26). Uppdraget är slutrapporterat (KsSkr 2021:3).

Med anledning av motion 2022:31 Råd och institut för lärande och undervisning, beslutade kyrkomötet att tillsätta ett råd för lärande och undervisning (KmSkr 2022:10). Det ärendet bereds för närvarande inom kyrkokansliet.

Dela tro dela liv

Kyrkostyrelsen beslutade 2012 om en gemensam strategi för kyrkans undervisning och mission för alla åldrar. Den kom att kallas Dela tro – dela liv. Kyrkomötet beslutade att bidra ekonomiskt samma år. Syftet med Dela tro – dela liv var att stödja stiftens främjande av församlingarna i deras uppgift att med stöd av undervisning möjliggöra för människor att ta emot evangelium. Medarbetare var en av flera målgrupper som nåddes genom detta arbete. Inom ramen för Dela Tro – dela liv pågick 30 olika projekt i stiftet och många av dem har fortsatt och blivit en naturlig del av församlingars arbete, till exempel Kyrkorums pedagogik.

Programmet Lärande och undervisning

Programmet Lärande och undervisning har pågått sedan 2018 och har engagerat hela kyrkan. Målet är att samla och utveckla Svenska kyrkans arbete med lärande och undervisning i syfte att öka och fördjupa kunskapen och förtroendet med kristen tro och tradition hos många människor. Arbetet är utformat efter tre linjer, som motsvarar de arenor där människor möter Svenska kyrkans undervisning: i församlingen, på digitala arenor och i det offentliga rummet. Som stöd till församlingarna finns därför i dag en digital resursbank på kornet att användas i olika former av undervisning. Programmet Lärande och undervisning har i sin nuvarande form avslutats och arbetet med slutrapportering är påbörjad. Två av leveranserna är de nya texterna om kristen tro på webben och resursbanken för lärande och undervisning. Programmet pågår fortfarande i stiftet och arbetet med att på olika sätt stärka undervisning och lärande är levande.

Strategi för teologisk utbildning i en global kontext

Svenska kyrkans strategidokument för teologisk utbildning i en global kontext (Ks 2020–1111) syftar till att klargöra utgångspunkter och strategier i arbetet med teologisk utbildning inom den internationella verksamheten. I delmål 2 B – ”Ekumeniska och interreligiösa relationer samt kultur” står att insatsen ska utveckla och stödja och utbilda kyrkomedarbetare för ökad kunskap om ekumenik och interreligiös dialog.

I dokumentet beskrivs också att Svenska kyrkan historiskt har arbetat med teologisk utbildning tillsammans med flera partnerkyrkor i världen och att Svenska kyrkan gör det framgent, även om relationen och sammanhanget har förändrats. I Svenska kyrkans multilaterala arbete med Kyrkornas världsråd (KV) och Lutherska världsförbundet (LVF) samarbetar Svenska kyrkan strategiskt. Till KV:s fördjupande utbildning i ekumeniska frågor på dess institut i Bossey i Schweiz, som har deltagare från hela världen, skickar även Svenska kyrkan deltagare.

Biskopsbrevet ”och lär dem ...”

Efter det tematiska kyrkomötet om undervisning, som nämnts ovan, gav biskoparna ut ett biskopsbrev om lärande och undervisning 2021. Biskopsbrevet beskriver bland annat samtidigt utmaningar vad gäller sjunkande kunskap om kristen tro och understryker kyrkomötets uppmaning att satsa på undervisning och lärande i stift och församlingar. Biskopsbrevet riktar sig inte bara till församlingsbor utan också till medarbetare inom Svenska kyrkan.

Vänstifts- och vänförsamlingskontakter

Svenska kyrkans vänstifts- och vänförsamlingskontakter har sprungit fram ur den globala rörelsen och har på olika sätt också bidragit till att stärka och utveckla det ekumeniska arbetet i Sverige. I utredningen från 2013 *Svenska kyrkans internationella arbete – en utredning av stöd från nationell nivå till stifts och församlings internationella vänrelationer* står bland annat att ”genom dessa relationer har man kunnat utveckla en förståelse för varandras sammanhang, delat tro och liv och berikat varandras gudstjänstliv. Inte sällan sker detta genom olika former av utbyten, utbildningar, besök och överenskommelser om exempelvis förböner.” I detta arbete deltar både förtroendevalda och medarbetare inom Svenska kyrkans stift och församlingar.

Internationellt utbyte och folkbildning

Ung i världsvida kyrkan är ett internationellt utbytesprogram, som har existerat i olika former sedan 1980-talet. Från 2002 blev Ung i världsvida kyrkan ett ömsesidigt utbytesprogram där inte bara unga personer inom Svenska kyrkan besöker kyrkor i olika delar av världen utan där också unga människor från andra delar av världen besöker Svenska kyrkans församlingar. Målet för programmet är bland annat att förnya och fördjupa engagemanget för internationellt arbete och kyrkorelationer i Svenska kyrkan. Arbetet med dessa utbyten har haft förståeliga utmaningar under corona-pandemin, och ett arbete för att kunna återuppta verksamheten bereds inom kyrkokansliet.

Svenska kyrkans internationella verksamhet har under många år arbetat för att introducera och fördjupa det globala perspektivet i den lokala församlingen. Folkbildningsmaterialet *Världens kurs* introducerades 2009 med fokus på kyrkans uppdrag inom internationell diakoni och mission. Materialet omfattade en handfull häften med olika teman och ingångar med ett reflekterande perspektiv, där frågor som rör global rättvisa och uppdraget att vara kristen i världen också sattes i ett lokalt perspektiv.

För att möta nya målgrupper och användare är sedan några år kunskapsplattformen ACTUM den primära platsen för lärande vad gäller internationella frågor. Den är en sammanhållen plats och riktar sig framför allt till engagerade i församlingar men också till medarbetare. Den är en interaktiv digital plats, med möjlighet att skriva ut underlag för utbildning.

Det övergripande syftet är att folkbilda och tillgängliggöra det arbete som görs inom ramen för Svenska kyrkans internationella bistånds- och utvecklingsarbete.

Det finns en utvecklingspotential för denna kunskapsportal, inte minst vad gäller möjligheten att utgöra en länk mellan Svenska kyrkans diakoni, mission och internationella partner. I den världsvida kyrkan delar vi gemensamma utmaningar även i de lokala sammanhangen, och kunskapsportalen kan därför skapa utrymme för fler synergier mellan Svenska kyrkans diakoni och biståndsarbete men även den kyrkliga missionen. ACTUM innehåller berättelser från verksamheten i världen såväl som tips och idéer för arbete i Svenska kyrkans församlingar.

Ytterligare kunskapshöjande insatser är de återkommande Göra skillnad-helgerna som har ägt rum i Uppsala, senast 2022. Göra skillnad vänder sig till alla engagerade för internationella frågor inom Svenska kyrkan, både frivilliga och medarbetare. År 2024 kommer Göra skillnad att minnas, lära och inspirera kring det faktum att den internationella verksamheten firar 150 år.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:87.

Utskottet menar att motionen lyfter en central fråga och att det finns ett behov i församlingarna att lära sig mer om mission. Ett fördjupat arbete med missionsbegreppet på olika sätt är viktigt och Svenska kyrkan behöver jobba mer med frågan och vad det innebär att vara kristen.

Utskottet menar dock att motionens intention redan är uppfylld i de olika delar som beskrivs i bakgrundstexten. Eftersom tillsättning av ett råd för lärande är under beredning på kyrkokansliet anser utskottet att det inte finns skäl att föregripa det arbetet med ytterligare förslag.

Utskottet tolkar begreppet medarbetare som innefattande såväl ideella, anställda som förtroendevalda. Utbildning bör ske lokalt.

Utskottet vill bland annat betona det viktiga arbetet i utbytesprogrammet Ung i den världsvida kyrkan. Ung i den världsvida kyrkan för med sig missionserfarenheter till församlingar och stift. Det arbetet leder till vitalitet i församlingarna och bidrar till det lokala samtalet om mission.

Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motion 2023:87.

Uppsala den 5 oktober 2023

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Jakob Sundmark, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfven, Christian Bonde, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefina Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskilt yttrande

Utskottet avslog efter tvekan motion 2023:87. Under diskussionen användes olika definitioner av begreppet mission. Det fanns och finns stora oklarheter i vår begreppsvärld som till och med gör det svårt att tala om mission varför utskottets beslut kan sättas i fråga.

Mission i betydelsen att förkunna tro på Jesus Kristus pågår kyrkomötet förutan, men Svenska kyrkan behöver för sin egen skull klargöra både vad som menas med mission och vad det innebär att vara en kristen.

Håkan Sunnliden

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2023:13

Svenska kyrkans uppgift att främja fred och försoning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:101 i vilken föreslås att kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en arbetsgrupp med ledamöter från samtliga nomineringsgrupper med syfte att utforma riktlinjer och praxis för Svenska kyrkans freds- och försoningsarbete i ett försämrat säkerhetsläge. Utskottet tar med kraft avstånd från den verklighetsbeskrivning som finns i motionen och föreslår kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:101.

Motionens förslag

Motion 2023:101 av Axel W Karlsson och Lennart Matikainen, Svenska kyrkans uppgift att främja fred och försoning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en arbetsgrupp med ledamöter från samtliga nomineringsgrupper med syfte att utforma riktlinjer och praxis för Svenska kyrkans freds- och försoningsarbete i ett försämrat säkerhetsläge.

Bakgrund

Kyrkomötet och Nato

I motion 2016:6, rubricerad ”Orsaken till flyktingströmmarna”, föreslogs att kyrkostyrelsen skulle uttala till riksdag och regering att Sverige dels skulle avstå från oprovocerade anfallskrig, dels avstå från medlemskap i Nato ”eftersom det är en allians för krig”.

Motionen behandlades i betänkande KI 2016:7, där kyrkomötets ställningstaganden 2001–2009 vad gäller Svenska kyrkans arbete för fred, mänskliga rättigheter och demokrati redovisades fylligt. Utskottet hänvisade också till Act Svenska kyrkans då nyantagna positionspapper för rättvis fred, men ville inte utvidga pågående policy-dialog enligt motionens förslag och menade ”att frågan om medlemskap i Nato inte ligger inom Svenska kyrkans ansvars- och kompetensområde”. På utskottets förslag avslogs motionen.

I motion 2022:61 föreslogs att kyrkostyrelsen skulle uppmana Kyrkornas världsråd att tillsammans med aktuella medlemskyrkor återuppta dialog med icke-nukleära medlemmar av Nato och att Svenska kyrkan skulle ta aktiv del i dialogen.

Motionen behandlades i betänkande Eu 2022:8. Act Svenska kyrkans positions-papper för rättvis fred (2016) redovisades utförligt. Detta innebär åtagande att leva och verka för rättvis fred genom att främja rättvisa, ickevåld, konfliktförebyggande samt konfliktomvandling och försoning.

Utskottet konstaterade att såväl det fredsarbete som redan bedrevs av Svenska kyrkan som det som motionen efterfrågade var angeläget och föreslog bifall till motionen. Utskottet uttalade sig däremot inte om svenskt medlemskap i Nato. Kyrkomötet beslutade enligt utskottets förslag.

Svenska kyrkan och det försämrade säkerhetsläget

Svenska kyrkan arbetar på samtliga nivåer – nationellt, på stiftsnivå och på församlingsnivå/pastoratsnivå, med kris- och beredskapsförberedelser. Nationellt drivs arbetet i stor utsträckning i samverkan mellan Svenska kyrkan och Sveriges kristna råd, där ärkebiskopen är styrelseledamot. Det sker också i kontakt med Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet. Syftet är att värna människor och kulturarv och att bevara hoppet i svåra lägen.

Utvecklingen i Ryssland

I en epilog, nyskriven inför återutgivningen av *Rysslands historia*, skriver professor emeritus Kristian Gerner – en av Sveriges främsta rysslandskännare – om det totala återvändande till stalinistisk totalitarism som Ryssland gjort i och med den fullskaliga invasionen av Ukraina 2022. Rysslands utveckling mot demokrati efter Sovjetunionens upplösning hade efterhand ersatts av expansionism (kriget mot Georgien 2008 med ockupation av Sydossetien och Abchasien; krig mot Ukraina 2014 med ockupation av Krim och östra Donbass). 2021 hade Ryssland förklarat att Ukraina inte är en stat utan enbart ett ryskt gränsområde mot Polen samt förnekat såväl folkrättsligt erkända stater i Sovjetunionens tidigare område som Finland och Sverige rätt att göra sina egna säkerhetspolitiska val. Syftet var rysk hegemoni över hela den historiskt ryska världen.

De ortodoxa kyrkorna i Ryssland och Ukraina

Den ryska ortodoxa kyrkan har tydligt förändrat sig i takt med Sovjetimperiets fall och gått från förtryckt till det nuvarande Rysslands – ”det tredje Roms” – religiösa överbyggnad. I Bysans definierade kejsare och patriark tillsammans Guds rike på jorden. Patriark Kirill har uttalat att den starke presidenten är ett fullgott alternativ till en av kyrkan smord tsar och framträder nu i par med härskaren på samma sätt. Ryskortodoxa kyrkan bidrar i den ideologiska kampen mot minoriteter och utpekar dem som fiender till Rysslands anrika traditioner. Från Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland omvittnas att den tidigare fruktbara dialogen med rysk-ortodoxa kyrkan från 2012 ensidigt skulle ske på ryska-ortodoxa kyrkans villkor. Även inom kyrkan råder rättning i ledet: när en präst i en obligatorisk bön om seger bytte ”seger” mot ”fred” blev han omgående suspenderad.

Kyrkornas världsråd försöker upprätthålla kontakterna med Rysk-ortodoxa kyrkan, för att dialog ska vara möjlig samtidigt som det ger utrymme för att framföra kritik.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:101.

Utskottet förfäras av hur motionen återger den ryska regimen verklighetsbeskrivning, långt från det som framgår av ovanstående bakgrundsbeskrivning, och tar med kraft avstånd från den. Utskottet föreslår att kyrkomötet avslår motionen.

Uppsala den 5 oktober 2023

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Magnus Evertsson, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfven, Christian Bonde, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefine Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkolivsutskottets betänkanden

K1 2023:1–12

Kyrkolivsutskottets betänkande

- Kl 2023:1 Studiematerial för konfirmandföräldrar
- Kl 2023:2 Årlig kristen konferens
- Kl 2023:3 Kristna träffpunkter för unga
- Kl 2023:4 Fler sociala gemenskaper
- Kl 2023:5 Program för nytt kyrkoliv
- Kl 2023:6 Teologistipendium och pris för diakoniuppsats
- Kl 2023:7 Riktat stöd till utbildning i de samiska språken
- Kl 2023:8 Ändringar i Svenska kyrkans utbildningar
- Kl 2023:9 Kyrkomusik och kompetensförsörjning
- Kl 2023:10 Församlingspedagogernas yrkesroll
- Kl 2023:11 Förstärkt skydd av barn och unga
- Kl 2023:12 Miljö- och klimatkriserna

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2023:1

Studiematerial för konfirmandföräldrar

Sammanfattning

Betänkandet behandlar motion 2023:1. I motionen föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att ta fram ett studiematerial för konfirmandföräldrar. Utskottet anser att motionen är viktig men att det redan finns en mångfald av material att tillgå och att det inte är kyrkostyrelsen uppgift att ta fram studiematerial för församlingsverksamheten. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns ett särskilt yttrande och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:1.

Motionens förslag

Motion 2023:1 av Lars-Ivar Ericson, Studiematerial för konfirmandföräldrar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta ett studiematerial för konfirmandföräldrar.

Bakgrund

Riktlinjerna för konfirmandarbetet (Svenska kyrkan 2020) anger att församlingar ska upprätta en handlingsplan för konfirmandarbetet. Handlingsplanen ska utvärderas och uppdateras efter varje konfirmandperiod. Handlingsplanen ska vara kopplad till både bestämmelser och mål som anges i riktlinjerna. Riktlinjerna anger att vårdnadshavare ska nås av skriftlig information om konfirmandtidens praktik och innehåll. Vårdnadshavare ska också inbjudas till minst ett gemensamt möte, vilket ska framgå i handlingsplanen. Det är inget som hindrar församlingar att bjuda in vårdnadshavare till fler möten eller att erbjuda vårdnadshavarna olika sorters utbildningar.

En genomgång av studiematerial, som erbjuds av Svenska kyrkans nationella nivå (Resursbanken för lärande och undervisning), stift, Sveriges kristna råd (SKR) och Sensus, visar att det finns en hel del att tillgå för de församlingar som antingen vill utarbeta ett studiematerial eller använda ett färdigt koncept. Som exempel kan nämnas SKR:s klimatskrift *Värna den jord som Gud älskar* och *Diakonins månad* samt Svenska kyrkans samtalsupplägg för vuxna kring dop, nattvard och nåd. Inom ramen för programmet *Lärande och undervisning* har grundtexter om kristen tro samt livsfrågetexter arbetats fram. Dessa texter har en bred målgrupp och är tänkta att bland annat användas för samtal i församlingarna. Sensus har ett flertal studieupplägg för

biskopsbrevet samt en metodbok för dem som vill fördjupa sig i själva processen och upplägget kring en utbildning.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet har inte behandlat någon motion som specifikt handlat om studiematerial för vårdnadshavare till konfirmander. Däremot har kyrkomötet behandlat motioner som föreslagit användandet av specifika studiematerial.

Vid 2019 års kyrkomöte behandlades motion 2019:24, som föreslog att kyrkostyrelsen skulle se till att det togs fram ett material kring Svenska kyrkans bekännelse-skrifter. Motionen avslogs med motiveringen att det redan fanns studiematerial att tillgå (TU 2019:5).

2019 behandlade kyrkomötet också motion 2019:17 som föreslog ett utökat stöd till *Alpha Sverige* (Alphakurser). Kyrkomötet avslog motionen med motiveringen att den nationella nivån inte ger något kontinuerligt ekonomiskt stöd till specifika pedagogiska modeller eller koncept. I betänkandet (KI 2019:07) menade utskottet att den nationella nivån ska arbeta brett med pedagogiskt utvecklingsarbete i samverkan med de nationella stiftsnätverken och att det är upp till församlingarna att välja den pedagogiska modell som passar bäst.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:1.

Utskottet delar motionärens uppfattning om att konfirmandtiden ger goda möjligheter att skapa kontakt med såväl konfirmander som deras föräldrar/vårdnadshavare. Under konfirmandtiden är det mycket som händer i den unga människans liv, vilket också kan påverka anhöriga och närstående. Utskottet menar att församlingar bör ha en beredskap att också möta vårdnadshavarna, då de utformar sina handlingsplaner för konfirmandarbetet. I vilka former dessa möten ska ske är en viktig fråga för församlingen och utgångspunkten bör vara de behov som kommer till uttryck i den lokala kontexten. Utskottet menar att det är församlingarna som bäst kan bedöma hur de bjuder in konfirmandföräldrar/vårdnadshavare och till vad. Utskottet har uppfattningen att det är svårt att göra ett studiematerial som passar alla församlingar då konfirmationsundervisning genomförs på en mängd olika sätt, vilket ytterligare motiverar användande av en mångfald av material för vårdnadshavare. Utskottet anser att det inte är kyrkostyrelsens uppgift att ta fram ett studiematerial för församlingsverksamheten och konstaterar att material redan finns. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motionen.

Uppsala den 4 oktober 2023

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sören Olsson, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Sören Olsson, ordförande, Erik Vikström, Anna Lundberg, David Svensk, Agneta Iveyr, Lena Petersson, Linda Isberg, Johannes Imberg, Nina Wahlin, Magnus Hedin, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Iris Denstedt-Stigzelius och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Kenneth Norberg, Fredrik Schandorff, Kjell Kallenberg, Xerxes Åkerfeldt, Stig Eriksson, Ingegerd Flock Andersson, Jonas Larsson, Monica Johansson, Lisa Gerenmark, David Castor och Kristina Srbu Kjellgren.

Biskop Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskilt yttrande

Vi hade önskat att texten i övervägandet som handlade om att det behövs flera studiematerial för vårdnadshavare, särskilt när det gäller barn i behov av särskilt stöd, funnits med i kyrkolivsutskottets betänkande. Många vårdnadshavare exkluderar ofta sig själva och sina barn, i behov av särskilt stöd, i samband med deltagande i konfirmerationsundervisning, då man känner stor osäkerhet.

Margaretha Herthelius och Iris Denstedt-Stigzelius

Särskild mening

Jag ansluter mig till det särskilda yttrandet.

Monica Johansson

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2023:2

Årlig kristen konferens

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas med förenklad motionsbehandling motion 2023:3 om årlig kristen konferens. Utskottet finner att inget tillkommit som förändrar ställningstagandet från 2022 och föreslår därför att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:3.

Motionens förslag

Motion 2023:3 av Jonas Larsson och Mikael Sandén, Årlig kristen konferens

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att bjuda in stiftet till att samtidigt arrangera en årligen återkommande gemensam kristen konferens på flera platser i landet.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2023:3 om årlig kristen konferens i kyrkolivsutskottets betänkande 2022:3, med motion 2022:17 Årlig kristen konferens. Kyrkomötet avslög motionen.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2023:3 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:3.

Kyrkolivsutskottet finner att inget nytt har tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstagande från 2022. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Uppsala den 4 oktober 2023

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sören Olsson, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Sören Olsson, ordförande, Erik Vikström, Anna Lundberg, David Svensk, Agneta Ivenmyr, Lena Petersson, Linda Isberg, Johannes Imberg, Nina Wahlin, Magnus Hedin, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Iris Denstedt-Stigzelius och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Kenneth Norberg, Fredrik Schandorff, Kjell Kallenberg, Xerxes Åkerfeldt, Stig Eriksson, Ingegerd Flock Andersson, Jonas Larsson, Monica Johansson, Lisa Gerenmark, David Castor och Kristina Srbu Kjellgren.

Biskop Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot kyrkolivsutskottets beslut i betänkande 2023:2 till förmån för bifall av motionen (2023:3).

Mikael Sandén

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2023:3

Kristna träffpunkter för unga

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:6 som föreslår att kyrkomötet ska uppdra till kyrkomötet att inom samfundet starta kristna träffpunkter för barn och unga. Utskottet anser att det motionären föreslår redan finns i Svenska kyrkan. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:6.

Motionens förslag

Motion 2023:6 av Anna-Karin Åström, Kristna träffpunkter för unga

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att inom samfundet starta kristna träffpunkter för unga inom befintliga lokaler som erbjuder värme, gemenskap, aktiviteter och andakter och ungdomsgudstjänster.

Bakgrund

Motionens förslag motiveras av utvecklingen som gäller ökad gängkriminalitet, drogmissbruk och destruktiv livsstil bland unga människor. Svenska kyrkans nationella nivå och Svenska Kyrkans Unga har under 2022–2023 yttrat sig över följande statliga utredningar som gjorts av *Trygghetsberedningen*: Väger till ett tryggare samhälle (SOU 2022:67) och En uppväxt fri från våld (SOU 2022:70). I yttrandena pekar både Svenska kyrkan och Svenska Kyrkans Unga bland annat på möjligheterna för kyrkor och samfund att ta ökat ansvar i kampen mot våld och gängkriminalitet.

Svenska kyrkan har genom Sveriges kristna råd varit delaktiga i ett webinarium om gängvåldet (februari 2023). Under webinariet diskuterades kyrkornas roll i arbetet mot gängvåld och kriminalitet. Den gemensamma uppfattningen var att kyrkornas roll i första hand är att förmedla hopp, samverka med andra goda krafter i civilsamhället och öka kunskapen kring skyddsfaktorer.

Nätverket *Framtiden bor hos oss* bildades år 2000 och utgörs av 35 församlingar och pastorat i Svenska kyrkan. Gemensamt för dessa församlingar och pastorat är att de finns i mångkulturella kommuner/stadsdelar. Nätverket arbetar med verksamheter som handlar om religionsmöten, trygghetsskapande åtgärder, samverkan och möten med människor som på olika sätt har erfarenheter av våld.

Tidigare behandling i kyrkomötet

2014 avslog kyrkomötet tre motioner som på olika sätt handlade Svenska kyrkans diakonala arbete (KI 2014:8). Bland de avslagna motionerna fanns motionen 2014:71 som föreslog att kyrkostyrelsen skulle verka för ett utökat socialt arbete i relation till bland annat unga människor. Kyrkomötet avslog motionen med motiveringen att det är församlingarna som ansvarar för den diakonala verksamheten och den alltid måste anpassas till de rådande förhållandena och lokala utmaningarna.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:6.

Utskottet menar att det som motionen efterfrågar redan bedrivs i Svenska kyrkan. Utskottet vill också lyfta fram de kommentarer som De Ungas Kyrkomöte avgett med anledningen av motionen. De Ungas Kyrkomöte ställer sig positiva till motionens intention men vill lyfta all den goda barn- och ungdomsverksamhet som redan pågår i Svenska kyrkan. En verksamhet, som de menar, har en plattform där värme, gemenskap, aktiviteter och fördjupad tro finns. Därför föreslår utskottet att motionen avslås.

Uppsala den 4 oktober 2023

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sören Olsson, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Sören Olsson, ordförande, Erik Vikström, Anna Lundberg, David Svensk, Agneta Ivenmyr, Lena Petersson, Linda Isberg, Johannes Imberg, Nina Wahlin, Magnus Hedin, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Iris Denstedt-Stigzelius och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Kenneth Norberg, Fredrik Schandorff, Kjell Kallenberg, Xerxes Åkerfeldt, Stig Eriksson, Ingegerd Flock Andersson, Jonas Larsson, Monica Johansson, Lisa Gerenmark, David Castor och Kristina Srbu Kjellgren.

Biskop Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot beslutet till förmån för bifall av motionen.

Mikael Sandén

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2023:4

Fler sociala gemenskaper

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas med förenklad motionsbehandling motion 2023:7 om fler sociala gemenskaper. Utskottet finner att inget tillkommit som förändrar ställningstagandet från 2022 och föreslår därför att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:7.

Motionens förslag

Motion 2023:7 av Jonas Larsson m.fl., Fler sociala gemenskaper

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att satsa på en inriktning med fler sociala gemenskaper inom samfundet.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2023:7 om fler sociala gemenskaper i kyrkolivsutskottets betänkande 2022:1, med motion 2022:9 Familjeträffar och intressebaserade forum. Kyrkomötet avlog motionen.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2023:7 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:7.

Kyrkolivsutskottet finner att inget nytt har tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstagande från 2022. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Uppsala den 4 oktober 2023

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sören Olsson, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Sören Olsson, ordförande, Erik Vikström, Anna Lundberg, David Svensk, Agneta Ivenmyr, Lena Petersson, Linda Isberg, Johannes Imberg, Nina Wahlin, Magnus Hedin, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Iris Denstedt-Stigzelius och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Kenneth Norberg, Fredrik Schandorff, Kjell Kallenberg, Xerxes Åkerfeldt, Stig Eriksson, Ingegerd Flock Andersson, Jonas Larsson, Monica Johansson, Lisa Gerenmark, David Castor och Kristina Srbu Kjellgren.

Biskop Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot beslutet till förmån för bifall av motionen.

Mikael Sandén

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2023:5

Program för nytt kyrkoliv

Sammanfattning

Betänkandet behandlar motion 2023:9 som föreslår att kyrkostyrelsen får i uppdrag att inrätta ett rikstäckande program för att vitalisera och skapa ett nytt kyrkoliv. Utskottet menar att motionen är angelägen men att ett inrättande av nationellt program inte är rätt väg att gå. Utskottet anser inte att kyrkostyrelsens ska inrätta ett sådant program. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:9.

Motionens förslag

Motion 2023:9 av Mikael Sandén och Jonas Larsson, Program för nytt kyrkoliv

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inrätta ett rikstäckande program för att vitalisera och skapa ett nytt kyrkoliv.

Bakgrund

Svenska kyrkans medlemstal har minskat sedan år 2000 med drygt en fjärdedel, vilket medfört en generell minskning av deltagande i gudstjänstliv, församlingsverksamheter och antalet kyrkliga handlingar. Svenska kyrkans nationella nivå, stift och församlingar är medvetna om denna förändring och har på olika sätt arbetat för att öka kunskapen och kännedomen om Svenska kyrkans liv, lära och tradition. Inom Svenska kyrkan har ett flertal satsningar gjorts för att stärka kyrkolivet, bland annat Dela tro – dela liv och programmet för lärande och undervisning som några exempel.

Förändringarna ser olika ut i de lokala och regionala kontexterna, vilket också återspeglas i den mångfald av strategier som stift och församlingar använder sig av för att fullgöra den grundläggande uppgiften.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Under 2022 års kyrkomöte behandlades två motioner (2022:37 och 2022:51) som handlade om utveckling av församlinglivet. Motionerna behandlades i kyrkolivsutskottets betänkande 2022:6. Kyrkomötet beslutade att bifalla motion 2022:37 punkt 1, som föreslog att församlingsbyggande skulle bli en väsentlig del av utbildningen på Svenska kyrkans utbildningsinstitut. Utskottet ansåg att motionen var angelägen i en

tid av förändring, när församlingar behöver söka nya former och strategier i relation till församlingens grundläggande uppgift. I betänkandet nämns ett antal strategier och program som används och har använts av församlingar som vill förnya hur de arbetar med den grundläggande uppgiften. I sammanhanget nämndes *Fresh Expressions* och *Messy Church*, som exempel på strategier som spridits i Sverige av bland annat nätverket *Nya sätt att vara kyrka*.

Sedan 2009 har ett flertal motioner om strategier gällande kommunikation, evangelisation, mission och medlemsutveckling behandlats av kyrkomötet (KI 2010:11, KI 2012:10, KI 2017:02 och KI 2018:5). I betänkandena från 2017 och 2018 har utskottet bland annat hänvisat till de då pågående satsningarna i programmet Lärande och undervisning, men också menat att strategier för ökat deltagande i gudstjänstliv, församlingsverksamhet och kyrkliga handlingar i första hand är en fråga för församlingar.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:9.

Utskottet vill framhålla att motionen är angelägen. Att vitalisera och utveckla kyrkolivet är en viktig uppgift för varje församling. Utskottet gör dock bedömningen att ett rikstäckande program inte är rätt väg att gå. Utveckling av församlingens liv behöver stå stadigt på pastorala strategier som tar hänsyn till de lokala förutsättningarna, de människor som lever där, Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Utskottet har uppfattningen att det sällan finns en lösning som passar för alla sammanhang och det är betydelsefullt att församlingar utvecklar tillvägagångssätt som fungerar i den kontext de verkar i. Att stödja ett sådant främjandearbete i församlingarna är främst stiftens uppgift. Utskottet anser inte att kyrkostyrelsen ska inrätta ett rikstäckande program, som motionen efterfrågar. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Uppsala den 4 oktober 2023

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sören Olsson, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Sören Olsson, ordförande, Erik Vikström, Anna Lundberg, David Svensk, Agneta Ivemyr, Lena Petersson, Linda Isberg, Johannes Imberg, Nina Wahlin, Magnus Hedin, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, David Castor och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lena Sjöberg, Kenneth Norberg, Kjell Kallenberg, Xerxes Åkerfeldt, Stig Eriksson, Ingegerd Flock Andersson, Monica Johansson och Lisa Gerenmark.

Biskop Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot kyrkolivsutskottets beslut i betänkande KI 2023:5 till förmån för bifall av motionen (2023:9).

Mikael Sandén

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2023:6

Teologistipendium och pris för diakoniuppsats

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2023:17 som handlar om att inrätta ett stipendium för fördjupning i teologi, samt motion 2023:20 om att utreda inrättandet av pris för examensarbeten inom området diakoni. Utskottet noterar att teologiområdet redan är väl försett med möjligheter till stipendier och annat stöd, samtidigt som ett sådant stipendium skulle bli kostsamt för kyrkostyrelsen. Utskottet anser att diakoniområdet är angeläget och värt att uppmärksammas, men anser inte att ett pris för diakoniuppsats är rätt väg att gå. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionerna 2023:17 och 2023:20.

Till betänkandet finns två reservationer och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2023:17,
2. avslå motion 2023:20.

Motionernas förslag

Motion 2023:17 av Fredrik Stiernstedt och Sofija Lazic Pedersen, Teologistipendium

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inrätta ett stipendium för teologisk fördjupning.

Motion 2023:20 av Anders Lundberg m.fl., Pris för bästa examensarbete i diakonirelevant ämne

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda inrättandet av ett uppsatspris för bästa examensarbete i diakonirelevant ämne.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

2014 avslög kyrkomötet motion 2014:28 av Dag Sandahl om att upprätta ett "Söderblomsstipendium". Utskottets motivering för avslag var dels att det dels redan fanns ett stipendium i Söderbloms namn som förvaltades av Sveriges kristna råd, dels att det redan fanns andra vägar till finansiering av studier och fortbildning för medarbetare i Svenska kyrkan (KI 2014:10).

Vid kyrkomötet 2015 bifölls motion 2015:40 av Torvald Johansson m.fl. om att instifta ett liturgistipendium. Gudstjänstutskottets motivering till bifall var att utveckling av liturgi är ett angeläget område, särskilt med tanke på kyrkohandboksprojektet. Kyrkostyrelsen beslutade sedan 2018 att med anledning av kyrkomötesuppdraget inrätta ett liturgipris som belönar pågående gudstjänstutveckling med nyskapande dramaturgi, musik, text eller förkunnelse. Se mer om liturgipriset nedan.

Vid kyrkomötet 2021 bifölls motion 2021:64 av Sven Milltoft, om att instifta Svenska kyrkans lärande- och undervisningspris. Utskottets motivering till bifall var att undervisningsfrågor ofta tenderar att hamna i skymundan samt att ett pris för lärande och undervisning skulle kunna stimulera kreativitet och uppmuntra till nytänkande.

Pris och stipendier som administreras av kyrkostyrelsen

Kyrkostyrelsen delar årligen ut ett antal stipendier och pris. Pris ges för pågående eller redan genomfört arbete för att uppmärksamma ett viktigt och väl genomfört arbete inom ett visst område och för att stimulera till framtida insatser. Stipendium ges till någon som planerar ett arbete och lämnar in en projektplan med ansökan om stöd för genomförandet.

Svenska kyrkans kulturstipendier

Svenska kyrkans kulturstipendier har delats ut årligen sedan 1990-talet. De vänder sig till konstnärligt verksam inom alla konstformer. Stipendierna är ett sätt att uppmuntra kulturutövare till arbeten om livsfrågor, kristen trostolkning eller centrala religiösa motiv. Stipendierna fördelas på de fem kulturområdena musik, litteratur, film, scenkonst och bildkonst och stipendiesumman är 100 000 kronor per område, sammanlagt 500 000 kronor.

Samiska rådets kulturpris

Samiska rådet i Svenska kyrkan delar sedan 1997 årligen ut ett kulturpris till någon eller några som gjort insatser som främjar samiska intressen i kyrka och samhälle och som synliggjort samisk kultur och identitet. Priset kan, efter nominering, delas ut till personer, grupper, organisationer eller föreningar. Prissumman är på 50 000 kronor och kan delas på flera pristagare.

Liturgipriset

Svenska kyrkans liturgipris delades ut första gången 2019 efter beslut i kyrkomötet 2015. Priset ska uppmuntra, stödja och stimulera gudstjänstens många dimensioner i olika fromhetstraditioner, bland olika åldrar, i internationell gemenskap och mångfald i Svenska kyrkan. Priset ska belöna pågående arbete med text och predikan, med nyskapande musik och dramaturgi. Det ska också uppmuntra arbete som på olika sätt bidrar till att skapa delaktighet i gudstjänsten. Intentionen med priset är att synliggöra och ta tillvara det kreativa liturgiska utvecklingsarbete som pågår i Svenska kyrkan.

Priset delas ut vartannat år (varvat med Svenska kyrkans lärande- och undervisningspris). Prissumman är 50 000 kronor och kan delas på 1–3 pristagare.

Svenska kyrkans lärande- och undervisningspris

Svenska kyrkans lärande- och undervisningspris instiftades av kyrkomötet för att uppmuntra utvecklingen av arbetet med lärande och undervisning inom Svenska kyrkan. Stiftelsen nominerar eftersom de arbetar med tillsyn och främjande och därmed

har god insyn i vilka aktuella processer som är värda att uppmärksamma. Det går att nominera en person, grupp eller församling inom Svenska kyrkan.

Priset delas ut vartannat år (varvat med liturgipriset) till 1–2 pristagare och prissumman är totalt 50 000 kronor.

Fortbildning, stipendier och pris i teologi och diakonivetenskap

En person som är anställd i Svenska kyrkan som vill fördjupa sig i teologi kan göra det inom ramen för sin anställning om arbetsgivare och arbetstagare kommer överens om att detta ska ingå som kompetensutveckling. Det finns flera exempel på arbetsgivare inom Svenska kyrkan som uppmuntrar till studier och på olika sätt bidrar till att göra det möjligt för anställda att hämta in ny kunskap. Villkoren mellan arbetsgivare och arbetstagare varierar dock.

Fortbildning av församlingens personal är ett ansvar som ligger på stifts- och församlingsnivå. Dessa erbjuder fortbildning i teologi i varierande grad. En anställd kan också välja att fördjupa sina teologiska färdigheter utanför ramen för sin anställning om arbetsgivare beviljar tjänstledighet. För detta finns både studiemedel och stipendier att söka. Det finns många stipendier för studier i teologi som är knutna till högskolor och universitet, några av dessa listas här men det bör noteras att här finns ingen ambition att skapa en komplett förteckning:

- ◆ **Stiftelsen Nathan Söderbloms minnesfond.** Anslag och stipendier för forskning och studier med relevans för den ekumeniska rörelsen, med betoning på fredsarbete. Huvudman för fonden är Sveriges kristna råd. Stipendierna kan sökas för att täcka kostnader för materialinsamling, studieresor, publiceringskostnader samt deltagande i internationella kurser, konferenser och seminarier.
- ◆ **Teologifonden.** Stipendium på totalt ca 50 000 kronor (under 2023) för att stödja forskning, undervisning och utbildning inom det teologiska området.
- ◆ **Stiftelsen Berndt Gustafssons minnesfond för kyrko- och religionssociologi.** Stipendium för anordnande av symposier, deltagande i konferens, initiering av forskningsprojekt och publikation inom kyrko- och religionssociologi. Förväntad total utdelning 2023 är 100 000 kronor.
- ◆ **Olaus Petri stiftelse.** Stipendier till doktorander och forskare. Kan sökas för omkostnader för inbjudna föreläsare, forskningsresor och tryckningsbidrag till publikationer. Stiftelsen delar ut medel för ca 300 000 kronor per år.
- ◆ **Stiftelsen Einar och Elisabet Råbergers Forskningsfond.** Främjar doktorandstudier i kyrkovetenskap/kyrkohistoria och fortbildningsseminarier för teologer/präster inom ramen för samma ämnesområden. Fonden börjar sin verksamhet under hösten 2023.
- ◆ **Svensk Teologisk Kvartalskrifts pris för bästa vetenskapliga artikel.** Priset uppgår till 50 000 kronor och tilldelas den nydisputerade forskare som på bästa sätt författar en artikel som redogör för och självständigt utvecklar sitt avhandlingsämne eller annat relevant ämne inom religionsvetenskap och teologi.
- ◆ **Svenska kyrkohistoriska föreningens uppsatspris.** Årligt pris på 5 000 kronor för masteruppsats om kyrkohistoriskt relevant ämne.
- ◆ **Anders Bäckströms pris.** Anders Bäckströms stiftelse ligger under Uppsala universitet och delar ut två typer av medel: a) ett eller flera pris vartannat år på cirka 13 000 kronor (motsvarande en fjärdedels prisbasbelopp) för bästa internationella masteruppsats inom forskningsområdet diakoni och/eller religion och välfärd, och b) utlysning vartannat år av tillgängliga medel för forskning inom diakoni och/eller religion och välfärd eller inom motsvarande internationella forskningsområden.

Mottagarna för båda dessa är en internationell bas och inte endast svenska studenter/forskare.

Forskning och teologisk fördjupning på den nationella nivån

I en del församlingar och stift kan det bedrivas teologisk fördjupning eller forskning, beroende på kompetens och prioriteringar. På den nationella nivån finns en enhet för forskning och analys där samhällsvetenskaplig, humanistisk och teologisk forskning kombineras i en mångvetenskaplig miljö. Här samarbetar forskare med andra aktörer inom akademi, samhälle och kyrka. Svenska kyrkans nationella nivå är inte en forskningsfinansierare men samverkar med andra aktörer i ansökningar om externa forskningsmedel.

Forskningsresultat från den nationella nivån publiceras i form av böcker, rapporter och tidskriftsartiklar. Forskarna föreläser i olika sammanhang och deltar i och inbjuder till forskningskonferenser både nationellt och internationellt. Den nationella nivån anordnar webinarier för att uppmärksamma nya publikationer och ansvarar för podden *Teologi i tiden*, där forskare resonerar om aktuella samhällsteologiska frågor.

Utskottets överväganden

Motion 2023:17 Teologistipendium

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:17.

Utskottet anser att det är angeläget med forskning i teologi men ser att området redan är väl försett med möjligheter till stipendier. Stöd finns för dem som vill bedriva teologisk fördjupning lokalt, på stiftsnivå och i stiftelser inom och utanför akademien. Utskottet anser även att om ett sådant fördjupningsarbete ska ha en större positiv effekt måste det bedrivas under sådan tid att det skulle bli kostsamt. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motion 2023:17.

Motion 2023:20 Pris för bästa examensarbete i diakonirelevant ämne

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:20.

Utskottets uppfattning är att det finns för få akademiska arbeten inom det diakonala området och ser diakonal utbildning och fortbildning som angelägna områden för Svenska kyrkan. Utskottet anser att diakoners arbete, fortbildning och ställning behöver få mer uppmärksamhet. Utskottet bejakar intention i motionen och anser samtidigt att det föreslagna priset inte är det bästa sättet att åstadkomma det motionärerna önskar. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motion 2023:20 och ser fram emot andra initiativ på området.

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sören Olsson, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Sören Olsson, ordförande, Erik Vikström, Anna Lundberg, David Svensk, Agneta Ivemyr, Lena Petersson, Linda Isberg, Johannes Imberg, Nina Wahlin, Magnus Hedin, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Iris Denstedt-Stigzelius och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Kenneth Norberg, Fredrik Schandorff, Kjell Kallenberg, Xerxes Åkerfeldt, Stig Eriksson, Ingegerd Flock Andersson, Jonas Larsson, Monica Johansson, Lisa Gerenmark, David Castor och Kristina Srbu Kjellgren.

Biskop Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Vi reserverar oss mot kyrkolivsutskottets beslut angående motion 2023:17 Teologistipendium till förmån för bifall på motion 2023:17.

Erik Vikström, Anna Lundberg, David Svensk, Agneta Ivemyr, Vicktoria Bagi

Reservation 2

Vi reserverar oss till förmån för motion 2023:20.

Vicktoria Bagi, Nina Wahlin och Sören Olsson

Särskild mening

Vi anmäler särskild mening i enlighet med Vicktoria Bagi, Nina Wahlin och Sören Olssons reservation.

Xerxes Åkerfeldt, Stig Eriksson och Monica Johansson

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2023:7

Riktat stöd till utbildning i de samiska språken

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2023:21 med förslag på en utredning om att avsätta nationella medel till diakoner och präster för utbildning i samiska språk. Utskottet anser att det motionärerna efterfrågar är viktigt och ser att det redan finns möjligheter för stift och församlingar att söka nationella medel för språkstudier i samiska. Utskottet föreslår därför att motionen anses besvarad.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att motion 2023:21 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Motionens förslag

Motion 2023:21 av Anders Lundberg m.fl., Riktat stöd till utbildning i de samiska språken

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda ett avsättande av nationella medel till språklig utbildning av diakoner och präster i de samiska språken.

Bakgrund

Svenska kyrkans försoningsprocess med det samiska folket, som pågått sedan 1990-talet, tog förnyad fart 2011 efter konferensen Sáagastallamat i Kiruna. Den fleråriga granskning och kartläggning av kyrkans historiska agerande mot samerna som påbörjades efter konferensen har redovisats i Svenska kyrkans vitbok och i nomadskoleboken som gavs ut 2016. Ett erkännande av kyrkans skuld och en vilja till ansvarstagande ledde till att Svenska kyrkan i november 2021, efter beslut av kyrkostyrelsen i juni samma år, framförde en officiell ursäkt till det samiska folket. Ursäkten framfördes ytterligare en gång vid konferensen Sáagastallamat 2 i Luleå i oktober 2022. I samband med ursäkten uttalades åtta åtaganden som utgångspunkt för arbetet i försoningsprocessen med det samiska folket, de kommande tio åren. Bland åtagandena finns målen att förkunna evangelium på samiska samt att bidra till att stärka de samiska språken i Svenska kyrkans verksamhet.

Under sommaren 2022 fastställde generalsekreteraren en handlingsplan för att verkställa åtagandena. I handlingsplanen bryts de övergripande målen ner till delmål och fokusområden. Ett av fokusområdena under 2022–2026 är att främja samiskt kyrkoliv, bland annat för att underlätta samiskt gudstjänstliv. Handlingsplanen, annan information och andra publikationer finns på Svenska kyrkans webb:

www.svenskakyrkan.se/samiska/forsoningsprocessen

För att möjliggöra insatser enligt handlingsplanen avsätter kyrkostyrelsen 40 miljoner kronor i strategiska utvecklingsmedel under perioden 2022–2031. En del av dessa medel finns för stift, församlingar och samiska organisationer att söka enligt kriterier fastställda av kyrkostyrelsen. Enligt kriterierna lämnas bidrag i första hand till insatser som går utöver stiftens, pastoratens och församlingarnas ordinarie ansvar. Medel kan sökas till långsiktiga insatser som till exempel ökar användningen av samiska språk i församlingens verksamhet eller underlättar för församlingar att skicka medarbetare på fortbildning i samiskt språk.

Det finns två utdelningstillfällen per år. Upp till 600 000 kronor finns att söka under 2023 och därefter 400 000 kronor per år till och med 2031. När det gäller stöd till språkstudier, beviljades Jokkmokks församling medel till studier i samiska för församlingens pedagoger vid det första utdelningstillfället i april 2023.

Utbildning i samiska språk finns också att söka på olika nivåer genom språkkurser vid till exempel universitet, folkhögskola, studieförbund och Samernas Utbildningscentrum i Jokkmokk. Sametinget har korttidsstudiebidrag för korta kurser i samiska för samer.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2023:21 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

I likhet med motionärerna anser utskottet att språket har en central betydelse för gudstjänst och identitet. Därför är det viktigt att det finns möjlighet för församlingar att utbilda medarbetare i samiska språk. Som framgår av bakgrundsbeskrivningen är det redan möjligt för stift och församlingar att söka nationella medel för språkstudier, som en del av de medel som den nationella nivån har avsatt för att stärka det samiska kyrkolivet. Utskottet anser därför att det motionärerna efterfrågar redan är tillgodosett och föreslår att motionen ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Uppsala den 4 oktober 2023

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sören Olsson, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Sören Olsson, ordförande, Erik Vikström, Anna Lundberg, David Svensk, Agneta Ivenmyr, Lena Petersson, Linda Isberg, Johannes Imberg, Nina Wahlin, Magnus Hedin, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Iris Denstedt-Stigzelius och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Kenneth Norberg, Fredrik Schandorff, Kjell Kallenberg, Xerxes Åkerfeldt, Stig Eriksson, Ingegerd Flock Andersson, Jonas Larsson, Monica Johansson, Lisa Gerenmark, David Castor och Kristina Srbu Kjellgren.

Biskop Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

KI 2023:7

Särskild mening med hänvisning till att motionens att-sats riktas mot präster och diakoner. De medel som finns för närvarande är inte så tydligt riktade mot dessa grupper. Jag avser att i plenum rösta för bifall till motionen.

Monica Johansson

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2023:8

Ändringar i Svenska kyrkans utbildningar

Sammanfattning

I betänkandet behandlas två motioner, 2023:26 om utbildning i Svenska kyrkans internationella arbete för anställda i Svenska kyrkan samt 2023:53 om att se hur klimat- och miljöansvar kan inkluderas i diakoniutbildningens lärandemål – två frågor som utskottet anser vara viktiga för Svenska kyrkan.

Utskottet menar att beslutsförslaget i motion 2023:26 kan tolkas på olika sätt. En tolkning av att-satsen är att det gäller alla anställda medan utskottet har uppfattat att motionärernas intention syftar på utbildningar på utbildningsinstitutet, vars undervisning ger en grundläggande kunskap om Svenska kyrkans internationella arbete. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2023:26. Utskottet erfar vidare att klimat- och miljöfrågorna finns med i många moment i utbildningsinstitutets utbildningar och anser att området klimat- och miljödiakoni måste anses inkluderat i diakoniutbildningsplanens färdighetsmål ”tolka liv och sammanhang i relation till kristen tro och teologi”. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att motion 2023:53 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2023:26,
2. motion 2023:53 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Motionernas förslag

Motion 2023:26 av Britt Björneke m.fl., Utbildning om Svenska kyrkan internationella arbete

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inkludera kunskap om Svenska kyrkans internationella arbete i samtliga utbildningar för Svenska kyrkans anställda.

Motion 2023:53 av Anders Lundberg m.fl., Klimat- och miljödiakoni

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i lärandemålen i diakonutbildningens utbildningsplan särskilt markera vikten av ett hållbarhetsperspektiv med fokus på klimat- och miljöansvar.

Bakgrund

Utbildningsplaner, kursplaner och undervisning för de kyrkliga grundutbildningarna

I 10 kap. 3 §, punkt 5 kyrkoordningen står att kyrkostyrelsen ska ”ange villkoren för tillträde till de kyrkliga grundutbildningarna och bestämma utbildningsplanerna för dessa samt se till att de kyrkliga grundutbildningarna erbjuds i tillräcklig omfattning”. I enlighet med detta har kyrkostyrelsen fattat beslut om utbildningsplaner för Svenska kyrkans pastoralteologiska utbildning för, församlingspedagog (reviderad 2020), diakon, kyrkomusiker och präst (reviderade 2017).

Utbildningsplanerna är relativt allmänt hållna och specificeras därför genom kursplaner som fastställs av rektorn för Svenska kyrkans utbildningsinstitut. Inom varje yrkesprofilområde finns separata kursplaner för följande kunskapsområden: diakoni, församlingspedagogik, gudstjänst, själavård, teologi och samhälle samt ledarskap. För kyrkomusiker och präster finns dessutom kunskapsområdet konst och musik. Kursplanen verkställs genom lärarplanerade lektioner som är en konkretisering och tillämpning av utbildnings- och kursplanerna.

Internationell diakoni och mission

Svenska kyrkans internationella bistånds- och utvecklingsverksamhet går under benämningen ”Act Svenska kyrkan”. För att tydliggöra kopplingen till den grundläggande uppgiften beskrivs den gärna som internationell diakoni och mission. Tillsammans med andra kyrkor, organisationer och frivilliga arbetar Act Svenska kyrkan långsiktigt mot fattigdom, förtryck och orättvisor och agerar snabbt vid katastrofer. I många församlingar finns internationella grupper som är motorer i församlingens internationella arbete genom sitt uppdrag att bevaka internationella frågor, engagera, inspirera, informera, påverka och ansvara för insamlingsarbete.

I utbildningsplanerna för de fyra kyrkliga grundutbildningarna nämns inte kunskap om specifika organisationer och inte heller Act Svenska kyrkan. Planerna är allmänt hållna och nämner till exempel hela församlingens gemensamma uppdrag att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt att utöva diakoni och mission. Det nämns också att uppgifterna för de olika yrkesgrupperna ska ha internationella/globala perspektiv.

Inte heller i kursplanerna nämns specifikt Act Svenska kyrkan, kunskap om Svenska kyrkans internationella arbete eller internationell diakoni. Skrivningarna i kursplanerna är allmänt hållna, till exempel står i kursplanen för prästprogrammet – kunskapsområde diakoni – att den studerande efter avslutad utbildning ska ”ha grundläggande kunskap om och förståelse för diakonala verksamheter i Svenska kyrkan”.

I samtal med lärare som undervisar på utbildningsinstitutet framkommer att det finns utbildningspass om internationell diakoni och mission kopplat till Act Svenska kyrkans arbete där företrädare från den verksamheten besöker utbildningsinstitutet under en dag eller en halvdag. Omfattningen och upplägget av detta inslag kan variera. Internationella perspektiv finns också med i kurserna på flera sätt, bland annat genom ekumenik och religionsmöten. Studenterna har möjlighet till studiebesök både i Sverige och utomlands där dessa frågor är i fokus. Exempelvis genomför utbildningsinstitutet regelbundet studieresor till Kyrkornas världsråd, Lutherska världsförbundet och ACT Alliance i Genève.

Utbildningsplanen för den pastoralteologiska utbildningen för diakoner har mål som avser färdighet och förmåga. Enligt dessa mål ska de kunna göra följande:

- ◆ analysera och utveckla kyrkans uppdrag ur diakonala och teologiska perspektiv
- ◆ analysera samhället ur sociala och globala perspektiv
- ◆ reflektera över människors livsvillkor och rättigheter
- ◆ motivera och organisera diakonala insatser i församlingen
- ◆ utöva själavård
- ◆ synliggöra den diakonala dimensionen i gudstjänsten
- ◆ tolka liv och sammanhang i relation till kristen tro och teologi
- ◆ undervisa i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, framförallt ur ett diakonalt perspektiv
- ◆ samarbeta med förtroendevalda och ideellt engagerade i Svenska kyrkan
- ◆ utöva ledarskap i Svenska kyrkan
- ◆ etablera kontakter och samverka med andra aktörer i samhället.

Fokus på klimatfrågor

I kyrkostyrelsens skrivelse Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2026 (KsSkr 2023:1) lyder *målbild 2*: ”År 2030 finns ett stärkt engagemang i Svenska kyrkan för ett hållbart samhälle i Sverige och i världen”. Ett av exemplen på hur målet ska nås är ”en klimatneutral kyrka”. Svenska kyrkans färdplan för klimatet, som initierades av kyrkomötet, antogs av kyrkostyrelsen 2019. Färdplanen har skapat en gemensam klimatstrategi för hela Svenska kyrkan och svarar mot biskoparnas uppmaningar i *Ett biskopsbrev om klimatet*. I skrivelsen uppmärksammar kyrkostyrelsen att klimatfrågan är närvarande i de flesta av kyrkans verksamheter, inklusive den grundläggande uppgiften.

I *Ett biskopsbrev om klimatet* står bland annat så här om vad Svenska kyrkan kan göra i den klimatkris vi befinner oss i:

Det behövs motkrafter mot budskapet om att vårt värde som människor är beroende av vad vi presterar och vad vi konsumerar. Kyrkor och andra religiösa samfund står för värderingar och sammanhang som ger människor identitet och mening, utan att detta är kopplat till prestation och konsumtion. Kyrkor är platser där vi kan vidga våra individuella – och ofta konsumtionskopplade – drömmar och framtidsvisioner till gemensamma framtidsbilder. Även litteratur, konst, film och andra kulturyttringar bidrar till en existentiell bearbetning av allt som klimatkrisen väcker. Kyrkan gör rätt i att lyssna till dessa, lära av dem, bidra till dem och aktivt ta del i det offentliga samtalet. (s. 92)

Utskottets överväganden

Motion 2023:26 Utbildning om Svenska kyrkan internationella arbete

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:26.

Utskottet anser att den internationella diakonin och missionen är viktiga verksamheter och delar motionärernas uppfattning att Svenska kyrkans anställda bör ha åtminstone en grundläggande kunskap om den. Utskottet vill markera att det är viktigt att hålla den kunskapen levande och aktuell.

Motionens beslutsförslag kan tolkas på olika sätt. En tolkning av att-satsen är att det gäller alla anställda medan utskottet har uppfattat att motionärernas intention syftar på utbildningar på Svenska kyrkans utbildningsinstitut – de utbildningar som kyrkostyrelsen beslutar om. Utskottet anser att utbildningsinstitutets undervisning på området är tillräcklig för att ge en grundläggande kunskap. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Motion 2023:53 Klimat- och miljödiakoni

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2023:53 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att klimat- och miljöfrågor är viktiga frågor för Svenska kyrkan. Under beredningen av frågan har utskottet gästats av rektorn för Svenska kyrkans utbildningsinstitut som har klargjort att frågorna finns med i många moment i utbildningen, bland annat när studenterna arbetar med det internationella ekumeniska materialet Skapelsetid och under en temavecka med hållbarhetsperspektiv. Utskottet anser också att området klimat- och miljödiakoni måste anses inkluderat i utbildningsplanens mål ”tolka liv och sammanhang i relation till kristen tro och teologi”. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att anse motionen besvarad med vad utskottet anfört.

Uppsala den 6 oktober 2023

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sören Olsson, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Sören Olsson, ordförande, Erik Vikström, Anna Lundberg, David Svensk, Agneta Ivemyr, Lena Petersson, Linda Isberg, Johannes Imberg, Xerxes Åkerfeldt, Magnus Hedin, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Iris Denstedt-Stigzelius och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Kenneth Norberg, Fredrik Schandorff, Kjell Kallenberg, Stig Eriksson, Ingegerd Flock Andersson, Monica Johansson, Lisa Gerenmark, David Castor och Kristina Srbu Kjellgren.

Biskop Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för motion 2023:26 och 2023:53.

Vicktoria Bagi

Särskild mening

Jag anmäler en särskild mening till förmån för motion 2023:26 och 2023:53.

Monica Johansson

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2023:9

Kyrkomusik och kompetensförsörjning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas fyra motioner som lyfter frågan om kompetensförsörjning. Utskottet noterar att det finns stora utmaningar när det gäller rekryteringen till de kyrkliga profilerna och det gäller särskilt för kyrkomusiker. Motionerna har olika ingångar i denna problematik.

I motion 2023:33 föreslås en utredning av kompetensförsörjningen i Svenska kyrkans samtliga stift. Utskottet anser att motionens förslag är för opreciserat och brett och föreslår därför avslag.

I motion 2023:38 föreslås en utredning av huruvida musikundervisning för samtliga kyrkomusiker kan bli reglerad i kyrkoordningen. Även om utskottet värnar kyrkomusikernas musikundervisning anser det att kyrkoordningsreglering inte är rätt väg att gå.

I motion 2023:77 föreslås att kyrkostyrelsen utreder ökad grad av nationell finansiering av folkhögskolornas kantorsutbildning, vilket utskottet anser är rimligt utifrån ett rättviseperspektiv och mot bakgrund av folkhögskolornas försämrade ekonomiska läge.

I motion 2023:86 föreslås att kyrkostyrelsen samordnar och intensifierar arbetet med kompetensförsörjning av kyrkomusiker. Utskottet anser att motionärens förslag är angeläget och att den nationella nivån bör göra detta inom ramen för sitt stödjande- och främjandeuppdrag.

Till betänkandet finns tre reservationer och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2023:33,
2. avslå motion 2023:38,
3. bifalla motion 2023:77,
4. bifalla motion 2023:86.

Motionernas förslag

Motion 2023:33 av Margaretha Herthelius, Kompetensförsörjningsplan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda kompetensförsörjningen i Svenska kyrkans samtliga stift.

Motion 2023:38 av Karl-Gunnar Svensson m.fl., Kyrkomusikers undervisning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda om en ändring i kyrkoordningen som innebär att kyrkomusiker alltid har med musikundervisning i sin tjänst.

Motion 2023:77 av Fredrik Modéus m.fl., Nationell finansiering av kantorsutbildningen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att i högre grad än idag finansiera kantorsutbildningen med nationella medel.

Motion 2023:86 av Lena Petersson, Säkra tillgången på utbildade kyrkomusiker

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att skyndsamt intensifiera och samordna arbetet med att säkra tillgången på utbildade kyrkomusiker i Svenska kyrkan.

Bakgrund

Ansvar, mål och insatser för kompetensförsörjning

Den nationella nivån ansvarar för de kyrkliga utbildningarna och för att stötta stiftens i deras rekryteringsuppdrag till de kyrkliga utbildningarna. Biskoparna och domkapitlen har enligt kyrkoordningen ett ansvar som rör rekrytering i samband med sina uppdrag gällande antagning och vigning av präster och diakoner. Ansvaret är en del av stiftets uppdrag att främja och ha tillsyn över församlingarnas liv. I ett vidare perspektiv ingår i främjandet av församlingarnas liv också att främja rekrytering till andra yrken och uppdrag i församlingarna både vad gäller anställda och ideella medarbetare.

Stiftens och den nationella nivån har kontinuerlig dialog kring kompetensförsörjning både mellan förtroendevalda och mellan tjänstepersoner men den nationella nivån har inte fått något utvidgat uppdrag att arbeta med rekryteringsfrågor varken vad gäller kyrkomusiker eller andra yrken.

Kyrkostyrelsens musikråd är ett rådgivande organ till kyrkostyrelsen och har enligt sin instruktion ansvar att utforma förslag till strategier med utgångspunkt i Svenska kyrkans plattform för musik avseende bland annat utbildningsfrågor, kompetensförsörjning och kompetensutveckling.

Det finns flera exempel på initiativ från olika nivåer inom kyrkan för att främja församlingarnas rekrytering av kyrkomusiker och andra yrkeskategorier. Här kommer några exempel:

- ◆ **Organister i framkant** är ett samarbetsprojekt som nationell nivå initierat tillsammans med föreningen för Göteborgs internationella orgelakademi (FGIOA). Målet är att fånga upp intresset för yrket som organist och kantor och orgeln som instrument för att få fler att välja det som yrke i framtiden.
- ◆ **ungresurs.nu – ett praktikår i Svenska kyrkan**, är ett utbildningsår för unga vuxna mellan 18 och 25 som får möjlighet att göra praktik inom Svenska kyrkan. Det är en möjlighet för rekrytering till yrken i Svenska kyrkan. Huvudmän är Svenska Kyrkans Unga i Göteborgs stift, Göteborgs stift och Hellsjöns folkhögskola.
- ◆ Programmet **Framtidstro** i Växjö stift är ett exempel på det arbete som görs i stift och församlingar för rekrytering till de kyrkliga profilyrkena. Inom ramen för programmet kan exempelvis en ung vuxen vara trainee i församling, eller ett barn

lära sig spela orgel gratis, rustas som ung ledare eller gå en ettårig kurs för att jobba i församlingsverksamhet.

Exemplen ovan pekar mot församlingen och det lokala sammanhanget som den rekryterande miljön där de flesta kommer i kontakt med kyrkans verksamhet. Svenska Kyrkans Unga kan särskilt noteras som en rekryteringsbas i detta sammanhang.

Kompetensförsörjning

Rikstermbankens definition av kompetensförsörjning är: ”På kort och lång sikt säkerställa att verksamheten har tillgång till medarbetare med rätt kompetens. kompetensanalys, kompetenskartläggning och kompetensförsörjningsplan, genomförande av planerade aktiviteter, samt uppföljning”. Kompetensförsörjning omfattar med andra ord olika delar som behovsanalys, utbildning, rekrytering samt fortbildning och omsorg om befintliga medarbetare.

Flera stift gör kartläggningar och analyser inom detta område i det egna stiftet. Det kan exempelvis handla om att inventera antal tjänster som finns inom de olika profilerna och hur många som är tillsatta. Detta ingår i stiftets främjandeuppdrag. Varje arbetsgivare har ansvar att göra en egen kompetensförsörjningsplan. Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation erbjuder utbildningar relaterade till kompetensförsörjning, bland annat om arbetsledning, arbetsrätt, arbetsmiljö, bemanning och organisationsförändring. De har också lönestatistik som kan vara relevant för kompetensförsörjning.

Vissa kartläggningar och analyser har även gjorts på den nationella nivån. Exempelvis har Nyckeln i Svenska kyrkan publicerat två artiklar. Den ena är från 2013 och tittar på utvecklingen av bland annat antal anställda och typer av tjänster/uppdrag 2002–2012. Den andra är från 2016 och handlar om unga ledare som väg in i ett aktivt församlingliv. Den undersöker hur unga ledare rekryteras och tittar på resultaten av denna rekrytering bland annat från ett jämställdhetsperspektiv.

Någon helhetsbild eller analys kring kompetensförsörjningens alla olika delar för alla profilyrken inom hela Svenska kyrkan finns inte.

Reglering av kyrkomusikers uppdrag

I kyrkoordningens sjunde avdelning finns regleringar kring vigningsuppdragen, biskop, präst och diakon. I inledningen beskrivs deras respektive uppdrag. Där nämns också kyrkomusikers uppdrag övergripande: ”Församlingspedagoger, kyrkomusiker och andra anställda bidrar i sina befattningar direkt eller indirekt till att församlingens grundläggande uppgift i gudstjänst, undervisning, diakoni och mission blir utförd”. I 34 kap. 1, 2, 15 §§ kyrkoordningen står att i varje församling ska finnas minst en kyrkomusiker och det regleras vem som är behörig att vara kyrkomusiker. Kyrkoordningen innehåller inget ytterligare om kyrkomusikernas uppdrag eller uppgifter. Det förutsätts dock i 17 kap. att kyrkomusiker ska vara delaktiga i olika typer av beslut eller samråd som rör gudstjänstlivet. Kyrkomusikers uppgifter regleras i detalj lokalt och individuellt, exempelvis genom församlingsinstruktion, arbetsbeskrivningar och anställningsavtal.

Tidigare föreskrifter gjorde kyrkomusiker skyldiga att avsätta tid för undervisning i orgelspel, men detta ändrades redan 1990 och sedan dess har det varit upp till varje arbetsgivare att avgöra om undervisning ska ingå i en kyrkomusikers tjänst. Det finns ingen sammanställning av hur vanligt det är att kyrkomusiker erbjuder fri musikundervisning idag.

I dag finns några inslag av orgelmethodik och körmethodik, dvs studier i orgelundervisning och körledning, i kyrkomusikers fackutbildning.

Folkhögskolornas kantorsutbildning

I kyrkostyrelsens skrivelse 2023:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2026 finns ett avsnitt om strategisk kompetensförsörjning. Avsnittet finns under målbild 1: ”År 2030 har vi stärkt förmågan att bidra till ett församlingsliv som möter samtidens utmaningar”. I avsnittet står bland annat följande:

Mot bakgrund av den rådande bristen på kyrkomusiker har kyrkostyrelsen genomfört en översyn av de kyrkomusikerutbildningar i landet som leder till Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen på C-nivå samt ger behörighet att anställas på kantorsbefattning. Kyrkostyrelsen avser att utifrån översynens resultat förstärka kyrkomusikalisk utbildning, vilket innebär en utökad kostnadsram för kyrkomusikutbildningen. Kyrkostyrelsen kommer också att tillvarata resultatet från den genomförda utredningen av prästutbildningen och göra eventuella förändringar av utbildningen under planeringsperioden

I skrivelsen föreslår kyrkostyrelsen en satsning på kyrkomusikerutbildningar genom ett höjt bidrag från 2,9 miljoner till 5,6 miljoner (2024) som kan användas både till att höja bidraget och till att möjliggöra kantorsutbildning (C-nivå) på ytterligare orter genom avtal med fler folkhögskolor. Dialog med folkhögskolorna pågår. Dessa insatser görs mot bakgrund av en översyn av kyrkomusikerutbildningen som pågår och har som syfte att stärka de kyrkomusikaliska fackutbildningarna.

Folkhögskolornas kantorsutbildning finansieras idag huvudsakligen genom statliga medel men stiftet är också stora bidragsgivare. Den nationella nivån betalar idag en mindre del, uppskattningsvis runt 10–15 procent av kostnaden för utbildningen, en viss summa per skola och per elev. Beloppen och andelen som stiftet betalar varierar.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Rekrytering

Vid kyrkomötet 2022 behandlade kyrkolivsutskottet två motioner om kyrkomusikerutbildning, motion 2022:47 som föreslog en informationskampanj för att öka kunskapen om arbetet som kyrkomusiker samt motion 2022:52 som föreslog ett ekonomiskt garantistöd till Marie Cederschiöld högskola för att möjliggöra antagning av kyrkomusikerstudenter våren 2023. I utskottets betänkande (KI 2022:7) noterades att det finns problem med rekrytering till kyrkomusikeryrket men utskottet såg stift och församlingar som de informerade och rekryterande miljöerna snarare än den nationella nivån och föreslog därför att kyrkomötet skulle avslå motion 2022:47. Utskottet föreslog däremot bifall till motion 2022:52, att tilldela resurser till Marie Cederschiölds högskola inom ramen för befintlig budget för att förhindra att utbildningen lades ner med risk för mindre antal framtida kyrkomusiker. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Vid kyrkomötet 2018 avsågs motion 2018:1 om att upprätta en nationell handlingsplan för att underlätta rekryteringen till tjänster i Svenska kyrkan. Kyrkolivsutskottet motiverade sitt förslag till avslag genom att notera att enligt ansvarsfördelningen i kyrkoordningen är församlingarna, stiftet och biskoparna de som primärt ansvarar för rekryteringen och att stiftet inte hade begärt särskilt stöd från den nationella nivån i frågorna (betänkande KI 2018:1).

I tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2017:7 behandlades två motioner om rekrytering: motion 2017:32 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att genom stiftet stimulera rekrytering av kyrkomusiker samt motion 2017:119 med

förslag att uppdraga till kyrkostyrelsen att utarbeta en långsiktig handlingsplan för rekrytering av anställda och ideella medarbetare och att inrätta en nationell centrumbildning för rekryteringssatsningen. Utskottet föreslog att den första motionen skulle anses besvarad med motiveringen att kyrkostyrelsen i anslutning till kyrkohandboksrevisionen såg på sitt kommande arbete med kyrkomusiken i ett bredare perspektiv i syfte att hålla det kyrkomusikaliska arvet levande och ta ansvar för utveckling och nyskapande. Utskottet motiverade sitt förslag till avslag på den andra motionen med att det är en uppgift för församlingar och stift att främja församlingarnas rekrytering av anställda och ideella medarbetare. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Musikundervisning

Till kyrkomötet 2018 kom förslag i motion 2018:87 om att reglera i kyrkoordningen att församlingar av en viss storlek skulle erbjuda fri musikundervisning. I betänkandet (KI 2018:1) bejakade utskottet motionärens intention att genom fri musikundervisning i församlingarna skapa en rekryterande miljö för framtida kyrkomusiker. Utskottet ansåg däremot att en sådan reglering inte kan finnas i kyrkoordningen utan bör regleras lokalt, t.ex. i församlingsinstruktionen eller i kyrkomusikers arbetsbeskrivning. Utskottet lyfte också möjligheten för församlingar att samarbeta i frågan, t.ex. genom att samla kompetensen för orgelundervisning kontraktsvis. Utskottet förutsatte vidare att kyrkostyrelsen och kyrkostyrelsens musikråd fortsätter följa frågan och att församlingar och stift ges det stöd de efterfrågar inom ramen för den nationella nivåns uppdrag. Utskottet föreslog avslag av motionen, vilket också blev kyrkomötets beslut.

År 2009 behandlades två motioner om musikverksamheten i Svenska kyrkan i betänkandet KI 2009:5. I motion 2009:56 ville motionären se musikskolor i pastoraten och i motion 2009:79 föreslog motionären att kyrkostyrelsen skulle tillsätta en arbetsgrupp med fokus på orgelpedagogiska frågor. Utskottet föreslog avslag på båda motionerna. Utskottet menade att musikundervisningen bör beaktas i församlingsinstruktionerna men att det inte var realistiskt att ställa krav på varje pastorat att skapa en Svenska kyrkans musikskola som föreslogs i motionen. Gällande frågan om en arbetsgrupp för orgelpedagogiska frågor konstaterade utskottet att det redan pågick ett utvecklingsarbete för att stimulera rekrytering av kyrkomusiker och att kyrkostyrelsen uppmuntrade församlingar och stift att intensifiera samarbetet med andra aktörer på samtliga nivåer i Svenska kyrkan. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Motion 2023:33 Kompetensförsörjningsplan

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:33.
--

Utskottet delar motionärens bild av att många stift har svårigheter att rekrytera personal inom Svenska kyrkans profilyrken och att det finns omfattande rekryteringsproblem i flera stift. Utskottet noterar att enligt kyrkoordningen är det tydligt att stiftet och församlingarna ansvarar för rekrytering och att den nationella nivåns roll är att stödja stiftet där stöd behövs och efterfrågas. Utskottet anser att motionens förslag är för opreciserat och brett och föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Motion 2023:38 Kyrkomusikers undervisning

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:38.

Utskottet delar motionärernas bild av det akuta läget för rekrytering till kyrkomusikerutbildningen och ser att glappet mellan hur många musiker som finns och behovet av nya kyrkomusiker är väldigt stort. Vidare ser utskottet att kyrkomusikernas musikundervisning är viktig ur flera aspekter och betonar vikten av att den finns som ett självklart inslag i församlingarnas verksamhet. Detta kan göras på andra sätt än att varje kyrkomusiker åläggs ett visst antal undervisningstimmar. Utskottet anser inte att en kyrkoordningsreglering av kyrkomusikernas musikundervisning är rätt väg att gå. Utskottet ser i stället att det är stiftens ansvar att stödja och uppmuntra församlingar att erbjuda musikundervisning och att det är församlingarnas ansvar att detta sker på det sätt som fungerar lokalt. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Motion 2023:77 Nationell finansiering av kantorsutbildningen

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2023:77.

Utskottet noterar motionärernas observation att de fyra folkhögskolorna som bedriver kantorsutbildning har stift som bidragsgivare och att dessa stift därmed tar ekonomiskt ansvar för utbildning av kantorer för samtliga stift. Utskottet anser att den nationella nivån har ett ansvar att utreda huruvida de olika kyrkliga bidragen till kantorsutbildningen och folkhögskolorna kan utformas på ett mer rättvist sätt. Utskottet vill i detta sammanhang peka på den nationella nivåns ansvar för utbildning som är inskrivet i inledningen till kyrkoordningens fjärde avdelning.

Utskottet noterar förslaget i kyrkostyrelsens skrivelse 2023:1 om att stärka den kyrkomusikaliska utbildningen och välkomnar den indexhöjning och de utökade utbildningsplatser det kan innebära, men ser samtidigt att höjningen inte innebär en ökad grad av finansiering till folkhögskolorna.

Utskottet vill uppmärksamma folkhögskolornas försämrade ekonomiska förutsättningar och stämmer in i De Ungas Kyrkomötes oro över att det kan leda till sänkt ambitionsnivå eller nedläggning. Utskottet delar också De Ungas Kyrkomötes slutsats att utbildning av kantorer i högre grad än i dag bör finansieras av nationella medel. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet bifaller motionen.

Motion 2023:86 Säkra tillgången på utbildade kyrkomusiker

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2023:86.

Utskottet delar motionärens uppfattning om att behovet av utbildade kyrkomusiker är stort och anser att arbetet med rekrytering behöver intensifieras på alla nivåer i Svenska kyrkan. Utskottet noterar därför med glädje förslaget i kyrkostyrelsens skrivelse 2023:1 om att stärka den kyrkomusikaliska utbildningen.

Utskottet anser att den nationella nivån, inom ramen för sitt främjandeuppdrag, skyndsamt måste intensifiera och bredda arbetet för att stödja rekrytering till kyrkomusikerutbildningen och rekryteringen av kyrkomusiker. Utskottet ser kyrkostyrelsens musikeråd som en viktig kompetens i detta arbete. Utskottet föreslår att kyrkomötet bifaller motionen.

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sören Olsson, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Sören Olsson, ordförande, Erik Vikström, Anna Lundberg, David Svensk, Agneta Ivemyr, Lena Petersson, Linda Isberg, Johannes Imberg, Xerxes Åkerfeldt, Magnus Hedin, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Iris Denstedt-Stigzelius och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Kenneth Norberg, Fredrik Schandorff, Kjell Kallenberg, Stig Eriksson, Ingegerd Flock Andersson, Monica Johansson, Lisa Gerenmark, David Castor och Kristina Srbu Kjellgren.

Biskop Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:33.

Margaretha Herthelius

Reservation 2

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2023:38.

Iris Denstedt-Stigzelius

Reservation 3

Vi reserverar oss mot kyrkolivsutskottets beslut angående motion 2023:77 till förmån för ett besvarad-yrkande för motion 2023:77. Det som motionen efterfrågar genomförs redan, varför motionen hellre borde ha ansetts besvarad.

Erik Vikström, Anna Lundberg, David Svensk, Agneta Ivemyr

Särskild mening

Vi avger härmed en särskild mening angående kyrkolivsutskottets beslut om motion 2023:77. Det som motionen efterfrågar genomförs redan varför motionen hellre borde ha ansetts besvarad.

Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Kenneth Norberg, Fredrik Schandorff

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2023:10

Församlingspedagogens yrkesroll

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:34 som handlar om församlingspedagogernas ställning. I motionen föreslås kyrkomötet att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda antagningsprocessen till församlingspedagogutbildningen, titelskydd för församlingspedagoger och möjligheterna till att öppna fler vägar in på Svenska kyrkans utbildningsinstitut för församlingspedagoger. Utskottet anser att motionen är angelägen i det som rör antagningsprocess och titelskydd, och bifaller motionens punkt 1 och 2. Däremot har utskottet uppfattningen att motionens punkt 3, gällande behörighetskrav, ska anses vara besvarad med vad utskottet har anfört.

Till betänkandet finns två reservationer och två särskilda meningar.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. bifalla motion 2023:34, punkt 1,
2. bifalla motion 2023:34, punkt 2,
3. anse motion 2023:34, punkt 3 besvarad med vad utskottet anfört,

Motionens förslag

Motion 2023:34 av Linda Sjöö och Marie Buhr, Församlingspedagogens yrkesroll

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. tillsätta en utredning som undersöker hur man ska kunna få till en relevant antagningsprocess till församlingspedagogutbildningen,
2. under förutsättning att en antagningsprocess utreds, även utreda hur man kan säkra yrkets framtida kompetens genom titelskydd,
3. utreda möjligheten till att göra antagningsunderlaget bredare genom att fler vägar än högskolepoäng ger behörighet till församlingspedagogutbildningen.

Bakgrund

För sökande till utbildning till församlingspedagog finns tre spår som har det gemensamt att de i varierande grad kräver högskolepoäng. Den senaste revideringen av behörighetsvillkoren beslutades av kyrkostyrelsen 2020:

- A) Fackutbildning från universitet eller högskola.
- B) Fackutbildning från folkhögskola i kombination med högskolepoäng och arbetslivserfarenhet.
- C) Arbetslivserfarenhet i kombination med högskolepoäng.

Utöver det som rör behörighetskraven A, B och C ska den blivande församlingspedagogen ha gjort 8 veckors församlingspraktik och fullgjort *Mötesplats stift och student* (MSS består av 8–10 kurstillfällen som stiftet arrangerar), innan den avslutande utbildningen på Svenska kyrkans utbildningsinstitut påbörjas. Genom de uppställda kraven på praktiken och MSS får studenten kontakt med ett stift och genomgår moment som anknyter till den mer omfattande antagningsprocessen som gäller för vigningstjänster.

Yrkesföreningen *Församlingspedagoger i Svenska kyrkan* gav vid sitt årsmöte 2022 sin styrelse i uppdrag att arbeta vidare med frågan kring titelskydd. Den viktiga frågan för föreningen är att församlingspedagogen roll och ställning tydliggörs i kyrkoordningen. I nuvarande kyrkoordning (2023) hamnar församlingspedagogen i kategorin ”den personal i övrigt som behövs för verksamheten” (34 kap. kyrkoordningen).

Tidigare behandling i kyrkomötet

Församlingspedagogernas titelskydd har behandlats ett flertal gånger av kyrkomötet. I motion 2003:30 föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att lägga fram förslag som innebar att endast den som hade utbildningen som församlingspedagog skulle få inneha tjänst som församlingspedagog. I utskottets betänkande (TU 2003:4) föreslogs bifall till motionen, men den avslogs av kyrkomötet.

2018 behandlades motion 2018:95 (TU 2018:16), som föreslog kyrkomötet att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med ett förslag på regleringar som avsåg att fylla behovet av titelskydd för församlingspedagoger. Utskottet avslog motionen med motiveringen att utbildningsreformen (som trädde i kraft 2013) innebar påtagliga förändringar för utbildning till församlingspedagog (bland annat krav på praktik och MSS). Utskottet menade att frågan om titelskydd och utbildning hängde ihop och gjorde bedömningen att det var klokt att avvakta med titelskydd innan utvärdering genomförts av de förändringar som gjorts. Utvärderingen genomfördes 2018–2019 och slutsatserna vägdes in i kyrkostyrelsens revidering av behörighetsvillkoren 2020.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2023:34, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2023:34, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att anse motion 2023:34, punkt 3 besvarad med vad utskottet anför.

Utskottet menar att motionen är angelägen då den handlar om att stärka församlingspedagogernas ställning i Svenska kyrkan. Utskottet har uppfattningen att den process som blivande församlingspedagoger ska genomgå, innan de antas till pastoralteologiska studier vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut, bör utvecklas. Utskottet anser att det är viktigt att människor som arbetar inom Svenska kyrkan, inte bara ska ha relevant utbildning utan också ha en personlig lämplighet. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet bifaller punkt 1 i motion 2023:34.

Utskottet delar motionärernas uppfattningar om att det behöver tydliggöras vad som krävs för att inneha anställning som församlingspedagog och ser gärna att frågan om titelskydd utreds. Utskottet har dock uppfattningen att en sådan utredning kan göras oavsett om kyrkomötet väljer att bifalla utskottets förslag gällande motionens

punkt 1 eller inte. Titelskyddet, menar utskottet, hänger samman med yrkets status och rekrytering.

KI 2023:10

Utskottet anser att de förändringar av behörighetsvillkoren, som gjordes 2020, är positiva då de innebar fler vägar in på Svenska kyrkans utbildningsinstitut för den som vill bli församlingspedagog. Därför föreslår utskottet att punkt 3 i motionen ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Uppsala den 6 oktober 2023

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sören Olsson, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Sören Olsson, ordförande, Erik Vikström, Anna Lundberg, David Svensk, Agneta Ivemyr, Lena Petersson, Linda Isberg, Johannes Imberg, Xerxes Åkerfeldt, Magnus Hedin, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Iris Denstedt-Stigzelius och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Kenneth Norberg, Fredrik Schandorff, Kjell Kallenberg, Stig Eriksson, Ingegerd Flock Andersson, Jonas Larsson, Monica Johansson, Lisa Gerenmark, David Castor och Kristina Srbu Kjellgren.

Biskop Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig till förmån för motion 2023:34 punkt 3.

Victoria Bagi

Reservation 2

Vi reserverar oss mot kyrkolivsutskottets beslut angående motion 2023:34 till förmån för avslag på motion 2023:34 i sin helhet.

Erik Vikström, Anna Lundberg, David Svensk och Agneta Ivemyr

Särskild mening 1

Jag ansluter mig till reservation 1.

Monica Johansson

Särskild mening 2

Vi avger härmed en särskild mening angående kyrkolivsutskottets beslut om motion 2023:34. Vi anser att motionen borde ha avslagits i sin helhet.

Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Kenneth Norberg och Fredrik Schandorff

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2023:11

Förstärkt skydd av barn och unga

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:39 som föreslår att uppdra till kyrkostyrelsen att vidta åtgärder för barnens skydd och fria utveckling, genom att genomlysa vilka aktiviteter som är utvecklade respektive farliga för barn. Utskottet anser att motionen innehåller både faktafel, sammanblandning av begrepp och ger uttryck för en syn på människan som utskottet vill ta avstånd från. Utskottet menar att det inte är möjligt att genomlysa Svenska kyrkans verksamhet för barn och unga utifrån kategoriseringen utvecklande – skadlig. Utskottet vill också lyfta fram det barnrättsliga perspektivet som värnar barnets utveckling, rätt till liv och hälsa samt att barnet inte diskrimineras på grund av härkomst, kön, könsidentitet, religion, funktionshinder eller andra liknande skäl. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen. Utskottet har uppfattningen att kyrkomötets ledamöter behöver kompetenshöjande insatser, gällande sådant som rör hbtqi+.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:39.

Motionens förslag

Motion 2023:39 av Lennart Matikainen och Axel W Karlsson, Förstärkt skydd av barn och unga

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att vidta åtgärder för barnens skydd och fria utveckling genom att genomlysa vilka aktiviteter som är utvecklande och vilka som riskerar att vara skadliga.

Bakgrund

Svenska kyrkan möter i församlingsverksamhet ett stort antal barn och ungdomar. Verksamheten är mycket omfattande och rymmer allt från körsång, babyrytmik, öppen förskola/barntimmar, konfirmander, fritidsgårdsverksamhet till scouting med mera. Utgångspunkten är att verksamheten som omfattar barn och unga planeras och genomförs av församlingar i enlighet med Svenska kyrkans liv, lära och tradition.

I biskopsbrevet ”och lär dem ...” (Svenska kyrkan, biskopsmötet 2021) skrev dåvarande ärkebiskopen Antje Jackélen att undervisningen ”... ska tolka och uttrycka kristen tro så att dess förmåga att ge oss människor mening och livsmod blir tydlig i vår tid.” (s. 6). Detta citat är både ett uttryck för en önskvärd riktning och en beskrivning av något som redan pågår.

För tjänster där medarbetare arbetar med barn och unga ska utdrag ur belastningsregistret krävas vid anställning. Svenska kyrkans församlingar har kompetenta barn- och ungdomsledare som kan bedöma vilka aktiviteter som riskerar att vara farliga för deltagande barn och ungdomar. Det görs också riskanalyser vid exempelvis lägerverksamhet för att minimera att barn och ungdomar skadas.

I kyrkoordningen infördes 2012 anmälningsskyldighet för anställda och ideella som får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd (54 kap. 13 a § första stycket kyrkoordningen).

Den psykiska ohälsan bland barn och unga har ökat. Unicef uppger att detta också gäller i länder som inte drabbats av krig eller naturkatastrofer (<https://unicef.se/overleva-och-utvecklas/barnhalsa/psykisk-ohalsa-bland-barn-och-unga>). Anledningen till ökningen är inte klarlagd, men i diskussionen framförs sådant som har göra med skolrelaterad stress, prestationskrav, brist på mänskliga relationer, ökat våld, brist på framtidstro och klimatoro. Pandemin tycks ha förvärrat situationen, särskilt för grupper som mådde dåligt sedan tidigare, till exempel unga hbtqi-personer som i högre utsträckning än andra drabbas av trakasserier, våld och diskriminering.

Regeringen tog 2019 initiativ till en handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. Svenska kyrkan arrangerade en transhearing för att fördjupa kunskaper och förståelsen kring sådant som rör könsidentitet. 2021 och 2022 var Svenska kyrkan delarrangör av en digital europeisk konferens av unga kristna som identifierar sig som trans.

Svenska kyrkan har en stor barn- och ungdomsverksamhet som vill skapa plats för så många som möjligt att delta i verksamheterna. Den generella bilden som kyrkokansliet har, liksom stiftens, är att verksamheten vill vara inkluderande och trygg för alla människor. Ett stort antal församlingar har genomgått webbutbildningen *Trygga möten* som hjälper ledare att skapa just trygga och säkra sammanhang för de barn och ungdomar som kommer till kyrkan. Sedan 2015 erbjuds alla anställda, ideella och förtroendevalda att gå utbildningen utan kostnad. Under utbildningen lyfts bland annat diskrimineringsgrunderna, vad som är ett övergrepp och hur man ska bemöta barn som blivit utsatta.

Fram till 2022 har 55 enheter i Svenska kyrkan genomgått processmodellen *Regnbågsnyckeln*, i syfte att bli en mer öppen och inkluderande kyrka för hbtq-personer.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet har tagit en rad beslut som har syftat till att öka inkludering av hbtq-personer i församlingsverksamheten. 2009 togs beslut om att låta äktenskapet omfatta alla par. 2018 gav kyrkomötet kyrkostyrelsen i uppdrag att se till att de församlingar som önskar ska hbtq-certifieras (Regnbågsnyckeln). 2021 beslutade kyrkomötet att bifalla motion 2021:67 som innebär att Svenska kyrkan ska arbeta fram ett teologiskt ställningstagande gällande könsidentitet och könsuttryck (KI 2021:11).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:39.

Utskottet anser att motionen innehåller både faktafel, sammanblandning av begrepp och ger uttryck för en syn på människan som utskottet vill ta avstånd från. Utskottet delar inte motionärernas uppfattningar om att ökad medvetenhet och öppenhet kring sådant som rör kön, genus och sexualitet är något som riskerar att skada barn och ungdomar. Utskottet instämmer i det som framkommer i De Ungas Kyrkomötets

kommentarer gällande motionen. I deras kommentarer framförs att ett normkritiskt och välkomnade perspektiv är en orsak till att barn och unga mår bättre, inte sämre. De Ungas Kyrkomöte avvisar motionen med motiveringen att de uppfattar att den utesluter, talar illa om och kategoriserar människor på ett negativt sätt. Utskottet vill också framhålla att det motionen föreslår, som handlar om att genomlys Svenska kyrkans aktiviteter utifrån kategorierna utvecklande – skadligt, inte är rimlig. Utskottet vill avslutningsvis nämna att hela Svenska kyrkan arbetar med ett barnrättsligt perspektiv, bland annat genom att göra barnkonsekvensanalyser som en del i beredningen av beslut. Barnkonsekvensanalysen utgår från barnkonventionen (en del av svensk lagstiftning sedan 2020) och den gäller alla barn oavsett kön, könsidentitet, etnisk tillhörighet, funktionsförmåga, religionstillhörighet eller sexuell läggning. Utskottet har uppfattningen att kyrkomötets ledamöter behöver kompetenshöjande insatser gällande sådant som rör hbtqi+.

Uppsala den 4 oktober 2023

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sören Olsson, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Sören Olsson, ordförande, Erik Vikström, Anna Lundberg, David Svensk, Agneta Ivemyr, Lena Petersson, Linda Isberg, Johannes Imberg, Nina Wahlin, Magnus Hedin, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Iris Denstedt-Stigzelius och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lena Sjöberg, Kenneth Norberg, Kjell Kallenberg, Xerxes Åkerfeldt, Stig Eriksson, Ingegerd Flock Andersson, Monica Johansson, Lisa Gerenmark och David Castor.

Biskop Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2023:12

Miljö- och klimatkriserna

Sammanfattning

Betänkandet behandlar motion 2023:84. I motionen föreslås kyrkostyrelsen att utreda hur de existentiella frågorna rörande miljö- och klimatkriserna ska kunna införlivas i gudstjänst, diakoni och undervisning och hur Svenska kyrkan ska ta sig an den stora existentiella oro som dessa frågor skapar. Utskottet delar motionärernas uppfattning om att de existentiella frågorna som rör miljö och klimatkrisen är viktiga, men ser inte vad motionens förslag tillför det arbete som redan pågår. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:84.

Motionens förslag

Motion 2023:84 av Åsa Rehdell m.fl., Miljö- och klimatkriserna

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur de stora existentiella frågorna rörande miljö- och klimatkriserna ska kunna införlivas i gudstjänst, diakoni och undervisning och hur Svenska kyrkan ska ta sig an den stora existentiella oro som dessa frågor skapar idag.

Bakgrund

I *Ett biskopsbrev om klimatet* (Svenska kyrkan, biskopsmötet 2019) betonas kyrkans ansvar utifrån skapelseteologiska motiv. I brevet understryks allvaret och frågans betydelse. Klimathotet beskrivs som den största utmaningen som mänskligheten någonsin stått inför och att arbetet med denna kris måste få genomslag i kyrkan, på olika politikerområden och samhällssektorer.

Svenska kyrkans färdplan för klimatet initierades genom ett beslut av kyrkomötet 2018, och antogs av kyrkostyrelsen 2019 efter en gemensam beredning av Svenska kyrkans nationella nivå och stiftet. Färdplanen skapar en gemensam klimatstrategi för hela Svenska kyrkan och svarar på biskoparnas uppmaningar i *Ett biskopsbrev om klimatet*. Färdplanen för klimatet har tre övergripande effektmål som ska uppnås senast år 2030.

1. Svenska kyrkan ska vara klimatneutralt senast år 2030, det vill säga inte lämna något nettobidrag till den globala uppvärmningen.
2. Vi kommer i ökad utsträckning att verka för den värderingsförändring som vi som mänsklighet behöver åstadkomma och lyfta andliga och existentiella aspekter av klimatkrisen.

3. Svenska kyrkan kommer också, bland annat genom Act Svenska kyrkan, att stärka stödet till de människor som drabbas mest av klimatförändringarnas effekter trots att de bidragit till dem allra minst.

I Färdplan för klimatets etapp 1 har stora satsningar gjorts inom området Kyrkans uppdrag. Målet är att klimatfrågorna ”integreras i församlingarnas verksamhet som till exempel konfirmandarbete, gudstjänst, bön, samtal och sång.” Programmet har också uppmärksammat och arbetat med Skapelsetid, det världsvida ekumeniska initiativet där kyrkor och samfund i bön, gudstjänst och handling söker vägar att värna den jord Gud skapat.

Under våren 2023 antog kyrkostyrelsen nya etappmål i etapp 2 (2024–2027) inom åtta målområden för att uppnå de övergripande målen till år 2030.

Svenska kyrkans miljödiplomering (ett verktyg för att nå målen i färdplanen) är ett processverktyg för att bygga upp ett fungerande, långsiktigt och målinriktat miljöarbete på en teologisk grund, för en hållbar värld och ett hållbart liv, kopplat till målsättningarna i *Agenda 2030* (FN 2015).

Inom ramen för programmet Lärande och undervisning har grundtexter om kristen tro samt livsfrågetexter arbetats fram. Här finns livsfrågetext med temat klimatet.

Tidigare behandling i kyrkomötet

2022 behandlade kyrkomötet motion 2022:82 i förvaltarens utskottets betänkande F 2022:4. Motionen handlade om behovet av mer utbildning om klimatkrisen för fler inom Svenska kyrkan. Kyrkomötet avslöt motionen, i enlighet med utskottets förslag. Utskottet hänvisade till att det redan fanns utbildningar som motsvarar behovet och att dessa utbildningar ska användas utifrån varje församlings klimatarbete och inte genom ett nationellt påbud. Utskottet menade också att kyrkans miljödiplomering är den väg som valts för att utbilda systematiskt kring klimatkrisen, med stöd av målbilderna i *Svenska kyrkans färdplan för klimatet*.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:84.
--

Utskottet delar motionärernas uppfattning om att de existentiella frågorna som rör miljö- och klimatkrisen är viktiga. Utskottet har uppfattningen att det som är motionens intention redan är ett pågående arbete, med program och mål, i Svenska kyrkan. I betänkandets bakgrundstext redovisas huvuddragen när det gäller Svenska kyrkans arbete med miljö, klimat och hållbarhet. Utskottet vill i sammanhanget också nämna Hållbarhetsportalen, www.svenskakyrkan.se/hallbarutveckling. Utskottet ser inte vad motionens förslag tillför detta arbete. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motionen.

Uppsala den 6 oktober 2023

KI 2023:12

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sören Olsson, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Sören Olsson, ordförande, Erik Vikström, Anna Lundberg, David Svensk, Agneta Ivemyr, Lena Petersson, Linda Isberg, Johannes Imberg, Xerxes Åkerfeldt, Magnus Hedin, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Iris Denstedt-Stigzelius och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Kenneth Norberg, Fredrik Schandorff, Kjell Kallenberg, Stig Eriksson, Ingegerd Flock Andersson, Jonas Larsson, Monica Johansson, Lisa Gerenmark, David Castor och Kristina Srbu Kjellgren.

Biskop Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Samhälls- och kulturutskottets betänkanden

SK 2023:1–14

Samhälls- och kulturutskottets betänkanden

- SK 2023:1 Svenska kyrkans insatser på SiS-hem
- SK 2023:2 Pocketbiblar till 18-åringar
- SK 2023:3 Ökad närvaro i media
- SK 2023:4 Konfessionella friskolor
- SK 2023:5 Beredskapskapacitet
- SK 2023:6 Biskopsansvar för Svenska kyrkans webbsida
- SK 2023:7 Avhopparverksamhet och försoningsarbete
- SK 2023:8 Teologisk utvärdering av dopkampanjen
- SK 2023:9 Svenska kyrkan och kollektivtrafikplaneringen
- SK 2023:10 Svenska kyrkan och Försvarsmakten
- SK 2023:11 Arbetet för migranters återvändande
- SK 2023:12 Öka kunskapen om våld
- SK 2023:13 Svenska kyrkans inställning till aktiv dödshjälp
- SK 2023:14 Intranätet och idealiteten

Kyrkomötet

Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2023:1

Svenska kyrkans insatser på SiS-hem

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:2, som föreslår att kyrkostyrelsen ska inventera Svenska kyrkans insatser på SiS-hem samt återkomma med förslag om hur dessa insatser kan utökas.

Utskottet instämmer med motionären i att frågan är mycket angelägen. Utskottet konstaterar att situationen i samhället med våld och oro som utförs av och drabbar barn och unga eskalerar. Svenska kyrkans själavård på SiS-hemmen är därför av största betydelse och behoven kommer sannolikt att öka. Till det kan läggas eventuella kommande ungdomsfängelser. Kyrkostyrelsen behöver beakta hur den framtida utvecklingen påverkar Svenska kyrkans själavård, snarare än att inventera det som redan görs.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2023:2, men med anledning av motionen uppdra till kyrkostyrelsen att följa frågan utifrån nuläget och skyndsamt planera framåt för att nå fram till en uthållig lösning som omfattar alla viktiga aspekter, och därmed också följa och ta ställning till regeringens förslag om särskilda enheter för unga inom kriminalvården. Kyrkostyrelsen bör också lyfta frågan vid överläggningarna med stiftsstyrelsernas presidier.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2023:2,
2. med anledning av motion 2023:2 uppdra till kyrkostyrelsen att följa frågan utifrån nuläget och skyndsamt planera framåt för att nå fram till en uthållig lösning som omfattar alla viktiga aspekter, och därmed också följa och ta ställning till regeringens förslag om särskilda enheter för unga inom kriminalvården. Kyrkostyrelsen bör också lyfta frågan vid överläggningarna med stiftsstyrelsernas presidier.

Motionens förslag

Motion 2023:2 av Lars-Ivar Ericson och Ellionor Moberg, Svenska kyrkans insatser på SiS-hem

Kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att inventera Svenska kyrkans insatser på SiS-hem samt återkomma med förslag om hur dessa insatser kan utökas.

Bakgrund

Om Statens institutionsstyrelse

Statens institutionsstyrelse (SiS) driver hem för individuellt anpassad tvångsvård och sluten ungdomsvård. Verksamheten sker i samverkan med socialtjänsten och ska ge barn, ungdomar och klienter med allvarliga och omfattande psykosociala problem bättre förutsättningar för ett socialt fungerande liv utan missbruk och kriminalitet. Hemmen är placerade över hela landet, 21 av dem är särskilda ungdomshem med 709 platser, och elva är LVM-hem med 353 platser för vård av vuxna missbrukare.

Svenska kyrkans själavårdsarbete på SiS-hem

Svenska kyrkans själavårdsarbete på SiS-hem bedrivs av ett antal församlingar men är inte organiserat under institutionssjälavården i kriminalvården.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Vid kyrkomötet 2009 bifölls en motion (2009:21) som föreslog uppdrag till kyrkostyrelsen att kartlägga och utvärdera själavård och andlig vägledning inom Svenska kyrkan samt undersöka det eventuella behovet av institutionellt stöd på den nationella nivån. Kyrkolivsutskottet motiverade sitt förslag till bifall med att en samlad bild av själavårdstraditioner, former för andlig vägledning och former av andlig fördjupning saknas. Också en teologisk bearbetning av hur dessa former av andlig fördjupning förhåller sig till luthersk tradition och luthersk spiritualitet ansåg utskottet saknades. 2014 biföll kyrkomötet en motion (2014:101) om översyn av utbildning inom själavård och komma med förbättringsförslag vid behov. Kyrkolivsutskottet föreslog bifall och motiverade med att det fanns behov, trots en nyligen genomförd utbildningsreform, av översyn av utbildningen i själavård och att undersöka möjligheter till fortbildning (Kl 2014:20).

Kyrkomötet 2022 beslutade att bifalla motion 2022:54 som föreslog att kyrkostyrelsen ska genomföra förbättringar för själavårdare och vidta åtgärder för själavårdens fortsatta existens. I kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2022:9 framgår att utskottet var överens med motionären om att själavård är ett viktigt område som måste värnas och utvecklas. Utskottet noterade att kyrkostyrelsen de senaste åren har utvärderat utbildning och fortbildning i själavård samt kartlagt själavårdarens möjligheter till fortbildning och handledning. Utskottet hade också erfarit att mot slutet av 2022 skulle slutföras en utredning om framtidens prästutbildning som särskilt skulle beakta behoven av att stärka förmågan att ge själavård. Med anledning av redan genomförda utredningar och den pågående utredningen och deras syfte att stärka förutsättningarna för själavårdare att utöva själavård föreslog utskottet kyrkomötet att anse motionen besvarad med vad utskottet anfört. Kyrkomötet beslutade att motion 2022:54 skulle anses besvarad med vad utskottet anfört.

Allmänt om fortbildningsansvar och handledning

Stiften har ett fortbildningsansvar för kyrkliga medarbetare i församlingstjänst. Den nationella nivån har inte fortbildningsuppdrag vare sig inom själavård eller annat område men den har dock särskilt ansvar för den behörighetsgivande kyrkoherdeutbildningen, som genomförs i samarbete med Uppsala och Lunds universitet. Hur stiften förverkligar sitt ansvar att ge fortbildning och fördjupning inom själavård skiftar mellan olika stift. Arbetshandledning för själavårdare är inte reglerad. Det finns olika förutsättningar mellan församlingar och pastorat för hur stort ansvar den lokala

arbetsgivaren tar för att ge handledning till anställda medarbetare som utövar själavård. Likaså skiftar stiftens främjandeinsatser inom detta område.

SK 2023:1

Rapporter om själavård

Med anledning av kyrkomötets beslut 2014 att uppdra till kyrkostyrelsen att se över dagens utbildning i själavård (se ovan) tillsatte kyrkostyrelsen 2015 en utredning med teol. dr Victor Aldrin som utredare. Denna utredning redovisades i rapporten *Undervisning i konsten att vårda själar. Rapport om utbildning och fortbildning i själavård i Svenska kyrkan 2015*. Rapporten, som överlämnades till kyrkostyrelsen i oktober 2015, utmynnade i ett antal slutsatser och förslag. De förslag som avser utbildningen i ämnet själavård vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut ledde till vissa åtgärder, bland annat beträffande kursplaner.

I maj 2019 överlämnades rapporten *Kompetensutveckling i själavård och rätt till handledning för präster och diakoner* till kyrkostyrelsen. Rapporten utgör ett komplement till rapporten 2015 och inhämtade bland annat synpunkter från biskoparna. Den redovisar en enkät till präster och diakoner om fortbildning i själavård och om handledning. Där framgår att en tredjedel av dem som har besvarat enkäten har deltagit i en fortbildningskurs i själavård som omfattar mer än två veckor. När det gäller frågan om handledning svarade 41 procent att de har handledning genom särskilt utbildad handledare. I båda frågorna fanns relativt stora variationer mellan yrkesgrupper och stift. I rapporten föreslås en frivillig påbyggnadsutbildning i själavård, gemensam för präster och diakoner, samt att präster och diakoner som är anställda i församling ska ha rätt till handledning med av kyrkostyrelsen fastställda riktlinjer.

Utbildning i själavård vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut

I den pastoralteologiska utbildningen som ges vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut (SKUI) är själavård ett av sju kunskapsområden. Undervisningen kombinerar teori och litteraturdiskussioner med övningar i samtalsmetodik och erfarenhetsbaserade reflektioner samt genomgång av tystnadspliktens förutsättningar liksom sekretess i församlingsarbetet.

I kyrkostyrelsens utbildningsplan för diakon- och prästprogrammet finns kursmål utifrån vilka rollen som själavårdare bearbetas. Bland kursmålen finns angivet ”att genomföra själavårdssamtal” och ”att gestalta en färdighet i aktivt lyssnande och genuint möte, utifrån teologiska och psykologiska perspektiv samt förstå värdet av professionell hållning”. Under de senaste terminerna har det tillkommit en större belysning av själavård för barn och unga och riktmärket för prästutbildningen är numera 88 timmar inom ämnet själavård av läsårets totalt ca 700 timmar undervisning.

Kyrkostyrelsen tillsatte 2021 en utredning om framtidens prästutbildning som slutfördes under 2022. I direktiven ingick att utredningen särskilt skulle beakta behov av ”att i utbildningen stärka förmågan att ge själavård i olika åldrar för existentiell hälsa och andligt mognande”. Utredare var professor Björn Vikström vid Åbo Akademi.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:2.
2. Kyrkomötet beslutar med anledning av motion 2023:2 att uppdra till kyrkostyrelsen att följa frågan utifrån nuläget och skyndsamt planera framåt för att nå fram till en uthållig lösning som omfattar alla viktiga aspekter, och därmed också följa och ta ställning till regeringens förslag om särskilda enheter för unga inom kriminalvården. Kyrkostyrelsen bör också lyfta frågan vid överläggningarna med stiftsstyrelsernas presidier.

Kyrkans ansvar är alltid att visa omsorg om dem som befinner sig i svåra och utsatta situationer. Vi har just nu ett läge i samhället med ökat våld och oro som drabbar barn och unga och där mycket unga personer dras in i grov kriminalitet. Utvecklingen har gått fort sedan utredningen om finansiering av institutionssjälavården lades fram under våren 2023 och mycket har hänt i närtid. Svenska kyrkans själavård på SiS-hemmen är därför av största betydelse och behoven kommer sannolikt att öka. Till det kan läggas eventuella kommande ungdomsfängelser. När det sker en förändring i lagstiftningen som påverkar Svenska kyrkan, som regeringens förslag på utökad kriminalvård, är det viktigt att kyrkostyrelsen tillsammans med stiftet beaktar dessa frågor och vilket stöd församlingarna behöver. Kyrkostyrelsen behöver beakta hur den framtida utvecklingen påverkar Svenska kyrkans själavård, snarare än att inventera det som redan görs.

Utskottet vill därför uppmärksamma kyrkostyrelsen på vikten av att nära följa frågan och överväga hur Svenska kyrkan bör planera framåt för att möta det ökande behovet på ett hållbart sätt där såväl kompetensbehov, resurser som barnperspektivet tänks in. Beroende på hur SiS-hemmen och eventuella ungdomsfängelser utvecklas är det tänkbart att frågan om resurser kan inrymmas under institutionssjälavården. Med anledning av detta föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2023:2, men med anledning av motionen uppdra till kyrkostyrelsen att följa frågan utifrån nuläget och skyndsamt planera framåt för att nå fram till en uthållig lösning som omfattar alla viktiga aspekter, och därmed också följa och ta ställning till regeringens förslag om särskilda enheter för unga inom kriminalvården. Kyrkostyrelsen bör också lyfta frågan vid överläggningarna med stiftsstyrelsernas presidier.

Uppsala den 5 oktober 2023

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Ragna Tamsen, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Roger Sjöberg, Katarina Hofling, Olle Rydell, Boel Johansson, Lena Arman, Stig Axelsson, Kerstin Eskhult, Karin Stierna, Anna-Karin Westerlund, Peter Laufer, Britt Fält, Tomas Rosenlundh och Elisabeth Sandlund.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Bodil Wennerström, Signe Wolf, Barbro Wiskari, Joakim Persson, Jan Wahn, Jenny Delén, Rodney Engström, Gary Aelius, Margareta Carlsson, Lina Ahl, Christoffer Stavenow och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2023:2

Pocketbiblar till 18-åringar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas med förenklad motionsbehandling motion 2023:12 Pocketbiblar till 18-åringar. Utskottet finner att inget nytt har tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstagande från 2022 och föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:12.

Motionens förslag

Motion 2023:12 av Gary Aelius och Peter Laufer, Pocketbiblar till 18-åringar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att starta ett projekt som årligen skickar ut en liten pocketbibel till varje årskull som fyller 18 år.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2023:12 Pocketbiblar till 18-åringar i samhälls- och kulturutskottets betänkande 2022:1 Undervisning, bibel och skola, med motion 2022:11. Kyrkomötet avslög motionen.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2023:12 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:12.
--

Utskottet finner att inget nytt har tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstagande från 2022. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Uppsala den 5 oktober 2023

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Magdalena Widmark, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Sofia Rosenquist, Roger Sjöberg, Katarina Hofling, Olle Rydell, Boel Johansson, Lena Arman, Stig Axelsson, Kerstin Eskhult, Karin Stierna, Anna-Karin Westerlund, Peter Laufer, Britt Fält, Tomas Rosenlundh och Elisabeth Sandlund.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mattias Benke, Bodil Wennerström, Signe Wolf, Barbro Wiskari, Joakim Persson, Jan Wahn, Jenny Delén, Rodney Engström, Gary Aelius, Margareta Carlsson, Lina Ahl, Christoffer Stavenow och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till avslag på motion 2023:12 till förmån för motionens förslag.

Peter Laufer

Kyrkomötet Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2023:3

Ökad närvaro i media

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:13 om att öka Svenska kyrkans närvaro och exponering i media. Motionärerna föreslår att kyrkomötet ger kyrkostyrelsen i uppdrag att öka närvaron för att svara på det ökade intresset för andliga och kristna frågor. Utskottet delar motionärens uppfattning om vikten av att synliggöra Svenska kyrkans arbete. Samtidigt konstaterar utskottet att den nationella nivån har ett uppdrag att arbeta proaktivt i kontakt med traditionella och sociala medier. Utskottet konstaterar också att det finns utmaningar i att det hela tiden kommer nya kanaler där inte minst unga människor befinner sig, och att arbetet med att synliggöra Svenska kyrkan på många sätt redan pågår.

Utskottet föreslår därför att motion 2023:13 avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:13.

Motionens förslag

Motion 2023:13 av Gary Aelius och Peter Laufer, Ökad närvaro i media

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att öka Svenska kyrkans närvaro och exponering i media.

Bakgrund

Svenska kyrkans arbete med närvaro i media

Svenska kyrkans nationella nivå har i uppdrag att vara närvarande i både traditionell och digital media. Det gäller såväl press, TV, radio, webb som sociala medier.

Den nationella nivån har i uppdrag att arbeta proaktivt i kontakt med media. Det gäller både pressmeddelanden och direkta kontakter med redaktioner i syfte att erbjuda reportage och intervjuer i aktuella ämnen. I uppdraget ingår även att möta journalisters behov av faktaunderlag och kontakt med relevanta talespersoner inom de många olika områden som Svenska kyrkan verkar. Den nationella nivån ger även särskilt stöd till ärkebiskopen.

Den nationella nivån har också med anledning av programmet Lärande och undervisning utvecklat webbsidorna om kristen tro på svenskakyrkan.se. Syftet är att ge tillgång till texter och annat material som både ger svar på de grundläggande frågorna om kristen tro, och att dela resonemang om existentiella teman ur kristna perspektiv.

Löpande finns också den nationella nivån i sociala kanaler som Facebook och Instagram. Facebook (svenskakyrkan) har 93 000 följare och en räckvidd hittills i år på 3 586 595 personer och Instagram (svenskakyrkan) har 15 500 följare och en räckvidd hittills i år på 2 963 089 konton. I Maktbarometern av Medieakademien 2022 låg Svenska kyrkans Facebooksida på plats 61 av Sveriges största sidor.

Kampanjer kompletterar församlingarnas arbete

Genom kyrkomötets beslut 2022 om Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2023–2025 (KsSkr 2022:1) initierades också den riktade satsningen *En närvarande synlig kyrka* för att öka kunskapen om vad Svenska kyrkan är och gör. Syftet är att komplettera församlingarnas lokala kommunikationsarbete genom riktade kampanjer för att öka synligheten och församlingarnas möjlighet att bygga relation till fler människor, inte minst den yngre generationen som saknar upparbetad eller nära relation till kyrkan.

Utbildning

Den nationella nivån utbildar även blivande medarbetare i Svenska kyrkan i att möta medier och att i sina lokala sammanhang verka proaktivt för att få verksamheten uppmärksam i media. Det innebär att:

- medieträna chefer och andra talespersoner inom olika områden,
- stödja talespersoner med underlag och andra förberedelser inför intervjuer samt
- bedriva opinions- och påverkansarbete genom debattartiklar och uttalanden som kan följas upp med erbjudanden om intervjuer.

Pressgruppen på kyrkokansliet samarbetar nära med stiftens presskommunikatörer i ett nätverk där frågor kan hanteras gemensamt och tips och stöd ges till varandra.

Inom programmet *Lärande och undervisning* startade ett arbete med utbildningar med syfte att bidra till att stärka kyrkans röst i det offentliga samtalet om kristen tro, religionens betydelse och funktion. Utbildningarna fortsätter att ges även efter programmets avslut.

Medielandskap i förändring

I dagens medielandskap är konkurrensen hård om utrymmet. En grundläggande förutsättning är att redaktionerna inte låter sig bli till megafoner för budskap som olika intressenter i samhället önskar få ut. För att bli uppmärksam av redaktionerna krävs oftast att frågorna har ett bredare allmänintresse. Exempel på ämnen som fått brett utrymme i media det senaste året är hur Svenska kyrkan arbetar med beredskaps- och säkerhetsfrågor, hur det höga elpriset har påverkat församlingar, hur kyrkans skogar förvaltas, och även det pågående arbetet med att ta fram nya psalmer.

I de sociala medierna premieras rörlig bild och det som människor interagerat med och som finner intressant inom deras egna intresseområden och ligger nära deras vardag.

Medverkan i medier och generationsskillnader i medievanor

Svenska kyrkans biskopar och andra företrädare medverkar regelbundet i både riks- och lokala medier. I mediedatabasen *Retriever*, som samlar artiklar och inlägg från tv, radio och tidningar i Sverige, ger en sökning på "Svenska kyrkan" knappt 15 000 träffar under år 2022. Andra civilsamhällesorganisationer, som har andra resursmässiga förutsättningar har mindre volymer i *Retriever*. Röda Korset (drygt 8 000 träffar), Naturskyddsföreningen (6 500) och Rädda Barnen (3 600).

Samtidigt har medverkan i tv, radio och tidning olika möjlighet att nå ut till olika generationer, men också olika grupper i samhället som exempelvis stad och landsbygd. Både när det gäller nyhetsförmedling och kultur/samhällsprogram.

De tre största tv-kanalerna med störst daglig räckvidd enligt *Mediebarometern 2022* är SVT1 som når 43 procent av den svenska befolkningen. TV4 når 39 procent och SVT2 når 26 procent av den svenska befolkningen. Därefter kommer Kanal 5 med en daglig räckvidd på 13 procent. I de tre största kanalerna är räckvidden bland yngre och äldre är markant olika. I de olika åldersgrupperna varierar den dagliga räckvidden kraftig.

	SVT1	SVT2	TV4
15–24 år	14 procent	5 procent	17 procent
25–44 år	21 procent	10 procent	22 procent
45–64 år	53 procent	33 procent	48 procent
65–85 år	79 procent	54 procent	64 procent

SVT Play har en räckvidd på 20 procent i åldersgruppen 15–24 år ca 30 procent i åldrarna 25 år och uppåt. CMore/TV4 Play är ganska jämnt fördelat över ålder och ligger runt 15 procent enligt *Mediebarometern 2022*.

En annan typ av fördelning av vilka som tar del av olika kanaler finns när det gäller olika typer av sociala medier. Facebook har i dag en äldre del av befolkningen som dagliga användare, Instagram följs av vuxna och Youtube är starkast bland de unga – just nu. Det tillkommer ständigt nya plattformar och människor flyttar på sig mellan olika sociala plattformar. Det gäller framför allt de unga som är på plattformar där Svenska kyrkan inte är i dagsläget.

Behandling i tidigare kyrkomöten

Kyrkomötet har behandlat frågan om ökad närvaro i media 2004. Kyrkomötet beslutade med anledning av motion 2004:77 att avslå motionens förslag om att ta fram underlag för egen radio- och tv-kanal. Utskottets mening var att Svenska kyrkans kommunikation främst ska vara i kanaler där människor redan är och inrikta sig på bättre samverkan med befintliga medier. Vidare beslutade kyrkomötet att avslå motion 2004:76, som föreslog ett flerårigt projekt för samordning av Svenska kyrkan närvaro på nätet. Kyrkolivsutskottet konstaterade i sitt betänkande KI 2004:7 att Svenska kyrkans närvaro på nätet var ogenomtänkt och bejakade motionens intention att samordna Svenska kyrkans närvaro på nätet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:13.

Svenska kyrkans nationella nivå har i dag ett uppdrag att närvara i såväl nyhetsmedia som i sociala medier. Det sker redan i dag ett gott arbete samtidigt som kyrkan liksom andra samhällsaktörer har svårt att nå fram i bruset. Det förändrade medielandskapet med en ständig framväxt av nya kanaler innebär också svårigheter att nå grupper som inte befinner sig på de etablerade plattformarna.

Vidare lyfter utskottet att synligheten också är en fråga för vad stift och lokal nivå gör, hur de arbetar med lokal media och hur de väljer att medverka i det som görs

gemensamt. Samtidigt är det viktigt att lyfta fram det lokala för en relevant kommunikation.

Utskottet noterar att Svenska kyrkan nu finns på 37:e plats (plats 61 2022) bland Facebook-konton i Maktbarometern 2023, men vill samtidigt peka på vikten av att kyrkan är synlig i olika medier.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen med motiveringen att arbetet redan pågår där Svenska kyrkan synliggörs på många sätt. Utskottet lyfter också vikten av att den goda verksamhet som finns uppmärksammas.

Uppsala den 5 oktober 2023

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Magdalena Widmark, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Roger Sjöberg, Katarina Hofling, Olle Rydell, Boel Johansson, Lena Arman, Stig Axelsson, Kerstin Eskhult, Karin Stierna, Anna-Karin Westerlund, Peter Laufer, Britt Fält, Tomas Rosenlundh och Elisabeth Sandlund.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mattias Benke, Bodil Wennerström, Signe Wolf, Barbro Wiskari, Joakim Persson, Jan Wahn, Jenny Delén, Rodney Engström, Gary Aelius, Margareta Carlsson, Lina Ahl, Christoffer Stavenow och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar

Reservation

Mot bakgrund av att synlighet kräver allt större resurser och spetskompetens på närvaro i olika kanaler är min mening att kyrkomötet ändå bör öka insatserna för en ökad synlighet. Jag reserverar mig mot utskottets förslag till avslag på motion 2023:13 till förmån för motionens förslag.

Peter Laufer

Kyrkomötet

Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2023:4

Konfessionella friskolor

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:29 som föreslår kyrkomötet att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda hur erfarenheter från friskolor som idag drivs med någon form av stöd eller anknytning till församlingar kan tas tillvara och spridas för att främja tillkomsten av fler friskolor. Motionen föreslår också att riktlinjer för hur församlingar i Svenska kyrkan kan starta friskolor med en konfessionell profil som präglas av Svenska kyrkans tro och liv tas fram.

Utskottet anser att den nya skollagen gör det svårare för Svenska kyrkan att driva friskoleverksamhet. För dem som ändå vill försöka pekar exempel i bakgrundsbeskrivningen på att information redan finns. Att efterforska erfarenheter och ta fram riktlinjer behövs alltså inte. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2023:29 punkt 1,
2. avslå motion 2023:29 punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2023:29 av Torbjörn Aronson m.fl, Konfessionella friskolor

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. utreda hur erfarenheter från friskolor som idag drivs med någon form av stöd eller anknytning till församlingar i Svenska kyrkan kan tas tillvara och spridas för att främja tillkomsten av fler friskolor med stöd av pastorat i Svenska kyrkan,
2. ta fram riktlinjer för hur församlingar i Svenska kyrkan kan starta friskolor med en konfessionell profil som präglas av Svenska kyrkans tro och liv.

Bakgrund

Friskolereformen, som gjorde det möjligt för andra än kommuner att driva skolor, genomfördes 1992. Samtidigt infördes det fria skolvalet som gav eleverna rätt att välja skola. Skollagen 2011 slår fast att utbildning vid en skolenhet eller förskoleenhet med offentlig huvudman ska vara icke-konfessionell, och så även undervisningen vid fristående skolor, fristående förskolor och fristående fritidshem. Utbildningen i övrigt vid fristående skolor, fristående förskolor och fristående fritidshem får ha en konfessionell inriktning, dock ska deltagandet i konfessionella inslag vara frivilligt.

Från om med januari 2023 gäller Riksdagens beslut om ändringar i skollagen för att öka kontrollen av konfessionella inslag i skolan. Högre krav ställs nu på huvudmän

till verksamhet med konfessionell inriktning, och konfessionella inslag ska som huvudregel vara skilda från övriga aktiviteter inom skolan så att eleverna kan välja om de vill delta eller inte. Förtydligande av definitionerna av undervisning och utbildning i skollagen, och nya definitioner av begreppen konfessionellt inslag och konfessionell inriktning har införts. Skolor, förskolor och fritidshem med offentlig huvudman ska kunna genomföra avslutningar och uppmärksamma traditionella högtider i gudstjänstlokaler, så länge det inte förekommer konfessionella inslag.

Idag finns 4 077 fristående förskolor och skolor i Sverige, vilket motsvarar 26 procent av de totalt 15 461 svenska förskolorna och skolorna. Fler än 410 000 barn och elever går i en fristående för-, grund-, eller gymnasieskola. Det är 19,6 procent av drygt två miljoner barn och elever i svenska förskolor och skolor. I förskolan går 21 procent i en fristående verksamhet, i grundskolan 15,8 procent, och i gymnasieskolan 31 procent. Såväl antal som andel elever i fristående grundskolor har de senaste 20 åren ökat från 6 procent till 16 procent.

Konfessionella friskolor i Svenska kyrkan

Idag finns det tre pastorat som driver grundskola som enskild huvudman. Det är Knivsta pastorat (Sankta Maria skola), Avesta (Grytnäs friskola) och Västervåla Västanfors församling (Lindgårdsskolan).

Stadsmissionens skolstiftelse är huvudman för sju gymnasieskolor varav Grillska gymnasiet är en anpassad gymnasieskola.

L M Engströms gymnasium drivs av Peter Isaac Béens utbildningsstiftelse som uppger att skolans kristna profil har sin grund i Svenska kyrkans tradition.

Det finns cirka 240 förskolor som drivs av konfessionella huvudmän, av dem drivs drygt 100 förskoleenheter av pastorat som enskild huvudman. Det gör Svenska kyrkan till den största aktören bland de konfessionella. Nästan 4000 barn finns i pastoratens förskolor som omsätter mellan 600–650 000 000 kronor per år (förskolepeng).

Tillsyn, främjande och stöd

Pastoratens förskoleverksamhet brukar vanligtvis uppfattas som en del i församlingens grundläggande uppgift, eller som ett naturligt utflöde av församlingens grundläggande uppgift. Detta gör att stiftens utövar främjande och tillsyn i relation till denna verksamhet.

Den nationella nivån har sedan 2014 arrangerat ett årligt rektorsforum för de som är rektorer i Svenska kyrkans förskola. Varje år deltar drygt 50 rektorer vid detta forum. I år genomförs rektorsforum i Malmö i samverkan med Lunds stift den 19–20 oktober.

Den nationella nivån har också arrangerat en rad utbildningstillfällen i samverkan med Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation för huvudmän, kyrkoråd och kyrkoherdar, när det gäller:

- Ägar- och ledningsprövning
- Systematiskt kvalitetsarbete
- Lagar och regler för ersättningsnivåer

Den nationella nivån har även bistått ett flertal huvudmän när det gäller konsultativa insatser kring ekonomi, lagar, regler och arbetsorganisation samt i vissa särskilda fall bidragit med underlag till ärenden församlingar behövt driva till förvaltningsrätten.

De som önskar driva för- eller grundskola måste själva skaffa de kunskaper som behövs, några gemensamma riktlinjer finns inte. Erfarenheter visar att det antal förskolor eller grundskolor som Svenska kyrkan driver ligger stabilt sedan 2008, då den

första inventeringen gjordes av kyrkokansliet. Det är snarare händelser i omvärlden som påverkar. Många församlingar startade till exempel friskolor efter reformen med maxtaxa i förskolan 2001, eftersom barntimmeverksamheten då minskade kraftigt.

Referensgrupp för skola och kyrkan

Inom Sveriges kristna råd (SKR) finns referensgruppen för skola och kyrkan där Svenska kyrkan är representerad. I samband med att den nya skollagen trädde i kraft 2011 förändrades kyrkornas förhållande till skolan. Referensgruppen har som huvuduppgift att bevaka, analysera och opinionsbilda när det gäller frågor som har med religion i skolan att göra. Det handlar inte minst om förståelse för eleven som religionsbärare, kulturella krokar och etiska frågeställningar.

Religionskunskap – läroplan 2022

Läroplaner brukar vanligen finnas 10–15 år. Läroplaner för grundskolan har ändrats 1962, 1969, 1980, 1994, 2011 och 2022. Kristendomen som särskilt ämne försvann definitivt 1969, men hade i praktiken försvunnit redan 1962, då kristendomsundervisning mer handlade om olika religioner och livsåskådningar än om just kristendom. 1962 blev kristendomsundervisningen ett mer allmänt ämne inom det samhällsorienterade blocket.

Enligt läroplanen i religionskunskap (Lgr22) ska undervisningen allsidigt belysa vilken roll religion kan spela i samhället och hur samhällsförhållanden påverkar utvecklingen av religioner och andra livsåskådningar. Genom undervisningen ska eleverna få kunskaper om hur kristna traditioner har påverkat det svenska samhället och hur kristendomens roll i samhällslivet har förändrats över tid.

Årskurs 1–3

Eleverna ska få kunskaper om kristendomens roll i skolan och på hemorten förr i tiden, vilket brukar möjliggöra för skolor att göra studiebesök i Svenska kyrkans församlingar.

Årskurs 3–6

Centrala tankegångar med koppling till ritualer, levnadsregler och heliga platser inom kristendom, islam och judendom, till exempel som de uttrycks i berättelser i Bibeln och andra religiösa urkunder.

Årskurs 7–9

Tolkning av och samtal om religiös och livsåskådningsmässig symbolik och mening i Bibeln och andra religiösa urkunder, samt i ritualer och estetiska uttryck.

Centrala tankegångar inom kristendom, islam, judendom, hinduism och buddhism.

Likheter och skillnader i religiösa tolkningar och praktiker mellan och inom olika religioner. Huvudinriktningar inom kristendom och andra religioner.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet 2018 behandlade motion 2018:3 Friskolor drivna av Svenska kyrkans församlingar. Motionen handlade om att ge kyrkostyrelsen uppdrag att utreda hur erfarenheter från friskolor som idag drivs med stöd av församlingar i Svenska kyrkan kan tas tillvara och spridas för att främja tillkomsten av fler friskolor med stöd av pastorat i Svenska kyrkan. Motionen föreslog också att ge kyrkostyrelsen uppdrag att ta fram riktlinjer för hur församlingar i Svenska kyrkan kan starta friskolor med en konfessionell profil som präglas av Svenska kyrkans tro och liv.

Samhälls- och kulturutskottet ansåg att Svenska kyrkans uppgift är att fokusera på barn- och ungdomsverksamhet och insatser i civilsamhället och föreslog därför att kyrkomötet skulle avslå motionen i sin helhet (SK 2018:2). Det blev också kyrkomötets beslut.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:29.

Utskottet konstaterar att frågan behandlades i kyrkomötet senast 2018 och då fick avslag. Sedan har dess har en skärpning av skollagen skett för att öka kontrollen av konfessionella inslag i skolan. Det kan försvåra friskoleverksamhet med sådan inriktning då alla konfessionella inslag ska vara frivilliga. Motionärerna efterfrågar riktlinjer för hur församlingar i Svenska kyrkan kan starta friskolor med en konfessionell profil som präglas av Svenska kyrkans tro och liv. Men liksom 2018 pekar exempel i bakgrundsbeskrivningen på att information redan finns för dem som vill starta friskoleverksamhet. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Uppsala den 5 oktober 2023

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Ragna Tamsen, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Roger Sjöberg, Katarina Hofling, Olle Rydell, Boel Johansson, Lena Arman, Stig Axelsson, Kerstin Eskhult, Karin Stierna, Anna-Karin Westerlund, Peter Laufer, Britt Fält, Tomas Rosenlundh och Elisabeth Sandlund.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mattias Benke, Bodil Wennerström, Signe Wolf, Barbro Wiskari, Joakim Persson, Johan Linnman, Jan Wahn, Jenny Delén, Rodney Engström, Gary Aelius, Margareta Carlsson, Lina Ahl, Christoffer Stavenow och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2023:5

Beredskapskapacitet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:30 Beredskapskapacitet. Motionen föreslår att kyrkostyrelsen utreder Svenska kyrkans kapacitet och krisberedskap i fred, gråzon och krig.

Utskottet håller med motionärerna om att beredskapsarbete är viktigt. Svenska kyrkan arbetar också med beredskap sedan många år tillbaka och ansvaret är reglerat i kyrkoordningen. På senare år har arbetet intensifierats.

En utredning behövs dock inte, menar utskottet, eftersom det går att förutse att utredningen skulle visa att Svenska kyrkan har både kapacitet och beredskap. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:30.

Motionens förslag

Motion 2023:30 av Ronnie Nilsson och Leif Gustavsson, Beredskapskapacitet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda Svenska kyrkans kapacitet och krisberedskap i fred, gråzon och krig.

Bakgrund

Svenska kyrkan har sedan före millennieskiftet en väl utbyggd krisberedskap, med utbildad och övad personal i framför allt stift och församlingar. Detta sker ibland i samverkan med övriga samhället.

Ansvaret är reglerat i kyrkoordningen:

Den lokala nivåns ansvar

Församlingen eller, om församlingen ingår i ett pastorat, pastoratet ska vidta de beredskapsförberedelser som behövs för verksamheten under kris och höjd beredskap. (2 kap. 11 §)

Den regionala nivåns ansvar

Stiftet ska vidta de beredskapsförberedelser som behövs för verksamheten under kris och höjd beredskap. (6 kap. 5 §)

Stiftsstyrelsen ska verka för att beredskapsförberedelserna inom stiftet genomförs på ett ändamålsenligt sätt och med en enhetlig inriktning. (7 kap. 10 §)

Den nationella nivåns ansvar

Kyrkostyrelsen ska leda och samordna Svenska kyrkans beredskap. Kyrkostyrelsen ska också vidta de beredskapsförberedelser som behövs för verksamheten på den nationella nivån under kris och höjd beredskap. (12 kap. 2 §)

Krisen tas ofta om hand lokalt

Den så kallade närhetsprincipen innebär att en kris i första hand tas om hand där den äger rum. Det innebär att en församling eller ett pastorat möter drabbade människor och samverkar med det omgivande samhället.

Begreppen ”krisberedskap” och ”civil beredskap”

Tidigare användes begreppet krisberedskap, men det ersätts numera ofta av begreppet civil beredskap. Civil beredskap omfattar dels krisberedskap, dels det civila försvaret. (Det civila försvaret träder in vid höjd beredskap eller krig och Svenska kyrkan är en del av det civila försvaret.)

Svenska kyrkan ska ha beredskap i händelse av exempelvis olyckor, våldsdåd, långvariga elavbrott, översvämningar, pandemier, svåra samhällsstörningar eller krig.

Svenska kyrkan förstärker sin förmåga och kapacitet

År 2021 beslutade kyrkostyrelsen (KS 2020-1091) att initiera ett systematiskt utvecklingsarbete under åren 2021–2025, för att stärka Svenska kyrkans förmåga i krisberedskap och civilt försvar.

Sedan dess har den nationella nivån intensifierat arbetet tillsammans med stiftet. År 2023 inrättades en särskild enhet för civil beredskap på kyrkokansliet. Detta för att öka kapaciteten till den nivå som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap rekommenderar en organisation som Svenska kyrkan.

Idag finns samlad information på intranätet Kornet, med bland annat mallar, vägledningar, utbildningar, digitala utbildningar och gudstjänstmaterial tillgängligt för stift och församlingar.

Vissa verksamheter är reglerade i lag

Svenska kyrkan bedriver också verksamheter som är reglerade i lag.

Begravningsverksamheten ska upprätthållas även i händelse av kris eller krig. Verksamheten regleras i begravningslagen. (8 kap. 3 §)

Det kyrkliga kulturarvet – kyrkobyggnader, kyrkotomter, begravningsplatser och kulturhistoriskt värdefulla inventarier – ska vårdas och underhållas av Svenska kyrkan. Kapaciteten ska finnas även i händelse av höjd beredskap och krig. Verksamheten regleras i kulturmiljölagen. (4 kap. 15 a §)

Tidigare behandling i kyrkomötet

Ett flertal motioner har under tidigare år hanterat frågor om beredskap i kris och under höjd beredskap.

År 2015 fanns förslag (motion 2015:95) om att bland annat en ny handbok för kyrklig beredskap skulle tas fram och att kyrkostyrelsen skulle genomföra övningar med stift och församlingar. Gudstjänstutskottet konstaterade att ett arbete med att revidera Svenska kyrkans handbok i krisberedskap just då pågick och att övningar

också genomfördes. Motionens punkter ansågs redan vara besvarade och kyrkomötet avslög den därför.

I en motion från 2016 (2016:73) föreslogs att fyra stift ska vara samordningsstift i kontakt med Försvarmaktens regionala kontor avseende döda och begravningsplatser. Motionen ville också ta fram ett informationsunderlag om samverkande parter i det svenska samhället.

Motionen avslögs av kyrkomötet, men med anledning av motionen uppdrog kyrkomötet till kyrkostyrelsen att föra samtal med Försvarmakten om organisationen för kontakterna mellan kyrkan och Försvarmakten avseende döda och begravningsplatser. (KmSkr 2016:4)

Året efter föreslogs i en motion (2017:138) att uttrycket kris och höjd beredskap ska ersättas med ”kris och katastrofsituationer samt under höjd beredskap” i kyrkoordningen. I betänkandet ansåg utskottet att begreppet katastrof inte var så etablerat att det var befogat att ändra i kyrkoordningen. Kyrkomötet avslög motionen.

I en annan motion (2018:20) togs krisberedskapen i Svenska kyrkan upp. I den föreslogs bland annat att kyrkostyrelsen ska se till att beredskapen övas regelbundet och att stiftet lyfter den frågan under visitationer i församlingarna. Motionen föreslog också kyrkostyrelsen att tillsammans med stiftet ta fram råd till stift och församlingar för att de ska kunna bistå djurhållande lantbrukare med foder i kriser.

I betänkandet påminde samhälls- och kulturutskottet om att den nationella nivån ska främja och stödja stiftens beredskapsorganisation, men inte styra vad som tas upp vid biskopens visitationer i församlingar. Utskottet konstaterade också att krisberedskapen handlar om att bygga förmåga och organisation som förmår hantera alla slags kriser – den är inte inriktad mot specifika händelser.

I en motion 2021 (2021:84) efterlystes en handlingsplan för kriser och en tydlig enhet på kyrkokansliet för församlingarna att vända sig till med dessa frågor. I betänkandet konstaterade samhälls- och kulturutskottet att Svenska kyrkan har rutiner för en krisorganisation och beredskapsplaner, reglerade i kyrkoordningen. Dessa användes och testades under pandemin med ett gott resultat. Kyrkomötet avslög motionen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:30.
--

Utskottet konstaterar att frågan om beredskap är viktig. Svenska kyrkan arbetar med beredskap sedan många år tillbaka och uppdraget är reglerat i kyrkoordningen. På senare år har arbetet intensifierats – på nationell nivå, i stift och i församlingar, med bland annat övningar och beredskapsplaner. Arbetet är välorganiserat. Biskoparna och Försvarmakten har också en pågående dialog.

Motionen föreslår att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda Svenska kyrkans kapacitet och krisberedskap. Utskottet förutser att en utredning skulle komma fram till att Svenska kyrkan har god kapacitet och beredskap och föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Utskottet konstaterar också att i arbetet med att ta fram beredskapsplaner ingår det att analysera den egna beredskapskapaciteten.

Uppsala den 5 oktober 2023

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Anna Yngvesson, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Roger Sjöberg, Katarina Hofling, Olle Rydell, Boel Johansson, Lena Arman, Stig Axelsson, Kerstin Eskhult, Karin Stierna, Anna-Karin Westerlund, Peter Laufer, Britt Fält, Tomas Rosenlundh och Elisabeth Sandlund.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mattias Benke, Bodil Wennerström, Signe Wolf, Barbro Wiskari, Joakim Persson, Jan Wahn, Jenny Delén, Rodney Engström, Gary Aelius, Margareta Carlsson, Lina Ahl, Christoffer Stavenow och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till avslag på motion 2023:30 till förmån för motionens förslag.

Peter Laufer

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2023:6

Biskopsansvar för Svenska kyrkans webbsida

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:46 Biskopsansvar för Svenska kyrkans webbsida. Motionen föreslår kyrkomötet att uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till att biskopskollegiet ansvarar för det teologiska och pastorala innehållet på Svenska kyrkans webbsida.

Biskoparna har det yttersta tillsynsansvaret i Svenska kyrkan och detta omfattar även webbplatsen. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:46.

Motionens förslag

Motion 2023:46 av Berth Löndahl m. fl., Biskopsansvar för Svenska kyrkans webbsida

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till att biskopskollegiet ansvarar för det teologiska och pastorala innehållet på Svenska kyrkans webbsida.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2023:46 i Ln 2023:5y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Domänen svenskakyrkan.se består dels av Svenska kyrkans nationella webbplats, dels av församlingars, pastorats och stiftens webbplatser. Kyrkokansliet förvaltar innehållet på de nationella webbsidorna.

Webbsidor om kristen tro

De nationella webbsidorna om kristen tro utgör en stor del av webbplatsen. Från hösten 2021 och fram till december 2022 publicerades nya webbsidor om kristen tro. Innehållet till dessa har tagits fram av programmet Lärande och undervisning och det omfattar dels grunden i kristen tro, dels livsfrågor utifrån ett kristet perspektiv.

Webbsidorna om grunden i kristen tro tar exempelvis upp ämnena kristen gudstro, Jesus Kristus, treenigheten, Bibeln, frälsning och försoning, nåd, Herrens bön och sakramenten – dop och nattvard.

Webbsidorna om livsfrågor omfattar exempelvis ämnena AI, ensamhet, gott och ont, tro och naturvetenskap, hbtqi och klimat.

På svenskakyrkan.se/kristen-tro finns de närmare 50 sidorna att läsa.

Syftet med texterna

Syftet med texterna om grunden i kristen tro är att de ska ge människor kunskap om och förståelse för kristen tro. De ska ge både bred kunskap och teologisk fördjupning. Som komplement till några av texterna finns filmade intervjuer, där aktiva i Svenska kyrkan berättar om vad till exempel trosbekännelsen innebär för dem.

Livsfrågetexterna ska vara personligt hållna och svara på hur Svenska kyrkan resonerar kring olika livsfrågor. Texterna är inte och har inte haft som grundtanke att vara fastställda texter om kristen tro enligt gällande rutiner för sådana beslut.

Skribenter och granskning av texter

Programmet Lärande och undervisning har beställt texter av teologer i Svenska kyrkan – många disputerade, några pensionerade biskopar, några med tjänst i akademien. Samtliga texter har sedan granskats och godkänts av dels en expertgrupp med didaktisk och teologisk akademisk kompetens, dels av alla biskopar.

Ett urval av texterna testades under arbetsprocessen på målgruppen – unga vuxna och vuxna personer. De har fått resonera om vad de har läst och deras synpunkter har tagits tillvara i bearbetningen av det slutgiltiga materialet.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Bakgrunden till att programmet Lärande och undervisning tog fram innehåll till svenskakyrkan.se började i kyrkostyrelsens skrivelse om verksamhet och ekonomi till kyrkomötet 2017 (KsSkr 2017:1). Där önskade kyrkostyrelsen prioritera en genomgripande satsning på lärande och undervisning, för att stärka människors kunskap om kristen tro. (s.10)

Till det tematiska kyrkomötet 2019 skrev kyrkostyrelsen i sin skrivelse 2019:5 att programmet Lärande och undervisning ska öka och fördjupa kunskapen om kristen tro hos många människor och att då behöver kyrkan ta fram undervisningsmaterial på bland annat digitala arenor. (s. 4–5 och 13)

Kyrkomötet gjorde ett uttalande om undervisning samma år. Där står:

Kraftsamlingen för undervisning och lärande bygger på evangeliet om Jesus Kristus och ska komma till uttryck i alla de möten som vi redan har, genom medverkan på andra arenor och genom att utnyttja digital teknik. Den omfattar allt från det individuella mötet i den lokala församlingen till det digitala materialet som finns på nätet.

Kyrkomötet 2019 behandlade också en motion (2019:41) som berörde kristen tro i digitala kanaler. Den föreslog att en grupp med teologisk bredd och kompetens skulle tillsättas för en översyn av Svenska kyrkans webbplats, främst under fliken om kristen tro. Samhälls- och kulturutskottet konstaterade att mycket av det som efterfrågades i motionen redan ingick i programmet för lärande och undervisning. Motionen avslogs av kyrkomötet.

Ytterligare webbsidor om tro

På svenskakyrkan.se finns även texter om kristen tro som inte har tagits fram inom ramen för programmet Lärande och undervisning. Det är framför allt webbsidor om kyrkliga handlingar och gudstjänsten. Dessa tas fram i samarbete mellan teologer och redaktörer på kyrkokansliet. Det förekommer att besökare på svenskakyrkan.se ställer frågor om innehållet. Dessa hanteras av teologer.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:46.

Utskottet uppskattar motionen, eftersom den väcker tankar om viktiga offentliga texter om kristen tro. Utskottet konstaterar dock att biskoparna har det yttersta tillsynsansvaret i Svenska kyrkan, vilket också omfattar webbsidor. Detta påtalar även läronämnden i sitt yttrande, 2023:5y.

Då Svenska kyrkan på den nationella nivån har ett omfattande arbete för att skapa och granska webbsidor och då biskoparna redan har ett tillsynsansvar, anser utskottet att detta är tillräckligt och föreslår kyrkomötet att avslå motionen.

Det finns också en kyrkorättslig aspekt på motionen, nämligen att kyrkostyrelsen inte kan ge uppdrag till biskopsmötet.

Uppsala den 5 oktober 2023

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Anna Yngvesson, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Roger Sjöberg, Katarina Hofling, Olle Rydell, Boel Johansson, Lena Arman, Stig Axelsson, Kerstin Eskhult, Karin Stierna, Anna-Karin Westerlund, Peter Laufer, Britt Fält, Tomas Rosenlundh och Elisabeth Sandlund.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mattias Benke, Bodil Wennerström, Signe Wolf, Barbro Wiskari, Joakim Persson, Jan Wahn, Jenny Delén, Rodney Engström, Gary Aelius, Margareta Carlsson, Lina Ahl, Christoffer Stavenow och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot Samhälls- och kulturutskottets beslut att föreslå avslag av motion 2023:46 Biskopsansvar för Svenska kyrkans webbsida. Att biskoparna redan bland alla sina övriga uppgifter har ansvar för Svenska kyrkans digitala kommunikation gör det än mer angeläget att detta omsätts i praktisk handling så att kvaliteten på de texter som publiceras säkerställs.

Elisabeth Sandlund

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2023:5y

Tillsynsansvar för Svenska kyrkans webbsida

Läronämndens yttrande över motion 2023:46

Läronämnden påminner om att Svenska kyrkan är en episkopal kyrka där biskops-
ämbetet utövar det yttersta tillsynsansvaret. Hemsidor och sociala medier utgör inget
undantag från detta ansvar.

Angående varje kristens kallelse att gestalta sin tro i ord och handling konstaterar
läronämnden följande i sitt yttrande Ln 2015:8y, med hänvisning till Ln 2014:9y:

Identiteten värnas genom att kyrkans förkunnelse med Kristus i centrum,
i ord och handling bevarar traditionen genom att aktualisera, tolka och
tillämpa den i varje ny tid. Det finns ett nödvändigt samband mellan
tradition och förnyelse. Att detta samband vidmakthålls värnas av kyrkan
som gemenskap.

Kyrkan är, som det anges i den augsburgska bekännelsen (VII), den
gemenskap i vilken evangelium rent förkunnas och sakramenten rätt
förvaltas. Detta innebär att vi, på dopets grund, har ett gemensamt ansvar
att stå fasta i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Vigningstjänsten
och kyrkans tillsynsfunktioner har ett särskilt ansvar.

Uppsala den 25 augusti 2023

På läronämndens vägnar

Martin Modéus, ordförande

Jenny Ehnberg, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Martin Modéus, ordförande, biskop Karin Johannesson,
biskop Marika Markovits, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael
Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann,
biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Erik
Eckerdal, biskop Andreas Holmberg, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta
Grantén, Marta Axner Ims, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winnige och
Johannes Zeiler.

Kyrkomötet

Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2023:7

Avhopparverksamhet och försoningsarbete

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:51, Avhopparverksamhet och försoningsarbete i vilken kyrkomötet föreslås att uppdra till kyrkostyrelsen att anta en nationell strategi för Svenska kyrkans deltagande i avhopparverksamhet från kriminella miljöer och i försoningsarbetet, samt att verka för att ett utbildnings- och informationspaket tas fram i ovan angivna frågor.

Utskottet anser inte att något tillkommit som väsentligt förändrar läget sedan förra årets kyrkomöte avlog motion 2022:4 om det sociala engagemanget och arbetet med exitprocesser. Frågan är fortsatt viktig och aktuell men liksom förra året visar exemplen i betänkandet att mycket görs och att Svenska kyrkan finns med i flera samarbeten med tonvikt på förebyggande insatser. Därför föreslår utskottet att kyrkomötet ska avslå motionen, men att frågan bör tas upp i tematiska kyrkomötet 2024, *Kyrkan i det offentliga rummet*.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:51.

Motionens förslag

Motion 2023:51 av Britt Björneke m.fl., Avhopparverksamhet och försoningsarbete

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. anta en nationell strategi för Svenska kyrkans deltagande i avhopparverksamhet från kriminella miljöer och i försoningsarbetet,
2. verka för att ett utbildnings- och informationspaket tas fram i ovan angivna frågor.

Bakgrund

Avhoppare är personer som har valt att lämna organiserad brottslighet, och för att klara av det bedöms behöva samhällets stöd och skydd.

Avhopparverksamheten

Avhopparverksamhet omfattar alla åldrar och är en viktig del av samhällets arbete för att förebygga brott och öka tryggheten. Regeringen har gett Polismyndigheten, Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse (SiS) och Socialstyrelsen uppdraget att

utveckla och förstärka stödet till avhoppare från kriminella, våldsbejakande extremistiska och hedersrelaterade miljöer i hela landet. Syftet är att fler individer ska få tillgång till stöd. Polismyndigheten ansvarar för samordningen av det myndighetsgemensamma uppdraget, medan kommunernas socialtjänster har huvudansvaret för avhopparna. Arbetet med stöd till avhoppare bedrivs i huvudsak på lokal nivå i samarbete mellan socialtjänsten och polisen, kriminalvården och SiS.

Svenska kyrkans arbete med avhopparverksamhet

Idag bedrivs arbete kring avhopparverksamheten av vissa församlingar som engagerat sig i frågan, men det är inte samordnat eller organiserat under själavård inom kriminalvården. Dock finns ett pågående arbete kopplat till Brottsförebyggande rådet inom Sveriges kristna råd.

Även det stiftsövergripande programmet Social hållbarhet – fokus tillit och demokrati kopplar till frågan. Programmet pågår till och med 2023 och ska bidra till ett inkluderande och demokratiskt samhälle. Här är det stiftet som initierat och driver arbetet i programmet medan kyrkostyrelsen finansierar programmets samordningsfunktion. Programmet samverkar med Forum för levande historia, stiftelsen Expo, nätföreningen #jagärhär, programmet IC Sverige samt Segerstedtinstitutet. Det är ett långsiktigt initiativ för att på olika sätt arbeta för att värna demokratin, stärka den sociala hållbarheten och upprätthålla människovärdet. Programmet samverkar med andra aktörer och utvecklar metoder och förmedlar utbildning och kunskap till de som söker kunskap och arbetar med dessa frågor – både inom och utanför Svenska kyrkan. I programmets rapport Våldsbejakande extremism och församlingarnas arbete med tillit och demokrati frågor beskrivs olika våldsbejakande strömningar. Rapporten visar bland annat att kyrkan kan ta en mer aktiv roll tillsammans med andra instanser i samhället när särskilda insatser behövs. Församlingarnas arbete kan vara såväl förebyggande som reaktivt när något har hänt. Rapporten innehåller både kartläggning och tips för detta arbete.

Nämnden för andligvård inom kriminalvården

NAV står för Nämnden för andlig vård inom kriminalvården – de kristna kyrkornas gemensamma själavårdsarbete inom kriminalvården. Sveriges kristna råd (SKR) samordnar uppdraget att förmedla själavården på samtliga anstalter och häkten i landet genom ett avtal med kriminalvården. Till uppdraget hör också ansvar för utbildning och utveckling av den andliga vården i samråd med SiK, Själavårdare i Kriminalvården.

Kriminalvården betalar löner till alla NAV-anställda inom Kriminalvården förutom till Svenska kyrkan som bär sina egna personalkostnader.

På alla stift finns samordnare som deltar på möten som SKR och Kriminalvården organiserar. Stiftens samordnare ansvarar i sin tur för att årligen bjuda in stiftets NAV-medarbetare, kyrkoherdar och NAV-konsulenterna för att behandla gemensamma frågor. På kyrkokansliet i Uppsala finns en kontaktperson från Svenska kyrkan.

I Sverige finns det 45 fängelser och 37 häkten (september 2023). Cirka 160 präster, pastorer och diakoner från olika kyrkotraditioner, runt 80 stycken från Svenska kyrkan, är knutna till kriminalvården. Här möter Svenska kyrkan män och kvinnor från 18 år.

Det pågår för närvarande en kraftig utbyggnad av kriminalvården och det råder stor platsbrist på anstalterna. År 2021 fanns cirka 2 270 ordinarie häktesplatser och cirka 4 690 anstaltsplatser. Inom en tioårsperiod planeras en utökning av antalet ordinarie platser på häkten till 3 120 platser och på anstalter till 6 980 platser.

Kyrka–Polis i samverkan

Kyrka–Polis i samverkan finns på flera ställen i Sverige och är de kristna kyrkornas gemensamma själavårdsarbete i Polismyndigheten. Cirka 70 präster, pastorer och diakoner ingår i Kyrka–Polis nätverket, varav cirka 50 kommer från Svenska kyrkan. Här möter Svenska kyrkan yrkesverksamma män och kvinnor i åldern 20–65 år.

Arbetet leds av en nationell styrgrupp som består av Polismyndigheten, två fackförbund inom polismyndigheten och de tre trossamfundet Svenska kyrkan, Ekumeniakyrkan och Stockholms katolska stift. Sveriges kristna råd har delegerat samverkansarbetet till trossamfundet. Svenska kyrkan representeras här av en samordnare från kyrkokansliet. Få stift har en samordnare med ansvar för Kyrka–Polis i samverkan.

En nationell arbetsgrupp har uppdraget att planera och genomföra en temadag per år och en grundutbildning på sex dagar ca en gång per år. Polismyndigheten bekostar utbildningen, kost och logi. Församlingarna står för lönekostnaderna under utbildningen och för den arbetstid som de kyrkliga medarbetarna utför inom samverkan. I arbetsgruppen ingår Polismyndigheten, två fackförbund inom polismyndigheten, en representant för nätverket Kyrka–Polis i samverkan och de tre trossamfundet. Svenska kyrkan representeras i arbetsgruppen av en person från antingen ett stift eller en församling.

Samverkan via POSOM

Samverkan sker även utanför den nationella överenskommelsen Kyrka–Polis i samverkan, då mellan enskilda församlingar och lokalpolisen på flera håll i Sverige. Samverkan sker då ofta via tex. POSOM, psykiskt och socialt omhändertagande i kris- och katastrofsituationer.

Enligt tillväxtprognosen från 2020 för Polismyndigheten kommer det år 2024 att finnas drygt 38 000 polisanställda. Det innebär en utbyggnad av myndigheten med 10 000 anställda mellan 2016–2024.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Vid kyrkomötet 2009 bifölls en motion (2009:21) som föreslog uppdrag till kyrkostyrelsen att kartlägga och utvärdera själavård och andlig vägledning inom Svenska kyrkan samt undersöka det eventuella behovet av institutionellt stöd på den nationella nivån. Kyrkolivsutskottet motiverade sitt förslag till bifall med att en samlad bild av själavårdstraditioner, former för andlig vägledning och former av andlig fördjupning saknas. Också en teologisk bearbetning av hur dessa former av andlig fördjupning förhåller sig till luthersk tradition och luthersk spiritualitet ansåg utskottet saknades. 2014 biföll kyrkomötet en motion (2014:101) om översyn av utbildning inom själavård och komma med förbättringsförslag vid behov. Kyrkolivsutskottet föreslog bifall och motiverade med att det fanns behov, trots en nyligen genomförd utbildningsreform, av översyn av utbildningen i själavård och att undersöka möjligheter till fortbildning (Kl 2014:20).

Kyrkomötet 2022 beslutade att bifalla motion 2022:54 som föreslog att kyrkostyrelsen ska genomföra förbättringar för själavårdare och vidta åtgärder för själavårdens fortsatta existens. I kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2022:9 framgår att utskottet var överens med motionären om att själavård är ett viktigt område som måste värnas och utvecklas. Utskottet noterade att kyrkostyrelsen de senaste åren har utvärderat utbildning och fortbildning i själavård samt kartlagt själavårdarens möjligheter till fortbildning och handledning. Utskottet hade också erfarit att det mot slutet av 2022 skulle slutföras en utredning om framtidens prästutbildning som särskilt skulle beakta behoven av att stärka förmågan att ge själavård. Med anledning av redan

genomförda utredningar och den pågående utredningen och deras syfte att stärka förutsättningarna för själavårdare att utöva själavård föreslog utskottet kyrkomötet att anse motionen besvarad med vad utskottet anfört. Det blev också kyrkomötets beslut.

Samma år beslutade kyrkomötet att avslå motion 2022:41, Det sociala engagemanget och arbetet med exitprocesser. Motionen handlade om att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en kunskapsöversikt över arbetet med att motverka radikaliserings och gängbildning, och att utreda vilken roll Svenska kyrkan kan och bör ha i fråga om gäng och exitprocesser. Kyrkolivsutskottet föreslog i sitt betänkande kyrkomötet att avslå motion 2022:41. I betänkandet underströk utskottet att arbetet med att motverka radikaliserings och gängbildning är en viktig fråga som inte får nonchaleras. Inte minst är den viktig ur ett diakonalt perspektiv. Utskottet pekade på exemplen i betänkandet som visar att mycket görs och att Svenska kyrkan finns med i flera samarbeten, med tonvikt på förebyggande insatser. Utskottet ansåg att frågan är ett lokalt ansvar som bygger på samverkan mellan församlingar, lokala myndigheter och civilsamhället.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:51.
--

Utskottet vill understryka att arbetet med avhoppbarverksamhet och försoningsarbete är en både viktig och aktuell fråga. Svenska kyrkans fokus på förlåtelse och försoningsprocesser är också ett betydelsefullt bidrag i sammanhanget. Frågan om exitprocesser behandlades av förra årets kyrkomöte och att frågor återkommer visar att de är angelägna. Liksom förra året visar exemplen i betänkandet att mycket görs och att Svenska kyrkan finns med i flera samarbeten med tonvikt på förebyggande insatser. Utskottet anser fortfarande att detta är ett lokalt ansvar som bygger på samverkan mellan församlingar, lokala myndigheter och civilsamhället. Metoder och fördjupad kunskap finns tillgängligt hos myndigheter och nätverk. Därför föreslår utskottet att kyrkomötet ska avslå motionen, men att frågan bör tas upp i tematiska kyrkomöten 2024, *Kyrkan i det offentliga rummet*.

Uppsala den 5 oktober 2023

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Ragna Tamsen, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Roger Sjöberg, Katarina Hofling, Olle Rydell, Boel Johansson, Lena Arman, Stig Axelsson, Kerstin Eskhult, Karin Stierna, Anna-Karin Westerlund, Jenny Delén, Britt Fält, Tomas Rosenlundh och Elisabeth Sandlund.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mattias Benke, Bodil Wennerström, Signe Wolf, Barbro Wiskari, Joakim Persson, Johan Linnman, Jan Wahn, Rodney Engström, Margareta Carlsson, Lina Ahl, Christoffer Stavenow och Marja Sandin-Wester.

Biskop Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

SK 2023:7

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till avslag på motion 2023:51 till förmån för motionens förslag.

Britt Fält

Särskild mening

De som väljer att lämna ett liv präglad av kriminalitet är i behov av framtidshopp och känsla av tillhörighet. Inte minst för att de ofta är själsligt tyngda av sina brott och ogärningar. Därför hade vi önskat se ett bifall av motion 2023:51.

Lina Ahl och Margareta Carlsson

Kyrkomötet

Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2023:8

Teologisk utvärdering av dopkampanjen

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:67. Bakgrunden till motionen är en önskan om att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att teologiskt utvärdera den dopkampanj som den nationella nivån i samarbete med stift och församlingar tagit fram i enlighet med kyrkomötets beslut 2021.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av att utvärdera denna satsning, men att det är för tidigt att göra en teologisk genomlysning. Samtidigt finner utskottet att det redan sker en löpande utvärdering av kampanjen och att den i dag är tillräcklig.

Utskottet föreslår därför att motion 2023:67 avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:67.

Motionens förslag

Motion 2023:67 av Elisabeth Sandlund m.fl., Teologisk utvärdering av dopkampanjen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till en utvärdering av den nationella dopkampanjen med fokus på teologiska aspekter.

Bakgrund

Svenska kyrkans dopkampanj

Svenska kyrkans nationella nivå har på uppdrag av kyrkomötet (KmSkr 2021:21) genomfört en dopkampanj i samverkan med stift och församlingar under 2023. Kampanjens olika beståndsdelar utgörs bland annat av en kort kampanjfilm, inlägg på det nationella Facebook-kontot och uppdaterade sidor på svenskakyrkan.se. Stift och församlingar har på olika sätt använt och anpassat materialet till sina egna kanaler. I vilken utsträckning detta skett följs upp i slutet av 2023 i kyrkokansliets samordnade enkäter till församlingarna.

Arbetet med dopkampanjen har tagit sin utgångspunkt i studien *Dop i förändring* av Andreas Sandberg med flera, biskopsbrevet om dop och en fokusgruppsundersökning genomförd av Novus riktad till människor med en svag relation till Svenska kyrkan i åldersgruppen 25–40 år med och utan barn. Av fokusgruppsundersökningen

framgår att gruppen uppfattade dopet som en fin tradition och en ceremoni som skapar gemenskap.

Fokusgruppsundersökningen resulterade i ett antal segment där stift och församlingar valde segmentet med namnet *självdiskvalificeraren* för kampanjen. Det är en grupp som när de avstår dop gör det på grund av att de tror att deras egen tro inte är tillräcklig. Segmentet med namnet *trötta gruppen*, som väljer att avstå för att det känns övermäktigt med logistiken, valde församlingarna att arbeta med på egen hand.

Insikterna kring de två segmenten användes i arbetet med att ta fram budskap, bildval och val av psalm. Vid en uppföljande fokusgrupp fick målgruppen för arbetet, människor i åldern 25–40 år, ta ställning till hur dessa komponenter uppfattades. Gruppernas språkbruk, kunskaper och behov av klarspråk för ökad tillgänglighet har vägats in i arbetet med exempelvis texterna på svenskakyrkan.se.

Förankring och komplementär roll

Den nationella nivåns övergripande uppdrag för kampanjer är att komplettera den kommunikation som redan sker i församlingen. Den gemensamma kampanjfilmens roll är därför att väcka nyfikenhet och peka på mötet i församlingen.

Biskopsmötet har informerats om arbetet med kampanjen och slutligen tagit ställning till filmen. De tillhörande webbsidorna om dop har godkänts av de teologer som på olika sätt är knutna till att teologiskt granska texterna på svenskakyrkan.se.

Församlingarna har utifrån sitt sammanhang avvägt hur de vill delta i kampanjen och på vilket sätt de lyfter fram dopet. Församlingarna som deltagit har på olika sätt anpassat det gemensamma materialet till församlingstidningar, egna webbplatser, foldrar och i sociala medier. Hur församlingarna teologiskt lyft fram dopet i sina sammanhang finns inte i plan för nationell utvärdering.

Utvärdering

Den nationella nivån har i ett första steg utvärderat hur kampanjen setts, gillats och vilket budskap som målgruppen uppfattat efter den första kampanjperioden.

Effekterna av kampanjen mättes av Novus, som genomförde 1 070 webbintervjuer 3–10 maj. Respondenterna var 18 till 84 år och resultaten är statistiskt generaliserbara.

- ◆ 30 procent av de tillfrågade hade sett kampanjfilmen, vilket är ett bra resultat för en kampanjfilm som visas för första gången och under en begränsad tidperiod
- ◆ Nästan en fjärdedel säger att de har påverkats i någon form av kampanjen. Var tionde fick ökad kunskap om värdet av att vara medlem i Svenska kyrkan, fyra procent blev mer nyfikna och två procent angav att de ville boka dop för sig själva eller för sitt barn. Allra bäst påverkans effekter hade filmen i de yngsta målgrupperna.
- ◆ De unga 16 till 34 år var den grupp som tyckte att filmen var lättast att förstå, och beskrev den som lättförståelig, känslösam och trovärdig.
- ◆ Drygt 6 av 10 beskrev budskapet i positiva ordalag, och uttryckte att kampanjen förmedlar ett viktigt budskap på ett tydligt sätt.
- ◆ Statistiken för dopsidorna på svenskakyrkan.se visar att besöken var nästan dubbelt så många under kampanjveckorna, jämfört med samma tid 2022. Många har besökt sidor där man kan läsa mer om dopet, gudstjänstordningen, faddrar och att döpas som vuxen.

Efter den andra kampanjperioden 28 augusti–17 september planeras också en utvärdering av hur kommunikationsmaterialet tillämpats av församlingarna.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:67.

Utskottet anser att dopkampanjen hittills varit framgångsrik. Det ligger ett gediget arbete bakom framtagandet av såväl filmen med psalmen Tryggare kan ingen vara, budskapet och val av målgrupp, liksom det material som publicerats. Den väcker varma känslor och väcker nyfikenhet hos människor. Samtidigt är kampanjmaterialet använt av många församlingar och församlingar har också gjort ett eget arbete för att möta människors behov av information. Utskottet finner att detta arbete, såsom det presenterats i bakgrundstext och vid besök i utskottet av kyrkokansliets kommunikationschef tillsammans med avdelningschef och enhetschef på avdelningen kyrkoliv, är tillfredsställande.

Vidare vill utskottet understryka vikten av att lyfta fram dopets djupaste innebörd, samtidigt som den första kommunikationen med den som söker information om dopet måste möta de förutsättningar som finns hos den som ska ta del av den. Församlingen har både i samband med och efter dopet en långsiktig uppgift i att vägleda människor till en djupare förståelse av dopets innebörd.

Utskottet noterar att insatsen kontinuerligt utvärderas och att frågan om en mer genomgripande utvärdering är för tidigt väckt.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen med motiveringen att arbetet med utvärdering redan pågår och att frågan om teologisk utvärdering kan vara relevant längre fram.

Uppsala den 5 oktober 2023

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Magdalena Widmark, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Roger Sjöberg, Katarina Hofling, Olle Rydell, Boel Johansson, Lena Arman, Stig Axelsson, Kerstin Eskhult, Karin Stierna, Anna-Karin Westerlund, Peter Laufer, Britt Fält, Tomas Rosenlundh och Elisabeth Sandlund.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mattias Benke, Bodil Wennerström, Signe Wolf, Barbro Wiskari, Joakim Persson, Jan Wahn, Jenny Delén, Rodney Engström, Gary Aelius, Margareta Carlsson, Lina Ahl, Christoffer Stavenow och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot Samhälls- och kulturutskottets beslut att föreslå avslag på motion 2023:67 Teologisk utvärdering av dopkampanjen. Att öka kunskapen om dop och ge inspiration så att fler föräldrar väljer att låta sina barn döpas är viktigt. Just därför är det viktigt att alla aspekter av kampanjen utvärderas, också de teologiska. Att skjuta en sådan utvärdering på framtiden är kontraproduktivt eftersom kampanjens budskap riskerar att falla i glömska.

Elisabeth Sandlund

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2023:9

Svenska kyrkan och kollektivtrafikplaneringen

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:69 i vilken det föreslås att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att kontakta regeringen för att begära komplettering av myndighetsregleringen för kollektivtrafik så att Svenska kyrkan blir remissinstans vid planering av nya lokaltrafikförsörjningsplaner.

Utskottet anser att detta inte är en fråga för kyrkomötet utan bör ligga på stifts- eller församlingsnivå och föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:69.

Motionens förslag

Motion 2023:69 av Marcus Romedahl och Jonas Noréus, Svenska kyrkan och kollektivtrafikplaneringen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att kontakta regeringen för att begära komplettering av myndighetsregleringen för kollektivtrafik så att Svenska kyrkan blir remissinstans vid planering av nya lokaltrafikförsörjningsplaner.

Bakgrund

Kollektivtrafiklagen innehåller bestämmelser om kollektivtrafik på väg, järnväg, vatten, spårväg och tunnelbana. Bestämmelserna gäller ansvar för, och organisation av regional kollektivtrafik och kollektivtrafikmyndigheter, samt allmänna krav på kollektivtrafikföretag.

Regionen och kommunerna inom ett län ansvarar gemensamt för den regionala kollektivtrafiken, alternativt ska de komma överens om att antingen regionen eller kommunerna ska bära ansvaret. I varje län ska det finnas en regional kollektivtrafikmyndighet som regelbundet fastställer mål för den regionala kollektivtrafiken i ett trafikförsörjningsprogram.

Trafikförsörjningsprogrammet tas fram i samråd med motsvarande myndigheter i angränsande län. Samråd ska även ske med övriga berörda myndigheter, organisationer, kollektivtrafikföretag och företrädare för näringsliv och resenärer.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:69.

Regionen och kommunerna inom ett län ansvarar gemensamt för den regionala kollektivtrafiken och kontakten med dem bör därför ske på stifts- och församlingsnivå. Trafikförsörjningsprogrammen för regionaltrafiken ska tas fram i samråd med berörda myndigheter, organisationer, kollektivtrafikföretag och företrädare för näringsliv och resenärer. Det bör där finnas möjlighet för stift och församlingar att komma med synpunkter. Detta är inte en fråga för kyrkomötet. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska avslå motionen.

Uppsala den 5 oktober 2023

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Ragna Tamsen, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Sofia Rosenquist, Roger Sjöberg, Katarina Hofling, Olle Rydell, Boel Johansson, Lena Arman, Stig Axelsson, Kerstin Eskhult, Karin Stierna, Anna-Karin Westerlund, Peter Laufer, Britt Fält, Tomas Rosenlundh och Elisabeth Sandlund.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mattias Benke, Bodil Wennerström, Signe Wolf, Barbro Wiskari, Joakim Persson, Johan Linnman, Jan Wahn, Jenny Delén, Rodney Engström, Gary Aelius, Margareta Carlsson, Lina Ahl, Christoffer Stavenow och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2023:10

Svenska kyrkan och Försvarsmakten

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:75, som föreslår att kyrkostyrelsen får i uppdrag att i samarbete med Försvarsmakten undersöka behovet av personella och ekonomiska resurser för Svenska kyrkans arbete med själavård i Försvarsmakten.

Utskottet anser inte att det finns behov av att undersöka resursfrågan då Försvarsmakten är tydlig med hur dess behov ser ut. Snarare behöver dialogen mellan Svenska kyrkans nationella nivå och Försvarsmakten förbättras när det gäller vad som är möjligt att erbjuda, med eller utan ekonomiska bidrag från Försvarsmakten. Dessutom har en utredning nyligen gjorts som resulterade i beslut om ett nytt institutionssjälavårdsbidrag som börjar gälla 2024. Det bidraget har stiftet möjlighet att fördela utifrån behov. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:75.

Motionens förslag

Motion 2023:75 av Magnus Hedin m.fl., Svenska kyrkan och Försvarsmakten

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i samarbete med Försvarsmakten undersöka behovet av personella och ekonomiska resurser för Svenska kyrkans arbete med själavård i Försvarsmakten.

Bakgrund

Institutionssjälavård

Själavård är en del av kyrkans uppdrag i att visa omsorg om människan och skapelsen. Svenska kyrkans närvaro på institutioner och andra externa samhällsarenor med erbjudande om själavård är ett utflöde av församlingens grundläggande uppgift och ett uttryck för kyrkans identitet. Institutionssjälavården bygger på samverkan med andra kyrkor, trossamfund och samhällsaktörer och bedrivs ekumeniskt genom Sveriges kristna råd (SKR). Till institutionssjälavården räknas Sjukhuskyrkan, Andlig vård i kriminalvården, Universitetskyrkan och Kyrka–Polis i samverkan. Svenska kyrkan bedriver också institutionssjälavård inom Försvarsmakten, på Migrationsverkets förvar och Flygplatskyrkan på Arlanda.

Uppdraget förutsätter hög kompetens inom själavårdsområdet hos församlingsmedarbetarna och att erbjudande av själavård på institutioner och externa arenor kan ske kontinuerligt och vara hållbart över tid.

Militär själavård

I själavårdsarbetet inom Försvarsmakten möter Svenska kyrkan yrkesverksamma män och kvinnor i åldern 18–65 år. Hösten 2021 fanns 34 hemvärdspastorer och 25 förbandspastorer samt en fältprost. Militärsjälavården leds av fältprosten tillsammans med Hökquarterets stabspastorer samt ett nätverk av pastorer från de större förbanden. Fältprosten är också företrädare för militärsjälavårdens frågor i SKR, och tjänsten finansieras till 50 procent av Svenska kyrkan och till 50 procent av Försvarsmakten.

På regementen arbetar präster som är församlingsanställda. Deras tjänster bekostas av församlingarna eller stiftet, med undantag av garnisonsprästen i Älvsborg där Försvarsmakten bidrar ekonomiskt. Försvarsmakten står också för lönen till präster som tar tjänstledigt för internationella insatser. Det finns även präster kopplade till hemvärdet. De får inte betalt för sitt arbete utan genomför arbetet ideellt.

Regeringen har föreslagit en ny utökad krigsorganisation från 2021 som ska vara fullt genomförd till 2030. Försvarsmaktens grundorganisation utökas genom en återetablering av ett antal regementen och flottiljer och antalet anställda utökas. Det finns anledning att tro att regeringen på sikt kommer att utöka antalet organisationsenheter ytterligare efter 2025. Fältprosten får i dagsläget förfrågningar från bataljerna om fler militärpastorer.

Finansiering av institutionssjälavården

Kyrkomötet 2019 beslutade att bifalla motion 2019:43 som handlade om att uppdra till kyrkostyrelsen att genomföra en översyn av och ta fram förslag på hur institutionsjälavården, där verksamhet och ansvar vilar på pastorat och församlingar, ska finansieras, med hänsyn till stiftens respektive nationell nivåns roll och uppgift och i förhållande till utjämnings- och bidragssystem. Inom ramen för detta uppdrag bereds även det uppdrag som gavs av kyrkomötet 2018 (motion 2018:67) angående flygplatskyrkans framtid.

Utifrån uppdraget har den nationella nivån utrett finansieringen av institutionsjälavården. Ett förslag om ett institutionssjälavårdsbidrag som en ny bidragsdel inom ramen för det nationella finansieringssystemet remitterades till stiftet under hösten 2022 och i februari 2023 beslutade kyrkostyrelsen om utformning av det nya institutionssjälavårdsbidraget som börjar gälla 2024.

Bidraget beräknas på förekomsten av befintliga arenor för institutionssjälavård i stift, pastorat och församlingar. Institutionssjälavårdsbidraget fördelas till stiftet för vidare fördelning till församlingar och pastorat.

Institutionssjälavårdsbidraget införs som en ny faktor, genom omfördelning, inom ramen för befintligt stiftsbidrag där 80 miljoner kronor bör fördelas till institutionsjälavård även om öronmärkningen inte är tvingande.

Kyrkostyrelsen gör i sitt beslut bedömningen att de uppdrag inom institutionsjälavården som särskilt ska prioriteras och ingå i beräkningen av ett framtida institutionssjälavårdsbidrag och för vilka Svenska kyrkan på de tre nivåerna framöver behöver ta ett gemensamt ansvar, inklusive finansiering, främjande och stöd, är den andliga vården i sjukvården (Sjukhuskyrkan), den andliga vården inom Kriminalvården (Nav) och Svenska kyrkans närvaro på Migrationsverkets förvar. På dessa institutioner befinner sig människor i särskild existentiell utsatthet utan möjlighet att

söka upp församlingen i dess ordinarie verksamheter. I denna särskilt prioriterade grupp av uppdrag bör även militärsjälavården räknas in.

Prioritering av fyra särskilda uppdrag innebär att de enskilda stiftens ändå, genom egna prioriteringar, kan välja att ge verksamhetsbidrag till församlingar/pastorat som bedriver exempelvis universitetskyrka eller Kyrka-Polis i samverkan.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:75.

Försvarsmakten har tydliga behov som stiftens ibland har svårt att svara upp mot resursmässigt, såväl personellt som ekonomiskt. Dialogen mellan Försvarsmakten och Svenska kyrkans nationella nivå kring behov och vad som är möjligt att erbjuda, med eller utan ekonomiska bidrag från Försvarsmakten, skulle därför behöva förbättras. Det nya institutionssjälavårdsbidraget som börjar gälla 2024 omfattar 80 miljoner kronor som bör fördelas till institutionssjälavården även om det inte är tvingande. Bidraget fördelas till stiftens sedan väljer hur pengarna ska fördelas inom respektive stift. En nyligen genomförd utredning ledde fram till beslutet om institutionssjälavårdsbidraget och utskottet anser inte att det finns behov av ytterligare utredningar i nuläget. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Uppsala den 5 oktober 2023

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Ragna Tamsen, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Sofia Rosenquist, Roger Sjöberg, Katarina Hofling, Olle Rydell, Boel Johansson, Lena Arman, Stig Axelsson, Kerstin Eskhult, Karin Stierna, Anna-Karin Westerlund, Peter Laufer, Britt Fält, Tomas Rosenlundh och Elisabeth Sandlund.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mattias Benke, Bodil Wennerström, Signe Wolf, Barbro Wiskari, Joakim Persson, Jan Wahn, Jenny Delén, Rodney Engström, Gary Aelius, Margareta Carlsson, Lina Ahl, Christoffer Stavenow och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Till förmån för bifall till motion 2023:75.

Jenny Delén och Rodney Engström

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2023:11

Arbetet för migranternas återvändande

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:72 Arbetet för migranternas återvändande. Motionen föreslår att Svenska kyrkan ska verka för att personer som har fått asyl i Sverige ska återvända till sitt hemland.

Utskottet delar inte motionärernas uppfattning om att detta skulle vara en uppgift för Svenska kyrkan och föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2023:72, punkt 1,
2. avslå motion 2023:72, punkt 2,
3. avslå motion 2023:72, punkt 3,
4. avslå motion 2023:72, punkt 4.

Motionens förslag

Motion 2023:72 av Axel W Karlsson och Lennart Matikainen, Arbetet för migranternas återvändande

Kyrkomötet beslutar att

1. uttala sitt stöd för att Svenska kyrkan ska verka för återvandring,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att söka dialog med Migrationsverket och andra relevanta myndigheter om vilka behov som finns inom återvandringsarbetet,
3. uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en strategi för kyrkans återvandringsarbete på såväl nationell nivå som stifts- och församlingsnivå,
4. uppdra till kyrkostyrelsen att se till att Svenska kyrkan på sin hemsida informerar om sitt återvandringsarbete.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2023:72 i Ln 2023:10y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Begreppen ”återvändande” och ”återvandring” syftar på två olika grupper av personer:

”Återvändande” syftar på en asylsökande som har ansökt om uppehållstillstånd, men fått avslag. Migrationsverket har då beslutat att personen ska återvända.

”Återvandring” syftar på en person som har uppehållstillstånd i Sverige, men som på egen önskan vill flytta tillbaka till sitt hemland. Migrationsverket ger information om hur personen kan gå tillväga.

I diakonin får individen stöd

I det diakonala arbetet möter församlingen människor som är i behov av samtal och stöd. Det är individens behov som avgör vilket stöd hen får. Om någon söker stöd för att återvändra är det därför naturligt att hjälpa hen att ta kontakt med Migrationsverket. Stift och församlingar har inte lyft till den nationella nivån att detta skulle vara ett vanligt behov.

Svenska kyrkan har dialog med Migrationsverket

Migrationsverket har inte i sin dialog med Svenska kyrkan eller i det forum som finns mellan civilsamhälle och Migrationsverket uttryckt intresse för samarbete kring återvandring. Det har dock från hösten 2023 blivit möjligt att ansöka hos Migrationsverket om projektstöd för att driva projekt om frivillig återvandring.

Act Svenska kyrkan har andra uppdrag och arbetssätt

Svenska kyrkan finns via Act Svenska kyrkan i andra länder, eventuellt i länder som tänkbara återvandrare kommer från. Act Svenska kyrkan, andra medlemmar i Act-alliansen och dess lokala partners kan dock inte möta tänkbara behov som återvandrare har, eftersom de arbetar med humanitär katastrofhjälp och utvecklingsinsatser utifrån ett principbaserat och rättighetsbaserat arbetssätt.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:72.
--

Utskottet vänder sig mot motionärernas förslag om att Svenska kyrkan ska verka för återvandring. Kyrkan har, menar utskottet, ett helt annat uppdrag som handlar om att möta människor med generositet och att ge dem stöd och hjälp. Läronämnden skriver i sitt uttalande att en central tanke i bibeltexterna, som vi också möter i den kristna traditionen, är uppmaningen att ta emot och visa gästfrihet mot främlingar (Hebreerbrevet 13:2).

Utskottet hänvisar till läronämndens uttalande om att stödet till migranter är en självklar del av kyrkans uppdrag. Hur det arbetet gestaltas i församling och stift ska inte regleras av kyrkomötet. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Uppsala den 5 oktober 2023

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Anna Yngvesson, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Roger Sjöberg, Katarina Hofling, Olle Rydell, Boel Johansson, Lena Arman, Stig Axelsson, Kerstin Eskhult, Karin Stierna, Anna-Karin Westerlund, Peter Laufer, Britt Fält, Tomas Rosenlundh och Elisabeth Sandlund.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mattias Benke, Bodil Wennerström, Signe Wolf, Barbro Wiskari, Joakim Persson, Jan Wahn, Jenny Delén, Rodney Engström, Gary Aelius, Margareta Carlsson, Lina Ahl, Christoffer Stavenow och Marja Sandin-Wester.

SK 2023:11

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2023:10y

Kyrkan och migrationen

Läronämndens yttrande över motion 2023:72

En central tanke i bibeltexterna, som vi också möter i den kristna traditionen, är uppmaningen att ta emot och visa gästfrihet mot främlingar (Hebreerbrevet 13:2). Alla människor är skapade till Guds avbild (Första Moseboken 1:26–27) och Kristus kallar oss att möta honom i våra minsta bröder och systrar (Matteusevangeliet 25:40). Kyrkan är därför kallad att möta människor i utsatthet utifrån deras behov och situation. Stödet till migranter är därmed en självklar del av kyrkans uppdrag. Hur det arbetet gestaltas i församling och stift ska inte regleras av kyrkomötet.

Med hänvisning till motionens ärende vill läronämnden påminna om sitt yttrande Ln 2003:11y om Svenska kyrkan som en del av den världsvida kyrkan:

Kyrkan är inte etniskt bestämd och nationerna har ingen konstitutiv betydelse för kyrkans identitet. Kyrkan är Guds folk och Kristi kropp. Med sitt centrum och sin livskälla i Kristus och evangeliet om honom har Svenska kyrkan som en del av den världsvida kyrkan ett uppdrag i Sverige. Det är ett gudomligt tecken att de människor som i Sverige inbjuds att tillhöra Guds folk återspeglar rikedom i skapelsen och i Kristi världsvida kyrka.

Uppsala den 25 augusti 2023

På läronämndens vägnar

Martin Modéus, ordförande

Jenny Ehnberg, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Martin Modéus, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Marika Markovits, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Erik Eckerdal, biskop Andreas Holmberg, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winnige och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2023:12

Öka kunskapen om våld

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:90. Bakgrunden till motionen är behovet av att genom ökad kunskap upptäcka och förebygga våld och bidra till en fredligare värld. Motionärerna föreslår att kyrkomötet ger kyrkostyrelsen i uppdrag att uppmuntra stift och församlingar att öka kunskapen om våld i nära relationer och i samverkan med flera aktörer aktivt bedriva fredsskapande och våldsförebyggande arbete.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av att öka kunskapen om våld i nära relationer ur olika perspektiv och att frågan är komplex med flera dimensioner. Utskottet önskar att detta kan bli ett ämne för det tematiska kyrkomötet 2024, men menar att det redan idag pågår mycket arbete inom området.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Till beslutet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:90.

Motionens förslag

Motion 2023:90 av Anne Sörman m.fl., Öka kunskapen om våld

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. på lämpligt sätt uppmuntra och bejaka att stift och församlingar lyfter frågor om våld både i nära relationer, i våra egna sammanhang, i vår samtid och i vår historia,
2. uppmuntra stift och församlingar att samverka med teologiska institutioner, folkhögskolor och studieförbund för att bidra till ökad kunskap och fördjupad reflektion om våld och dess ofta komplexa mönster,
3. uppmuntra stift och församlingar att aktivt bedriva fredsskapande och våldsförebyggande arbete på kristen grund, till exempel genom att verka för aktivt ickevåld och självförsvar, genom samarbete med fredsorganisationer, kvinnojourer, barnrättsorganisationer och övriga civilsamhället.

Bakgrund

Svenska kyrkan bedriver i dag ett arbete för att på flera sätt motverka våld i samhället. Det sker genom församlingar, stift, Familjerådgivningen, Act Svenska kyrkan, Svenska kyrkans utbildningsinstitut samt Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation.

I samband med Kyrkornas världsråds projekt *Årtiondet för att övervinna våld 2001–2010* samlades arbetet för att motverka våld i ett genomgripande arbete för Svenska kyrkan. Kyrkostyrelsen lämnade en redovisning för de första fem årens

arbete (KsSkr 2005:5) till 2005 års kyrkomöte och fick då i uppdrag att återkomma med en slutrapport 2011 (KsSkr 2011:4). Rapporten lyfte fram ett stort antal genomgripande arbeten som skett under årtiondet. Ett par av insatserna som kan lyftas fram i detta sammanhang är:

- ◆ Arbetet för att öka kunskapen om mot våld mot kvinnor. Under perioden skedde utbildningsinsatser till anställd personal i Sverige och i utlandet. Bland annat genom medverkan vid större regionala och nationella möten, i samverkan med andra organisationer, vid temadagar med ungdomar i olika sammanhang som tjejjourer och ungdomsmottagningar. Handlingsplanen Kyrkornas nej till våld mot kvinnor, från Lutherska världsförbundet översattes och spreds i 17 000 exemplar till alla präster och diakoner.
- ◆ Kyrkostyrelsens beslut om ett riktat utvecklingsstöd (KRUS) under åren 2006–2009 som finansierat flera projekt i församlingar med syfte att lösa konflikter och motverka våld.
- ◆ Kyrkostyrelsens beslut 2010 om Svenska kyrkans finanspolicy i syfte att motverka att Svenska kyrkan inte ska investera i företag som handlar med vapen, sysslar med prostitution eller försäljning av sprit och tobak
- ◆ En prioritering av den interreligiösa dialogen i syfte att bidra till fredlig samlevnad och förhandlingslösningar i konfliktsituationer. Ett interreligiöst råd bildades 2009 för att öka beredskapen att agera tillsammans och utgöra en enad röst gentemot antisemitism, islamofobi och annan religionsfientlighet.

Idag verkar det stiftsövergripande programmet *Social hållbarhet – fokus tillit och demokrati*, som pågår till och med 2023, för att bidra till ett inkluderande och demokratiskt samhälle. Programmet samverkar med Forum för levande historia, stiftelsen Expo, nätföreningen #jagärhär, programmet IC Sverige och Segerstedtinstitutet. Det är ett långsiktigt initiativ för att på olika sätt arbeta för att värna demokratin, stärka den sociala hållbarheten och upprätthålla människovärdet. Programmet samverkar med andra aktörer, utvecklar metoder samt förmedlar utbildning och kunskap till de som söker kunskap och arbetar med dessa frågor – både inom och utanför Svenska kyrkan.

I programmets rapport *Våldsbejakande extremism och församlingarnas arbete med tillit och demokratifrågor* beskrivs olika våldsbejakande strömningar. Rapporten visar bland annat att kyrkan kan ta en mer aktiv roll tillsammans med andra instanser i samhället när särskilda insatser behövs. Församlingarnas arbete kan vara såväl förebyggande som reaktivt när något har hänt. Rapporten innehåller både kartläggning och tips för detta arbete.

Kyrkostyrelsen har i och med kyrkomötets beslut 2020 om att bifalla motionerna 2020:12 och 2020:25 också i uppdrag att utveckla en metodik för Svenska kyrkan i sin helhet att möta medmänniskor som är utsatta för våld i nära relationer. Den innehåller också en utbildningsatsning för Svenska kyrkans anställda i syfte att agera i mötet med människor som är utsatta för våld i nära relationer. Arbetet har ett brett våldspreventivt fokus, vilket bland annat resulterat i att Svenska kyrkans riktlinjer för att förebygga och bemöta sexuella övergrepp i kyrkliga sammanhang uppdateras och digitaliseras under 2023–2024.

I arbetet har det skett en kartläggning med hjälp av Lina Solén, statsvetare och diakon. Syftet är att skapa en överblick över befintligt arbete inom Svenska kyrkan. Kartläggningen innefattar också befintliga metoder i samhället i stort samt relevant och aktuell teoribildning. Frågan om våld har studerats med en bred utgångspunkt där förekomsten kan förstås av hur faktorer på individnivå, relationsnivå, samhällsnivå

och strukturnivå samspelar och interagerar med varandra. Detta arbete pågår och ska slutrapporteras till kyrkomötet 2024.

Parallellt har Jämställdhetsmyndigheten fört dialog med aktörerna i civilsamhället i syfte att med bred ansats arbeta våldsförebyggande. Det råder enighet om att nyckeln till att förebygga våld är *tidiga* och *universella* insatser. Svenska kyrkans bidrag är att vara en viktig aktör för människors trygghet och ett gott samhälle. Myndigheten önskar att civilsamhället främst arbetar systematiskt i sina kärnverksamheter och samverkar med specialiserade organisationer. Ett exempel på ett sådant samarbete är Nationellt centrum för kvinnofrid och Kriscentrum i Lund som vid uppdrag utbildar framtida kyrkliga medarbetare på Svenska kyrkans utbildningsinstitut om våld i nära relationer.

Mot bakgrund av kartläggningen har det skett en analys över i vilka sammanhang Svenska kyrkan bäst kan bidra och vilka insatser som krävs. I ett andra steg utvecklas metodstöd för att motverka, förebygga samt agera vid våld i nära relationer. Här hämtas kunskap och erfarenheter från andra aktörer i fältet.

Materialet kommer att tillgängliggöras som webbutbildningar riktat till anställda, förtroendevalda och ideella inom Svenska kyrkan – dels för att verka våldsförebyggande, dels för att kunna agera på ett adekvat sätt i mötet med våldsutsatta personer.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet har vid ett flertal tillfällen under de senaste 20 åren behandlat frågor om våld ur olika perspektiv. Det gäller frågor angående makt, kön, jämställdhet, sexuellt våld, övergrepp och våldsbejakande extremism.

1996 beslutade ombudsmötet att Svenska kyrkan på ett tydligare sätt skulle arbeta med att bemöta och förebygga sexuella övergrepp i kyrkliga sammanhang (OF 1996:506, OSkr 1996:505). 1998 antogs dokumentet Riktlinjer för handhavandet inom Svenska kyrkan av situationer där människor, såväl barn som vuxna, blivit utsatta för sexuella övergrepp av kyrklig personal av styrelsen för SFRV (Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet).

2014 behandlade kyrkomötet ett ärende om hedersrelaterat våld och förtryck med anledning av motionen 2014:71. Utskottet fann att motionen skulle avslås med hänvisning till de insatser som görs inom området och det stöd som redan finns att få. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag. (Kl 2014:08) Socialt arbete

2018 behandlade kyrkomötet frågor relaterade till våld och övergrepp var med anledning av motionen 2018:88 Uppföljning av #metoo och #vardeljus. (Kl 2018:6, KmSkr 2018:16). Kyrkolivsutskottets fann att arbetet redan pågick och kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag att avslå motionen. Vidare beslutade kyrkomötet att i enlighet med utskottets förslag, med anledning av motion 2018:88, uppdras till kyrkostyrelsen att se över vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas nationellt för att förebygga sexuella övergrepp och trakasserier med särskilt fokus på ålders- och könsmaktsordning och synliggöra och vidareutveckla det goda arbete som redan pågår.

2022 behandlade kyrkomötet frågan om arbetet mot gängbildning och våldsbejakande extremism, (Motion 2022:41). Samhälls- och kulturutskottet underströk i sin behandling av ärendet vikten av att motverka gängbildning och våldbejakande extremism. Utskottet förordade avslag mot bakgrund av att Svenska kyrkan redan finns med i arbetet genom flera samarbeten, med tonvikt på förebyggande insatser. Vidare lyfte utskottet att frågan är ett lokalt ansvar som bygger på samverkan mellan församlingar, lokala myndigheter och civilsamhället. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:90.

Utskottet lyfter vikten av att uthålligt och ihärdigt arbeta mot våld i nära relationer och i samhället. Utskottet understryker att frågan är komplex, har många dimensioner och att arbetet med att motverka våld är en av Svenska kyrkans viktiga uppgifter i samhället.

Utskottet konstaterar att det har gjorts mycket arbete och att det görs ett gediget arbete även idag, såväl nationellt, i stift som i församlingar. Vid nästa års kyrkomöte kommer också arbetet, som sker med anledning av motionerna 2020:12 och 2020:25 med att utveckla en metodik för hur Svenska kyrkan i sin helhet kan möta medmänniskor som är utsatta för våld i nära relationer, att redovisas. Frågan om våld bör också vara en viktig diskussion för hela kyrkomötet nästa år. Utskottet önskar därför att detta ämne behandlas på det tematiska kyrkomötet 2024 med olika aspekter av våld i temat *Kyrkan i det offentliga rummet*. Till detta bör hela genusperspektivet behandlas för att synliggöra vad våld i nära relationer är och att det kan handla om exempelvis psykiskt, ekonomiskt och sexuellt våld.

Mot bakgrund av det arbete som redan pågår och ska redovisas för kyrkomötet 2024 föreslår därför utskottet kyrkomötet att avslå motionen.

Uppsala den 5 oktober 2023

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Magdalena Widmark, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Roger Sjöberg, Katarina Hofling, Olle Rydell, Boel Johansson, Lena Arman, Stig Axelsson, Kerstin Eskhult, Karin Stierna, Anna-Karin Westerlund, Peter Laufer, Britt Fält, Tomas Rosenlundh och Elisabeth Sandlund.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mattias Benke, Bodil Wennerström, Signe Wolf, Barbro Wiskari, Joakim Persson, Jan Wahn, Jenny Delén, Rodney Engström, Gary Aelius, Margareta Carlsson, Lina Ahl, Christoffer Stavenow och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag yrkar bifall till den angelägna motionen 2023:90 Öka kunskapen om våld. Reserverar mig mot utskottets beslut om avslag.

Britt Fält

Särskild mening

Våld i dess olika former är ett utbrett problem i samhället och gör skada på såväl förövare som offer. Därför hade vi önskat se ett bifall av motion 2023:90.

Lina Ahl och Margareta Carlsson

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2023:13

Svenska kyrkans inställning till aktiv dödshjälp

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas med förenklad motionsbehandling motion 2023:100 Svenska kyrkans inställning till aktiv dödshjälp. Utskottet finner att inget nytt har tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstagande från 2022, och föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:100.

Motionens förslag

Motion 2023:100 av Margareta Andersson, Svenska kyrkans inställning till aktiv dödshjälp

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utforma ett förslag till Svenska kyrkans ställningstagande till aktiv dödshjälp och återkomma med det till 2024 års kyrkomöte.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2023:100 om Svenska kyrkans inställning till dödshjälp i samhälls- och kulturutskottets betänkande 2022:6 Genomlysning av dödshjälpsfrågan, med motion 2022:69. Kyrkomötet ansåg motionen besvarad med vad utskottet anförde.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2023:100 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:100.

Utskottet finner att inget nytt har tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstagande från 2022. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Uppsala den 5 oktober 2023

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Ragna Tamsen, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Sofia Rosenquist, Roger Sjöberg, Katarina Hofling, Olle Rydell, Boel Johansson, Lena Arman, Stig Axelsson, Kerstin Eskhult, Karin Stierna, Anna-Karin Westerlund, Peter Laufer, Britt Fält, Tomas Rosenlundh och Elisabeth Sandlund.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mattias Benke, Bodil Wennerström, Signe Wolf, Barbro Wiskari, Joakim Persson, Jan Wahn, Jenny Delén, Rodney Engström, Gary Aelius, Margareta Carlsson, Lina Ahl, Christoffer Stavenow och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2023:14

Intranätet och idealiteten

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:103 Intranätet och idealiteten. Motionen föreslår att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över om utformningen och bristen på tillgängligheten till intranätet Kornet kan komma att skada det ideella engagemanget i Svenska kyrkan.

Sidorna på intranätet Kornet är inte öppna för vem som helst att besöka. Det beror på kraven på informations- och it-säkerhet. Utskottet konstaterar att det ändå finns goda möjligheter för ideella medarbetare att få digital information. För att detta ska ske behöver församlingens anställda informera sig om möjligheterna och sprida kunskapen. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:103.

Motionens förslag

Motion 2023:103 av Eva-Maria Munck m.fl., Intranätet och idealiteten

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över om utformningen och bristen på tillgängligheten till intranätet Kornet kan komma att skada det ideella engagemanget i Svenska kyrkan.

Bakgrund

Det gamla intranätet

På det gamla intranätet skapade alla olika enheter i organisationen sidor. Dessa kunde innehålla dels inomkyrklig information som var relevant för alla, oavsett var en person var verksam, dels intern information som bara berörde en enhet, till exempel en församling.

Det var också möjligt att skapa sidor som var öppna för personer utan inloggning till intranätet. Dessa kunde rikta sig till exempelvis ideella eller förtroendevalda, men de var samtidigt möjliga för vem som helst att besöka.

Kornet och Teams är två delar i Microsoft 365

Det gamla intranätet ersattes av en ny intranätlösning, bestående av Kornet, som lanserades i oktober 2022, och av verktyget Teams. De båda utgör delar i Microsoft 365.

På Kornet finns inomkyrklig information, dvs information som är relevant oavsett vilken församling eller vilket pastorat en person är verksam i. Endast nationell nivå och stiftet skapar sidor på Kornet.

I verktyget Teams finns ett s.k. organisatoriskt team för varje stiftskansli, pastorat eller församling med egen ekonomi. Där finns intern information, som bara berör verksamma i exempelvis ett pastorat. Men i verktyget Teams är det dessutom möjligt att kommunicera utanför pastoratet. Alla i organisationen kan chatta, hålla digitala möten, dela gemensamma dokument och bilda små grupper, team i Teams.

Tillsammans möjliggör Kornet och Teams effektivt arbete och effektiv kommunikation för alla anställda i Svenska kyrkan.

Användarna måste ha licenser för att få del av Kornet

För att få del av Kornet behöver en användare ha en licens för Microsoft 365 i Svenska kyrkan med en svenskakyrkan.se-adress.

För att få del av Teams fullt ut behövs samma licens som till Kornet, men det finns alternativ. En person med licens kan skapa ett team och bjuda in andra personer som gäster till det. I det teamet kan deltagarna chatta, dela dokument och hålla möten.

Alla stift samt de flesta pastorat och församlingar har Microsoft 365-licenser till sina anställda. De kan också förse ideella eller förtroendevalda med licenser och svenskakyrkan.se-adresser, så att dessa får tillgång till den inomkyrkliga informationen på Kornet och den interna informationen i Teams.

Informations- och it-säkerhet

Att göra Kornet till ett nytt öppet intranät var inte möjligt om Kornet samtidigt skulle leva upp till högt ställda krav om informations- och it-säkerhet.

Några förklarande exempel:

Informationssäkerhet: På Kornet och i Teams finns personuppgifter, som av integritetsskäl inte får spridas utanför organisationen.

It-säkerhet: På Kornet publiceras uppgifter om allvarliga driftsstörningar, när sådana uppstår. Spridning av sådana uppgifter skulle göra organisationen sårbar för den som eventuellt vill angripa den digitala miljön.

Kommunikation med ideella och förtroendevalda

Församlingar, pastorat och stift kan använda Kornet och Teams, helt eller delvis, i kommunikationen med ideella och förtroendevalda. Alternativen för exempelvis ett pastorat:

- ◆ Om ideella eller förtroendevalda behöver informationen på Kornet i sitt uppdrag, kan pastoratet förse dessa personer med särskilda Microsoft 365-licenser. De kostar 30 kronor per månad och person (2023). Personerna får tillträde till Teams och till samma innehåll på Kornet som medarbetarna i det aktuella pastoratet. För att minska administrationen kan en enda person, till exempel en kyrkorådsordförande, förse med en Microsoft 365-licens med svenskakyrkan.se-adress. Den personen kan sedan skapa ett team i Teams och bjuda in övriga förtroendevalda som gäster i detta. Endast personen med licens har tillgång till Kornet, inte gästerna.
- ◆ Pastoratet kan bjuda in en grupp deltagare, till exempel kyrkvårdar, som gäster till ett eget team. Gästerna har inte tillgång till Kornet.

Det finns även andra sätt att kommunicera med ideella och förtroendevalda via Svenska kyrkans andra kanaler:

- ◆ Församlingen kan skicka ut nyhetsbrev via epost till en grupp personer.
- ◆ Församlingen kan skapa webbsidor på den egna webbplatsen på svenskakyrkan.se, som vänder sig till särskild målgrupp. Webbsidorna kan dock besökas av vem som helst.
- ◆ Församlingen kan hänvisa sina förtroendevalda till webbplatsen svenskakyrkan.se/förtroendevald, som har ett innehåll som är till nytta för förtroendevalda i hela Svenska kyrkan.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:103.

Sidorna på intranätet Kornet är inte öppna för vem som helst att besöka. Det beror på kraven på informations- och it-säkerhet. Dock kan en församling köpa Microsoft 365-licenser till ideella, för att dessa ska kunna logga in. En grupp ideella kan också kommunicera i verktyget Teams, om en person med licens bjuder in deltagarna. Det är också möjligt att publicera information på lokala sidor på Svenska kyrkans webbplats.

Utskottet konstaterar att det finns goda möjligheter till att få digital information. Dock åligger det de anställda i en församling att sätta sig in i kommunikationsvägarna, använda dem och sprida kunskap om dem till ideella medarbetare. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motionen.

Uppsala den 5 oktober 2023

På samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Anna Yngvesson, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Roger Sjöberg, Katarina Hofling, Olle Rydell, Boel Johansson, Lena Arman, Stig Axelsson, Kerstin Eskhult, Karin Stierna, Anna-Karin Westerlund, Peter Laufer, Britt Fält, Tomas Rosenlundh och Elisabeth Sandlund.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mattias Benke, Bodil Wennerström, Signe Wolf, Barbro Wiskari, Joakim Persson, Jan Wahn, Jenny Delén, Rodney Engström, Gary Aelius, Margareta Carlsson, Lina Ahl, Christoffer Stavenow och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Fredrik Modéus och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Förvaltarekapsutskottets betänkanden

F 2023:1–6

Förvaltarekapsutskottets betänkanden

- F 2023:1 Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan
- F 2023:2 Uppföljning av målen i färdplan för klimatet
- F 2023:3 Skydd av kyrkor
- F 2023:4 Åtgärder för att stärka Svenska kyrkans hållbarhetsarbete
- F 2023:5 Värna våtmarker
- F 2023:6 Skogsbruk för skapelsens överlevnad

Kyrkomötet
Förvaltarekapsutskottets betänkande 2023:1

Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas avsnitt 2 i kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkordningen, avseende domkyrkornas organisatoriska ställning och förutsättningar i Svenska kyrkan. Vidare behandlas motion 2023:91 gällande domkyrkoorganisten som musiksakkunnig i domkapitlet.

Utskottet föreslår att kyrkomötet antar utskottets förslag till kyrkordningsändringar, vilket i sak innebär de kyrkordningsändringar som kyrkostyrelsen har föreslagit men med vissa redaktionella ändringar i enlighet med förslag från kyrkorättsnämnden. Utskottet föreslår också att motion 2023:91 avslås.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Skrivelsens förslag	3
Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen, avsnitt 2, Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan	3
Motionens förslag	3
Motion 2023:91 av Torvald Johansson m.fl., Domkyrkoorganisten som musiksakkunnig	3
Yttrande från läronämnden	3
Yttranden från kyrkorättsnämnden	3
Bakgrund	4
Utskottets överväganden	5
Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan	5
Motion 2023:91 Domkyrkoorganisten som musiksakkunnig.....	5
Bilaga 1 Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	6
Förslag till ändringar i kyrkoordningen	6
Bilaga 2 Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut	9
Förslag till ändringar i kyrkoordningen	9
Bilaga 3 Läronämndens yttrande 2023:2y	12
Bilaga 4 Kyrkorättsnämndens yttrande 2023:2y	13
Bilaga 5 Kyrkorättsnämndens yttrande 2023:8y	17
Bilaga 6 Kyrkorättsnämndens yttrande 2023:12y	20

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

F 2023:1

Kyrkomötet beslutar

1. att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*,
2. att avslå motion 2023:91.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen, avsnitt 2, Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 2*.

Motionens förslag

Motion 2023:91 av Torvald Johansson m.fl., Domkyrkoorganisten som musiksakkunnig

Kyrkomötet beslutar att

1. lydelsen i 9 kap. 3 § kyrkoordningen ändras till nedan föreslagen lydelse,
2. ändringen träder i kraft 1 januari 2024.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

3 §

Sekreterare i domkapitlet är en i stiftet anställd stiftsjurist.

I frågor som rör den kyrkomusikaliska verksamheten i stiftet är domkyrkoorganisten *eller annan musiksakkunnig* föredragande. I andra frågor är en ledamot, sekreteraren eller någon annan i stiftet anställd person föredragande.

I frågor som rör den kyrkomusikaliska verksamheten i stiftet är domkyrkoorganisten föredragande. I andra frågor är en ledamot, sekreteraren eller någon annan i stiftet anställd person föredragande.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 i Ln 2023:2y, *bilaga 3*.

Yttranden från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4, avsnitt 2, i Kn 2023:2y, *bilaga 4* och över motion 2023:91 i Kn 2023:8y, *bilaga 5* samt över utskottets förslag till kyrkoordningsändringar i Kn 2023:12y, *bilaga 6*.

Bakgrund

Kyrkomötet 2018 beslutade, genom att bifalla en motion av Johan Dalman med flera, att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda och föreslå förändringar av domkyrkornas organisatoriska ställning och förutsättningar i Svenska kyrkan, för att bättre stödja och ta till vara domkyrkornas unika identitet och uppdrag (KmSkr 2018:15).

Förvaltarskapsutskottet menade i sitt betänkande F 2018:3 att nuvarande reglering och teologiska resonemang kring domkyrkorna behövde genomlysas och förtydligas. Utskottet delade motionärernas önskan att domkyrkan ska kunna fungera som en samlings- och mötesplats för hela stiftet.

Den utredning som tillsattes lämnade sitt slutbetänkande *Domkyrkan som katedral – identitet och uppdrag; en utredning om domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan* till kyrkostyrelsen den 29 oktober 2021. Betänkandet har därefter remissbehandlats och kyrkostyrelsen har nu presenterat sina förslag till förändringar i kyrkoordningen i skrivelsen KsSkr 2023:4. Kyrkostyrelsen lägger fram förslag på fem av de sju områden där utredningen föreslog ändringar:

- ◆ Domkyrkan som stiftets katedral,
- ◆ Församlings och stifts ansvar att verka för att domkyrkan kan fullgöra sin uppgift,
- ◆ Stiftets ansvar att beakta katedralen som en särskild resurs,
- ◆ Särskild redovisning om domkyrkan i församlingsinstruktionen samt
- ◆ Biskopens närvarorätt vid avgöranden av vissa ärenden om domkyrkan.

Utredningens förslag och remissinstansernas svar på detta sammanfattas i skrivelsen. Även om det finns invändningar kring delar av alla de förslag som framförts ligger kyrkostyrelsens förslag till förändringar i kyrkoordningen i linje både med utredningens förslag och med en majoritet av remissinstansernas svar.

Kyrkostyrelsen väljer dock att inte gå vidare med två av utredningens förslag:

- ◆ Finansiering
- ◆ Domkyrkoorganisten som föredragande i kyrkomusikaliska frågor i domkapitlet

När det gäller finansiering föreslog utredningen att det skulle utgå ett extra bidrag på en miljon kronor årligen till varje stift under en femårsperiod för att bekosta de anpassningar som förslagen medförde, både för berörda församlingar och pastorat och för stiftet. Utifrån nuvarande ekonomiska läge och utifrån en samlad bild av remissyttrandena väljer kyrkostyrelsen att inte gå vidare med ett sådant förslag i dagsläget. Man konstaterar dock att det kan finnas anledning att återkomma till frågan om kostnader för vård och underhåll av domkyrkorna i andra sammanhang.

Kyrkostyrelsen avstår också från att gå vidare med utredningens förslag att domkyrkoorganisten ska vara föredragande i kyrkomusikaliska frågor i domkapitlet. I denna del har det också väckts en motion 2023:91 till förmån för utredningens förslag.

Motionärerna menar dock att en återgång till en ordning där domkyrkoorganisten alltid har rollen som föredragande i domkapitlet stärker förutsättningarna för att domkyrkoorganistens kompetens ska komma hela stiftet till del och också bidrar till att samverkan mellan domkyrkoförsamling och stift stärks. Kyrkostyrelsen menar att de relevanta invändningar som rests mot förslaget, det jämförelsevis svaga stödet bland remissinstanserna och att nuvarande ordning bedöms fungera väl sammantaget talar mot att gå vidare med utredningens förslag i denna del.

Utskottets överväganden

F 2023:1

Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*.

Förvaltarskapsutskottet välkomnar den utredning som utskottet föreslog 2018 och anser att utredningen belyst teologiska, organisatoriska och ekonomiska förutsättningar på önskat sätt. Den fortsatta behandlingen av utredningens förslag har utmynnat i förslag till kyrkoordningsändringar som tydliggör domkyrkans ställning och skapar organisatoriska förutsättningar för en god samverkan mellan domkyrkoförsamlingar och stift.

Kyrkorättsnämnden har föreslagit smärre ändringar i kyrkostyrelsens förslag som huvudsakligen är redaktionella.

Utskottet konstaterar att förslaget till lydelse i 57 kap. 5 § andra stycket kyrkoordningen kan tolkas som en saklig förändring av församlingsinstruktionens funktion och omfattning. Utskottet bedömer att den lydelse som kyrkostyrelsen föreslår bättre speglar att det är för församlingen, eller för församlingarna i pastoratet, som församlingsinstruktionen upprättas och anser därför att lydelsen bör vara så som kyrkostyrelsen föreslår. Därmed blir denna paragraf konsekvent i sina delar.

Motion 2023:91 Domkyrkoorganisten som musiksakkunnig

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:91.

Kyrkomusiken utgör en omistlig del av Svenska kyrkans verksamhet och det kulturarv som kyrkan förvaltar. Det är därför nödvändigt att stiftens kan bedriva främjande och tillsyn på musikområdet med god kompetens. Förvaltarskapsutskottet menar att nuvarande bestämmelse, där domkyrkoorganisten eller annan musiksakkunnig ska vara föredragande i domkapitlet, ger tillräckliga förutsättningar för att kyrkomusiken ska kunna hanteras på ett ändamålsenligt sätt av domkapitlet. Detta gör det möjligt för stiftens att kombinera musikalisk kompetens och överblick hos musikansvariga i stiftsorganisationen med domkyrkoorganistens kompetens på ett bra sätt.

Uppsala den 6 oktober 2023

På förvaltarskapsutskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

David Axelson-Fisk, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Anna-Karin Bengtsdotter, Peter Roslund, Leif Grip, Anne Olofsson, Jörgen Åkesson, Ellionor Moberg, Georg Lagerberg, Anders Skogberg, Helena Inghammar, Lena Östholm Munkberg och Karl-Gunnar Svensson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mikael Sjölund, Alf Lindén, Victor Månsson, Anders Brunnstedt, Paul Höglund, Carin Jakobsson, Jonatan Glader, Anders Bromée, Göran Forsén, Ingvar Jonsson, Ulf Wester, Lisa Wallenstein och Marie Buhr.

Biskop Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen,

dels att 6 kap. 4 §, 40 kap. 3 och 4 §§ och 57 kap. 5 § ska ha följande lydelse,

dels att inledningen till kyrkoordningens tionde avdelning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

4 §

Stiftet ska främja och ha tillsyn över församlingarnas uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Stiftet ska också främja en god förvaltning i stiftets församlingar, pastorat och samfälligheter för särskilda uppgifter och ha tillsyn över förvaltningen och över hur uppdraget som huvudman för begravningsverksamheten fullgörs. Det finns närmare bestämmelser om stiftets tillsyn i 57 kap.

Stiftet får lämna bidrag till internationell diakoni och mission.

Det finns särskilda bestämmelser i kyrkoordningen om övriga uppgifter som stiftet, biskopen, domkapitlet och stiftsstyrelsen ska fullgöra.

Stiftet ska anställa och avlöna den personal samt anskaffa och underhålla den egendom som behövs för stiftets verksamhet.

Stiftet ska i sitt främjandearbete beakta domkyrkans roll som stiftskatedral som en särskild resurs i relation till församlingens grundläggande uppgift och därvid verka för stiftskatedralen som en konkret gestaltning av Svenska kyrkan som episkopal kyrka i enlighet med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Tionde avdelningen: Kyrkobyggnader

Inledning

Sedan tidig kristen tid har församlingarna rest särskilda byggnader som samlingsplatser för de gemensamma gudstjänsterna. Dessa byggnader gavs namnet kyrka, samma namn som användes om det folk som samlades där. Ordet kommer från grekiskans *kyriake*, som betyder ”det som hör Herren till”.

Kyrkans erfarenhet visar att det behövs särskilda kyrkorum, avskilda för att tjäna församlingens gudstjänstliv, även om det inte är nödvändigt med särskilda lokaler för att Guds folk ska kunna samlas till gudstjänst. De helgade kyrkorummen är över hela landet tecken på Guds närvaro. De är för många förknippade med avgörande skeden i livet. De rymmer också mycket av en bygds identitet och är en del av det offentliga rummet. Kyrkorummet behöver vara tillgängligt för alla som söker sig till det. Eftersom det är avskilt för sitt särskilda ändamål ska där inte förekomma något som strider mot kyrkans tro, bekännelse och lära eller i övrigt kränker kyrkorummets helgd.

Domkyrkan har en särskild ställning bland kyrkorna i ett stift. Förutom att vara församlingskyrka är den också biskopens kyrka och den normala platsen för stiftets högtider och vigningsgudstjänster.

Domkyrkan har en särskild ställning bland kyrkorna i ett stift. Förutom att vara församlingskyrka är den också biskopens kyrka, *stiftets katedral* och den normala platsen för stiftets högtider och vigningsgudstjänster.

40 kap.

3 §

I varje stift ska det finnas en domkyrka.

Domkyrkan är såväl församlingskyrka som biskopens kyrka och stiftets katedral. Såväl domkyrkoförsamlingen, och, om denna ingår i ett pastorat, även pastoratet, som stiftet ska verka för att domkyrkan kan fungera som församlingskyrka och stiftskatedral.

4 §

När en domkyrkoförsamling eller ett pastorat avgör ärenden om domkyrkans förvaltning ska biskopen eller en företrädare för stiftet, utsedd av biskopen, ha rätt att delta med yttranderätt och förslagsrätt samt rätt att få sin mening antecknad i protokollet.

Den rätt som enligt första stycket tillkommer biskopen, eller någon av denne utsedd företrädare för stiftet, ska även gälla när en domkyrkoförsamling, och, om denna ingår i ett pastorat, även pastoratet, avgör ärenden av betydelse för vad som enligt 57 kap. 5 § andra stycket är angivet beträffande domkyrkan i gällande församlingsinstruktion.

57 kap.

5 §

För varje församling ska det finnas en församlingsinstruktion. Församlingar som ingår i ett pastorat ska ha en gemensam församlingsinstruktion. Förslag till församlingsinstruktion ska utarbetas av kyrkoherden och kyrkorådet i samråd med domkapitlet. När det gäller en gemensam församlingsinstruktion ska kyrkorådet även samråda med församlingsråden inom pastoratet. Instruksen ska innehålla

För varje församling ska det finnas en församlingsinstruktion. Församlingar som ingår i ett pastorat ska ha en gemensam församlingsinstruktion. Förslag till församlingsinstruktion ska utarbetas av kyrkoherden och kyrkorådet i samråd med domkapitlet. *Avseende den redovisning som avses i andra stycket ska samrådet ske med stiftet.* När det gäller en gemensam församlingsinstruktion ska kyrkorådet även samråda med församlingsråden inom pastoratet. Instruksen ska innehålla

1. de regler för församlingen och församlingens verksamhet som domkapitlet får besluta enligt bestämmelser i denna kyrkoordning,

2. ett pastoralt program för församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. I det pastorala programmet ska även behandlas dels församlingens verksamhet på de andra språk än svenska som behöver användas för att församlingen ska kunna fullgöra sin grundläggande uppgift dels barnets perspektiv utifrån en barnkonsekvensanalys.

För en domkyrkoförsamling ska särskilt redovisas hur domkyrkans funktion som församlingskyrka och stiftskatedral kommer till uttryck.

När det finns flera kyrkor i en församling ska redovisas hur dessa i huvudsak används.

Utöver vad som sägs i första *och andra* styckena ska i en gemensam församlingsinstruktion för församlingarna i ett pastorat även redovisas hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelat mellan församlingarna och pastoratet. Där ska också redovisas hur de befattningar som präst som ska finnas inrättade enligt 37 kap. 19 § i huvudsak disponeras.

Utöver vad som sägs i första *till tredje* styckena ska i en gemensam församlingsinstruktion för församlingarna i ett pastorat även redovisas hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelat mellan församlingarna och pastoratet. Där ska också redovisas hur de befattningar som präst som ska finnas inrättade enligt 37 kap. 19 § i huvudsak disponeras.

1. Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2024.

2. Bestämmelsen i 57 kap. 5 § kyrkoordningen i den nya lydelsen tillämpas första gången i samband med att kyrkorådet i respektive domkyrkoförsamling, eller, om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat, kyrkorådet i pastoratet, i enlighet med 57 kap. 6 § tredje stycket kyrkoordningen prövar om det ska ske en ändring av församlingsinstruktionen.

Bilaga 2

Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

F 2023:1
Bilaga 2

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen,
dels att 6 kap. 4 §, 40 kap. 3 och 4 §§ och 57 kap. 5 § ska ha följande lydelse,
dels att inledningen till kyrkoordningens tionde avdelning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

4 §

Stiftet ska främja och ha tillsyn över församlingarnas uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Stiftet ska också främja en god förvaltning i stiftets församlingar, pastorat och samfälligheter för särskilda uppgifter och ha tillsyn över förvaltningen och över hur uppdraget som huvudman för begravningsverksamheten fullgörs. Det finns närmare bestämmelser om stiftets tillsyn i 57 kap.

Stiftet får lämna bidrag till internationell diakoni och mission.

Det finns särskilda bestämmelser i kyrkoordningen om övriga uppgifter som stiftet, biskopen, domkapitlet och stiftsstyrelsen ska fullgöra.

Stiftet ska anställa och avlöna den personal samt anskaffa och underhålla den egendom som behövs för stiftets verksamhet.

Stiftet ska i sitt främjandearbete beakta katedralen som en särskild resurs i relation till församlingens grundläggande uppgift och därvid verka för katedralen som en konkret gestaltning av Svenska kyrkan som episkopal kyrka i enlighet med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Tionde avdelningen: Kyrkobyggnader

Inledning

Sedan tidig kristen tid har församlingarna rest särskilda byggnader som samlingsplatser för de gemensamma gudstjänsterna. Dessa byggnader gavs namnet kyrka, samma namn som användes om det folk som samlades där. Ordet kommer från grekiskans *kyriake*, som betyder ”det som hör Herren till”.

Kyrkans erfarenhet visar att det behövs särskilda kyrkorum, avskilda för att tjäna församlingens gudstjänstliv, även om det inte är nödvändigt med särskilda lokaler för att Guds folk ska kunna samlas till gudstjänst. De helgade kyrkorummen är över hela landet tecken på Guds närvaro. De är för många förknippade med avgörande skeden i livet. De rymmer också mycket av en bygds identitet och är en del av det offentliga rummet. Kyrkorummet behöver vara tillgängligt för alla som söker sig till det. Eftersom det är avskilt för sitt särskilda ändamål ska där inte förekomma något som strider mot kyrkans tro, bekännelse och lära eller i övrigt kränker kyrkorummets helgd.

Domkyrkan har en särskild ställning bland kyrkorna i ett stift. Förutom att vara församlingskyrka är den också biskopens kyrka och den normala platsen för stiftets högtider och vigningsgudstjänster.

Domkyrkan har en särskild ställning bland kyrkorna i ett stift. Förutom att vara församlingskyrka är den också biskopens kyrka, *stiftets katedral* och den normala platsen för stiftets högtider och vigningsgudstjänster.

40 kap.

3 §

I varje stift ska det finnas en domkyrka.

Domkyrkan är såväl församlingskyrka som biskopens kyrka och stiftets katedral. Såväl domkyrkoförsamlingen och om denna ingår i ett pastorat, även pastoratet, som stiftet ska verka för att domkyrkan kan fungera som församlingskyrka och stiftskatedral.

4 §

När en domkyrkoförsamling eller ett pastorat avgör ärenden om domkyrkans förvaltning ska biskopen eller en företrädare för stiftet, utsedd av biskopen, ha rätt att delta med yttranderätt och förslagsrätt samt rätt att få sin mening antecknad i protokollet.

Den rätt som enligt första stycket tillkommer biskopen, eller någon av denne utsedd företrädare för stiftet, ska även gälla när en domkyrkoförsamling eller ett pastorat avgör ärenden av betydelse för vad som enligt 57 kap. 5 § andra stycket är angivet beträffande domkyrkan i gällande församlingsinstruktion.

57 kap.

5 §

För varje församling ska det finnas en församlingsinstruktion. Församlingar som ingår i ett pastorat ska ha en gemensam församlingsinstruktion. Förslag till församlingsinstruktion ska utarbetas av kyrkoherden och kyrkorådet i samråd med domkapitlet. När det gäller en gemensam församlingsinstruktion ska kyrkorådet även samråda med församlingsråden inom pastoratet. Instruktionsen ska innehålla

För varje församling ska det finnas en församlingsinstruktion. Församlingar som ingår i ett pastorat ska ha en gemensam församlingsinstruktion. Förslag till församlingsinstruktion ska utarbetas av kyrkoherden och kyrkorådet i samråd med domkapitlet. *Avseende den redovisning som avses i andra stycket ska samrådet ske med stiftet.* När det gäller en gemensam församlingsinstruktion ska kyrkorådet även samråda med församlingsråden inom pastoratet. Instruktionsen ska innehålla

1. de regler för församlingen och församlingens verksamhet som domkapitlet får besluta enligt bestämmelser i denna kyrkoordning,

2. ett pastoralt program för församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. I det pastorala programmet ska även behandlas dels församlingens verksamhet på de andra språk än svenska som behöver användas för att församlingen ska kunna fullgöra sin grundläggande uppgift dels barnets perspektiv utifrån en barnkonsekvensanalys.

För en domkyrkoförsamling ska särskilt redovisas hur domkyrkans funktion kommer till uttryck som församlingskyrka och stiftskatedral.

När det finns flera kyrkor i en församling ska redovisas hur dessa i huvudsak används.

Utöver vad som sägs i första *och andra* styckena ska i en gemensam församlingsinstruktion för församlingarna i ett pastorat även redovisas hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelat mellan församlingarna och pastoratet. Där ska också redovisas hur de befattningar som präst som ska finnas inrättade enligt 37 kap. 19 § i huvudsak disponeras.

Utöver vad som sägs i första *till tredje* styckena ska i en gemensam församlingsinstruktion för församlingarna i ett pastorat även redovisas hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelat mellan församlingarna och pastoratet. Där ska också redovisas hur de befattningar som präst som ska finnas inrättade enligt 37 kap. 19 § i huvudsak disponeras.

1. Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2024.

2. Bestämmelsen i 57 kap. 5 § i den nya lydelsen tillämpas första gången i samband med att kyrkorådet i respektive domkyrkoförsamling – eller om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat – kyrkorådet i pastoratet, i enlighet med 57 kap. 6 § tredje stycket kyrkoordningen prövar om det ska ske en ändring av församlingsinstruktionen.

Läronämndens yttrande 2023:2y

Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Läronämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Läronämnden ser inga läromässiga hinder i förslagen i kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 och vill understryka följande:

Läronämnden bejakar förslaget att domarledamoten i beskrivet undantag kan inträda som ordförande i stället för biskop och domprost, men vill betona vikten av att prästerlig ersättare för biskop och domprost är närvarande i dessa fall.

Läronämnden välkomnar de ändringar som föreslås i skrivelsen avseende domkyrkans ställning som stiftets katedral och biskopens utökade rätt att delta i utformningen av domkyrkoförsamlingens församlingsinstruktion.

Uppsala den 25 augusti 2023

På läronämndens vägnar

Martin Modéus, ordförande

Ann-Katrin Bosbach, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Martin Modéus, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Marika Markovits, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Erik Eckerdal, biskop Andreas Holmberg, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Håkan Möller, Mikael Wininge och Johannes Zeiler.

Biskop Johan Tyrberg och Jesper Svartvik har deltagit i läronämndens överläggningar men var inte närvarande vid beslutstillfället.

Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt två: Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan

I denna del av skrivelsen lägger kyrkostyrelsen fram några förslag till ändringar i kyrkoordningen med anledning av uppdraget från 2018 års kyrkomöte – att utreda och föreslå förändringar av domkyrkornas organisatoriska ställning och förutsättningar i Svenska kyrkan, för att bättre stödja och ta tillvara domkyrkornas unika identitet och uppdrag. Förslagen har sin grund i Domkyrkoutredningens betänkande Domkyrkan som katedral – identitet och uppdrag (SKU 2021:1) och innebär att domkyrkans ställning som stiftets katedral förtydligas och stärks. Kyrkostyrelsens förslag innebär att den teologiskt grundade förståelsen av domkyrkan som stiftets katedral tydliggörs, liksom domkyrkoförsamlingars/-pastorats som stifts ansvar att verka för att domkyrkan kan fungera som både församlingskyrka och stiftskatedral. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2024. Bestämmelsen i 57 kap. 5 § kyrkoordningen i den nya lydelsen föreslås tillämpas första gången i samband med att kyrkorådet i respektive domkyrkoförsamling, eller om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat, kyrkorådet i pastoratet, i enlighet med 57 kap. 6 § tredje stycket kyrkoordningen prövar om det ska ske en ändring av församlingsinstruktionen.

Kyrkorättsnämnden konstaterar följande. Utredningens och skrivelsens förslag medför att nya begrepp införs i kyrkoordningen och att flera olika begrepp används för samma sak. Domkyrkan, som är det etablerade begreppet, benämns nu också katedralen, stiftets katedral och stiftskatedralen. De olika begreppen används på olika platser i de föreslagna kyrkoordningsbestämmelserna och kyrkorättsnämnden upplever att det inte alltid är med önskvärd tydlighet avseende vad som menas. Med beaktande av att det föreligger olika grad av förförståelse för begreppen hos dem som läser och tolkar kyrkoordningen får det anses föreligga en risk att det uppstår otydlighet avseende vad de olika begreppen avser och att de faktiskt avser samma sak. Andemeningen med utredningens och skrivelsens förslag riskerar att gå om intet om det inte säkerställs att intentionen med de föreslagna bestämmelserna uttrycks på ett tydligt, korrekt och konsekvent sätt. Att domkyrkan är såväl församlingskyrka som biskopens kyrka och stiftets katedral framgår tydligt av förslagen till inledningstext till tionde avdelningen och 40 kap. kyrkoordningen. Den som enbart läser förslaget till 6 kap. 4 § fjärde stycket kyrkoordningen kan däremot inte förutsättas förstå att ordet katedralen syftar på domkyrkan. Detta kan enkelt tydliggöras genom att i den aktuella bestämmelsen komplettera skrivningen enligt följande.

6 kap.

4 §

Stiftet ska främja och ha tillsyn över församlingarnas uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Stiftet ska också främja en god förvaltning i stiftets församlingar, pastorat och samfälligheter för särskilda uppgifter och ha tillsyn över förvaltningen och över hur uppdraget som huvudman för begravningsverksamheten fullgörs. Det finns närmare bestämmelser om stiftets tillsyn i 57 kap.

Stiftet får lämna bidrag till internationell diakoni och mission.

Det finns särskilda bestämmelser i kyrkoordningen om övriga uppgifter som stiftet, biskopen, domkapitlet och stiftsstyrelsen ska fullgöra.

Stiftet ska anställa och avlöna den personal samt anskaffa och underhålla den egendom som behövs för stiftets verksamhet.

Stiftet ska i sitt främjandearbete beakta domkyrkans roll som stiftskatedral som en särskild resurs i relation till församlingens grundläggande uppgift och därvid verka för stiftskatedralen som en konkret gestaltning av Svenska kyrkan som episkopal kyrka i enlighet med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Kyrkorättsnämnden föreslår att ytterligare sju språkliga förtydliganden görs i de föreslagna bestämmelserna; att två kommatecken tillförs i 40 kap. 3 § andra stycket kyrkoordningen, att det förtydligas att det i 40 kap. 4 § andra stycket kyrkoordningen avses pastorat vari domkyrkoförsamlingar ingår, att ett kommatecken tillförs i 40 kap. 4 § andra stycket kyrkoordningen, att det i 57 kap. 5 § andra stycket kyrkoordningen läggs till ett förtydligande om att det som sägs om domkyrkoförsamlingen också gäller pastorat vari domkyrkoförsamlingen ingår, att ett kommatecken tillförs i 57 kap. 5 § andra stycket kyrkoordningen samt att ordföljden i sistnämnda bestämmelse ändras. Se även ändrad kommaterering samt tillägg av ordet *kyrkoordningen* i övergångsbestämmelsen. Allt detta enligt följande.

40 kap.

3 §

I varje stift ska det finnas en domkyrka.

Domkyrkan är såväl församlingskyrka som biskopens kyrka och stiftets katedral. Såväl domkyrkoförsamlingen, och, om denna ingår i ett pastorat, även pastoratet, som stiftet ska verka för att domkyrkan kan fungera som församlingskyrka och stiftskatedral.

4 §

När en domkyrkoförsamling eller ett pastorat avgör ärenden om domkyrkans förvaltning ska biskopen eller en företrädare för stiftet, utsedd av biskopen, ha rätt att delta med yttranderätt och förslagsrätt samt rätt att få sin mening antecknad i protokollet.

Den rätt som enligt första stycket tillkommer biskopen, eller någon av denne utsedd företrädare för stiftet, ska även gälla när en domkyrkoförsamling, och, om denna ingår i ett pastorat, även pastoratet, avgör ärenden av betydelse för vad som enligt 57 kap. 5 § andra stycket är angivet beträffande domkyrkan i gällande församlingsinstruktion.

57 kap.

5 §

För varje församling ska det finnas en församlingsinstruktion. Församlingar som ingår i ett pastorat ska ha en gemensam församlingsinstruktion. Förslag till församlingsinstruktion ska utarbetas av kyrkoherden och kyrkorådet i samråd med domkapitlet. När det gäller en gemensam församlingsinstruktion ska kyrkorådet även samråda med församlingsråden inom pastoratet. Instruktionen ska innehålla

För varje församling ska det finnas en församlingsinstruktion. Församlingar som ingår i ett pastorat ska ha en gemensam församlingsinstruktion. Förslag till församlingsinstruktion ska utarbetas av kyrkoherden och kyrkorådet i samråd med domkapitlet. *Avseende den redovisning som avses i andra stycket ska samrådet ske med stiftet.* När det gäller en gemensam församlingsinstruktion ska kyrkorådet även samråda med församlingsråden inom pastoratet. Instruktionen ska innehålla

1. de regler för församlingen och församlingens verksamhet som domkapitlet får besluta enligt bestämmelser i denna kyrkoordning,

2. ett pastoralt program för församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. I det pastorala programmet ska även behandlas dels församlingens verksamhet på de andra språk än svenska som behöver användas för att församlingen ska kunna fullgöra sin grundläggande uppgift dels barnets perspektiv utifrån en barnkonsekvensanalys.

För en domkyrkoförsamling, eller, om denna ingår i ett pastorat, för pastoratet, ska särskilt redovisas hur domkyrkans funktion som församlingskyrka och stiftskatedral kommer till uttryck.

När det finns flera kyrkor i en församling ska redovisas hur dessa i huvudsak används.

Utöver vad som sägs i första *och andra* styckena ska i en gemensam församlingsinstruktion för församlingarna i ett pastorat även redovisas hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelat mellan församlingarna och pastoratet. Där ska också redovisas hur de befattningar som präst som ska finnas inrättade enligt 37 kap. 19 § i huvudsak disponeras.

Utöver vad som sägs i första *till tredje* styckena ska i en gemensam församlingsinstruktion för församlingarna i ett pastorat även redovisas hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelat mellan församlingarna och pastoratet. Där ska också redovisas hur de befattningar som präst som ska finnas inrättade enligt 37 kap. 19 § i huvudsak disponeras.

1. Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2024.

2. Bestämmelsen i 57 kap. 5 § kyrkoordningen i den nya lydelsen tillämpas första gången i samband med att kyrkorådet i respektive domkyrkoförsamling, eller, om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat, kyrkorådet i pastoratet, i enlighet med 57 kap. 6 § tredje stycket kyrkoordningen prövar om det ska ske en ändring av församlingsinstruktionen.

Utöver ovannämnda påpekanden har kyrkorättsnämnden utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Kyrkorättsnämnden konstaterar avslutningsvis att de i betänkandet och skrivelsen utredda frågorna gällande domkyrkoorganisten som föredragande i domkapitlet också tas upp i motion 2023:91, Domkyrkoorganisten som musiksakkunnig. Se kyrkorättsnämndens yttrande 2023:8y. Medan kyrkostyrelsen i skrivelsen valt att inte föreslå ändring av den gällande bestämmelsen om vem som kan vara föredragande i domkapitlet i frågor som rör den kyrkomusikaliska verksamheten i stiftet, föreslår motionärerna att Domkyrkoutredningens förslag ska antas och att möjligheten att i domkyrkoorganistens ställe utse någon annan musiksakkunnig som föredragande i domkapitlet därmed ska utgå och att domkyrkoorganisten således alltid ska vara föredragande i sådana frågor. Kyrkorättsnämnden konstaterar att skrivelsen respektive motionen föreslår olika saker, vilket innebär att enbart det ena förslaget i denna del kan komma att tillstyrkas av kyrkomötet. Vid utskottets och kyrkomötets behandling av frågorna bör skrivelsens och motionens olika förslag därför behandlas i anslutning till varandra.

Uppsala den 31 augusti 2023

På kyrkorättsnämndens vägnar,

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz (ordförande), Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Mattias Benke, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Domkyrkoorganisten som musiksakkunnig

Kyrkorättsnämndens yttrande över motion 2023:91 Domkyrkoorganisten som musiksakkunnig

I motion 2023:91 konstateras bland annat följande. Vid kyrkoordningens tillkomst behölls ordningen med domkyrkoorganisten som domkapitlets sakkunnige, på så vis att det reglerades att denne skulle vara föredragande i domkapitlet i frågor som rör den kyrkomusikaliska verksamheten i stiftet. Centralstyrelsen hade i sin kyrkoordningsskrivelse föreslagit en exklusiv rätt för domkyrkoorganisten som föredragande. På grund av en motion, som vann gehör i kyrkomötet 1999, blev beslutet emellertid att domkyrkoorganisten eller annan musiksakkunnig är föredragande i domkapitlet i frågor som rör den kyrkomusikaliska verksamheten i stiftet. Utan att på något sätt ifrågasätta nuvarande kyrkomusikaliska kompetens på stiftsnivå talar mycket för en återgång till en äldre ordning, som tydligt markerar katedralens centrala roll i stiftets kyrkomusikaliska arbete. Det förefaller därför naturligt att synliggöra domkyrkoorganistens relation till stiftsnivån inom ramen för en ordning som tydliggör domkyrkoorganistens centrala roll i stiftets kyrkomusikaliska tillsyns- och främjandearbete. Mot bakgrund av detta föreslås kyrkomötet besluta att

1. lydelsen i 9 kap. 3 § kyrkoordningen ändras till nedan föreslagen lydelse,
2. ändringen träder i kraft den 1 januari 2024.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

3 §

Sekreterare i domkapitlet är en i stiftet anställd stiftsjurist.

I frågor som rör den kyrkomusikaliska verksamheten i stiftet är domkyrkoorganisten *eller annan musiksakkunnig* föredragande. I andra frågor är en ledamot, sekreteraren eller någon annan i stiftet anställd person föredragande.

I frågor som rör den kyrkomusikaliska verksamheten i stiftet är domkyrkoorganisten föredragande. I andra frågor är en ledamot, sekreteraren eller någon annan i stiftet anställd person föredragande.

I sitt yttrande 2018:2y gjorde kyrkorättsnämnden följande påpekanden om vad som ur formell synvinkel behöver gälla när beslut om ändringar i kyrkoordningen ska fattas.

Det finns en reguljär uppställning av förslag till ändringar i kyrkoordningen. I en ingress anges alla ändringsförslag. Därefter följer kyrkoordningstexten med de stycken där ändringar föreslås skriven i två spalter och med direkta ändringar skrivna med kursiv. Slutligen finns en avslutning där tid för ikraftträdande och eventuella införandebestämmelser i övrigt anges. En standardiserad uppställning av detta slag bidrar till att skapa klarhet om ett förslags och ett besluts innehåll. Även om

detta blir av större betydelse vid mer omfattande ändringar är det av värde att alltid följa samma mall.

Kyrkorättsnämnden konstaterar att beslutsförslaget i den aktuella motionen inte fullt ut följer ovannämnda mall då det saknas uppgift om behovet av övergångsbestämmelser, vilket kyrkorättsnämnden ser som en brist. Några behov av övergångsbestämmelser torde dock inte föreligga.

I yttrandena 2018:2y samt 2021:4y menade kyrkorättsnämnden att ändringar i kyrkoordningen som inte är rent triviala men rör frågor av principiell betydelse behöver beredas på ett sådant sätt att olika konsekvenser blir väl belysta. I förevarande fall får de i motionen föreslagna kyrkoordningsändringarna anses utredda i och med Domkyrkoutredningens betänkande Domkyrkan som katedral – identitet och uppdrag (SKU 2021:1) samt kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt två: Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan. I likhet med motionen föreslog Domkyrkoutredningen i sitt betänkande att möjligheten att i domkyrkoorganistens ställe utse någon annan musiksakkunnig som föredragande i domkapitlet ska utgå och att domkyrkoorganisten därmed alltid ska vara föredragande i sådana frågor. Till grund för förslaget anfördes bland annat följande.

När möjligheten att förordna även någon annan än domkyrkoorganisten som föredragande i domkapitlet i kyrkomusikaliska frågor infördes 1990, gällde ett kompetenskrav i form av organistbehörighet, för den som skulle kunna förordnas i domkyrkoorganistens ställe. I samband med relationsändringen och kyrkoordningens tillkomst slopades kravet på organistbehörighet för den som jämte domkyrkoorganisten kunde utses till föredragande. [...] Vi menar, inte minst mot bakgrund av det ovan sagda, att det finns all anledning att slå vakt om kyrkomusikens ställning, samt med den sammanhängande frågan om relevant kompetens hos Svenska kyrkans musiker. Med dagens reglering i kyrkoordningen finns ingen garanti för att domkyrkoorganisten är domkapitlets föredragande och sakkunnig i kyrkomusikaliska frågor. När möjligheten för domkapitlet att förordna någon annan musiksakkunnig än domkyrkoorganisten infördes 1990, gällde att denne skulle vara behörig att anställas på en tjänst som organist. Som framgått tidigare slopades dock vid relationsändringen kravet på organistbehörighet för den som jämte domkyrkoorganisten skulle kunna utses till föredragande i domkapitlet, vilket innebär att domkapitlets föredragande och musiksakkunnig idag teoretiskt sett helt skulle kunna sakna musikalisk utbildning. Vi menar att det är en principiellt sett olycklig ordning, inte minst sett till att garantier saknas vad gäller kyrkomusikalisk kompetens och erfarenhet. Sett till att domkyrkoorganisten har högsta kyrkomusikerexamen och även är verksam som kyrkomusiker i stiftets katedral, är det naturligt att det är domkyrkoorganisten som ska vara föredragande och sakkunnig i frågor som rör den kyrkomusikaliska verksamheten i stiftet. Vi föreslår därför att aktuell bestämmelse om vem som är föredragande i domkapitlet i dessa frågor ändras, med resultatet att domkyrkoorganisten alltid är den som innehar denna roll. Genom att på detta sätt garantera att domkyrkoorganistens kyrkomusikaliska kompetens och erfarenhet kommer stiftet till del, menar vi att goda förutsättningar finns för ett indirekt stärkande av relevant kyrkomusikalisk kompetens och erfarenhet i stiftets församlingar. Denna ordning innebär också ett formellt stärkande av den samverkan mellan domkyrkoförsamling och stift som vi eftersträvat och är helt i

linje med vår vision om domkyrkan som stiftets katedral och våra förslag i övrigt.

F 2023:1
Bilaga 5

Kyrkostyrelsen instämde inte i Domkyrkoutredningens förslag utan anförde följande.

Utredningens förslag har sin grund i ett önskemål om att slå vakt om kyrkomusikens ställning, innefattande frågan om relevant kompetens hos Svenska kyrkans musiker. Kyrkostyrelsen delar i och för sig utredningens intentioner, men konstaterar samtidigt att en sådan strävan kan och behöver ta sig flera olika uttryck. Det förslag som utredningen har presenterat har mött betydande kritik och kyrkostyrelsen menar att flera relevanta invändningar mot förslaget har framkommit. Enligt kyrkostyrelsens mening måste det tillmätas stor vikt att endast en tredjedel av stiftet ställer sig bakom förslaget i nuvarande lydelse, liksom att det från flera håll framhållits att nuvarande ordning fungerar väl. Av remissutfallet framgår tydligt att det finns ett behov av att även någon annan än domkyrkoorganisten kan föredra här aktuella ärenden i domkapitlet. Mot denna bakgrund anser kyrkostyrelsen inte att det finns skäl att ändra nuvarande ordning.

Kyrkorättsnämnden konstaterar följaktligen att de i motionen aktuella frågorna gällande domkyrkoorganisten som föredragande i domkapitlet också tas upp i kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 *Ändringar i kyrkoordningen m.m.*, avsnitt två: *Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan*. Se kyrkorättsnämndens yttrande 2023:2y. Medan kyrkostyrelsen i skrivelsen valt att inte föreslå ändring av den gällande bestämmelsen om vem som kan vara föredragande i domkapitlet i frågor som rör den kyrkomusikaliska verksamheten i stiftet, föreslår motionärerna att ett ändringsförslag identiskt med Domkyrkoutredningens förslag, som presenteras i *Domkyrkan som katedral – identitet och uppdrag* (SKU 2021:1), ska antas. Kyrkorättsnämnden konstaterar att motionärerna respektive kyrkostyrelsen föreslår olika saker, vilket innebär att enbart det ena förslaget i denna del kan komma att tillstyrkas av kyrkomötet. Vid utskottets och kyrkomötets behandling av frågorna bör därför motionens och skrivelsens olika förslag behandlas i anslutning till varandra.

Kyrkorättsnämnden vill påpeka att det kan föreligga en risk att det byggs in en sårbarhet i systemet om enbart domkyrkoorganisten kan vara föredragande i domkapitlet i frågor som rör den kyrkomusikaliska verksamheten i stiftet.

Utöver detta har kyrkorättsnämnden utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Uppsala den 31 augusti 2023

På kyrkorättsnämndens vägnar,

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz (ordförande), Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Mattias Benke, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkorättsnämndens yttrande 2023:12y

Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan

Förvaltarens utskott har begärt kyrkorättsnämndens yttrande över förslaget till 57 kap. 5 § andra stycket kyrkoordningen som kyrkostyrelsen lagt fram i sin skrivelse 2023:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt två: Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan och som kyrkorättsnämnden yttrat sig över i Kn 2023:2y.

Utskottet föreslår, till skillnad från kyrkostyrelsens och kyrkorättsnämndens tidigare förslag, att 57 kap. 5 § andra stycket kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

57 kap.

5 §

För varje församling ska det finnas en församlingsinstruktion. Församlingar som ingår i ett pastorat ska ha en gemensam församlingsinstruktion. Förslag till församlingsinstruktion ska utarbetas av kyrkoherden och kyrkorådet i samråd med domkapitlet. När det gäller en gemensam församlingsinstruktion ska kyrkorådet även samråda med församlingsråden inom pastoratet. Instruktionen ska innehålla

För varje församling ska det finnas en församlingsinstruktion. Församlingar som ingår i ett pastorat ska ha en gemensam församlingsinstruktion. Förslag till församlingsinstruktion ska utarbetas av kyrkoherden och kyrkorådet i samråd med domkapitlet. *Avseende den redovisning som avses i andra stycket ska samrådet ske med stiftet.* När det gäller en gemensam församlingsinstruktion ska kyrkorådet även samråda med församlingsråden inom pastoratet. Instruktionen ska innehålla

1. de regler för församlingen och församlingens verksamhet som domkapitlet får besluta enligt bestämmelser i denna kyrkoordning,

2. ett pastoralt program för församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. I det pastorala programmet ska även behandlas dels församlingens verksamhet på de andra språk än svenska som behöver användas för att församlingen ska kunna fullgöra sin grundläggande uppgift dels barnets perspektiv utifrån en barnkonsekvensanalys.

För en domkyrkoförsamling ska särskilt redovisas hur domkyrkans funktion som församlingskyrka och stiftskatedral kommer till uttryck.

När det finns flera kyrkor i en församling ska redovisas hur dessa i huvudsak används.

Utöver vad som sägs i första *och andra* styckena ska i en gemensam församlingsinstruktion för församlingarna i ett pastorat även redovisas hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelat mellan församlingarna och pastoratet. Där ska också redovisas hur de befattningar som präst som ska finnas inrättade enligt 37 kap. 19 § i huvudsak disponeras.

Utöver vad som sägs i första *till tredje* styckena ska i en gemensam församlingsinstruktion för församlingarna i ett pastorat även redovisas hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelat mellan församlingarna och pastoratet. Där ska också redovisas hur de befattningar som präst som ska finnas inrättade enligt 37 kap. 19 § i huvudsak disponeras.

Kyrkorättsnämnden har tagit del av utskottets överväganden och har utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de av utskottet föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Uppsala den 5 oktober 2023

På kyrkorättsnämndens vägnar,

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz (ordförande), Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Margareta Andersson, Mattias Benke, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet
Förvaltarekapsutskottets betänkande 2023:2

Uppföljning av målen i färdplan för klimatet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:36 om uppföljning av målen i färdplan för klimatet. I motiveringen beskrivs behov av verktyg för att följa upp målet om klimatneutralitet. Det finns idag flera verktyg till stöd för uppföljning, men det saknas en samlad och visualiserad sammanställning. Svenska kyrkans färdplan för klimatet är en viktig och omfattande satsning. Utskottet är därför mån om att en sådan färd följs upp. Utskottet föreslår därför att motionen ska bifallas.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2023:36.

Motionens förslag

Motion 2023:36 av Isak Öhrlund och Rebecca Hägg, Uppföljning av målen i färdplan för klimatet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att införa verktyg för uppföljning av effekt- och etappmål i Svenska kyrkans färdplan för klimatet.

Bakgrund

Genomförandet av Svenska kyrkans färdplan för klimatet följs upp kontinuerligt av Svenska kyrkans nationella nivå och stift genom enkäter, register, system och rapporteringar. Färdplanen innehåller mål som omfattar utsläpp som sker i den egna verksamheten (hela Svenska kyrkan). Den internationella standarden Greenhouse Gas Protocol (GHGP) används för att följa upp verksamhetens utsläpp. Redovisningen vidareutvecklas allteftersom mer kunskapsunderlag om verksamheterna i församlingar och pastorat blir tillgängligt. I nuläget finns god kunskap om exempelvis energi-användning, energiproduktion och bilresor och en viss kunskap om användningen av maskiner och verktyg. Däremot saknas dataunderlag om till exempel övrigt resande. Färdplanens kvalitativa mål följs upp genom enkäter som Kyrkbussen och rapportering från projekt finansierade av medel anslagna till arbetet med färdplanen.

Tillgängliga verktyg för uppföljning

Det finns inomkyrkliga verktyg för uppföljning av klimatpåverkan. Dessa finns tillgängliga för alla kyrkliga enheter som har Microsoft 365 och svenskakyrkan.se-adresser. Verktygen innehåller data och exempel på åtgärder, vägledning och beräkningar som kan användas för att följa upp genomförandet av färdplanen på enhetsnivå.

Hållbarhetsrapporten i Svenska kyrkans visualiserings- och analysverktyg (ViSA) visar energianvändning och energiproduktion baserat på årliga data från den obligatoriska SCB-enkäten ekonomisk redogörelse. Verktöget visualiserar klimatdata och den data som ligger till grund för klimatberäkningar. Användaren kan välja att titta på hela Svenska kyrkan, ett stift, kontrakt eller ekonomisk enhet (församling/pastorat). Användare kan välja att se sina utsläpp baserat på den verksamhet där de uppkommer (t.ex. fastigheters energianvändning, fordon). Utsläppen finns också redovisade utifrån strukturen i GHGP. Eftersom statistik över ekonomi och verksamhet också presenteras i ViSA bedöms sannolikheten öka att församlingar och pastorat också tar del av klimatredovisningen där.

Kyrkostyrelsens redovisningsråd för Svenska kyrkan (KRED) har tagit fram *KRED-mallen för förenklad hållbarhetsredovisning*. I mallen ingår delen ”klimatberäkning” där församlingen kan fylla i sin energianvändning och resta sträckor och få sin klimatpåverkan beräknad. 66 ekonomiska enheter använder KRED-mallen för hållbarhetsredovisning. Ytterligare 18 enheter inklusive den nationella nivån redovisar hållbarhet men på annat sätt, inklusive externa systemstöd. (SCB-enkäten ekonomisk redogörelse 2022)

Spendanalys i ViSA är en visualisering över Svenska kyrkans totala inköpsmönster. För församlingar och pastorat visar spendanalysen vägen till både besparingar och minskad arbetsbelastning. Under 2023 pågår en förstudie för att undersöka möjligheten att inkludera beräkningar av klimatutsläpp som uppstår på grund av inköp, baserat på spendanalysen.

Guide för klimatberäkningar i Svenska kyrkans begravningsverksamhet tar upp GHGP och olika verktyg för klimatberäkning. Guiden innehåller också en reflektionsdel kring avgränsningar och prioriteringar.

Övriga stöd som främjar effektmålet om klimatneutralitet

Kyrkans miljödiplomering är ett verktyg för systematiskt arbete som kan användas för samtliga målområden i Svenska kyrkans färdplan för klimatet. Enheter som miljödiplomerats i steg 3 mäter kontinuerligt sin miljöpåverkan och följer upp statusen med förbättrade verksamhetsrutiner och detaljerade miljömål för att nå bättre effekt. 111 ekonomiska enheter inklusive den nationella nivån har ett systematiskt miljöarbete (SCB-enkäten ekonomisk redogörelse 2022).

Svenska kyrkans nationella nivå har slutit ett ramavtal som gör det möjligt för alla verksamheter i Svenska kyrkan att *klimatkompensera enligt Fairtrades kriterier*. När verksamheten gjort allt för att minska sina utsläpp kan ändå utsläpp kvarstå om inte andra länder och företag har blivit fossilfria i samma takt. För att ändå ta ansvar för sådana kvarvarande utsläpp från sin värdekedja kan organisationer välja att vidta åtgärder utanför sin värdekedja. Dit hör det som brukar kallas klimatkompensation eller neutralisering av utsläpp. Denna klimatkompensation ska inte främst ses som ett sätt att neutralisera utsläpp, utan snarare en kompensation för de som drabbas av våra utsläpp. Prognosen är att åtgärder för att neutralisera utsläpp förväntas bli avsevärt dyrare än tidigare klimatkompensation. Endast verksamheter som arbetar med att minska och beräkna sina utsläpp på ett tydligt sätt (t.ex. enligt GHGP) tillåts köpa klimatkompensation enligt Fairtrades kriterier. 32 ekonomiska enheter inklusive den nationella nivån tillämpar klimatkompensation för resor (SCB-enkäten ekonomisk redogörelse 2022, KsSkr 2023:2).

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2023:36.

Svenska kyrkans färdplan för klimatet har idag flera verktyg för uppföljning och fler kan tillkomma under framförliggande etapper. Utskottet ser positivt på det som redan följs upp, men som beslutsfattare är det svårt att få en samlad bild i förhållande till effekt- och etappmål. Till exempel står det i årsredovisningen för 2022 att den nationella nivåns utsläpp har ökat, men det framgår inte hur det påverkar måluppfyllelsen av färdplanen. Samlade och visualiserade redovisningar underlättar beslut som kan hjälpa till att införa nödvändiga åtgärder längs färden.

I församlingarna finns fortfarande svårigheter att följa upp hur klimatarbetet följer färdplanens målsättningar. Här är stiftens klimathandläggare viktiga för att möjliggöra enhetliga uppföljningar.

För att vara trovärdiga i arbetet på lång sikt behöver Svenska kyrkan visa var vi står i klimatarbetet, relaterat till våra mål för församling, stift och den nationella nivån samt relaterat till samhället i stort. Det är oerhört viktigt att vi kommunicerar uppföljningen och talar om att kyrkan är på väg. Med tilltro till det arbete som utförs och att etapp ett ännu inte är slut, ser utskottet fram emot att under 2024 nås av en redovisning av måluppfyllelsen i etapp ett.

Utskottet menar inte att det nödvändigtvis behövs nya system för uppföljning utan vill se en tydligare och visualiserad sammanfattning för helheten. Svenska kyrkans färdplan för klimatet är en viktig och omfattande satsning. Utskottet är därför mån om att en sådan färd följs upp.

Utskottet föreslår därför att motionen ska bifallas.

Uppsala den 6 oktober 2023

På förvaltarens utskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

Ann Edlund, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Anna-Karin Bengtsdotter, Peter Roslund, Leif Grip, Anne Olofsson, Jörgen Åkesson, Ellionor Moberg, Georg Lagerberg, Anders Skogberg, Helena Inghammar, Lena Östholm Munkberg och Karl-Gunnar Svensson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mikael Sjölund, Alf Lindén, Victor Månsson, Anders Brunnstedt, Paul Höglund, Carin Jakobsson, Jonatan Glader, Anders Bromée, Göran Forsén, Ingvar Jonsson, Ulf Wester, Lisa Wallenstein och Marie Buhr.

Biskop Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Förvaltarekapsutskottets betänkande 2023:3

Skydd av kyrkor

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:41 som föreslår att kyrkostyrelsen ska verka för att samtliga kyrkobyggnader skyddas i kulturmiljölagen. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:41.

Motionens förslag

Motion 2023:41 av Lennart Matikainen och Axel W Karlsson, Skydd av kyrkor

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att uppmana kulturdepartementet/regeringen att se över och ändra 4 kap. kulturmiljölagen så att kulturminnesskyddet gäller samtliga kyrkobyggnader i stället för som nu kyrkor byggda 1939 och tidigare.

Bakgrund

Kyrkobyggnader och kyrkotomter ska vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värden inte minskas och deras utseende och karaktär inte förvanskas. Kyrkobyggnader definieras enligt kulturmiljölagen (1988:950, KML) som byggnader som före den 1 januari 2000 har invigts för Svenska kyrkans gudstjänst och som den 1 januari 2000 ägdes eller förvaltades av Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar. Kyrkobyggnader som är uppförda och kyrkotomter som har tillkommit före utgången av år 1939 får inte på något väsentligt sätt ändras utan tillstånd av länsstyrelsen.

Svenska kyrkan äger eller förvaltar 3 395 invigda kyrkorum varav 68 inte omfattas av KML. Av de 3 327 kyrkobyggnader som omfattas av KML är 2 954 skyddade med tillståndsplikt enligt 4 kap. 3 § KML. Av de 68 kyrkobyggnader som inte omfattas av KML är 25 byggda efter 1 januari 2000.

Vart femte år följs nyttjandet av den kyrkoantikvariska ersättningen upp av Svenska kyrkan och regeringen i en så kallad kontrollstation. Inför en sådan kontrollstation upprättar kyrkostyrelsen en rapport som sammanfattar hur ersättningen använts och erfarenheter av arbetet under perioden. I kyrkostyrelsens kontrollstationsrapport inför kontrollstation 2024 redovisas också kyrkor som avyttrats, rivits eller brunnit upp sedan 1 januari 2000. När det gäller kyrkor som omfattas av tillståndsplikt redovisas 38 kyrkor där det vanligaste är att de avyttrats till enskilda ägare och näst vanligast att de avyttrats till affärsverksamhet eller till ett annat kristet samfund. När det gäller

kyrkor som inte omfattas av tillståndsplikt redovisas 76 kyrkor med ett liknande mönster. Bland dessa 76 kan nämnas att Hammarkullens kyrka i Angered avyttrats till ett annat trossamfund för att bli muslimsk förskola.

I Svenska kyrkans bestämmelser (SvKB 2018:8) med reglering kring lokalförsörjningsplaner för församlingarnas långsiktigt hållbara resurshushållning sägs att kyrkobyggnadernas särställning ska beaktas.

I kontrollstationsrapporten lyfts ett antal iakttagelser kring utmaningar i nuvarande regelverk i kulturmiljölagen. Bland annat pekar man på svårigheten som följer av att det inte är reglerat hur tillståndsprövningen som lagen stipulerar ska gå till. Samtidigt konstaterar man att i framtiden kommer tillståndsprövningar sannolikt att bli vanligare eftersom det kommer att bli aktuellt att sambruka byggnader tillsammans med andra samhällsaktörer eller att avyttra byggnader som inte längre behövs.

I kontrollstationsrapporten betonas vidare betydelsen av att den reglering som styr förvaltningen av kyrkobyggnader både måste vara flexibel så att man kan beakta de olika förutsättningar som gäller i olika delar av landet och i kyrkan men också förutsägbar så att den enskilda församlingen kan förstå vad som gäller i det lokala sammanhanget. Bland annat för att åstadkomma detta betonas vikten av ett levande samtal mellan företrädare för statens intressen och Svenska kyrkan.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:41.
--

Förvaltarekapsutskottet konstaterar att nuvarande regelverk begränsar snarare än främjar ett ändamålsenligt nyttjande av många av de kyrkor Svenska kyrkan äger och förvaltar. Att öka andelen kyrkobyggnader som omfattas av kulturmiljölagen och därmed skapa ett ökat beroende av beslut från statliga organ skulle försvåra denna situation. Utskottet har inte funnit någon anledning att eftersträva en utveckling i denna riktning och föreslår därför att motion 2023:41 avslås.

Uppsala den 6 oktober 2023

På förvaltarekapsutskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

David Axelson-Fisk, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Anna-Karin Bengtsdotter, Peter Roslund, Leif Grip, Anne Olofsson, Jörgen Åkesson, Ellionor Moberg, Georg Lagerberg, Anders Skogberg, Helena Inghammar, Lena Östholm Munkberg och Karl-Gunnar Svensson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mikael Sjölund, Alf Lindén, Victor Månsson, Anders Brunnstedt, Paul Höglund, Carin Jakobsson, Jonatan Glader, Anders Bromée, Göran Forsén, Ingvar Jonsson, Ulf Wester, Lisa Wallenstein, Marie Buhr.

Biskop Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Förvaltarens utskottets betänkande 2023:4

Åtgärder för att stärka Svenska kyrkans hållbarhetsarbete

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas tre motioner som föreslår åtgärder i syfte att genom policybeslut, uttalanden eller på andra sätt främja hållbarhetsarbete i Svenska kyrkan.

Motion 2023:43 föreslår att en policy för mer hållbara mötesformer ska utformas. Motion 2023:85 föreslår åtgärder för att Svenska kyrkan ska hushålla med och vårda vatten. Motion 2023:104 föreslår att kyrkomötet ska göra ett uttalande med utlysning av klimatnödläge.

Utskottet bedömer att utvecklingen mot ett hållbart resande är på god väg, att ett aktivt hållbarhetsarbete leder till ansvarsfullt förhållningssätt till vatten och att befintliga uttalanden beskriver klimatnödläget väl. Utskottet föreslår därför att samtliga tre motioner avslås.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2023:43,
2. avslå motion 2023:85, punkt 1,
3. avslå motion 2023:85, punkt 2,
4. avslå motion 2023:104.

Motionernas förslag

Motion 2023:43 av Birgitta Axelsson Edström m.fl., Hållbara mötesformer

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utforma en resepolicy för nationell nivå med rekommendationen att kortare möten, max en dag, mellan deltagare som annars hade varit tvungna att köra bil eller flyga för att kunna medverka, i första hand genomförs på digital väg.

Motion 2023:85 av Monica Johansson m.fl., Vård av och hushållning med vatten

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. på lämpligt sätt uppmärksamma behovet av nödvändig hushållning med och vård av vatten inom Svenska kyrkan,
2. uppmana stift, pastorat och församlingar att aktivt arbeta med nödvändig hushållning med och vård av vatten lokalt.

Motion 2023:104 av Eva-Maria Munck m.fl., Klimatnödläge

Kyrkomötet beslutar att göra ett uttalande med utlysning av klimatnödläge.

Bakgrund**Se över mötespolicy för den nationella nivån**

I nuvarande resepolicy för den nationella nivån daterad 2019-02-21 anges att ”Miljöhänsyn ska väga tungt vid val av färdväg samt vid planering av och deltagande vid konferenser och andra möten. Digitala möteslösningar ska alltid övervägas.” I riktlinjerna för resor på den nationella nivån som bygger på denna policy och senast uppdaterades 2021-03-04 betonas det att ”Därför är det viktigt att kyrkokansliets medarbetare kan motivera och göra avvägningen att tjänsteresan är nödvändig att genomföra innan planering och bokning görs. I första hand tillämpas digitala möteslösningar för den nationella nivån”. När det gäller samverkan med stift tillämpas på begäran av stiftskanslicheferna principen att nationella samlingar med stiftsmedarbetare sker digitalt. Bara vid särskilda skäl kan samlingar med stiftsmedarbetare mötas fysiskt i Mälardalsområdet, men det genomförs inte sådana samlingar på andra ställen.

I hållbarhetsredovisningen i kyrkostyrelsens årsredovisning framgår det att jämfört med basåret 2015 har utsläpp på grund av flygresor minskat med 79 procent, utsläpp på grund av tågresor minskat med 15 procent och bilresor med 53 procent. Det är den internationella verksamheten som står för den största delen av reserelaterade utsläpp men det är ovanligt med resor i de internationella sammanhangen som är så korta som motionärerna fokuserar på.

Även i det internationella sammanhanget strävar man efter att i ökande omfattning genomföra digitala möten. Kyrkornas världsråd har beslutat om strikta begränsningar av resor som ett sätt att bidra till att rådet ska bli klimatneutralt till 2030.

Det är inte ovanligt med möten med beslutande organ som genomförs på en dag. I samband med pandemin var det nödvändigt att genomföra även vissa förtroendemannagrupps möten digitalt. 2019 års kyrkomöte beslutade om ändringar i kyrkoordningen som skulle göra detta möjligt. Möjligheten att sammanträda digitalt har sedan ytterligare utvecklats i bland annat kyrkomötets instruktion till kyrkostyrelsen. På Svenska kyrkans intranät Kornet finns en beskrivning av villkoren för digitalt beslutsfattande.

Öka medvetenheten om att hushålla med och vårda vatten

Svenska kyrkans färdplan för klimatet innebär ett omfattande arbete för att öka medvetenheten om klimatfrågorna inom Svenska kyrkan och syftar bland annat till att stärka Svenska kyrkans bidrag till att FN:s Agenda 2030 uppnås. I Agenda 2030 gäller Mål 6 rent vatten och sanitet. I denna del av färdplanen uppmuntras Svenska kyrkans församlingar och medlemmar bland annat att ta del av initiativ och lösningar utvecklade av det ekumeniska internationella vattennätverket www.svenskakyrkan.se/mal-6---rent-vatten-och-sanitet. Mål 14 i Agenda 2030 gäller hav och marina resurser och här kan församlingar och medlemmar bland annat ta del av om hur man kan arbeta för dessa resurser i sina inköp och hur den nationella nivån gör i sina upphandlingar www.svenskakyrkan.se/mal-14--hav-och-marina-resurser.

Utlys klimatnödläge

Kyrkomötet har diskuterat klimatfrågan återkommande sedan många år. I kyrkolivsutskottets betänkande KI 2014:16 beskrivs hur Svenska kyrkan och den ekumeniska

rörelsen haft skapelsens integritet som en av sina mer angelägna frågor sedan då dryga 30 år.

F 2023:4

2019 års kyrkomöte uttalade sig kring undervisning och i inledningen av detta uttalande sade kyrkomötet:

Vi lever i en tid då vi enligt forskarna har en begränsad tid på oss att undvika en ännu större klimatkris än den vi befinner oss i. Vi behöver lära oss nya sätt att leva och bygga samhällen som kan möta behovet av en hållbar framtid för nya generationer och för dem som redan drabbas värst av ojämlikhet, fattigdom, migration och ohållbara livsmönster.

Samma år uttalade också Kyrkornas världsråd att det råder ett nödläge:

The time for debate and disputation of established scientific facts is long over. The time for action is swiftly passing. We will all be held to account for our inaction and our disastrous stewardship of this precious and unique planet. The climate emergency is the result of our ecological sins. It is time for metanoia for all. We must now search our hearts and our most fundamental faith principles for a new ecological transformation, and for divine guidance for our next steps to build resilience in the face of this unprecedented millennial challenge.

The executive committee of the World Council of Churches, meeting in Bossey, Switzerland, on 20–26 November 2019, therefore:

Joins other faith leaders, communities and civil society organizations in declaring a climate emergency, which demands an urgent and unprecedented response by everyone everywhere – locally, nationally and internationally.

I den debattartikel motionären hänvisar till uttrycker Svenska kyrkans biskopar en bön och förhoppning att toppmötet i Glasgow ska leda till kraftfulla beslut som gagnar vår planet nu och i framtiden. I artikeln konstaterar biskoparna att ”Det råder klimatnödläge” och att detta huvudsakligen beror på mänsklig aktivitet.

Utskottets överväganden

Motion 2023:43 Hållbara mötesformer

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:43.
--

Förvalterskapsutskottet bejakar motionärernas intention att minska på resandet med tanke på att uppnå en mer hållbar verksamhet. Utskottet välkomnar också de förändringar som gjorts när det gäller kyrkostyrelsens policy för resande och de trender till en ökning av digitala mötesformer som vi ser.

Men förvalterskapsutskottet menar att det inte är lämpligt att digitala möten alltid ska vara huvudalternativet för korta möten. Att träffas fysiskt har stora mervärden inte minst för sammanhang där nya kontakter och relationer etableras. Att se kroppsspråk och uppfatta nyanser förutsätter ibland att man träffas i rummet. Svenska kyrkan ska bedriva en rikstäckande verksamhet och alla delar av landet måste ha likvärdiga förutsättningar för att delta i utvecklingen av verksamheten på likvärdiga villkor. En mer stelbent styrning skulle kunna leda till att människor som av ett eller annat skäl måste resa med bil eller flyg utesluts från sammanhang där det fysiska mötet bedöms behöva prioriteras.

Utskottet anser därmed att nuvarande resepolicy för den nationella nivån är väl avvägd och att motion 2023:43 bör avslås.

Motion 2023:85 Vård av och hushållning med vatten

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:85.

Tillräckligt med friskt vatten är en nödvändig förutsättning för skapelsens fortlevnad och mänskligt liv. Var och en av oss måste ha ett ansvarsfullt förhållningssätt till vatten som resurs. Motionärerna pekar därför på ett angeläget behov. Inom ramen för Svenska kyrkans färdplan för klimatet och arbetet med kyrkans miljödiplomering aktualiseras vattenfrågan på många olika sätt. Både i församlingslivet och när det gäller till exempel kyrkogårdsförvaltningarna finns många möjligheter till att agera ansvarsfullt i förhållande till vattenförsörjningen. Detta finns en stor medvetenhet om.

Vatten är också en så central resurs att stat och kommuner arbetar på olika sätt för att värna en god vattenförsörjning i framtiden. Församlingar och pastorat bör visa lyhördhet och följsamhet till detta arbete.

Förvaltarskapsutskottet menar att Svenska kyrkans ambitiösa hållbarhetsarbete måste uppmärksammas och främjas även i framtiden men gör inte bedömningen att just vattenfrågorna behöver uppmärksammas eller främjas mer än vad som redan görs i det pågående hållbarhetsarbetet.

Utskottet föreslår därför att motion 2023:85 avslås.

Motion 2023:104 Klimatnödläge

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:104.

Förvaltarskapsutskottet förstår och delar motionärernas insikt om att skapelsen står mitt i en mycket allvarlig kris. Utskottet gör samma bedömning om att det råder ett nödläge som den biskoparna gjorde i september 2021. Detta är en insikt utskottet tror hela Svenska kyrkan delar. Det är nu viktigt att visa på hur denna insikt tar sig uttryck i konkret arbete för verklig hållbarhet lokalt, nationellt och globalt. Svenska kyrkans församlingar och stift kan vara ett föredöme om det arbete som utförs blir förstått och känt. Förvaltarskapsutskottet bedömer att det nu bör prioriteras att visa på vad som görs och kan göras.

Det finns redan flera uttalanden som visar på att Svenska kyrkan och kyrkorna i stort inser det kritiska läget och utskottet gör inte bedömningen att ett nytt uttalande behöver formuleras. Utskottet föreslår därför att motion 2023:104 avslås.

Uppsala den 6 oktober 2023

På förvaltarskapsutskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

David Axelson-Fisk, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Anna-Karin Bengtsdotter, Peter Roslund, Leif Grip, Anne Olofsson, Jörgen Åkesson, Ellionor Moberg, Georg Lagerberg, Anders Skogberg, Helena Inghammar, Lena Östholm Munkberg och Karl-Gunnar Svensson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mikael Sjölund, Alf Lindén, Victor Månsson, Anders Brunnstedt, Paul Höglund, Carin Jakobsson, Jonatan Glader, Anders Bromée, Göran Forsén, Ingvar Jonsson, Ulf Wester, Lisa Wallenstein, Marie Buhr.

F 2023:4

Biskop Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för att kyrkomötet ska besluta att motion 2023:104 är besvarad med vad utskottet anfört.

Svenska kyrkans biskopar har redan uttalat att vi befinner oss i ett klimatläge. Ett klimatnödläge har därmed redan konstaterats och genom att besluta att motionen är besvarad kan kyrkomötet ställa sig bakom biskoparnas uttalande. Detta agerande skulle ge styrka till Svenska kyrkans arbete med klimatomställning på vägen mot klimatneutralitet.

Europaparlamentet antog redan 2019 en resolution i vilken ledamöterna framhöll att Europa och resten av världen upplever ett klimatnödläge, denna antogs sedan vid FN:s klimatkonferens i Madrid (COP25) och även Ekumeniakyrkan beslöt vid kyrkokonferensen 2021 att utlysa klimatnödläge. Nu har även Svenska kyrkan en möjlighet att visa vägen.

Lena Östholm Munkberg

Särskild mening

Angående motion 2023:85 Vård av och hushållning med vatten av Monica Johansson m.fl.

Vi anser att förvaltarens utskottet borde bifallit motionen i sin helhet.

Lisa Wallenstein och Marie Buhr

Kyrkomötet Förvaltarekapsutskottets betänkande 2023:5

Värna våtmarker

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:54 om en strategi för att värna kyrkans våtmarker. I motiveringen beskrivs våtmarkers bidrag till kolinlagring, biologisk mångfald samt begränsning av skogsbränder. Motiveringen tar även upp EU:s lagstiftning för restaurering av natur.

Stiften arbetar redan med att värna fler våtmarker och utredningen om hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk bör inte föregripas med beslut om ytterligare strategier. Utskottet föreslår därför avslag på motionen.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2023:54, punkt 1,
2. avslå motion 2023:54, punkt 2,
3. avslå motion 2023:54, punkt 3.

Motionens förslag

Motion 2023:54 av Lena Östholm Munkberg m.fl., Värna våtmarker

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. arbeta fram en strategi för att värna våtmarker som innefattar att värna dagens våtmarker,
2. strategin också ska innefatta att restaurera tidigare våtmarker där så är möjligt,
3. infoga strategin i den kommande klimatfärdplanen.

Bakgrund

Kyrkan har inte full förfoganderätt över den skog hon förvaltar

Större delen av de tillgångar i form av skog, jord och fonder som förvaltas av Svenska kyrkan utgörs av så kallade prästlönetillgångar (PLT). PLT är en självägande och stiftelseliknande förmögenhetsmassa. Svenska kyrkan förvaltar dessa tillgångar enligt bestämmelser i lagen (1998:1592) om införande av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan och i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan, men kyrkan äger dem inte. Uppdraget att förvalta PLT har av kyrkomötet lämnats till stiften vilket framgår av bestämmelser i kyrkoordningen.

Kyrkostyrelsen har ansvar för tillsyn över stiftens förvaltning av PLT. Av bestämmelserna i kyrkoordningen (46 kap. 5 a–5 d §§) framgår det att i tillsynen ingår att ge

stöd, råd och hjälp i frågor som rör förvaltningen. Det finns också en rätt för kyrkostyrelsen att inhämta information från stiftet och att uppmärksamma kyrkomötet på allvarliga brister i förvaltningen. Det framgår även att kyrkostyrelsen årligen ska samråda med stiftet om förvaltningen av PLT.

Våtmarker i Svenska kyrkans förvaltning

Naturvårdsverket och svenska Våtmarksinventeringen definierar begreppet våtmarker så här:

Våtmark är mark där vatten under en stor del av året finns nära under, i eller strax över markytan.

Med ovanstående definition förekommer våtmarker inom flera verksamhetsområden i Svenska kyrkan. Våtmarker finns i PLT:s skogsförvaltning och jordbruksarealer men också på församlingsmark.

Det finns ingen total sammanställning över våtmarksarealer i Svenska kyrkan, inte heller någon sammanställning över samtliga genomförda, pågående och planerade insatser för våtmarksrestaurering.

Kyrkostyrelsens tillsynsrapport över PLT 2022 (KS 2023-0586) redovisade att elva av tretton förvaltningar samverkar med offentlig sektor i olika former av artskydds- och våtmarksprojekt. Exempelvis har 18 olika vattenvårdsprojekt initierats på jordbrukssidan i Uppsala stift. Det finns fler projekt i fler stift för till exempel återvätning av tidigare dikad skogsmark.

Klimatanpassning i Svenska kyrkans färdplan för klimatet

Svenska kyrkans färdplan för klimatet omfattar tre effektmål till 2030, och etappmål i etapper om tre till fyra år vardera, fördelade på åtta olika målområden. Uppfyllelse av etappmålen ska sammantaget leda till att effektmålen uppfylls. De flesta etappmålen har relevans för samtliga nivåer i kyrkan, men utifrån olika perspektiv. Vissa stift och församlingar/pastorat har valt att själva anta klimatstrategier eller liknande, andra väljer att arbeta direkt med färdplanen. I inledningen av Svenska kyrkans färdplan för klimatet etapp 2 (KS 2023-1264) står det:

Mark, vatten och naturresurser behöver hanteras med måttfullhet och behärskning.

Målområdet *begravningsplatser, markanläggningar och maskiner* har ingresstexten:

Förvaltningen av kyrkogårdar och begravningsplatser ska genomföras och utvecklas på ett sätt som är både klimatsmart och som bevarar och utvecklar den biologiska mångfalden.

Målområdet *förvaltning av skog och mark* har ett etappmål som relaterar till klimatanpassning:

Till och med 2027 ska:

prästlönetillgångarna vidta aktiva åtgärder för klimatanpassning som kan öka skogarnas och jordbruksmarkens motståndskraft, återhämtnings- och utvecklingsförmåga och minska klimatförändringarnas skadliga effekter.

Kyrkomötets utredningsuppdrag om kyrkans skogsbruk

Kyrkomötet gav 2021 i uppdrag till kyrkostyrelsen att utreda hur kyrkoordningens bestämmelser ska utformas för att säkerställa en så ekologiskt, ekonomiskt, socialt och andligt hållbar skogsförvaltning som möjligt med beaktande av bland annat

mänskliga rättigheter, biologisk mångfald och klimatet samt överväga hur detta bäst redovisas.

F 2023:5

Vid kyrkomötet 2022 beslutade kyrkomötet att avslå flera motioner om Svenska kyrkans skogsförvaltning. Besluten grundade sig på utskottets betänkanden (F 2022:1, F 2022:2) att motionernas intentioner i stor utsträckning redan omhändertats inom ramen för pågående arbete och särskilt i det uppdrag som ligger hos kyrkostyrelsen genom kyrkomötesbeslutet 2021. Utskottet ansåg också att utredningen inte bör föregripas med ytterligare beslut.

I kyrkostyrelsens återrapportering om kyrkomötets ärenden (KsSkr 2023:3) framkommer att kyrkostyrelsen har:

fastställt utredningsdirektiv för denna utredning och därefter tillsatt utredningen. Redovisning av uppdraget ska ske löpande i kyrkostyrelsens arbetsutskott och kyrkostyrelsen och kan på grund av omfattningen redovisas i olika delbetänkanden. Utredningen kan också utmynna i en kyrkoordningsändring, vilket kräver ett remissförfarande. Ett första delbetänkande kommer att lämnas till kyrkostyrelsen i december 2023. Slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2025.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:54.

Utskottet håller med motionärerna om att det i Svenska kyrkans hållbarhetsarbete är viktigt att våtmarker värnas. Men beslut om en våtmarksstrategi för den av kyrkan förvaltade egendomen ligger direkt hos stiftet, väglett av andra myndigheter eftersom frågor om våtmarker behandlas bredare i samhället.

Det pågår återvätningsprojekt i flera stift och utskottet ser positivt på att flera nyttjar det investeringsstöd som finns. Utskottet saknar en övergripande sammanställning över vilka åtgärder som bedrivs.

Utskottet har stor tilltro till pågående utredning om hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk samt konstaterar att utredningen har ett brett mandat. Utredningen kan komma att även belysa frågor kring värnande av våtmarker.

Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Uppsala den 6 oktober 2023

På förvaltarshapsutskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

Ann Edlund, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Anna-Karin Bengtsdotter, Peter Roslund, Leif Grip, Anne Olofsson, Jörgen Åkesson, Ellionor Moberg, Georg Lagerberg, Anders Skogberg, Helena Inghammar, Lena Östholm Munkberg och Karl-Gunnar Svensson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mikael Sjölund, Alf Lindén, Victor Månsson, Anders Brunnstedt, Paul Höglund, Carin Jakobsson, Jonatan Glader, Anders Bromée, Göran Forsén, Ingvar Jonsson, Ulf Wester, Lisa Wallenstein och Marie Buhr.

Biskop Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot förvaltarekapsutskottets beslut i betänkandet F 2023:5 till förmån för bifall till motion 2023:54, eftersom det under utredningen visat sig att det inte finns någon samlad inventering över kyrkans våtmarker.

Jag kan inte acceptera att klimatarbete skjuts på framtiden i väntan på att kyrkans skogsutredning ska bli klar. Dagens klimatförändringar kräver att vi agerar nu och inte i morgon. Både ett framtagande av en strategi, bevarande och återställande av våtmarker förutsätter ett utgångsläge för att sedan kunna mäta en förändring, därmed anser jag att även en inventering av kyrkans våtmarker är möjlig här och nu och bör inkluderas i motionens förslag.

Lena Östholm Munkberg

Särskild mening

Vi anser att förvaltarekapsutskottet borde bifallit motion 2023:54 i sin helhet. Värnande och restaurering av våtmarker bör skyndsamt infogas i klimatfärdplanen i och med det klimatnödläge som råder.

Lisa Wallenstein och Marie Buhr

Kyrkomötet Förvaltarens utskottets betänkande 2023:6

Skogsbruk för skapelsens överlevnad

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motionerna 2023:58 Skogsbruk i vår tid, 2023:65 Hyggesfritt skogsbruk, 2023:78 Konventionen om biologisk mångfald och 2023:82 Försiktighetsprincipen i skogsförvaltningen. Motionärerna argumenterar för ett hållbart skogsbruk för skapelsens överlevnad. De föreslår målsättningar, utredningar, beslut om skogsbruksmetoder, biodiversitet, kolinlagring och skydd av skog.

Utskottet föreslår avslag på samtliga motioner eftersom motionernas intentioner redan sammanfaller med direktiven till utredningen om hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk och åtaganden som följer av försoningsprocessen med det samiska folket. Utskottet tycker inte att dessa pågående processer ska föregripas med fler beslut på nationell nivå.

Till betänkandet finns tre reservationer och fyra särskilda meningar.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2023:58, punkt 1,
2. avslå motion 2023:58, punkt 2,
3. avslå motion 2023:58, punkt 3,
4. avslå motion 2023:58, punkt 4,
5. avslå motion 2023:65, punkt 1,
6. avslå motion 2023:65, punkt 2,
7. avslå motion 2023:65, punkt 3,
8. avslå motion 2023:78,
9. avslå motion 2023:82.

Motionernas förslag

Motion 2023:58 av Cecilia Gyllenberg Bergfasth m.fl., Skogsbruk i vår tid

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att det bedrivs skogsbruk i vår tid genom att

1. inom prästlönetillgångarnas förvaltning sträva efter EU:s mål att minst 10 procent av skogen får ett strikt skydd,
2. inom prästlönetillgångarnas förvaltning sträva efter EU:s mål att minst 20 procent av skogen får ett lättare skydd,
3. inom prästlönetillgångarnas förvaltning upprätta ett långsiktigt mål med ökande andel kontinuitetsskogsbruk/hyggesfritt skogsbruk upp till minst 30 procent av skogen,

4. infoga ovanstående som mål i den kommande klimatfärdplanen för att driva förändring och efterleva Sveriges klimatlag.

Motion 2023:65 av Lars B Andersson m.fl., Hyggesfritt skogsbruk

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. utreda hyggesfritt skogsbruk i Svenska kyrkans skogar,
2. samtidigt undersöka vilka effekter höjd slutavverkningsålder skulle innebära när det gäller biodiversitet samt kolinlagring,
3. återkomma med förslag på ändringar i kyrkoordningen som lyfter fram hyggesfritt skogsbruk.

Motion 2023:78 av Åsa Rehdell m.fl., Konventionen om biologisk mångfald

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att följa FN-konventionen om biologisk mångfald, som Sverige skrivit på och ratificerat, genom att spara 30 procent av sammanhängande och ekologiskt representativa områden på mark som Prästlönetillgångarna förvaltar.

Motion 2023:82 av Åsa Rehdell m.fl., Försiktighetsprincipen i skogsförvaltningen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att det inom förvaltningen av prästlönetillgångarna under tiden skogsutredningen pågår inte ska ske någon föryngringsavverkning eller gallring av kontinuitetsskogar (definition enligt Skogsstyrelsen 2011) eller skogar som är viktiga för samerna.

Bakgrund

Kyrkan har inte full förfoganderätt över den skog hon förvaltar

Större delen av de tillgångar i form av skog, jord och fonder som förvaltas av Svenska kyrkan utgörs av så kallade prästlönetillgångar (PLT). PLT är en självägande och stiftsliknande förmögenhetsmassa. Svenska kyrkan förvaltar dessa tillgångar enligt bestämmelser i lagen (1998:1592) om införande av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan och i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan, men kyrkan äger dem inte. Uppdraget att förvalta PLT har av kyrkomötet lämnats till stiftens vilket framgår av bestämmelser i kyrkoordningen.

Kyrkostyrelsen har ansvar för tillsyn över stiftens förvaltning av PLT. Av bestämmelserna i kyrkoordningen (46 kap. 5 a-5 d §§) framgår det att i tillsynen ingår att ge stöd, råd och hjälp i frågor som rör förvaltningen. Det finns också en rätt för kyrkostyrelsen att inhämta information från stiftens och att uppmärksamma kyrkomötet på allvarliga brister i förvaltningen. Det framgår även att kyrkostyrelsen årligen ska samråda med stiftens om förvaltningen av PLT.

Kyrkomötets utredningsuppdrag om kyrkans skogsbruk

Kyrkomötet gav 2021 i uppdrag till kyrkostyrelsen att utreda hur kyrkoordningens bestämmelser ska utformas för att säkerställa en så ekologiskt, ekonomiskt, socialt och andligt hållbar skogsförvaltning som möjligt med beaktande av bland annat mänskliga rättigheter, biologisk mångfald och klimatet samt överväga hur detta bäst redovisas.

Vid kyrkomötet 2022 beslutade kyrkomötet att avslå flera motioner om Svenska kyrkans skogsförvaltning. Besluten grundade sig på utskottets betänkanden (F 2022:1, F 2022:2) att motionernas intentioner i stor utsträckning redan omhändertas inom ramen för pågående arbete och särskilt i det uppdrag som ligger hos kyrkostyrelsen genom kyrkomötesbeslutet 2021. Utskottet ansåg också att utredningen inte bör föregripas med ytterligare beslut.

I kyrkostyrelsens återrapportering om kyrkomötets ärenden (KsSkr 2023:3) framkommer att kyrkostyrelsen har:

fastställt utredningsdirektiv för denna utredning och därefter tillsatt utredningen. Redovisning av uppdraget ska ske löpande i kyrkostyrelsens arbetsutskott och kyrkostyrelsen och kan på grund av omfattningen redovisas i olika delbetänkanden. Utredningen kan också utmynna i en kyrkoordningsändring, vilket kräver ett remissförfarande. Ett första delbetänkande kommer att lämnas till kyrkostyrelsen i december 2023. Slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2025.

Frivilligt avsatt och hyggesfri areal

I kyrkostyrelsens tillsynsrapport för PLT 2022 (KS 2023-0586) redovisas att av produktiv skogsareal år 2022 var elva procent hektar frivilligt avsatt och två procent hyggesfritt.

Svenska kyrkans färdplan för klimatet och prästlönetillgångarna

Svenska kyrkans färdplan för klimatet har målområdet *förvaltning av skog och mark*. Målområdet är framarbetat av prästlönetillgångarna (PLT) i samverkan med inomkyrkliga intressenter för övriga mål i färdplanen. Egendomsnämndernas samarbetsorgan har angett följande som generellt mål för PLT (ENSO 2020-05-04):

Samtliga åtgärder för klimatnyttan ska balanseras mot biologiska, ekonomiska, sociala, andliga och existentiella värden.

I en statusrapport för 2022 redovisas att Skogforsk har tagit fram en gemensam metod åt PLT för redovisning av utsläpp och upptag av växthusgaser. Vidare har PLT provytat på sina marker som härbärgerar forskning om alternativa skötselmetoder. Flera PLT-förvaltningar har börjat arbeta för fossilfria bränslen. I den löpande förvaltningen ingår det att snabbt etablera ny skog, i strävan efter att tillvarata den brukade skogsmarkens produktionspotential för ökad klimatnytta.

Under målområdet *förvaltning av skog och mark* i Svenska kyrkans färdplan för klimatet etapp 2 (KS 2023-1264) beskrivs:

Hur Svenska kyrkan förvaltar skog och jord har stor betydelse för att begränsa vår klimatpåverkan. Växande skog binder koldioxid från atmosfären och skogarnas råvaror kan användas för att ersätta fossila bränslen och material. Samtidigt finns det fler mål som måste uppfyllas utöver de som kopplar till skogarnas träd tillväxt och kolbindning. Till dessa hör att bevara och utveckla skogarnas biologiska mångfald, upprätta sociala och kulturella värden samt att säkerställa skogsekosystemens stabilitet och anpassningsförmåga till ett förändrat klimat. En utredning har tillsatts som aktivt arbetar för att Svenska kyrkan ska säkerställa en så hållbar skogsförvaltning som möjligt. Svenska kyrkan har en hög ambitionsnivå och utredningens resultat kan bidra till att målen preciseras ytterligare inom detta målområde. Klimatförändringarna påverkar även de arktiska

urfolkens livsvillkor. Förutsättningarna för att bedriva långsiktigt hållbar rennärning och andra traditionella näringar hotas. Behovet av anpassningsåtgärder inom Svenska kyrkans markförvaltning och skogsbruk lyfts i handlingsplanen för åtaganden kopplade till Svenska kyrkans ursäkt till det samiska folket.

PLT har satt mål också för färdplanens andra etapp. Till och med 2027 ska:

1. beräkningsmodellen för den skogliga kolbalansen vara utvärderad genom extern revision, och mätmetoder för jordbrukets kolbalans vara implementerad i enlighet med bästa praxis och gällande redovisningsregler.
2. prästlönetillgångarna fortsatt aktivt bidra till forskning och utveckling om en hållbar förvaltning av skog och mark och en hållbar produktion av förnybar energi.
3. prästlönetillgångarna som markägare, projektör och kapitalförvaltare verka för ökat träanvändande i byggnationer och klimatsmart byggande.
4. produktion av förnybar el, motsvarande den totala årliga användningen i kyrkans byggnader, vara i projekt- eller produktionsfas på prästlönetillgångarnas marker. Produktionen kan omfatta både egna anläggningar och anläggningar som drivs av andra aktörer på prästlönetillgångarnas marker.
5. prästlönetillgångarna bidra till forum för kompetensutveckling, erfarenhetsutbyte och gemensamma projekt för fossilfritt och hållbart jordbruk för sina gårdsarrendatorer. Vid nyupplåtelse av arrenden ska man använda möjligheten att påverka brukandet om det anses lämpligt.
6. prästlönetillgångarnas skogsbruk sträva efter fossilfrihet i skötsel och transporter.
7. prästlönetillgångarna tillvarata den brukade skogens produktionspotential för ökad klimatnytta på kort och lång sikt. Samtliga åtgärder för klimatnytta inom prästlönetillgångarnas förvaltning av skog och mark ska ha en balans mellan ekologiska, sociala, ekonomiska och andliga värden.
8. prästlönetillgångarna vidta aktiva åtgärder för klimatanpassning som kan öka skogarnas och jordbruksmarkens motståndskraft, återhämtnings- och utvecklingsförmåga och minska klimatförändringarnas skadliga effekter.
9. prästlönetillgångarna ha vidareutvecklat kunskap om hur markförvaltning och skogsbruk påverkar samiska näringar, samt genomfört anpassningar i enlighet med handlingsplanen som är kopplad till Svenska kyrkans ursäkt till det samiska folket.

Utskottets överväganden

Motion 2023:58 Skogsbruk i vår tid

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:58.

Strävan efter ett hållbart skogsbruk sker lokalt, nationellt och internationellt. FN:s klimatkonvention och EU:s mål om skydd av skog implementeras i Sverige främst genom lagstiftning och statlig reglering. Förvaltarskapsutskottet anser att motionens intention är bra och att kyrkan som helhet behöver ta i beaktande hur vi ska bidra till EU:s målsättningar även om det i stor utsträckning blir fråga om att i varje tid följa gällande regelverk.

Utskottet menar dock att kyrkomötet inte ska föregå utredningen om hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk med ytterligare uppdrag till den nationella nivån som också kan inrymmas i utredningens direktiv. Bedömningen av vilken skog som ska skyddas görs bäst på stiftsnivå och utskottet har förtroende för att våra skogsförvaltare följer och arbetar för det som beslutas på olika nivåer.

Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:65.

Motionens intention att värna skapelsen och att kyrkan ska ligga i framkant, för att visa hur det kan göras i ett hållbart skogsbruk, delas av utskottet. Utskottet ser att färdplan för klimatets etappmål för prästlönetillgångarna (PLT) fram till 2027 inkluderar klimatanpassning och utvärdering av kolbalanser och att utredningen om hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk omfattar olika skogsbruksmetoder och dess klimateffekter. Utskottet anser att stiftens ska fortsätta ansvara för förvaltningen av PLT. Utskottet noterar även hur kunskapsläget kring alternativ till trakthyggesbruk växer och förväntar sig att detta tas till vara i stiftens.

Utskottet ser fram emot utredningens avvägningar mellan olika skogsbruksmetoders effekter gentemot kyrkans fyra hållbarhetsdimensioner. Utskottet hoppas att framöver kunna ta ställning till kyrkans skogsbruk på en mer välutredd och forskningsbaserad grund.

Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Motion 2023:78 Konventionen om biologisk mångfald

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:78.

Kyrkostyrelsen utövar tillsyn över förvaltningen av prästlönetillgångarna och samlar samtliga förvaltare en gång per år för samråd. Förvaltarskapsutskottet utgår från att kyrkostyrelsen har kännedom om internationella konventioner och följer upp att dessa följs, med anpassning till svensk implementering av konventionerna. Utskottet anser att beslut om prästlönetillgångarnas förvaltning ska fortsätta ske hos stiftens och att kyrkomötet inte ska föregå utredningen om hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk. Utredningen kommer också väga in väntade förändringar i regelverk samt behovet av att värna en biologisk mångfald.

Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Motion 2023:82 Försiktighetsprincipen i skogsförvaltningen

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:82.

Utskottet tycker det är bra att lyfta försiktighetsprincipen, men det är inte lämpligt att bifalla motionen då beslut om prästlönetillgångarna fattas i stiftens. Det ska noteras att ett ersättningsreglemente för åsidosatt avkastning inte finns på plats. Det kan även ifrågasättas om det ens är möjligt enligt gällande regelverk för prästlönetillgångarna. Motionen föregriper utredningen om hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk och överlappar utredningens direktiv. Utredningens tidsplan är att vara klar 2024 och remissbehandlad inför kyrkomötet 2025. Även om det är brådskande att sätta in åtgärder för att nå målet om klimatneutralitet till år 2030 är detta kort tid när det gäller skogliga frågor.

Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås, med hänsyn till redan pågående arbeten. Utskottet vill dock särskilt betona vikten av att frågor om skogsförvaltning ingår i åtagandena som följer av försoningsprocessen med det samiska folket.

Uppsala den 6 oktober 2023

På förvaltarekapsutskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

Ann Edlund, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Anna-Karin Bengtsdotter, Peter Roslund, Leif Grip, Anne Olofsson, Jörgen Åkesson, Ellionor Moberg, Georg Lagerberg, Anders Skogberg, Helena Inghammar, Lena Östholm Munkberg och Karl-Gunnar Svensson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mikael Sjölund, Alf Lindén, Victor Månsson, Anders Brunnstedt, Paul Höglund, Carin Jakobsson, Jonatan Glader, Anders Bromée, Göran Forsén, Ingvar Jonsson, Ulf Wester, Lisa Wallenstein och Marie Buhr.

Biskop Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot förvaltarekapsutskottets beslut i betänkandet F 2023:6 till förmån för bifall till motion 2023:58.

Jag inte kan acceptera att klimatarbete skjuts på framtiden i väntan på att kyrkans skogsutredning ska bli klar. Dagens klimatförändringar kräver att vi agerar nu och inte i morgon.

Under överläggningen av motionen framkom att kyrkan har möten med ansvariga för prästlönetillgångarna (PLT), samt att kyrkostyrelsen har tillsyn över PLT samt att kyrkostyrelsen har i uppdrag att årligen samråda med stiftens om förvaltningen. Denna redan etablerade struktur gör det möjligt att samordna, balansera och kontrollera skyddet av PLT och på så sätt verka för en ökad uppfyllelse av Sveriges klimatlag.

Lena Östholm Munkberg

Reservation 2

Jag reserverar mig mot förvaltarekapsutskottets beslut i betänkandet F 2023:6 till förmån för bifall till motion 2023:65.

Jag kan inte acceptera att klimatarbete skjuts på framtiden i väntan på att kyrkans skogsutredning ska bli klar. Dagens klimatförändringar kräver att vi agerar nu och inte i morgon.

Följande uppdrag finns beskrivet idag: Att samtliga åtgärder för klimatnytta ska balanseras mot biologiska, ekonomiska, sociala och andliga och existentiella värden. I denna skrivning saknas delar som är viktiga för den biologiska mångfalden och som inte kan vänta, det handlar exempelvis om att skogens skyddade ytor ska vara sammanhängande och att kalavverkning som metod bör pausas tills skogsutredningens rapport är klar.

Lena Östholm Munkberg

Reservation 3

Jag reserverar mig mot förvaltarekapsutskottets beslut i betänkandet F 2023:6 till förmån för bifall till motion 2023:78.

Jag kan inte acceptera att klimatarbete skjuts på framtiden i väntan på att kyrkans skogsutredning ska bli klar. Dagens klimatförändringar kräver att vi agerar nu och inte i morgon.

Sverige skrev under konventionen om biologisk mångfald år 1993. Kyrkostyrelsen har nu en möjlighet att i avvaktan på skogsutredningens rapport följa FN:s konvention om biologisk mångfald. Detta skulle innebära att kyrkostyrelsen verkar för 30 procent sammanhängande ekologiskt representativa områden.

Lena Östholm Munkberg

Särskild mening 1

Jag anser att förvaltarekapsutskottet borde bifallit motion 2023:58 i sin helhet. Mål om strikt, lättare skydd av skogar samt mål om hyggesfria metoder i skogsbruket bör skyndsamt infogas i klimatfärdplanen eftersom vi befinner oss i ett klimatnödläge.

Lisa Wallenstein och Marie Buhr

Särskild mening 2

Vi anser att förvaltarekapsutskottet borde bifallit motion 2023:65 i sin helhet. Kyrkan bör upphöra med trakthyggesbruk för att skapa naturliga kolsänkor, bevara artmångfalden samt för rennärningen. Träd bör fortsätta växa förbi den idag normala avverkningsåldern för att därigenom bidra med artmångfald och klimatnytta.

Lisa Wallenstein och Marie Buhr

Särskild mening 3

Vi anser att förvaltarekapsutskottet borde bifallit motion 2023:78. För att uppnå miljömålet Levande Skogar bör kyrkan ta sitt moraliska ansvar och spara 30 procent av ekologiskt viktiga områden på mark som förvaltas av prästlönetillgångarna.

Lisa Wallenstein och Marie Buhr

Särskild mening 4

Vi anser att förvaltarekapsutskottets borde ha bifallit motion 2023:82.

Lisa Wallenstein och Marie Buhr

Kyrkomötets skrivelser
KmSkr 2023:1–20

Kyrkomötets skrivelser

- KmSkr 2023:1 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2022
- KmSkr 2023:2 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden
- KmSkr 2023:3 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II
- KmSkr 2023:4 Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan
- KmSkr 2023:5 Uppföljning av målen i färdplan för klimatet
- KmSkr 2023:6 Teologistipendium och pris för diakoniuppsats
- KmSkr 2023:7 Kyrkomusik och kompetensförsörjning
- KmSkr 2023:8 Församlingspedagogens yrkesroll
- KmSkr 2023:9 Omvändelseterapi
- KmSkr 2023:10 Handläggningsregler i domkapitlen m.m.
- KmSkr 2023:11 Diakonin och informationsplikt om papperslösa
- KmSkr 2023:12 Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar
- KmSkr 2023:13 Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans överklagandenämnd
- KmSkr 2023:14 Bevara följeslagarprogrammet
- KmSkr 2023:15 Indelningsfrågor
- KmSkr 2023:16 Strukturfrågor
- KmSkr 2023:17 Valfrågor
- KmSkr 2023:18 Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans valprovsnämnd
- KmSkr 2023:19 Svenska kyrkans insatser på SiS-hem
- KmSkr 2023:20 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2026

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2023:1

Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2022

Till kyrkostyrelsen

Ekonomiutskottet 2023:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2022

Kyrkomötet beslutade den 21 november 2023 i enlighet med ekonomiutskottets betänkande E 2023:2 dels att fastställa årsredovisning samt resultaträkning och balansräkning för Svenska kyrkans nationella nivå 2022, dels att bevilja kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2022.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 21 november 2023

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2023:2

Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Till kyrkostyrelsen

Ekonomiutskottet 2023:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Kyrkomötet beslutade den 21 november 2023 i enlighet med ekonomiutskottets betänkande E 2023:3 att med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse 2023:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden till handlingarna samt uppdra till kyrkostyrelsen att uppta till förnyad behandling och att verkställa kyrkomötets beslut avseende kyrkomötets skrivelse KmSkr 2018:5 med samhälls- och kulturutskottets betänkande 2018:10 Flygplatskyrkans framtid.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 21 november 2023

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet Kyrkomötets skrivelse 2023:3

Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II

Till kyrkostyrelsen

Gudstjänstutskottet 2023:1 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II

Kyrkomötet beslutade den 21 november 2023 i enlighet med gudstjänstutskottets betänkande G 2023:1 att anta Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II i enlighet med kyrkostyrelsens förslag i skrivelse 5 med nedan angivna ändringar och tillägg,

1. att tidpunkten för ikrafträdande fastställs till pingstdagen 2024,
2. beträffande inledning att formuleringen ”hela Guds folk” ska ändras till ”hela kristenheten” samt att ”under dess auktoritet” i sista meningen stryks,
3. beträffande övergripande anvisningar att orden ”egen” och ”separat” ersätts med ”särskild”, att sista stycket ska lyda: ”Delaktighet, tillgänglighet och mångfald ska prägla dessa gudstjänster. Det är av vikt att barns och ungas röster hörs och att lokala traditioner och praxis är vägledande. Denna mångfald av röster kan också gestaltas i gudstjänsten genom att det karitativa diakonatet ges liturgiska uppgifter, till exempel genom att en diakon kan leda förbön och sändning.”,
4. beträffande teckenförklaringar att först i förklaringen av förkortningen BE lägga till ”Biskop”, att förklaringen av förkortningen L ska ändras från ”Annan gudstjänstledare” till ”Ledare i gudstjänsten”,
5. beträffande vigningshandlingar, allmänna anvisningar att stryka sista meningen ”Det befriar inte andra i kyrkan från ansvar utan levandegör kyrkans gemensamma sändning på Guds kallelse”,
6. beträffande biskopsvigning, anvisningar att stryka sista stycket ”När ärkebiskop tas emot ska följande ordning användas. Vigningsakten utgår men momentet Kungörelsen används, som förklarar hur valet har gått till.”,
7. beträffande biskopsvigningsmessa, kungörelse att momentet som gäller ärkebiskop flyttas till mottagande av biskop, efter första stycket i mottagandet. När ärkebiskop tas emot läses följande: **B** Genom val har NN utnämnts till ärkebiskop. Kyrkostyrelsen har bekräftat valet och idag tas NN emot som ärkebiskop för tjänst i Uppsala stift, i Svenska kyrkan och i Kristi världsvida kyrka. Representant för kyrkostyrelsen läser upp kyrkostyrelsens dokument. Electa/us går fram till altarringen.
8. beträffande biskopsvigningsmessa, förbön att placeringen av momentet Kyrkans förbön är fakultativ, i enlighet med läronämndens förslag och att konsekvensändringar ska göras i präst- och diakonvigningsmessa, prästvigningsmessa samt i diakonvigningsmessa,
9. beträffande biskopsvigningsmessa, vigningsbön och handpåläggning att formuleringen ”I Kristus är vi ditt folk” ska ändras till ”I Kristus tillhör vi ditt folk”,

- att konsekvensändringar ska göras i präst- och diakonvigningsmässans vigningsbön, prästvigningsmässans vigningsbön samt i diakonvigningsmässans vigningsbön,
10. beträffande präst- och diakonvigningsmessa, löftena att formuleringen ”frigöra människors kraft för omsorgen om sin nästa” ska ändras till ”frigöra människans kraft för omsorgen om sin nästa”, att konsekvensändring ska göras i diakonvigningsmessa, löftena,
 11. beträffande sändningsmessa/gudstjänst, inledningsord att det i bönen ska ändras från ”att berätta om den kärlek den korsfäste och uppståndne Kristus ger oss” till ”att vittna om den kärlek den korsfäste och uppståndne Kristus ger oss”,
 12. beträffande mottagande av biskop, anvisningar att sist i anvisningarna lägga till stycket ”Denna ordning ska även användas när ärkebiskop tas emot”,
 13. Kyrkomötet beslutar beträffande mottagande av kyrkoherde, biskopens inledning att formuleringen ”Jesus Kristus befriar, upprättar och kallar oss att tjäna dig. Vi tackar dig” ska ändras till ”Jesus Kristus befriar, upprättar och kallar oss att tjäna dig, vi tackar dig”,
 14. beträffande mottagande av kyrkoherde, mottagandet att formuleringen ”Här i NN (och NN) församling/ar/pastorat ska du, NN, vara kyrkoherde. Verka för församlingens liv” ska ändras till ”Här i NN (och NN) församling/ar/pastorat ska du, NN, vara kyrkoherde, verka för församlingens liv”,
 15. beträffande mottagande av kyrkoherde, förbön och välsignelse att formuleringen ”Gud som är trofast har kallat dig, och ska vara med dig och genom sin heliga Ande leda dig” ska ändras till ”Gud som är trofast har kallat dig, ska vara med dig och genom sin heliga Ande leda dig”,
 16. beträffande mottagande av medarbetare, anvisningar att den sista meningen ”I mottagningsgudstjänsten inbjuds relevanta representanter från stift och församling, såsom förtroendevalda, medarbetare och anställda” ska strykas,
 17. beträffande mottagande av medarbetare, mottagandet att anvisningstexten ”Representanter från församlingen välkomnar den nya medarbetaren” ska ändras till ”Representanter från församlingen kan välkomna den nya medarbetaren”,
 18. beträffande kyrkoinvigning, kyrkorummet att formuleringen i bönen ”fira dop och nattvard” ska ändras till ”samlas till dop och nattvard”,
 19. beträffande kyrkoinvigning, dopfunten att formuleringen i bönen ”du som i Kristus har förenat oss med dig, med varandra och med hela din skapelse. Tack för att du i dopet ...” ska ändras till ”du som i Kristus har förenat oss med dig, med varandra och med hela din skapelse, tack för att du i dopet...”,
 20. beträffande invigning av begravningsplats, bön att formuleringen ”Gud, du som omsluter hela skapelsen med kärlek,” ska ändras till ”Gud, du omsluter hela skapelsen med kärlek.”, att formuleringen ”låt denna begravningsplats påminna oss om historien och framtiden” ska ändras till ”ge oss frid att på denna begravningsplats bli stilla inför den tid som flytt och den som kommer”,
 21. beträffande bibeltexter vid invigningshandlingar att alla rubriker som gäller föremål ändras till att stå i obestämd form,
 22. att med anledning av läronämndens yttrande uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att formuleringen i inledningen till kyrkoordningens sjunde avdelning, ”hela Guds folk” ersätts med ”hela kristenheten”.

Kyrkomötet beslutade också i enlighet med samma betänkande, dels att anta kyrkostyrelsens förslag till beslut om upphävande av kyrkomötets beslut (SvKB 2001:13) om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av

Nya testamentet, dels att bifalla av Lars Johnsson under överläggningen framlagt KmSkr 2023:3
förslag att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB
1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning med den
justeringen att beslutet träder i kraft pingstdagen 2024.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 21 november 2023

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2023:4

Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan

Till kyrkostyrelsen

Förvaltarekapsutskottet 2023:1 Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutade den 21 november 2023 i enlighet med förvaltarekapsutskottets betänkande F 2023:1 att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 1.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 21 november 2023

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2023:5

Uppföljning av målen i färdplan för klimatet

Till kyrkostyrelsen

Förvaltarekapsutskottet 2023:2 Uppföljning av målen i färdplan för klimatet

Kyrkomötet beslutade den 21 november 2023 i enlighet med förvaltarekapsutskottets betänkande F 2023:2 att bifalla motion 2023:6 av Isak Öhrlund och Rebecca Hägg, Uppföljning av målen i färdplan för klimatet, att uppdra till kyrkostyrelsen att införa verktyg för uppföljning av effekt- och etappmål i Svenska kyrkans färdplan för klimatet.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 21 november 2023

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2023:6

Teologistipendium och pris för diakoniuppsats

Till kyrkostyrelsen

Kyrkolivsutskottet 2023:6 Teologistipendium och pris för diakoniuppsats

Kyrkomötet beslutade den 21 november 2023 att bifalla motion 2023:17 av Fredrik Stiernstedt och Sofija Lazic Pedersen, Teologistipendium, att uppdra till kyrkostyrelsen att inrätta ett stipendium för teologisk fördjupning.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 21 november 2023

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2023:7

Kyrkomusik och kompetensförsörjning

Till kyrkostyrelsen

Kyrkolivsutskottet 2023:9 Kyrkomusik och kompetensförsörjning

Kyrkomötet beslutade den 21 november 2023 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande KI 2023:9 dels att bifalla motion 2023:77 av Fredrik Modéus m.fl., Nationell finansiering av kantorsutbildningen, att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att i högre grad än idag finansiera kantorsutbildningen med nationella medel, dels att bifalla motion 2023:86 av Lena Petersson, Säkra tillgången på utbildade kyrkomusiker, att uppdra till kyrkostyrelsen att skyndsamt intensifiera och samordna arbetet med att säkra tillgången på utbildade kyrkomusiker i Svenska kyrkan.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 21 november 2023

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2023:8

Församlingspedagogens yrkesroll

Till kyrkostyrelsen

Kyrkolivsutskottet 2023:10 Församlingspedagogens yrkesroll

Kyrkomötet beslutade den 21 november 2023 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2023:10 att bifalla motion 2023:34, punkt 1 och 2 av Linda Sjöo och Marie Buhr, Församlingspedagogens yrkesroll, att dels tillsätta en utredning som undersöker hur man ska kunna få till en relevant antagningsprocess till församlingspedagogutbildningen, dels utreda hur man kan säkra yrkets framtida kompetens genom titelskydd.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 21 november 2023

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2023:9

Handläggningsregler i domkapitlen m.m.

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2023:1 Handläggningsregler i domkapitlen m.m.

Kyrkomötet beslutade den 21 november 2023 i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:1 dels att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 1, dels att med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att när bestämmelserna i 9 kap. 5 § andra stycket tillämpas på grund av förhinder för både biskop och domprost ska, vid handläggning av vissa ärenden i domkapitlet, den präst som är deras gemensamma ersättare vara närvarande.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 21 november 2023

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2023:10

Förbud att röja uppgifter vid rekrytering

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2023:2 Förbud att röja uppgifter vid rekrytering

Kyrkomötet beslutade den 21 november 2023 i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:2 att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 1 i skrivelse 2023:4, avsnitt 3.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 21 november 2023

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2023:11

Diakonin och informationsplikt om papperslösa

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2023:3 Diakonin och informationsplikt om papperslösa

Kyrkomötet beslutade den 21 november 2023 att bifalla motion 2023:14 av Roger Olsson, Diakonin och informationsplikt om papperslösa, dels att uppdra till kyrkostyrelsen att se över konsekvenserna för den diakonala vigningstjänsten om en angiverilag införs, dels att uppmana kyrkostyrelsen att framföra slutsatserna från denna översyn i framtida remissförfaranden.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 21 november 2023

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2023:12

Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragutskottet 2023:14 Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Kyrkomötet beslutade den 21 november 2023 i enlighet med tillsyns- och uppdragutskottets betänkande TU 2023:14 att lägga verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 21 november 2023

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2023:13

Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2023:15 Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Kyrkomötet beslutade den 21 november 2023 i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:15 att lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 21 november 2023

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2023:14

Bevara följeslagarprogrammet

Till kyrkostyrelsen

Ekumenikutskottet 2023:9 Bevara följeslagarprogrammet

Kyrkomötet beslutade den 22 november 2023 i enlighet med ekumenikutskottets betänkande Eu 2023:9 att bifalla motion 2023:55 av Lena Östholm Munkberg m.fl., Bevara följeslagarprogrammet, att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna för att stödja följeslagarprogrammet med syftet att säkra dess fortsatta arbete.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 22 november 2023

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2023:15

Indelningsfrågor

Till kyrkostyrelsen

Organisationsutskottet 2023:1 Indelningsfrågor

Kyrkomötet beslutade den 22 november 2023 i enlighet med organisationsutskottets betänkande O 2023:1 att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 1 i skrivelse 2023:4, avsnitt 4.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 22 november 2023

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2023:16

Strukturfrågor

Till kyrkostyrelsen

Organisationsutskottet 2023:3 Strukturfrågor

Kyrkomötet beslutade den 22 november 2023 i enlighet med organisationsutskottets betänkande O 2023:3 att med anledning av motion 2023: 42 av Sören Olsson m.fl., Församlingars inflytande i pastorat och motion 2023:63 av Sten Janson m.fl., Stärk församlingens ställning, uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till att en fortlöpande uppföljning särskilt inriktad på strukturförändringarnas konsekvenser för församlingarna och församlingens råden genomförs.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 22 november 2023

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2023:17

Valfrågor

Till kyrkostyrelsen

Organisationsutskottet 2023:5 Valfrågor

Kyrkomötet beslutade den 22 november 2023 i enlighet med organisationsutskottets betänkande O 2023:5 dels att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 1 i skrivelse 2023:4, avsnitt 5, dels att bifalla motion 2023:95 av Håkan Widepalm, Valdistrikt för församlingar som samverkar i pastorat, att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som gör det möjligt att slå samman flera församlingar inom ett pastorat till ett valdistrikt.

Kyrkomötet beslutade också dels att bifalla motion 2023:66 av Bengt Kjellgren m.fl., Valsedeldistribution, att

1. inför kyrkovalet 2025 genomföra en samlad distribution av alla via kyrkostyrelsen tryckta valsedlar direkt från tryckeri till respektive valnämnd för vidare distribution till vallokalerna avseende samtliga val till kyrkomöte, stiftsfullmäktige samt kyrkofullmäktige,
 2. återkomma med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att en begränsning införs när det gäller hur stort bidrag för valsedlar som maximalt kan utgå om församlingar/pastorat, stift och kyrkomötet beslutar om ett sådant bidrag,
 3. säkerställa att kostnaderna för valsedlar och valsedelsdistribution fördelas på nationell nivå, stiftsnivå samt lokal nivå avseende de tre valen,
- dels att bifalla motion 2023:97 av Victor Ramström, Införande av enhetsvalsedlar, att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda införandet av enhetsvalsedlar i kyrkovalet.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 22 november 2023

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2023:18

Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans valprovsnämnd

Till kyrkostyrelsen

*Organisationsutskottet 2023:11 Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans
valprovsnämnd*

Kyrkomötet beslutade den 22 november 2023 i enlighet med organisationsutskottets
betänkande O 2023:11 att lägga verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans
valprovsnämnd till handlingarna.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 22 november 2023

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2023:19

Svenska kyrkans insatser på SiS-hem

Till kyrkostyrelsen

Samhälls- och kulturutskottet 2023:1 Svenska kyrkans insatser på SiS-hem

Kyrkomötet beslutade den 22 november 2023 i enlighet med Samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:1 att med anledning av motion 2023:2 av Lars-Ivar Ericson och Ellionor Moberg, Svenska kyrkans insatser på SiS-hem, uppdra till kyrkostyrelsen att följa frågan utifrån nuläget och skyndsamt planera framåt för att nå fram till en uthållig lösning som omfattar alla viktiga aspekter, och därmed också följa och ta ställning till regeringens förslag om särskilda enheter för unga inom kriminalvården. Kyrkostyrelsen bör också lyfta frågan vid överläggningarna med stiftsstyrelsernas presidier.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 22 november 2023

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2023:20

Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2026

Till kyrkostyrelsen

Ekonomiutskottet 2023:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2026

Kyrkomötet beslutade den 22 november 2023 i enlighet med ekonomiutskottets betänkande E 2023:1 att anta kyrkostyrelsens förslag i skrivelse 2023:1 att

1. fastställa inriktning för verksamheten på den nationella nivån,
2. fastställa kostnadsram för 2024 till 3 429 miljoner kronor,
3. medge planeringsram för 2025 till 3 454 miljoner kronor,
4. medge planeringsram för 2026 till 3 438 miljoner kronor.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 22 november 2023

Karin Perers

/Maria Lundqvist Norling

Personregister

Personregister över biskopar, ledamöter och tjänstgörande ersättare i kyrkomötet med uppdrag beslutade av kyrkomötet.

Personregistret omfattar 2023 års kyrkomöte och innehåller följande uppgifter: Namn, födelseår, stift, nomineringsgrupp, ledamotsnummer, uppdrag, ledighet, ersättare och inlämnade motioner.

Förkortningar:

Km	Kyrkomötet
G	Gudstjänstutskottet
O	Organisationsutskottet
TU	Tillsyns- och uppdragsutskottet
E	Ekonomiutskottet
Eu	Ekumenikutskottet
KI	Kyrkolivsutskottet
SK	Samhälls- och kulturutskottet
F	Förvaltareutskottet
Ks	Kyrkostyrelsen
KN	Kyrkorättsnämnden
VN	Svenska kyrkans valprovsnämnd
S	Socialdemokraterna
POSK	Partipolitiskt obundna i Svenska kyrkan
C	Centerpartiet
BA	Borgerligt alternativ
SD	Sverigedemokraterna
ViSK	Vänstern i Svenska kyrkan
ÖKA	Öppen kyrka – en kyrka för alla
FK	Frimodig kyrka
MPSK	Miljöpartister i Svenska kyrkan – De gröna
KR	Kristdemokrater i Svenska kyrkan
FiSK	Fria liberaler i Svenska kyrkan
AfS	Alternativ för Sverige
HoJ	Himmel och Jord

A	
Aelius, Gary , 1953, Stockholms stift, SD, 226 Motion: 11 (Konferenser för landets kristna), 12 (Pocketbiblar till 18-åringar), 13 (Ökad närvaro i media)	SK ersättare
Ahl, Lina , 1983, Karlstads stift, ViSK, 174 Motion: 85 (Vård av och hushållning med vatten)	SK ersättare
Ahlblom, Agneta , 1957, Göteborgs stift, VISK, 137 Ersättare session 1 och 2 för Anna Stenberg	E ersättare
Ahremark Persson, Benny , 1953, Karlstads stift, C, 172	TU ersättare
Andersson, Anette , 1968, Västerås stift, S, 70 Ersättare session 2 för Agneta Ivemyr	
Andersson, Anna-Karin , 1959, Västerås stift, C, 78	O ledamot
Andersson, Hilikka , 1947, Skara stift, S, 47 Ledig session 2, ingen ersättare	E ersättare
Andersson, Johanna , 1962, Göteborgs stift, POSK Ersättare session 1 och 2 för Carina Etander Rimborg	
Andersson, Lars B , 1969, Uppsala stift, ViSK, 9 Ny ledamot 2023 efter Monica Åberg Motion: 20 (Pris för bästa examensarbete i diakonirelevant ämne), 53 (Klimat- och miljödiakoni), 65 (Hyggesfritt skogsbruk), 85 (Vård av och hushållning med vatten)	O ersättare
Andersson, Margareta , 1948, Växjö stift, C, 86 Motion: 42 (Församlingars inflytande i pastorat), 91 (Domkyrkoorganisten som musiksakkunnig), 100 (Svenska kyrkans inställning till aktiv dödshjälp)	TU ledamot Valberedningen KN v ordf
Arman, Lena , 1953, Linköpings stift, POSK, 23 Motion: 63 (Stärk församlingens ställning)	SK ledamot
Arnesson, Agne , 1950, Skara stift, C, 45	G ersättare
Aro, Stefan , 1975, Luleå stift, FK, 201 Ledig session 1, ersatt av Elisabeth Lindahl Ledig session 2, ingen ersättare	O ersättare
Aronson, Torbjörn , 1963, Uppsala stift, KR, 20 Ledig session 1 och 2, ersatt av Iris Denstedt-Stigzelius Motion: 29 (Konfessionella friskolor), 38 (Kyrkomusikers undervisning)	KI ledamot
Axelsson Edström, Birgitta , 1964, Växjö stift, ÖKA, 90 Motion: 43 (Hållbara mötesformer)	Eu ersättare
Axelsson, Stig , 1946, Karlstads stift, POSK, 170	SK ledamot
Axén Olin, Kristina , 1962, Stockholms stift, BA, 208 Ledig session 1 och 2, ersatt av Gunilla Eldebro	E ersättare

B

- Backström, Victor**, 1989, Stockholms stift, POSK, 222
Motion: 66 (Valsedelsdistribution) E ledamot
- Bagi, Vicktoria**, 1971, Västerås stift, ViSK, 74
Motion: 20 (Pris för bästa examensarbete i diakonirelevant ämne), 21 (Riktat stöd till utbildning i de samiska språken), 49 (Samarbete med ekumeniska gemenskaper), 51 (Avhopparverksamhet och försoningsarbete) K1 ledamot
- Bengtsson, Anna-Karin**, 1968, Lunds stift, S, 119 F ledamot
- Benke, Mattias**, 1968, Uppsala stift, S, 17 SK ersättare
KN ledamot
- Berglund, Mats**, 1990, Göteborgs stift, ViSK, 146
Motion: 21 (Riktat stöd till utbildning i de samiska språken), 48 (Förslag till kyrkomötesbeslut), 65 (Hyggesfritt skogsbruk) O ledamot
- Bergström, Levi**, 1947, Luleå stift, S, 186 Km 1 v ordf
- Birgersdotter, Ulla**, 1950, Stockholms stift, POSK, 217 Eu ersättare
- Bjereld, Ulf**, 1957, Göteborgs stift, S, 159 O ledamot
- Björklund, Tony**, 1975, Strängnäs stift, SD, 56
Ersättare session 2 för Peter Laufer
- Björneke, Britt**, 1946, Stockholms stift, ViSK, 225
Motion: 26 (Utbildning om Svenska kyrkans internationella arbete), 35 (Utbildning för nya förtroendevalda), 51 (Avhopparverksamhet och försoningsarbete), 65 (Hyggesfritt skogsbruk), 89 (Klimatfasta, liturgisk fasta och vegonorm), 90 (Öka kunskapen om våld) TU ledamot, v ordf
VN ersättare
- Blind, Henrik**, 1978, Luleå stift, MPSK, 203
Ledig session 1, ersatt av Kristina Enholm
Motion: 54 (Värna våtmarker), 55 (Bevara följeslagarprogrammet), 56 (Lika rätt vid Augusta Victoria-sjukhuset), 58 (Skogsbruk i vår tid), 59 (Från diakon till kyrkoherde) TU ersättare
- Block, Claes**, 1945, Lunds stift, S, 97 F ledamot, v ordf
- Bonde, Christian**, 1990, Uppsala stift, S, 10
Ledig session 2, ingen ersättare Eu ledamot
- Bonnier, Åke**, 1957, biskop i Skara stift
Motion: 77 (Nationell finansiering av kantorsutbildningen) G
- Boström, Arnold**, 1946, Stockholms stift, SD, 242
Ledig session 1 och 2, ersatt av Ulf Wester F ersättare
- Brendt, Agneta**, 1946, Uppsala stift, S, 14
Ledig session 2, ersatt av Rolf Nersing Eu ledamot
- Bromée, Anders**, 1958, Lunds stift, BA, 111
Ledig session 2, ersatt av Inger Hagelin F ersättare

Brunnstedt, Anders , 1955, Västerås stift, POSK, 66 Motion: 63 (Stärk församlingsrådets ställning), 66 (Valsedelsdistribution), 96 (Lojalitet mot kyrkoordningen)	F ersättare Ks ersättare
Buhr, Marie , 1960, Härnösands stift, ViSK, 182 Motion: 20 (Pris för bästa examensarbete i diakonirelevant ämne), 21 (Riktat stöd till utbildning i de samiska språken), 34 (Församlingspedagogens yrkesroll), 49 (Samarbete med ekumeniska gemenskaper), 53 (Klimat- och miljödiakoni), 65 (Hyggesfritt skogsbruk), 76 (Den lättlästa evangelieboken), 85 (Vård av och hushållning med vatten), 89 (Klimatfasta, liturgisk fasta och vegonorm), 90 (Öka kunskapen om våld)	F ersättare
C	
Callenberg, Louise , 1978, Stockholms stift, S, 229 Ledig session 1, ingen ersättare Ledig session 2, ersatt av Signe Wolf	O ledamot, ordf
Carlsén, Josefine , 1997, Strängnäs stift, POSK, 58	Eu ersättare
Carlshamre, Amanda , 1989, Stockholms stift, POSK, 207	Ks ledamot
Carlsson, Margareta , 1964, Strängnäs stift, ViSK, 59 Motion: 20 (Pris för bästa examensarbete i diakonirelevant ämne), 65 (Hyggesfritt skogsbruk), 85 (Vård av och hushållning med vatten)	SK ersättare
Castor, David , 1971, Lunds stift, FK, 110	KI ersättare
Clausen, Cecilia , 1983, Stockholms stift, S, 212 Ledig session 1, ersatt av Signe Wolf	SK ersättare
Corbelius, Klas , 1976, Linköpings stift, S, 30 Motion: 102 (Vegetariska måltider på kyrkomötet)	Eu ledamot
Coughlin-Sjögren, Helen , 1975, Visby stift, S, 205	TU ersättare
D	
Dahllöf, Jimmy , 1988, Stockholms stift, BA, 245	TU ersättare
Dahm, Lina , 1979, Skara stift, S, 39 Ledig session 1 och 2, ingen ersättare	SK ledamot
Dalevi, Sören , 1969, biskop i Karlstads stift Motion: 77 (Nationell finansiering av kantorsutbildningen)	Eu
Dalman, Johan , 1960, biskop i Strängnäs stift Motion: 91 (Domkyrkoorganisten som musiksakkunnig)	E Ks ersättare för ärkebiskopen
Delén, Jenny , 1973, Lunds stift, BA, 122	SK ersättare
Denstedt-Stigzelius, Iris , 1949, Uppsala stift, KR, 20 Ersättare session 1 och 2 för Torbjörn Aronson	KI ledamot

E	
Eckerdal, Erik , 1972, Biskop i Visby stift Motion: 96 (Lojalitet mot kyrkoordningen)	Eu
Edman, Pernilla , 1970, Karlstads stift, S, 168 Ledig session 2, ingen ersättare	E ledamot
Ek, Magnus , 1994, Linköpings stift, C, 24	E ledamot
Ekeroth Clausson, Sebastian , 1982, Skara stift, S, 36	O/E ersättare Ks ersättare
Ekström, Rolf , 1954, Lunds stift, S, 123	KI ersättare
Eldebro, Gunilla , 1948, Stockholms stift, BA, 208 Ersättare session 1 och 2 för Kristina Axén Olin	E ersättare
Eliasson, Birgitta , 1955, Linköpings stift, S, 25	TU ledamot
Eneroth, Jesper , 1995, Göteborgs stift, S, 131	Ks ledamot
Engström, Daniel , 1987, Lunds stift, SD, 99 Motion: 10 (Låt samarbetskyrkor inspirera)	
Engström, Rodney , 1948, Härnösands stift, BA, 185	SK ersättare
Enholm, Kristina , 1953, Luleå stift, MPSK, 203 Ersättare session 1 för Henrik Blind	TU ersättare
Ericson, Lars-Ivar , 1948, Lunds stift, C, 121 Ny ledamot efter Eva Franksson Colliander Motion: 1 (Studiemedel för konfirmandföräldrar), 2 (Svenska kyrkans insatser på SiS-hem)	Eu ledamot
Ericsson, Fredrik , 1981, Härnösands stift, S, 180	G ersättare
Eriksson, Britas Lennart , 1952, Västerås stift, S, 68 Ledig session 1 och 2, ersatt av Peter Weiderud	G/Eu ersättare
Eriksson, Gun , 1948, Uppsala stift, S, 1	Eu ledamot, v ordf
Eriksson, Knapp Anna , 1954, Härnösands stift, POSK, 183	G/Eu ersättare
Eriksson, Stig , 1957, Luleå stift, C 197 Ersättare session 1 och 2 för Birgitta Johansson Huuva	KI ersättare
Erlandsson Starwing, Madelaine , 1947, Linköpings stift, BA, 28 Motion: 61 (Nytt villkor för anställning som kyrkoherde), 94 (Begravningsplatsers kulturhistoriska värde)	Eu ledamot
Ershammar, Mats , 1942, Strängnäs stift, BA, 57 Ledig session 1 och 2, ersatt av Ingegerd Flock Andersson	KI ledamot
Ervasti, Marjut , 1965, Stockholms stift, ViSK, 210 Ledig session 2, ersatt av Ann-Marie Strömberg Motion: 66 (Valsedelsdistribution)	Ks ledamot
Eskhult, Kerstin , 1950, Uppsala stift, C, 19	SK ledamot
Etander Rimborg, Carina , 1964, Göteborgs stift, POSK, 132 Ledig session 1 och 2, ersatt av Johanna Andersson	Km 2 v ordf
Everbrand, Åsa Felix , 1962, Växjö stift, C, 82	Eu ledamot

F

- Falk, Celina**, 1986, Luleå stift, POSK, 191
Ledig session 1 och 2, ersatt av Inge-Bert Täljedal
Eu ledamot
- Flock Andersson, Ingegerd**, 1945, Strängnäs stift, BA, 57
Ersättare session 1 och 2 för Mats Ershammar
KI ersättare
- Forsén, Göran**, 1959, Västerås stift, BA, 76
F ersättare
- Franksson Colliander, Eva**, 1952, Lunds stift, C, 121
Avsagt sig uppdraget som ledamot 2023,
ny ledamot: Lars-Ivar Ericson
- Fransson, Johannes**, 1991, Karlstads stift, S, 164
TU ersättare
Ks ersättare
- Fransson, Stig-Göran**, 1950, Växjö stift, C, 94
Ny ledamot efter Mats Nilsson
TU ersättare
VN ledamot
- Franzén, Gunilla**, 1966, Göteborgs stift, C, 135
F ledamot, ordf
- Fredborg, Suzanne**, 1953, Stockholms stift, BA, 223
Motion: 66 (Valsedelsdistribution), 99 (Antal ledamöter i
fullmäktige)
E ersättare
VN ersättare
- Fredriksson, Robert**, 1972, Växjö stift, SD, 85
Motion: 4 (Säkra valsedlar)
O ersättare
- Fungmark, Eva-Lena**, 1951, Linköpings stift, C, 32
O ersättare
- Fält, Britt**, 1952, Luleå stift, ViSK, 192
Motion: 51 (Avhopparverksamhet och försoningsarbete),
76 (Den lättlästa evangelieboken)
SK ledamot

G

- Garde, Johan**, 1990, Linköpings stift, POSK, 26
G ersättare
- Gerenmark, Lisa**, 1983, Skara stift, ÖKA, 42
Motion: 102 (Vegetariska måltider på kyrkomötet)
KI ersättare
Ks ersättare
- Gholam Ali Pour, Nima**, 1981, Lunds stift, SD, 107
Avsagt sig uppdraget som ledamot 2022,
ny ledamot: Jan-Åke Isaksson
- Gjöthlén, Gunilla**, 1950, Göteborgs stift, ÖKA, 158
Ersättare session 1 och 2 för Eric Muhl
TU ledamot
- Glader, Jonathan**, 1999, Lunds stift, C, 109
Ersättare session 1 för Anneli Kihlstrand
F ersättare
- Glas, Katarina**, 1963, Luleå stift, POSK, 195
Eu ledamot, ordf
- Grahn, Niklas**, 1969, Karlstads stift, POSK, 165
TU ledamot
- Granström, Agneta**, 1955, Stockholms stift, MPSK, 238
Ledig session 2, ingen ersättare
Motion: 54 (Värna våtmarker), 55 (Bevara följeslagar-
programmet), 56 (Lika rätt vid Augusta Victoria-sjukhuset),
58 (Skogsbruk i vår tid), 59 (Från diakon till kyrkoherde),
66 (Valsedelsdistribution)
Eu ledamot

Grip, Leif , 1954, Härnösands stift, POSK, 178	F ledamot	Personregister 2023
Gustavsson, Leif , 1951, Växjö stift, SD, 95 Motion: 23 (Introduktionskurs i teologi för nyanställda), 30 (Beredskapskapacitet)	TU ersättare	
Gyllenberg Bergfasth, Cecilia , 1973, Linköpings stift, MPSK, 35 Ledig session 1, ersatt av Mats Johannesson Ledig session 2, ingen ersättare Motion: 54 (Värna våtmarker), 55 (Bevara följeslagar- programmet), 56 (Lika rätt vid Augusta Victoria-sjukhuset), 58 (Skogsbruk i vår tid), 59 (Från diakon till kyrkoherde)	E ersättare	
Gårder, Nils , 1951, Lunds stift, POSK, 104 Motion: 63 (Stärk församlingsrådets ställning)	Ks ledamot	
H		
Hagelin, Inger , 1953, Lunds stift, BA, 111 Ersättare session 2 för Andes Bromée		
Haggren, Charlotte , 1961, Stockholms stift, ÖKA, 220 Ledig session 1, ersatt av Christoffer Stavenow Ledig session 2, ersatt av Elisabeth Lanner Motion: 61 (Nytt villkor för anställning som kyrkoherde)	SK ersättare	
Halldin, Kicki , 1968, Göteborgs stift, S, 144	TU ledamot	
Hanö, Per , 1959, Linköpings stift, SD, 27 Ledig session 1, ingen ersättare Motion: 16 (Interreligiös dialog), 18 (Islamiska statens handlingar), 19 (Förföljda kristna)	Eu ersättare	
Hedin, Magnus , 1960, Växjö stift, BA, 89 Motion: 61 (Nytt villkor för anställning som kyrkoherde), 75 (Svenska kyrkan och Försvarsmakten)	KI ersättare	
Hedlundh, Emma , 1978, Uppsala stift, POSK, 2 Motion: 96 (Lojalitet mot kyrkoordinationen)	TU ledamot	
Heldt, Maria , 1960, Uppsala stift, MPSK, 16 Ledig session 1 och 2, ersatt av Kristina Srbu Kjellgren Motion: 81 (Finansieringen av Act Svenska kyrkan)	KI ersättare	
Herou, Bo , 1953, Lunds stift, KR, 117	TU ledamot	
Herthelius, Margaretha , 1942, Stockholms stift, FiSK, 230 Motion: 28 (Tvångsförvaltning av församlingar), 32 (Mötestider för beslutande organ), 33 (Kompetensförsörj- ningsplan), 37 (Försäljning av kyrkor och andra fastigheter), 52 (Friare församlingstillhörighet)	KI ledamot	
Hesser Nordin, Hanna , 1962, Stockholms stift, BA, 237 Motion: 99 (Antal ledamöter i fullmäktige)	O ersättare	
Hillerström, Marja , 1951, Stockholms stift, ViSK, 216 Motion: 20 (Pris för bästa examensarbete i diakonirelevant ämne), 26 (Utbildning om Svenska kyrkans internationella arbete)	Eu ersättare	

Hjertén, Johan , 1964, Skara stift, BA, 43	Eu ersättare
Hofling, Katarina , 1966, Karlstads stift, S, 166	SK ledamot
Holmberg, Andreas , 1966, biskop i Stockholms stift	KI
Hyse, Kristina , 1978, Västerås stift, ÖKA, 79	G ersättare
Hägg, Rebecca , 1982, Linköpings stift, S, 33 Motion: 36 (Uppföljning av målen i färdplan för klimatet)	F ledamot
Hägglund, Magnus , 1975, Luleå stift, SD, 200 Ersättare session 1 och 2 för Petter Nilsson	O ersättare
Häggström, Jan-Olov , 1958, Härnösands stift, S, 175 Ersättare session 2 för Margareta Winberg	
Härder, Anton , 1966, Växjö stift, S, 83	SK ledamot, v ordf
Höglund, Paul , 1950, Härnösands stift, C, 181	F ersättare
I	
Imberg, Johannes , 1985, Göteborgs stift, POSK, 160	KI ledamot
Inghammar, Helena , 1971, Stockholms stift, ÖKA, 241	F ledamot
Isaksson, Jan-Åke , 1964, Lunds stift, SD, 107, Ny ledamot efter Nima Gholam Ali Pour Motion: 16 (Interreligiös dialog), 18 (Islamiska statens handlingar), 19 (Förföljda kristna)	Eu ledamot
Isberg, Linda , 1977, Lunds stift, POSK, 98	KI ledamot
Ivemyr, Agneta , 1948, Västerås stift, S, 70 Ledig session 2, ersatt av Anette Andersson	KI ersättare
J	
Jakobsson, Carin , 1953, Visby stift, C, 204	F ersättare Ks ersättare
Jakobsson, Lars , 1946, Stockholms stift, POSK, 211 Ersättare session 1 och 2 för Anders Roos	G ersättare
Janfalk, Karin , 1956, Göteborgs stift, ÖKA, 141 Motion: 43 (Hållbara mötesformer), 61 (Nytt villkor för anställning som kyrkoherde), 63 (Stärk församlingsrådets ställning)	KI ledamot
Janson, Sten , 1948, Göteborgs stift, POSK, 147 Motion: 63 (Stärk församlingsrådets ställning)	TU ersättare KN ledamot
Jernqvist, Nils , 1987, Lunds stift, ÖKA, 118 Ledig session 1 och 2, ersatt av Joakim Månsson Bengtsson	O ersättare
Johannesson, Karin , 1970, biskop i Uppsala stift	O

Johannesson, Mats , 1970, Linköpings stift, MPSK, 35 Ersättare session 1 för Cecilia Gyllenberg Bergfasth Motion: 54 (Värna våtmarker), 55 (Bevara följeslagarprogrammet), 56 (Lika rätt vid Augusta Victoria-sjukhuset), 58 (Skogsbruk i vår tid), 59 (Från diakon till kyrkoherde)	E ersättare	Personregister 2023
Johansson Huuva, Birgitta , 1956, Luleå stift, C, 197 Ledig session 1 och 2, ersatt av Stig Eriksson	KI ersättare	
Johansson, Boel , 1952, Uppsala stift, POSK, 11 Motion: 63 (Stärk församlingsrådets ställning), 104 (Klimatnödläge)	SK ledamot	
Johansson, Marie , 1962, Växjö stift, S, 80 Ledig session 2, ersatt av Jonas Karlsson	Ks ledamot	
Johansson, Monica , 1942, Växjö stift, ViSK, 96 Motion: 20 (Pris för bästa examensarbete i diakonirelevant ämne), 21 (Riktat stöd till utbildning i de samiska språken), 26 (Utbildning om Svenska kyrkans internationella arbete), 51 (Avhopparverksamhet och försoningsarbete), 53 (Klimat- och miljödiakoni), 65 (Hyggesfritt skogsbruk), 78 (Konventionen om biologisk mångfald), 82 (Försiktighetsprincipen i skogsförvaltningen), 83 (Fördelningen av ekonomiska resurser), 84 (Miljö- och klimatkriserna), 85 (Vård av och hushållning med vatten)	KI ersättare	
Johansson, Torvald , 1955, Strängnäs stift, POSK, 53 Motion: 91 (Domkyrkoorganisten som musiksakkunnig)	G ledamot	
Johnsson, Lars , 1946, Strängnäs stift, S, 52	Ks ledamot	
Jonsson, Ingvar , 1959, Västerås stift, SD, 71 Motion: 57 (Noaks arks fond)	F ersättare Ks ersättare	
K		
Kallenberg, Kjell , 1947, Strängnäs stift, POSK, 63 Ny ledamot efter Anneli Öljärstrand Motion: 63 (Stärk församlingsrådets ställning)	KI ersättare	
Karlsson Ågren, Ann-Sofie , 1975, Härnösands stift, S, 184 Ledig session 1 och 2, ersatt av Kenneth Norberg	KI ledamot	
Karlsson, Axel W , 1948, Göteborgs stift, AfS, 162 Motion: 39 (Förstärkt skydd av barn och unga), 40 (Kyrkoantikvariskt stöd), 41 (Skydd av kyrkor), 62 (Svenska kyrkan och biståndsdebatten), 70 (Komplettering av utskottsordningen), 71 (Gemensam valsedel), 72 (Arbetet för migranternas återvändande), 73 (Uppvärdera medlemskapets betydelse), 101 (Svenska kyrkans uppgift att främja fred och försoning)		
Karlsson, Carl Johan , 1962, Stockholms stift, S, 240	O ledamot	
Karlsson, Jonas , 1966, Växjö stift, S, 80 Ersättare session 2 för Marie Johansson		

Personregister 2023	Karlsson, Margareta , 1956, Strängnäs stift, ÖKA, 64 Motion: 43 (Hållbara mötesformer), 63 (Stärk församlings- rådets ställning), 66 (Valsedelsdistribution)	Eu ersättare
	Kihlstrand, Anneli , 1967, Lunds stift, C, 109 Ledig session 1, ersatt av Jonatan Glader	F ledamot
	Kjellgren, Bengt , 1969, Göteborgs stift, BA, 139 Motion: 61 (Nytt villkor för anställning som kyrkoherde), 63 (Stärk församlingsrådets ställning), 66 (Valsedelsdistribution), 75 (Svenska kyrkan och Försvarmakten), 94 (Begravningsplatsers kulturhistoriska värde)	E ledamot Ks ersättare
	Klasson, Hilde , 1953, Uppsala stift, S, 6	G ersättare
	Knézy, Iván , 1949, Lunds stift, AfS, 129	
	Krantz, Roberth , 1980, Uppsala stift, S, 3	O ersättare KN ordf
	Kullenberg, Elisabeth , 1952, Lunds stift, BA, 102	O ledamot
	Kullingsjö, Birgit , 1949, Skara stift, C, 38 Ledig session 1 och 2, ersatt av Jan Wahn	SK ledamot
	L	
	Lagerberg, Georg , 1975, Stockholms stift, BA, 247 Motion: 61 (Nytt villkor för anställning som kyrkoherde), 75 (Svenska kyrkan och Försvarmakten)	F ledamot
	Lanner, Elisabeth , 1946, Stockholms stift, ÖKA, 220 Ersättare session 2 för Charlotte Haggren	
	Larson, Daniel , 1968, Stockholms stift, S, 209	TU ledamot, ordf
	Larsson, Jonas , 1982, Skara stift, SD, 41 Motion: 3 (Årlig kristen konferens), 7 (Fler sociala gemen- skaper), 8 (Årliga Israelresor), 9 (Program för nytt kyrkoliv)	KI ersättare
	Larsson, Niklas , 1988, Lunds stift, C, 101 Avsagt sig uppdraget som ledamot 2023, ny ledamot: David Liljedal	
	Larsson, Roger , 1968, Luleå stift, POSK, 199 Motion: 50 (Frikoppla församlings- och kommungränser), 93 (Rösträtt för fler ledamöter i utskotten)	O/E ersättare
	Laufer, Peter , 1968, Strängnäs stift, SD, 56 Ledig session 2, ersatt av Tony Björklund Motion: 11 (Konferenser för landets kristna), 12 (Pocketbiblar till 18-åringar), 13 (Ökad närvaro i media)	SK ledamot
	Lazic Pedersen, Sofija , 1980, Lunds stift, S, 100 Motion: 17 (Teologistipendium)	G/TU ersättare Ks ersättare
	Liljedal, David , 1993, Lunds stift, C, 101 Ny ledamot efter Niklas Larsson	E ersättare

Lindahl, Elisabeth , 1952, Luleå stift, FK, 201 Ersättare session 1 för Stefan Aro Motion: 45 (Utvärdering av storpastoraten), 47 (Valet av församlingsråd), 67 (Teologisk utvärdering av dopkampanjen)	O ersättare	Personregister 2023
Lindalen, Sara , 1977, Göteborgs stift, ViSK, 137 Avsagt sig uppdraget som ledamot 2023, ny ledamot: Marie Lindqvist		
Lindberg, Per , 1956, Skara stift, POSK, 37	O ledamot, v ordf Valberedningen v ordf VN ersättare	
Lindbäck, Helén , 1951, Luleå stift, KR, 202 Motion: 29 (Konfessionella friskolor), 38 (Kyrkomusikers undervisning)	G ersättare	
Linde, Patrik , 1979, Göteborgs stift, S, 140	E ersättare	
Lindén, Alf , 1944, Luleå stift, S, 193 Ersättare session 1 och 2 för Katarina Lövgren	F ersättare	
Linder, Lars G , 1959, Strängnäs stift, S, 60	G/Eu ersättare Valberedningen	
Linderås, Stefan , 1962, Göteborgs stift, POSK, 136	TU ersättare	
Lindgren, Anna , 1982, Uppsala stift, C, 4	G ledamot	
Lindgren, Per-Erik , 1962, Linköpings stift, POSK, 31 Ersättare session 2 för Anne Olofsson		
Lindquist, Olov , 1958, Stockholms stift, FiSK, 248 Motion: 24 (Ställningstagande för vigsel av samkönade par), 25 (Krematorieverksamheten), 27 (Begravningsplatser), 28 (Tvångsförvaltning av församlingar), 32 (Mötestider för beslutande organ), 37 (Försäljning av kyrkor och andra fastigheter), 52 (Friare församlingstillhörighet)	O ledamot	
Lindqvist, Marie , 1970, Göteborgs stift, ViSK, 137, Ny ledamot efter Sara Lindalen Avsagt sig uppdraget som ledamot, ny ledamot: Anna Stenberg		
Linnman, Johan , 1969, Västerås stift, POSK, 75	Eu/SK ersättare	
Ludvigsson, Mats , 1946, Linköpings stift, S, 22	E ledamot, ordf	
Lundberg, Anders , 1966, Lunds stift, ViSK, 127 Motion: 20 (Pris för bästa examensarbete i diakonirelevant ämne), 21 (Riktat stöd till utbildning i de samiska språken), 51 (Avhopparverksamhet och försoningsarbete), 53 (Klimat- och miljödiakoni), 76 (Den lättlästa evangelieboken), 102 (Vegetariska måltider på kyrkomötet)	E ledamot	
Lundberg, Anna , 1976, Luleå stift, S, 196	Kl ersättare	
Lundberg, Mattias , 1976, Uppsala stift, POSK, 15	G ersättare	
Lundborg, Peter , 1953, Linköpings stift, POSK, 21 Ny ledamot efter Sven Gunnar Persson Motion: 91 (Domkyrkoorganisten som musiksakkunnig)	O ersättare	

Lundby-Wedin, Wanja , 1952, Stockholms stift, S, 206	Ks ledamot, 1 v ordf
Lång, David , 1972, Stockholms stift, SD, 213	E ersättare Valberedningen
Löfven, Ulla , 1951, Stockholms stift, S, 221	Eu ledamot
Löndahl, Berth , 1950, Lunds stift, FK, 128 Motion: 44 (Ekonomiska konsekvenser av organisationsförändringar), 45 (Utvärdering av storpastoraten), 46 (Biskopsansvar för Svenska kyrkans webbsida), 47 (Valet av församlingsråd), 67 (Teologisk utvärdering av dopkampanjen)	Ks ledamot
Lövgren, Katarina , 1961, Luleå stift, S, 193 Ledig session 1 och 2, ersatt av Alf Lindén	F ersättare
M	
Marcusson, Åke , 1948, Utlandsförsamlingarna, 250	E ledamot Valberedningen
Markovits, Marika , 1964, Biskop i Linköpings stift	O
Matikainen, Lennart , 1962, Stockholms stift, AfS, 246 Motion: 39 (Förstärkt skydd av barn och unga), 40 (Kyrkoantikvariskt stöd), 41 (Skydd av kyrkor), 62 (Svenska kyrkan och biståndsdebatten), 70 (Komplettering av utskottsordningen), 71 (Gemensam valsedel), 72 (Arbetet för migranternas återvändande), 73 (Uppvärdera medlemskapets betydelse), 74 (Förbjud präster att utfärda konvertitintyg), 101 (Svenska kyrkans uppgift att främja fred och försoning)	
Miller, Ann-Charlotte , 1958, Lunds stift, ViSK, 114 Motion: 51 (Avhopparverksamhet och försoningsarbete), 65 (Hyggesfritt skogsbruk), 76 (Den lättlästa evangelieboken)	G ledamot, v ordf
Milltoft, Sven , 1965, Stockholms stift, BA, 231 Motion: 60 (Betydelsen av volontärskap), 66 (Valsedelsdistribution), 77 (Nationell finansiering av kantorsutbildningen)	G ledamot
Moberg, Ellionor , 1949, Stockholms stift, C, 227 Motion: 2 (Svenska kyrkans insatser på SiS-hem), 42 (Församlingars inflytande i pastorat), 60 (Betydelsen av volontärskap)	F ersättare
Modéus, Fredrik , 1964, biskop i Växjö stift Ledig session 2 Motion: 77 (Nationell finansiering av kantorsutbildningen)	SK
Modéus, Martin , 1962, ärkebiskop, Uppsala stift Ledig session 2	Ks ordf.
Mogren, Mikael , 1969, biskop i Västerås stift	F
Muhl, Erik , 1964, Göteborgs stift, ÖKA, 158 Ledig session 1 och 2, ersatt av Gunilla Gjöthlén	TU ledamot Valberedningen

Munck, Eva-Maria , 1984, Stockholms stift, POSK, 228 Motion: 102 (Vegetariska måltider på kyrkomötet), 103 (Intranätet och idealiteten), 104 (Klimatnödläge)	Eu ledamot	Personregister 2023
Månsson Bengtsson, Joakim , 1992, Lunds stift, ÖKA, 118 Ersättare session 1 och 2 för Nils Jernqvist	O ersättare	
Månsson, Victor , 1995, Västerås stift, POSK, 69	F ersättare	
N		
Nersing, Rolf , 1976, Uppsala stift, S, 14 Ersättare session 2 för Agneta Brendt		
Nihlén, Jan-Hugo , 1954, Stockholms stift, POSK, 233 Ledig session 2, ersatt av Toivo Sjörén	E ersättare	
Nilsson, Birgitta , 1954, Stockholms stift, S, 235 Ersättare session 1 och 2 för Sandra Signarsdotter	G ersättare	
Nilsson, Jenny , 1978, Göteborgs stift, ÖKA, 149 Ledig session 2, ingen ersättare Motion: 66 (Valsedelsdistribution)	E ledamot	
Nilsson, Mats , 1949, Växjö stift, C, 94 Avsagt sig uppdraget som ledamot 2023, ny ledamot: Stig-Göran Fransson		
Nilsson, Petter , 1983, Luleå stift, SD, 200 Ledig session 1 och 2, ersatt av Magnus Häggblad	O ledamot	
Nilsson, Ronnie , 1953, Lunds stift, SD, 115 Motion: 23 (Introduktionskurs i teologi för nyanställda), 30 (Beredskapskapacitet)	TU ledamot	
Nisser-Larsson, Margareta , 1954, Karlstads stift, BA, 171 Motion: 61 (Nytt villkor för anställning som kyrkoherde)	TU ledamot KN ledamot	
Norberg, Kenneth , 1951, Härnösands stift, S, 184 Ersättare session 1 och 2 för Ann-Sofie Karlsson Ågren	KI ersättare	
Nordanstig, Manilla , 1973, Göteborgs stift, POSK, 143 Motion: 98 (Friår från kyrkoavgift)	G ledamot	
Nordgren, Anette , 1958, Utlandsförsamlingarna, 251	O ledamot	
Nordlander, Leif , 1953, Skara stift, FK, 48 Motion: 44 (Ekonomiska konsekvenser av organisationsförändringar), 45 (Utvärdering av storpastoraten), 66 (Valsedelsdistribution), 87 (Mission – kyrkans livsnerv)	E ledamot	
Nordqvist, Aina , 1948, Göteborgs stift, MPSK, 151 Ledig session 2, ingen ersättare Motion: 54 (Värna våtmarker), 58 (Skogsbruk i vår tid)	O ersättare	
Nordung Byström, Eva , 1957, biskop i Härnösands stift Motion: 15 (Ändringar av den lokala strukturen), 77 (Nationell finansiering av kantorsutbildningen), 96 (Lojalitet mot kyrkoordningen)	SK	

Personregister 2023	<p>Noréus, Jonas, 1962, Göteborgs stift, FiSK, 161 Motion: 24 (Ställningstagande för vigsel av samkönade par), 25 (Krematorieverksamheten), 31 (Kyrkoherdarnas anställningsförhållande), 52 (Friare församlingstillhörighet), 64 (Kyrkoavgiftens användning på lokal nivå), 68 (Återkallande av uppdrag för förtroendevalda), 69 (Svenska kyrkan och kollektivtrafikplaneringen)</p> <p>Nyman, Annika, 1966, Luleå stift, S, 198</p> <p>Nyström, Åsa, 1960, biskop i Luleå stift</p> <p>Närström, Arne, 1967, Strängnäs stift, S, 55 Ersättare session 1 och 2 för Jenny Thor</p> <p>O</p> <p>Olofsson, Anne, 1959, Linköpings stift, POSK, 31 Ledig session 2, ersatt av Per-Eric Lindgren</p> <p>Olsson, Bertil, 1950, Växjö stift, KR, 93</p> <p>Olsson, Mona, 1957, Linköpings stift, ViSK, 29 Motion: 48 (Stiftsanställda kyrkoherdar), 49 (Samarbete med ekumeniska gemenskaper), 78 (Konventionen om biologisk mångfald), 82 (Försiktighetsprincipen i skogsförvaltningen), 84 (Miljö- och klimatkriserna)</p> <p>Olsson, Roger, 1963, Skara stift, S, 44 Motion: 14 (Diakonin och informationsplikt om papperslösa)</p> <p>Olsson, Roine, 1959, Lunds stift, S, 113</p> <p>Olsson, Sören, 1956, Luleå stift, C, 190 Motion: 42 (Församlingars inflytande i pastorat)</p> <p>Orstadius, Lena, 1987, Göteborgs stift, S, 140 Ersättare session 1 och 2 för Markus Svensson</p> <p>Oskarsson, Irene, 1965, Linköpings stift, KR, 34</p> <p>Oskarsson, Solveig, 1958, Västerås stift, S, 77</p> <p>Ottesen, Fredrik, 1986, Lunds stift, SD, 124</p> <p>P</p> <p>Palmerantz, Edvina, 2000, Lunds stift, S, 108</p> <p>Perers, Karin, 1955, Västerås stift, C, 67</p> <p>Persson, Camilla, 1984, Lunds stift, S, 126</p> <p>Persson, Joakim, 1980, Lunds stift, POSK, 125</p> <p>Persson, Sven Gunnar, 1955, Linköpings stift, POSK, 21 Avsagt sig uppdraget som ledamot 2023, ny ledamot: Peter Lundborg</p>	<p>TU ledamot</p> <p>E ersättare</p> <p>KI</p> <p>O ersättare</p> <p>F ledamot</p> <p>E ersättare VN ledamot</p> <p>Eu ledamot</p> <p>G ledamot, ordf</p> <p>TU ledamot Valberedningen</p> <p>KI ledamot, ordf</p> <p>TU ersättare</p> <p>O ledamot</p> <p>O ersättare</p> <p>E ledamot</p> <p>Eu ersättare</p> <p>Km ordf</p> <p>TU ledamot</p> <p>SK ersättare</p>
------------------------	--	--

Petersson, Lena , 1958, Lunds stift, POSK, 120 Motion: 86 (Säkra tillgången på utbildade kyrkomusiker)	KI ledamot	Personregister 2023
Pålsson, Veronica , 1993, Skara stift, POSK, 40	TU/KI ersättare	
Ramström, Victor , 1990, Växjö stift, POSK, 81 Motion: 97 (Införande av enhetsvalsedlar), 103 (Intranätet och idealiteten)	O/E ersättare	
Rapakko, Anna , 1975, Växjö stift, S, 87	G ledamot	
Rappmann, Susanne , 1965, biskop i Göteborgs stift	TU KN ledamot	
Rehdell, Åsa , 1978, Göteborgs stift, HoJ, 163 Ledig session 1 och 2, ingen ersättare Motion: 66 (Valsedelsdistribution), 78 (Konventionen om biologisk mångfald), 82 (Försiktighetsprincipen i skogsförvaltningen), 83 (Fördelningen av ekonomiska resurser), 84 (Miljö- och klimatkriserna), 85 (Vård av och hushållning med vatten), 102 (Vegetariska måltider på kyrkomötet)	F ersättare	
Reichenberg, Olle , 1970, Stockholms stift, BA, 215 Motion: 66 (Valsedelsdistribution), 94 (Begravningsplatsers kulturhistoriska värde)	Ks ledamot	
Rogne, Cecilia , 1961, Karlstads stift, C, 167	E ledamot, v ordf	
Romedahl, Marcus , 1994, Lunds stift, FiSK, 130 Motion: 24 (Ställningstagande för vigsel av samkönade par), 31 (Kyrkoherdarnas anställningsförhållande), 52 (Friare församlingstillhörighet), 66 (Valsedelsdistribution), 68 (Återkallande av uppdrag för förtroendevalda), 69 (Svenska kyrkan och kollektivtrafikplaneringen)	E ledamot	
Roos, Anders , 1947, Stockholms stift, POSK, 211 Ledig session 1 och 2, ersatt av Lars Jakobsson	G ledamot	
Rosenlundh, Tomas , 1949, Göteborgs stift, ÖKA, 133 Motion: 43 (Hållbara mötesformer), 63 (Stärk församlingens ställning), 66 (Valsedelsdistribution)	SK ledamot	
Rosenquist, Mattias , 1967, Växjö stift, POSK, 95	TU ledamot	
Rosenquist, Sofia , 1976, Växjö stift, POSK, 84	SK ledamot, ordf	
Roslund, Peter , 1953, Luleå stift, S, 189	F ledamot	
Rossipal, Kerstin , 1941, Stockholms stift, KR, 236 Motion: 29 (Konfessionella friskolor), 38 (Kyrkomusikers undervisning)	Eu ersättare	
Rydell, Olle , 1953, Västerås stift, S, 73	SK ersättare	
Rydén Davoust, Marie , 1966, Strängnäs stift, POSK, 51 Ledig session 1, ingen ersättare Motion: 92 (Tillsyn också över förtroendevalda)	KI ersättare Ks ersättare	
Rydström, Elisabeth , 1954, Stockholms stift, C, 214 Motion: 75 (Svenska kyrkan och Försvarmakten)	Ks ledamot	

Ryström Signarsdotter, Sandra , 1983, Stockholms stift, S, 235 Ledig session 1 och 2, ersatt av Birgitta Nilsson	G ledamot
Röhr, Inga-Lill , 1949, Karlstads stift, S, 173	O ledamot Valberedningen
S	
Sandén, Mikael , 1959, Göteborgs stift, SD, 148 Motion: 3 (Årlig kristen konferens), 7 (Fler sociala gemenskaper), 8 (Årliga Israelresor), 9 (Program för nytt kyrkoliv)	KI ledamot
Sandin-Wester, Marja , 1947, Stockholms stift, MPSK, 219 Motion: 54 (Värna våtmarker), 55 (Bevara följeslagarprogrammet), 56 (Lika rätt vid Augusta Victoria-sjukhuset), 58 (Skogsbruk i vår tid), 66 (Valsedelsdistribution)	SK ersättare Ks ersättare
Sandlund, Elisabeth , 1951, Stockholms stift, FK, 244 Motion: 44 (Ekonomiska konsekvenser av organisationsförändringar), 45 (Utvärdering av storpastoraten), 46 (Biskopsansvar för Svenska kyrkans webbsida), 47 (Valet av församlingsråd), 67 (Teologisk utvärdering av dopkampanjen)	SK ledamot
Schandorff, Fredrik , 1981, Göteborgs stift, S, 134 Ersättare session 1 för Sara Waldenfors	KI ersättare
Schmidt, Jerker , 1976, Göteborgs stift, BA, 152 Motion: 61 (Nytt villkor för anställning som kyrkoherde), 75 (Svenska kyrkan och Försvarmakten), 96 (Lojalitet mot kyrkoordningen)	G ersättare Valberedningen
Sidenvall, Fredrik , 1962, Göteborgs stift, FK, 155	G ledamot
Sjöberg, Lena , 1959, Härnösands stift, S, 179	TU/KI ersättare
Sjöberg, Roger , 1972, Stockholms stift, S, 224	SK ledamot
Sjölund, Mikael , 1970, Härnösands stift, S, 176	F ersättare
Sjörén, Toivo , 1955, Stockholms stift, POSK, 233 Ersättare session 2 för Jan-Hugo Nihlén	
Sjöstrand, Erik , 1981, Uppsala stift, POSK, 5	Ks ledamot
Sjöö, Linda , 1975, Lunds stift, ViSK, 103 Motion: 34 (Församlingspedagogens yrkesroll), 35 (Utbildning för nya förtroendevalda), 66 (Valsedelsdistribution)	TU ersättare Ks ersättare
Skogberg, Anders , 1964, Karlstads stift, SD, 169 Motion: 22 (Be de judiska församlingarna om förlåtelse)	F ledamot
Skånberg, Ellen , 1986, Stockholms stift, ViSK, 243 Ersättare session 1 och 2 för Kaya Ålander Motion: 90 (Öka kunskapen om våld)	O ersättare
Solberg, Elise , 1989, Lunds stift, ÖKA, 106 Ledig session 2, ingen ersättare	G ledamot
Srbu Kjellgren, Kristina , 1971, Uppsala stift, MPSK, 16 Ersättare session 1 och 2 för Maria Heldt	KI ersättare

Stavenow, Christoffer , 1977, Stockholms stift, ÖKA, 220 Ersättare session 1 för Charlotte Haggren	SK ersättare	Personregister 2023
Stenberg, Anna , 1973, Göteborgs stift, ViSK, 137 Ny ledamot efter Marie Lindqvist Ledig session 1 och 2, ersatt av Agneta Ahlblom	E ersättare	
Stenlund, Susanne , 1956, Strängnäs stift, S, 62 Ledig session 1, ingen ersättare	F ersättare	
Stierna, Karin , 1970, Härnösands stift, C, 177	SK ersättare	
Stiernstedt, Fredrik , 1981, Stockholms stift, S, 232 Motion: 17 (Teologistipendium)	G ledamot	
Strömberg, Ann-Marie , 1950, Stockholms stift, ViSK, 210 Ersättare session 2 för Marjut Ervasti		
Stålnacke, Yvonne , 1953, Luleå stift, S, 188	Eu ersättare Ks ersättare	
Sundberg, Anna , 1977, Uppsala stift, SD, 7 Motion: 16 (Interreligiös dialog), 18 (Islamiska statens handlingar), 19 (Förföljda kristna), 22 (Be de judiska församlingarna om förlåtelse)	Ks ledamot	
Sunnliden, Håkan , 1952, Växjö stift, FK, 88 Motion: 46 (Biskopsansvar för Svenska kyrkans webbsida), 47 (Valet av församlingsråd)	Eu ledamot	
Svensk, David , 1984, Växjö stift, S, 92	KI ledamot	
Svensson, Karl-Gunnar , 1957, Göteborgs stift, KR, 157 Motion: 29 (Konfessionella friskolor), 38 (Kyrkomusikers undervisning), 66 (Valsedelsdistribution)	F ledamot Ks ersättare	
Svensson, Markus , 1978, Göteborgs stift, S, 150 Ledig session 1 och 2, ersatt av Lena Orstadius	TU ersättare	
Södling, Christina , 1960, Strängnäs stift, S, 50	E ersättare	
Sörman, Anne , 1959, Stockholms stift, ViSK, 234 Motion: 76 (Den lättlästa evangelieboken), 85 (Vård av och hushållning med vatten), 88 (Den nya evangelieboken), 89 (Klimatfasta, liturgisk fasta och vegonorm), 90 (Öka kunskapen om våld)	G ersättare	
T		
Tegby, Lisa , 1949, Luleå stift, POSK, 187 Motion: 63 (Stärk församlingsrådets ställning)	G ledamot	
Thor, Jenny , 1980, Strängnäs stift, S, 55 Ledig session 1 och 2, ersatt av Arne Närström	O ledamot	
Thörn, Birgitta , 1954, Göteborgs stift, SD, 138 Motion: 22 (Be de judiska församlingarna om förlåtelse)	G ersättare	
Tisell, Daniel , 1968, Göteborgs stift, C, 145	Ks ledamot, 2 v ordf	

Tyrberg, Johan , 1963, biskop i Lunds stift	TU
Täljedal, Inge-Bert , 1942, Luleå stift, POSK, 191 Ersättare session 1 och 2 för Celina Falk	Eu ersättare
V	
Vikström, Erik , 1996, Luleå stift, S, 194	KI ledamot Valberedningen
W	
Wahlin, Nina , 1968, Strängnäs stift, C, 61	KI ledamot
Wahlman, Inger , 1951, Västerås stift, S, 65	E ledamot Valberedningen ordf
Wahn, Jan , 1953, Skara stift, C, 38 Ersättare session 1 och 2 för Birgit Kullingsjö	SK ersättare
Waldenfors, Sara , 1977, Göteborgs stift, S, 134 Ledig session 1, ersatt av Fredrik Schandorff	KI ledamot, v ordf
Wallenstein, Lisa , 1982, Skara stift, ViSK, 49 Motion: 48 (Förslag till kyrkomötesbeslut), 76 (Den lättlästa evangelieboken)	F ersättare Valberedningen
Weichbrodt, Hans , 1968, Göteborgs stift, FK, 142	TU ersättare
Weiderud, Peter , 1957, Västerås stift, S, 68 Ersättare session 1 och 2 för Britas Lennart Eriksson	G/Eu ersättare
Wennerström, Bodil , 1952, Göteborgs stift, S, 154	SK ersättare
Wernersson, Birger , 1948, Lunds stift, S, 105	E ledamot
Wester, Ulf , 1940, Stockholms stift, SD, 242 Ersättare session 1 och 2 för Arnold Boström	F ersättare
Westerlund, Anna-Karin , 1949, Uppsala stift, BA, 8	SK ledamot
Widepalm, Håkan , 1977, Göteborgs stift, C, 156 Motion: 95 (Valdistrikt för församlingar som samverkar i pastorat)	O ledamot Ks ersättare
Winberg, Margareta , 1947, Härnösands stift, S, 175 Ledig session 2, ersatt av Jan-Olov Häggström	Ks ledamot
Wiskari, Barbro , 1957, Göteborgs stift, POSK, 153	SK ersättare
Wojdkow, Marie , 1958, Lunds stift, POSK, 112 Motion: 63 (Stärk församlingsrådets ställning), 66 (Valedelsdistribution)	E ledamot Valberedningen
Wolf, Signe , 1995, Stockholms stift, S, 212, 229 Ersättare session 1 för Cecilia Clausen Ersättare session 2 för Louise Callenberg	SK ersättare
Wängelin Lernskog, Gudrun , 1962, Uppsala stift, C, 12	Eu ersättare

Å

Åberg, Monika, 1941, Uppsala stift, ViSK, 9

Avsagt sig uppdraget som ledamot 2023,
ny ledamot: Lars B Andersson

Åblad Lundström, Carin, 1964, Uppsala stift, ÖKA, 13

O ledamot
AN ersättare

Åkerfeldt, Xerxes, 1998, Strängnäs stift, C, 54

KI ersättare

Åkerlund, Anders, 1940, Västerås stift, C, 72

G ledamot

Motion: 61 (Nytt villkor för anställning som kyrkoherde)

Åkesson, Jörgen, 1960, Skara stift, POSK, 46

F ledamot

Ålander, Kaya, 1946, Stockholms stift, ViSK, 243

O ersättare

Ledig session 1 och 2, ersatt av Ellen Skånberg

Åström, Anna-Karin, 1946, Uppsala stift, SD, 18

G ledamot

Motion: 5 (Publicering av psalmförslag), 6 (Kristna träffpunkter för unga), 7 (Fler sociala gemenskaper), 10 (Låt samarbetskyrkor inspirera)

Ö

Öckerman, Åsa, 1959, Stockholms stift, MPSK, 249

G ersättare

Motion: 49 (Samarbete med ekumeniska gemenskaper),
54 (Värna våtmarker), 58 (Skogsbruk i vår tid), 59 (Från diakon till kyrkoherde), 61 (Nytt villkor för anställning som kyrkoherde),
66 (Valsedelsdistribution)

Öhman, Johanna, 1965, Stockholms stift, POSK, 239

O ersättare

Motion: 79 (Upptagande i Svenska kyrkan), 80 (Konfirmation som valbarhetskriterium), 104 (Klimatnödläge)

Öhrlund, Isak, 1997, Växjö stift, S, 218

F ledamot

Motion: 36 (Uppföljning av målen i färdplan för klimatet)

Öljarstrand, Anneli, 1967, Strängnäs stift, POSK, 63

Avsagt sig uppdraget som ledamot 2023,
ny ledamot: Kjell Kallenberg

Östholm Munkberg, Lena, 1961, Lunds stift, MPSK, 116

F ledamot

Motion: 54 (Värna våtmarker), 55 (Bevara följeslagarprogrammet), 56 (Lika rätt vid Augusta Victoria-sjukhuset),
58 (Skogsbruk i vår tid), 59 (Från diakon till kyrkoherde)

Sakregister

Sakregister

Förkortningar

KsSkr kyrkostyrelsens skrivelse till kyrkomötet**KmSkr** kyrkomötets skrivelse till kyrkostyrelsen**Ln** läronämnden**Kn** kyrkorättsnämnden**M** motion till kyrkomötet
y yttrande**G** gudstjänstutskottet**O** organisationsutskottet**TU** tillsyns- och uppdragsutskottet**E** ekonomiutskottet**Eu** ekumenikutskottet**KI** kyrkolivsutskottet**SK** samhälls- och kulturutskottet**F** förvaltareutskottet

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf anges
A	Act Svenska kyrkan, finansiering av, se Verksamhet och ekonomi				
	Aktiv dödshjälp, se Dödshjälp				
	Ansvarsnämnd för biskopar, Svenska kyrkans, verksamhets- berättelse 2022		TU 14	12	59, 115
	Augusta Victoria- sjukhuset, lika rätt vid, barn	M 56	Eu 10		126, 163
	Avhopparverksamhet, försoningsarbete	M 51	SK 7		149, 183
B	Begravningsfrågor	M 25, 27, 94	O 2		133, 168
	Begravningsplatser, se Begravningsfrågor				
	Beredskapskapacitet	M 30	SK 5		146, 181
	Beslutande organ, se Mötestider				
	Biologisk mångfald, konventionen om, se Skogsbruk				
	Biståndsdebatten, och Svenska kyrkan	M 62	Eu 11, Ln 9y		127, 164

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
D	Diakon , utbildning av diakon till kyrkoherde	M 59, Ln 7y	TU 8		53, 109
	Diakoni , se Informationsplikt om papperslösa och Stipendium				
	Dialog , se Interreligiös dialog				
	Domkyrkornas ställning , i Svenska kyrkan, domkyrkoorganist	KsSkr 4, M 91, Ln 2y, Kn 2y, 8y, 12y	F 1	4	35, 84
	Dopkampanjen , teologisk utvärdering av	M 67	SK 8		150, 184
E	Dödshjälp , aktiv, Svenska kyrkans inställning till	M 100	SK 13		191, 195
	Ekonomiska resurser , utredning kring fördelning av	M 83	E 4		29, 75
	Ekumeniska gemenskaper , samarbete med, ekumenik	M 49	Eu 8		124, 161
	Evangelieboken , nya, lättläst	M 76, 88, Ln 12y	G 2		31, 81
	Examensarbete , se Stipendium				
F	Fasta , klimatfasta, liturgisk fasta	M 89, 102, Ln 13y	G 4		33, 83
	Fastigheter , försäljning av, regelverk, kyrkor	M 37	E 8		65, 79
	Fred och försoning , Svenska kyrkans uppgift	M 101	Eu 13		129, 166
	Färdplan för klimatet , uppföljning av målen	M 36	F 2	5	36, 85
	Följeslagarprogrammet , bevara	M 55	Eu 9	14	125, 162

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
	Förföljda kristna	M 19	Eu 6		131, 159
	Församlingar , se Tvångsförvaltning av församlingar				
	Församlingars inflytande , i pastorat, se Strukturfrågor				
	Församlings- och kommungränser , frikoppla, se Indelningsfrågor				
	Församlingspeda- gogens yrkesroll	M 34	KI 10	8	46, 99
	Församlingsråd , valet av, stärkt ställning, se Strukturfrågor				
	Församlingstillhörig- het , friare	M 52	O 6		142, 172
	Försoningsarbete , se Avhoppverksamhet				
	Försvarsmakten , och Svenska kyrkan	M 75	SK 10		152, 186
	Försäljning av fastig- heter , se Fastigheter				
	Förtroendevaldas uppdrag , reglering av, återkallande av, tillsyn över, lojalitet mot kyrkoordningen	M 68, 92, 96	TU 9		54, 110

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
H	Handläggningsregler, i domkapitlen	KsSkr 4, Ln 2y, Kn 1y, 11y	TU 1	9	47, 102
	Hållbara mötesformer, se Hållbarhetsarbete				
	Hållbarhetsarbete, åtgärder för att stärka	M 43, 85, 104	F 4		38, 87
	Hållbarhetsredovisning 2022, se Årsredovisning				
I	Indelningsfrågor	KsSkr 4, M 15, 50, Kn 4y	O 1	15	132, 167
	Informationsplikt, om papperslösa	M 14	TU 3	11	49, 104
	Interreligiös dialog, religionsdialog	M 16	Eu 4		130, 157
	Intranätet och idealiteten	M 103	SK 14		189, 196
	Introduktionskurs i teologi, för nyanställda	M 23	TU 4		61, 105
	Islamiska statens handlingar	M 18	Eu 5		121, 158
	Israelresor, årliga	M 8	Eu 1		118, 154
	Judiska församlingarna, be om förlåtelse	M 22	Eu 7		123, 160
K	Klimat, kris, miljö, se – Färdplan för klimatet – Fasta – Hållbarhetsarbete	M 84	KI 12		69, 101
	Kollektivtrafikplaneringen	M 69	SK 9		151, 185
	Kompetensförsörjning, se Kyrkomusik				

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
	Konferens , se – Kristen konferens – Konferenser för landets kristna				
	Konferenser för landets kristna	M 11	Eu 3		120, 156
	Konfessionella friskolor	M 29	SK 4		145, 180
	Konfirmandföräldrar , studiematerial för	M 1	KI 1		39, 90
	Konfirmation , som valbarhetskriterium	M 80	TU 13		58, 114
	Konvertitintyg , förbjud präster att utfärda	M 74, Ln 11y	TU 11		56, 112
	Krematorieverk- samheten , se Begravningsfrågor				
	Kristen konferens , årlig	M 3	KI 2		70, 91
	Kristna , se – Förföljda kristna – Konferenser för landets kristna – Kristna träffpunkter för unga				
	Kristna träffpunkter för unga	M 6	KI 3		40, 92
	Kyrkoantikvariskt stöd , förhandlingar om ökat, kyrkoantikvarisk ersättning	M 40	E 6		63, 77
	Kyrkoavgift , friår från	M 98	E 7		64, 78
	Kyrkoavgift , användning på lokal nivå	M 64	O 9		139, 175

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
	Kyrkofullmäktige, antal ledamöter	M 99, Kn 10y	O 8		138, 174
	Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II	KsSkr 4, KsSkr 5 Ln 1y, 14y, Kn 6y, 7y	G 1	3	30, 80
	Kyrkoherdars anställ- ningsförhållanden, stiftsanställda	M 31, 48	TU 7		52, 108
	Kyrkomusik, kyrkomusiker, se även Domkyrkornas ställning	M 33, 38, 77, 86	KI 9	7	45, 98
	Kyrkomötesärenden, redogörelse för behand- lingen av, kyrkomötet, skrivelser, rapportering, flygplatskyrkans framtid	KsSkr 3	E 3	2	27, 74
	Kyrkomötet, arbetsformer, placering av ledamöter i utskott, utskottsordning, rösträtt för fler ledamöter i utskotten, utbildning för nya ledamöter	M 35, 70, 93, Kn 9y	O 4		135, 170
	Kyrkomötet, formalia – anmälan av nya leda- möter och inkallade ersättare				5, 6, 24
	– anmälan av inkomna ärenden och utskottens betänkanden, hänvis- ning av ärenden till utskotten				15, 16, 18
	– ersättarnas och bisko- parnas placering i utskotten				10, 11
	– fastställande av debattregler				8, 19
	– val och fyllnadsval				12, 13, 14

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
	<p>Kyrkoordningen, ändringar i, övriga ändringar, se också</p> <ul style="list-style-type: none"> – Förtroendevaldas uppdrag – Handläggningsregler – Indelningsfrågor – Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II – Rekrytering <p>Kyrkor, se</p> <ul style="list-style-type: none"> – Försäljning av fastig- heter – Skydd av kyrkor 				
L	Lokala strukturen, ändringar av, se Inledningsfrågor				
M	Media, ökad närvaro i	M 13	SK 3		144, 179
	Medlemskap, medlemskapets bety- delse, uppvärdering, kyrkotillhörighet	M 73	TU 10		55, 111
	Migranters åter- vändande, arbetet för, migration	M 72, Ln 10y	SK 11		153, 187
	Miljökris, se Klimat				
	Mission, kyrkans livsnerv	M 87	Eu 12		128, 165
	Mötetider, för beslutande organ	M 32	O 10		140, 176

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
N	Noaks ark fond , inrätta, avkastningen från Svenska kyrkans skogstillgångar	M 57	E 5		62, 76
	Nyanställda , se Introduktionskurs i teologi				
O	Organisationsföränd- ringar , ekonomiska konsekvenser av, se Strukturfrågor				
P	Papperslösa , se Informationsplikt				
	Pocketbiblar , till 18-åringar	M 12	SK 2		190, 193
	Program för nytt kyrkoliv	M 9	KI 5		41, 94
	Präster , se Konvertitintyg				
	Psalmförslag , publice- ring av psalmförslag, psalmboken	M 5	G 3		32, 82
R	Rekrytering , förbud att röja uppgifter	KsSkr 4, Kn 3y	TU 2	10	48, 103
S	Samarbete , se Ekumeniska gemen- skaper				
	Samarbetskyrkor	M 10	Eu 2		119, 155
	Samiska språken , se Utbildning				
	Samkönade par , se Vigsel av samkönade par				
	SiS-hem , Svenska kyrkans insatser	M 2	SK 1	19	143, 178

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
	Skogsbruk , för skapel- sens överlevnad, i vår tid, hyggesfritt	M 58, 65, 78, 82	F 6		67, 89
	Skogsförvaltningen , se Skogsbruk				
	Skydd av barn och unga , förstärkt	M 39	Kl 11		68, 100
	Skydd av kyrkor	M 41	F 3		37, 86
	Sociala gemenskaper	M 7	Kl 4		71, 93
	Stipendium , teologi, diakoni	M 17, 20	Kl 6	6	42, 95
	Strukturfrågor	M 42, 44, 45, 47, 63, Ln 6y	O 3	16	134, 169
	Studiematerial för konfirmandföräldrar , se Konfirmandföräldrar				
	Stöd , se Utbildning				
	Svenska kyrkans utbildningar , ändringar i	M 26, 53	Kl 8		44, 97
	Svenska kyrkans webbsida , biskops- ansvar	M 46, Ln 5y	SK 6		147, 182
T	Teologistipendium , se Stipendium				
	Tillsyn , över förtroendevalda, se Förtroendevaldas uppdrag				
	Träffpunkter , se Kristna träffpunkter för unga				
	Tvångsförvaltning av församlingar	M 28, Ln 4y	TU 6		51, 107

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
U	Upptagande , i Svenska kyrkan	M 79	TU 12		57, 113
	Utbildning , i de samiska språken, utbildningar se även Svenska kyrkans utbildningar	M 21	KI 7		43, 96
	Utskott , se Kyrkomötet				
	Utvärdering av storpastoraten , se Strukturfrågor				
V	Valbarhetskriterium , se Konfirmation				
	Valfrågor , utformning av valsedlar, valsedelsdistribution, valdistrikt för församlingar som samverkar i pastorat	KsSkr 4, M 4, 66, 71, 95, 97, Kn 5y	O 5	17	136, 171
	Valprövningsnämnd , Svenska kyrkans, verksamhetsberättelse 2022		O 11	18	141, 177
	Valsedlar , distribution av, se Valfrågor				
	Vatten , vård av och hushållning, se Hållbarhetsarbete				
	Vegetariska måltider , se Fasta				
	Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2026, finansiering, budget, inriktning, kostnadsram, styrning, verksamhetsområden, kapital, utjämnings-system, målbilder, 2030, finansiering av Act Svenska kyrkan	KsSkr 1, M 81	E 1	20	28, 197

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
	Vigsel av samkönade par , villkor för anställning	M 24, 61, Ln 3y, 8y	TU 5		50, 106
	Volontärskap , betydelsen av	M 60	O 7		137, 173
	Våld , öka kunskapen om	M 90	SK 12		188, 194
	Våtmarker , värna	M 54	F 5		66, 88
W	Webb , se Svenska kyrkans webbsida				
Å	Årsredovisning , Svenska kyrkans nationella nivå 2022, koncernredovisning, resultaträkning, balansräkning, resultatrapport, ansvarsfrihet, dimensioner i hållbarhetsredovisning	KsSkr 2	E 2	1	26, 73
Ä	Ändringar i kyrkoordningen , se – Förtroendevaldas uppdrag – Handläggningsregler – Indelningsfrågor – Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II – Rekrytering				
Ö	Överklagandenämnd , Svenska kyrkans, verksamhetsberättelse 2022		TU 15	13	60, 116